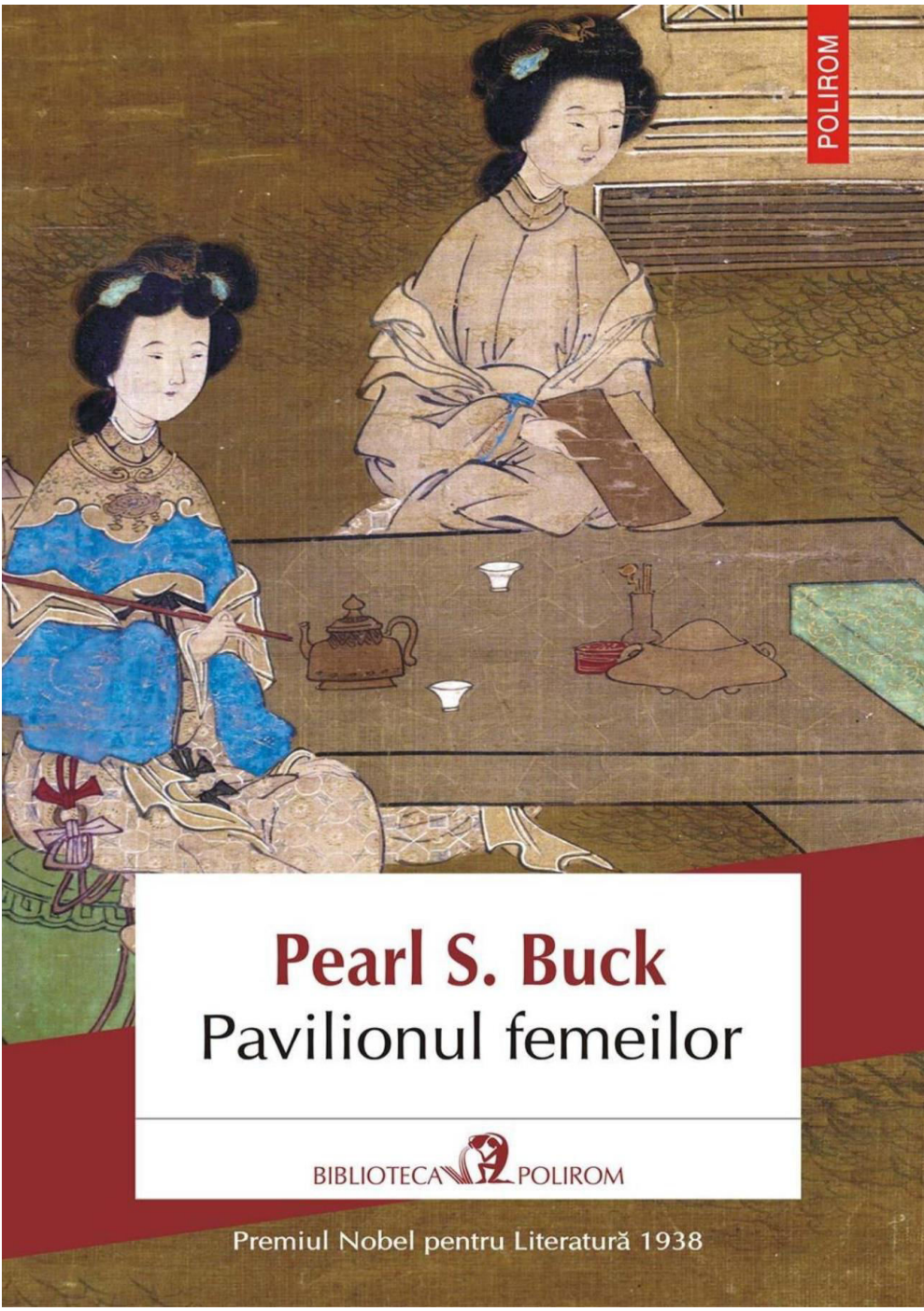

POLIROM

Pearl S. Buck

Pavilionul femeilor

BIBLIOTECA POLIROM

Premiul Nobel pentru Literatură 1938

Pearl S. Buck

Pavilionul femeilor

Traducere din limba engleză
de Ioana Opaț

BIBLIOTECA POLIROM
ESENȚIAL

Editura POLIROM
2015

Titlul original:

Pearl S. Buck
Pavilion of Women (1946)

Versiune electronică:

[V2.0]

Corectură [V1.0]: ianuarie 2016
Corectură [V2.0]: noiembrie 2016

Capitolul I

Doamna Wu împlinea azi patruzeci de ani. Stătea dinaintea oglinzii înclinate a trusei de toaletă și își privea chipul calm. În mintea ei îl compara cu cel văzut în aceeași oglindă când avea șaisprezece ani. Atunci se sculase devreme din patul conjugal, căci avea obiceiul să fie matinală, îmbrăcase noul ei halat de casă, intrase în aceeași odaie și se așezase la măsuța de toaletă. Se așezase în felul ei reținut, fără prea multe mișcări, și își privise îndelung chipul tânăr.

— E oare cu puțință să arăt la fel ca ieri? se întrebase ea în dimineața primei zile de după căsătorie.

Își cercetase cu grijă chipul: fruntea îngustă și prelungă, de pe care bretonul copilăresc fusese înlăturat cu o zi în urmă, ochii alungiți, nasul delicat, ovalul obrazilor și al bărbiei, gura mică și roșie – în acea dimineață, foarte roșie. Apoi dăduse buzna înăuntru Ying, noua ei cameristă.

— Vai, domnișoară... Vai, doamnă... se bâlbâise slujitoarea. Am crezut că azi nu vă treziți atât de devreme!

Obrajii lui Ying ardeau.

În schimb, deasupra gurii roșii, obrajii doamnei erau la fel de palizi și lucioși ca întotdeauna.

— Îmi place să mă scol devreme, venise răspunsul ei, rostit cu vocea aceea blândă despre care noaptea trecută tânărul pe care îl văzuse pentru prima oară în viață îi spusese că seamănă cu viersul unei păsări.

Acum, după douăzeci și patru de ani, ca și cum ar fi știut ce anume își amintea stăpâna ei, Ying vorbea din spatele scaunului greu din lemn de *sequoia*. Era ocupată cu pieptănatul părului negru, lung și lucios al doamnei Wu, dar aranja acele șuvițe de atâția ani, încât își putea ridica ochii ca să privească chipul minunat din oglindă.

— Doamnă, în toți anii ăștia nu v-ați schimbat deloc, a spus Ying.

— Și tu te gândești la dimineața aceea? îi răspunse doamna Wu.

Privirea ei plină de afecțiune o întâlnește în oglindă pe cea a lui Ying. În cei douăzeci de ani de căsnicie cu bucătarul-șef, Ying se rotunjise, dar doamna Wu era la fel de suplă ca în tinerețe.

Râsul lui Ying a răsunat în încăpere.

— Doamnă, în acea dimineață eram mai sfioasă decât dumneavoastră. *Ai ya*, ce rușinoasă eram pe atunci, doamnă! Și fără

motiv, nu-i așa? Ceea ce se petrece între un bărbat și o femeie e firesc, dar pe atunci mi se părea un soi de vrajă!

Doamna Wu zâmbi dar nu spuse nimic. O lăsa pe Ying să îndruge tot ce poftea, dar când nu dorea să continue discuția, etala un zâmbet fugar și apoi tăcea. Ying tăcu și ea. S-a prefăcut că o nemulțumește o buclă de păr negru și lucios pe care o ținea între degete și, strângând din buze, a eliberat o șuviță, apoi a ridicat-o la loc. Când a terminat, i-a înfipt două ace de jad în coc, de o parte și de alta a capului, apoi, umezindu-și palmele cu ulei parfumat, a netezit părul lucios al doamnei Wu.

— Cerceii mei de jad, a spus doamna Wu cu vocea ei limpede și frumoasă.

Avea un glas atât de feminin, încât ascundea totul.

— Știam eu că o să vreți să-i purtați azi! a exclamat Ying. I-am pregătit.

Deschizând o cutie învelită în mătase înflorată, a scos cerceii și i-a petrecut cu grijă prin urechile micuțe ale doamnei Wu. Cu douăzeci și patru de ani în urmă, tânărul domn Wu intrase în această odaie chiar în clipa când Ying își îmbrăca stăpâna cu o haină din satin roșu, cu mâneci largi, pusă peste o fustă plisată, din satin negru, ale cărei poale erau împodobite cu broderii cu păsări și flori. Domnul Wu ducea în mâini cutia aceasta. Ochii lui frumoși erau plini de o mulțumire calmă. Îi înmânase cutia lui Ying, căci era prea bine-crescut ca să i se adreseze soției de față cu o servitoare.

— Pune-i în urechile stăpânei tale, o îndemnase el.

Ying admirase cu glas tare limpezimea fără cusur a jadului și îi ridicase dinaintea ochilor miresei. Acei ochi se ridicaseră o clipă către soțul ei, apoi tânăra își coborâse pleoapele cu o sfioșenie grațioasă.

— Mulțumesc, murmurase ea.

El dăduse din cap și privise cum camerista petrece cerceii prin urechile doamnei Wu. Tânăra soție îi zărise chipul în oglindă – fața chipeșă a unui tânăr mândru și hotărât.

— Ai! oftase încântat bărbatul.

Ochii li se întâlniseră în oglindă și fiecare cântărise frumusețea celuilalt.

— Adu-mi niște ceai fierbinte, îi poruncise el lui Ying.

Auzindu-i glasul, slujnica tresărise speriată și fugise din odaie.

Erau din nou singuri, ca noaptea trecută. El se apropiase din spate și își sprijinise palmele de umerii ei. Îi privise țintă chipul în oglindă.

— Dacă ai fi fost urâtă, te-aş fi ucis azi-noapte, pe pernă. Urăsc femeile urâte.

Ea zâmbise fără să se clintească la atingerea lui.

— De ce să mă fi ucis? îl întrebase cu glasul ei plin de dragălăşenie. Ar fi fost de ajuns să mă trimiţi acasă.

În dimineata aceea emoţia o răscolise profund. Oare soţul ei era şi deştept, nu doar chipeş? Poate că de-acum cerea prea multe. Dar dacă ar fi fost aşa?

Douăzeci şi patru de ani mai târziu, Ying a spus:

— Jadul luceşte la fel de frumos ca întotdeauna pe pielea dumneavoastră. Ce altă femeie de patruzeci de ani se poate lăuda cu aşa ceva? Nu-i de mirare că stăpânul nu şi-a dorit niciodată o altă soţie.

— Nu vorbi aşa de tare, a dojenit-o doamna Wu. Încă doarme.

— Doamnă, ar trebui să se trezească devreme în ziua când împliniţi patruzeci de ani.

Ying şi-a frecat nasul cu dosul palmei. După atâţia ani, era de părere că îl cunoaşte pe domnul Wu şi era convinsă de un lucru: că, deşi ţinea la frumoasa lui soţie, tot nu o aprecia îndeajuns, măcar că toţi cei din casă o iubeau. Da, dintre cele mai bine de şaizeci de suflete care se adăposteau sub acel acoperiş – de la Bătrâna Doamnă până la cel mai mic nepot şi cel mai umil servitor –, cine nu o iubea pe doamna Wu? Dacă în iatacul servitoarelor vreo slujnică nouă îndrăznea să mormăie pentru că stăpâna zărise praful măturat în dosul vreunei uşi, Ying ciulea urechile.

— Aceasta e casa familiei Wu, obişnuia ea să spună cu voce tare. Nu e o casă oarecare, ca alea ale familiilor Wang sau Hua.

Bucătarul-şef rânjea mereu când o auzea. De când era soţul ei, ştia că el nu însemna nimic în ochii lui Ying în comparaţie cu stăpâna. Dar, ce-i drept, în acea casă nici măcar cele două nurori ale doamnei Wu nu aveau nimic rău de spus pe seama ei. Mâinile mici ale doamnei Wu, pe care şi le ţinea adesea împreunate în poală, conduceau gospodăria ferm şi cu blândeţe.

— Acum o să iau micul dejun, i-a spus doamna Wu lui Ying. După masă vreau să vorbesc cu fiul meu mai mare. La prânz mă vei îmbrăca pentru banchet. Dar ia seama la stăpân şi dă-mi de ştire când se trezeşte.

— Bineînţeles, stăpână, a răspuns Ying.

S-a aplecat să ridice un pieptăn pe care îl scăpase. Era făcut din lemn parfumat de santal. Tot din santal era şi parfumul pe care

doamna Wu îl folosea pentru păr. Ying a scos câteva fire lungi de păr dintre dinții pieptănului, le-a învărtit grijuliu pe după un deget și le-a pus într-un vas mic de porțelan albastru. Strângea firele de păr pentru vremea când, ajunsă la bătrânețe, stăpâna ei va avea nevoie să-și îngroașe șuvițele.

Doamna Wu s-a ridicat din scaun. Era pregătită pentru ziua asta. Ziua în care o femeie dintr-o familie bogată și conservatoare împlinește patruzeci de ani e un eveniment plin de demnitate. Își amintea bine cum, în urmă cu douăzeci și doi de ani, mama soțului ei sărbătorise același lucru. În acea zi Bătrâna Doamnă îi încredințase în mod oficial cârmuirea casei, cu numeroșii ei membri și servitori. Vreme de douăzeci și doi de ani doamna Wu cârmuise casa păstrând cu dibăcie obiceiurile vizibile, așa încât bătrâna să nu observe vreo schimbare, și totuși, schimbase multe lucruri. De pildă, hotărâse să se descotorosească de tufele de bujori din grădina dinspre răsărit, chiar lângă încăperile de aici, și într-o iarnă lăsase florile să moară. Când bobocii roșii nu mai apăruseră ca de obicei, îi atrăsese atenția bătrânei și o ajutase să decidă că bujorii secaseră solul și aerul din grădină. Prin urmare, cel mai bine ar fi fost ca timp de o generație sau două să planteze altceva în grădină.

— Poate narcise? sugerase doamna Wu, care pe atunci avea optsprezece ani. Orhidee? Tufișuri de flori? Vreau doar să-ți fac pe plac, mamă.

Cu toate astea, strecurase orhideele în mijlocul propoziției. Erau florile ei preferate. Dacă le pomenea la mijlocul frazei, Bătrâna Doamnă avea să creadă că ei nu îi plăceau prea mult.

— Orhidee, alesese soacra ei.

Ținea la noră-sa, dar îi plăcea să-și exercite autoritatea.

— Orhidee, se învoise doamna Wu.

După cinci ani, avea cea mai frumoasă grădină de orhidee din oraș. Petrecea mult timp acolo. Acum, la începutul celei de-a șasea luni a anului, bobocii delicați, gri-argintii, ai primelor orhidee începeau să înflorească. În a opta lună aveau să fie în floare orhideele mov, iar în a noua, cele galbene.

A ieșit din odaia ei în grădină și a smuls două orhidee cenușii, fără miros. Le-a adus în cameră, unde o aștepta micul dejun. Era o masă frugală, căci niciodată nu putuse mânca mare lucru dimineața. Pe masa pătrată din mijlocul încăperii se vedeau ceai, bulgări de orez într-o găletușă de lemn lăcuit, legată cu argint, și două-trei vase mici cu carne sărată. S-a așezat și a ridicat bețișoarele de fildeș,

prinse unul de altul la capătul de sus cu un lăntişor de argint.

O servitoare a intrat surâzând. Ducea o farfurie plină cu chifle de viaţă lungă, coapte în aburi. Erau foarte fierbinţi şi modelate în formă de piersică, simbolul nemuririi. Fiecare fusese stropită cu vopsea roşie.

— Să aveţi parte de viaţă lungă, stăpână! a strigat servitoarea cu o voce răguşită, dar însufleţită. Ştiu că stăpâna nu mănâncă dulciuri la micul dejun, dar noi, servitorii, trebuie să aducem chiflele astea, ca să vă poarte noroc. Bucătarul le-a pregătit cu mâna lui.

— Mulţumesc, a spus cu blândeţe doamna Wu. Vă mulţumesc tuturor.

Din politeţe, a luat o chiflă aburindă şi a frânt-o. Înăuntru era o umplutură închisă la culoare, din fasole bătută şi zahăr roşu.

— E delicioasă, a spus ea şi a început să mănânce.

Încurajată, servitoarea s-a aplecat în faţă.

— N-ar trebui să vă spun, dar o fac pentru binele celor din casă, a zis femeia cu o şoaptă sonoră. Bucătarul-şef îi cere stăpânei de trei ori preţul ierbii pentru foc. Ieri, la piaţă, am auzit cât costă. E drept că e scumpă, deoarece nu a venit încă vremea ierbii, dar optzeci de yuani pentru jumătate de kilogram e un preţ destul de bun. Numai că bucătarul cere două sute de yuani! Crede că-şi poate permite orice pentru că Ying e slujnica dumneavoastră.

Ochii negri şi limpezi ai doamnei Wu au căpătat o expresie rece.

— Când o să aducă socotelile, o să țin minte asta, a zis ea.

Vocea îi era calmă. Servitoarea a mai zăbovit o clipă, apoi a plecat.

Doamna Wu a pus îndată pe masă chifla şi a apucat cu beţişoarele o bucăţică de peşte sărat. S-a întors la gândurile ei. În acea zi nu avea deloc intenţia de a-şi ceda poziţia în casă lui Meng, soţia fiului său mai mare. În primul rând avea patru fii, dintre care doi erau deja căsătoriţi. Bătrâna Doamnă avusese un singur fiu, prin urmare, nu se pusese problema vreunei invidii între soţii tinere. Pe deasupra, soţia primului fiu al doamnei Wu era şi foarte tânără. Liangmo se căsătorise respectând tradiţiile. Mama lui îi alesese soţia – fiica celei mai bune prietene a doamnei Wu, doamna Kang. Când se căsătorise, Liangmo avea doar nouăsprezece ani şi doamna Wu n-ar fi vrut să îl însoare atât de devreme. Dar Tsemo, cel de-al doilea fiu, care plecase la şcoală în Shanghai, se îndrăgostise de o fată cu doi ani mai în vârstă şi insistase să se însoare cu ea, deşi avea doar optsprezece ani. Asta însemna că Rulan era mai în vârstă decât cumnata ei, deşi rangul acesteia era mai înalt decât al lui Rulan. Soluţia pentru

această situație stânjenitoare – pentru care doamna Wu se învinuia pe sine, considerând că nu îl supraveghease mai îndeaproape pe Tsemo – era ca ea să-și mențină poziția în casă vreme de alți câțiva ani, iar în acest răstimp se putea întâmpla orice.

Prin urmare, în acea zi nu avea de gând să anunțe vreo schimbare în casă. Urma să accepte cadourile familiei și marele banchet care fusese pregătit în cinstea ei. Avea să se arate binevoitoare cu nepoții ei, pe care îi iubea mult, și intenționa să țină cont în tot ce făcea de părerea Bătrânei Doamne, care în acea zi avea să coboare din pat la amiază, anume pentru a lua parte la banchet.

Doamna Wu aștepta de mult acea zi, cu un amestec ciudat de ușurare și tristețe tăcută. Prima parte a vieții ei se sfârșise, iar cea de-a doua era pe cale să înceapă. Nu se temea de vârstă, căci ei vârsta înaintată îi aducea onoruri. Cu fiecare zi care trecea, onoarea ei și respectul familiei și al prietenilor față de ea aveau să sporească. Nu se temea nici că și-ar putea pierde frumusețea, pentru că de-a lungul anilor avusese grijă să se schimbe atât de subtil, încât frumusețea îi era mai vizibilă decât vârsta. Nu mai purta aceleași culori pline de flori ca în tinerețe, dar delicatețea chipului și a pielii i se conturau și mai clar pe fundalul nuanțelor blânde, albastre-argintii și verzi-cenușii, ale veșmintelor. În loc să-i ofilească înfățișarea, vârsta îi șlefua frumusețea și i-o scotea în evidență. Știindu-se încă frumoasă, în acea zi se simțea pregătită să facă ce își pusese în minte. O femeie care și-ar fi pierdut frumusețea ar fi șovăit, cuprinsă de un sentiment de neputință sau chiar de gelozie. Dar ea nu avea motive de gelozie, iar ceea ce voia să facă venea din propria ei voință limpede și calmă.

A terminat de mâncat micul dejun. Toate rudele ei dormeau, mai puțin nepoții, pe care *ama*¹ îi distrau într-un colț al casei imense până când părinții acestora se trezeau. Dar copiii nu erau niciodată aduși dinaintea ei decât dacă îi chema ea. Prin urmare, după câteva clipe doamna Wu a rămas puțin uimită la auzul larmei din curtea aflată dincolo de a ei. Pe urmă a auzit o voce:

— Prietena mea nu împlinește patruzeci de ani în fiecare zi! Ce contează că am ajuns prea devreme?

A recunoscut îndată glasul doamnei Kang, mama lui Meng, nora ei mai mare, și s-a grăbit să ajungă la ușa curții.

¹ În limba chineză, termenul are sensul de „dădacă”, o îndeletnicire larg răspândită în China.

— Intră, te rog! a exclamat ea, întinzând mâinile către musafiră.

Într-o mână ținea încă cele două orhidee gri-argintii, pe care le luase de pe masă.

Doamna Kang a traversat greoi curtea, îndreptându-se către prietena ei. În timp ce doamna Wu rămăsese nemaipomenit de frumoasă, doamna Kang se îngrășase, dar era prea mărinimoasă ca să nu-și mai iubească prietena din pricina asta.

— Ailien, sunt prima care îți urează viață lungă și nemurire? exclamă ea.

— Prima, i-a spus zâmbind doamna Wu.

Firește, servitorii nu se puneau la socoteală.

— Atunci nu am ajuns prea devreme, a zis doamna Kang și a privit-o cu reproș pe Ying, care încercase să o rețină.

Regula nescrisă a casei era ca nimeni să nu o deranjeze pe doamna Wu în timp ce lua micul dejun, căci odată ce-și întrerupea masa, nu mai mânca. Ying nu s-a rușinat. Nimeni nu se temea de doamna Kang, iar Ying l-ar fi înfruntat chiar și pe judecător dacă ar fi câștigat astfel o oră de tihnă pentru stăpâna ei dimineața.

— Prefer să mă vizitezi tu, a spus doamna Wu.

Și-a petrecut degetele zvelte printre cele rotofeie ale prietenei sale și a tras-o după ea în grădina cu orhidee.

Sub o salcie plângătoare erau așezate două scaune, iar doamnele se îndreptară într-acolo. La picioarele lor se întindea un mic iaz oval. În mâlul de pe fundul iazului își înfipseseră rădăcinile un pâlc de nuferi. Două flori albastre pluteau la suprafața apei. Doamnei Wu nu îi plăceau nuferii. Florile astea erau prea vulgare, iar parfumul lor, prea greoi. Peștișori aurii săgetau încolo și-ncoace printre nuferii albaștri, apoi se opreau, cu boturile fremătând la suprafață. Cum nu găsiră niciun fel de firimituri, o zbughiră și se împrăștiară, cu cozile lor străvezii, care unduiau în urma lor asemenea unor umbre lungi și albe.

— Ce mai face fiul fiului tău mai mare? și-a întrebat doamna Wu prietena.

În anii când doamna Wu născuse cei patru fii rămași în viață și alți trei copii, care muriseră – dintre care doar o fată –, doamna Kang născuse unsprezece copii, și șase erau fete. Liniștea care domnea în curtea de aici nu era de găsit nicăieri în casa doamnei Kang. Împrejurul fapturii sale grase și binevoitoare se îngrămădeau mereu copii gălăgioși, servitori și dădace. Cu toate astea, doamna Wu își iubea prietena. Mamele celor două fuseseră prietene și de fiecare dată

când se vizitau, își aduceau și fiicele. În vreme ce mamele jucau jocuri de noroc toată ziua, până târziu în noapte, cele două fete deveniră aproape ca niște surori.

— Starea lui nu s-a îmbunătățit, a venit răspunsul doamnei Kang.

Fața ei roșie și rotundă, care până atunci radiase asemenea unui lampion, a căpătat deodată o expresie îndurerată.

— Mă gândesc dacă n-ar fi bine să-l duc la spitalul străinilor. Ce părere ai?

— E o chestiune de viață și de moarte? a întrebat doamna Wu, cumpănind bine.

— S-ar putea să fie, în câteva zile. Dar lumea zice că doctorul străin nu știe să dibuiască o boală fără să taie oamenii. Iar Mica Fericire e atât de mic! Are doar cinci ani, soră. Viața lui e încă prea fragedă ca să fie tăiat.

— Măcar așteaptă până mâine, a sfătuit-o doamna Wu. Hai să nu stricăm ziua de azi.

Apoi, temându-se să nu pară egoistă, a adăugat:

— Între timp o s-o trimit pe Ying să îi ducă un bol cu fierțură pregătită după o veche rețetă a străbunicii mele, anume pentru tusea de care suferă nepotul tău. Le-am dat adesea s-o bea primului și celui de-al treilea fiu al meu, precum și tatălui lor. Doar știi cât l-a chinuit tusea în ultimele două ierni.

— Ailien, ești mereu așa de bună! a spus recunoscătoare doamna Kang.

Dimineța era abia la început și în grădină era răcoare. Cu toate astea, doamna Kang a scos un evantai din mânecă și a început să-și facă vânt, râzând.

— Mi se face cald de îndată ce se topește zăpada, a spus ea.

Preț de o clipă au rămas tăcute. Doamna Kang și-a privit prietena cu drag și fără pizmă.

— Ailien, n-am știut ce cadou să-ți iau de ziua ta, așa că ți-am adus asta...

A băgat mâna în sânul robei ei largi de satin albastru, de unde a scos o cutiuță. A întins-o prietenei sale.

Luând cutiuța, doamna Wu a recunoscut-o.

— Ah, Meichen, chiar ții să-mi dăruiești perlele tale?

— Da.

Pe chipul deschis și bun al doamnei Kang a trecut o umbră de durere.

— De ce? a întrebat doamna Wu, băgând de seamă.

Doamna Kang a șovăit, însă doar o clipă.

— Când le-am purtat ultima oară, tatăl fiilor mei mi-a spus că arată ca niște stropi de rouă pe un pepene, a zis ea.

Femeia a zâmbit. Apoi ochii i s-au umplut de lacrimi. Nu se sinchisea de ele, iar stropii îi curgeau încet pe obraji și cădeau pe satinul gros care îi acoperea pieptul, dar nu treceau prin el.

Deși nu arată că le-ar fi băgat în seamă, doamna Wu a observat lacrimile. Nu s-a clintit din scaun. Ținea în mâini cutia cu perlele. O lăsase adesea pe doamna Kang să vorbească despre problemele ei cu domnul Kang. Niciuna din ele nu vorbise vreodată despre domnul Wu, în afară de două vorbe strecurate de doamna Kang.

— Vai, Ailien, tatăl fiilor tăi nu-ți face necazuri! obișnuia ea să spună. Până acum nu am auzit să se spună despre el că ar fi intrat într-o casă a florilor. Dar bărbatul meu... Ei, și el e om bun... Numai că...

Aici doamna Kang se oprea întotdeauna și ofta.

Odată, cu mulți ani în urmă, doamna Wu îi spusese:

— Meichen, de ce nu-l lași să se distreze, atâta vreme cât se întoarce mereu acasă înainte de venirea zorilor?

Nu uitase expresia rușinată care se ivise în ochii sinceri ai prietenei sale.

— Sunt geloasă, declarase doamna Kang. Sunt așa de geloasă, că-mi fierbe sângele în vine.

Doamna Wu, care nu cunoscuse niciodată acest sentiment, rămase tăcută. Nu putea înțelege gelozia prietenei ei. Și o înțelegea chiar și mai puțin când și-l amintea pe domnul Kang, un negustor bogat de rând, nici măcar chipeș. Era viclean, însă nu și inteligent. Nu-și putea închipui ce plăcere ar fi găsit cineva în măritișul cu el.

— De mult timp am vrut să-ți spun ceva, a zis ea după o clipă. La început, când mi-a venit ideea, m-am gândit să-ți cer sfatul. Dar... n-am făcut-o. Acum nu cred că mai am nevoie de sfaturi. Deja e o certitudine.

Doamna Kang aștepta, făcându-și vânt cu evantaiul. Suflul ușor al evantaiului îi zvântă lacrimile. Fiind atât de bună, râdea și plângea cu ușurință. Știa și accepta cu umilință că în prietenia lor ea ocupa al doilea loc. Nu numai că nu era frumoasă, dar considera și că nu făcea nimic la fel de bine ca doamna Wu. De pildă, în ciuda tuturor strădaniilor, casa ei – la fel de mare și de arătoasă ca a doamnei Wu – era rareori curată și niciodată ordonată. În ciuda încercărilor ei, servitorii erau cei care îi cârmuiau casa, iar în căminul ei nu

domneau bunele maniere, ci comoditatea. Deși când era acasă nu își dădea seama de asta, simțea aceste lucruri când venea la prietena ei. Dar își spunea adesea că oricine se afla în preajma doamnei Wu devenea mai bun și poate că de aceea și venea în continuare în vizită la doamna Wu de câte zece ori, pentru fiecare vizită pe care i-o făcea prietena ei.

— Ce voiai să-mi spui? s-a interesat ea.

Doamna Wu a ridicat privirea. Ochii ei erau alungiți și mari, iar irisurile negre se conturau foarte clar pe albul acestora, dându-le un aspect tineresc fără vârstă. Doamna Wu a vorbit limpede și cu calm:

— Meichen, am hotărât ca azi să-l rog pe tatăl fiilor mei să-și ia o concubină.

Gura rotundă a doamnei Kang a rămas căscată. Dinții ei albi – singura sa trăsătură frumoasă – se întrezăriră printre buzele pline.

— Și el... Și el a... a icnit ea.

— Nu, a venit răspunsul. Nu, nu-i vorba de asta. Bineînțeles că nu l-am întrebat ce face când se duce la petreceri cu prietenii lui. N-are nimic de-a face cu mine sau cu căminul nostru. Nu, e doar pentru binele lui... și al meu.

— Dar cum... pentru binele tău? a întrebat doamna Kang.

Preț de o clipă se simți deasupra doamnei Wu, gândindu-se chiar la legătura pe care o avea cu domnul Kang. Ei nu i-ar fi trecut prin cap să facă așa ceva. Și era convinsă că nici soțului ei.

Să ai tot timpul o concubină în casă! Păi, atunci copiii ei s-ar bate cu ceilalți copii, iar concubina s-ar întrece cu soția pentru favorurile bărbatului. Toate astea ar fi fost mai rele decât vizitele la casele florilor.

— Îmi doresc asta, a spus doamna Wu.

Privea pierdută în adâncul micului iaz limpede. Orhideele culese cu o oră în urmă stăteau pe genunchii ei, încă proaspete. Era atât de tăcută, încât în prezența ei florile trăiau multe ceasuri fără să se ofilească.

— Dar el o să fie de acord? a întrebat cu gravitate doamna Kang. Doar te-a iubit dintotdeauna.

— La început nu va fi de acord, a răspuns liniștită doamna Wu.

Acum, că aflase vestea, doamna Kang avea o mulțime de întrebări. Acestea au țâșnit din ea, iar evantaiul i-a căzut din mână.

— Dar tu vei alege fata? Sau el? Ailien, dacă o să aibă copii, cum o să înduri asta? Vai, oare nu apar mereu necazuri când două femei trăiesc sub acoperișul unui singur bărbat?

— N-o să mă plâng dacă se însoară cu ea la dorința mea.

— Ailien, doar n-o să-l silești? întrebă rugătoare doamna Kang.

— Nu l-am silit niciodată să facă ceva, a răspuns doamna Wu.

Cineva a tușit, iar cele două femei au ridicat privirea. În prag stătea Ying. Pe fața ei rotundă și veselă se citea o expresie răutăcioasă, pe care doamna Wu a recunoscut-o de îndată.

— Să nu-mi zici că surioara Hsia e aici! Tocmai azi! a exclamat doamna Wu cu o veselie tristă.

— Ea e, a încuviințat Ying, oprindu-se din râs și acoperindu-și gura cu mâna. O, cerule, o să mă audă, a șoptit slujnica. Doamnă, vă jur că nu înțelege când i se spune „nu”. I-am zis că aveți oaspeți...

— Sper că nu i-ai zis că e ziua mea de naștere! a exclamat doamna Wu. Nu vreau să fiu silită s-o invit aici.

— Nu sunt așa de neghioabă. Dar i-am spus că doamna Kang e aici.

— Plec, a anunțat grăbită doamna Kang. Azi n-am timp să ascult scripturi străine. Ailien, ar fi trebuit să cârmuiesc treburile gospodăriei, însă am venit aici doar ca să-ți dau cadoul.

Dar doamna Wu a întins o mână zveltă.

— Meichen, nu-ți dau voie să pleci. Trebuie să stai aici cu mine și o s-o ascultăm împreună și o să fim bune cu ea. Dacă nu pleacă într-o jumătate de ceas, poți să te ridici și să-ți iei la revedere.

Ca de fiecare dată, doamna Kang a cedat. Nu se simțea în stare să refuze pe cineva drag. S-a așezat iar, binedispusă, iar Ying a plecat și s-a întors, aducând cu ea o femeie străină.

— Surioara Hsia! a anunțat slujnica.

— O, doamnă Wu! Vai, doamnă Kang! a strigat surioara Hsia.

Era o femeie înaltă, slabă și palidă, care se apropia de vârsta mijlocie. Se născuse în Anglia. Părul ei rar avea culoarea nisipului, iar ochii ei semănau cu ai unui pește. Avea un nas subțire și ridicat în vânt, iar buzele îi erau albastre. Rochia ei occidentală din bumbac cenușiu, cu dungi o făcea să pară mai bătrână decât era. Cu mult timp în urmă cele două doamne chinezoaice căzuseră de acord că femeia asta n-ar fi putut fi considerată niciodată drăguță. Dar o plăceau pentru bunătatea ei și o compătimeau pentru că ducea o viață singuratică în oraș, unde trăiau atât de puțini străini asemenea ei. Nu făceau ca alte prietene ale lor, care o expediau cu diverse scuze de fiecare dată când venea în vizită. În această privință doamna Wu și doamna Kang erau mult prea mărinimoase. Dar cum surioara Hsia era fecioară, în prezența ei nu se putea vorbi despre concubine.

— Te rog, surioară, ia loc, a invitat-o doamna Wu cu glasul ei frumos. Ai mâncat micul dejun?

Sora Hsia a râs. În ciuda faptului că trăia de mulți ani în acel oraș, nu se deprinsese niciodată să fie în largul ei în prezența doamnelor. Râdea neîncetat în vreme ce vorbea.

— Ah... M-am sculat ca să lovesc țărani, a spus femeia.

Studia chineza zilnic, cu sânguință, dar, cum nu avea ureche pentru limba asta, vorbea ca un occidental. De data asta confundase sunetele a două cuvinte. Cele două doamne s-au privit cu o ușoară uimire, deși erau obișnuite cu greșelile surioarei.

— Să lovești țărani? a repetat doamna Kang.

— Să adune țărani, a murmurat doamna Wu. E adevărat, cuvintele astea seamănă mult.

— Vai! Am zis eu asta? a râs surioara. Of, sunt așa de toantă!

Dar doamna Wu a văzut roșeața care îi colora gâtul și îi păta pielea palidă și a înțeles tumultul din acea inimă străină și chinuită.

— Ying, adu ceai și niște prăjiturile, a cerut ea. Adu câteva prăjituri de viață lungă, a adăugat, înduioșându-se. De ce să nu-i spun prietenei mele străine că azi e ziua mea de naștere?

— O, ziua dumneavoastră de naștere! a strigat surioara Hsia. Vai, n-am știut...

— De unde să fi știut? a întrebat doamna Wu. Astăzi împlinesc patruzeci de ani.

Surioara Hsia a privit-o cu ochi mari și melancolici.

— Patruzeci de ani? a repetat străina.

A fluturat din mâini și a râs cu râsetul ei rușinat și fără rost.

— Dar... s-a bâlbâit ea, dar, doamnă Wu, păreți de douăzeci de ani!

— Dar dumneata ce vârstă ai? a întrebat politicoș doamna Kang.

Doamna Wu a privit-o cu reproș.

— Meichen, nu ți-am spus niciodată, dar la occidentali se crede că e nepolitic să întrebi o femeie ce vârstă are. Soția celui de-al doilea fiu al meu, care a locuit în Shanghai și cunoaște oameni străini, mi-a spus asta.

— Nepolitic? a repetat doamna Kang.

Ochii ei negri și rotunzi o priviră neînțelegători pe doamna Wu.

— De ce?

— Ha, ha! a râs surioara Hsia. Nu contează. Stau aici de atâta timp, așa că m-am obișnuit să...

Doamna Kang a privit-o cu un ușor interes.

— Atunci câți ani ai?

Dintr-odată, surioara Hsia a devenit serioasă.

— Ei, treizeci și-un pic, a mormăit ea repede.

Doamna Kang nu înțelese.

— Treizeci și șase, a repetat ea, amabilă.

— Nu, nu. Nu atât de mulți.

Și surioara Hsia a râs din nou, dar în râsetul ei răsună protestul.

Doamna Wu a auzit acel protest.

— Ei, ce contează vârsta? a întrebat ea. E bine să trăim fiecare an așa cum vine și să ne bucurăm de fiecare în parte.

Mulțumită darului său de a ghici gândurile celorlalți, înțelegea că problema vârstei o jena pe această femeie occidentală din pricina fecioriei ei. Era o fată bătrână! Doamna Wu mai văzuse o dată așa ceva, în familia mamei sale. Sora cea mică a bunicii sale rămăsese fată bătrână deoarece bărbatul cu care urma să se căsătorească murise. Familia bărbatului o admirase și, în același timp, fusese iritată zi de zi fiindcă sub acoperișul lor trăia o femeie vârstnică și nemăritată, care se ofilea încet. În cele din urmă, ca să se împace cu sine, femeia se călugărise. Într-un fel, poate că și această femeie din Occident era călugăriță.

În marea ei bunătate, doamna Wu a spus:

— Peste puțin timp voi primi oaspeți, surioară. Dar până să vină ei, predică-ne din Evanghelie.

Știa că nimic nu îi făcea mai multă plăcere femeii decât să predice.

Surioara Hsia a privit-o recunoscătoare și a băgat mâna într-o geantă neagră, încăpătoare, pe care o ducea mereu după ea. A scos de acolo o carte groasă, cu coperte roase, de piele, și un etui pentru ochelari. A scos ochelarii, și i-a potrivit pe nas și a deschis cartea.

— Dragă doamnă Wu, astăzi Domnul m-a călăuzit să vă spun pilda omului care și-a clădit casa pe nisip, a vorbit femeia cu un glas grav și emoționant.

Doamna Kang s-a ridicat.

— Pe mine vă rog să mă scuzați, a spus ea cu vocea ei destul de plată. Am de rezolvat niște treburi acasă.

S-a înclinat și a ieșit din curte, pășind greoi.

Doamna Wu, care se ridicase, s-a așezat la loc de îndată ce prietena ei a plecat și a chemat-o pe Ying, spunându-i că fiertura făgăduită trebuia trimisă doamnei Kang, pentru nepotul acesteia. Apoi i-a zâmbit ușor surioarei Hsia.

— Spune-mi ce i-a zis dumnezeul tău omului care și-a clădit casa

pe nisip, a îndemnat-o ea curtenitoare.

— Dragă doamnă Wu, El e și Dumnezeuul dumneavoastră, a șoptit sora Hsia. Nu trebuie decât să-l primiți în suflet.

Doamna Wu a zâmbit.

— E foarte frumos din partea lui. Să-i spui asta, a continuat ea, la fel de politicoasă. Zi mai departe, prietenă.

Demnitatea cu care doamna Wu rostise aceste cuvinte era atât de semeță, încât sora Hsia a început să citească tulburată. Din pricina accentului ei stricat, povestea era greu de urmărit, dar doamna Wu asculta cu un aer grav, privind fără încetare peștișorii aurii care goneau încoace și-ncolo. Ying a venit de două ori până în ușa curții și a făcut semne pe deasupra chipului plecat al străineii, dar doamna Wu a clătinat ușor din cap. Însă de îndată ce surioara Hsia a terminat de citit, gazda s-a ridicat.

— Mulțumesc, surioară. A fost o poveste plăcută. Te rog să mai vii când o să am ceva timp.

Dar surioara Hsia, care avea de gând să spună și o rugăciune, s-a ridicat fără chef, mânuind cu stângăcie geanta, ochelarii și cartea cea grea.

— Dar ce ați zice de o rugăciune?

Din cauza accentului ei stricat, spusese „prăjitură” în loc de „rugăciune”, iar pentru o clipă doamna Wu a rămas nedumerită. Doar mâncaseră deja prăjituri. Apoi a înțeles și, din bunătate, nu a zâmbit.

— Roagă-te pentru mine când ajungi acasă, surioară Hsia, a spus ea. Acum am alte îndatoriri.

În timp ce vorbea, a început să pășească spre poartă. Ying a apărut deodată și a luat-o în primire pe surioara Hsia, iar doamna Wu a rămas din nou singură. S-a întors la iaz și a rămas în picioare, privind în adâncul lui. Silueta ei mlădioasă se oglindea limpede în el, din cap până-n picioare. Și-a dat seama că ținea încă în mână orhideele. A ridicat brațul și le-a lăsat să cadă în apă. Un banc de peștișori aurii s-au năpustit la suprafața apei, au început să ronțăie orhideele, apoi au dispărut iar.

— Sunt doar niște flori, a spus doamna Wu și a râs puțin de ei.

Peștii ăștia erau mereu flămânzi! O casă clădită pe nisip? Dar ea n-ar fi făcut niciodată ceva atât de nechibzuit! Casa în care trăia dănuia de sute de ani. Douăzeci de generații ale familiei Wu trăiseră și muriseră acolo.

— Mamă, ar fi trebuit să vin mai devreme ca să-ți urez viață lungă.

Era glasul fiului ei mai mare, pe care l-au auzit răsunând în pragul ușii. S-a întors spre el.

— Intră, fiule.

— Viață lungă, mamă! i-a urat plin de afecțiune Liangmo.

Când intrase, se înclinase, mai mult în glumă, dinaintea mamei sale. Familia Wu nu era chiar atât de conservatoare încât să respecte obiceiul străvechi de a îngenunchea în semn de supunere în fața celor mai vârstnici la aniversările lor. Dar se plecau în amintirea acestui vechi obicei.

Doamna Wu a primit acest salut înclinându-se grațios la rândul ei.

— Ți mulțumesc, fiule. Stai jos. Vreau să-ți vorbesc.

Femeia s-a așezat din nou pe unul din scaunele de bambus, i-a făcut semn să se așeze pe celălalt, iar tânărul s-a așezat pe marginea acestuia, în semn de respect.

— Ce bine arăți, fiule, i-a spus ea, cercetându-i chipul tânăr și frumos.

Băiatul era chiar mai chipeș decât fusese tatăl lui la aceeași vârstă, căci luase de la ea o anumită delicatețe. În dimineața aceea purta o robă de vară din mătase de culoarea unei ape de un verde pal. Își pieptănase pe spate părul negru și scurt, iar sănătatea de care se bucura și mâncarea bună îi neteziseră pielea măslinie. În ochii lui se citeau tihna și mulțumirea.

„L-am însurat bine”, și-a spus doamna Wu.

— Ce face copilășul, nepotul meu? a întrebat ea cu voce tare.

— Nu l-am văzut în dimineața asta, dar dacă ar fi fost bolnav, aș fi aflat.

Nu se putu abține să răspundă la zâmbetul mamei sale. Țineau foarte mult unul la altul. Băiatul avea încredere în judecata ei mai mult decât în a sa și tocmai de aceea, când ea îl rugase să se căsătorească – așa încât în familie să nu apară vreo încurcătură, din pricină că fratele său mai mic se însurase înaintea lui –, tânărul îi spusese îndată: „Alege tu pentru mine, mamă. Mă cunoști mai bine decât mă cunosc eu însumi”.

Era pe deplin mulțumit de Meng, tânăra lui soție, și de fiul pe care ea i-l dăruise la un an după căsătorie. Acum soția lui era din nou însărcinată.

— Mamă, am așteptat ziua asta ca să-ți dau vești bune.

— E o zi potrivită pentru vești bune.

— Mama fiului meu va naște al doilea copil, a anunțat-o el cu mândrie. Al doilea ei ciclu lunar a trecut, iar acum e sigură de asta.

Mi-a spus acum trei zile, iar eu am propus să așteptăm, ca să anunțăm familia cu ocazia zilei tale de naștere.

— Chiar că e o veste bună, a spus cu căldură doamna Wu. Să-i spui că-i voi trimite un cadou.

În acea clipă ochii ei au poposit pe cutiuța cu perle, pe care o așezase pe o măsuță de porțelan.

— Iată și cadoul! a exclamat ea, luând cutiuța și deschizând-o. Chiar mama ei mi-a dăruit acești cercei cu perle acum un ceas. Dar perlele sunt pentru neveste tinere și ar fi mai bine să i le dăruiesc fiicei noastre. Când te întorci la Meng... Nu, o să vin și eu cu tine. Dar mai întâi pot să fac ceva pentru musafirii noștri de astăzi și pentru banchet?

— Nimic, mamă. Noi o să facem totul în locul tău. Copiii tăi doresc să-ți dăruiască o zi tihnită și fericită, în care să nu faci nimic. Nu trebuie să te îngrijești de nimic. Tot ce ai de făcut este să te bucuri. Unde e tatăl meu?

— Mă îndoiesc că se poate trezi mai devreme de amiază, chiar dacă e ziua mea, a răspuns zâmbind doamna Wu. E drept, i-am spus că nici nu-i nevoie să o facă. Se simte atât de bucuros când nu trebuie să se trezească devreme! Iar la banchet va fi odihnit și fericit.

— Ești așa de bună cu noi toți, a zis Liangmo.

Doamna Wu l-a măsurat cu ochii ei calmi și frumoși, de parcă nu l-ar fi auzit.

— Fiule, pentru că, fără îndoială, vom fi întrerupți în curând, îți voi spune chiar acum ce am de gând să fac. Am hotărât asupra unui lucru și totuși simt că tu, întâiul meu fiu, ai dreptul să afli planul meu. Am hotărât să-i propun tatălui tău să-și ia o concubină.

A rostit aceste vorbe uluitoare cu vocea ei liniștită și frumoasă. Liangmo le-a auzit fără să le înțeleagă. Apoi cuvintele mamei sale s-au năpustit în minte și l-au asurzit, asemenea unui tunet. Chipul lui plin și frumos a pălit ca varul.

— Mamă! a reușit tânărul să îngaime. Mamă, el a... Tatăl meu a...

— Sigur că nu, a răspuns ea.

Dar o durea puțin că până și Liangmo pusese mai întâi această întrebare. Oare pentru toți ceilalți soțul ei părea genul de om care să...? Doamna Wu și-a alungat gândul nedemn.

— Tatăl tău e încă tânăr, deși are patruzeci și cinci de ani. Și e în continuare foarte chipeș, așa că nu mă mir că tu, fiul lui, ai pus o asemenea întrebare. Nu. Mi-a fost și încă îmi este pe deplin credincios.

A tăcut o vreme, apoi a continuat, vorbind cu ceea ce lui Liangmo îi păru a fi un soi de sfială cum nu mai văzuse la ea:

— Nu, am propriile mele motive să hotărâsc asta. Dar aş vrea să ştiu că tu, întâiul meu fiu, eşti de acord cu această venire şi că-i vei ajuta pe cei din casă să o accepte şi ei. Fireşte că se vor isca vorbe şi o oarecare tulburare. Nu trebuie să simt tulburarea aceasta. Dar tu trebuie s-o simţi şi să păstrezi demnitatea părinţilor tăi.

Deşi obrajii lui erau încă palizi ca varul, Liangmo îşi recăpătase stăpânirea de sine. Sprâncenele i se aşezaseră iar liniştite deasupra ochilor, care semănau cu ai ei.

— Desigur că treaba asta vă priveşte pe tine şi pe tata, zise el. Dar dacă-mi e îngăduit să îmi încalc rangul, te implor să nu-i ceri asta tatei dacă nu şi-o doreşte. Suntem o familie fericită. Cine ştie ce ne va aduce în casă o femeie străină? Copiii ei vor avea aceeaşi vârstă cu nepoţii tăi. Oare asta nu va isca încurcături între generaţii? Dacă va fi foarte tânără, nu cumva soţiile fiilor tăi o vor pizmui pentru poziţia de care se va bucura alături de tatăl meu? Prevăd multe necazuri în viitor.

— Poate că, la anii tăi, nu înţelegi relaţiile dintre bărbaţii şi femeile de vârsta mea, i-a spus doamna Wu. Dar am decis să fac acest pas tocmai pentru că am fost dintotdeauna fericită alături de tatăl tău, iar el, de asemenea, a fost fericit alături de mine. Te rog, fiule, nu-ţi încălca rangul. Ascultă-ţi mama şi de data asta, aşa cum ai ascultat-o în toate privinţele. Ai fost cel mai destoinic dintre fiii mei. Ce spui tu o să-i influenţeze şi pe fraţii tăi. Spusele lui Meng le vor influenţa pe tinerele soţii. Trebuie să o ajuţi şi tu.

În mintea lui, Liangmo se împotriva. Dar obiceiul de a se supune mamei sale era atât de înrădăcinat în el, încât a ascultat-o şi de data asta.

— Mă voi strădui, mamă. Dar n-o să mă prefac că vorbele tale nu m-au întristat azi.

Ea a zâmbit uşor.

— De fapt te cruţ de o tristeţe şi mai mare pe viitor.

Apoi şi-a dat seama că vorbele ei erau de neînţeles pentru acest bărbat cu mult mai tânăr decât ea, aşa că s-a ridicat şi a luat cutiuţa cu perle.

— Haide, zise ea. Vom merge la Meng şi o să-i dau cadoul.

Tânărul se ridicase odată cu ea, iar acum îi stătea alături, tânăr şi bine clădit, asemenea tatălui său, cu capul şi umerii întrecând-o în înălţime. Doamna Wu a întins o mână mică şi a aşezat-o pentru o

clipă pe brațul lui. Atât de rar făcea ea asemenea gesturi afectuoase, încât Liangmo a tresărit. Femeia nu suporta cu ușurință atingerea altei făpturi omenеști, nici măcar pe a propriilor ei copii. Tânărul a privit în jos și i-a întâlnit privirea limpede.

— Tu ești casa pe care mi-am clădit-o pe piatră, a rostit ea răspicat.

Meng se juca cu băiețelul ei în propria ei casă, aflată în interiorul acelei case mari. Acolo nu mai era decât doica, care stătea pe vine, râdea și se uita la ei. Cele două tinere – mama și doica – își revărsau dragostea asupra copilului cât era ziua de lungă. Noaptea băiatul dormea în brațele doicii. Această venerație le legase profund. Pline de dragoste și abnegație, cele două revărsau asupra copilului dragostea și atenția de care avea nevoie acesta.

Corpul lui Meng era făcut să zămislească prunci, iar sânii ei fuseseră plini de lapte. Dar nimănui, nici măcar ei, nu îi trecuse prin cap să-i îngăduie bebelușului să tragă de sânii ei mici și minunați, răpindu-le fermitatea. Lien fusese angajată să-l alăpteze. Era tânăra soție a unui țăran care lucra pe pământurile familiei Wu. În loc de lapte, băiatul ei fusese hrănit de bunica lui cu făină, apă și tărâțe de orez. Din pricina asta era sfrijit și galben, în vreme ce băiatul îngrijit de Lien era gras și trandafiriu. Lui Lien i se îngăduia să meargă acasă o dată pe lună, iar când își vedea băiatul, plângea și îl pune la sânul ei mare. Sfărcurile pline picurau lapte, dar copilul întorcea capul. Nu gustase niciodată lapte și nu știa să sugă. Lien nu putea rămâne acasă toată ziua, pentru că o dureau sânii. După-amiaza era silită să se întoarcă în grabă la casa Wu. Acolo o aștepta sugarul ei, care țipa de furie și foame.

La vederea lui, Lien uita de copilul cel sfrijit și galben. Își deschidea brațele răsând, iar băiețelul cel rotofei țipa după ea de pe genunchii mamei. Lien dădea fuga la el, descheindu-și haina din mers. Îngenunchea lângă Meng, iar copilul îi apuca sânul cu ambele mâini, ca pe un pahar plin, și bea cu înghițituri mari. Meng și Lien râdeau, simțind fiecare în propriul trup mulțumirea copilului.

Dacă cineva ar fi privit chipurile celor două în vreme ce se uitau la copil, i-ar fi fost greu să spună care dintre ele era mama. Nici copilul nu făcea vreo diferență între ele. Le zâmbea luminos amândurora. În clipa aceea învăța să meargă și a făcut cei câțiva pași care le despărteau pe cele două răsând și căzând, pe rând, în brațele fiecăreia dintre ele.

Meng era mereu veselă, dar în ultimele câteva zile acest sentiment fusese mai puternic ca oricând. Nu spusese nimănui în afară de Liangmo despre al doilea copil. Firește, servitorii știau. Chiar slujnica ei îi atrăsese atenția că al doilea ciclu lunar al ei trecuse fără niciun semn. În iatacul servitorilor aceștia se bucurau deja în taină. Dar într-o casă mare servitorii erau asemenea mobilei: stăpânii îi foloseau fără a le da atenție.

Lien știa despre sarcină, iar asta înveselea și mai mult lucrurile. O casă cu multe dădace tinere era o casă plină de noroc. Treptat, încetase să-și mai iubească propriul fiu. Își revărsa toată iubirea ei îmbelșugată, animalică, asupra celui alt copil, cel pe care îl alăpta. Căminul ei era sărac și aspru, iar hrana, neîndestulătoare. Soacra ei avea limba ascutită și voia să pună mâna pe toată simbria adusă de Lien acasă. Deși Lien își iubise căminul și plânsese zi și noapte când soțul ei o trimisese în casa Wu, femeia învățase să aprecieze mâncarea bună, traiul ușor și trândăvia. În afară de alăptarea acestui băiat sănătos, nu i se cerea să facă nimic altceva.

Era îndemnată să mănânce, să bea și să doarmă. Trupul ei tânăr, iubitor de plăceri, se obișnuise repede. Acum casa ei era acolo și îl îndrăgea pe sugar mai mult decât pe propriul ei copil.

În deplinătatea mulțumirii sale potolite din acea dimineață, slujnica ardea de dorința de a-i spune tinerei sale stăpâne cât de mult se bucura că avea să nască a doua oară, dar șovăia. Se părea că aceste femei bogate, tinere și trândave îți îngăduiau orice, dar câteodată aveau izbucniri neașteptate și inexplicabile de furie. Așadar, s-a mulțumit să râdă mai departe și să laude băiețelul.

— E un mic zeuleț, a spus cu drag doica. N-am mai văzut unul ca el nicăieri, stăpână.

Meng abia a apucat să suradă, când deodată se auziră niște pași. Copilul a alergat la Lien și, cuibărindu-se în brațele ei, s-a zgâit la bunica și la tatăl lui. Meng s-a ridicat.

— Aici erai, Meng, i-a spus doamna Wu. Așază-te, copilă. Odihnește-te, rogu-te. Vino la mine, fiu al fiului meu.

Lien a împins băiatul în față și a înaintat pe călcăie, așa încât băiatul să rămână în tot acest timp în brațele ei ocrotitoare. Ajuns la genunchii doamnei Wu, băiatul a ridicat privirea la ea și s-a uitat îndelung cu ochii lui mari, negri, cu colțuri alungite. Apoi și-a băgat degetele în gură, iar doamna Wu i le-a scos cu blândețe.

— Un băiat încântător, a murmurat ea. I-ai găsit un nume?

— Nu e nicio grabă, a răspuns Liangmo. Nu îi trebuie niciun nume

până ce merge la școală.

Femeia a coborât privirea spre băiețel. Acesta stătea în mijlocul lor. Era centrul lor, al tuturor. Și totuși, a cugetat ea, nu în el, în această mică făptură, își puneau ei toate speranțele. Dacă ar fi murit, un altul i-ar fi luat locul. Nu, băiatul era un simbol al vieții care merge mai departe. Era un simbol care le cuprindea toate visele.

Doamna Wu și-a desprins ochii de pe chipul drăgălaș al copilului și și-a amintit de ce venise.

— Meng, Liangmo mi-a spus că aștepți o nouă bucurie. Am venit să-ți mulțumesc și să-ți aduc un dar.

Obrajii ca două piersici ai lui Meng s-au îmbujorat și ea a întors puțin capul. Frumusețea ei avea un singur cusur: părul tinerei tindea să se încrețească, în ciuda uleiului parfumat cu care Meng și-l tot netezea. În acea clipă plăcerea pe care o simțea era amestecată cu teama ca părul ei să nu se încrețească din nou chiar sub ochii mamei lui Liangmo. O iubea pe doamna Wu, dar se și temea de ea. Nimeni nu văzuse vreodată măcar un fir de păr în dezordine pe capul grațios al doamnei Wu. Pe urmă tânăra a întins mâinile ca să primească darul și și-a uitat temerile.

— Perlele mamei! a șoptit ea.

— Mi le-a dat mie, dar eu sunt prea în vârstă ca să port perle. În casa asta totul merge numai spre bine. Astăzi ți-ai declarat fericirea, iar eu am putut să-ți dăruiesc aceste perle.

— Dintotdeauna mi-am dorit perlele astea, a spus Meng.

A deschis cutia și a privit îndelung bijuteriile.

— Pune-ți-le, i-a poruncit Liangmo.

Meng s-a supus. Obrajii ei moi s-au îmbujorat și mai tare. O priveau toți, chiar și băiețelul. Însă degetele ei subțiri nu au tremurat când și-a prins perlele în urechi.

— Obişnuiam să mi le pun în urechi și o imploram pe mama să mă lase să le păstrez, a mărturisit Meng.

— Acum le meriți, i-a spus doamna Wu și apoi s-a întors către fiul ei: Uite ce rozalii s-au făcut acum. Erau cenușii ca argintul.

Într-adevăr, pe carnea delicată a lui Meng perlele păreau roz.

— *Ai ya!* a exclamat Lien. Nu trebuie să fie prea frumușică. Altfel copilul o să fie fată!

Au râs cu toții, iar doamna Wu a curmat râsetele cu câteva cuvinte pe când se ridica să plece:

— Mi-ar plăcea să fie fată. La urma urmei, pe lume e nevoie și de femei, nu doar de bărbați. Uităm lucrul ăsta, dar e adevărat, nu-i

aşa, Meng?

Dar Meng era prea sfioasă ca să răspundă la o asemenea întrebare.

A sosit şi momentul banchetului de aniversare. Doamna Wu se aşezase la stânga Bătrânei Doamne, care, datorită vârstei, ocupa cel mai bun loc, domnul Wu stătea în dreapta mamei sale, iar după el stătea Liangmo. Tsemo, al doilea fiu, era aşezat la stânga doamnei Wu, iar în stânga lui Tsemo se afla Fengmo, al treilea fiu. Yenmo, al patrulea fiu, era încă un copil, n-avea decât şapte ani. Dar locuia în odăile tatălui său şi acum stătea în strânsoarea protectoare a braţului acestuia. Astfel, unul câte unul, membrii familiei s-au aşezat la locurile lor. Mai jos de fii stăteau nevestele acestora. Meng îşi ţinea copilul pe genunchi, iar o slujnică stătea pe-aproape, ca să-l poată lua din braţele mamei în caz că ar fi început să facă nazuri. Bătrâna Doamnă era mândră de nepoţii ei, dar îşi pierdea iute răbdarea, pe când răbdarea doamnei Wu era nesfârşită.

Nimic nu părea să o tulbure. Chipul ei neted, de nuanţa perlei, stătea întors şi privea cu plăcere la acea mare adunare familială. La alte şase mese de câte opt locuri, fuseseră aşezaţi unchi, mătuşi, verişori şi prieteni, împreună cu copiii lor, iar doamna Kang dirija totul de la una dintre aceste mese. Cu toţii îi trimiseseră daruri doamnei Wu înaintea zilei de azi. Darurile erau din cele mai felurite: perechi de vase, pachetele de curmale, cutii cu prăjituri şi alte dulciuri, manuscrise din mătase pe care fuseseră lipite ideograme chinezeşti din foiţă de aur, fiecare cu câte o urare. Şi cadourile parcă nu se mai terminau. Domnul Wu îi dăruise două bucăţi de mătase grea, împodobită cu brocart, iar Bătrâna Doamnă adăugase două cutii cu ceai fin, darul ei personal.

Cadoul familiei costase mult. Îi comandaseră o pictură celui mai bun artist din oraş – o imagine a Zeiţei Vieţii Îndelungate. Când veniseră să-i facă primele urări doamnei Wu, toţi musafirii admiraseră frumuseţea tabloului. Acum era agăţat la loc de onoare. Până şi detaliile erau precise. Zeiţa ţinea în mână piersica nemuririi. Lângă ea fusese zugrăvit un armăsar, iar deasupra capului ei zburau lilieci roşii, în chip de binecuvântare. La cingătoare îi atârna plosca plină cu elixirul vieţii. Artistul nu uitase nici ierburile de viaţă lungă, pe care le înfăţişase legate de toiagul zeiţei.

Pe peretele din spatele doamnei Wu atârna o bucată pătrată de satin roşu, pe care fuseseră cusute cu catifea neagră ideogramele ce

însemnau viața lungă. Pe fundalul satinului strălucitor, capul întunecat al doamnei Wu se contura elegant și grav.

Liangmo răspundea în numele doamnei Wu tuturor urărilor musafirilor. Înainte ca oaspeții să se așeze, el și Meng au trecut pe la fiecare masă și le-au mulțumit invitaților în numele mamei, ca fiu mai mare al familiei și ca soție a acestuia.

Totul se făcuse cu ușurință, dar și cu o anumită solemnitate, semn că familia Wu prețuia vechile obiceiuri și le înțelegea pe cele noi. Din când în când doamna Wu se ridica de la locul ei și mergea printre musafiri, ca să vadă dacă totul era servit cum trebuie. De fiecare dată invitații se ridicau și o rugau să nu se deranjeze, iar ea, la rândul ei, îi ruga să se așeze la loc.

După ce s-a ridicat de două ori, a treia oară domnul Wu s-a aplecat peste colțul mesei și i-a spus:

— Mamă a fiilor mei, te rog să nu te mai ridici. O să-ți țin eu locul când se vor servi dulciurile.

Doamna Wu a dat din cap și a zâmbit ușor în semn de mulțumire. Apoi a văzut că Bătrâna Doamnă luase o bucată prea mare de carne de pasăre, iar zeama îi picura pe veșmânt. A ținut cu propriile bețișoare bucata de carne până când bătrâna a reușit să o cuprindă cu gura. Îndată ce a putut vorbi, bătrâna a făcut-o cu îndârjirea ei obișnuită.

— Ying! a strigat ea tare.

Ying, care stătea mereu pe lângă stăpâna ei, s-a apropiat de îndată.

— Ying! a strigat iar Bătrâna Doamnă. Să-i spui grăsanului de bărbatu-tău că trebuie să taie carnea de pasăre în bucăți mai mici. Crede că avem fâlci de lei și de tigri?

— O să-i spun, venerabilă stăpână.

Dar cum bătrâna mâncase îndeajuns, era foarte mulțumită și a început să li se adreseze tuturor, vorbind cu vocea ei sonoră și plată.

— Străinii înfulecă bucăți enorme de carne, a spus ea, privind roată prin încăpere. N-am văzut cu ochii mei, dar am auzit că la masă li se aduce un picior întreg de oaie sau o bucată de carne de vacă mare cât un copil. Apoi ei o taie cu cuțitele în bucăți, le culeg cu niște țepușe de fier și le bagă în gură.

Toată lumea a râs.

— Mamă, azi ești binedispusă, a observat domnul Wu.

Niciodată nu încercase să corecteze afirmațiile greșite ale mamei sale. Mai întâi pentru că nu voia să o amărăscă și în al doilea rând

fiindcă nu avea importanță, așa că nu merita osteneala.

În acea clipă fu adus orezul dulce, pregătit laolaltă cu opt fructe prețioase – semn că ospățul ajunsese la jumătate – și toată lumea privea cu plăcere mâncarea rafinată. Ying văzu că soțul ei stătea în pragul ușii, pe jumătate ascuns, căci voia să audă laudele oaspeților. Și doamna Wu îl zărise și se aplecă spre Ying.

— Spune-i să se apropie, i-a poruncit ea slujnicei.

Obrajii rotofei ai lui Ying s-au înroșit de mândrie, dar, din politețe, s-a prefăcut că-și ponegrește soțul.

— Doamnă, nu vă dați osteneala cu omul meu, că nu-i bun de nimica, a spus ea cu voce tare.

— Dar e plăcerea mea, a insistat doamna Wu.

Așa că Ying și-a chemat soțul, prefăcându-se că o face fără nicio tragere de inimă. Acesta a intrat și a venit în fața doamnei Wu, netezindu-și mândru șorțul murdar, căci niciun bucătar bun nu are șorțul curat, iar el o știa prea bine.

— Îți mulțumesc pentru orezul dulce, cu opt fructe prețioase, i-a spus doamna Wu cu amabilitatea ei obișnuită. E mereu delicios, dar acum e mai bun ca oricând. Consider că e un semn al credinței și bunătății tale. Îmi voi aminti de asta înainte de sfârșitul zilei.

Bucătarul știa ce însemnau vorbele ei: la sfârșitul ospățului stăpâna avea să împartă daruri servitorilor. Ca să nu pară prost-crescut, s-a prefăcut că nu înțelege.

— Vă rog să nu credeți că orezul e bun. Nu merit laude.

— Șterge-o, nerodule! i-a șoptit Ying tare, timp în care ochii îi sclipeau de mândrie.

Omul a plecat, iar în urma lui slujnica s-a străduit să nu pară prea mândră ori cu nasul pe sus.

Acum domnul Wu se văzu nevoit să se ridice, ca să-și respecte promisiunea, așa că trecu pe la fiecare masă în parte și îi rugă stăruitor pe musafiri să mănânce pe săturate din orezul dulce. Gânditoare, doamna Wu îl urmărea cu privirea. Oare doar i s-a părut sau soțul ei chiar zăbovise o clipă la masa doamnei Kang, unde cea de-a treia fiică a acesteia, o frumusețe, stătea lângă mama sa?

— Budincă, budincă! s-a lamentat Bătrâna Doamnă. Așa că doamna Wu a întins un braț zvelt și, ferindu-i gulerul, a luat o lingură de porțelan și a umplut zdravăn castronul Bătrânei Doamne.

— Lingura. Unde mi-e lingura? mormăia bătrâna. Doamna Wu a strecurat o lingură în mâna ei bătrână.

Apoi l-a urmărit mai departe cu privirea pe domnul Wu, timp în

care toți mesenii se delectau în tăcere cu desertul. Era limpede că domnul Wu zăbovea pe lângă drăgălașa fiică a doamnei Kang. Fata era modernă, chiar prea modernă: avea părul tuns scurt, până la umeri, și încrețit după moda străină. Învățase la Shanghai vreme de un an, înainte ca orașul să cadă în mâinile dușmanilor. Acum își amăra adesea părinții, arătându-se nemulțumită că trăia în acest orașel de provincie.

Doamna Wu urmări cum fata înalță capul și răspunde obraznic la o replică de-a domnului Wu. Acesta râse și se îndepărtă, iar doamna Wu luă lingura și desprinsе o bucățică din desertul lipicios. Când domnul Wu se întoarse la masă, ea îl privi cu ochii ei limpezi și codați.

— Îți mulțumesc, tată al fiilor mei, i-a vorbit ea și glasul ei era la fel de melodios ca de obicei.

Ospățul lung și plăcut a continuat. După dulciuri au urmat felurile cu carne, iar la sfârșit au fost aduse cele șase boluri. În loc de orez, bucătarul pregătise tăieței lungi și subțiri, căci era un ospăț aniversar, iar tăieței lungi simbolizau o viață lungă. Doamna Wu, care mânca puțin, refuzase felurile cu carne, însă trebuia să guste din tăieței. Zelos, bucătarul îi făcuse și mai lungi ca de obicei, dar femeia îi răsuca în jurul bețișoarelor cu îndemănare și grație.

În schimb, soacra ei nu avea atâta răbdare. Cu mâna stângă ținea aproape de ea bolul plin ochi și își îndesa tăieței în gură, sorbindu-i ca un copil. Bătrâna Doamnă mânca totul cu poftă.

— O să-mi fie rău în seara asta, a spus ea cu vocea ei bătrână și pătrunzătoare. Dar merită, pentru că sărbătorești împlinirea a patruzeci de ani, fiica mea.

— Mănâncă după pofta inimii, mamă, a venit răspunsul doamnei Wu.

Unul câte unul, musafirii s-au ridicat, ținând în mână boluri cu vin, și au rostit toasturi. Doamna Wu nu a răspuns urărilor. Era o femeie tăcută. L-a privit pe domnul Wu, care s-a ridicat în locul ei și a primit urările de bine din partea tuturor. Doar doamna Kang și-a ridicat bolul în tăcere. Doamna Wu și-a ridicat propriul bol, la fel de tăcută, iar cele două femei au băut împreună, într-o înțelegere tainică.

Bătrâna își pusese burta la cale, iar acum se lăsase pe spătarul înalt al scaunului și își supraveghea familia.

— Liangmo pare bolnav, a declarat ea.

Toată lumea s-a întors să-l privească pe Liangmo, care, într-

adevăr, zâmbea într-un fel foarte bolnăvicios.

— Nu sunt bolnav, bunico, s-a grăbit el s-o asigure.

Meng l-a privit, îngrijorată.

— Zău că arăți ciudat, a murmurat ea. Te-ai purtat ciudat toată dimineața.

La auzul acestor vorbe, frații lui Liangmo și soțiile acestora l-au privit, iar tânărul a scuturat din cap. Doamna Wu nu a scos niciun cuvânt. Înțelegea că Liangmo încă nu putea accepta ceea ce auzise de la ea astăzi. În acea clipă fiul ei a privit-o rugător, dar doamna Wu doar a surâs ușor și și-a ferit privirea.

Când și-a răsucit capul, a observat privirea vicleană, mult prea isteată, pe care i-o arunca cea de-a doua noră, Rulan, soția lui Tsemo. Fata nu strecurase nicio vorbă în timpul ospățului, dar ea nici nu avea nevoie de vorbe ca să priceapă ce se petrece în jurul ei. Doamna Wu și-a dat seama că Rulan văzuse privirea rugătoare a lui Liangmo, precum și replica mamei. Tsemo însă habar n-avea ce se petrece în jurul lui. Era un tânăr nerăbdător, iar în clipa aceea își îndepărtase trupul de masă și bătea neîncetat din picior. După părerea lui, ospățul aniversar durase deja îndeajuns.

Undeva un copil care mâncase prea mult vomită dintr-odată cu zgomot pe pardoseala din cărămidă, iscând agitație în rândul servitorilor.

— Chemați câinii, a sugerat doamna Kang.

Grăbindu-se să ajungă la locul nenorocirii, Ying s-a scuzat.

— Stăpâna noastră nu îngăduie câini sub mese, a explicat slujnica.

— Vezi, mamă? s-a îmbufnat cea de-a treia fiică a doamnei Kang, cea atât de drăgălașă. Ți-am zis doar că nimeni nu mai lasă câinii sub mese. E un obicei atât de demodat! De fiecare dată când faci asta acasă, mi-e rușine.

— Bine, bine, a spus doamna Kang. Acum nu mai pomeni de rușinea ta de față cu alții.

— Fetele vorbesc prea mult, a intervenit domnul Kang.

Însă ținea la Linyi, pentru că era cea mai drăguță dintre fiicele sale. I-a zâmbit.

Bătrâna s-a ridicat clătinându-se.

— Mă duc să mă culc, a anunțat ea. O să-mi fie rău.

Doamna Wu s-a ridicat și ea.

— Du-te, mamă, a zis ea. O să rămânem cu musafirii în cealaltă încăpere.

Femeia a așteptat până ce doi servitori au condus-o pe Bătrâna Doamnă afară din odaie și toți oaspeții s-au ridicat. Apoi ea l-a privit pe domnul Wu.

— Ești bun să-ți conduci musafirii în holul mare? l-a rugat pe un ton blând. Doamnele vor veni în salonul meu.

În timp ce vorbea, a început să se îndepărteze. Femeile au urmat-o, iar bărbații l-au însoțit pe domnul Wu, alcătuind astfel două șiruri răsfirate. Doicile au scos copiii în curți și i-au ținut în brațe până au adormit.

Doamna Wu s-a oprit în pragul ușii.

— Du-l pe micuț în dormitorul de bambus, i-a spus ea doicii. Acolo e răcoare. Trebuie să doarmă o vreme.

Auzindu-i glasul, copilul s-a oprit deodată din plâns.

Ospățul se sfârșise, dar doamna Wu își păstră aerul ei demn delicat și în sufragerie, dinaintea femeilor. Vorbea puțin, dar tăcerea ei trecea neobservată, deoarece era o femeie tăcută. Ai casei apelau la ea, din instinct, doar când trebuia luată vreo hotărâre. Știa că în această casă doar ea hotăra. În aceste împrejurări își anunța decizia cu câteva vorbe simple și clare, iar glasul ei era mereu drăgălaș, catifelat și blând, asemenea unei ape curgând lin peste pietre.

În jurul ei discuțiile se aprindeau și se stingeau. Familia angajase o mică trupă de actori pentru a-i distra pe oaspeți, iar acum aceștia făceau giumbușlucuri. Copiii priveau cu plăcere, iar vârstnicii se uitau și ei în vreme ce stăteau de vorbă și sorbeau ceaiul fierbinte, pregătit din cele mai bune frunze de ceai, culese înaintea ploilor de vară. Femeile mai în vârstă nu puteau discuta de față cu cele tinere, așa că doamna Kang a adormit puțin. La un moment dat doamna Wu i-a spus lui Ying:

— Du-te să vezi dacă Bătrâna Doamnă se simte rău.

Ying a plecat și s-a întors răsând.

— I-a fost rău și a vomitat tot, a anunțat-o ea pe doamna Wu. Dar tot spune că a meritat.

Toată lumea a izbucnit în râs, iar râsetele au trezit-o pe doamna Kang.

— E timpul să mergem acasă, i-a zis ea gazdei. Soră, nu trebuie să te obosim, pentru că vei trăi o sută de ani.

Doamna Wu a surâs și s-a ridicat, iar oaspeții au venit pe rând la ea ca să-i spună la revedere. Pentru servitori se pregătiseră pachete cu dulciuri, daruri și bani, iar Ying le-a adus pe o tavă. Servitorii au venit să le primească. Făceau o plecăciune dinaintea doamnei Wu,

încrucișându-și respectuoși brațele la piept, iar doamna Wu îi răspundea curtenitor fiecăruia în parte și îi înmâna darul. Și acești servitori se ospătaseră, însă mâncaseră în bucătărie.

În cele din urmă a rămas iar singură și, pentru o clipă, și-a îngăduit să se simtă obosită. Mușchii mici ai gâtului, sânilor și spatelui, care îi mențineau oasele drepte într-un mod grațios, i s-au relaxat. Vreme de o secundă a părut ofilită ca o floare și vârsta adevărată i-a ieșit la iveală. Apoi și-a îndreptat umerii zvelți. Era prea devreme ca să se simtă ostenită. Ziua încă nu se sfârșise.

Peste un ceas, după ce s-a odihnit, s-a ridicat din pat și a străbătut încăperea de șapte ori în sus și în jos. Pe urmă s-a dus la fereastră și s-a sprijinit de pervazul scund. Fereastra era lungă și lată, iar grilajul era deschis. Afară se zărea curtea unde în dimineața aceea stătuse împreună cu doamna Kang și mai apoi cu Liangmo. Și-a amintit cât de îngroziți fuseseră cei doi când auziseră ce voia să facă și a surâs fără să-și dea seama, arătându-și zâmbetul ei drăgălaș, nici vesel, nici trist.

În acea clipă la poarta rotunjită a curții a apărut Ying, care i-a surprins zâmbetul.

— Doamnă, parc-ați fi o fetișcană cum stați așa, în lumina lunii!

Surâsul doamnei Wu nu s-a stins, dar femeia s-a întors cu spatele și s-a așezat în fața măsuței de toaletă. Ying a intrat și i-a scos hainele, până când stăpâna a rămas înveșmântată doar în rufăria ei de corp fină din mătase albă. Apoi a desfăcut părul lung al doamnei Wu și a început să-l pieptene cu mișcări prelungi și hotărâte, folosind pieptănul cu dinți subțiri, din lemn de santal. Slujnica a zărit în oglindă chipul tăcut și a observat cât de mari și de negri păreau ochii stăpânei în seara aceea.

— Sunteți obosită, doamnă?

— Deloc, a răspuns doamna Wu.

Cu toate acestea, Ying a continuat:

— Ați avut o zi lungă. Doamnă, de-acum ați împlinit patruzeci de ani și pentru dumneavoastră începe un alt fel de viață. Cred că n-ar trebui să mai munciți atât de mult. Ar trebui să treceți cârmuirea casei și a prăvăliilor asupra fiului mai mare, iar nevastei lui să-i dați în grijă bucătăriile. Chiar și nevasta celui de-al doilea fiu ar putea ajuta la supravegherea servitorilor. De-acum înainte dumneavoastră ar trebui să stați în curte, să citiți, să priviți florile, să vă amintiți ce viață frumoasă duceți sub acoperișul ăsta, să vă gândiți că soțiile

fiilor dumneavoastră zămislesc, la rândul lor, fii.

— Poate că ai dreptate, i-a răspuns doamna Wu. M-am gândit și eu la asta. Ying, o să-l rog pe tatăl fiilor mei să-și ia o nevastă tânără.

A rostit cuvintele cu atâta calm, încât și-a dat seama că în prima clipă nici n-a fost înțeleasă. Pe urmă a simțit că pieptănul își oprește mișcarea, iar Ying i-a strâns mai tare părul la ceafă.

— Nu-i nevoie să spui nimic, i-a zis doamna Wu.

Pieptănul și-a reluat mișcarea repezită.

— Mă tragi de păr.

Ying a aruncat pieptănul pe podea.

— Nu vreau să am grijă de altă femeie în afară de dumneavoastră! a izbucnit slujitoarea.

— Nici nu-ți cer asta.

Însă Ying a îngenunchat lângă stăpâna ei, pe podeaua acoperită cu plăci de gresie, suspinând și ștergându-și ochii cu un colț al hainei noi de satin, pe care o îmbrăcase anume pentru această ocazie.

— Vai, stăpână! a suspinat femeia. El vă silește să faceți asta, scumpa mea? Oare a uitat de bunătatea și frumusețea dumneavoastră? Spuneți-mi doar un lucru...

— Eu vreau asta! a spus fermă doamna Wu. Ying, ridică-te. Dacă intră el, o să creadă că te bat...

— Dumneavoastră să mă bateți! a exclamat Ying. Dumneavoastră, care nu ridicați mâna nici măcar asupra unui țăntar, chiar dacă se ospătează cu sângele dumneavoastră!

Totuși Ying s-a ridicat, a luat pieptănul de jos și a continuat să perie părul doamnei Wu, înghițindu-și lacrimile.

Doamna Wu a vorbit cu vocea ei potolită și cumpănită:

— Ying, ți-am spus mai întâi ție ca să știi cum să te porți cu servitorii. Să nu vorbești despre asta între voi în gura mare, nici să nu dați vina pe unul sau pe altul. Când o să vină tânăra...

— Cine e? a vrut să afle Ying.

— Deocamdată nu știu.

— Când vine? a întrerupt-o iar Ying.

— Nu am hotărât încă. Dar când va veni, vreau să fie primită ca un membru de onoare al familiei: ceva mai mică în rang decât mine, dar un pic mai sus decât soțiile fiilor mei. Nu va fi nici actriță, nici cântăreață ori altceva de soiul acesta, ci o femeie cumsecade. Toate trebuie făcute în bună rânduială. Mai ales să nu aud vreun cuvânt împotriva tatălui fiilor mei sau împotriva fetei, pentru că eu o invit să

vină.

Ying nu putea îndura așa ceva.

— Doamnă, de vreme ce am stat împreună atâta amar de ani, mi-e îngăduit să vă întreb de ce?

— Întreabă-mă, dar n-o să-ți spun, i-a răspuns potolit doamna Wu.

Ying a terminat de pieptănat în tăcere părul lung al stăpânei, apoi l-a parfumat și l-a împletit. L-a înfășurat într-o buclă mare, pregătindu-l pentru baia doamnei Wu, iar pe urmă a supravegheat servitorii care turnau apă în cadă. În baie se găsea un vas adânc, verde și rotund din lut ars, iar doi servitori intrau și ieșeau pe o ușă, aducând apă fierbinte și rece în niște găleți enorme. Ying a încercat apa cu mâna, a turnat în ea parfum dintr-o sticlură, iar apoi a trecut în cealaltă încăpere, ducând cu ea săpun neînceput și prosoape de mătase.

— Baia e pregătită, doamnă! a spus ea, la fel ca în fiecare seară.

Doamna Wu și-a lepădat cele din urmă veșminte. Complet goală și zveltă ca o fetișcană, a străbătut încăperea până în baie. Sprijinindu-se de mâna lui Ying, a intrat în cadă, apoi s-a așezat pe fundul ei, cu picioarele încrucișate, în timp ce Ying o spăla cu gingășie, ca pe un prunc. Apa era limpede, iar carnea minunată a doamnei Wu se vedea albă ca fildeșul pe fundalul verde-închis al porțelanului. Apa o acoperea până la umeri și, în timp ce stătea scufundată în ea, femeia cugeta la propria-i înțelepciune. Trupul îi era la fel de frumos ca în tinerețe. Domnul Wu nu îi îngăduise să-și alăpteze copiii, iar sânii ei păreau doi muguri de lotus sub apă.

Când a ieșit din cadă, Ying a înfășurat-o în prosopul de mătase, a șters-o, a îmbrăcat-o în pijamalele de mătase și i-a îngrijit unghiile mâinilor și picioarelor. După ce a terminat, a deschis ușa dormitorului. Acesta era încă gol, căci domnul Wu nu venea niciodată înainte ca Ying să plece. Bineînțeles, în unele nopți nu venea deloc, dar nopțile astea erau rare. Doamna Wu a urcat pe scăunelul lung și sculptat de lăngă pat, iar de acolo s-a vârat în patul înalt, împodobit cu un baldachin de mătase.

— Să trag draperiile? a întrebat Ying. Lumina lunii e prea puternică.

— Nu. Lasă-mă să văd luna.

Așa că draperiile au rămas în spatele cârligelor mari de argint. Slujnica a verificat pe băjbăite ceainicul și mica pipă de argint pe care doamna Wu o fuma uneori noaptea, când nu avea somn, și a

văzut că și chibriturile erau la locul lor lângă lumânare.

— Pe mâine, i-a spus doamna Wu.

— Pe mâine, a răspuns Ying și a plecat.

Sub cearșaful de mătase și sub pilota de vară, tot din mătase, doamna Wu stătea complet nemișcată și foarte dreaptă. Luna strălucea pe peretele aflat de cealaltă parte a patului. Într-adevăr, era foarte luminoasă. Atât de luminoasă, încât femeia putea întrezări contururile desenului de pe pergamentul atârnat pe perete.

Desenul era simplu, dar fusese pictat de un artist. În loc de multă vopsea, omul se folosise de spațiu: din câteva mișcări de penel, schișase un povârniș abrupt, o creastă de munte și o mică siluetă încovoiată, care se străduia să urce mai departe. Nu îți puteai da seama dacă era femeie sau bărbat. Era pur și simplu un om.

Uneori doamnei Wu i se părea că acea siluetă mică urcase mai sus decât altădată. Alteori părea să fi coborât cale de multe poște. Știa, desigur, că aceste impresii țineau întru totul de felul în care lumina strecurată pe fereastră cădea pe pergament. În seara aceea muchia ferestrei brăzda desenul cu umbre, apoi cu lumini, astfel că omul păru deodată foarte aproape de culmea muntelui. Dar doamna Wu știa că ființa aceea era în același loc ca întotdeauna – nici mai sus, nici mai jos.

Stătea în pat fără niciun gând, fără nicio amintire, ci doar fiind ceea ce era. Nu aștepta, nici nu spera ceva. Dacă el nu venea în seara asta, va adormi și îi va spune altădată. Momentele trebuie alese și decise. Dacă le forțezi, nu mai sunt cele potrivite. Toată greutatea tăcută a hotărârii sale se va concentra asupra momentului prielnic, iar atunci clipa respectivă va deveni într-adevăr cea potrivită.

În acea clipă a auzit pașii domnului Wu răsunând ferm prin curte. Bărbatul a pătruns prin odaia de la intrare și apoi a venit în salonul ei. Pe urmă ușa s-a deschis, iar el s-a oprit în pragul dormitorului. Băuse vin. Nările ei sensibile au simțit mirosul vinului încălzit, căci pielea și răsufierea lui emanau acum alcool. Dar asta nu o tulbură, căci el nu bea niciodată până să nu mai știe ce face și desigur că în seara asta băuse în compania prietenilor săi. Ce e mai firesc la sfârșitul unei zile de sărbătoare decât să bei un pahar cu prietenii? Bărbatul își ținea pipa în mână și tocmai se pregătea să o pună pe masă. Apoi a șovăit un moment și a rămas pe loc, cu pipa în mână.

— Ești obosită? a întrebat-o din senin.

— Deloc, i-a răspuns ea calmă.

El a lăsat pipa din mână și, după ce a desprins draperiile din

cârlige și le-a tras, s-a urcat în pat, în dosul lor.

Sigur că, după douăzeci și patru de ani, în viața lor exista o anumită rutină. Doamnei Wu i-ar fi plăcut să mai încerce și ceva nou, de vreme ce asta avea să fie ultima noapte petrecută alături de el. Dar se gândise deja cum ar fi această noutate și renunțase la ea. După aceea i-ar fi venit mai greu să îl convingă de înțelepciunea hotărârii sale – asta dacă avea să fie nevoită să îl convingă. Încercase să se pregătească pentru posibilitatea ca el să fie chiar încântat de propunere. Atunci ar fi fost ușor. Dar poate că nu o să fie mulțumit. Putea chiar să respingă categoric decizia ei. Însă femeia își spunea că nu o s-o respingă – cel puțin nu categoric.

Prin urmare, a avut grijă ca purtarea ei să nu aibă nimic ieșit din comun față de felul cum era ea de obicei: nu s-a arătat nici prea rece, dar nici prea înflăcărată. A fost plăcută și tandră. A avut grijă să nu lipsească nimic și, totodată, nimic să nu fie de prisos. În tot ceea ce făcea avea darul natural de a satisface fără a sastisi².

Cu toate astea, a rămas puțin descumpănită, căci și-a dat seama că el nu se purta ca de obicei. Părea tulburat și puțin distrat.

— Astăzi ai fost mai frumoasă ca oricând, a murmurat el. Toată lumea a spus asta.

Doamna Wu i-a zâmbit și a privit în ochii care o cercetau de deasupra, în timp ce ea stătea culcată pe pernă. Surâsul ei era cel obișnuit – frumos –, dar a văzut în lumina slabă a lumânării așezate pe măsuța de lângă pat că ochii lui întunecați scăpărau și ardeau cu o flăcără mai vie decât văzuse la el în ultima vreme. Femeia a închis ochii, iar inima a început să-i bată cu putere. Oare avea să-și regrete hotărârea? În următoarele două ceasuri a stat așa vlăguită ca o floare culeasă și s-a întrebat de mai multe ori același lucru: oare va regreta sau nu?

La capătul celor două ceasuri a înțeles că nu va regreta. Când bărbatul a adormit, s-a dus iarăși în baie și s-a îmbăiat în apă rece. Nu s-a întors în patul unde soțul ei dormea cu membrele răsfire, răsufând greoi. Și-a luat pipa și i-a umplut căușul minuscul cu tutun aromat, apoi a aprins-o. Pe urmă a mers la fereastră și a stat acolo, privind cerul. Luna aproape că apusese. Peste câteva minute avea să coboare dincolo de liniile lungi ale acoperișului acestei case străvechi. Pacea îi umplea ființa. Nu avea să mai doarmă în odaia aceea câte zile va mai avea de trăit. Își alesese deja locul. Lângă

² A sastisi – a (se) tulbura, a (se) zăpăci.

curtea Bătrânei Doamne se afla o alta, goală, unde trăise odată tatăl domnului Wu. Avea să locuiască acolo, sub pretextul că astfel putea să o vegheze zi și noapte pe Bătrâna Doamnă. Era o curte minunată, aflată chiar în inima casei impunătoare. Va locui acolo singură și liniștită – o inimă singuratică în mijlocul vieții care se scurgea în jurul ei.

În patul cel mare, domnul Wu s-a trezit pe neașteptate și a căscat.

— Ar trebui să mă întorc în odăile mele, a zis el. Ai avut o zi lungă și trebuie să dormi.

Ori de câte ori spunea asta – și, fiind un bărbat curtenitor atât în dragoste, cât și în afaceri, o spunea mereu –, doamna Wu îi răspundea: „Te rog, nu te mișca. Pot dormi foarte bine și așa”.

Dar în seara asta nu a spus-o. În schimb, i-a răspuns fără să întoarcă capul:

— Mulțumesc, tată al fiilor mei. Poate că ai dreptate.

Uimirea lui a fost atât de mare, încât a coborât din pat și a băjbăit cu piciorul pe podea, căutându-și papucii. Dar nu i-a putut găsi, așa că ea a venit repede, a ingenuncheat, i-a găsit și, stând în continuare în genunchi, l-a încălțat. El și-a rezemat capul pe umărul ei ca un copil mare și i-a cuprins trupul cu brațele.

— Ești mai parfumată decât o floare de iasomie, a murmurat bărbatul.

Cuprinsă în îmbrățișarea lui, femeia a râs ușor.

— Tot mai ești beat?

— Beat, a murmurat el. Beat... beat!

A tras-o spre el, iar femeia s-a neliniștit.

— Te rog, pot să te ajut să te ridici?

S-a ridicat, simțindu-se dintr-odată peste măsură de puternică, și l-a săltat odată cu ea.

— Te-am jignit? a întrebat el.

Era treaz de-a binelea. Îi vedea limpede ochii întunecați.

— Nu. Cum să mă jignești – după douăzeci și patru de ani? Dar... eu am terminat.

— Ai terminat? a repetat domnul Wu.

— Azi am împlinit patruzeci de ani.

Și în clipa aceea a știut că era momentul potrivit. În clipa aceea, în miez de noapte, când în jurul lor toată casa dormea. În vreme ce el stătea pe pat, ea s-a îndepărtat și a aprins celelalte lumânări cu ajutorul celei care ardea. Au pâlpâit și s-au aprins pe rând, iar odaia s-a umplut de lumină. Doamna Wu s-a așezat la masă, iar el a rămas

pe pat, zgâindu-se la ea.

— De mulți ani mă pregătesc pentru ziua asta, a continuat doamna Wu.

Și-a împreunat mâinile pe genunchi. Înveșmântată în hainele ei de mătase albă, scăldată în lumina lunii și cu mâinile pe genunchi, și-a strâns toate puterile dinăuntrul ființei sale.

El s-a aplecat în față, cu mâinile strânse între genunchi, privind-o în continuare stăruitor.

— Ți-am fost o soție bună.

— Și eu nu ți-am fost un soț bun?

— Ba da, întotdeauna. În ceea ce privește legăturile dintre bărbați și femei, nu există niciuna mai bună ca a noastră. Dar acum jumătate din viața mea s-a scurs.

— Doar jumătate.

— Dar tu mai ai mult până să ajungi la jumătatea vieții tale, a continuat ea. Cerul a creat diferența asta între bărbați și femei.

O asculta așa cum obișnuia să asculte tot ce îi spunea ea, ca și cum ar fi știut că de fapt vorbele ei aveau un înțeles mai adânc, un sens care poate că depășea puterea lui de înțelegere.

— Ești încă tânăr. Focul tău arde cu putere. Ar trebui să ai mai mulți fii. Dar eu mi-am împlinit menirea.

Trupul lui, care până atunci stătuse tolănit, s-a îndreptat și o expresie aspră i-a cuprins chipul plin și frumos.

— Oare înțeleg eu bine ce spui?

— Îmi dau seama că înțelegi, a venit răspunsul ei.

S-au privit de la distanța celor douăzeci și patru de ani petrecuți împreună în acea casă în care copiii lor dormeau și Bătrâna Doamnă dormea și ea somnul ușor al bătrâneții, așteptând să moară.

— Nu vreau altă femeie.

Glasul lui era aspru.

— Nu m-am uitat niciodată la vreo altă femeie. Ai fost mai frumoasă decât orice femeie pe care am văzut-o vreodată și încă ești mai frumoasă decât oricare alta.

Bărbatul a șovăit și și-a mutat ochii de la chipul femeii la mâinile ei.

— Astăzi am văzut-o pe fata aia. Și când am privit-o, m-am gândit că ești mult mai frumoasă decât ea!

Ea a înțeles pe loc despre ce fată vorbea soțul ei.

— A, Linyi e drăguță, a încuviințat ea.

În sinea ei, și-a reînnoit hotărârea. Când se va stabili cine avea să

aleagă o altă femeie pentru el, ea o va alege. Pentru cei din casă nu ar fi fost bine dacă generațiile s-ar fi amestecat, iar Liangmo era căsătorit cu Meng, sora lui Linyi, și amândouă erau fiicele celei mai bune prietene ale sale.

Bărbatul și-a ținut buzele pline.

— Nu, n-am de gând să-ți accept planul. Ce-or să zică prietenii mei? N-am fost niciodată soțul de bărbat care aleargă după femei.

Ea a râs ușor și a rămas uimită când în acea clipă a simțit o mică strângere de inimă, asemenea unui vârf de pumnal care înțeapă pielea fără a o străpunge. Dacă el începuse să se gândească cum aveau să primească vestea prietenii lui, atunci o să-l convingă foarte repede – mai repede decât se aștepta.

— E foarte nepotrivit ca o femeie trecută de patruzeci de ani să rămână însărcinată, i-a spus ea. Prietenii tăi te-ar învinui și de așa ceva.

— Chiar trebuie să rămâi însărcinată? i-a întors-o el.

— Se poate întâmpla și asta. Mi-aș dori să fiu cruțată de teama de-a te face de râs.

El vorbea de prieteni, iar ea, de rușine. Încă nu se pusese de acord. Trebuia să scurme în inima lui și să-și smulgă rădăcinile de acolo – dacă nu erau înfipte prea adânc.

El o privea.

— Nu mă mai iubești deloc? a întrebat.

Ea s-a aplecat către el și i-a vorbit din inimă.

— Te iubesc la fel de mult, i-a spus cu glasul ei frumos. Vreau doar să fii fericit.

— Cum să fiu fericit așa? a întrebat-o el cu tristețe.

— Doar știi că fericirea ta a fost mereu în mâinile mele, a venit răspunsul femeii.

Și-a ridicat mâinile, ca și cum ar fi cuprins în ele o inimă.

— Am ținut-o în palme, așa, încă din ziua nunții noastre, din prima clipă când ți-am văzut chipul. Și-o voi ține astfel până la moarte.

— Dacă o să mori prima, fericirea mea va fi îngropată odată cu tine.

— Nu. Înainte să mor, o voi pune în alte mâini, pe care le voi pregăti pentru asta.

Vedea cum puterea ei asupra lui își făcea de-acum efectul. Bărbatul stătea nemișcat, cu ochii pironiți pe mâinile ei.

— Ai încredere în mine, i-a șoptit doamna Wu, ținând în

continuare mâinile căuș.

— Mereu am avut încredere în tine.

Ea și-a lăsat mâinile să cadă.

Bărbatul a continuat cu încăpățănare:

— Nu-ți promit. Încă nu pot, nu așa de repede...

— Nu trebuie să-mi promiți nimic. Și chiar dac-aș putea să te silesc, n-o s-o fac. Când te-am silit eu să faci ceva? Nu, acum hai să lăsăm asta deoparte. Bagă-te la loc în pat și lasă-mă să te învelesc. Noaptea e mai rece, pentru că de-acum se apropie răsăritul. Dormi și nu te trezi devreme.

L-a călăuzit cu apăsări ușoare pe umeri, pe brațe, pe mâini. El s-a supus, deși fără chef. Dar i se supunea mereu.

— Ține minte că n-am promis nimic, a zis el încă o dată.

— Nimic, a întărit ea. Nimic!

Pe urmă a tras cuverturile peste el, a dat la o parte o draperie, pentru ca aerul să intre în odaie, și a tras-o pe cealaltă, să-l ferească de lumina dimineții.

Dar el o ținea încă de mână.

— Tu unde o să dormi?

— Mi-am pregătit un pat, i-a răspuns ea, pe jumătate în glumă. Ne vedem mâine. Nimic n-o să se schimbe în casă. Îți promit că vom rămâne prieteni, nedespărțiți de temeri și rușine...

El a lăsat-o să plece, amăgit de glasul ei frumos, plin de promisiuni. Dintotdeauna îl putuse amăgi. Nu credea niciodată pe deplin vorbele ei.

După ce bărbatul a adormit, doamna Wu a plecat, străbătând curțile singură, cu pas ușor, până a ajuns în curtea lipită de cea a Bătrânei Doamne. La porunca ei, după moartea stăpânului celui bătrân, curtea fusese păstrată curată și abia cu câteva zile în urmă doamna Wu ceruse ca pe așternutul patului să se pună cuverturi curate. S-a strecurat sub ele. Le simțea reci și parcă prea noi, iar pentru o clipă femeia a tremurat înfrigurată, simțindu-se cuprinsă de o oboseală subită, grea ca plumbul. Apoi s-a scufundat într-un somn fără vise, ca și cum ar fi alunecat într-un soi de moarte.

Capitolul II

Însă dimineța e cea care pecetluiește înfăptuirile nopții. Răul sau binele se văd limpede numai în lumina soarelui. În ziua aceea de

după aniversarea celor patruzeci de ani, doamna Wu s-a trezit cu un sentiment proaspăt de despovărare. Ochii i-au căzut asupra încăperii cunoscute, dar străine. Era foarte diferită de odaia în care dormise ani de zile. Cea dintâi fusese împodobită pentru o femeie tânără care se măritase și de la care se aștepta să-i zămislească prunci bărbatului său. În vechea ei încăpere broderiile de pe draperiile patului înfățișau fructe și simboluri ale fecundității. Cu o noapte în urmă, când o părăsise, încă mai arăta întocmai ca în ziua când Bătrâna Doamnă o trimisese acolo, ca proaspătă mireasă a singurului ei fiu. Bătrâna Doamnă cumpăraseră pentru broderiile baldachinului satinuri atât de trainice și mătăsuri vopsite atât de temeinic, încât nici după douăzeci și patru de ani doamna Wu nu găsise vreun motiv pentru a cumpăra alt baldachin. Singurul obiect pe care îl adusese ea în încăpere fusese desenul care arăta acea făptură ce se chinuia să urce muntele. Acum îi era dor de desenul acela. O să poruncească azi să i se aducă în noua ei odaie, laolaltă cu hainele și obiectele de toaletă. Astfel, fosta ei odaie avea să fie foarte potrivită pentru o concubină tânără. Fructele și însemnele fecundității sunt numai bune pentru ea!

Doamna Wu stătea întinsă în patul ei nou, singură. Era un pat chiar mai mare decât cel pe care îl părăsise și, în timp ce zăcea acolo, își cerceta inima cu mare grijă. Suferea oare la gândul că o altă femeie avea să se întindă sub cuverturile de satin trandafiriu ale patului ei conjugal? Într-adevăr, simțea un fel de durere vagă și îndepărtată, dar nu era nici vie, nici intimă. Era durerea des întâlnită pe care probabil că o îndură omul când, în înțelepciunea sa tainică, Cerul ia o hotărâre potrivnică sufletului singuratic.

Astfel, femeia știa că pentru ea ar fi fost nespus de bine și o mare ușurare dacă domnul Wu ar fi fost pregătit să-și înceapă a doua jumătate a vieții alături de ea. Ar fi simțit o mulțumire dacă soțul ei ar fi ajuns în același punct al vieții odată cu ea, dar urmărindu-și propriul drum, firesc și fără sacrificii.

A cugetat vreme îndelungată. De ce nu lăsase Cerul femeile să trăiască de două ori mai mult decât bărbații, așa încât frumusețea și fecunditatea lor să dăinuie tot atât cât ei și să se piardă doar odată cu moartea lor? De ce nevoia bărbatului de a-și sădi sămânța trebuie să dăinuie prea mult, în dauna mulțumirii femeii?

S-a gândit: „Așadar, femeile trebuie să fie mai singure decât bărbații. Trebuie să-și petreacă o parte din viață singure, iar Cerul le-a pregătit anume pentru asta”.

Rațiunea i-a amintit cât de zadarnice erau asemenea întrebări. Are cineva puterea de a schimba ceea ce a hărăzit Cerul? Acesta prețuiește doar viața și i-a dăruit bărbatului sămânța, iar femeii, pământul. Pământ e din belșug, dar ce folos, dacă lipsește sămânța? Adevărul e că sămânța unui bărbat dăinuie mult timp după ce trupul lui ajunge oale și ulcele, iar asta se întâmplă pentru că Cerul a pus mai presus de toate zămislirea copiilor, pentru ca nu cumva să moară omenirea. Prin urmare, chiar și cea din urmă sămânță din vintrele unui bărbat trebuie sădită, iar pentru ca ea să dea rod viguros, pe măsură ce bărbatul îmbătrânește, trebuie să și-o sădească în pământ mai bun și mai puternic. Deci orice încercare a femeii de a se agăța de un bărbat după ce a rămas stearpă e o sfidare a legii Cerului.

După ce s-a gândit astfel, durerea aceea îndepărtată s-a topit în ea, iar doamna Wu s-a regăsit eliberată și calmă. Se simțea ca și cum propriul corp i-ar fi fost înapoiat, aproape la fel cum era în anii când era fată. Cât de ciudat și de plăcut avea să fie să se culce seara și să știe că putea dormi până dimineța sau, dacă nu avea somn, că putea rămâne trează fără teama de a trezi pe altcineva! Trupul său îi aparținea din nou. Și-a suflecăt mâneca și și-a privit carnea. Era tare și la fel de sănătoasă ca întotdeauna. Hrănită, îngrijită, iar acum însuflețită de proaspăt dobândita libertate, avea să trăiască până la adânci bătrâneți. Dar pentru a trăi fericită, trebuia să aibă multă băgare de seamă în toate relațiile ei – și mai ales în relația cu el. Trebuia să aibă grijă să nu se izoleze de el. Firește, nu-i va fi ușor atunci când legătura dintre ei nu mai avea să fie una a trupului, ci doar a minții și a sufletului. Și-apoi va trebui să găsească noi căi de a-l lega de ea, dar fără să-l îndepărteze de nou-venită, căci nu ar fi fost drept.

— Trebuie să-mi fac cumva datoria față de toți, a murmurat ea și a coborât la loc mâneca peste brațul ei frumos.

Cine urma să fie acea femeie? Doamna Wu cugetase multă vreme la asta. A început să se gândească din nou la ea. Era limpede că trebuia să fie foarte diferită de ea. Tânără, dar nu mai tânără decât nurorile ei, pentru că așa ceva ar fi iscat necazuri în casă. Vârsta cuvenită ar fi douăzeci și doi de ani. Să nu fie prea învățată, căci și doamna Wu era o femeie educată. Nici prea modernă, pentru că o femeie modernă nu s-ar mulțumi cu statutul de concubină și în scurt timp ar încerca să o îndepărteze pe doamna Wu, solicitând tot timpul întreaga afecțiune a domnului Wu, ceea ce ar fi fost o rușine în fața

fiilor. Un bărbat mai vârstnic își putea permite să-și ia o concubină și totuși să-și păstreze demnitatea, dar nu trebuia să se lase dominat de ea. Sigur, să fie drăguță, însă nu atât de drăguță încât să le ia mințile celorlalți bărbați din casă – și nici pe cele ale domnului Wu. Era de-ajuns să fie drăgălașă și plăcută. Și cum frumusețea doamnei Wu fusese de un anumit fel, acea tânără trebuia să aibă o frumusețe de un alt fel. Adică trebuia să fie rotofeie, trandafirie și nu conta dacă avea oasele ceva mai late.

Doamna Wu a decis că toate astea ar sugera o tânără de la țară. Mai mult, o țarancă tânără ar fi sănătoasă, fără obiceiuri proaste și ar putea să nască prunci sănătoși. Desigur că trebuia să zămislească, pentru că nicio femeie nu e mulțumită dacă n-are copii, iar atunci când nu are copii, devine arțăgoasă, egoistă și pretențiile ei față de bărbat cresc. Acea concubină în niciun caz nu trebuia să-l facă nefericit pe domnul Wu. „Și mai trebuie să fie și puțin nătângă”, și-a spus doamna Wu, „ca să fie mulțumită cu ce îi dăruiește el și să nu cerceteze legătura lui cu mine”.

În mintea ei începu să se închege imaginea acestei fete. Își închipuia o femeie tânără, drăguță, sănătoasă și prostută, căreia îi plăcea să mănânce, care nu mai trăise până atunci într-o familie înstărită, care să se teamă puțin de casa aceea și care să nu fie încăpățânată sau mândră, ca să nu încerce să-și învingă teama prin zarvă și accese de nervi.

„Sunt convinsă că există multe asemenea femei”, s-a gândit veselă doamna Wu.

Imediat ce s-a ridicat din pat și s-a apucat de treburile zilnice, a hotărât să trimită după bătrâna care slujise drept pețitoare pentru Meng. Doamna Wu folosise o mijlocitoare chiar și cu prietena ei, ca nu cumva, din prea multă bunătate, doamna Kang să ceară o sumă mai mică, iar mai târziu căsnicia tinerilor să sufere pentru că nu fusese dreaptă. „Trebuie să o chem pe această Liu Ma”, s-a gândit doamna Wu. „Îi voi spune pe șleau ce vreau. La fel de clar ca și cum aș comanda o marfă.” Își zise asta fără niciun pic de cinism.

Apoi și-a lăsat mintea să cutreiere slobodă prin încăperile în care urma să-și trăiască restul vieții. N-avea de gând să schimbe prea multe lucruri. Își îndrăgise socrul bătrân de la bun început. Pentru că nu avusese o fiică, acesta se purtase frumos cu ea și fusese cu adevărat încântat când își dăduse seama că nu era doar frumoasă, ci și isteată. Ignorase obiceiul care le cerea bătrânilor să nu le vorbească direct nurorilor. Ba chiar o chemase de mult ori la el, ca

să-i citească din cărțile vechi aflate în biblioteca lui. Lăsase deoparte anumite cărți, considerându-le nepotrivite pentru o femeie, iar ea nu se atinsese niciodată de ele. Dar acum, că jumătate din viața ei se sfârșise și era singură, le putea citi pe toate.

Îi făcea plăcere să se gândească la biblioteca plină de cărți, care acum îi aparținea. În anii de dinainte, în miezul vieții, nu prea avusese timp să studieze. Domnului Wu nu îi plăcea să citească, așa că nu îi făcea plăcere nici să o vadă cu cărți în mână. Astăzi, după ce ani de zile se dăruise altora cu trup și suflet, simțea nevoia să soarbă cu sete din izvoarele străvechi.

Cu fiecare clipă ce trecea, odăile deveneau tot mai mult ale ei. Stăpânul cel bătrân murise de atâta vreme, încât pentru ea încetase să mai fie o făptură în carne și oase. Când se gândea la el, socrul său îi evoca o minte bătrână și înțeleaptă, un glas bătrân și înțelept. Dat fiind că nu simțea în acele încăperi o ființă materială, nu voia să schimbe nimic la ele. Draperiile patului erau dintr-un brocart albastru-închis subțire, ce nu sugera pasiune sau fecunditate. Pereții văruiți deveniseră cu timpul ușor gălbui. Grinzile acoperișului erau la vedere. Ușile și ferestrele, mesele și scaunele erau grele, netede, din lemn lustruit de culoare închisă și acoperit cu lac *ningpo*, care dănuie într-o casă vreme de generații. Podeaua era acoperită cu lespezi mari, cenușii și atât de vechi, încât lângă pat și în dreptul ușii către bibliotecă erau tocite zdravăn. Dormitorul era doar una dintre cele trei odăi, iar cea de-a treia era un salon lung, care dădea într-o curte. Poate că va face câteva schimbări în curte. Copacii crescuseră, coroanele lor erau întrepătrunse și nu lăsau să intre lumina soarelui, iar dedesubtul lor pietrele erau alunecoase din pricina mușchiului.

S-a auzit o bătaie în ușă.

— Intră!

A intrat Ying. Părea înspăimântată.

— Nu știam unde sunteți, s-a bălbăit slujnica. V-am căutat pretutindeni. M-am dus în vechea dumneavoastră cameră, l-am trezit pe stăpân și el s-a supărat.

— De acum și până ce mor aici o să mă găsești, i-a răspuns liniștită doamna Wu.

Pe măsură ce ziua se scurgea, vestea se răspândi în toată casa. Fiii le spuneau nevestelor, nevestele se anunțau una pe alta, Ying îi spuse bucătarului, iar bucătarul șef îi povesti ajutorului de bucătar, așa încât la sfârșitul zilei toată lumea știa că doamna Wu se mutase

în odăile bătrânului stăpân. Slujitorii au purtat vestea până la urechile slujnicei Bătrânei Doamne, căreia nu-i veni să creadă. Doamna Wu nu îi spusese dinadins. Știa că bătrâna avea să audă vestea de la slujnica ei și asta îi convenea, pentru că mânia Bătrânei Doamne avea să se reverse asupra unei simple servitoare. După ce furia ei se stinge, bătrâna avea să fie muncită de gânduri, neștiind dacă trebuia să se certe cu fiul ei sau cu soția lui. Dacă venea mai întâi la doamna Wu, însemna că arunca vina asupra ei. Dacă se ducea prima dată la fiul ei, însemna că îl învinuia pe el.

Spre amiază, când doamna Wu socotea cheltuielile acelei luni, stând în salonul care de acum îi aparținea, a văzut că slujnica Bătrânei Doamne își ajuta stăpâna să străbată curtea. Copacii fuseseră deja tăiați și duși din curte, iar lespezile, odinioară năpădite de mușchi, fuseseră frecate și curățate. Bătrâna se opri să vadă ce se făcuse acolo. Cu o mână se sprijinea de slujnică, iar în cealaltă ținea bastonul ei cu capătul sculptat în forma unui cap de dragon. Lumina soarelui pătrundea în curtea altădată umbrită, iar peștii din iazul aflat în mijlocul curții se pitiseră în mâl, orbiți de soare, așa că apa era pustie. Însă două libelule de un albastru-strălucitor dansau deasupra apei, îmbătate de soarele proaspăt sosit acolo.

— Ai pus să taie copacul Mândria Chinei, i-a spus Bătrâna Doamnă pe un ton acuzator.

Doamna Wu, care se ridicase și se apropiase de ea, a zâmbit.

— Copacii ăștia răsar așa de ușor și cresc așa de iute! a explicat ea. Acela n-a fost sădit. Pur și simplu s-a înălțat așa printre două pietre.

Bătrâna Doamnă a oftat și s-a apropiat de ușă. Când doamna Wu a apucat-o de cot, i-a înlăturat cu dușmănie mâna.

— Nu mă atinge! i-a spus bătrâna cu arțag. Sunt foarte supărată pe tine.

Doamna Wu nu i-a răspuns. A urmat-o pe bătrână până în salon.

— Nu mi-ai spus că te muți aici, i-a reproșat bătrâna, vorbindu-i cu un glas aspru. Nimeni nu-mi spune nimic în casa asta.

În timp ce vorbea, s-a așezat.

— Ar fi trebuit să-ți spun, a încuviințat doamna Wu. Am făcut o mare greșală. Te rog să mă ierți.

Bătrâna a mormăit.

— Te-ai certat cu fiul meu?

— Nicidecum. De fapt noi nu ne certăm niciodată.

— Nu mă duce cu vorba, i-a răspuns bătrâna. Știu și eu să

deslușesc adevărul.

— Nu te duc cu vorba, mamă. Ieri am împlinit patruzeci de ani. Am hotărât demult să renunț la îndatoririle mele de femeie atunci când o să-mi vină vremea și să-i găsesc stăpânului meu o femeie tânără. Are doar patruzeci și cinci de ani. Mai are mulți ani de viață.

Bătrâna își sprijinise mâinile uscățive pe capul de dragon și se uita lung la nora ei.

— Iubește pe altcineva? Dacă s-a zbunguit prin casele florilor, o să... o să...

— Nu există altă femeie, i-a răspuns doamna Wu. Fiul tău e cel mai bun bărbat și întotdeauna s-a purtat frumos cu mine. Iar eu sunt o femeie egoistă și vreau să păstrez neîmpuținată dragostea dintre noi. Dar asta nu e cu putință dacă trebuie să port în mine frica unei sarcini târzii și în niciun caz când focul trupului meu a ajuns să ardă mocnit, în timp ce al lui e o vâlvătaie.

— Lumea o să spună că a călcat strâmb și că te-ai răzbunat pe el, a spus tăios Bătrâna Doamnă. Cine o să creadă că te-ai retras de bunăvoie? Doar dacă nu cumva ai încetat să-l iubești...

— N-am încetat să-l iubesc.

— Ce dragoste mai există între un bărbat și o femeie dacă nu împart același așternut? a vrut să știe bătrâna.

Doamna Wu a șovăit o clipă înainte de a răspunde.

— Nu știu, a zis ea într-un sfârșit. M-am întrebat și eu același lucru și poate că acum voi afla.

Bătrâna Doamnă a pufnit.

— Sper că n-o să tragem noi ponoasele, a rostit ea cu glas tare-tare. Sper că în casa asta n-o să apară iar sămânță de scandal.

— Lasă asta în grija mea. Dacă s-ar întâmpla așa, eu o să port toată vina.

— Unde e femeia asta nouă? a întrebat Bătrâna Doamnă.

Tot mai era supărată, dar simțea cum furia i se scurge din trup împotriva voinței ei. Era adevărat, nicio femeie nu mai vrea să zămislească odată ce trece de patruzeci de ani. Ea însăși avusese nenorocul ăsta, dar, din fericire, copilul murise la naștere. Cu toate acestea își amintea foarte clar – de parcă s-ar fi întâmplat ieri, nu cu treizeci de ani în urmă – rușinea profundă pe care o simțise aflând că avea să fie mamă la o vârstă atât de înaintată. Până atunci își dorise mai mulți copii, dar după ce împlinise patruzeci de ani, dorința i se stinsese. De-a lungul acelor luni de așteptare plină de nemulțumire se și certase cu soțul ei.

— Du-te și găsește-ți o târfă! îi spusese bărbatului ei amărât. Du-te și găsește-ți o femeie tânără, mereu gata de tăvăleală!

Acele cuvinte îl răniseră adânc pe Bătrânul Stăpân, care de atunci nu se mai atinsese niciodată de ea. Dar nici n-o mai iubise atât de mult. Înfrânarea lui o necăjise adesea, căci numeroasele cărți citite îl făcuseră blând și sfios. Dar după acele cuvinte devenise aproape mut în prezența ei. Și totuși Bătrâna Doamnă știuse că sarcina ei fusese o întâmplare, iar el nu-și dorise un alt copil, așa cum nici ea nu avusese o asemenea dorință. Chiar și acum, când își amintea cât de furioasă fusese pe el, o încerca un ușor sentiment de vinovăție. Fusese nici mai mult, nici mai puțin decât o întâmplare a firii. Și atunci de ce aruncase vina pe bărbatul ei destoinic?

Bătrâna Doamnă a oftat.

— Unde e femeia asta? a întrebat ea încă o dată, uitând că mai spusese asta.

— Deocamdată n-am găsit-o.

În vreme ce se prefăcea că-și slujește stăpâna – turnându-i ceai, făcându-i vânt sau mutând un paravan, astfel încât lumina soarelui să nu o atingă –, slujnica bătrânei asculta conversația. Dar doamna Wu se gândise și la asta și își spusese că era mai bine dacă servitorii aflau totul de la prima mână.

— Va fi greu s-o găsești, a spus cu încăpățănare Bătrâna Doamnă.

— Nu cred. Știu întocmai cum anume trebuie să fie. Singura grijă e să nu aleg greșit.

— Chiar și așa, a continuat Bătrâna Doamnă, tot simt că fiul meu e de vină.

— Te rog, nu-l învinui! a implorat-o doamna Wu. Asta l-ar face să se simtă răspunzător într-un fel sau altul, când de fapt el nu e vinovat cu nimic. Nu trebuie împins să se învinuiască el doar pentru că eu am împlinit patruzeci de ani. Ar fi nespus de nedrept.

— O, Cerule, cum ai făurit tu femeile și bărbații din aluaturi diferite! a gemut Bătrâna Doamnă.

Auzindu-i vorbele, doamna Wu a surâs.

— Poți da vina pe Cer. Eu n-o să mă împotrivesc.

Părea că nu mai rămăsese nimic de spus. Bătrâna Doamnă își amintea neîncetat cât de grea fusese propria ei situație, cu mulți ani în urmă. Chiar dacă îi strigase soțului să-și găsească o femeie mai tânără, s-ar fi infuriat dacă bărbatul i-ar fi dat ascultare. Poate că această femeie, soția fiului ei, era mai înțeleaptă.

Mintea i-a zburat aiurea câteva clipe, așa cum i se întâmpla

adesea în ultimul timp, din pricina bătrâneții, iar femeia a privit în jur.

— O să schimbi totul în camerele astea?

— Nu o să schimb nimic, a venit răspunsul doamnei Wu. N-am făcut altceva decât să aduc aici desenul din odaia mea. Mi-a plăcut dintotdeauna.

Desenul stătea atârnat pe peretele opus. În acea dimineață, îndată ce mâncase, îi poruncise lui Ying să cheme un slujitor care să atârne desenul acolo. Hotărâse să nu îl pună în dormitor, ca înainte. În noul ei dormitor nu voia să facă altceva decât să doarmă.

Bătrâna s-a ridicat și s-a apropiat de pergamentul desenat, sprijinită în baston.

— Cel care urcă muntele e bărbat sau femeie? a vrut ea să afle.

— Nu știu. Poate că nu contează.

— Ce singur e! a mormăit Bătrâna Doamnă. Singur în mijlocul munților! Niciodată nu mi-au plăcut munții.

— Probabil că dacă l-ar necăji singurătatea, nu s-ar afla acolo a spus doamna Wu.

Ori de câte ori se întrista, Bătrânei Doamne i se făcea pe loc foame. Iar desenul o întristase.

S-a întors către doamna Wu, aruncându-i o privire jalnică.

— Mi-e foame. De ore întregi n-am mâncat nimic.

— Du-o în odăile ei și dă-i să mănânce tot ce vrea, i-a poruncit doamna Wu slujnicei.

După ce bătrâna a plecat, s-a întors la calculele ei. Nimeni nu s-a apropiat de ea tot restul zilei. Gospodăria era tristă și tăcută. Doamna Wu s-a întrebat dacă domnul Wu o să vină sau nu să o vadă și și-a dat seama, uluită, că gândul la el îi stârnea și ei un soi de timiditate. Numai că el n-a venit. Domnul Wu a înțeles foarte bine ce se petrecea în casa asta mare. Fiii ei și soțiile lor discutaseră o jumătate de zi, încercând să stabilească ce trebuiau să facă și să spună, și cereau părerea verilor lor și a soțiilor acestora. Pentru că nu căzuseră de acord, nimeni nu venise la ea și, de vreme ce adulții nu veneau, copiii erau ținuți și ei la distanță. Cât despre slujitori, prudența instinctivă îi îndemna să își caute tăcuți de lucru, până când atmosfera din casă avea să se limpezească. Doar Ying a slujit-o toată ziua, vorbind foarte puțin, cu toate că de fiecare dată când intra în odaie, ochii îi erau înroșiți. Dar doamna Wu se prefăcea că nu vede nimic. Și-a petrecut toată ziua cu caietele de socoteli pe care le lăsase să se strângă, în așteptarea zilei sale de naștere.

Le-a cercetat pe rând: mai întâi cheltuielile casei, pe care intendentul le trecea la răboj, apoi cheltuielile cu îmbrăcăminte – cea peticită și cea nouă –, iar apoi numeroșii banii cheltuiți pe reparații și înlocuirea diverselor obiecte, căci casa era mare. La sfârșit veneau socotelile cu veniturile pământurilor. Pământurile strămoșești ale familiei Wu erau întinse și mănoase, iar familia depindea de ele și de prăvălii. Nici domnul Wu, nici fiii acestuia nu merseseră vreodată la muncă. Ce-i drept, câțiva veri îndepărtați se stabiliseră în alte orașe, unii deveniseră negustori sau lucrau în bănci. Dar când rămăneau o vreme fără slujbă, chiar și ei se întorceau câtva timp la pământuri, ca să își revină. Doamna Wu administra atât pământurile, cât și gospodăria. De multă vreme domnul Wu nu făcuse altceva decât să citească o dată registrele contabile la pragul dintre ani. Însă doamna Wu verifica socotelile casei de două ori pe lună, iar cele legate de pământuri, lunar. Știa foarte clar cum fuseseră recolta de orez și cea de grâu și câte ouă, legume și combustibil erau în casă. Intendentul îi aducea la cunoștință orice schimbare sau neajuns. Uneori discuta pe seama lor cu domnul Wu, alteori nu, după cât era ea de obosită. Dacă era prea obosită, rezolva lucrurile singură.

Și-a petrecut ziua cu aceste socoteli, de dimineața până la lăsarea întinericului. S-a oprit doar ca să supravegheze mutarea tabloului și tăierea copacilor. Casa era tăcută, de parcă doar ea ar fi trăit acolo. Pentru ea liniștea era odihnitoare. Desigur, n-ar fi vrut să fie așa în fiecare zi. Ar fi fost ca o moarte prea timpurie. Dar era plăcut ca, după patruzeci de ani, să petreacă o zi întreagă de una singură, fără niciun glas care să-i ceară ceva. Registrele contabile erau exacte și mulțumitoare. Cheltuiseră mai puțin decât câștigaseră. Hambarele încă nu se goliseră, iar secerișul abia urma. Cămarile gemeau de mâncare conservată și proaspătă. Pepenii erau copti și stăteau cufundați în fântâni, la răcoare. Cu scrisul lui șerpuit, intendentul notase: „Nouăsprezece pepeni, șapte cu miez galben și restul cu miez roșu, cufundați în fântânile de la nord”. Poate că diseară, înainte de culcare, va porunci să i se aducă un pepene. Fructele astea sunt bune pentru rinichi.

După ce a închis registrele, a rămas pe loc, savurând singurătatea dulce și tăcută. Simțea cum oboseala i se scurgea din trup asemenea unei otrăvi scoase afară prin răsuflare. Fusese mult mai ostenită decât crezuse – o osteneală mai degrabă sufletească decât trupească. Era greu de spus unde anume în spiritul ei se cuibărise oboseala.

Era absolut clar că mintea nu îi era obosită. Era înfometată, trează și dornică să lucreze. Simțea că demult nu își mai punea mintea la lucru decât atunci când făcea socotelile casei, potolea vreo gâlceavă sau stabilea dacă vreun copil trebuia să meargă la o școală sau la alta. Nu, osteneala pe care o simțea era ascunsă undeva, în străfundul ființei sale – poate în stomac și în pânțele. De douăzeci și patru de ani – încă dinainte ca fiii ei să se nască – zămislea viață, iar acum copiii ei zămisleau alți copii. Ca mamă și bunică, fusese luată în stăpânire cu totul de actul nașterii. Acum se sfârșise.

Chiar atunci a auzit un zgomot de pași. Erau apăsați și hotărâți și izbeau ușor pietrele pe măsură ce se apropiau. Pentru o clipă s-a întrebât: Care dintre femeile casei poartă pantofi de piele? Apoi a găsit răspunsul. Rulan, soția din Shanghai a lui Tsemo, al doilea fiu al ei. A oftat, căci nu voia să renunțe nici măcar o clipă la tăcerea și singurătatea ei. Dar s-a muștră singură. Nimeni nu trebuia să creadă că se retrăsese din casă. Mai bine să creadă că locul ăsta era centrul casei pentru că ea locuia aici.

— Apropie-te, Rulan, a spus cu voce tare.

Glasul ei drăgălaș era vesel. Când și-a ridicat privirea, a văzut cum ochii întunecați ai fetei îi cercetau chipul. Tânăra înaltă și zveltă s-a oprit în prag. Roba ei dreaptă și lungă fusese strânsă pe talie, după moda pe jumătate occidentală din Shanghai. Avea pieptul plat. Din pricina pomeților înalți, nu era frumoasă. Fața doamnei Wu era netedă precum coaja de ou – o frumusețe clasică. Chipul lui Rulan era lat în dreptul ochilor și îngust spre bărbie. Avea o gură pătrată și ursuză.

Doamna Wu nu i-a luat în seamă posomorala.

— Intră și ia loc, copilă. Tocmai am terminat cu socotelile gospodăriei. Suntem norocoși: pământul a fost darnic.

Fata era banală și totuși avea scăpărări de frumusețe, și-a spus doamna Wu în vreme ce o privea cum se trânteste pe un scaun. Nora ei nu dovedea rafinamentul și politețea altor femei din casă. Dimpotrivă, i se părea că fetei îi făcea plăcere să fie necioplită și mereu tăioasă. Doamna Wu o privi cu interes. Era prima oară când rămânea singură cu Rulan.

— Fii cu băgare de seamă la gura ta, copila mea, i-a vorbit doamna Wu în stilul ei potolit și blând, care îi descumpănea pe cei tineri, pentru că nici nu muștra, nici nu povățuia.

— Ce vrei să spui? s-a bâlbâit Rulan.

Buzele deschise îi tremurau.

— Acum gura ta tremurătoare e adorabilă, însă gura femeilor se schimbă odată cu trecerea timpului. Dacă a ta devine fermă, va fi și mai frumoasă. Altfel, o să fie aspră și încăpățânată.

Glasul femeii mai vârstnice nu trăda niciun interes. Pur și simplu spunea ceea ce era de așteptat să se întâmple. Dacă ar fi manifestat vreun interes, Rulan ar fi anunțat că nu îi păsa ce se alegea de gura ei. În schimb, derutată de calmul acelei voci, și-a strâns o clipă buzele roșii și și-a încruntat sprâncenele negre.

— Ai venit să-mi vorbești despre ceva anume? s-a interesat doamna Wu.

Se mutase pe un scaun mai comod decât cel drept, de lemn, de lângă masă. Și acesta era de lemn, dar avea spătarul rotunjit. Însă ea nu s-a sprijinit de spătar. Stătea în continuare dreaptă și își umplea pipa. Apoi și-a aprins-o și, după obiceiul ei, a tras grațioasă două fumuri.

— Mamă! a început năvalnic Rulan.

Își înfrâna emoțiile și era agitată, însă nu știa cum să înceapă conversația.

— Da, copilă, i-a răspuns blând doamna Wu.

— Mamă, i-ai necăjit pe toți.

— Chiar așa?

Vocea doamnei Wu era melodioasă și plină de uimire.

— Da. Tsemo mi-a spus să nu vin să-ți vorbesc. A zis că e de datoria lui Liangmo s-o facă, pentru că el e fiul cel mare. Dar Liangmo n-a vrut să vină. A zis că n-are rost. Iar Meng nu se mai oprește din plâns. Dar eu nu plâng. Le-am zis că trebuie să vină cineva la tine și să-ți vorbească.

— Și n-a venit nimeni în afară de tine.

Doamna Wu a zâmbit ușor.

Rulan nu i-a răspuns la zâmbet. Chipul ei mult prea serios era sfâșiat între sfială și hotărâre.

— Mamă, a început iar fata, mereu am avut impresia că nu mă ai la inimă, așa că sunt ultimul om care ar trebui să vină la tine.

— Copilă, te înșeli. Nu-mi displace nimeni pe lumea asta. Nici măcar acea biată străină, surioara Hsia.

Rulan a tresărit.

— Sigur nu mă placi, a contrazis-o ea. Sunt mai în vârstă decât Tsemo și din pricina asta nu mă ai la inimă. Și nu m-ai iertat niciodată că ne-am îndrăgostit în Shanghai și am hotărât singuri să ne căsătorim, în loc să-ți îngăduim să te ocupi tu de asta.

— Firește că situația nu mi-a fost pe plac, a încuviințat doamna Wu. Dar după ce m-am gândit mai bine, am înțeles că vreau ca Tsemo să fie fericit. Când v-am văzut, am știut că e fericit, așa că mi-a plăcut. Da, ești mai în vârstă decât el, numai că n-ai ce face. E neplăcut pentru cei ai casei, dar eu m-am obișnuit. Te obișnuiești cu orice.

— Dar dacă aș fi ca Meng și celelalte fete, a zis Rulan în felul ei nestăpânit, năvalnic, nu m-aș simți atât de prost acum pentru fapta ta. Mamă, nu trebuie să-l lași pe tata să-și ia o altă femeie.

— Nu e vorba dacă-i dau sau nu voie, a venit răspunsul doamnei Wu, pe un ton încă blând. Eu am hotărât că așa e cel mai bine pentru el.

Fața rumenă a lui Rulan și-a pierdut culoarea.

— Mamă, știi bine ce faci?

— Cred că da.

— Lumea o să râdă de noi. E demodat să-ți iei o concubină.

— Pentru locuitorii din Shanghai poate că e, a spus doamna Wu, iar tonul ei îi dădea de înțeles lui Rulan că pentru ea părerea oamenilor din Shanghai nu conta câtuși de puțin.

Rulan se zgâia la ea cu o disperare îndârjită. Această femeie calmă, mama soțului ei, era atât de frumoasă, atât de desăvârșită, încât nici mânia, nici reproșurile nu răzbăteau până la ea. Fata își dăduse seama de multă vreme că nu va izbuti să-l întoarcă pe Tsemo împotriva ei. Influența mamei sale era atât de deplină, încât bărbatul nici măcar nu se răzvrătea împotriva acesteia. Era incredințat că orice ar fi făcut mama lui, era până la urmă spre binele său. Astăzi, în vreme ce soțiile din casă tunau și fulgerau împotriva sosirii noii femei, iar Liangmo rămăsese tăcut, Tsemo ridicase din umeri. Juca șah cu fratele lui mai mic, Yenmo.

— Mama vrea o concubină în casă dintr-un anumit motiv, pentru că mama nu face niciodată nimic fără motiv, spusese tânărul. Yenmo, e rândul tău.

Yenmo juca fără să ia în seamă tulburarea celor din jur. Dintre toți frații lui, pe Tsemo îl iubea cel mai mult, pentru că se juca cu el în fiecare zi. Fără Tsemo, Yenmo s-ar fi simțit singur în această casă plină de femei și copii.

— Un motiv! strigase disprețuitor Rulan.

— Ia seama la ce spui, i-a atras Tsemo atenția pe un ton sever, fără să-și desprindă ochii de la tabla de șah.

Nu îndrăznise să nu-i dea ascultare. Deși era mai tânăr decât ea,

bărbatul avea ceva din calmul mamei sale, iar asta îl făcea să triumfe în fața firii ei furtunoase. Doar că, Rulan hotărâse în taină să meargă singură la doamna Wu.

Și-a încleștat pumnii pe genunchi și a privit-o.

— Mamă, știi că acum e împotriva legii ca un bărbat să-și ia o concubină?

— Care lege?

— Noile legi! a strigat Rulan. Legile noi ale Partidului Revoluționar!

— Asemenea Constituției, legile astea noi există doar pe hârtie.

A observat că Rulan a fost surprinsă când a auzit-o rostind cuvântul „Constituție”. Nu se aștepta ca doamna Wu să știe despre existența acesteia.

— Multe dintre noi am trudit din greu să abolim concubinajul, a declarat Rulan. Am mărșăluit în Shanghai prin arșița verii, în timp ce sudoarea ni se scurgea pe trup. Am purtat stindarde care cereau instituirea sistemului căsătoriei unice, ca în Occident. Eu am purtat un stindard albastru, pe care scria cu litere albe „Jos cu concubinele!”. Iar acum, când o rudă de-a mea, însăși mama soțului meu, face un lucru atât de învechit, atât de... de groaznic – pentru că e groaznic, mamă, să ne întoarcem la vechile obiceiuri crude...

— Copila mea, a întrerupt-o doamna Wu, vorbind cu glasul ei dulce, rațional, ce-ai face dacă într-o bună zi Tsemo își va dori o altă nevastă... să zicem, una mai puțin energică și mai puțin isteată decât tine, una mai îngăduitoare și mai blândă?

— Aș divorța imediat, a spus mândră Rulan. Nu l-aș împărți cu o altă femeie.

Doamna Wu și-a aprins iar pipa și a mai tras două fumuri.

— Viața bărbatului e alcătuită din multe părți, i-a spus ea fetei. Pe măsură ce înaintează în vârstă, femeia își dă seama de asta.

— Cred în egalitatea dintre bărbați și femei, a insistat Rulan.

— Și, cu toate astea, doi oameni egali nu sunt identici. Sunt la fel de importanți, la fel de necesari în viață, dar nu aidoma.

— În ziua de azi nu mai credem așa ceva. Dacă o femeie se poate mulțumi cu un singur bărbat, atunci și un bărbat se poate mulțumi cu o singură femeie.

Doamna Wu și-a pus pipa deoparte.

— Ești atât de tânără, a zis ea gânditoare, încât mă întreb cum ți-aș putea explica. Vezi tu, copilă, mulțumirea e cea care contează. Mulțumirea unei femei, a unui bărbat. Când unul dintre ei ajunge să fie mulțumit, oare e bine să-i spună celuilalt: „Trebuie să te oprești

aici, pentru că eu sunt mulțumit”?

— Dar Liangmo ne-a spus că tata nu vrea altă femeie, a continuat cu încăpățănare Rulan.

Doamna Wu și-a spus în sinea ei: „Aha, deci Liangmo a vorbit azi cu tatăl lui!”. Pentru o clipă, și-a compătimit soțul, fiindcă, deși nu greșise cu nimic, era la cheremul fiilor săi.

— După ce ai fost soția unui bărbat vreme de douăzeci și patru de ani, ajungi să știi totul despre el, i-a explicat cu blândețe doamna Wu.

A oftat și dintr-odată și-a dorit ca tânăra să plece. Și totuși o plăcea mai mult ca oricând. Fata dovedise curaj venind la ea de una singură ca să-i spună aceste cuvinte directe, îndrăznețe și protesti.

— Copilă, a continuat ea, aplecându-se în față, cred că până la urmă Cerul a fost bun cu femeile. Nu puteam aduce copii pe lume la nesfârșit. Așa că, îndurător, Cerul îi spune femeii care a împlinit patruzeci de ani: „Acum, biet suflet, biet trup, restul vieții vă aparține. V-ați împărțit din nou și din nou. Acum luați ce-a mai rămas și reîntregiți-vă, pentru ca viața să fie bună cu voi pentru ceea ce sunteți – nu doar pentru ceea ce dăruieți, ci și pentru lucrurile pe care le primiți”. Îmi voi petrece restul zilelor adunându-mi laolaltă mintea și sufletul. Îmi voi îngriji trupul nu ca să facă plăcere unui bărbat, ci pentru că mă găzduiește și pentru că depind de el.

— Ne urăști pe toți? a întrebat fata.

Ochii ei s-au deschis larg, iar doamna Wu a văzut pentru prima dată că erau foarte frumoși.

— Vă iubesc mai mult ca oricând.

— Îl iubești și pe tatăl nostru?

— Da. Altfel de ce mi-aș dori atât de mult să fie fericit?

— Nu te înțeleg, a spus fata după o clipă. Nu știu ce vrei să spui.

— Ești mult mai tânără ca mine. Ai răbdare cu mine, copila mea, pentru că știu ce-mi doresc.

— Într-adevăr? a întrebat neconvinsă Rulan.

— Da, a venit răspunsul tandru.

Rulan s-a ridicat în picioare.

— Trebuie să mă întorc și să le spun. Dar nu cred că vreunul din ei o să înțeleagă.

— Spune-le să aibă răbdare cu mine, a rugat-o doamna Wu, surâzându-i.

— Ei bine, dacă ești sigură...

Rulan încă șovăia.

— Foarte sigură.

După ce Rulan a ieșit din odaie, doamna Wu s-a bucurat din nou de singurătate și tăcere. Zâmbea ușor, închipuindu-și familia adunată, fără ea, stând cu toții consternați și întrebându-se ce să facă. Pentru prima dată de când o știa, făcuse ceva doar pentru ea. Surâdea și se simțea pe deplin împăcată. Mai erau două ceasuri până la ora ei de culcare, așa că a făcut baie fără ajutorul lui Ying, s-a îmbrăcat cu pijamalele ei de mătase albă și s-a culcat în patul imens, cu draperii întunecate. Peste o oră, când Ying a intrat acolo, a înspăimântat-o tăcerea dinăuntru și a alergat la pat. Și-a văzut stăpâna întinsă acolo, în spatele draperiei, mică și liniștită. S-a repezit la ea, cuprinsă de groază, și a privit silueta nemișcată.

— O, Cerule! s-a tânguit slujnica. Stăpâna noastră e moartă!

Dar doamna Wu nu murise. Dormea, deși Ying nu o mai văzuse niciodată dormind astfel. Nici măcar exclamația slujnicei nu a trezit-o pe femeia adormită.

— Când te gândești că până și zgomotul aripilor unei păsări în luminiș o treze! s-a minunat Ying.

A rămas o clipă pe loc, contemplând de sus frumusețea pură a chipului doamnei Wu, apoi a făcut un pas înapoi și a tras draperiile grele ale patului.

— E cumplit de ostenită, a murmurat Ying. E obosită pentru că în casa asta toți se hrănesc din ea, ca niște țânci care sug la sân.

S-a oprit la ușa curții și a privit îndârjită în dreapta și în stânga. Dar nu venea nimeni și, cu siguranță, nici domnul Wu.

În curtea lui Liangmo cei doi frați mai mari și soțiile lor au discutat până când ceasornicul cu apă a anunțat că prima jumătate a nopții trecuse. În cea mai mare parte a timpului cei doi soți au rămas tăcuți. Se simțeau nedumeriți și rușinați pentru tatăl lor. La urma urmei, și el era bărbat, ca și ei. Când aveau să ajungă la jumătatea vieții, o să se petreacă același lucru și cu ei și soțiile lor? Se îndoiau de ei înșiși, dar ascundeau acea îndoială.

Dintre cele două femei, Meng era cea mai tăcută. Era mult prea mulțumită de viața ei ca să se certe, oricare ar fi fost motivul.

Considera că Liangmo era cel mai chipeș și mai destoinic bărbat din lume și se mira întruna ce noroc avusese că i se dăruise lui pentru tot restul vieții. Totul la el îi era pe plac: trupul lui tânăr și puternic, firea lui calmă, purtarea blândă, bunătatea nesfârșită, râsul lui senin, felul în care buzele i se lipeau una de cealaltă, obraji

netezi, luciul greu al părului negru, mâinile ferme, dar moi, palmele uscate și răcoroase. Le știa pe toate și se bucura de toate. Nu îi găsea niciun cusur. Se simțea pierdută în el și se bucura că se pierduse. Nu voia să-și aparțină sieși. Acestea erau grijile și bucuriile ei: să stea noaptea în brațele lui, să-l slujească ziua, să-i împăturească hainele, să îi aducă mâncare cu mâna ei, să-i toarne ceai și să-i aprindă pipa, să-i asculte fiecare cuvânt, să-i aline durerea de cap, oricât de mică, să încerce gustul unui fel de mâncare sau cât de cald e vinul. Dar mai presus de toate, grija ei de căpătâi era zămislirea copiilor lui Liangmo. Singura ei dorință era să-i nască mulți copii. Ea era unealta nemuririi lui.

Ca întotdeauna, și de data asta se gândea la el când acesta era de față, iar vocile celorlalți răzbăteau până la ea prin ceața aurie a bucuriei pe care i-o stârnea el. Faptul că socrul ei își lua o concubină îl făcea pe Liangmo să pară și mai bun în ochii ei. Nu exista niciun bărbat aidoma lui Liangmo. Era mai bun, mai înțelept și mai credincios decât tatăl lui. Iar Liangmo era mulțumit de ea.

În vreme ce Rulan vorbea, Meng asculta și se gândea la Liangmo. Când Rulan o întrebase „Meng, tu ești soția primului născut, tu ce părere ai?”, Meng se răsucise spre Liangmo, ca să afle ce părere avea el.

Bineînțeles că Rulan știa asta și o disprețuia pe Meng pentru că nu gândea cu propriul ei cap. Și Rulan își iubea soțul și când era singură cu Tsemo, îi spunea adesea că îl iubea pentru că nu era un netot, ca Liangmo. În taină, deplângea faptul că Tsemo nu era întâiul născut. Era mai puternic, mai vioi, mai iute, mai zvelt și mai iscusit la vorbă decât Liangmo. Acesta din urmă semăna cu tatăl lui, dar Tsemo își moșteneva mama. Rulan îl iubea chiar și atunci când se certa cu el. Doar că se certa cu el foarte des și în tot acest răstimp se ura că o face. Toate certurile lor se sfârșeau cu căința ei furtunoasă, iar această căință izvora dintr-o teamă statornică și ascunsă – pe care o tănuia chiar și față de sine –, căci Tsemo era mai tânăr decât ea și fata știa că ea îl iubise înainte să o iubească și el. Aceasta era rușinea ei ascunsă: inima ei îl alesese încă din vremea când erau la școală. Tot inima ei o îmboldise să îl caute sub tot felul de pretexte străvezii: nu înțelegea anumite cărți, pierduse niște notițe de la cursuri sau orice alt motiv pe care îl putea născoci ca să-l apropie de ea. Ea se oferise prima să-i fie prietenă, ea întinsese cea dintâi mâna ca să o atingă pe a lui.

Justificase cu îndrăzneală toate aceste lucruri față de sine și față

de el, spunând că e o femeie modernă, nu una de modă veche. Nu se temea de bărbați, spunea ea, și era de părere că bărbații și femeile sunt egali. Dar în tot acest timp Rulan știa că Tsemo era mai tânăr, că nu mai cunoscuse altă femeie în afară de ea, că dragostea ei îl copleșise și că el cedase în fața ei, deși nu cu toată ființa lui.

— Te temi de mama ta demodată! strigase fata.

— Mă tem de ea pentru că are mereu dreptate, răspunsese el, dus pe gânduri.

— Nimeni nu are mereu dreptate, declarase Rulan.

— Nu o știi pe mama, răsese Tsemo. Chiar și când aș vrea să se înșele, tot știu că are dreptate. E cea mai înțeleaptă femeie din lume.

Rostise aceste cuvinte cu nevinovăție, dar ele împlântaseră un jungher în inima lui Rulan, iar tăișul rămăsese acolo. Venise în casa Wu pregătită s-o urască pe mama lui Tsemo și să fie geloasă pe ea, dar era furioasă pentru că nu putea s-o facă. Doamna Wu era bună cu toată lumea, iar purtarea ei nu dădea prilej nici de ură, nici de gelozie. Chiar dacă simțea ura lui Rulan, nu o arăta, iar tânăra constatasese în scurt timp că doamnei Wu nu îi păsa nici de dragoste, nici de ură.

Tânăra soție nu putea să fie nici geloasă. Într-una dintre gâlcevile ei cu Tsemo, îi aruncase în față aceste cuvinte:

— De ce-ți iubești mama atât de mult? Ea nu te iubește într-atât.

Tsemo îi răspunsese cu calmul lui obișnuit:

— Nu vreau să fiu iubit prea mult.

Înfipsese astfel un spin în trupul fetei și îl lăsase acolo, în carnea ei tremurătoare. De altfel, Rulan era ușor de rănit, inima ei era mereu sensibilă la suferință, iar orgoliul ei era stârnit foarte repede.

— Probabil îți închipui că te iubesc prea mult! izbucnise ea.

Însă Tsemo nu îi răspunsese. Era un bărbat cu un aer degajat, cu umeri lați și talie îngustă. Toți fiii doamnei Wu erau chipeși – în afară de Yenmo, care era încă prea rotofei –, dar Tsemo avea înfățișare mai nobilă decât toți. Această înfățișare nobilă o chinuia pe Rulan. Era oare o manifestare exterioară a sufletului său, ori doar un șiretlic al firii, felul în care i se îmbinau oasele în craniul lui acoperit cu o carne aleasă și cu o piele netedă și aurie? Rulan nu știa, iar el îi ascundea adevărul. Sau cel puțin așa credea tânăra.

— Spune-mi la ce te gândești, îl ruga ea adesea.

Uneori el îi spunea, alteori, nu.

— Am nevoie de puțină intimitate, îi zicea el cu asprime.

— Nu mă iubești! îi striga mult prea des Rulan.

— Oare? i-o întorcea el, iar fata își blestema propria-i limbă ascuțită.

Cu toate astea, el o iubea cu toată tandrețea pe care tânăra o cerea, deci cum putea ea să deosebească acele ocazii? Când era singură, fata spumega împotriva veseliei soțului ei și se lăsa la mila propriei iubiri, tânjind să se elibereze de acest sentiment care îi slăbea forța și o făcea să depindă de el. Dar cum să se elibereze de jugul pe care și-l pusese cu propria mână? În sufletul ei era furtună. Visele pe care le avusese despre viață muriseră. Era prizonieră în această casă. Și cine altcineva decât ea însăși era temnicerul?

Trăia cu asemenea tulburare în suflet cât de tainic putea, însă nu reușea să-și ascundă cu totul frământările. Era iute la mânie și avea limba ascuțită. Îi certa cu ușurință pe slujitori, iar aceștia nu erau obișnuiți să fie rău tratați în casă, așa că o slujeau mai prost decât pe ceilalți membri ai familie și râdeau de ea în bucătărie. Cu siguranță că Rulan știa asta. Era adesea arțăgoasă și toate i se păreau învechite și incomode.

— În Shanghai aveam apă care venea singură și electricitate, obișnuia fata să spună și se plângea de căzile umplute cu găleata, de lumânări și de lămpile cu gaz.

Dar cine îi dădea ascultare? Era doar una dintre cele peste șaiszeci de făpturi care locuiau sub acoperișul familiei Wu. Unde mai pui că încă nu născuse niciun copil.

Așa că în acea noapte, când l-a criticat prea mult pe tatăl soțului său, Tsemo s-a săturat de ea. A căscat, s-a întins și a izbucnit în râs.

— Bietul tata! a spus el vesel. Până la urmă, dacă e să ne luăm după tine, Rulan, lui trebuie să-i plângem de milă. Noi o vom vedea pe femeia aia doar în trecere, pe când el îi va îndura povara zi și noapte. Hai, femeie, că-i miezul nopții! Du-te la culcare, odihnește-te și lasă-mă în pace.

Bărbatul s-a ridicat, s-a scuturat, și-a trecut mâinile prin păr, a fluierat după ea de parcă ar fi chemat un câine, apoi a plecat. Ce altceva putea face Rulan decât să-l urmeze în curtea lor?

Capitolul III

Doamna Wu s-a trezit după o noapte de somn. Țasta era unul dintre darurile cu care fusese înzestrată: după ce se trezea din somn, vedea dinaintea ochilor drumul pe care voia s-o apuce, asemenea

lunii când luminează o mare întunecată. În acea clipă îl văzu limpede.

„Trebuie să aleg femeia imediat”, și-a spus ea. Pe cei ai casei îi neliniștea așteptarea. Prin urmare, în acea zi avea să trimită după bătrâna mijlocitoare și s-o întrebe care dintre tinerele de la țară ar fi potrivită. Doamna Wu se gândise, pe rând, la toate țăranșile tinere pe care le cunoștea, dar niciuna nu era ceea ce voia. Toate erau sau de rang prea înalt, sau de rang prea mărunț, sau fiice de oameni bogați, care ar fi fost prea mândre ori ar fi iscat prea multe necazuri, sau atât de pătrunse de educația străină de care avuseseră parte, încât poate că ar fi căutat să o înlăture pe doamna Wu. Sau erau fiice de oameni săraci, numai că la fel de mândre și de căpoase. Nu, ea trebuia să găsească o fată care nu avea nici prea multe, nici prea puține calități, așa încât să nu se teamă și nici să nu fie invidioasă. Doamna Wu și-a spus că ar fi fost mai bine dacă femeia era cu totul străină, dintr-o familie străină de locurile astea. Și, dacă se putea, să vină de departe, așa încât când avea să ajungă în casa lor, să-și strămute rădăcinile cu totul, plantându-le într-un pământ nou.

Ying a intrat cu ceaiul de dimineață și niște dulciuri. După ce a salutat-o, doamna Wu i-a spus:

— Îndată ce termin de mâncat, vreau să vorbesc cu bătrâna Liu Ma.

— Da, doamnă, i-a răspuns cu tristețe Ying.

A ajutat-o să se ridice și să se îmbrace, fără să scoată o vorbă. I-a periat doamnei Wu părul lung, neted ca satinul, l-a împletit, apoi a ieșit și s-a întors cu micul dejun. În tot acest timp a rămas mută, iar doamna Wu a tăcut și ea. Lăsându-și trupul subțire și frumos să atârne moale, ca al unei păpuși, i-a îngăduit slujitoarei să o îmbrace. A mâncat bine și s-a simțit mulțumită.

Abia a terminat ultima înghițitură de ceai, când Ying a adus-o pe Liu Ma. Firește că Liu Ma știa deja de ce fusese chemată. Avea iscoade plătite în toate casele bogătaşilor și ele îi dădeau de știre ori de câte ori apăreau neînțelegeri între bărbați și femei. Nasul ei turtit și lat simțea prilejul de a peți femei și bărbați cu tot atâta agerime ca nasul unui copoi care simte mirosul de sălbăticiune. Așadar, aflase că trebuie să fie găsită o concubină pentru domnul Wu dar era prea isteată ca să-i dea de înțeles doamnei Wu că știe asta. În schimb, se prefăcu a crede că întâlnirea era prilejuită de dorința doamnei Wu de a-și însura al treilea fiu, pe Fengmo.

Dar nici doamna Wu nu era naivă. Știa că mijlocitoare aflate

totul din bârfele slujitorilor, așa că a lăsat-o pe Liu Ma să creadă că o păcălise.

— Sunteți matinală, doamnă, a găfăit bătrâna când a ajuns.

Era o femeie scundă și grasă. În copilărie trăise într-o casă a florilor, dar se îngrășase foarte devreme și apoi aflase că putea câștiga mai mulți bani făcând rost de femei pentru bărbați decât vânzându-și propriul trup, așa că se măritase cu un negustor mărunț, oferindu-i drept zestre banii pe care îi pusese deoparte, și se apucase să fie mijlocitoare pentru familiile de vază.

— Îmi place începutul dimineții, i-a răspuns cu blândețe doamna Wu.

Pentru că Liu Ma îi era inferioară în rang, doamna Wu nu se ridicase. În schimb, i-a făcut semn să se așeze. Ying i-a turnat ceai și a plecat.

Liu Ma își sorbi cu zgomot ceaiul. Nu pomeni nimic despre faptul că doamna Wu se mutase în această curte, ci spuse cu un glas răgușit:

— Sunteți mai frumoasă ca niciodată. Stăpânul dumneavoastră e foarte norocos.

Voia ca astfel să aducă vorba despre concubine. A crezut că doamna Wu avea să suspine și să spună că, din păcate, frumusețea ei nu o mai ajuta. Însă doamna Wu doar i-a mulțumit.

Liu Ma a scos un pătrat de pânză albă și a tușit în el. Știa prea bine că în casa asta nu se cuvenea să scuipe pe jos. Toată lumea știa că doamna Wu ținea la asemenea lucruri la fel de mult ca străinii. Apoi a început din nou:

— Mi-am zis că o să vreți o fată frumoasă pentru al treilea fiu al dumneavoastră, așa că am adus câteva poze.

Ținea pe genunchi un pachet alungit, legat într-o basma de bumbac albastru. L-a desfăcut. Înăuntru se afla o revistă străină veche, cu poze ale unor actrițe de film. A deschis-o și a scos dintre paginile ei câteva fotografii.

— Acum am trei fete tinere – toate, afaceri bune.

— Doar trei? a murmurat doamna Wu, zâmbind.

Bătrâna Liu Ma o făcea mereu să râdă în taină. Marfa ei era pasiunea dintre bărbați și femei, iar mijlocitoarea își făcea negoțul fără ocolișuri, de parcă ar fi vândut ouă, orez sau varză.

— N-am spus că am doar trei. Sigur, am clienți buni, la fel ca toți mijlocitorii din oraș, dar astea trei sunt cele mai bune. Se trag din familii bune, cărora le dă mâna să ofere bani, cele mai alese mobile și

veșminte de nuntă.

— Dă-mi să văd revista străină, a spus doamna Wu.

Acum, când sosise vremea să aleagă o femeie care să-i ia locul, se simțea pe jumătate speriată. Poate că sarcina asta o depășea.

— Niciuna dintre femeile astea nu e a mea, a spus Liu Ma. Nu sunt decât umbrele electrice ale unor femei din America.

— Știu, a zis doamna Wu, râzând ușor. Sunt curioasă să văd ce anume cred străinii că e frumos la o femeie.

A luat revista deschisă din mâna mijlocitoarei. Era murdară, dar nu fusese boțită, căci Liu Ma o prețuia. Nici ea, nici doamna Wu nu știau să citească scrisul străin, așa că numele femeilor le erau necunoscute.

Doamna Wu întorcea paginile una după alta și privea pe rând chipurile vesele.

— Toate seamănă între ele, a murmurat ea. Dar, la urma urmei, toți străinii seamănă, nu-i așa.

Liu Ma a râs tare.

— Cu siguranță că surioara Hsia nu arată așa. Pe fetele astea le-aș putea mărita, dar pe ea nu!

Toți locuitorii din oraș o cunoșteau pe surioara Hsia și râdeau de ea la crâșme, în prăvălii, în curți și prin ceainării. Toată lumea spunea că e bună la inimă, cu toate astea tot le plăcea să facă haz de ea. Doar singurul ei servitor, un bătrân, o apăra.

— Nu-mi spune că înțelegi ce zice, îl luase peste picior un bărbat în piața de pește în timp ce cântărea un pește pentru prânzul sorei Hsia.

— Ba da, se jurase bătrânul. Dacă știu ce are de gând să spună, o înțeleg cu ușurință.

— Surioara Hsia e o călugăriță. O călugăriță străină, a venit răspunsul doamnei Wu. Călugărițele nu sunt femei. De unde ai făcut rost de o asemenea carte?

— Am cumpărat-o, a spus mândră Liu Ma. Acum cinci-șase ani, un prieten de-al meu s-a dus la Shanghai. I-am spus că vreau o carte din asta și mi-a adus-o. M-a costat cinci dolari.

— De ce ai vrut o carte cu femei străine?

— Unor bărbați le place să le privească fețele, a explicat Liu Ma. Le stârnește dorința, iar mie îmi merge afacerea. Mai sunt și bărbați tineri care vor femei moderne. Îmi arată una dintre fete și îmi spun că vor una ca ea. Iar eu găsesc câte o fată dispusă să se aranjeze în așa fel încât să semene cât mai bine cu cea aleasă.

Doamna Wu a închis repede revista și i-a înapoiat-o lui Liu Ma.

— Vreau să văd cele trei poze.

Le-a luat fără să atingă mâna murdară a mijlocitoarei și le-a privit una pe rând.

— Dar chipurile astea trei seamănă tare mult între ele, a zis ea nemulțumită.

— Oare fetele nu seamănă toate între ele? i-a întors-o Liu Ma. Ochi strălucitori, păr lucios, nas mic și buze roșii. Iar dacă le scoți hainele, ce deosebire mai e între o femeie și alta?

Păntecele îi tremura de râs sub haina largă de mătase ponosită.

— Dar, draga mea, nu trebuie să le spunem asta bărbaților, altfel negoțul meu s-ar duce de râpă. Trebuie să-i facem să creadă că fiecare fată e la fel de diferită de restul pe cât de deosebite sunt perlele față de jad. Bineînțeles, tot niște giuvaieruri!

Femeia hohotea de râs.

Doamna Wu a surâs slab și a pus fotografiile pe masă. Fețele tinere – toate drăguțe, încadrate de un păr negru, drept – o priveau. Le-a întors cu fața în jos.

— Ai vreo fată care locuiește departe de aici? s-a interesat ea.

— Spuneți-mi ce anume doriți, i-a spus Liu Ma.

Bătrâna simțea că se apropiau de adevăratul subiect, așa că și-a pus la treabă mintea șireată.

— Am dinaintea ochilor fata pe care o vreau, a spus doamna Wu, pe jumătate șovăitoare.

— Atunci e ca și găsită, s-a repezit Liu Ma. Asta dacă trăiește pe pământ și nu s-a ridicat la cer.

— O femeie tânără, a continuat doamna Wu cu un glas la fel de șovăitor.

Înainte, când le vorbise rudelor ei despre fată, nu șovăise deloc, dar știa că nu putea ascunde nimic în fața acelui suflet bătrân și înăsprit, care își câștiga pâinea târguind femei și bărbați.

Liu Ma aștepta, ținându-l pe doamna Wu cu ochii ei vicleni. Stăpâna casei a întors capul și a privit în curte. Dimineața era frumoasă, iar soarele făcea să strălucească pietrele proaspăt curățate, care dădeau la iveală nuanțe palide de albastru, galben și roz.

— O tânără drăguță, a continuat doamna Wu cu o voce slabă. Foarte drăguță, însă nu frumoasă. O fată – vreau să spun o femeie – de vreo douăzeci și doi de ani, cu obraji rotunzi, netezi și moi, ca de copil, gata să iubească pe oricine, nu doar un bărbat. O fată care să

nu iubească prea mult un bărbat și căreia, dacă îi dai ceva dulce sau o haină, să uite un necaz. Una care să îndrăgească copiii, firește. Cu o fire plăcută. Familia ei să locuiască departe, ca să nu tânjească mereu după casă...

— Am exact ce vă trebuie, a întrerupt-o triumfătoare Liu Ma.

Pe urmă chipul ei rotund a devenit serios.

— Din păcate, fata e orfană. Probabil că nu doriți să vă căsătoriți fiul cu o orfană care nu știe cine îi sunt părinții. Nu, nu, asta ar însemna să vă treziți că aduceți în familie sânge de cine știe ce neam.

Doamna Wu și-a întors privirea și a cercetat chipul lui Liu Ma.

— Nu vreau fata pentru Fengmo, a spus ea cu calm. Am alte planuri pentru el. Nu, fata va fi concubina stăpânului meu.

Liu Ma s-a prefăcut îngrozită și surprinsă. Și-a ținut buzele groase, a scos bucata de bumbac și și-a acoperit ochii cu ea.

— Vai, până și el! a mormăit bătrâna.

Doamna Wu a clătinat din cap.

— Nu-l judeca greșit. A fost ideea mea. El nu vrea deloc. Eu sunt cea care insistă.

Liu Ma și-a luat de la ochi bucata de pânză și a vârat-o la loc în sânul ei bogat.

— Atunci poate că orfana e alegerea potrivită, a sugerat ea grăbită. Fata e puternică și pricepută.

— Nu vreau să mi-o iau drept slujnică, a întrerupt-o doamna Wu. Am destui servitori, iar Ying a avut întotdeauna grijă de mine și i-ar face zile fripte. Nu, dacă e servitoare, n-o să meargă.

— Nu e servitoare, a spus îngrijorată Liu Ma. Voiam să spun că e tare dornică să ajute, că e bună și blândă...

— Dar trebuie să fie inimoasă și sănătoasă, a insistat doamna Wu.

— Așa și e, a asigurat-o bătrâna. Ba chiar e foarte drăguță și, de n-ar fi rămas fără părinți, aș fi măritat-o de multe luni. Dar, doamnă, știți cum e. Familiile bune nu vor orfani pentru fiii lor, iar cele care ar fi dispuse s-o primească sunt prea mici în rang pentru ea. E puternică, dar nu e de neam de jos. De fapt mi-a trecut prin cap s-o las o vreme într-o casă a florilor, ca să-și găsească vreun bătrân care să și-o dorească drept concubină. Dar pesemne că Cerul a vegheat asupra ei, de vreme ce chiar acum, când e în floarea vârstei, căutați pe cineva ca ea.

— Ai o fotografie de-a fetei?

— Nu, din păcate. Nu m-am gândit să iau cu mine o poză și nici ea nu s-a gândit să se lase fotografiată. Adevărul e că...

Bucata de bumbac a apărut iar și femeia a tușit în ea.

— Singurul ei cusur e că e o fată de rând, o ignorantă. Mai bine să vă spun de pe-acum ce e mai rău: nu știe să citească, doamnă. Altădată poate că treaba asta ar fi fost considerată o virtute, dar bineînțeles că acum e la modă ca fetele să știe să citească, la fel ca băieții. Rânduiala străină a pătruns și în țara noastră.

— Nu-mi pasă că nu știe să citească, a spus doamna Wu.

Chipul lui Liu Ma s-a încrețit de plăcere. Și-a izbit genunchii grași cu palmele.

— Atunci treaba e ca și făcută, doamnă! a strigat bătrâna. O s-o aduc aici oricând doriți. Locuiește la țară, împreună cu mama ei vitregă.

— Cine e mama ei vitregă?

— Nu e o persoană importantă, a spus repede Liu Ma. Nici măcar nu merită să vă spun cine e. Într-o noapte de iarnă a găsit un copil dincolo de zidul orașului. Cineva o lăsase acolo. Era un copil nedorit. Bătrâna se îndrepta spre casă după un ospăț, împreună cu fratele ei, care în ziua aceea împlinea treizeci de ani. El are o tarabă la... Nu, nici măcar n-o să vă zic unde. Nu are importanță cine e sau ce vinde. Femeia a auzit plânsete de copil și a văzut fetița. N-ar fi luat acasă încă o gură de hrănit – căci era săracă –, dar avea un fiu și s-a gândit că într-o bună zi fata i-ar putea fi noră și ar scuti-o de cheltuiala de a căuta o nevastă pentru băiat. De unde să fi știut că fiul ei avea să se îmbolnăvească și să moară înainte să se poată căsători? Ciuma i-a curmat viața. Acum femeia are fata, dar n-are cu cine s-o mărite.

Doamna Wu a ascultat istorisirea fără să-și desprindă ochii de pe chipul mijlocitoarei.

— În cazul ăsta, va dori să dea fata?

— Da. E foarte săracă și, la urma urmei, fata nu-i sânge din sângele ei.

Doamna Wu s-a întors cu spatele la curte. Lumina soarelui se strecura pe deasupra zidului, scurtând, întunecând și adâncind umbrele bambușilor pe pietre.

— Ar fi bine să o văd cu ochii mei, a spus ea, dusă pe gânduri.

A dus un deget delicat la buze, ca de fiecare dată când cugeta.

— De fapt nu. De ce s-o văd? Nu-ți folosește la nimic să mă înșeli și, din câte spui, după ce le stabilim felul, toate fetele se aseamănă.

— Doamnă, cât sunteți dispusă să plătiți? s-a interesat Liu Ma.

— Firește, va trebui s-o îmbrac, a adăugat gânditoare doamna Wu.

— Da, dar din moment ce bătrâna nu-i e mamă, n-o să-i pese cum

urmează s-o îmbrăcați. O să vrea doar argint în palmă.

— O sută de dolari nu-i tocmai o sumă mică pentru o fată de la țară, a spus cu calm doamna Wu. Dar o să plătesc mai mult: voi da două sute de dolari.

— Și încă cincizeci, a adăugat mieroasă Liu Ma.

Sudoarea îi șiroia din pielea tuciurie.

— Așa, o să-i pot da două sute femeii. Pentru banii ăștia o să lase fata să plece.

— Atunci așa rămâne, a spus doamna Wu atât de brusc, încât a zărit cum în ochii mici și bătrâni care o țintuiau îngrijorați a sclipit o tristețe lacomă. Și nu te întrista că nu mi-ai cerut mai mult, i-a zis ea mijlocitoarei. Știu să deslușesc ce e drept și ce e generos.

— Știu că sunteți înțeleaptă, doamnă, a spus repede Liu Ma.

A strâns pozele în mână. Apoi s-a oprit.

— Sigur nu vreți o soție dragălașă pentru fiul dumneavoastră, doamnă? Las din preț dacă luați două fete odată.

— Nu, a spus doamna Wu cu un soi de severitate. Fengmo mai poate aștepta. E foarte tânăr.

— Asta așa-i.

Acum, că bătuseră palma, bătrâna mai că plângea de bucurie și încuviința tot ce spunea doamna Wu.

— Da, da, doamnă. Bătrânii nu pot aștepta. Cei mai vârstnici trebuie slujiți cei dintâi, doamnă. Aveți dreptate mereu. Știți ce se ascunde în inima tuturor.

A înfășurat la loc revista în basma și s-a ridicat.

— Să aduc fata acum?

— Adu-o în seara asta, la scăpătat.

— E bine. Cea mai potrivită oră. Așa, va avea vreme toată ziua să se spele, să-și schimbe hainele și să-și primenească părul.

— Spune-i să nu aducă nimic cu ea, nici în mână, nici în cutii. Să vină cu mâna goală, îmbrăcată cu hainele ei.

— Făgăduiesc, făgăduiesc, a bălmăjit Liu Ma, apoi a făcut o plecăciune și a plecat bolborosind grăbită și călcând pe tălpile care în copilărie îi fuseseră înfășate atât de tare, încât acum arătau ca niște cioturi groase.

Approape în aceeași clipă Ying a apărut în odaie, aducând ceai proaspăt. Nici ea, nici doamna Wu nu au scos vreo vorbă. Stăpâna casei a privit tăcută în vreme ce slujnica a șters masa și scaunul pe care stătuse bătrâna și a apucat bolul de ceai din care aceasta băuse de parcă ar fi fost un gunoi. Tocmai se pregătea să plece cu bolul,

când doamna Wu i-a vorbit:

— Diseară, la asfințit, va veni o fată la poartă.

Ying asculta nemișcată, ținând cu două degete bolul murdar.

— Adu-o direct la mine și pregătește-i un pat mic de bambus în odaia asta, a poruncit doamna Wu.

— Da, doamnă, a șoptit Ying.

Glasul i s-a stins în gât și slujnica a ieșit în grabă.

Ziua se scurgea înspre noapte. După masa de prânz doamna Wu obișnuia să se retragă în iatacul ei și să se odihnească preț de un ceas. Dar în acea zi, când a pătruns în dormitorul mare și învăluit în umbră, și-a dat seama că nu putea nici să doarmă, nici să se odihnească. Pricina nu era faptul că locul i s-ar fi părut străin. Dimpotrivă, se simțea atât de la largul ei în acele odăi, încât rămăsese uimită. Neliniștea ei nu era pricinuită de odaie, ci de ființa ei lăuntrică.

— Azi n-o să stau întinsă, i-a zis lui Ying.

Ying s-a zgâit la ea. Ochii ei credincioși erau plini de presimțiri rele.

— Ați face bine să vă odihniți în după-amiaza asta, doamnă. Mă indoiesc că veți dormi bine diseară, cu o străină în casă.

— Se pare că n-am nevoie de somn.

Văzând dispoziția sumbră a lui Ying, starea ei de spirit s-a schimbat. Se simțea ghidușă și hotărâtă. A întins mâna și a atins brațul lui Ying, împingând-o ușor.

— Pleacă, Ying. Lasă-mă singură. O să găesc o carte cu care să mă distrez.

— Cum doriți, i-a răspuns Ying și s-a răsucit pe călcâie pe neașteptate, lăsând-o pe doamna Wu în mijlocul încăperii.

Dar doamna Wu nu a observat. Ținea un deget delicat la buze, pe jumătate zâmbind. Apoi a dat repede din cap și s-a apropiat de bibliotecă, străbătând odaia. Tălpile i s-au cuibărit în piatra scobită din fața ușii, unde odinioară călcaseră zeci de alte tălpi, ajunse acum oale și ulcele.

„Dar toate acele tălpi erau de bărbați”, s-a gândit ea surâzând când a simțit sub picioare scobitura podelei.

Se simțea mai liberă și mai îndrăzneată ca oricând. Nimeni nu era de față ca să fie martor la ce făcea. Preț de o oră își aparținea doar sieși. Ei, sosise vremea să citească una din cărțile interzise!

Bătrânul Stăpân nu îi ascunsese niciodată unde anume se aflau

acele cărți. Ba chiar într-o zi, după ce aflase că doamna Wu știa să scrie și să citească, o adusese în bibliotecă și i le arătase cu mâna lui. Erau legate în pachete și aveau coperte albastre de bumbac.

— Copila mea, îi spusese el cu atitudinea lui gravă, cărțile astea nu sunt pentru tine.

— Pentru că sunt femeie? întrebasese ea.

Bătrânul încuviințase cu o mișcare a capului și adăugase:

— Dar nu le-am îngăduit nici fiilor mei să le citească până când au împlinit cincisprezece ani și n-au mai fost copii.

— Stăpânul meu le-a citit pe toate? dorise ea să știe.

Bătrânul Stăpân păruse stânjenit.

— Probabil că da. Nu i-am întrebat pe alții, însă toți bărbații tineri le citesc. De asta le și țin aici. I-am spus fiului meu: „Dacă trebuie să le citești, așteaptă până îplinești cincisprezece ani și citește-le aici, în biblioteca mea, nu ascunzându-le prin manualele tale”.

Atunci fata îi pusese o altă întrebare directă:

— Tată, crezi că mintea mea nu va întrece niciodată mintea pe care o avea soțul meu la cincisprezece ani?

Bărbatul fusese și mai stânjenit. Cu toate că era un cărturar, era un om cinstit, așa că și-a încrețit fruntea palidă și înaltă.

— Mintea ta e foarte bună pentru o femeie, îi spusese el într-un sfârșit. Fiica mea, aș spune chiar că, dacă creierul tău ar fi fost într-un cap de bărbat, ai fi putut da examenul imperial³, l-ai fi trecut cu note excelente și ai fi devenit un înalt funcționar al ținutului. Însă creierul tău nu se află într-un cap de bărbat, ci într-unul de femeie. Îl hrănește sânge femeiesc, în el bate o inimă de femeie și e înconjurat de viața unei femei. La o femeie nu e bine ca mintea să-i întrecă trupul.

Dacă n-ar fi fost o ființă atât de gingașă, poate că următoarea întrebare a fetei ar fi părut nepotrivită. Dar ea știa că Bătrânul Stăpân o înțelegea și o iubea, așa că a întrebat:

— Tată, asta înseamnă că trupul femeii e mai important decât mintea ei?

Bătrânul oftase. Se așezase în scaunul lui mare de lemn roșiatic, lângă masa lungă a bibliotecii. Acum, când se gândea la el, stătea și

³ Sistem de examene din China Imperială, menit să selecteze candidați pentru aparatul birocratic de stat. Examenele verificau cunoașterea literaturii clasice și a stilului literar, nu cunoștințele administrative ale candidaților. (n.t.).

ea în același loc, în timp ce mintea îi fugea la acea zi demult apusă. El își mângâiasse barba albă și în ochi îi apăruse un fel de tristețe.

— Așa cum a dovedit viața, trupul femeii e mai important decât mintea ei. Doar ea poate zămisli alți oameni. Dacă n-ar fi ea, seminția omenească s-ar stinge. Cerul a așezat un dar înăuntrul ei, ca într-un pocal. Așadar, trupul ei e nespus de prețios pentru bărbat, care nu se simte împlinit dacă nu zămislește. Sămânța e a lui, însă doar ea o poate face să rodească altă ființă.

Fata îl ascultase cu băgare de seamă. Doamna Wu vedea în clipa asta cum arătase în acea zi, la șaisprezece ani, când stătuse dinaintea bătrânului. Pusese o nouă întrebare:

— Atunci, dacă sunt doar o femeie, de ce am creier?

Bătrânul Stăpân o privise și clătinase încet din cap. O sclipire rară îi apăruse în ochi.

— Nu știu. Ești atât de frumoasă, încât sigur n-ai nevoie de creier.

Cei doi izbucniseră în râs: al ei, tânăr și curgător, al lui, uscat și bătrân. În clipa următoare bătrânul devenise iarăși serios.

— Dar m-am gândit și eu adesea la același lucru, mai ales de când ai venit în casa mea. Noi te-am ales pentru fiul nostru pentru că ești frumoasă și bună și pentru că bunicul tău a fost vicerege al provinciei. Acum descopăr că ești și inteligentă. Giuvaieruri puse deasupra unui cufăr cu aur. Și totuși știu că în casa mea nu-ți trebuie prea multă istețime. Un pic de istețime e bine-venită ca să-ți socotelile, să-ți supraveghezi servitorii și să-i controlezi pe cei ce îți sunt inferiori ca rang. Dar, pe deasupra, tu judeci și îți pui întrebări. Ce vei face cu darurile astea? Nu știu. De-ai fi fost o femeie mai puțin destoinică, m-aș fi îngrijorat, pentru că ai putea stârni neazuri între aceste patru ziduri care sunt de-acum căminul tău. Dar nu vei aduce neazuri, pentru că ești înțeleaptă. Ai o înțelepciune cu totul neobișnuită pentru vârsta ta fragedă. Te poți stăpâni.

Ea stătuse nemișcată dinaintea lui. Bătrânul luase seama la acest lucru.

— Copilă, așază-te. O să obosești. Iar în prezența mea nu mai e nevoie să stai în picioare.

Însă fata abia dacă îl auzise, într-atât era de absorbită de discuția lor. Rămăsese în continuare în picioare, cu mâinile împreunate ușor în față. Avea deja în minte următoarea întrebare.

— Stăpânul meu mă va iubi mai puțin fiindcă sunt așa cum ați zis?

Auzind aceste cuvinte, Bătrânul Stăpân părăsise să devină grav.

Măinile lui începuseră să prefire iar barba albă. Doamna Wu vedea aieveau mână aceea bătrână, îngustă și subțire, cu pielea întinsă asemenea unei foițe de aur pe oasele delicate.

— Ei, asta mă întreb și eu! venise răspunsul, iar bărbatul oftase din rărunchi. Inteligența e un dar atât de mare și o povară atât de grea! Mai mult decât sărăcia și bogățiile, ea desparte oamenii, îi face să se împrietenească sau să se dușmănească. Omul prost se teme de cel deștept și îl urăște. Oricât de bun ar fi cel deștept, trebuie să priceapă că asta nu va cuceri afecțiunea unuia cu mai puțină minte decât el.

— De ce? voise ea să știe.

O cuprinsese o teamă ciudată. Pe vremea aceea era un pic cam plină de sine. Știa ce fel de minte avea și se încredea în ea. Iar acum Bătrânul Stăpân îi spusese să se aștepte ca lumea s-o urască din pricina minții ei.

Bătrânul îi răspunsese fără ca fața sau vocea să îi trădeze vreo emoție:

— Pentru că cea dintâi iubire a omului este iubirea față de sine. Cerul a sădit în inima lui această iubire pentru ca omul să trăiască în continuare, oricâte necazuri ar avea. Dar când iubirea de sine e rănită, niciun alt fel de iubire nu poate să trăiască, deoarece atunci când iubirea de sine e rănită prea puternic, trupul vrea să moară, iar așa ceva e împotriva voinței Cerului.

— Atunci soțul meu mă va urî?

Deși bătrânul n-a spus fățiș lucrul acesta, fata simțea că el știa că e mai isteată decât fiul lui și o anunța să fie cu băgare de seamă.

— Copila mea, niciun bărbat nu suportă ca femeia care trăiește în casa lui și doarme în patul lui să fie mai înțeleaptă decât el. N-are decât să spună el că o venerază, dar traiul zilnic nu se împacă bine cu venerația. Bărbatul nu-și poate transforma casa în templu, nici nu se poate căsători cu o zeiță. N-are destulă putere să o facă.

— Tată, oare n-ar fi bine să citesc cărțile acelea rele? întrebasese ea atât de brusc, încât Bătrânul Stăpân tresărise.

Fusese uimită și chiar puțin zguduită când zărise o anumită reținere în ochii lui. Bătrânul o privise până acum cu obișnuita lui franchețe binevoitoare. Dar în clipa asta se răsucise către ceainicul de pe masă, ca să îi ocolească privirea.

Fata i-o luase înainte.

— Îngăduie-mi să-ți torn eu ceaiul, spusese ea și făcuse întocmai.

Bătrânul sorbise din ceai înainte să-i răspundă. Apoi îi vorbise,

fără să se uite la ea.

— Copilă, poate că n-o să pricepi ce zic, dar crede-mă fără să pricepi. E mai bine să nu le citești. Bărbații iubesc femeile care nu știu prea multe. Tu ești deja foarte înțeleaptă – prea înțeleaptă pentru anii tăi. N-ai nevoie de cărțile astea. Folosește-ți mintea ta atât de proaspătă și de pură ca să-l faci fericit pe fiul meu. Învață ce e iubirea direct de la izvor, copila mea, nu din cărți.

Pentru o clipă fetei i se păruse că vorbele lui nu erau un răspuns. Pe urmă, în timp ce stătea lângă masă, sprijinindu-se în mâini și privind-l, își dăduse seama că bătrânul avea cel mai înțelept suflet din lume și că trebuia să îl creadă pe cuvânt până când înțelepciunea ei va fi pe măsura înțelepciunii lui.

— O să te ascult, tată, îi spusese ea și își respectase cuvântul mai bine de douăzeci de ani.

Dar astăzi, cum stătea singură în odaia aceea în care odinioară stătuse împreună cu bătrânul, așezată pe scaunul care îi aparținuse odată lui, i-a trecut prin cap că înțelepciunea ei era pe măsura înțelepciunii socrului său și că îi dăduse ascultare până la capăt. În sfârșit se eliberase și de Bătrânul Stăpân.

Cu inima zbătându-i-se în piept într-un fel ciudat, s-a ridicat și s-a apropiat de cărțile interzise. Știa câteva dintre titlurile lor, titluri de romane și de povestiri pe care – după cum i se tot spusese – cărturarii adevărați nu le citesc niciodată, fiindcă așa ceva e sub demnitatea lor. Doar cei josnici și grosolani, care nu suportă aerul rarefiat al spiritului și al gândirii, au voie să se distreze cu asemenea cărți. Chiar și așa, toți bărbații le citeau. Da, până și cărturarii! Bătrânul Stăpân le citise și îi îngăduise și fiului său să le citească, știind că dacă i-ar fi interzis, băiatul le-ar fi citit oricum. Doamna Wu s-a întrebat: „Oare femeile n-ar trebui să știe ceea ce știu toți bărbații?”

A ales o carte la întâmplare. Era una lungă: câteva volume subțiri legate într-o cutie îmbrăcată în stofă. Auzise de titlul acestei cărți. Printre numeroasele femei care trăiesc în case mari, așa cum erau cea a mamei sale și a familiei Wu, se găseau mereu câteva care vorbeau vulgar. Într-un fel sau în altul, toată lumea auzise povestea lui Ximen Qing și a celor șase soții ale sale. *Lotus de aur, vaza și prunișor de primăvară* – literele fuseseră conturate cu delicatețe pe coperta îmbrăcată în satin a primului volum.

„Cărțile astea par să fi fost citite des”, și-a spus doamna Wu și a zâmbit, cuprinsă de o veselie fugară și amară. Desigur, le citiseră

generații de bărbați din familia Wu, dar poate că ea era prima femeie care le ținea în mână.

Le-a luat cu ea la masă și prima oară a privit ilustrațiile. Fuseseră desenate de un artist. În liniile senzuale se citea o artă profundă. Doamna Wu a cercetat mai ales chipul lui Ximen Qing. Artistul se întrecuse pe sine în descrierea prin imagini a decăderii umane. Fața tânără, frumoasă și veselă a lui Ximen Qing, care găsisese potrivit să-și dedice tinerețea iubirii față de trupul femeii, devenea respingătoare, asemenea chipului unui înecat umflat de putreziciune. Doamna Wu a privit îndelung, gânditoare, fiecare ilustrație și a înțeles sensul adânc al poveștii. Era istorisirea unui bărbat care trăise fără minte și fără spirit. Povestea trupului unui bărbat înăuntrul căruia sufletul se zbătuse, flămânzise și murise.

A început să citească. Orelle se scurgeau. Ying se foia în camera alăturată, dar stăpâna ei nu știa că slujnica se tot ivea în prag, se zgâia la ea și apoi pleca iar. Și-a dat seama de ora târzie abia când întunericul s-a strecurat în încăpere, iar ea nu a mai putut citi. A privit în jur de parcă n-ar fi știut unde se află.

— N-ar fi trebuit să-l ascult pe Bătrânul Stăpân, a murmurat ea abia auzit. Ar fi trebuit să citesc cartea asta demult.

Dar odată ce s-a oprit din citit, nu a mai vrut să continue. Era sătulă și îngreșată. A pus volumele în cutie, le-a închis cu cârligul acela mic de fildeș și le-a așezat la loc pe raft. Apoi și-a lipit palmele de obraji și a măsurat odaia cu pasul de câteva ori. Ba nu, și-a spus în sinea ei. Mai bine că nu citise cartea asta în tinerețe. După ce o pusese la loc, a înțeles că era o carte rea. Scriitorul era atât de strălucit, încât cititorul putea găsi în cartea lui orice își dorea: cei care voiau să găsească rău găseau lucruri rele, iar pentru cei înțelepți cartea era plină de o înțelepciune foarte tristă. Însă Bătrânul Stăpân avusese dreptate. O asemenea carte nu ar trebui să ajungă în mâna tinerilor. Dacă ea ar fi citit-o cu douăzeci de ani în urmă, oare i-ar fi înțeles înțelepciunea? Oare n-ar fi fost atât de dezgustată, încât nu s-ar mai fi vârat de bunăvoie în așternut? Bătrânul Stăpân rămânea cel mai înțelept om pe care îl știuse. Cei foarte tineri nu sunt pregătiți pentru acest fel de cunoaștere. Ea trebuie să le fie strecurată încet, pe măsură ce înaintează în vârstă. Ca să dobândești cunoașterea fără să-ți faci rău, mai întâi trebuie să trăiești.

În acea clipă de cugetare Ying s-a ivit din nou în prag. Umbra ei masivă se profila întunecată pe fundalul cenușiu al apusului. În curte din spatele ei se zărea o altă umbră.

Ying a spus.

— Doamnă, a venit bătrâna Liu. Fata e aici.

Mâinile doamnei Wu s-au ridicat iute către obraji. În prima clipă nu i-a răspuns. Apoi și-a coborât mâinile. S-a apropiat de scaun și s-a așezat.

— Aprinde lumânarea și ad-o doar pe ea, i-a poruncit lui Ying. N-o voi primi și pe bătrână.

Ying s-a dat la o parte în tăcere, iar doamna Wu a văzut fata care se oprișe în ușa. Lumina lumânării se revărsa asupra ei direct, dar cu blândețe. Doamna Wu a văzut aproape întocmai chipul și silueta pe care și le imaginase. O fată sănătoasă, cu obraji rumeni, o privea la rândul ei cu ochi rotunzi, ca de copil, mari și foarte negri. Părul negru îi era împletit la ceafă și bretonul îi cădea pe frunte, după obiceiul femeilor de la țară. În mână ținea o basma înnodată.

— Ce ai în mână? a întrebat doamna Wu. Le-am zis să nu aduci nimic.

Fata arăta atât de nevinovată, atât de copilăroasă, încât nu-i putut spune mai multe.

— V-am adus ouă proaspete. M-am gândit că s-ar putea să vă placă și nu aveam altceva. Sunt foarte proaspete.

Vocea îi era plăcută – inimoasă, dar puțin sfioasă.

— Vino încoace. Să văd ouăle, a cerut doamna Wu.

Fata s-a apropiat cu sfială, mergând în vârful degetelor, ca și cum s-ar fi temut să iște vreun zgomot în tăcerea adâncă din încăpere. Doamna Wu i-a privit picioarele.

— Văd că n-ai avut picioarele legate.

Fata s-a fâstăcit.

— N-a avut cine s-o facă. Pe deasupra, a trebuit să muncesc dintotdeauna la câmp.

— Doamnă, picioarele ei sunt foarte mari, a spus Ying. E limpede că a umblat fără încălțări, cum fac copiii de la țară, iar picioarele i-au crescut așa, grosolane.

Fata se uita neliniștită când la Ying, când la doamna Wu.

— Arată-mi ouăle, i-a poruncit iar doamna Wu.

Fata s-a apropiat și a așezat cu grijă legătura pe masă. A deznodat basmaua, a luat în mână fiecare ou și le-a cercetat.

— Nu s-a spart niciunul! a exclamat ea. M-am temut că o să mă împiedic pe întuneric și o să le strivesc. Sunt cincisprezece...

S-a oprit, iar doamna Wu a înțeles că fata nu știa cum să i se adreseze.

— Poți să-mi spui „soră mai mare”.

Dar fata era prea sfințită ca să-i vorbească astfel. A repetat:

— Cincisprezece ouă, niciunul mai vechi de o săptămână. Vi le-am adus să le mâncați.

— Mulțumesc. Chiar par foarte proaspete.

De când stătea aproape de fată, observase deja câteva lucruri: respirația îi era dulce și curată, iar dinspre trupul ei nu venea alt miros decât cel al sănătății. Avea dinți sănătoși și albi. Măinile care dezlegaseră basmaua erau arse de soare și aspre, dar aveau formă frumoasă. Sub haina și pantalonii de bumbac albastru corpul fetei era rotunjit, dar lipsit de grăsime. Avea gâtul neted și chipul îi era drăgălaș într-un chip nevinovat.

Doamna Wu nu s-a putut abține să-i zâmbească.

— Ți-ar plăcea să locuiești aici? a întrebat-o.

Îi era milă de făptura asta tânără, care-i fusese adusă ca un animal de la o fermă. În ciuda obrajilor arși de soare și a hainelor grosolane, doamna Wu întrezărea în ea ceva delicat și bun.

Fata îi simțea bunătatea și în ochii ei a apărut lumina unui devotament nestăvilit.

— Liu Ma mi-a zis că sunteți bună. Că nu sunteți ca alte femei. Mi-a spus că, orice aș face, să vă fiu pe plac și așa am de gând să fac.

Glasul ei era energic și plin de prospețime.

— Atunci spune-mi tot ce-ți amintești despre viața ta. Să nu-mi ascunzi nimic. Dacă ești cinstită, o să-mi placi foarte mult.

Era conștientă de devotamentul fetei și, spre propria-i uimire, simțea un fel de vină.

— O să vă spun totul, a promis tânăra. Dar mai întâi n-ar fi bine să duc ouăle la bucătărie?

— Nu, a răspuns doamna Wu, ascunzându-și un surâs.

Cât de uimiți ar fi fost servitorii să primească o asemenea vizită!

— Ying le va duce la bucătărie. Tu așază-te aici, în scaunul din fața mea. Hai să vorbim.

Fata a legat ouăle la loc și s-a așezat pe marginea scaunului. Dar părea cumva abătută.

— Ți-e foame?

— Nu, mulțumesc, a spus grijulie fata.

Stătea cu spatele drept, cu palmele împreunate, și privind drept în față.

Doamna Wu a surâs din nou.

— Hai, spune drept: Nu ți-e foame?

Dintr-odată, fata a izbucnit în râs, cu un hohot unduitor.

— Sunt o neghioabă, a spus ea fără ocolișuri. Nu pot minți nici măcar din politețe. Dar Liu Ma m-a povățuit să răspund „Nu, mulțumesc” în caz că mă întrebați dacă mi-e foame, ca să nu par lacomă.

— N-ai mâncat de seară înainte de a veni încoace? a vrut să știe doamna Wu.

Fata a roșit.

— Nu avem prea multă mâncare. Mama mea vitregă a spus... Mama mea vitregă a crezut...

Doamna Wu a întrerupt-o cu o poruncă:

— Ying, adu de mâncare!

Fata a oftat. Trupul i s-a relaxat și ea s-a răsucit în așa fel încât să stea cu fața la doamna Wu. Dar nu o privea.

Doamna Wu și-a spus că singurul cusur al fetei era trupul prea masiv. Asta arăta că se trăgea dintr-un neam nordic. Poate că familia ei se refugiase din calea vreunei catastrofe, din calea unei inundații – poate a Fluviului Galben – sau a foametei și fuseseră siliți să lase fetița să moară.

— Liu Ma mi-a spus că ești orfană, a zis tare doamna Wu. Știi ceva despre familia ta?

Fata a clătinat din cap.

— Abia mă născusem când m-au părăsit. Știu locul unde m-au lăsat, pentru că mama mea vitregă mi l-a arătat de multe ori când mergeam la piață în oraș. Dar mi-a zis că nu aveam nimic la mine în afară de mătasea în care fusesem înfășată. Și era doar niște mătase roasă.

— Mai ai mătasea aceea?

Fata a încuviințat iar din cap.

— Cum de-ați știut? a întrebat ea cu o mirare copilărească.

— M-am gândit c-o să vrei să aduci cu tine singurul lucru care e cu adevărat al tău.

Doamna Wu a răspuns cu un zâmbet privirii mirate a fetei.

— Dar cum puteți ști ce e în inima unui străin? a insistat fata.

— Arată-mi mătasea, a venit răspunsul doamnei Wu.

Nu voia să-i explice tinerei cum funcționa inteligența ei intuitivă.

Fără să șovăie, de parcă ar fi hotărât să i se supună în toate doamnei Wu, fata și-a vârât o mână în sân și a scos o bucată de mătase împăturită. Era spălată și curată, dar culoarea ei – odinioară roșie – se ștersese și se transformase în rozaliu. Doamna Wu a luat-o

și a despăturit-o. Era un strai femeiesc, o jachetă strâmtă în talie, dar cu mâneci lungi.

— Dacă a fost a mamei tale, trebuie să fi fost o femeie înaltă, a constatat doamna Wu.

— Știți asta! a strigat fata.

Doamna Wu a cercetat broderia. Veșmântul era de modă veche: în jurul gulerului fusese cusută o bucată de broderie ce se prelungea până la marginile hainei. Aceeași broderie era cusută și în jurul mâneșilor largi.

— Broderia e fină și făcută în stil Peking, cu noduri mici.

— Îmi spuneți mai multe decât știam până acum, a zis fata cu o voce scăzută.

— Însă mai multe nu-ți pot spune.

Doamna Wu a împăturit haina la loc și i-a întins-o fetei. Dar fata nu a întins mâinile ca s-o ia.

— Păstrați-o dumneavoastră pentru mine. Aici n-am nevoie de ea.

— Dacă așa dorești, o s-o păstrez. Dar dacă o vei vrea din nou, ți-o voi înapoia.

— Dacă mă lăsați să stau aici, n-o s-o vreau niciodată înapoi, i-a spus fata cu un glas rugător.

Dar doamna Wu încă nu era pregătită să-și dea cuvântul.

— Încă nu mi-ai spus cum te cheamă.

Chipul fetei și-a schimbat trăsăturile ca la un copil dezamăgit.

— Nu am nume, a răspuns ea umilă. Părinții mei vitregi nu mi-au dat niciodată unul. Nici ei, nici eu nu știm să scriem ori să citim.

— Dar sigur te strigau ei cumva.

— Când eram copil, îmi ziceau „Mica orfană”, iar după ce am crescut, „Orfana mare”.

— Asta nu e un nume, a spus cu blândețe doamna Wu. Când o să te cunosc mai bine, o să-ți dau un nume.

— Vă mulțumesc, a spus umil fata.

În acea clipă Ying a intrat cu două boluri pline cu mâncare, pe care le-a pus pe masă. Când le-a așezat, doamna Wu le-a privit. Dacă Ying ar fi adus mâncare ca pentru un servitor, ar fi trimis-o înapoi la bucătărie. Dar Ying a dovedit că avea bun-simț. Adusesese mâncăruri nu îndeajuns de bune pentru membrii familiei, dar, neîndoielnic, prea bune pentru un servitor. Într-un bol era supă cu chiftele din carne de pui și în celălalt, mâncare de varză cu carne de porc. Mai adusesese și o găletușă cu orez, un ceainic, un bol pentru ceai și bețișoare. Acestea nu erau ca ale familiei – din fildeș și argint –, dar

nici din bambus, ca bețișoarele de rând ale servitorilor. Erau bețișoare din lemn vopsit în roșu, din cele pe care le foloseau copiii.

— Servește-o, a poruncit doamna Wu.

La început Ying a șovăit, dar pe urmă s-a supus, cu buzele strânse și în tăcere.

Însă fata nu a băgat de seamă. A primit cu ambele mâini bolul cu orez oferit de Ying, ridicându-se ușor din scaun, din politețe, și spunând că mâncarea era prea multă. Doamna Wu a înțeles că fata era prinsă la mijloc între o foame zdravănă și dorința de a fi politicoasă, așa că s-a ridicat și a inventat o scuză pentru a o lăsa singură.

— O să mă-ntorc în scurt timp. Mănâncă pe săturate.

Spunând aceste cuvinte, a intrat în salonul ei. Ying așezase acolo patul de bambus pentru fată. Doamna Wu l-a privit gânditoare. Avea de gând să o lase să doarmă aici câteva nopți. Poate că ar fi trebuit să o țină cu ea până când fata avea să priceapă care îi era locul în sânul familiei și până când avea s-o înțeleagă și ea pe fată. Înainte de a-i îngădui să iasă din acea curte, trebuia ca între ele să se nască o înțelegere profundă, altfel în casă aveau să apară necazuri. Doamna Wu săvârșea ceva dificil și delicat, care trebuia făcut cu dibăcie. A rămas pe loc, atingându-și buza de jos cu degetul mare și cel arătător. Când era copilă, primăvara îi plăcea să ajute la fabricarea mătăsii pe moșiile familiei. După ce viermii de mătase își țeseau gogoșa, venea o clipă anume, care trecea iute, atunci când gogoșile de mătase trebuiau puse în apă fierbinte, pentru ca viermii să nu se transforme în molii și să roadă firul de mătase. Fata putea prevedea acel moment. Femeile de pe moșii se mirau de harul ei. Acum doamna Wu își amintea cât de profundă era siguranța ei în acele clipe. O siguranță care se năștea din nimic și, în același timp, din toate.

„Acum”, le spunea ea, iar smocurile de paie de orez de care stăteau agățate gogoșile erau scufundate în hârdaiele cu apă. La rândul ei, cu degetele sale sensibile, fata găsea capătul subțire și umed al firului de mătase și îl deșira. Acum vechiul har se trezea iar la viață în ea. Acel simț delicat nu trebuia să dea greș. Altfel, domnul Wu avea să i-o reproșeze pentru tot restul vieții.

Din odaia aceea a intrat în dormitorul ei, unde s-a plimbat încolo și-ncoace dar picioarele ei îmbrăcate în satin nu scoteau niciun sunet pe podeaua cu lespezi netede.

Fata părea la fel de neprefăcută ca un copil. Oricine îi putea citi

adevărata fire. Dar asta însemna că încă nu se dezvoltase. Și cum avea să se dezvolte? Fata nu era proastă. Ochii îi erau vii, inteligenți. Buzele ei pline erau fragede. Să fi fost prea isteată? Mai era și problema veșmântului de mătase și a broderiei fine. Nu era unul de rând – dar poate că mama ei fusese servitoare într-o familie bogată. Da, era posibil ca fata să fi fost copilul unei servitoare – născută, poate, din legătura acestuia cu unul dintre fiii stăpânilor – și să fi căpătat haina când familia se descotorosise de femeie. Sau poate că vreo fată care trăia în casele ceaiului purtase haina și când nu o mai dorise, o dăruise unui copil.

— E cu neputință să-mi dau seama ce-i cu fata asta, a șoptit doamna Wu ca pentru sine.

Chiar voia să aducă în casa ei o străină? Nu putea răspunde la această întrebare. După un timp s-a întors în bibliotecă. Fata stătea acolo singură și părea speriată în odaia aceea mare, plină de umbre. Își încleștase mâinile pe genunchi. Terminase de mâncat, iar Ying luase bolurile. Când a văzut-o pe doamna Wu s-a ridicat, iar chipul i s-a luminat de ușurare.

— Ce să fac acum, soră mai mare?

Buzele ei au rostit numele cu încredere, iar asta a îmbunătățit-o pe doamna Wu împotriva voinței ei. Se ferea să-și dăruiască afecțiunea atât de repede.

— Ce faci de obicei la ora asta?

— Seara mă duc la culcare îndată ce-am mâncat, i-a răspuns fata. Dacă stai treaz după lăsarea întunericului, irosești lumânările.

Doamna Wu a râs.

— Atunci poate că-i mai bine să mergi la culcare.

A călăuzit-o până în odaia unde o aștepta patul îngust.

— Ți-am dat patul tău, iar în camera de alături te poți primi.

— Dar sunt primenită. M-am spălat înainte de a veni încoace. Îmi scot hainele de deasupra și gata.

— Atunci pe mâine.

— Pe mâine. Soră mai mare, te rog să mă chemi dacă ai nevoie de ceva la noapte.

— O să te chem dacă o să am nevoie de tine, i-a spus doamna Wu și a ieșit din odaie, intrând în dormitorul ei.

N-a putut să adoarmă mult timp după ce s-a dus la culcare. Aproape de miezul nopții s-a ridicat din pat, a intrat în cealaltă odaie, a aprins lumânarea și a privit-o pe fată cum dormea. Nu se mișcase

deloc. Stătea culcată pe partea dreaptă, cu o mână sub obraz. Respira ușor, cu gura închisă, cu chipul trandafiriu. Adormită, părea și mai drăguță, a observat doamna Wu. A remarcat, de asemenea, că fata nu sforăia și nici nu se agita. Trăsese cuverturile cu grijă, acoperindu-se până la brâu. Dormea în rufăria de corp din bumbac, dar își desfăcuse gulerul, lăsându-și la vedere gâtul rotunjour și o parte dintr-un sân. Doamna Wu îl putea vedea foarte clar. Era tânăr, rotund și ferm.

Fata dormea adânc, fără să se miște. Țsta era un lucru bun. Doamna Wu avea somnul ușor și se trezea la cea mai mică mișcare a domnului Wu, iar după aceea nu mai izbutea să adoarmă la loc. Dar fata asta avea să doarmă tun toată noaptea și se va trezi odihnită dimineata. Doamna Wu și-a făcut palma căuș în jurul lumânării și s-a aplecat, apropiindu-se de fața tinerei. Răsuflarea ei rămăsese la fel de dulce. S-a îndreptat, s-a întors în odaia ei, a stins fitilul lumânării între degetul mare și arătător și s-a culcat iar.

Înainte de răsărit au trezit-o zgomote din cealaltă cameră. Patul de bambus scârțâia și ceva foșnea. Ca întotdeauna, s-a trezit pe deplin și a rămas culcată, ascultând. Oare fata se pregătea să fugă la ora asta? S-a ridicat din pat, și-a pus halatul, a aprins lumânarea și a ieșit iar din încăperei. Fata stătea pe un scăunel și își pieptăna părul lung. Era complet îmbrăcată. Își pusese până și încălțările și ciorapii albi de bumbac.

— Unde te duci? a întrebat doamna Wu.

Auzindu-i vocea, fata a tresărit și a scăpat pieptănul mare din lemn. Părul negru îi atârna peste față.

— Nu mă duc nicăieri, a zis ea.

S-a ridicat și s-a zgâit la doamna Wu. Ochii ei întunecați străluceau din desişul părului.

— Mă scol.

— Dar de ce te scoli la ora asta?

— Păi, e vremea să mă scol, a spus uimită fata. Am auzit un cocoș cântând.

Dintr-odată, doamna Wu a izbucnit într-un răs ce nu-i stătea în fire.

— Nici în ruptul capului nu-mi dau seama pentru ce ai vrea să te scoli aici, dar, desigur, tu ești o fată de la țară. Copilă, aici nu-i nevoie să te scoli. Nici servitorii nu se trezesc până peste un ceas. Iar noi ne trezim la un ceas după ce se trezesc ei.

— Să mă culc la loc?

— Ce altceva să faci?

— Îngăduie-mi să mătur camerele sau curtea.

— Fă cum vrei.

— N-o să fac zgomot, a promis fata. Soră mai mare, du-te înapoi la culcare.

Așa că doamna Wu s-a culcat iar, apoi a auzit fâșăitul unei mături pe care fata o găsisese pe hol. Mătura curtea și podeaua, iar pașii ei erau ușori și temători. Apoi, fără să-și dea seama, doamna Wu a adormit din nou și când s-a trezit, era deja târziu. Soarele lumina podeaua, iar Ying aștepta lângă pat.

S-a ridicat repede din pat și ritualul îmbrăcatului a început. Ying nu a pomenit nimic despre fată, iar doamna Wu nu a vorbit. Încăperile erau cufundate în liniște. Nu se auzea nimic.

Tăcerea s-a adâncit atât de mult, încât într-un târziu doamna Wu a vorbit.

— Unde e fata? a întrebat-o pe Ying.

— E în curte, coase. Voia să găsească ceva de făcut, așa că i-am dat să coasă niște tălpici pentru copii.

Auzind ușorul dispreț din glasul slujnicei, femeia a înțeles că dorința fetei de a avea ceva de lucru, asemenea unui servitor, nu o ridicase în ochii lui Ying. Doamna Wu nu a mai spus altceva. Nu avea de gând să se călăuzească după ce îi plăcea și ce nu-i plăcea lui Ying.

A mâncat în schimb micul dejun, apoi a ieșit în curte. Fata era acolo, așezată pe un scăunel cu trei picioare, la umbra arborelui de bambus. Cosea, iar degetele ei trăgeau acul cu dibăcie prin stofa groasă a tălpicilor. Pe degetul mijlociu purta un inel de alamă în chip de degetar. Când a văzut-o pe doamna Wu, fata s-a ridicat și a așteptat tăcută.

— Te rog să iei loc, a poftit-o doamna Wu.

S-a așezat și ea pe unul dintre scaunele de grădină din porțelan.

Scaunul acesta era așezat în așa fel încât doamna Wu stătea cu spatele la poarta curții, iar fata, cu fața spre ea. Abia se așezase la loc pe scăunel și apucase acul, când a ridicat ochii și a zărit pe cineva în ușă. Doamna Wu a văzut cum ochii ei mari s-au înălțat, apoi au coborât iar, în vreme ce roșeața de culoarea piersicii care îi pârguia obrajii s-a întetit. Doamna Wu s-a răsucit, așteptându-se să vadă un bărbat – poate bucătarul.

Dar nu era bucătarul, ci Fengmo, al treilea fiu al ei. Stătea pe loc, sprijinindu-se cu o mână de poartă, și se zgâia la fată.

— Ce vrei, Fengmo? a întrebat doamna Wu.

Deodată și-a dat seama că se supărase pentru că băiatul venise acolo pe neașteptate. Doamna Wu știa că îl iubea cel mai puțin dintre toți fiii ei. Era încăpățânat, mai prost-crescut decât Liangmo sau Tsemo și mai puțin jucăuș decât micul Yenmo. Când era mic, prefera să stea în preajma slujitorilor decât alături de familie, iar doamna Wu considerase că această purtare era un semn al inferiorității băiatului. Se purta cu el la fel ca și cu ceilalți fii, dar în sinea ei știa că îl iubea mai puțin. Nu încăpea îndoială că băiatul simțise deosebirea, căci după ce împlinise cincisprezece ani, rareori mai venea la ea dacă nu era chemat.

— Fengmo, de ce ai venit? a repetat ea întrebarea, văzând că băiatul nu-i răspundea.

Fengmo se zgâia în continuare la fată, iar ea ridică pleoapele, îi aruncă o privire și apoi lăsa iar capul în jos, de parcă i-ar fi simțit privirea.

— Am venit să văd... să văd... ce mai faci, mamă, s-a bâlbâit Fengmo.

— Fac foarte bine, i-a spus cu răceală doamna Wu.

— Mai e și altceva, a zis Fengmo.

Doamna Wu s-a ridicat.

— Atunci vino în bibliotecă.

Ea o luase înainte și el a urmat-o, dar niciunul dintre ei nu s-a așezat. În schimb, Fengmo a arătat în direcția fetei.

— Mamă, ea e...?

— Fengmo, de ce ai venit aici să mă întrebi asta? a spus tăios doamna Wu. Nu te privește.

— Ba mă privește, mamă, a ripostat pătimaș băiatul. Mamă, cum crezi că mă simt eu? Prietenii mei or să râdă de mine și-or să mă necăjească...

— Asta ai venit să-mi spui?

— Da! a strigat Fengmo. Și așa era destul de rău. Dar acum, că am văzut-o... E atât de tânără... iar tatăl meu, atât de bătrân!

— Întoarce-te imediat în curtea ta, i-a cerut doamna Wu, vorbindu-i cu aceeași voce rece. Ai venit aici nepoftit, fără să trimiți un slujitor înainte, ca să vezi dacă e un moment potrivit pentru mine. Cât despre tatăl tău, generația mai tânără nu hotărăște în numele adulților.

Se obișnuise cu încăpățânarea lui Fengmo. Prin urmare, a rămas uimită văzând că încăpățânarea lui slăbea. Fața lui chipeșă a roșit și a început să tremure. Apoi, fără să scoată o vorbă, tânărul s-a răsucit

pe călcâie și a părăsit odaia și curtea fără să se uite în urmă.

Dar doamna Wu era foarte nemulțumită că cei doi se zăriseră. În ciuda numeroaselor cutume pe care ea le încălcase – iar doamna Wu nu ezita să le încalce atunci când voia –, respectase statornică tradiția care impunea ca fetele și băieții să fie despărțiți din fragedă pruncie. În acea casă fiii ei fuseseră îndepărtați de toate femeile de la vârsta de șapte ani. Nici măcar nu dojenea servitorii bărbați când auzea răspunsurile ignorante pe care aceștia le dădeau la întrebările băieților. Odată îl auzise pe Fengmo întrebându-l pe intendent:

— De ce nu mai am voie să mă joc cu cele două verișoare ale mele?

— Băieții și fetele nu se pot juca împreună, pentru că altfel îi dor picioarele, răspunsese servitorul pe jumătate în glumă.

De obicei doamna Wu corecta ignoranța cu aplomb, dar de data asta nu spusese nimic.

Acum Fengmo o văzuse pe fată înainte ca ea să-și ocupe locul în casă, iar fata îl văzuse și ea. Cine putea ști ce vâlvătaie se putea isca din întâmplarea asta? Doamna Wu umbla în sus și-n jos prin bibliotecă. Ori de câte ori trecea prin dreptul ușii, vedea capul fetei plecat cu sânguință deasupra unei tălpici, iar mâna ei se mișca neîncetat. Dintr-odată, s-a hotărât. Trebuia să lămurească treaba asta odată pentru totdeauna. Avea de gând să păstreze fata. Dar ea trebuia să înțeleagă foarte clar ce îndatoriri avea. A ieșit, pășind mai iute ca de obicei, și s-a așezat iar pe scaun.

— M-am hotărât, a început ea brusc. Vei rămâne în casa asta.

Fata a ridicat privirea, cu acul pregătit să străpungă stofa, dar s-a oprit la jumătatea mișcării și s-a ridicat respectuoasă în picioare.

— Adică vă sunt pe plac? a întrebat ea cu o voce joasă, întretăiată.

— Dacă îți faci datoria, da. Trebuie să înțelegi: ai venit aici ca să-l slujești pe soțul meu... Ca să-mi iei locul... în anumite privințe.

— Înțeleg, a răspuns fata cu același glas aproape stins.

Ochii i se pironiseră pe fața doamnei Wu.

— Trebuie să știi că în anumite privințe familia noastră e încă de modă veche. Lumea nu circulă între curțile bărbaților și cele ale femeilor.

— Firește că nu, s-a învoit repede fata.

Măinile i-au căzut în poală, dar ochii nu i se mișcau.

— Atunci, a spus doamna Wu cu glas repezit, foarte diferit de felul în care vorbea de obicei, nu văd de ce n-am bate palma.

— Dar n-ar trebui să am un nume? a întrebat neliniștită fata. Nu voi avea un nume în casa asta?

Doamnei Wu i s-a părut că întrebarea avea ceva grozav de trist și de înduioșător.

— Da, a încuviințat ea, trebuie să ai un nume, iar eu îți voi da unul. Numele tău va fi Xiuming. Înseamnă „Toamnă Luminoasă”. Cu acest nume îți arăt limpede îndatorirea. Toamna e a soțului tău, iar lumina, a ta.

— Xiuming, a repetat fata.

Rostogolea numele pe limbă, savurându-l.

— Mă cheamă Xiuming.

Capitolul IV

Domnul Wu nu s-a apropiat de doamna Wu, iar ea nu a făcut nimic pentru a împiedica acest lucru. După atâția ani, știa ce se petrece în mintea lui. Dacă ar fi fost cu desăvârșire împotriva fetei, ar fi venit să i-o spună soției sale cu hotărâre, poate chiar cu umor. În schimb, faptul că bărbatul se ținuse la distanță arăta că el nu se împotriva ca fata să vină în curtea lui și că, în taină, domnul Wu se rușina de lipsa lui de împotrivire. Îl cunoștea destul de bine și știa că, în sinea lui, poate că era dezgustat de el însuși, dar nu într-o măsură atât de mare încât să lupte împotriva pornirii sale. Pe scurt, era exact așa cum îl știa doamna Wu: cunoștea calitățile care caracterizează un om ales, era în stare să admire aceste calități și să și le dorească și, cu toate astea, nevoile trupului său îl făceau neputincios.

La fel cum nu putea refuza un fel de mâncare bine aseasonat, oricât ar fi tânjit el după perfecțiune, nu putea rezista nici plăcerii pe care i-ar fi oferit-o o femeie tânără. Deși ani de zile se mulțumise doar cu doamna Wu în chip de soție, nu avea o fire austeră. Însă, fără a fi încrezută, doamna Wu știa că dacă ar fi fost o soție mai puțin frumoasă și mai puțin conștiincioasă, bărbatul ei ar fi putut fi atras în altă direcție. Se îngrijise să îl satisfacă în toate privințele. Dacă simțea nevoia să afle vreun lucru care putea fi găsit în cărți, doamna Wu se informa și apoi îi spunea și lui. Dacă pomenea că are vreo curiozitate legată de niște lucruri străine, ea se interesa și îi dădea de știre. În toți anii petrecuți împreună îi fuseseră satisfăcute toate dorințele. Dar doamna Wu știa fără să se simtă îndurerată din pricina asta că acest lucru fusese cu puțință pentru că ea îi studiasse dorințele, iar când erau vagi, îl ajuta cu vorbe bine alese să și le exprime răspicat. Când erau imperioase și urgente, le îndeplinea

imediat. Fusese o soție bună.

Până în acea clipă nu fusese nemulțumită de el. Nu îi stârnise nicio dezamăgire. La început văzuse în micile accese de curiozitate stăruitoare ale soțului ei manifestările unei minți încă necoapte, urmare a faptului că mama lui îl răsfătase încă din prima zi de viață. Bătrâna Doamnă nu îl lăsase niciodată pe Bătrânul Stăpân să le influențeze unicul copil, cel atât de prețios, pentru că, dintre numeroșii săi frați, doar el supraviețuise. La început, când Bătrânul Stăpân își arătase dorința de a-și disciplina fiul, Bătrâna Doamnă se certase cu el pe față și cu îndârjire. Asta se întâmplase până când băiatul a ajuns la vârsta de șapte ani. După cum era obiceiul, până la șapte ani Bătrânul Stăpân îi îngăduise băiatului să locuiască în curtea mamei sale. Dar după aceea i-a spus Bătrânei Doamne că sosise timpul ca fiul lor să vină să stea în curtea tatălui său.

Bătrâna Doamnă inventase pretexte peste pretexte pentru a împiedica acest lucru. Mai întâi a pretins că băiatul avea probleme cu gâtul și trebuia vegheat în timpul nopții, apoi că nu avea poftă de mâncare și trebuia îmbiat la fiecare masă. Când bărbatul devenea prea sever, ea plângea. Când el se mânia, ea se mânia și mai tare. Dar Bătrânul Stăpân fusese de neînduplecat, așa că femeia a fost nevoită să cedeze. Când copilul împlinise nouă ani, fusese mutat într-o odăiță lipită de dormitorul tatălui său, iar Bătrânul Stăpân devenise răspunzător de educația și disciplina unicului său fiu.

Din nefericire, acea odăiță avea și o ușă lăturalnică, pe unde băiatul cel chipeș și încăpățânat fugea în timpul nopții la mama lui. În zadar Bătrânul Stăpân își instruisese fiul cu blândețe și cu răbdare. El îl învăța cum să fie disciplinat, mama băiatului însă, din prea multă iubire, îl ajuta să se joace când ar fi trebuit să învețe. Îi dădea mâncăruri grase și rafinate, iar când băiatul mânca prea mult și îl durea burta, îl învăța cum să tragă dintr-o pipă cu opiu, ca să-și aline durerile. Doar sănătatea și neastâmpărul băiatului îl împiedicaseră să devină fumător de opiu. Când fiul lor împlinise douăzeci de ani, Bătrânul Stăpân și-a dat seama că Bătrâna Doamnă îl luase cu totul sub stăpânirea ei și, după un ultim ceas de dojană, renunțase la băiat.

— Fiule, își încheiase părintele dojana, ai ales femeia în locul bărbatului, ți-ai ales mama în dauna tatălui, confortul în schimbul realizărilor. Fie cum vrei tu. Acum nu ne rămâne decât să-ți găsim o soție care să insuflă putere slăbiciunii tale.

Tonul grav al tatălui său îl înfricoșase pe băiat. Așa cum obișnuia

să facă de fiecare dată când era speriat, dăduse fuga la mama lui, iar după câteva minute uitase de neplăcerea de care avusese parte.

La puțin timp după aceea fusese adusă în casă doamna Wu. În a zecea zi după căsătorie, Bătrânul Stăpân o chemase în bibliotecă și îi vorbise despre fiul său:

— Băiatul e așa cum îl faci tu să fie. Unii bărbați se modelează singuri, dar el va fi mereu modelat de femei. Însă tu să nu-l lași să afle asta. Nu-i reproșa niciodată slăbiciunea, fiindcă atunci va deveni cu totul slab. Nu-l face niciodată să simtă că e inutil fără tine, pentru că va deveni cu adevărat inutil. Trebuie să cauți în el puținele fire trainice care există și cu ele să-ți urzești propria țesătură. Acolo unde firele sunt slabe, nu le lăsa în voia lor. Împletește-le în taină cu ale tale.

Pe atunci era foarte tânără, soțul ei era și el tânăr și chipeș, iar căsătoria o îmbătase. Nu se temea de nimic.

— Îl iubesc, îi spusese fătîș Bătrânului Stăpân.

Bărbatul păruse uimit, căci era neobișnuit ca o femeie să cuvânteze cu atâta îndrăzneală. Însă glasul care rostise acele vorbe era foarte blând și drăgălaș, iar fata avea un aer atât de delicat și de nevinovat, încât nu-l lăsase inima să-i facă reproșuri.

Se mulțumise să încline capul și spusese:

— Atunci ai în mâini cea mai puternică armă femeiască.

Au trebuit să treacă vreo zece ani până când doamna Wu l-a înțeles pe deplin pe bărbatul cu care se căsătorise și pe care încă îl mai iubea. A descoperit limitele minții și sufletului bărbatului atât de încet și de treptat, încât nu a simțit durerea dezamăgirii. Spațiul dintre aceste limite era mic. A descoperit că întrebările și curiozitățile lui, care la început o entuziasmaseră, pentru că le confundase cu semnele inteligenței, nu aveau rădăcini. Erau doar moduri de a face timpul să treacă. Nu aveau niciun scop. Se plictisea din senin de o întrebare și înceta să mai caute răspunsuri, iar atunci doamna Wu trebuia să descopere care avea să fie următoarea preocupare a soțului ei.

Cam pe atunci trecuse ea dincolo de limitele lui și le lăsase pe ale ei să se întindă cât mai departe cu putință. Dar lui nu i-a spus asta. De ce să i-o fi spus, de vreme ce el n-ar fi înțeles? Între hotarele minții lui rămăsese destul din ființa ei încât bărbatul să creadă că soția era încă acolo, alături de el. Însă ea începuse deja să viseze la ziua când avea să împlinească patruzeci de ani și își făcea planuri pentru acea zi.

A hotărât că trebuia să meargă la domnul Wu și să-i spună că o găsisese pe Xiuming și că fata era pregătită. Probabil că auzise de la servitori, dar tot trebuia să-i spună. Dat fiind că Fengmo zărise fata, nu avea timp de pierdut. Pentru un tânăr, vederea unei fete putea să nu însemne nimic, dar putea să însemne și mult. În avântul tinereții orice astfel de întâlnire, oricât de întâmplătoare, poate fi la fel de primejdioasă precum o întâlnire amoroasă. Dacă domnul Wu avea să fie de acord, voia să i-o trimită pe Xiuming de îndată ce fata avea să fie gata.

În acea dimineață însorită de vară Xiuming era fericită. Doamna Wu o trimisese pe Ying la prăvălia cu țesături ca să cumpere pânză înflorată de bumbac de calitate și mătase din cea modestă. Un vânzător adusese cupoanele de stofă. Doamna Wu a ales din ele destulă stofă pentru trei schimburi noi de haine pentru Xiuming. Voia să-i facă fetei o plăcere, așa că a lăsat-o să-și aleagă stoffe în culorile ei preferate și cu modelele care îi plăceau cel mai mult. Doamna Wu a fost mulțumită când fata a ales modele mici și culori pastelate. Și mai mulțumită a fost când fata s-a apucat pe loc să-și croiască hainele.

Xiuming s-a așezat la masa pătrată și a întins mai întâi bumbacul cu modele. Apoi, ținând foarfecele ridicat, s-a oprit.

— Să le fac asemenea hainelor tale, soră mai mare?

Hainele fetei aveau mâneci largi și erau scurte în talie, cum era obiceiul la țară.

— Ying te va ajuta să croiești haine potrivite pentru casa asta, i-a răspuns doamna Wu.

Ying a măsurat și a însemnat stoffa cu o cretă albă, apoi a tăiat-o în așa fel încât să fie pe potriva trupului zvelt și plin de rotunjimi al lui Xiuming.

În tot acest timp fata stătea în picioare, vrăjită de plăcere.

— Niciodată n-am avut haine de pânză nouă, a murmurat ea.

A pus ață în ac, și-a strecurat degetarul pe arătător, apoi s-a așezat, buimăcită de fericire. Cosea încet și cu grijă, iar Ying o supraveghea, ca să se asigure că acele cusături erau îndeajuns de mici și de uniforme. Privind-o pe Xiuming, doamna Wu a simțit din nou acel ghimpe ciudat de vinovăție, ca și cum ar fi fost pe cale să-i facă fetei un rău. A hotărât să meargă imediat la domnul Wu și a chemat-o pe Ying să vină o clipă în încăperea alăturată. Acolo, unde fata nu le putea auzi, i-a spus:

— Ajut-o. Asigură-te că o să aibă repede un set de rufărie de corp

și un altul de pus pe deasupra. Depinde de ce se întâmplă azi, dar s-ar putea ca mâine să o trimit de aici.

— Da, doamnă, a spus Ying, ferindu-se ca glasul sau chipul să-i trădeze vreo urmă de plăcere sau de tristețe.

Pentru prima dată de când se mutase acolo, doamna Wu a ieșit din curtea ei. Datoria o făcu să treacă întâi pe la Bătrâna Doamnă. Femeia se simțea bine. Stătea în fața ușii, în lumina soarelui, și era neobișnuit de veselă. O slujnică îi masa tălpile și gleznele, care în acea zi i se umflaseră.

— E din pricina crabilor, a zis Bătrâna Doamnă. Crabii îmi fac mereu picioarele să se umfle. Dar dacă tot sunt cu un picior în groapă, să nu mănânc crabi numai din pricina asta? Oricum, picioarele și gleznele nu-mi mai sunt de folos. Am băut mult vin, ca să îndepărtez otrava crabilor.

Bătrâna Doamnă părea să fi uitat cu totul că fusese supărată pe nora ei din pricina concubinei, iar doamna Wu nu i-a reamintit. S-a oprit, a cercetat tălpile umflate ale bătrânei și i-a poruncit slujniciei să i le maseze pornind de jos în sus, astfel încât sângele să urce, nu să coboare. Pe urmă a plecat mai departe.

Se aștepta să-l găsească pe domnul Wu în fostele ei curți, nu în curtea lui, așa că a mers într-acolo. În curtea aceea orhideele argintii se ofileau. S-a oprit să verifice dacă aveau paraziți pe frunze, dar nu a văzut niciunul. Apoi l-a zărit pe domnul Wu într-una dintre încăperi, îmbrăcat în haine ușoare. Din pricina căldurii, purta o pereche de pantaloni de mătase albă largi la glezne și o haină de mătase descheiată la piept. Își făcea vânt cu un evantai de mătase albă pictată cu bambuși verzi, iar în cealaltă mână ținea un bol de ceai. Pe masă erau înșirate vasele goale din care mâncase micul dejun. Doamna Wu a deslușit pe chipul lui frumos și bine hrănit stânjeneală și posomorală. După cum îi era obiceiul, i-a vorbit veselă:

— Cred că a venit timpul să plantăm din nou bujori în curtea asta. Ce părere ai, tată al fiilor mei?

— Niciodată nu m-am dat în vânt după orhideele alea cenușii, i-a răspuns bărbatul. Îmi plac florile colorate.

— Voi pune chiar azi să se scoată orhideele și să se planteze bujori în locul lor, a urmat ea. Dacă îi plantăm în ghivece, or să înflorească nestingheriți.

Bărbatul s-a ridicat și a ieșit în curte. A venit lângă doamna Wu și a privit orhideele.

— Bujori roz și roșii, a spus el pe un ton socotit. Și un bujor alb la

fiecare șase bujori roz sau roșii.

— Proporția e bună, a încuviințat ea. Unde e Yenmo?

De obicei mezinul era prin preajma tatălui său.

— L-am trimis ieri la țară, a răspuns solemn domnul Wu. E prea tânăr pentru zarva asta din casă.

— Ce grijuliu ești! Foarte înțelept din partea ta.

S-a uitat la el cu afecțiune. Era înalt și destul de gras, căci îi plăcea să mănânce.

— Cum te simți în dimineața asta? Parcă ai fi un prinț Chu.

— Mă simt bine, foarte bine.

Însă femeia a simțit în el o oarecare nerăbdare. A zâmbit.

— Nu te-am uitat, l-a asigurat ea.

Glasul ei frumos era plin de tandrețe.

— Mie mi s-a părut că m-ai uitat, a mormăit el.

Și-a desfăcut haina și și-a făcut vânt o clipă peste pieptul dezgolit, fluturând mâna viguros.

— Cât timp am așteptat să ieși o hotărâre, m-am simțit foarte singur. Ailien, sunt un soț bun! Un alt bărbat n-ar fi răbdat o despărțire atât de lungă. Atât de multe zile! Eu zic că-i de-ajuns!

— Nu te-am uitat nicio clipă. Am căutat cu sârguință și femeia e aici.

Chipul domnului Wu s-a împurpurat.

— Ailien, nu mai pomeni de treaba asta.

— Probabil ai auzit că a sosit, a continuat femeia cu vocea ei limpede.

— Nu plec urechea la clevetirile servitorilor, a spus el, aruncându-i o privire semeață.

Dar ea știa că totul era doar o fațadă. Soțul ei asculta tot ce-i spunea slujitorul lui și râdea la glumele acestuia. Slujitorul era un clovn și știa că stăpânului său îi plăcea să râdă.

Doamna Wu s-a îndreptat grațioasă spre un scaun de grădină.

— Tânăra asta e cu adevărat potrivită, a murmurat ea.

Măinile ei fine i-au rămas nemișcate în poală, ca de obicei.

— E sănătoasă, drăguță, nevinovată...

— Nu simți nicio urmă de gelozie? a întrerupt-o el cu asprime.

Lumina soarelui cădea limpede asupra lui, iar doamna Wu a admirat tabloul ce i se înfățișa dinaintea ochilor: părul lui negru și lucios, pielea netedă, aurie, buzele frumoase și ochii mari, cutezători.

— Ești așa de chipeș, a zâmbit ea, încât aș fi geloasă dacă ea n-ar fi doar un copil. E așa de simplă, iar între noi doi cântărește atât de

puțin!

— Nu pricep de ce ai devenit atât de îngrozitor de rece așa, din senin, s-a plâns el. Ailien, săptămâna trecută erai... așa cum ești tu întotdeauna. Săptămâna asta...

— Aniversarea mea de patruzeci de ani a trecut, i-a spus ea în chip de explicație, păstrându-și zâmbetul pe chip.

Apoi i-a arătat un scaun de lângă ea.

— Vino, l-a îndemnat. Stai jos.

Bărbatul abia se așezase când doamna Wu l-a văzut pe Fengmo trecând prin dreptul ușii. Băiatul s-a uitat înăuntru, și-a văzut părinții așezați unul lângă altul și a plecat repede.

— Fengmo! l-a strigat doamna Wu.

Dar băiatul nu a auzit-o și nu s-a întors.

— Trebuie să ne însurăm al treilea fiu, i-a spus ea domnului Wu. Ce părere ai dacă aş vorbi cât mai repede cu doamna Kang – poate chiar mâine – și i-aş cere-o pe Linyi?

— Tu ai ales mereu soțiile băieților.

— Tsemo și-a ales-o singur, i-a amintit ea. Nu vreau să fac aceeași greșeală cu Fengmo.

— Foarte bine, s-a învoit el.

Era mulțumită că glasul lui nu vădea interes pentru Linyi. O uitase. Acum se gândea numai la el. A hotărât să-i vorbească fără ocolișuri, de parcă i-ar fi comandat un costum nou sau o pereche de pantofi.

— Dacă nu te împotrivești, o să-ți trimit fata mâine.

Obrajii domnului Wu s-au împurpurat din nou. Și-a strecurat degetul mare și arătătorul în buzunarul jachetei, a scos de acolo un pachet de țigări străine, a luat una și și-a aprins-o.

— Știu că ești atât de încăpățânată, încât zadarnic mă împotrivesc eu, a mormăit el printre nori de fum. De ce să-mi bat gura de pomană?

— Oare încăpățânarea mea ți-a știrbit vreodată fericirea?

Râsul îi umplea vocea de strălucire.

— Sunt încăpățânată de dragul tău.

— Să nu-mi mai vorbești de treaba asta, a avertizat-o el și a suflat un nor de fum. Să nu-mi mai pomenești niciodată de fată.

— Nu avem niciun motiv să discutăm despre ea, a încuviințat doamna Wu. O s-o trimit la tine mâine-seară.

A văzut o altă siluetă la poarta curții și l-a recunoscut pe fiul ei cel mare, Liangmo. Și el părea să fie în trecere pe-acolo.

— Liangmo! l-a strigat doamna Wu.

Dar și Liangmo s-a îndepărtat și nu s-a întors.

Deodată, domnul Wu s-a ridicat.

— Mi-am amintit că i-am promis cuiva că ne întâlnim la ceainărie. Vechilul e de părere că ar trebui să cumpărăm peticul ăla de pământ pe care acum trei generații străbunicul meu l-a vândut unui slujitor, drept mulțumire că i-a salvat viața. Urmașii omului sunt dornici să vândă și tranzacția ar reîntregi moșia.

— Un lucru foarte bun, dar o cincime de acru să nu coste mai mult de șaptezeci și cinci de dolari, i-a zis ea.

— Am putea să le oferim optzeci.

— Voi fi mulțumită dacă suma nu depășește optzeci de dolari. Trebuie să ne gândim și la copiii noștri.

— Nu mai mult de optzeci, a promis el.

S-a întors și a intrat în casă, iar doamna Wu s-a ridicat și ea, pregătindu-se să plece la treburile ei. Dar odată ajuns în prag, domnul Wu s-a oprit, s-a răsucit spre ea și a privit-o.

— Ailien, i-a strigat, nu pot să trag ponoasele pentru toate!

— Cine o să te învinuiască? a întrebat ea. A, că tot veni vorba, am uitat să-ți spun numele ei. O cheamă Xiuming. Ea va aduce strălucire toamnei tale.

Auzind acestea, domnul Wu a deschis gura, apoi a închis-o și a plecat.

Doamna Wu a privit cu ochi gânditori orhideele care se ofileau și și-a zis: „A vrut să mă ocărăască, dar n-a știut cum s-o facă”.

Dintr-odată, s-a simțit sfioasă și ardea de nerăbdare să se întoarcă în încăperile ei liniștite. Dar știa că nu poate face asta: era de datoria ei să-și viziteze fiii și să le spună vestea. Trebuia să treacă pe la fiecare, pe rând.

Pe Liangmo l-a găsit în curtea alăturată, care era a lui și a familiei sale. Casa lui era veselă și plină de viață. Băiețelul lui Liangmo se juca în curte cu doica lui, iar când doamna Wu a intrat, a venit la ea. Ea i-a mângâiat obrăjorii și s-a aplecat să-i adulmece trupul parfumat.

— Gălușcă mică, ce frumos îți miroso obrăjii! i-a spus ea cu tandrețe.

Auzindu-i glasul, Liangmo a ieșit din casă. Era îmbrăcat de oraș.

— Iată-mă, mamă. Tocmai voiam să ies din oraș, ca să văd cum a crescut orezul. A sosit vremea să măsurăm recolta.

— Amână-ți plecarea, fiule.

El i-a întins brațul, doamna Wu s-a sprijinit de el și tânărul a condus-o până la o bancă așezată sub un pin din grădină, care fusese silit să se încovoie deasupra băncii, ca un baldachin.

— Am venit să te rog să-ți însoțești tatăl la ceainărie. Vrea să cumpere parcela de pământ pe care familia Yang a stăpânit-o în ultimele trei generații. După cum știi, fiul familiei Yang e fumător de opiu, așa că asta-i o ocazie prielnică de a lua din nou pământul în stăpânire. Dar trebuie să mergi cu el și să ai grijă să nu le oferim mai mult de șaptezeci de dolari. Tatăl tău se gândește să le dea optzeci. Dar îl putem cumpăra și cu șaptezeci. Lumea ne jupoaie fiindcă ne crede bogați, dar nimeni nu e într-atât de bogat încât să se lase jefuit.

— Firește c-o să merg, mamă, i-a spus Liangmo.

L-a văzut că șovăie și a înțeles că voia să o întrebe despre Xiuming. Dar doamna Wu hotărâse să nu discute despre fată cu niciunul dintre fii. Nu e bine să îngădui unei generații să vorbească despre altă generație.

— Unde e Meng? a întrebat ea. N-am mai văzut-o de la ziua mea. Vreau să o întreb – și pe tine, fiule – ce ați zice dacă aș cere-o pe Linyi de soție pentru Fengmo?

— Pe Linyi?

Liangmo nu se gândise la asta.

— Dar Fengmo îți va îngădui să hotărăști în numele lui?

— Dacă n-o să vrea, o să îl las să hotărască el singur s-o ia pe Linyi, a râs ușor doamna Wu. Niciodată nu silesc pe nimeni să facă ceva.

Chiar atunci Meng a ieșit din casă. Cusurul ei de căpătâi era faptul că timp de un ceas sau două după ce se trezea era somnoroasă și șleampătă. În dimineața asta, când o auzise pe doamna Wu, stătea în pat, în pijama și nepieptănată. Alergase în camera din interior și se aranjase. În acea clipă a ieșit în curte ca un trandafir care nu mai e doar înmugurit, dar care nici nu a înflorit cu totul. Proaspăta ei sarcină o moleșea. Ochii ei mari erau umezi, iar buzele, întredeschise. În urechi purta cerceii cu perle dăruți de doamna Wu.

— Mamă, ai sosit? a întrebat-o fata în chip de salut.

— Ce bine îți stă cu perle! a zis doamna Wu.

L-a privit pe Liangmo.

— Du-te, Liangmo, i-a poruncit ea cu autoritatea ei drăgălașă, care niciodată nu părea autentică, căci abia era simțită. Eu și Meng vom sta un pic de vorbă.

Când Liangmo a dispărut, a măsurat-o pe Meng din cap până-n

picioare.

— Ai început să vomîți dimineța? s-a interesat ea cu un glas afectuos.

— Vărsăturile abia au început, i-a răspuns Meng. De fapt mi-e greață, dar nu vomit nimic.

— O să începi să verși peste vreo zece zile. Când copilul e sănătos – și mai cu seamă dacă e băiat –, își face mama să vomite vreme de trei luni.

— Așa a făcut și micuțul ăsta, a spus Meng, răsfrângându-și buza de jos în direcția băiețelului ei, care tocmai își călărea doica.

Doamna Wu avea mereu nevoie de timp ca să înceapă o discuție adevărată cu Meng. Niciunul dintre copiii doamnei Kang nu moșteniseră mintea și trupul generos al mamei lor. La asta se gândea doamna Wu în timp ce privea silueta plinuță a lui Meng, chipul și mâinile ei minunate și miciute. Prietena ei parcă se împărțise în nouă, în fiecare dintre copiii ei. În schimb, când născuse doamna Wu, fusese conștientă că ea nu se împărțise deloc. Își zămislise fiecare copil pornind de la un tipar cu totul nou, iar aceștia se despărțiseră de corpul ei încă din clipa nașterii. Dar Meichen nu se despărțea niciodată de copiii ei. Se agăța de toți, ca și cum fiecare ar fi fost încă parte din ea.

— Meng, copila mea, a început doamna Wu, am venit la tine să ne sfătuim. Ce-ai zice dacă i-aș cere-o mamei tale pe Linyi de soție pentru Fengmo? Au aproape aceeași vârstă... cred că sora ta e cu aproape patru luni mai mică decât Fengmo. E drăguță, iar el arată bine. Amândoi sunt sănătoși. Încă nu am consultat horoscoapele, dar știu că lunile în care s-au născut sunt compatibile. Ea a semn de apă, iar el, de piatră.

— Ce mult mi-ar plăcea s-o am pe sora mea aici! a strigat Meng.

A bătut din palme, iar inelele ei s-au izbit între ele cu un zăngănit. Apoi fata și-a lăsat brațele să cadă.

— Dar, mamă, trebuie să-ți spun ceva. Linyi crede că Fengmo e de modă veche.

— De ce? a întrebat uimită doamna Wu.

— N-a mers niciodată la școală. A crescut aici, în casă, i-a explicat Meng.

— Mama ta n-ar fi trebuit s-o lase pe Linyi să meargă la școală în Shanghai anul acela, a zis doamna Wu.

Severitatea asprea trăsăturile gurii sale frumoase.

— Bineînțeles că Fengmo ar putea încă să meargă la școală, a

spus Meng, ascunzându-și un căscat în dosul unei mâini cu gropițe.

— N-o să-l trimit pe Fengmo departe de casă cât timp nu e încă maturizat. Vreau ca fiii mei să se maturizeze aici, acasă, nu într-o școală străină.

Meng nu contrazicea niciodată pe nimeni.

— S-o întreb pe Linyi?

— Nu, i-a zis cu demnitate doamna Wu. O s-o întreb chiar eu pe mama ta.

Pentru o clipă doamna Wu s-a simțit descumpănită lângă Meng. Dar înainte de a apuca să se gândească la acea senzație, pe chipul lui Meng s-a ivit o expresie uimită.

— Cerule! a strigat fata, cuprinzându-și pântecul.

— Ce-i?

— Se poate să simt copilul – atât de devreme? a întrebat solemnă Meng.

— Un alt băiat, a anunțat doamna Wu. Când copilul începe să miște atât de timpuriu, e băiat.

Ar fi fost nepotrivit să-și piardă răbdarea cu Meng într-o asemenea împrejurare, așa că s-a controlat. Tinerelor nu li se cere decât să-și împlinească menirea. Iar Meng tocmai asta făcea.

Doamna Wu s-a ridicat.

— Copilă, să bei niște fiertură caldă. Fiertura de orez e cea mai nimerită. Când copilul se agită, înseamnă că e flămând.

— O să mănânc, deși abia am terminat masa de dimineață. Dar mi-e foame zi și noapte, mamă.

— Mănâncă, a îndemnat-o doamna Wu. Satură-te pe tine și satură-l și pe copil.

A plecat mai departe și, pe măsură ce străbătea curțile acelea frumoase și vechi, simțea cum parcă se desprinde de ființa ei și – așa cum i se întâmpla adesea – e purtată de șuvoiul acestei familii Wu, în care intrase cu atâția ani în urmă. Viață și căsătorie, naștere și altă naștere, iar șuvoiul curgea mai departe. De ce să-și piardă răbdarea cu Meng, care nu se putea gândi decât la nașteri?

„Născându-mi fiii, și eu am dus mai departe acel șuvoi al vieții”, și-a zis doamna Wu. Acum datoria ei era să vegheze ca în fiecare generație șuvoiul să curgă pur și nestăvilit. A ridicat capul și a inspirat aerul dimineții. În afară de datoria asta, era liberă.

Dar acum mai rămânea Tsemo. Nu avea de gând să meargă la Fengmo înainte să știe ce părere avea Linyi. Yenmo plecase de acasă. Îndată ce avea să-i salute pe Tsemo și pe Rulan, își va fi îndeplinit

datoriile pe ziua de azi.

Curtea lui Tsemo era cea mai neplăcută dintre toate. Când a pășit în spațiul acela strâmt, doamna Wu a regretat că se răzbunase pe el din pricina căsătoriei făcute. Avea doar două odăi, amândouă dând spre nord. Soarele nu le încălzea iarna, iar în timpul verii erau umede.

L-a găsit pe Tsemo în odaia cea mare. Ștergea cerneala pe care o vărsase dintr-o sticlură. Când l-a văzut, și-a dat seama imediat că era posac. Tsemo era posac adesea: colțurile gurii lui frumoase îi erau coborâte, iar ochii, plini de cruzime. Așa era și azi.

Doamna Wu s-a oprit în prag.

— Ei, fiule, ești singur? l-a întrebat în chip de salut.

— Rulan nu se simte bine, i-a răspuns el, aruncând pe podea cârpa plină de cerneală.

— Nu se simte bine? Mie nu mi-a zis nimeni.

Zicând asta, a pășit peste pragul înalt și a intrat.

— Nu arăta bine și i-am zis să rămână în pat, i-a spus Tsemo.

— Mă duc la ea.

Doamna Wu a tras în lături perdeaua roșie ce despărțea cele două încăperi și a intrat. Pășea acolo pentru prima oară de la venirea lui Rulan și a observat că aici se făcuseră schimbări. Patul nu avea draperii. În schimb, la ferestre atârnavau perdele. Pe pereți erau atârdate câteva imagini străine, iar pe rafturile înșirate de-a lungul pereților erau puse cărți străine.

Rulan stătea culcată pe patul fără așternuturi. Capul i se rezema pe o pernă înaltă, iar părul ei scurt îi cădea peste urechile mici și drăgălașe, ce aduceau cu niște scoici. Doamna Wu le-a observat imediat.

— Nu ți-am mai văzut urechile până acum, i-a spus ea amabilă fetei. Sunt foarte drăguțe. Ar trebui să porți cercei. O să-ți trimit o pereche de cercei de aur.

Rulan și-a întors ochii strălucitori și întunecați spre doamna Wu.

— Mulțumesc, mamă, i-a spus fata cu o supunere neobișnuită la ea.

Acea supunere a neliniștit-o pe doamna Wu.

— Mă tem că ești foarte bolnavă! a exclamat.

— Sunt obosită, a recunoscut Rulan.

— Poate aștepti o bucurie? a sugerat doamna Wu.

Dar Rulan a clătinat din cap.

— Sunt doar obosită, a repetat ea.

A început să frământa cuvertura de mătase cu degetele ei cafenii.

— Atunci odihnește-te. Odihnește-te. N-ai de făcut nimic ce nu poate fi făcut de altcineva.

Și-a salutat nora dând din cap, a zâmbit și s-a dus iar la Tsemo. Acesta scria litere străine, una după alta, folosind un condei adus din străinătate. Când ea s-a întors, Tsemo s-a ridicat în picioare, fără să lase condeiul din mână.

— Ce scrii acolo?

— Exersezi limba engleză.

— Cine te învață limba asta?

Bărbatul a roșit.

— Rulan.

Ea a înțeles că tânărul se rușina și a schimbat repede subiectul:

— Rulan e obosită. Trebuie să se odihnească.

— O s-o silesc, a spus repede Tsemo. Face prea multe. Ieri s-a dus la primărie, la o întrunire a Comitetului pentru Reconstrucție Națională, și au ales-o președinte. Când s-a întors, era stoarsă de puteri.

— Iar Reconstrucția Națională? Într-adevăr, e foarte obositor.

Vocea doamnei Wu era ca un clopoțel de argint.

— Așa i-am spus și eu, a aprobat-o Tsemo.

Femeia a dat din cap și a pornit-o, surprinzător de vioaie, spre curțile ei. Xiuming stătea pe un scăunel în curte și își cosea hainele cele noi. Doamna Wu s-a oprit lângă ea și fata a dat să se ridice. Dar doamna Wu i-a pus o mână pe umăr și a apăsat-o ușor în jos.

— Vezi-ți de cusut, i-a poruncit ea. Măine e ziua cea mare și trebuie să te pregătești.

Fata s-a așezat la loc și a luat în mână acul care îi căzuse și acum atârna agățat de fir. Nu a scos niciun cuvânt. Plecându-și capul, s-a apucat să coasă din nou, cu mișcări sprintene ale degetelor și mâinii. Privind de sus acel cap plecat, doamna Wu a observat cum dintre umerii fetei se răspândea o roșeață la fel de aprinsă ca florile de piersic. Roșeața îi cuprinsese ceafa rotunjită și îi ajunsese până la rădăcina părului ei negru.

Până la sfârșitul zilei următoare, doamna Wu a hotărât cum avea să-și facă fata intrarea în curtea domnului Wu. Dacă avea să se întâmple în liniște și noaptea, casa nu avea să fie tulburată. Nici nu aveau motive să sărbătorească. Era ceva ce privea doar generația ei și a domnului Wu, iar dacă i-ar fi implicat câtuși de puțin pe cei tineri,

i-ar fi stânjenit.

Prin urmare, a doua zi i-a poruncit lui Ying s-o îndrume pe fată în privința anumitor detalii legate de toaleta ei, pe care Xiuming cu siguranță nu le cunoștea. Iar ea și-a petrecut toată ziua în bibliotecă. Nu simțea niciun chef să mai citească din cărțile interzise. Ba chiar credea că nu o să mai deschidă niciodată o asemenea carte. Ce legătură mai avea ea cu bărbatul? A ales în schimb o carte de istorie și a început să citească de la începuturile timpului, când cerul și pământul nu erau despărțite, ci contopite în haos.

Ziua a trecut de parcă doamna Wu și-ar fi părăsit corpul și ar fi călătorit prin spațiu. Nimeni nu s-a apropiat de ea. Știa că toți ai casei așteptau să vadă ce o să hotărască. Nimeni nu avea să vină la ea până nu o să-i găsească un loc lui Xiuming. Nimeni nu știa cum să-i vorbească atâta vreme cât treburile din inima familiei rămâneau nerezolvate. Singurul ei vizitator a fost vechilul moșiilor, care spre sfârșitul după-amiezii trimisese vorbă că urma să vină să-i spună cum a mers cumpărarea pământului. Doamna Wu a dat dispoziție să fie primit, iar când omul a apărut în pragul bibliotecii, ea și-a ridicat ochii din carte și, fără să o închidă, i-a făcut semn să se apropie. Bărbatul a intrat și a scos din sân o hârtie împăturită.

— Doamnă, v-am adus actul de cumpărare a parcelei Wang. Am plătit optzeci de dolari. Dacă stăpânul nu s-ar fi amestecat, am fi putut-o lua cu șaptezeci. Dar el și-a amintit că bucata de pământ fusese dăruită și nu a vrut să se târguiască prea tare.

— O să iau actul, a spus ea, fără să răspundă la plângerea împotriva domnului Wu.

A întins mâna și vechilul i-a înmănat documentul.

— Asta-i tot? l-a întrebat.

Fără îndoială, bărbatul știa ce se întâmpla în casă. L-a văzut aruncând o privire în jur, ca și cum ar fi căutat o față nouă.

— Asta-i tot? a repetat femeia.

El și-a întors ochii spre ea, dar, fiind un necioplit, un om de rând, nu-și putea ascunde gândurile. A văzut cum colțurile buzelor lui groase i se înmoaie, i-a văzut ochii jucându-i în cap și i-a ghicit gândurile limpede, ca și cum ar fi citit din cartea interzisă.

— Deci? a întrebat ea cu asprime.

Simțind acea asprime, slujitorul și-a plecat privirea.

— Atât, doamnă. Doar că, dacă îngăduiți, aș planta fasole pe pământul nou. E prea târziu pentru altceva.

— Fasole, iar apoi grâu de iarnă, a poruncit doamna Wu.

— Asta m-am gândit și eu, a aprobat vechilul.

Doamna Wu a dat din cap și apoi a știut imediat că omul aștepta să primească un mic dar pentru cumpărare. S-a ridicat, a scos o cheie din buzunarul dinăuntru hainei și a potrivit-o într-un cufăr de lemn lipit de perete. L-a deschis, a scos de acolo o cutie de lemn legată cu cercuri de fier, a deschis-o și pe asta și a luat din ea câțiva dolari de argint, numărând zece monede în fața lui.

— Cu acești bani îți mulțumesc, i-a spus ea politicoasă.

Bărbatul a protestat, înălțând brațul, a făcut un pas înapoi, a scuturat din cap în semn de refuz, apoi a luat darul.

— Mulțumesc, doamnă, mulțumesc, a repetat el de mai multe ori.

Apoi s-a apropiat de ușă de-a-ndăratelea și a ieșit. Femeia a văzut cum, odată ajuns în curte, s-a îndreptat de spate și s-a dus până la poartă, uitându-se în stânga și-n dreapta.

Dar doamna Wu era mulțumită că Xiuming nu se arătase. Fata avusese delicatețea de a rămâne ascunsă. Încă o calitate care îi făcea cinste. Doamna Wu a închis cartea, care rămăsese deschisă pe masă, a pus-o în învelitoare și a mers în salon. Ying adusese cina pentru ea și Xiuming. Doamna Wu a cercetat mâncarea fetei. Apoi s-a aplecat și a mirosit-o.

— Nu ai pus în ea usturoi sau alte ierburi mirositoare? a întrebat-o pe Ying.

— Știu eu ce trebuie făcut, i-a răspuns scurt Ying.

— Nici piper, nu? a insistat doamna Wu. Dă arsuri la stomac.

— Și un bebeluș ar putea mânca de aici.

Arborase o expresie neprietenoasă și indiferentă, ca să-i arate stăpânei că tot nu se înduplecase. Văzând ochii mânioși și gura pungă a slujnicei sale, doamna Wu a izbucnit în râs.

— Ying, ești foarte devotată, dar dacă vrei să mă slujești cu adevărat, să știi că fac doar ce vreau eu să fac.

Dar Ying nu i-a răspuns la asta.

— Doamnă, mâncarea vă așteaptă în odaia dumneavoastră, a spus femeia la fel de tăios.

Așa că doamna Wu a luat cina singură în odaia ei, mâncând cu obișnuita ei lentoare elegantă. A mâncat pe îndelete și a fumat din pipa ei micuță. Apoi a ieșit în curte unde un grădinar trudise să răsădească orhideele. Îi spusese unde să le planteze, iar treaba era terminată. Omul înlăturase bobocii și frunzele de la exterior, dar pe fiecare lujer rămăsese câte o frunză proaspătă, curbată și lungă. Orhideele aveau să supraviețuiască. În curtea unde stătuseră până

acum fuseseră plantați chiar azi bujori înfloriți.

La căderea nopții a așteptat un ceas, iar după acea oră de întuneric a intrat iar în casă. Xiuming se îmbăiașe și se pieptănase. Se îmbrăcase în haine noi. Acum stătea dreaptă pe marginea patului îngust, cu mâinile împreunate în poală. Chipul ei tânăr era încremenit și nu exprima nimic. Însă de sub părul netezit deasupra urechilor doamna Wu a zărit prelingându-se doi stropi mici de sudoare. S-a așezat lângă ea.

— Nu te teme. E un om foarte bun, a spus doamna Wu.

Fata i-a aruncat iute o privire pe sub pleoapele plecate, apoi s-a uitat din nou în jos.

— Tot ce ai de făcut e să-l asculți.

Doar că, în timp ce rostea aceste cuvinte, a avut sentimentul că se poartă crud. Totuși de ce să i se pară că e crudă? Fata nu mai era un copil. Bărbatul care ar fi trebuit să-i fie soț murise. Dacă ar fi locuit pe mai departe în casa mamei vitrege, ce altă soartă ar fi așteptat-o decât să fie măritată cu vreun țăran a cărui soție murise și îl lăsase cu o droaie de copii? Cu siguranță că traiul care o aștepta aici era mai bun decât o asemenea soartă!

Așa că doamna Wu a încercat să își țină firea. Însă fata își tot ștergea pe furiș cu mâna sudoarea de pe obraji și nu spunea nimic.

— Cred c-ar fi bine s-o duci, i-a spus dintr-odată doamna Wu lui Ying, care aștepta.

Slujnica a făcut un pas în față și a apucat cu două degete mâneca fetei.

— Vino.

Xiuming s-a ridicat. Gura ei plină și roșie s-a deschis, iar fata a început să gâfâie și s-a tras înapoi. Ochii ei s-au mărit și au devenit foarte negri.

— Haide, i-a spus cu duritate Ying. Pentru ce altceva ai fost adusă în casa asta?

Fata privea când chipul lui Ying, când pe cel al doamnei Wu. Pentru că acolo nu a zărit nimic care să-i ofere vreo scăpare, a plecat capul și a urmat-o pe Ying. Au ieșit amândouă din odaie, apoi din curte.

Rămasă singură, doamna Wu a stat o vreme nemișcată. Prin minte nu-i trecea niciun gând. Mintea i se golise și voia să îngăduie sentimentelor să se dezlănțuie. Simțea durere? Știa că nu. Avea vreun regret? Nu, niciunul. Un suflet atât de pustiu ar fi putut la fel de bine să fie cuprins de moarte.

Apoi a ridicat capul. Gura îi tremura. Oare în pântelele unei asemenea pustietăți nu exista și vreun suflet nenăscut? Astfel că, poate, și ea se năștea iar chiar în clipa aceea. S-a ridicat, a ieșit în curte și și-a ridicat chipul spre cerul întunecat. Noaptea era catifelată și neagră, iar pătratul de cer de deasupra curții era acoperit de nori prin care nu răzbătea lumina stelelor. La noapte avea să plouă. Dar ea dormea întotdeauna bine în nopțile ploioase.

Ying s-a întors și a trecut pe lângă ea, prin întuneric, fără să o vadă. A intrat în odaia goală și a rămas uimită văzând că e pustie.

— Cerule, unde e oare? a murmurat slujnica. Stăpână! Stăpână! a strigat apoi.

— Sunt aici, toanto, i-a răspuns potolit din ușă doamna Wu. Am ieșit în curte să văd dacă o să plouă.

Ying era speriată de moarte. Și-a dus mâna la piept.

— Vai, stăpână! a șoptit ea cu răsuflarea tăiată. M-am gândit... M-am gândit...

Doamna Wu a râs.

— Ai fi mai fericită dacă n-ai mai gândi. Lasă gândurile în seama mea, Ying. Tu nu ai trebuință de ele.

Ying a oftat și și-a lăsat mâna să cadă.

— Vreți să vă culcați acum, stăpână, ca de obicei?

— De ce nu? a întrebat doamna Wu cu glasul ei drăgălaș. Începe ploaia. O aud pe acoperiș.

Peste o oră, proaspăt îmbăiată și îmbrăcată cu straiile de noapte din mătase albă, s-a cocoțat în patul mare și înalt și s-a întins în el.

Dintr-odată, Ying a început să suspine.

— Ce mireasă vă întrece în frumusețe? a strigat ea printre suspine.

Doamna Wu își culcase capul pe pernă. Auzind-o pe Ying, l-a ridicat.

— Cum îndrăznești să plângi când eu nu vărs lacrimi?

Înăbușindu-și suspinele, Ying a tras draperiile în jurul patului.

În dosul splendorii lor satinată, doamna Wu și-a încrucișat brațele pe piept și a închis ochii. Auzea zgomotul liniștitor al ploii scurgându-se pe țiglele acoperișului.

Xiuming o pornise prin întuneric într-o direcție necunoscută. De când intrase în curtea doamnei Wu, nu ieșise de acolo nici măcar o dată. Acum, când fusese trimisă de acolo, se simțea complet abandonată, la fel de orfană ca atunci când femeia care o purtase în pânțele o părăsise dincolo de zidul orașului și o lăsase acolo. Atunci

nu își pricepuse chinul. Acum și-l pricepea.

Dar viața o învățase să tacă, pentru că și dacă striga, tot nu o auzea nimeni. Ying o ținea în continuare de mânecă cu degetul mare și arătătorul și ea simți că slujnica îi arăta astfel drumul. Dar nu îi adresă acesteia nicio vorbă.

La rândul ei, Ying rămase tăcută cât pași pe pietre trecând dintr-o curte în alta. Cea a Bătrânei Doamne era tăcută, pentru că femeia se ducea la culcare odată cu găinile. De undeva dinspre apus a răzbătut plânsetul unui copil. Era copilul fiului celui mare. Dinspre nord Ying a auzit sau i s-a părut că aude suspinele unei femei. S-a oprit să asculte.

— I-auzi! Cine plânge în noapte?

Xiuming a ridicat și ea capul.

— Acum nu mai aud nimic, a reluat Ying. Poate că a fost gănguritul unui porumbel.

Au mers mai departe. Lui Xiuming a început să i se zbată inima în piept. Toate simțurile îi erau mai ascuțite. Simțea aerul umed pe piele. Da, auzea o femeie plângând. Dar ce femeie plângea în acele curți? Nu a întrebat. La ce i-ar fi folosit să știe? Neajutorarea ei creștea, înspăimântând-o, și ar fi vrut să plângă și ea. Trebuia să vorbească, să discute cu un suflet viu și să audă un glas care să-i răspundă, chiar dacă era doar glasul unei servitoare.

— Mi se pare ciudat că m-au vrut pe mine, a șoptit fata. Cred că el și-ar dori mai degrabă o fată dintr-o casă a florilor. Cineva care știe cum să... Eu am trăit numai la țară...

— Stăpâna nu vrea o astfel de fată în casa noastră, i-a spus Ying cu răceală.

Până ca Xiuming să mai adauge ceva, au și ajuns. Curtea era plină de bujori. Un lampion își revărsa lumina asupra lor și florile străluceau printre umbre.

— Nu-i nimeni aici, a anunțat Ying.

Slujitoarea mergea înainte și Xiuming o urma. A zărit o odaie mare, cea mai mare pe care o văzuse vreodată. Mobila era masivă și întunecată, iar pe pereți atârnavu tablouri. În prag vântul flutura ușor perdelele de satin. Erau stacojii, iar zidurile aveau culoarea fildeșului. Tânăra a intrat sfioasă. Dacă avea să-i fie pe plac bărbatului, aici urma să locuiască de-acum înainte.

Dar unde era bărbatul?

Tânăra nu a întrebat, iar Ying nu a pomenit nimic de el. Doar a ajutat-o, cu aceeași răceală, să se pregătească pentru culcare. Abia

când fata s-a așezat pe marginea patului și slujitoarea i-a zărit chipul palid, i s-a făcut milă de ea.

— Ține minte că asta e o casă onorabilă, i-a spus ea tare. Dacă-ți faci datoria aici, n-ai de ce să te temi. El e bun, iar ea, pe lângă bunătate, are și înțelepciune. Ești o femeie norocoasă, așa că de ce te temi? Ai unde să te întorci sau o mamă care să te primească înapoi?

Xiuming a clătinat din cap și roșeața i-a cuprins obrajii. S-a întins pe pat și a închis ochii. Ying a tras draperiile și a plecat.

În dosul lor, Xiuming a rămas singură și plină de spaimă. Oare ce avea să se întâmple cu ea în următoarele două ceasuri? Casa cea mare o înconjură. A auzit răzbătând de undeva clinchetul pieselor de *mahjong*. Jucau servitorii sau poate chiar fiii stăpânei. Ori poate că era chiar *el*, împreună cu prietenii. Ce concubină a mai fost adusă astfel într-o asemenea casă, fără ca măcar să-l vadă pe stăpân? Parcă era o soție, nu o concubină. Dar doamna mai vârstnică era soția, nu ea. Cum ar fi putut ea vreodată să fie la fel de frumoasă ca acea soție și cum să-i ofere desfătare bărbatului după ce el o cunoscuse pe ea, femeia a cărei fiecare trăsătură era o întrupare a frumuseții?

„Sunt atât de grosolană!” și-a zis fata. „Până și mâinile îmi sunt aspre.” Și-a ridicat mâinile în întuneric și apoi le-a lăsat iar să cadă. Erau aspre și pielea lor agăța mătasea aleasă a cuverturii.

Și-a amintit de femeia care plângea. Cine erau ceilalți locuitori ai casei? Trebuia să se împace cu toți – cu fiii și cu soțiile acestora –, ca nu cumva s-o urască. Și oare toți servitorii erau la fel de buni ca Ying? Și cum să îi strige? Nici nu avea ce să le dăruiască atunci când o să aibă nevoie de ceva. Și atunci i se va îngădui să se slujească singură?

— Aș vrea să fiu iar în patul meu, a gemut ea șoptind ușor.

Toată viața dormise într-un mic șopron lipit de odaia mamei sale. Patul ei fusese făcut din scânduri întinse între două bănci, iar noaptea fata auzea răsuflarea boului și cele câteva păsări de curte care se cuibăreau pe stîngii. Pe scânduri era așezată o cuvertură de bumbac în care se înfășura și care îi slujea și ca saltea, și ca plapumă. Câteodată, dimineața, o trezeau păsările care se ușurau pe fața ei – rândunelele își făcuseră un cuib sub grinzi.

Pe urmă s-a gândit la băiatul lângă care crescuse, fiul mamei sale vitrege, dar nu fratele ei adevărat. Din clipa în care putuse judeca știuse că fusese adusă acolo ca să se mărite cu el. Îl cunoscuse prea îndeaproape ca să-l iubească. Era un fiu de țăran, la fel ca toți ceilalți băieți din sat. Când se gândea la el, îl vedea dinaintea ochilor așa

cum fusese în copilăria ei: cu fața rotundă și obrații rotofei. Pe urmă se înălțase și slăbise. Abia ce începuse să simtă sfială în fața lui, când băiatul murise. Ea nici măcar nu apucase să își coasă haine de nuntă. Băiatul murise foarte tânăr, înainte ca ea să se poată gândi la el ca la un soț. La moartea lui mama dăduse vina pe ea:

— Ai adus cu tine un blestem în casa mea! Ar fi trebuit să te las să mori lângă zidul orașului. N-ai fost menită pentru fiul meu.

Își amintea cât de mult o făcuseră să sufere acele cuvinte. Casa de la țară fusese singurul ei cămin, iar femeia aceea, singura ei mamă. Femeia nu se purtase rău cu ea, dar când a auzit-o vorbindu-i așa, știuse că nu era decât un copil de pripas și că locul ei nu era în casa aceea. Când Liu Ma venise și bătuse palma cu femeia, Xiuming nu scosese nicio vorbă.

„Și atunci ce altceva să fac decât să vin aici?” se întreba ea acum.

Atunci a auzit zgomot de pași și sângele i-a înghețat în vine. A înhățat velința de mătase și a tras-o până sub bărbie, holbându-se la draperiile trase. Cineva le-a împins în lături. A văzut un chip frumos și plinuț, nici tânăr, nici bătrân, și înroșit de alcool. Mirosul de vin s-a răspândit în iatac. Bărbatul s-a zgâit la ea cam un minut, apoi a tras ușor draperiile la loc.

Vreme îndelungată Xiuming nu a auzit niciun sunet. Să fi plecat? Nu îndrăznea să se miște. Stătea întinsă în întunericul profund, așteptând. Dacă nu o plăcea, a doua zi aveau s-o trimită de acolo. Și unde putea să se ducă? Dacă o alungau, aveau să-i dea măcar niște bani? Ce li se întâmpla concubinelor care nu se făceau plăcute? O asemenea soartă o înspăimânta atât de mult, încât de-acum orice altceva i se părea mai bun decât asta.

S-a ridicat năvalnic, a dat draperiile la o parte cu o mână și s-a uitat în odaie. Bărbatul stătea nemișcat într-un scaun mare. Se dezbrăcase de haine și rămăsese doar în rufăria lui de corp din mătase albă. Cum de se mișcase atât de încet, încât ea nici nu-l auzise?

Fata s-a uitat la el și el, la ea. Apoi fata a tras draperiile, s-a întins pe pat și și-a ascuns fața în mâini. Venea! Auzea pașii lui grei căzând pe lespezile podelei. Draperiile de mătase s-au deschis violent, ca sfâșiate, și ea a simțit cum bărbatul îi îndepărtează mâinile de pe chip.

Capitolul V

Doamna Wu s-a trezit din cel mai adânc somn de care avusese parte vreodată. Era dimineață și ea dormise toată noaptea fără să se trezească nici măcar o dată. Nici nu-și amintea de când nu mai dormise atât de bine. Lumânarea pe care Ying o așezase cu o noapte în urmă pe masa de lângă pat era neînceptută.

Prima senzație a fost una de odihnă desăvârșită. Oboseala i se scursese din suflet și din trup. Dar acest sentiment de ușurare îi era cunoscut. A căutat în memorie prin viața ei plină de evenimente și a descoperit amintirea. La fel se simțise după fiecare naștere. Cu fiecare lună de sarcină, povara lăuntrică devenea tot mai grea, tot mai apăsătoare, și o copleșea tot mai mult, până când se văzuse nevoită să se controleze din toate puterile ca să-și păstreze echilibrul interior, stare care o caracteriza. Pe urmă venea momentul nașterii. Dar pentru ea nu era atât o naștere, cât o redobândire a controlului asupra propriului trup. După ce durerea înceta brusc și auzea primul țipăt ascuțit al copilului despărțit de corpul ei, prima oară se gândea la libertatea ei. Îndată ce copilul îi era adus, îmbăiat și îmbrăcat, începea să îl iubească pentru ceea ce era, nu pentru că era o părticică din ea. Nici nu voia să se împartă în vreun fel. Voia să fie din nou întreagă.

Așa se face că în dimineața asta simțea același sentiment de deplinătate, dar mai profund, mai desăvârșit. Se achitase de toate îndatoririle. Nimeni din casă nu ducea lipsă de nimic.

...Dar atunci i-a apărut în minte al treilea fiu al ei, Fengmo. Vai, nu avea să fie liberă până nu se căsătorea!

Acest gând a făcut-o să se ridice din pat. Și-a strecurat tălpile mici și înguste în papucii negri de satin brodat, pe care Ying îi așeza mereu pe băncuța lungă de lângă pat. Tălpile ei erau doar un pic mai înguste decât le menise natura. Cu mulți ani în urmă, pe când avea cinci ani, mama ei începuse să i le lege. Pe atunci tatăl ei era plecat în țări străine împreună cu prințul Li Hung Chang. Privise pozele tatălui ei, făcute în acele țări străine, iar doica îi povestise despre înțelepciunea și bunătatea lui. Și mama ei îl pomenea adesea, dar de fiecare dată o făcea ca să-i domolească îndărătnicia. „Ce-ar spune tatăl tău dacă te-ar vedea?” o întreba deseori ea. Cum fetița nu știa ce să răspundă la asta, înceta să mai fie neascultătoare. Într-o zi, când femeia o chemase la ea și fetița văzuse bandajele albe de bumbac, începuse să plângă. Surorii ei mai mari i se întâmplase

același lucru, iar după aceea fata care mai înainte se jucase și alergase cu atâta plăcere stătea aplecată în tăcere deasupra broderiei sale, refuzând să se ridice și să se sprijine pe picioarele dureroase, strânse în bandaj.

Mama își privise fiica mai mică îndelung și cu asprime.

— Ce-ar zice tatăl tău dacă s-ar întoarce acasă și ți-ar vedea tălpile lătărețe, ca ale unei neveste de țăran? a întrebat ea.

Suspinele fetei se transformaseră în scâncete și copila îi îngăduise să-i lege picioarele.

Doamna Wu își amintea până și acum luna de chin îndurată. Pe urmă sosise scrisoarea care anunța întoarcerea tatălui ei. De dragul lui, mai îndurase două săptămâni. Când sosise, se silise să se ducă la el pășind pe tălpile ei mici. Ce bucurie o putea întrece pe cea care urmase? Înainte să apuce să-l privească sau să-l strige pe nume, el scosese un strigăt aspru și o luase în brațe.

— Scoate fâșiile astea de pânză de pe picioarele copilei! poruncise bărbatul.

Se iscaseră zarvă și strigăte indignate. Nu își amintea niciun cuvânt din discuția adulților, dar nu a uitat niciodată scandalul. Mama ei plânsese, iar bunica țipase de furie, ba chiar și bunicul ei strigase neconținut. Însă tatăl ei se așezase și o pusese pe genunchi. Îi scosese bandajele cu mâna lui și îi eliberase etichetele picioarelor. Încă își mai amintea durerea și bucuria de care avuseseră parte picioarele ei eliberate. El îi luase, pe rând, tălpile în mâini și i le masase cu blândețe, ca să-i facă sângele să circule. Și la început acel sânge circulând prin venele sugrumate îi provocase durere, iar apoi o umpluse de bucurie.

— Niciodată. Niciodată... murmurase el.

Fetița se agățase de el plângând.

— Ce s-ar fi întâmplat dacă nu veneai? strigase ea, cu fața îngropată la pieptul lui.

Venise la timp și o salvase. În câteva luni putuse alerga din nou. Dar pentru sora ei fusese prea târziu. Oasele îi fuseseră frânte.

După această întâmplare, vreme de trei ani casa fusese cu susul în jos. Cât stătuse în străinătate, tatăl ei învățase obiceiuri noi și insistase ca fata să învețe să citească. După acești trei ani, când tatăl ei murise de holeră la sfârșitul unei veri fierbinți, era prea târziu să-i mai lege picioarele și prea târziu să mai fie neștiutoare, pentru că deja învățase să citească. Ba chiar i-au îngăduit să citească în continuare, deoarece se măritase, iar Bătrânului Stăpân îi plăcea că

fata știa să citească și că picioarele nu îi fuseseră legate. Mama ei îi spusese:

— Suntem tare norocoși că am dat de o familie atât de îngăduitoare.

Acum, când și-a strecurat tălpile înguste în papuci, și-a amintit de tatăl ei. Simțea ceva din acea bucurie a libertății. A surâs, iar Ying a intrat și i-a surprins zâmbetul.

— Stăpână, sunteți prea veselă în dimineața asta! a muștrătat-o ea.

Apoi Ying a privit-o și, în ciuda dorinței de a se purta cuviincios, nu s-a putut împiedica să zâmbească.

— Arătați ca un copil poznaș.

— Nu încerca să mă-nțelegi, a spus veselă doamna Wu. De ce să-ți bați capul cu asta? Hai să rămânem așa cum suntem acum. Spune-mi, e frumos afară?

— E ca și cum nici n-ar fi plouat, a venit răspunsul servitoarei.

— Atunci îmbracă-mă pentru o vizită. Îndată ce termin de mâncat, merg la doamna Kang. Trebuie să discut ceva cu ea. Ce-ai zice dacă Linyi ar fi mireasa lui Fengmo?

— Două noduri pe aceeași sfoară, a spus Ying gânditoare. Sigur, stăpână, mai bine facem de două ori un lucru bun decât unul rău. Micul nostru stăpân mai vârstnic e fericit cu fiica cea mare a familiei Kang. Dar aseară al doilea stăpân și-a bătut nevasta.

— Tsemo a bătut-o pe Rulan? a exclamat doamna Kang.

— Am auzit-o plângând. Probabil că a fost bătută.

Doamna Wu a oftat.

— N-o să am niciodată parte de liniște în casa asta?

Și-a mâncat micul dejun în grabă și a mers în curtea lui Tsemo. Dar Tsemo se trezise mai devreme decât ea și plecase. Slujitorul i-a spus că Rulan încă dormea. Doamna Wu nu voia să întrebe un slujitor de ce fiul ei își bătuse soția, așa că i-a zis:

— Spune-i lui Tsemo că vreau să-l văd diseară.

Așa cum obișnuia în fiecare zi, a inspectat bucătăriile și curtea fiecărei familii, iar după ce a cercetat fiecare colțișor din casă și după ce a împărțit laude și dojeni, s-a retras în curtea ei.

După două ore a ieșit pe poarta casei Wu. Acum doi ani domnul Wu cumpăraseră o mașină străină cu motor, dar străzile erau atât de înguste, încât doamna Wu nu o folosea niciodată de bunăvoie. Nu-i plăcea să vadă cum trecătorii se lipeau de ziduri, în vreme ce mașina cea mare ocupa toată strada. Pe de altă parte, nu îi plăcea nici să se expună privirilor în ricșa pe care domnul Wu i-o dăruise cu câțva

timp în urmă. Cel mai mult îi convenea intimitatea palanchinului demodat care făcuse parte din zestrea ei. Prin urmare, i-a spus lui Ying să o urmeze ea în ricșă. Unul dintre cei patru purtători ai palanchinului a ridicat perdeaua și doamna Wu a pășit înăuntru, s-a așezat, iar slujitorul a lăsat perdeaua să cadă. Prin ferestruica de sticlă tăiată în perdea putea vedea ce se petrece pe stradă, însă fără a fi văzută.

Purtată astfel pe străzile aglomerate, nu simțea că ar face rău cuiva. Celor patru purtători le era ușor să o ducă, iar palanchinul era îndeajuns de îngust pentru ca nimeni să nu fie nevoit să se dea la o parte din calea lui. În plus, îi plăcea strigătul curtenitor cu care purtătorul din frunte avertiza trecătorii care îi stăteau în cale: „Împrumut din lumina dumitale! Împrumut din lumina dumitale!” Cei bogați ar trebui să se poarte cuviincios cu cei săraci. La fel și cei de rang înalt față de oamenii simpli. Doamna Wu nu suporta niciun fel de asuprire. De când devenise stăpâna casei Wu, niciun sclav nu fusese bătut și niciun servitor nu fusese jignit. Cu toate că uneori câte un slujitor necredincios sau nepriceput trebuia dat afară, niciodată nu se invoca acel motiv, ci altul, care – deși servitorul știa că nu era cel adevărat – îi păstra onoarea neștirbită în fața celor de-o seamă cu el. Prin urmare, gândindu-se la spusele lui Ying – cum că Tsemo o bătuse pe Rulan –, doamna Wu era cu atât mai tulburată.

„N-o să cred așa ceva până nu aflu adevărul”, și-a spus în sine ea. Și își îndepărtă din minte toată povestea

Distanța dintre casa Wu și casa Kang nu era mică. De fapt trebuia să traversezi aproape tot orașul, însă doamna Wu nu se grăbea. Se bucura de lumina soarelui, ce cădea pe străzile încă ude după ploaia de azi-noapte. Pietrele erau spălate și curate, iar oamenii erau veseli și se bucurau de cerul senin. Piețele se aglomeraseră și țăranii aduceau deja în oraș poveri cu varză proaspătă, coșuri cu ouă și legături de iarbă pentru foc. Vederea vieții care mergea mereu înainte o liniștea de fiecare dată. Casa Wu era doar una dintre numeroasele case ale orașului. Era plăcut să se gândească la toți acei oameni, bărbați și femei, care locuiau împreună, crescând copii și nepoți. În țara asta existau multe asemenea orașe și în lume, multe alte țări în care bărbații și femeile duceau aceeași viață, deși în feluri diferite. Îi plăcea să se gândească la astfel de lucruri. Existența ei își dobânda adevărata măsură. Ce însemnătate avea suferința unui singur om printre atâtea alte suferințe sau bucuria unui singur om într-o lume plină de bucurii?

În mai puțin de un ceas, palanchinul a fost așezat în fața porții casei Kang. Bineînțeles că Ying trimisese înainte un slujitor care să anunțe sosirea doamnei Wu, așa că doamna era așteptată. Porțile masive, roșii și lăcuite, s-au deschis. Un servitor o aștepta. Ying a ieșit în grabă din ricșă ca să-și ajute stăpâna să coboare. Slujnica ducea sub braț cutia de toaletă a doamnei Wu, în caz că stăpâna ar fi dorit să-și netezească părul sau să-și pudreze fața.

Pe urmă au intrat pe poartă, însă nici n-au apucat să străbată prima curte, când doamna Kang a și ieșit în întâmpinarea prietenei sale. Cele două doamne și-au strâns mâinile.

— Ce bine ai făcut că ai venit, soră! a exclamat avântată doamna Kang.

Ardea de nerăbdare să audă chiar de la doamna Wu ce se întâmplase. Fiindcă servitorii casei erau într-un continuu du-te-vino, știa că prietena ei își dusesese planul la îndeplinire. Știa chiar și că în seara de dinainte Xiuming intrase în curtea domnului Wu.

— Am venit să vorbim despre multe lucruri, soră, a spus doamna Wu. Dar am sosit prea devreme și te-am deranjat.

— Cum poți spune așa ceva? a ripostat doamna Kang.

Cercetă cu privirea chipul proaspăt și minunat al prietenei sale. Nu îl găsi deloc schimbat. Doamna Wu era în cea mai bună formă: ochii liniștiți, gura calmă și splendidă, pielea de culoarea perlei.

— Cât de frumoasă ești mereu, a spus cu afecțiune doamna Kang, dându-și seama în același timp, dar fără să se simtă deranjată, că ea nu se pieptănase.

— Mă trezesc devreme, a spus doamna Wu. Hai să intrăm, iar eu o să aștept cât timp pui să ți se pieptene părul.

— Nu te îngriji de părul meu, a rugat-o doamna Kang. Pun slujnica să îl pieptene după-amiază. Nu știu cum se face, dar diminețile trec mereu prea repede.

În timp ce vorbea, privea împrejur și râdea, pentru că din spatele ei au apărut ca din senin o duzină de copii. Fiii și nepoții se amestecau unii cu alții. Ea s-a aplecat și l-a luat în brațe pe cel mai mic, care încă nu putea merge, dar stătea în picioare, atârnat de o fâșie de bumbac legată de mijloc și ținută la celălalt capăt de o doică mică. Copilul nu era îmbăiat și nici foarte curat, deși purta o haină din satin. Cu toate acestea doamna Kang l-a adulmecat cu drag, de parcă abia ar fi ieșit din copaie, și l-a strâns la piept.

Cele două prietene au intrat împreună în casă, au străbătut două curți și au ajuns în curtea doamnei Kang. Femeia a pus pe podea

copilul pe care îl purtase în brațe până acolo și și-a fluturat mâinile plinuțe către droaia de copii și doici care o urmaseră.

— Fugiți de-aici! le-a strigat ea cu tărie.

Apoi, văzându-le fețele abătute, a strecurat o mână în haina ei largă și a scos un pumn de mărunțiș, pe care l-a îndesat în mână celei mai vârstnice doici.

— Mergi și cumpără-le alune la toți! i-a poruncit. Și să aibă coji, ca să dureze mai mult până le mănâncă! a strigat după copila care pornise zeloasă să-i îndeplinească ordinul.

Privind copiii care o porniseră țopăind spre uliță, doamna Kang a slobozit râsul ei sonor și unduitor. Apoi a luat-o de mână pe doamna Wu și a călăuzit-o în iatac, închizând ușa în urma ei.

— Acum suntem singure, a zis.

S-a așezat de îndată ce prietena ei a luat loc și s-a aplecat în față, cu mâinile sprijinite pe genunchi.

— Povestește-mi tot, a îndemnat-o.

Dar doamna Wu s-a uitat la prietena sa. În privire i s-a ivit un fel de gol amestecat cu uimire.

— E ciudat, a spus ea, după o altă pauză. Acum nu simt că aș avea ceva de povestit.

— Cum se poate așa ceva? a strigat doamna Kang. Am atâtea întrebări să-ți pun! Cine e fata? Ți-a plăcut? Lui i-a plăcut?

— Îmi place.

Acum, că prietena ei tăcea, și-a dat seama că în dimineața asta evitase voit să se gândească la Xiuming și la domnul Wu. Oare fata îi fusese pe plac? S-a silit să nu dea un răspuns la această întrebare, care i se strecurase în inimă ca un șarpe.

— I-am dat un nume: Xiuming. E o fată de rând, dar e cumsecade. Sunt sigură că i-a plăcut. Toată lumea o s-o placă, pentru că n-are nimic care să nu placă. Nimeni din casă n-o va pizmui.

— Cerule! a exclamat uimită doamna Kang. Și zici asta de parcă ai fi tocmit o doică nouă la un nepot! Păi, când tatăl meu și-a luat o concubină, mama a plâns și a încercat să se spânzure. Am fost nevoiți să o păzim zi și noapte. Iar când și-a luat a doua concubină, cea dintâi și-a înghițit cerceii și tot așa, până la a cincea concubină, când el s-a oprit. Toate se urau și se ciorovăiau pentru el.

Doamna Kang a râs cu poftă.

— Îi vânau pantofii. Tata își lăsa încălțărilor în odaia celei cu care avea de gând să-și petreacă noaptea, iar apoi o alta venea și îi fura. În cele din urmă, ca să nu mai fie certuri, și-a împărțit timpul între

ele în mod egal.

— Cred că acele concubine erau prostuțe, a spus cu calm doamna Wu. Bineînțeles, nu vorbesc despre mama ta, Meichen. E firesc să fi crezut în statornicia unui bărbat. Dar ce-o fi fost în mintea concubinelor?

— Ailien, ești o femeie fără pereche, a zis cu dragoste doamna Kang. Spune-mi măcar cum ai dormit azi-noapte.

— Azi-noapte am dormit foarte bine, fiindcă a plouat pe acoperiș.

— Aha, a plouat pe acoperiș! a exclamat doamna Kang și a izbucnit în niște hohote de râs atât de puternice, încât a trebuit să-și șteargă ochii cu mâneca.

Doamna Wu a așteptat zâmbitoare ca accesul de râs să se stingă. Apoi a vorbit cu seriozitate:

— Meichen, vreau să vorbesc ceva cu tine.

Ori de câte ori își auzea prietena vorbind pe tonul acesta, doamna Kang devenea serioasă.

— Gata, nu mai râd. Ce s-a întâmplat?

— Îl știi pe Fengmo, fiul meu. Crezi că ar trebui să-l trimit la școală?

Întrebarea era foarte abilă. Dacă prietena ei spunea că nu, avea de gând să o ceară imediat pe Linyi. Pe de altă parte...

— Depinde ce vrea tânărul să facă în viață.

Chipul mare și rotund al doamnei Kang s-a adumbrit.

— N-a spus niciodată ce vrea să facă, a zis doamna Wu. Până acum doar a crescut. Dar o mamă trebuie să cerceteze ce-i cu fiul ei după ce acesta împlinește șaptesprezece ani.

— Firește, a aprobat-o doamna Kang.

Apoi și-a țuguia buzele și s-a gândit la Fengmo, la trupul lui trufaș, drept ca o lamă, și la capul lui mândru.

— De ce să nu-ți vorbesc pe șleau? a spus cu sinceritate doamna Wu. Mă gândeam să ne amestecăm iarăși sângele. Fengmo și Linyi. Ce zici?

Doamna Kang a bătut de două ori din palme.

— Ce bine!

Apoi și-a lăsat mâinile plinuțe să-i cadă.

— Dar Linyi... a adăugat cu tristețe. Degeaba mă bucur eu. Cum să știu ce va spune ea?

— N-ar fi trebuit s-o lași să meargă la o școală străină. Ți-am spus-o de atunci.

— Ai avut dreptate. Acum nu-i mai convine nimic acasă. Se plânge

de toate. Când bietul ei tată scuipă pe jos, îl muștră. Vrea să punem pe podele boluri în care să se scuipe. Dar copiii mai mici iau bolurile în mâini, le scapă și le sparg. Și mai e supărată pentru că ar vrea ca bebelușii să poarte cârpe legate la fund. Dar în casă avem treisprezece copii mici și niciunul dintre ei nu-și poate ține udul. Cum am putea să le punem cârpe tuturor? Strămoșii noștri au fost înțelepți când au îmbrăcat copiii cu pantaloni fără fund. Ce să facem? Să luăm înțelepciunea lor în răs? Doar avem trei spălătorese în casă.

— La noi în casă n-ar avea de-a face cu alți copii în afară de ai noștri, a spus doamna Wu. Când are ea însăși copii, femeia se înțelepțește.

Doamna Wu era prea amabilă ca să-i spună prietenei sale că în sinea ei o înțelegea pe Linyi. În casa Kang doicile și slujitoarele puneau mereu copiii să urineze pe podele, așa că nu mai știai unde să calci. În casa ei doamna Wu nu ar fi îngăduit niciodată asemenea delăsare. Le spusese slujitoarelor să-i ducă pe cei mici în anumite colțuri dinainte stabilite sau după copaci.

Doamna Kang și-a privit prietena cu o oarecare îndoială.

— M-aș bucura să-ți fie noră, a zis ea. Trebuie să se mărite, ca să aibă mintea ocupată. Dar țin prea mult la tine ca să nu-ți spun ce cusururi are. Chiar dacă vrea să se mărite cu Fengmo, cred că o să pretindă să aibă o educație străină. I s-ar părea rușinos că băiatul nu vorbește nicio limbă străină.

— Dar cu cine să le vorbească? O să stea de vorbă unul cu altul în limbi străine? Ar fi caraghios.

— Neîndoielnic, a aprobat-o doamna Kang. Dar știi că fetele din ziua de azi se mândresc când sporovăiesc în alte limbi.

Cele două doamne s-au privit, duse pe gânduri. Apoi doamna Wu a vorbit fără ocolișuri:

— Fie Linyi o să se mulțumească cu Fengmo așa cum e, fie va trebui să o las baltă. Războiul se apropie, iar fiii mei nu trebuie să ajungă în orașele de pe coastă. Aici suntem în siguranță, căci provincia noastră e departe de mare.

— Stai puțin! s-a înveselit doamna Kang. Am găsit! În oraș trăiește un preot străin. De ce nu-l tocmești ca meditator pentru Fengmo? Așa, când o să vorbesc cu Linyi, o să-i pot spune că Fengmo învață limbi străine.

— Un bărbat străin? a repetat cu îndoială doamna Wu. Dar cum să-l aducem în casa noastră? N-or să apară necazuri? Am auzit că

bărbații străini sunt aprigi și plini de pofte.

— Țsta e preot. N-are asemenea gânduri.

Doamna Wu cugetă și mai adânc.

— Ei bine, a spus ea în cele din urmă, dacă Linyi insistă, un meditator e oricum o soluție mai bună decât să-l trimit pe Fengmo departe de noi, la o școală străină.

— Așa e.

Doamna Wu s-a ridicat.

— Atunci vorbește tu cu Linyi și eu o să vorbesc cu Fengmo.

— Dar dacă Fengmo nu se învoiește?

— O să se învoiască, pentru că o să aleg momentul potrivit. Cu un bărbat – fie el tânăr sau bătrân –, important e să alegi momentul prielnic.

— Cât de multe știi! a murmurat doamna Kang.

Cele două doamne s-au ridicat și au ieșit din iatac ținându-se de mână. În curte se aduseseră ceai și prăjituri.

— Nu rămâi să iei o gustare, soră?

Dar doamna Wu a clătinat din cap.

— Iartă-mi nepolitețea, dar o să mă duc acasă. Poate că azi voi prinde prilejul să discut cu Fengmo.

Nu voia să-i spună nici măcar doamnei Kang că era posibil ca Fengmo să fie tulburat, pentru că o zărise pe Xiuming înainte ca fata să intre în curtea tatălui său. Și-a luat rămas-bun și a lăsat niște bani drept cadou pentru slujitoarea care pregătise ceaiul. Ying a ieșit din camera servitorilor, unde își petrecuse timpul clewetind, iar doamna Wu s-a întors acasă.

Însă cea dintâi persoană pe care a întâlnit-o la întoarcere nu a fost Fengmo, ci străina, surioara Hsia. Toți servitorii din oraș erau la curent cu ce se petrecea în cele două mari familii ale orașului, Wu și Kang, așa că doamna Wu știa că bucătarul străinei aflate vestea și i-o împărtășise.

Surioara Hsia tocmai străbătea curtea principală, când a zărit-o pe doamna Wu. S-a oprit imediat și a strigat:

— Vai, doamnă Wu, tocmai am *auzit* ce s-a întâmplat! Sper că nu e adevărat.

— Intră, a poftit-o cu amabilitate doamna Wu. Ce zi frumoasă! În anotimpul ăsta cerul e rareori atât de senin. Vom sta afară, iar Ying o să ne aducă ceva de mâncare. Trebuie să fie aproape ora prânzului.

A condus-o pe surioara Hsia prin curtea principală până în curtea ei.

— Te rog să te așezi. Mă duc o clipă în iatacul meu. Odihnește-te. Bucură-te de dimineața asta.

Doamna Wu s-a retras, surâzând și plecându-se grațios. Ying a urmat-o ursuză.

— Cred că o să plouă iar, a mormăit slujnica. Au ieșit demonii în lume.

— Taci! i-a poruncit stăpâna.

Dar a surâs pe când s-a așezat la oglindă. Și-a netezit un fir de păr rebel, și-a pudrat ușor obrații și și-a schimbat cerceii simpli de aur cu cei de jad, în formă de floare. Apoi și-a spălat mâinile, le-a parfumat și a ieșit iar.

Chipul palid al străineii era schimonosot de milă. S-a ridicat de la locul ei cu obișnuita-i iuteală stângace.

— Vai, prietenă dragă, ce încercare grea! a oftat femeia. Nici nu măș fi gândit... Domnul Wu pare așa de diferit de restul bărbaților! Am crezut întotdeauna că...

— Mă bucur foarte mult că ai venit în dimineața asta, i-a zâmbit cu căldură doamna Wu. Mă poți ajuta.

Se așezară amândouă. Surioara Hsia s-a aplecat în față avântată, cu mâinile încleștate.

— Orice! a murmurat ea. Orice! Dragă doamnă Wu, uneori Domnul îi pedepsește pe cei pe care-i iubește...

Doamna Wu a deschis larg ochii ei mari.

— Surioară, dorești să predici din scriptură în dimineața asta? Atunci las pe mai târziu ce voiam să-ți spun.

— Doar ca să vă consolez. Să vă ajut.

— Dar mă simt excelent, a spus uimită doamna Wu.

— Am auzit că... Am crezut... a început uluită sora Hsia, apoi vocea i s-a stins.

— Nu pleca urechea la cleveala servitorilor, i-a zis cu blândețe doamna Wu. Mereu vor să aducă vești nemaipomenite. Dacă ar fi după voia lor, azi ne-am îmbolnăvi cu toții, mâine am muri și poimâine am învia.

Sora Hsia o privi tăios. Oare femeia asta glumea? S-a hotărât să nu se supere.

— Atunci nu-i adevărat?

— Nu știu ce e adevărat și ce nu e, i-a răspuns doamna Wu, dar te asigur că în casa asta nu se petrece nimic fără știința și încuviințarea mea.

I s-a făcut milă văzând roșeața violacee care păta chipul străin și

palid din fața ei, așa că a zis:

— Ești mereu așa de drăguță! Vrei să mă ajuți?

Sora Hsia a dat din cap. Măinile i-au căzut inerte. Dezamăgirea îi umbrea buzele palide și ochii.

Doamna Wu și-a dus la buze batista parfumată de mătase.

— Cel de-al treilea fiu al meu are nevoie de mai multă educație.

Blândețea din glasul ei părea să ridice de fiecare dată un zid între ea și cel căruia i se adresa.

— Așadar, am hotărât să primească lecții de la un bărbat străin, ca să poată vorbi o limbă străină și să poată citi cărți străine. La urma urmei, ce era îndeajuns pentru străbunii noștri nu mai e destul pentru noi, cei de azi. Mările nu mai despart popoarele, iar Cerul nu e singurul care străjuiește deasupra noastră. Știi dacă în oraș există vreun bărbat străin care l-ar putea învăța pe Fengmo?

Surioara Hsia a fost atât de surprinsă de această întrebare complet lipsită de legătură cu ceea ce auzise, încât preț de o clipă a rămas fără grai.

— Am auzit că ar fi pe-aici un preot străin, a continuat doamna Wu. Ce-mi poți spune despre el?

— Un preot? a murmurat sora Hsia.

— Așa am auzit.

Surioara Hsia părea să șovăie.

— Dacă vorbiți despre omul la care mă gândesc eu, nu cred că-l vreți drept profesor pentru fiul dumneavoastră, i-a spus femeia.

— Nu e învățat? a vrut să știe doamna Wu.

— Ce importanță are știința omului, dragă prietenă? Bărbatul ăsta e ca și cum ar fi ateul!

— De ce spui asta?

— Nu cred că-i un credincios adevărat, a explicat gravă surioara Hsia.

— Poate că are o credință a lui.

— Există o singură credință adevărată, a spus cu convingere surioara Hsia.

Doamna Wu a surâs.

— Îl rogi să treacă pe la mine?

Doamna Wu a rămas uimită văzând cum pe chipul cinstit al străineii a apărut o roșeață întunecată.

— E necăsătorit, a explicat surioara Hsia. Nu știu ce și-ar putea închipui dacă aş merge la el.

Doamna Wu a întins o mână și a atins degetele uscățive din poala

străineii.

— Nimeni nu ți-ar pune la îndoială cinstea.

Bunătatea ei a destrămat sfiala femeii străine.

— Dragă doamnă Wu, aş face orice ca să vă ajut.

În glasul ei se strecurase din nou o undă pătimaşă, dar doamna Wu a ignorat-o cu eleganţă. Dintre toate lucrurile pe care nu le suferea, cel mai mult îi displăcea patima.

— Eşti atât de bună! a zis.

A bătut din palme, iar Ying a intrat, aducând pe o tavă ceai şi prăjituri.

Doamna Wu s-a îndeletnicit cu gustarea timp de o jumătate de ceas. Apoi s-a ridicat ca să-şi ajute musafira să plece.

— Ai vrea să spui o rugăciune înainte să pleci? a spus doamna Wu, cu obișnuita ei dulceață în glas.

— Cu mare plăcere.

Surioara Hsia a plecat capul şi a început o rugă fierbinte către o fiinţă nevăzută. În tot acest timp doamna Wu aştepta într-o tăcere graţioasă. Nu a închis ochii. În schimb, a privit plină de înţelegere chipul oaspetelui. Cât de pustiu şi de departe de casă era acest suflet! Femeia din faţa ei călătorise de dincolo de mare ca să facă fapte bune. Toată lumea o ştia şi cunoştea adunările ei săptămânale, unde învăţa cerşetorele să coasă. Toţi ştiau că trăia sărăcicios şi dădea de pomană aproape tot ce avea. Dar cât de singură era această fiinţă sărmană! În adâncul inimii, doamna Wu simţea un fel de afecţiune. Desigur, surioara Hsia era o ignorantă şi nu merita să asculte ce spunea, dar era bună la suflet şi singură.

Când a deschis ochii, surioara Hsia a rămas uimită văzând căldura înlăcrimată care se oglindea în ochii frumoşi ai doamnei Wu. Pentru o clipă, a crezut că, printr-o minune, ruga ei fusese ascultată. Poate că Dumnezeu înmuiaşe sufletul acestei femei păgâne.

Însă doamna Wu s-a ridicat cu o mişcare fermă, luându-şi astfel rămas-bun de la surioara Hsia.

— Vei trimite preotul la mine curând? a spus ea, transformând întrebarea ei într-o poruncă.

Fără să vrea, surioara Hsia s-a trezit făgăduind că aşa va face.

— Cum să te răsplătesc? a întrebat curtenitoare doamna Wu. Puţinul pe care pot să-l fac, surioară, ca mulţumire pentru că ai avut amabilitatea să găseşti un profesor pentru al treilea fiu al meu, e să-ţi cer să te rogi pentru mine oricând doreşti.

Şi, zicând asta, şi-a expedit musafirul.

În tot cursul zilei doamna Wu nu a uitat nicio clipă de vorbele lui Ying, cum că auzise suspinele lui Rulan în noapte. Însă învățase demult că treburile unei familii mari trebuiau rezolvate una câte una și în ordine. În mintea ei rânduiala era un lucru de căpătâi. Încercase să discute cu Tsemo, iar Cerul o împiedicase. Asta însemna că nu sosise încă vremea. Și, așa cum învățase că e bine să facă, în timp ce cugeta la treburile mai complicate, le rezolva pe cele simple.

I-a trimis vorbă bucătarului să vină cu socotelile lunare, pe care ar fi trebuit să i le prezinte cu două zile în urmă. Numai că, simțind agitația din casă, omul nu i le mai adusese. Doamna Wu a citit socotelile și a remarcat cu voce tare că prețul ierbii pentru foc era cam mare.

Ying avea întotdeauna grijă să fie de față când bucătarul îi prezenta stăpânei cheltuielile. Era de părere că soțul ei nu se pricepea la nimic altceva în afară de gătit, dar îl considera cel mai bun bucătar. Când doamna Wu a pomenit despre iarbă, a știut pe loc că un servitor îl dăduse în vileag și o bănuie pe o anumită femeie de vârstă mijlocie, care mai demult îi făcuse curte bucătarului. Dar soțul ei avea capul pe umeri și nu se uita după alte femei. Iar acum femeia era plină de ranchiună și le găsea mereu nod în papură lui Ying și bucătarului.

Când doamna Wu a pomenit de iarba de foc, Ying i-a strigat bucătarului:

— Nătângule, ți-am spus să n-o cumperi din Piața Porții de Apus! Acolo toate sunt mai scumpe.

— N-ar trebui să cumpărăm deloc pentru foc atât de devreme, a spus doamna Wu. Iarba de pe pământurile noastre ar trebui să ne ajungă până în luna a opta, când se va putea tăia iarba proaspătă.

— Vechilul a arat o parte dintre pământurile cu iarbă, s-a scuzat bucătarul.

Doamna Wu știa că nu avea rost să continue discuția. Îl muștrase deja, așa că i-a acceptat scuzele, a închis registrele și i le-a dat. Apoi s-a dus la cufărul cu bani și a luat suma datorată pe luna de dinainte și îndeajuns de mulți bani încât să ajungă pentru luna următoare. În familie erau mai mult de șaiszeci de suflete, cu tot cu servitori, iar cheltuielile nu erau niciodată mici.

Apoi a venit rândul servitorului care se ocupa de veșminte și reparații, care adusese cu el două cusătorese, iar doamna Wu a vorbit cu ei despre hainele de vară de care aveau trebuință servitorii

și familia, despre schimbatul așternuturilor și alte treburi asemănătoare. După ce a terminat cu ei, au venit tâmplarii și au socotit cât ar costa repararea celor două acoperișuri prin care trecea ploaia și construirea unei noi magazii.

Doamna Wu trata aceste treburi cu toată grija și atenția. Marea ei calitate era că se concentra cu toată ființa la orice făcea, fără să se mai gândească la nimic altceva. Când o treabă era rezolvată, mintea ei se concentra cu totul la următoarea. Așa se face că pe tot timpul zilei s-a ocupat de treburi una după alta. Abia la căderea serii, când treburile casei s-au sfârșit, s-a lăsat iar stăpânită de gândurile ei. Ele erau legate de Fengmo.

„Astăzi am făcut multe pentru a-i hotărî destinul”, și-a zis ea. Nu se ridicase de pe fotoliul din bibliotecă, în care muncise toată ziua. Deși de-acum era mai hotărâtă ca niciodată să-l însoare pe Fengmo cu Linyi, totuși era mai bine să stea mai întâi de vorbă cu el și să-i dea dreptul să se răzvrătească. A chemat-o pe Ying, care îi pregătea patul pentru culcare în odaia de alături.

— Du-te și spune-i lui Fengmo să vină încoace, i-a poruncit ea lui Ying.

A șovăit o clipă, cât timp Ying aștepta.

— Iar după ce l-ai chemat pe fiul meu, poștește-o pe a doua doamnă să vină la cina în familie.

Ying și-a ținut buzele și a plecat. În timp ce aștepta, doamna Wu a rămas cu degetul mare și cu arătătorul la buze. De vreme ce venise ora cinei, probabil că Fengmo era în odaia lui. Dacă lui Fengmo îi era pe plac hotărârea ei, avea de gând să mănânce împreună cu familia și nu singură, așa cum se întâmplase în ultimele zile. Sosise vremea să-și facă din nou apariția și să-și ocupe locul rânduie între ei.

După câteva minute a auzit pașii lui Fengmo. Cunoștea pașii fiecărui fiu în parte: ai lui Liangmo erau înceți și apăsați, ai lui Tsemo, repezi și neregulați, iar pașii lui Yenmo se împrăștiu în toate direcțiile. Dar mersul lui Fengmo avea un ritm anume: primii trei pași erau întotdeauna mai iuți decât al patrulea. Băiatul s-a ivit în ușa bibliotecii, îmbrăcat în uniforma lui de pânză de un albastru-închis. Pe cap purta o șapcă cu cozoroc din același material, iar pe șapcă fusese cusută o fâșie pe care se putea citi numele școlii sale: Liceul Reconstrucției Naționale.

Doamna Wu i-a zâmbit și i-a făcut semn să se apropie.

— Ce e reconstrucția asta națională? a întrebat ea, pe jumătate în glumă.

— Mamă, e doar un nume.

Fengmo s-a așezat pe un scaun. Și-a scos șapca și a început s-o învârtă ca pe o roată cu ambele mâini.

— Pentru tine n-are niciun înțeles? a întrebat doamna Wu.

— Firește că toți dorim reconstrucția națională, i-a răspuns Fengmo.

— Fără să știți ce înseamnă asta? a continuat doamna Wu pe același ton pe jumătate jucăuș.

Fengmo a râs.

— Deocamdată am probleme la algebră. Poate că după ce o să scap de ele, o să înțeleg mai bine ce e reconstrucția națională.

— Algebra, a zis gânditoare doamna Wu. La început studiul ei s-a dezvoltat în India, apoi a ajuns și în Europa.

Fengmo păru surprins. Niciodată nu se aștepta ca mama lui să știe ceva din cărți. Doamna Wu știa asta și îi plăcea să-l ia prin surprindere.

— Ești palid, i-a spus ea deodată. Ți iei tonicul din coarne de cerb?

— Până și peștele stricat miroase mai bine, s-a plâns Fengmo.

Doamna Wu a arborat surâsul ei dulce.

— Atunci nu-l lua, i-a spus ea liniștită. De ce să înghiți un lucru care-ți displace așa de mult?

— Mulțumesc, mamă, a spus Fengmo, dar a rămas iarăși uimit.

Femeia s-a aplecat în față, iar mâinile ei împreunate i-au căzut în poală.

— Fengmo, e vremea să vorbim despre viața ta.

— Despre viața mea?

Fengmo a ridicat privirea și a încetat să-și mai învârtă șapca în mâini.

— Da, despre viața ta, a repetat doamna Wu. Am vorbit deja cu tatăl tău.

— Mamă, să nu crezi c-o să fiu de acord să-mi alegi o soție, a spus înverșunat Fengmo.

— Sigur că nu, a zis repede doamna Wu. Eu nu pot decât să-ți spun câteva nume și să te întreb dacă vreunul îți e pe plac. Desigur, m-am gândit la gusturile tale și la poziția familiei noastre. Am renunțat să mă gândesc la a doua fiică a familiei Chen, pentru că fata a fost crescută după vechile obiceiuri.

— Nu m-aș însura niciodată cu o fată ca ea, a declarat Fengmo.

— Bineînțeles că nu. Dar ar mai fi o problemă, a spus cu același calm doamna Wu. Acum fetele au multe pretenții. Lucrurile nu mai

sunt la fel ca atunci când eram eu copilă. Am lăsat treburile astea în seama mamei mele și a unchiului meu, care a preluat îndatoririle tatălui meu mort. Dar astăzi fetele – alea care ți-ar plăcea ție, Fengmo –, nu vor un tânăr care nu știe să vorbească măcar o limbă străină.

— Învăț engleza la școală, a spus semeț Fengmo.

— Dar n-o vorbești prea bine, i-a atras atenția mama sa. Nici eu nu cunosc limba asta, dar te aud cum te bâlbâi și te poticnești când scoți sunetele alea. Nu te învinuiesc, dar așa stau lucrurile.

— Ce fată m-ar respinge? a întrebat furios Fengmo.

Doamna Wu se folosi de mânia băiatului ca să-și atingă scopul, aidoma unei corăbii care călătorește pe coama valului până în port.

— Linyi, a treia fiică a doamnei Kang.

Deși nu remarcase vreo scânteie de interes între cei doi, mânia lui Fengmo i-a fost de ajuns. Interesul băiatului fusese stârnit pe loc.

— Fata aia! a mârâit el. E prea mândră. Nu-mi place cum arată.

— Să știi că e frumușică, a răspuns doamna Wu. Dar nu asta contează. Ea e doar una dintre fetele despre care vorbeam. Dacă până și Linyi, care ne știe familia și rangul, poate să-ți reproșeze ceva, putem năzui la o familie mai de soi?

— M-ai putea trimite la o școală străină, a propus repede Fengmo.

— N-o să fac așa ceva, i-a răspuns ea cu aceeași voce drăgălașă, dar la fel de implacabilă ca soarele și luna. Peste câțiva ani în toată lumea va izbucni războiul. În asemenea momente toți fiii mei trebuie să fie acasă.

Fengmo a privit-o uluit.

— De unde știi asemenea lucruri, mamă?

— Deși cei din jur sunt niște nesăbuiți, eu, una, nu sunt, i-a spus încet doamna Wu. Când se întâmplă anumite lucruri și nimeni nu le împiedică, urmează altele.

Fengmo își privea mama în tăcere. Ochii lui erau mari și negri, ca ai ei, dar le lipsea profunzimea ochilor doamnei Wu. Era prea tânăr. Tânărul nu scotea niciun cuvânt, de parcă s-ar fi străduit să-i înțeleagă spusele.

— Am auzit că aici, în oraș, trăiește un preot străin, a continuat mama lui. E un om învățat. În schimbul unei sume de bani, te-ar putea învăța și alte limbi. Ești dispus să înveți? Limbile străine or să-ți fie cândva de folos. Nu mă gândesc numai la căsătorie. E clar că vin alte vremuri.

Vocea ei atât de clară și de muzicală prevestea multe. Fengmo își iubea mama și, în același timp, se temea de ea. În ochii lui, femeia

avea întotdeauna dreptate, iar în puținele ocazii când trecuse peste cuvântul ei, femeia nu îl pedepsise și, cu toate astea, fusese pedepsit. Învățase încet și pe propria lui piele că vorbele ei erau pline de înțelepciune. Dar, cum era băiat, s-a codit o clipă.

— Un preot? a repetat el. Nu cred în religii.

— Nici nu-ți cer așa ceva. Nu despre asta vorbim.

— O să încerce să mă convertească, a spus posac Fengmo. Surioara Hsia încearcă să convertească pe toată lumea din casă. De fiecare dată când trece pe lângă mine, îmi dă o hârtie despre scripturi.

— Ești obligat să discuți cu ea? Ești atât de slab? Trebuie să înveți să iei de la fiecare ce are mai bun și să nu iei în seamă restul. Haide, încearcă numai să vezi cum or să fie lecțiile cu preotul timp de o lună. După aceea, dacă vrei să încetezi, o să fiu de acord.

Secretul autorității de care se bucura în această casă consta în faptul că niciodată nu-și făcea simțită puterea în chip tiranic. Le lăsa tuturor timp de gândire și oferea promisiunea unui sfârșit, iar apoi se folosea de răgaz pentru a face ca lucrurile să ia cursul pe care îl dorea.

Fengmo a început să răsucescă iar șapca între degete.

— Fie. O lună. Dar nu mai mult de-atât dacă n-o să-mi placă.

— O lună, s-a învoit doamna Wu. Iar acum, fiule, să mergem împreună la cină. Probabil că tatăl tău a început să mănânce fără noi.

În familia Wu bărbații și femeile mâncau la mese diferite. Prin urmare, ajuns în pragul încăpătoarei săli de masă, Fengmo s-a despărțit de mama lui și s-a îndreptat spre un capăt al încăperii, unde tatăl, frații și verișorii săi se așezaseră deja la masă. Cu grația ei obișnuită, doamna Wu a mers către mesele femeilor. La vederea ei, toată lumea s-a ridicat. Femeia a observat îndată că Xiuming era acolo. Fata se trăsese mai la o parte și ținea un copil pe genunchi. Ținându-l în continuare în brațe, s-a ridicat și a reușit să-și ascundă fața în spatele acestuia. Dar doamna Wu se uitase bine la ea înainte ca fata să se ridice. Era foarte serioasă, ceea ce era firesc, de vreme ce se afla într-o casă străină. Dar era de ajuns că venise.

— Vă rog să luați loc, a zis curtenitoare doamna Wu, adresându-se tuturor și nimănui anume.

S-a așezat la locul ei, pe scaunul cel mai înalt, și a apucat bețișoarele.

— Ajută-mă tu, Meng. Toată ziua am fost ocupată cu treburile

casei și sunt puțin ostenită.

S-a sprijinit surâzătoare pe spătarul scaunului și, ca de obicei, i-a adresat câteva vorbe fiecărei nurori în parte, după care i-a vorbit fiului lui Meng, care stătea în brațele doicii. Copilul se agita, iar doamna Wu a apucat cu bețișoarele o bucată de carne și i-a dat-o. Apoi i s-a adresat direct lui Xiuming:

— Doamnă de-a doua, mănâncă ce-ți place, a îmbiat-o binevoitoare. De obicei peștele e gustos.

Xiuming a ridicat privirea și a roșit zdravăn. S-a ridicat în picioare și s-a înclinat ușor, ținând în tot acest timp copilul în brațe.

— Mulțumesc, soră mai mare, a spus cu voce sfârșită.

Apoi s-a așezat la loc și nu a mai scos niciun cuvânt. Când un slujitor i-a așezat dinainte un bol plin cu orez, a hrănit mai întâi copilul.

Cu aceste vorbe îngăduitoare, doamna Wu anunța pe toată lumea din casă că locul lui Xiuming fusese stabilit și că acum în viața familiei trebuia să fie inclusă această viață care tocmai i se adăugase. Toți au auzit acele câteva cuvinte și au urmat câteva clipe de tăcere. Apoi, ca s-o curme, slujitorii au început să vorbească între ei, iar doicile le-au vorbit copiilor.

Doamna Wu a primit mâncarea oferită și a început să mănânce în felul ei lent și grațios. Ademenit de bucățica de carne oferită, nepoțelul a început brusc să facă larmă, cerând să fie luat pe genunchii doamnei Wu. Meng l-a dojenit cu blândețe:

— Ești așa de murdar pe față și pe mâini!

Doamna Wu a ridicat privirea ca și cum s-ar fi trezit dintr-un vis.

— Copilul vrea să vină la mine?

— Mamă, dar e așa de murdar! a spus Meng.

— Să vină la mine.

A întins brațele, a luat copilul greu și l-a așezat pe genunchii ei. Apoi, cu o eleganță instinctivă, a apucat o pereche de bețișoare curate, a cules niște bucățele de carne din bolurile din mijloc și le-a dat copilului. Nu vorbea, însă zâmbea la fiecare îmbucătură.

Copilul nu-i răspundea la zâmbet. Plin de încântare, el își deschidea gura mică și mesteca fiecare bucată cu o plăcere tăcută. Doamna Wu avea acest efect asupra copiilor. Fără vreun efort din partea ei, micuții se simțeau mulțumiți alături de ea. Și ei îi plăcea compania copilului: reprezenta datoria ei împlinită, iar prezența lui îi alina singurătatea tainică. Nu știa că se simte singură și dacă i-ar fi spus cineva asta, ar fi fost uluită și ar fi considerat că respectivul se

înșală. Totuși era atât de singură încât nimeni nu pătrundea până la inima ei. Sufletul ei îi pustiise viața. Călătorise până departe, dincolo de cele patru ziduri între care își ducea viața trupul ei. Cutreiera prin lume, scormonea trecutul și se înălța spre viitor, iar numeroasele ei gânduri se învâneau mereu în jurul acestei călătorii nesfârșite. Însă uneori sufletul ei se întorcea aici, în casă. În această clipă s-a petrecut tocmai așa ceva. Dintr-odată, a fost perfect conștientă de acel copil și de însemnătatea lui. Generațiile se perindau una după alta: a ei apunea, a lui abia începea.

— Fiu al fiului meu, a murmurat ea, strecurându-i în continuare în gura mică, larg deschisă, bucățele de carne.

După ce l-a hrănit, a dat copilul mamei sale.

A terminat de mâncat înaintea tuturor, s-a ridicat de la masă și i-a rugat să mănânce mai departe, apoi a ieșit încet din odaie. Când a trecut pe lângă domnul Wu și fiii săi, aceștia s-au ridicat pe jumătate, salutând-o astfel, iar ea a surâs, le-a răspuns cu o înclinare a capului și și-a văzut de drum.

În acea noapte a dormit până dimineța, fără să se trezească.

În schimb, pentru Xiuming jumătatea de oră petrecută în prezența doamnei Wu a însemnat ceremonia ei de nuntă. Evenimentele de azi-noapte o zăpăciseră. Îi plăcuse bărbatului sau nu? Domnul Wu nu îi adresase niciun cuvânt și plecase de lângă ea înainte de ivirea zorilor. Fata dormise până la amiază. Toată după-amiaza nu s-a apropiat nimeni de ea, în afară de o slujitoare. Apoi, seara, Ying îi spusese să se alăture familiei la masă. Se grăbise să se pregătească, iar la momentul potrivit se strecurase cu întârziere în sala de mese și luase repede copilul din brațele doicii. Micuțul nu plânsese. Copiii nu plâneau niciodată când stăteau cu ea. În sat îngrijise mulți copii de țărânci. Una câte una, doamnele care îi deveniseră rude îi dăduseră binețe, pe jumătate nepăsătoare, pe jumătate sfioase, iar ea le răspunsese doar cu o aplecare a capului. Nu putu mânca nimic.

Însă după ce doamna Wu a părăsit încăperea, Xiuming a simțit deodată o foame de lup. Răsucindu-și trupul în așa fel încât să nu stea față în față cu ceilalți, a mâncat cât de iute a putut două boluri cu orez și carne.

După ce masa s-a sfârșit, a rămas în așteptare, din ce în ce mai sfioasă, când Meng și Rulan s-au ridicat să plece. Dar Meng, din bunătatea și blândetea sufletului ei, s-a oprit o clipă să-i vorbească.

— Voi veni mâine să te vizitez, doamnă de-a doua, a zis ea.

— Nu sunt demnă, i-a răspuns Xiuming cu o voce slabă.

Nu putea s-o privească pe Meng în ochi, dar vorbele femeii o alinaseră și acum se simțea fericită. A ridicat privirea, iar Meng i-a zărit sufletul sfios și părăsit.

— O să vin cu copilul meu, a făgăduit ea.

Xiuming a ieșit din sala de masă odată cu femeile și copiii, ascunzându-se de privirile bărbaților în mijlocul lor. Însă aceștia o priveau pe furiș, fiecare în felul lui.

În noaptea aceea domnul Wu a venit devreme în curtea cu bujori, dar fata încă nu era în pat. Tocmai își cosea hainele încă neterminate, când i-a auzit pasul. Când a intrat, ea s-a ridicat și și-a ferit chipul. El s-a așezat, iar ea a rămas în picioare. Bărbatul și-a dres glasul, și-a pus palmele pe genunchi și s-a uitat la ea.

— Tu, a început el, fără să-i spună pe nume. Tu nu trebuie să te temi de mine.

Fata nu a fost în stare să-i răspundă. Ținea veșmântul strâns cu ambele mâini și stătea dinaintea lui încremenită ca o stană de piatră.

— În casa asta, a vorbit din nou domnul Wu, ai toate motivele să fii fericită. Mama copiilor mei e bună. Aici sunt multe femei tinere, soțiile fiilor mei, soțiile verișorilor mei și mulți copii. Pari să ai o fire blândă și, neîndoielnic, ești supusă. Vei fi foarte fericită aici.

Ea tot nu i-a răspuns. Domnul Wu a tușit și și-a desfăcut puțin cureaua. Mâncase cu multă poftă și respira greu. Însă nu terminase de vorbit.

— În ceea ce mă privește, n-ai multe îndatoriri. Îmi place să dorm până târziu. Dacă sunt aici, nu mă trezi. Noaptea, când sunt treaz, îmi place să beau ceai. Dar nu din cel roșu. Sângele mi se înfierbântă lesne, așa că nu suport două cuverturi nici măcar iarna. Nu mă îndoiesc c-o să înveți lucrurile astea, precum și altele.

Fata a scăpat haina. Îl privea și își uitase sfiala.

— Atunci... doriți să rămân aici?

Nevoia ei de a-și găsi un loc sub cer o îndemnase să-l întrebe asta.

— Firește. Nu asta ți-am spus?

A zâmbit, iar chipul lui neted și frumos s-a aprins deodată, luminat de un foc lăuntric. Fata a văzut și a înțeles. Dar în seara aceea nu avea să se teamă. Era un preț foarte mic, pe care îl plătea unui bărbat bun la suflet pentru căminul găsit după atâta timp.

Capitolul VI

Surioara Hsia își respecta mereu cuvântul, însă doamna Wu nu se așteptase la o asemenea promptitudine. Peste vreo șapte-opt zile, Ying a venit în fugă la ea. Ochii ei mici și rotunzi străluceau de uimire.

— Doamnă! Doamnă!

Doamna Wu se plimba printre orhideele ei și s-a oprit nemulțumită.

— Ying, i-a spus slujnicei cu fermitate, închide gura! Parc-ai fi un pește în cârlig. Și-acum spune-mi ce s-a întâmplat.

Ying s-a supus, dar aproape imediat a continuat să vorbească:

— Cel mai mătăhălos bărbat... pe care l-am văzut... Un străin! A spus că l-ați chemat.

— Eu? s-a mirat doamna Wu, dar apoi și-a amintit. Da, poate că l-am chemat.

— Doamnă, nu mi-ați spus nimic, i-a reproșat Ying. I-am zis portarului să nu care cumva să-l lase să intre. Niciun străin n-a călcat până acum în casă.

— Nu-ți spun chiar totul. Lasă-l să intre imediat.

Ying s-a retras uluită, iar doamna Wu și-a reluat plimbarea printre orhidee. Deși trecuse atât de puțin timp de când fuseseră mutate, plantele reveniseră la viață. Aveau să o ducă bine în curtea asta umbrită. Se întrebă dacă și bujorilor noi le mergea la fel de bine. Și chiar atunci auzi un glas gros și răsunător dinspre poarta rotunjită care dădea în curte:

— Doamnă!

Se așteptase la un asemenea glas, dar nu era pregătită pentru forța acestuia. A ridicat ochii dinspre orhidee și a văzut un bărbat înalt, lat în umeri și îmbrăcat într-o robă lungă și maronie legată la brâu cu o sfoară. Era preotul. În mâna dreaptă ținea strâns o cruce care-i atârna pe piept. Știa că acea cruce era un simbol creștin, dar nu asta o interesa, ci mărimea și forța mâinii care o cuprindea.

— Dacă-ș ști cum să vă vorbesc, v-aș răspunde la salut, i-a spus doamna Wu cu glasul ei ca un clopoțel de argint. Intrați, vă rog.

Preotul și-a aplecat capul masiv și a intrat în curte. Ying l-a urmat, cu fața lividă de spaimă.

— Pofțiți în biblioteca mea, vă rog.

Doamna Wu s-a oprit în ușă, așteptând ca omul să intre înaintea ei. Însă preotul și-a desprins mâna de pe cruce și a făcut un mic gest

în direcția ușii.

— În țara mea, doamna intră prima, a explicat el zâmbind.

— Chiar așa? a murmurat ea. Dar, într-adevăr, poate că-i mai bine să merg eu înainte, căci cunosc drumul.

A intrat, s-a așezat la locul ei obișnuit și i-a arătat preotului celălalt scaun, aflat de cealaltă parte a mesei. Ying s-a furișat spre ușă și a rămas acolo, pe jumătate ascunsă, holbându-se la ei. Doamna Wu a zărit-o.

— Ying, vino aici, i-a poruncit ea.

Apoi s-a întors către preot, surâzând ușor.

— Femeia asta proastă n-a văzut niciodată un om atât de mare și nu-și poate lua ochii de la dumneavoastră. Vă rog s-o iertați.

Preotul i-a răspuns cu aceste vorbe ciudate:

— Poate că Domnul mi-a hărăzit trupul ăsta imens pentru ca aceia care mă privesc să se amuze. Ei bine, răsul e un lucru bun.

Glasul lui bubuitor se rostogolea prin încăpere.

— Cerule! a exclamat slab Ying, ridicând privirea spre grinzile tavanului, parcă-i un tunet!

— Ying, adu ceai cald, i-a poruncit doamna Wu slujitoarei, vrând să o liniștească, iar Ying a tulit-o ca o pisică.

Preotul stătea nemișcat, iar trupul lui imens umplea scaunul mare, sculptat. Și totuși, cum observă acum doamna Wu, era și foarte slab. Crucea de pe pieptul lui era de aur. Avea pielea măslinie, iar ochii lui mari și negri, adânciți în orbite, erau foarte limpezi și triști. Avea părul ușor ondulat, nici lung, nici scurt. Perii din barbă îi erau subțiri și negri. În mijlocul bărbii, răsăreau niște buze neobișnuit de roșii.

— Cum să vă spun? a vrut să știe doamna Wu. Am uitat s-o întreb pe surioara Hsia cum vă cheamă.

— Eu n-am niciun nume al meu. Dar mi se spune André. E un nume la fel de bun ca oricare altul. Unii îmi spun părintele André. Doamnă, eu aș prefera să-mi spuneți fratele André.

Doamna Wu nici nu s-a învoit, nici nu s-a împotrivit. Nu a pronunțat nici numele bărbatului, nici titlul bisericesc. În schimb, a pus încă o întrebare:

— Și religia dumneavoastră?

— Haideți să nu vorbim azi despre religia mea, i-a răspuns bărbatul.

Auzind asta, doamna Wu a zâmbit ușor.

— Eu credeam că toți preoții vor să vorbească despre religia lor.

Fratele André a privit-o îndelung. În ciuda forței care emana din privirea lui, în ea nu se citea nicio urmă de îndrăzneală, iar doamna Wu nu s-a simțit șocată. Privirea lui era tot atât de impersonală precum un felinar înălțat pentru a dezvălui o cărare necunoscută.

— Mi s-a spus că doriți să-mi vorbiți, doamnă.

— Într-adevăr.

Dar doamna Wu șovăia. Și-a dat seama că Ying răspândise prin bucătării vestea că în casă venise un monstru. La ușă se auzeau șoapte și foșnete. Din scaunul în care stătea întrezărea copii. I-a strigat cu o voce binevoitoare:

— Haideți, copii! Veniți să-l vedeți.

O droaie de copii s-au îngrămădit îndată în ușă. Erau aidoma unor flori scăldate în lumina dimineții și doamna Wu se mândrea cu ei.

— Vor să vă privească, a explicat ea.

— De ce nu? a răspuns preotul și s-a răsucit spre ei.

Copiii s-au tras înapoi, dar văzând că omul rămânea nemișcat și zâmbea, s-au apropiat din nou.

— În mod sigur nu mănâncă copii, le-a zis doamna Wu. Ba poate că e ca un budist și mănâncă doar fructe și legume.

— Așa-i, a aprobat-o preotul.

— Cum de ești așa de mare? a întrebat dintr-o suflare un copil.

Era fiul unui verișor mai mic din familia Wu.

— Dumnezeu m-a făcut așa.

— Probabil că și părinții dumneavoastră erau masivi, a zis doamna Wu.

— Nu mi-i amintesc, a răspuns cu blândețe fratele André.

— Din ce țară vii? a întrebat un flăcăiaș.

Era ceva mai mare și mergea la școală. Auzise despre țări.

— N-am o țară. Unde mă aflu, acolo e țara mea.

— Locuiți aici de mulți ani, a spus doamna Wu. Vorbiți limba noastră la perfecție.

— Vorbesc multe limbi, ca să pot sta de vorbă cu toți oamenii.

— Dar locuiți de mult la noi în oraș? a insistat ea.

Începea să fie foarte curioasă.

— Doar de un an.

Copiii au prins mai multă îndrăzneală și s-au apropiat mai tare de el.

— Ce ai în jurul gâtului? l-a întrebat unul dintre ei, arătând cu un degețel auriu.

— E crucea mea, a spus fratele André.

În timp ce vorbea, și-a scos crucea grea de la gât și le-a întins-o.

— Pot s-o țin în mână? a cerut voie copilul.

— Dacă vrei.

— Nu, s-a opus cu asprime doamna Wu. N-o atinge, copile. Fratele André s-a întors spre ea.

— Dar, doamnă, nu le face niciun rău.

— N-o s-o atingă, i-a spus rece femeia.

Fratele André a lăsat crucea să cadă pe pieptul său lat, și-a încrucișat mâinile mari pe genunchi și a tăcut.

Ying a adus ceaiul, croindu-și drum printre copii.

— Mamele voastre vă cheamă, i-a anunțat ea cu voce tare. Toate mamele voastre!

— Întoarceți-vă la mamele voastre, a poruncit doamna Wu, fără să ridice tonul.

Copiii s-au răsucit îndată și au luat-o la fugă.

Dintr-odată, ochii adânci ai fratelui André o priviră cu admirație.

— Nu se tem de dumneavoastră, dar vă ascultă, i-a spus el.

— Sunt niște copii buni, a comentat doamna Wu, mulțumită că preotul înțelesese asta.

— Aveți suflet bun, a adăugat el. Dar nu sunt încredințat că sunteți fericită.

Vorbele acelea, rostite cu mult calm, au zguduit-o atât de violent, de parcă ar fi străpuns-o un pumnal ascuns, iar ea nu-și dădea seama unde o lovise lama. A început imediat să nege:

— Dimpotrivă, sunt pe deplin fericită. Mi-am rânduit viața întocmai cum am dorit. Pe deasupra, am fii...

Preotul și-a ridicat privirea profundă și pătrunzătoare, dar nu a spus nimic. În schimb, a ascultat atent. Tocmai natura acestei atenții tăcute și depline o făcu să șovăie pe doamna Wu.

— Vreau să spun că sunt foarte fericită, doar că simt nevoia de cunoaștere. Nici eu nu știu ce soi de cunoaștere.

— Poate că nu e vorba de a cunoaște, cât de a înțelege mai bine ceea ce știți deja.

Cum se făcea că discuta despre ea însăși cu acest străin? A stat pe gânduri o clipă, apoi a renunțat să îi răspundă.

— Nu v-am invitat să veniți aici pentru mine, ci pentru al treilea fiu al meu. Vreau să poată vorbi o limbă străină.

— Care limbă anume? a cerut el să afle.

— Care e cea mai potrivită?

— Franceza e cea mai frumoasă și italiana, cea mai poetică. Rusa

are cea mai multă forță, iar germana e cea mai concretă. Dar în engleză se încheie mai multe afaceri decât în oricare altă limbă.

— În cazul ăsta ar fi mai bine să învețe engleza, a spus hotărâtă doamna Wu.

Și-a ridicat ochii către chipul lui măsliniu.

— Care e onorariul dumneavoastră?

— N-am un onorariu, a spus încet fratele André. N-am ce face cu banii.

— Un preot care nu are ce face cu banii?

Zâmbetul ei ascundea o ironie subtilă.

— *Eu* n-am ce face cu banii, a repetat fratele André, subliniind ideea.

— Dar mă simt tare stânjenită dacă mă siliți să primesc ceva fără să dau nimic în schimb. Să dau bani bisericii de care aparțineți, pentru fapte de milostenie?

— Nu. Religia e mai bună fără asemenea daruri.

Preotul s-a gândit o clipă, apoi a continuat:

— Poate că din când în când vor trebui înfăptuite anumite lucruri chiar aici, în orașul dumneavoastră. De pildă, un adăpost pentru orfani. Eu însumi am găzduit câțiva până le-am găsit părinți potriviți. Când va veni vremea pentru astfel de lucruri, voi veni la dumneavoastră, iar ajutorul pe care mi-l veți da va fi răsplata mea.

— Dar aceste treburi din orașul nostru nu sunt pentru dumneavoastră. Nu pot face nimic pentru dumneavoastră?

— Lucrurile astea sunt pentru mine, doamnă, i-a răspuns el.

Vocea lui a răsunat în odaie, iar doamna Wu nu l-a contrazis.

Ying, care se retrăsese în curte, a venit, a aruncat o privire înăuntru și a plecat iar când a văzut că cei doi ședeau întocmai ca la început.

— Când începem lecțiile? a întrebat doamna Wu.

Simțea că nu-l putea contrazice pe acest bărbat.

— Chiar acum, dacă doriți. Din partea mea, oricând e bine.

— Veți putea veni în fiecare seară? Ziua fiul meu merge la școala de stat.

— Voi veni cât de des va fi nevoie de mine.

Doamna Wu s-a ridicat și a chemat-o pe Ying.

— Spune-i lui Fengmo să vină aici.

A rămas în pragul ușii, având într-o parte grădina și în cealaltă biblioteca. Pentru o clipă, a avut ciudata senzație că se află între două lumi. A ieșit în curte și l-a lăsat pe preot singur. Stătea pe loc și

asculta, ca și cum s-ar fi așteptat ca el s-o cheme. Dar nu a auzit nimic. O privighetoare a poposit pe zidul care împrejmuia grădina. Se întâmpla în fiecare seară, pe la aceeași oră. Cânta foarte rar trei note clare. Apoi își lua zborul. Doamna Wu aproape că regreta că îl invitasese pe străin acolo. Ce lucruri ciudate l-ar fi putut învăța pe băiat în vorbe străine! Se pripise. S-a apropiat iar de ușă și a aruncat o privire înăuntru. Oare el considera o impolitețe faptul că îl lăsase singur? Dar când s-a uitat, i-a văzut capul masiv aplecat pe piept, cu ochii închiși. Dormea? Nu, își mișca buzele. Cuprinsă de o ușoară teamă, a făcut un pas în spate și s-a bucurat să-l vadă pe Fengmo intrând pe poarta din cealaltă parte a grădinii.

— Fengmo! l-a strigat ea.

S-a răsucit în loc și a văzut cum preotul a ridicat capul, iar ochii lui întunecați s-au deschis și au început să strălucească.

— Fengmo, vino aici! a strigat iar.

— Vin, mamă.

Băiatul a ajuns lângă ea într-o clipă. Era foarte tânăr și scund pe lângă preotul cel uriaș. Doamna Wu se miră văzând cât de mic de statură era băiatul pe care ea îl considerase întotdeauna înalt. L-a luat de mână și l-a condus în bibliotecă.

— Acesta e al treilea fiu al meu, Fengmo, i-a spus ea fratelui André.

— Fengmo, a repetat preotul.

Din politețe, ar fi trebuit să-l numească „al treilea tânăr stăpân”, dar omul doar i-a repetat numele – Fengmo.

— Eu sunt fratele André.

S-a așezat.

— Ia loc, Fengmo. Mi s-a spus să te învăț o limbă străină, iar mama ta a stabilit că aceasta va fi engleza.

— Doar limba, a precizat doamna Wu.

Acum, când lecțiile urmau să înceapă, se întreba dacă nu cumva greșise încredințând acestui bărbat mintea fiului său. A instrui mintea cuiva înseamnă a te înstăpâni asupra ei.

— Doar limba, a repetat fratele André.

Simțise teama din cuvintele doamnei Wu și i-a răspuns pe dată:

— Nu vă temeți, doamnă. Sunt un om cinstit. Pentru mine mintea fiului dumneavoastră va fi sfântă.

Puterea de înțelegere a bărbatului o uluia. Nu se așteptase ca într-un trup atât de păros să viețuiască o intuiție atât de fină. În afară de surioara Hsia – care era doar o femeie copilăroasă –, ea nu mai

cunoscuse niciun străin. Doamna Wu s-a înclinat scurt și a ieșit din nou în grădină.

După un ceas, preotul s-a ivit în ușa bibliotecii. Vorbea cu Fengmo în cuvinte necunoscute. Pronunța silabele clar și lent, iar Fengmo îl asculta de parcă n-ar fi auzit nimic altceva pe lumea asta.

— L-ați învățat atât de repede să vorbească? a întrebat doamna Wu.

Stătea sub copaci, așezată pe scaunul ei de bambus, cu mâinile împreunate în poală.

— Doamnă, încă nu pricepe cuvintele, i-a răspuns fratele André. Însă eu predau vorbind numai limba care urmează a fi învățată. În câteva zile va folosi singur cuvintele astea.

S-a întors spre Fengmo.

— Pe mâine, a spus și, făcându-i o plecăciune doamnei Wu, a ieșit pe poartă, mergând cu pași mari, dar fără grabă.

Odată cu plecarea acestui preot imens, toate și-au recăpătat contururile și proporțiile obișnuite.

— Ei bine, fiule?

Fengmo încă părea buimăcit.

— M-a învățat multe într-un singur ceas.

— Spune-mi vorbele pe care le-ai învățat, l-a rugat ea.

Fengmo a deschis gura și a repetat câteva sunete.

— Ce vrea să însemne asta?

Fengmo a clătinat din cap, părând în continuare uimit.

— Nu știu. Nu mi-a spus.

— Să-ți spună mâine neapărat, i-a zis ea cu severitate. Nu vreau ca în casa asta să se rostească vorbe pe care niciunul dintre noi nu le înțelege.

Vestea despre preotul străin și masiv s-a răspândit cu iuțeala fulgerului în toată casa aceea mare. Ea a ajuns și la urechile domnului Wu. A doua zi, pe la amiază, doamna Wu l-a văzut apropiindu-se de ea. Tocmai alegea niște mătăsuri pentru cusătoreasă, care se pregătea să brodeze încălțări noi pentru copii.

— Spune-i femeii să plece, a cerut domnul Wu când a ajuns lângă ea.

Doamna Wu a observat că era iritat. A strâns mătăsurile laolaltă și i-a spus femeii:

— Întoarce-te peste o oră sau două.

Femeia a plecat, iar domnul Wu s-a așezat și și-a aprins pipa.

— Am auzit că ai tocmit un meditator străin pentru Fengmo fără să-mi suflă o vorbă.

— Ar fi trebuit să-ți spun, a recunoscut cu blândețe doamna Wu. Am făcut o greșeală. Dar m-am gândit că nu vrei să fii deranjat și totuși am simțit că Fengmo trebuie să-și îndrepte privirea spre Linyi.

— De ce? a vrut să știe domnul Wu.

Doamna Wu învățase demult că, indiferent de împrejurare, nimic nu e mai de folos femeii decât să spună adevărul în fața unui bărbat. Niciodată nu îl mințise pe domnul Wu și nu a făcut-o nici de data asta.

— Zilele trecute, când Xiuming era aici, Fengmo a văzut-o. Nu cred că între ei s-a aprins vreo scânteie, dar Fengmo e într-un moment din tinerețe când așa ceva i se poate întâmpla cu orice fată drăguță, așa că am ațâțat focul din altă direcție. Ar fi stânjenitor să avem asemenea necazuri în casă.

Ca de obicei, adevărul l-a uluit pe domnul Wu, iar ea a zărit sudoarea ce îl dădea de gol, începând să-i umezească rădăcina părului.

— Aș vrea să nu-ți mai închipui cu atâta ușurință asemenea lucruri, i-a zis el. Mereu ai impresia că bărbatul umblă după femei. Ai o părere proastă despre toți bărbații. Simt asta. Mi se pare că și pe mine mă consideri un crai bătrân.

— Dacă te-am făcut să simți așa ceva, înseamnă că sunt o neîndemânatică și te rog să mă ierți, i-a spus ea, cu glasul ca un fir de argint.

S-a așezat cu grație inefabilă, care o făcea să pară atât de îndepărtată de el, încât parcă n-ar fi stat amândoi în aceeași odaie. Femeia înțelegea foarte bine asta. Învățase cu mult timp în urmă că dacă pari să cedezi în fața celuiilalt, dai dovadă de mai multă putere decât dacă te împotrivești fățiș, iar a recunoaște cât mai curând o greșeală înseamnă să dai dovadă de o onestitate imbatabilă.

Dar știa că soțul ei încă era ofensat. În sinea ei, se simțea umilită că se dovedise într-adevăr atât de neîndemânatică încât să-l jignească.

— Dacă ai vedea ce bine arăți azi! a spus ea, zâmbindu-i fermecător. Ești mai chipeș ca oricând. Pari cu zece ani mai tânăr decât acum câteva zile.

Bărbatul a roșit și a izbucnit în râs.

— Chiar așa?

A surprins tandrețea din ochii femeii și s-a aplecat spre ea peste

masa care îi despărțea.

— Ailien, nu există alta ca tine! a exclamat domnul Wu. După tine, toate femeile mi se par fade. Am făcut ce am făcut numai pentru că ai stăruit tu.

— Știu asta și îți mulțumesc. În tot răstimpul pe care l-am petrecut împreună ai făcut doar ce-am dorit. Și acum, când ți-am cerut atât de mult, mi-ai împlinit iarăși voia.

Ochii lui s-au umezit de emoție.

— Ți-am adus un cadou.

A vârât o mână în buzunar și a scos un pumn de șervețele, pe care le-a desfăcut. Înăuntru erau două podoabe de păr în formă de fluturi și flori, din jad, perle și aur.

— Le-am văzut ieri și mi-au adus aminte de tine. Dar mă gândesc la tine mereu.

Bărbatul și-a șters fruntea brobonită de sudoare.

— Chiar și noaptea, a murmurat el fără să o privească.

Auzind asta, femeia a devenit foarte serioasă.

— Să nu te gândești la mine noaptea. Nu e corect față de Xiuming. La urma urmei, acum ea trăiește doar prin tine.

Bărbatul tot părea nefericit.

— Nu se poartă bine cu tine? a întrebat doamna Wu cu glasul ei drăgălaș.

— O, ba da, a răspuns el în silă. Dar zilele astea ești atât de departe de mine! Vom trăi despărțiți tot restul vieții? Tu, care ai trăit mereu în miezul vieții mele...

Buza lui plină de jos tremura.

Doamna Wu era atât de emoționată, încât s-a ridicat fără să vrea și s-a apropiat de el. El a înșfăcat-o de brațe și și-a lipit fața de trupul ei. Ceva a început să tremure înăuntrul ei și femeia s-a speriat – nu atât de el, cât de ea însăși. Oare o clipă de slăbiciune avea să năruiască tot ce clădise?

— Tu, perle și jad... a murmurat el. Santal și tămâie...

Femeia s-a desprins cu multă blândețe din strânsoare, până când mâinile lui au ajuns să mai strângă doar mâinile ei.

— Vei fi mai fericit ca oricând, i-a făgăduit ea.

— O să te-ntorci la mine?

— În alte feluri, a promis ea.

Acum, când îi putea vedea chipul, clipa aceea se sfârșise. Expresia de ușoară bosumflare care cuprinsese gura domnului Wu s-a îmblânzit. Văzându-i buzele, ea a simțit cum corpul ei se transformă

într-o coloană de marmură rece. Și-a retras și mâinile.

— De povestea cu Fengmo nu te îngrijora. Cât despre meditator, se pare că Linyi vrea ca băiatul să vorbească engleza. Zice că altfel Fengmo e prea demodat. Ai să vezi că într-o lună va fi gata să se însoare cu Linyi!

— Ce uneltitoare ești! i-a spus râzând domnul Wu. Cum învârți tu pe degete viețile bărbaților!

Bărbatul își recăpătase buna-dispoziție. S-a ridicat și a plecat, râzând și clătinând din cap.

Câteva minute mai târziu Ying a intrat în încăpere și și-a găsit stăpâna cufundată într-una din tăcerile ei obișnuite. Când a văzut slujitoarea, doamna Wu a ridicat capul.

— Ying, ia câteva bucăți din săpunul meu parfumat și spune-i lui Xiuming să nu se spele cu altul.

Ying stătea locului, înmărmurită.

— Nu te uita așa la mine. Mai ai și altele de făcut. Du-i fetei unul din pieptenii mei din lemn de santal și presară pudra mea de santal prin rufăria ei.

— Cum porunciți, stăpână, a spus cu acreală Ying.

În acea clipă doamna Wu a zărit pipa soțului său. Când ieșise, acesta o așezase pe o măsuță. Și-a dat seama pe loc că lăsase pipa în urmă dinadins, ca semn că avea să se întoarcă. Era un vechi semn intim între femeie și bărbat.

Ying s-a întors și a dat să plece, dar doamna Wu i-a arătat pipa, iar când a vorbit, vocea îi era dură:

— Ying! Și-a uitat pipa. Du-i-o înapoi!

Fără să scoată o vorbă, Ying s-a răsucit, a cules pipa de pe masă și a ieșit din odaie cu tot cu ea.

După ce doamna Wu a terminat de ales mătăsurile, se făcuse prea întuneric ca să mai vadă culorile. Tocmai se pregătea să dea poruncă să se aprindă lumânările, când Fengmo s-a ivit dinspre asfințit. Dezbrăcase uniforma de școală și purta o robă lungă, din brocart argintiu, brodată cu fire în aceeași nuanță. Își pieptănase peste cap părul scurt, lăsându-și liberă fruntea pătrată. După ce i-a dat binețe, doamna Wu i-a lăudat înfățișarea:

— Arăți mai bine în robă decât cu pantalonii ăia.

În vreme ce vorbea, îi cerceta cu privirea fruntea chipeșă. Însă n-aveai de unde să știi ce minte se ascundea în dosul ei. Fengmo de-abia începea să devină bărbat.

— Îți amintești cuvintele pe care le-ai învățat aseară? l-a întrebat

zâmbind doamna Wu.

Băiatul își aprinsese o țigară străină. El și Tsemo fumau multe asemenea țigări. Fumul care se ridica încolăcit părea să îi șadă bine. Fengmo nu se așezase, ci se plimba fără stare prin bibliotecă. Apoi s-a oprit și a repetat râspicat cuvintele străine.

— Le pricepi? a zis iar femeia.

Băiatul a clătinat din cap.

— Nu, dar diseară o să-l întreb ce înțeles au.

S-a oprit să asculte.

— Uite-l că vine!

Au auzit sunetul apăsător și prelung al picioarelor încălțate în pantofi de piele răsunând pe pietre. Pe urmă l-au văzut în ușă pe fratele André. Era însoțit de portar, care, văzând-o pe doamna Wu, a rămas în spate.

— Ați mâncat? l-a întrebat doamna Wu în chip de salut.

— Mănânc doar la mijlocul zilei, i-a răspuns fratele André.

Surădea plăcut, aproape timid. Cum stătea acolo, doamna Wu simți din nou că încăperea, Fengmo, chiar și ea însăși se micșorau în prezența acestui bărbat masiv. Dar el nu părea să-și dea seama de statura sa și nici măcar de propria-i făptură.

— Fengmo tocmai repeta cuvintele străine pe care i le-ați predat aseară, dar nu le știm înțelesul, a zis doamna Wu după ce s-au așezat.

— Ți-am spus niște cuvinte pe care le-a rostit odată un englez, a început fratele André. De fapt s-a născut și a trăit în Anglia, dar sufletul lui a rătăcit pretutindeni, a explicat preotul.

S-a oprit, de parcă ar fi stat pe gânduri, apoi a tradus cuvintele într-un fel de incantație:

În zori, nu numai dinspre răsărit

Lumina se revarsă prin ferestre.

Atât de-nceț pe boltă astrul zilei a suit!

Iată: la vest pământul strălucește!⁴

Doamna Wu și Fengmo sorbeau fiecare cuvânt ca pe apă.

— Asta nu-i religie? a întrebat doamna Wu, cuprinsă de îndoială.

— E poezie, a spus Fengmo.

— Te învăț primele cuvinte englezești pe care le-am învățat și eu în

⁴ Ultima strofă a poemului „Say not the Struggle Naught availeth”, aparținând poetului englez Arthur Hugh Clough (1819–1861) (n.t.).

Italia, când eram copil, a zis fratele André, zâmbindu-i. La început nici eu nu le-am înțeles.

— Așadar, același soare luminează lumea întreagă, a spus doamna Wu, căzând pe gânduri. O să râdeți de mine, frate André, a răs ea, dar, cu toate că știu adevărul, am avut dintotdeauna senzația că soarele e doar al nostru.

— Soarele e al tuturor, a spus preotul, iar noi – și cei din Răsărit, și cei de la Apus – îi oglindim lumina unii către alții în zori și în amurg.

Cei patru pereți ai încăperii păreau că dispar. Zidurile curții în care doamna Wu își petrecuse întreaga viață s-au tras înapoi. Pentru o clipă, ea a văzut limpede, cu ochii minții, că lumea era înțesată de țări și popoare și că toți trăiau sub același cer. În cele șapte mări urcau și coborau aceleași marea.

Tânjea să rămână acolo și să asculte următoarea lecție pe care fratele André urma s-o predea, însă știa că Fengmo nu s-ar fi simțit în largul lui dacă ea rămânea. S-a ridicat.

— Predați-i fiului meu, a spus și apoi a plecat.

— Ce părere are Linyi acum, când Fengmo învață engleza? a întrebat-o doamna Wu pe doamna Kang.

Într-o seară, după ce zarva zilei se încheiase, prietena ei venise în vizită. Acesta era un simbol al prieteniei dintre cele două femei: doamna Wu mergea acasă la doamna Kang de câteva ori pe an, dar doamna Kang venea să-și viziteze prietena de două sau trei ori pe săptămână. Amândurora li se părea firesc așa.

— Fiica mea mă uimește, a răspuns doamna Kang. Zice că se va mărita cu Fengmo după ce o să discute cu el de câteva ori și numai după ce el învață destulă engleză încât să poată discuta în limba asta. Ce nerușinată e că vrea să-l vadă! Cu toate astea, îmi aduc aminte că pe când eram copilă, am cedat în fața stăruințelor unei slujnice obraznice, care m-a ațâțat într-o zi de Anul Nou, când domnul Kang a venit să ne viziteze împreună cu tatăl lui. Am tras cu ochiul printr-o fereastră zăbreliată și l-am zărit. Abia după ce ne-am căsătorit și ni s-a născut primul fiu, am îndrăznit să-i povestesc. Și în tot acel timp rușinea faptei mele mă apăsa ca un păcat.

Doamna Wu a răs cu acele triluri vesele ale ei.

— Fără îndoială că, odată cu acea privire, răul a fost deja făcut.

— M-am îndrăgostit de el într-o clipă, a recunoscut doamna Kang, de data asta fără rușine.

— Ah, clipele alea! a continuat doamna Wu. Acum înțelegi de ce e bine să fii pregătit pentru ele. Inimile tinerilor sunt asemenea unor focuri dornice să ardă. Vreascurile și combustibilul sunt deja pregătite. Și totuși cum să punem la cale o întâlnire între ei – sau mai multe?

Cele două prietene stăteau pe scaune, învăluite în răcoarea serii. Pe o masă din apropiere, Ying pusese un pepene tăiat în două. Miezul galben, punctat de sâmburi negri, lucioși, era dulce și îmbrobonat. Doamna Wu a făcut semn spre bucata aflată pe partea prietenei sale.

— Mănâncă un pic de pepene, a îmbiat-o blând. O să te răcorești. În seara asta pari obosită.

La auzul acestor cuvinte binevoitoare, chipul rotofei al doamnei Kang a fost cuprins de stânjeneală. Femeia a scos din sân o batistă de mătase înflorată, și-a acoperit fața și a început să suspine în ea fără să-și ascundă lacrimile, pentru că erau doar ele două acolo.

— Ei, Meichen! a spus uimită doamna Wu. Zi-mi de ce plângi.

A întins o mână și a tras batista de pe chipul prietenei sale, care râdea și plângea totodată.

— Mi-e așa de rușine! a spus cu voce stinsă doamna Kang. Nu-ți pot spune, Ailien. Trebuie să ghicești singură.

— Doar nu ești... a spus cu severitate cealaltă.

— Ba da.

Ochii mici și sclipitori ai doamnei Kang, deși veseli, exprimau acum și ceva tragic.

— La vârsta ta! Și ai deja atâția copii! a exclamat doamna Wu.

— De felul meu, rămân grea și dacă el își lasă pantofii lângă patul meu.

Doamna Wu nu putu găsi un răspuns. Era prea bună ca să-i dezvăluie prietenei sale ce gândea sau ca să o acuze că nu-i urmase exemplul.

— În chip ciudat, pe Linyi treaba asta o deranjează mai mult decât mă deranjează pe mine, a spus doamna Kang, sucind și răsucind în mâini batista udă de lacrimi. Îmi spune mereu că sunt prea grasă, c-ar trebui să mă pieptăn altfel, că e rușinos că nu știu să citesc, că în casă e murdar și că la noi sunt prea mulți copii. Dacă Linyi rămâne cu mine și va trebui să-i spun...

— Linyi trebuie să vină repede în casa noastră, a spus doamna Wu.

În adâncul ei se întreba dacă era înțelept să aducă la ei în casă o fată încăpățanată și îndărătnică, ce-și judeca mama.

— Tu poți să-i dai lecții, a spus cu tristețe doamna Kang. Mi se pare că se teme de tine. În schimb, nu-i e frică nici de mine, nici de taică-său.

Deodată, gândindu-se la soțul ei, femeia a râs printre lacrimi.

— Bietul de el, a spus ea și și-a șters ochii. Azi-dimineață, când i-am dat vestea, și-a smuls părul din cap și a zis: „Ar trebui să plec în alt oraș și să-mi deschid acolo un negoț de unul singur”.

Doamna Wu nu a spus nimic și, ca și cum tăcerea prietenei sale i s-ar fi părut rece, aceasta din urmă s-a uitat la ea și a spus, pe jumătate cu șiretenie, pe jumătate cu tristețe:

— Poate că tu ești norocoasă, Ailien. Nu-ți iubești soțul.

Cuvintele au străpuns inima doamnei Wu. Nu era obișnuită să audă vorbe grele de la vechea ei prietenă.

— Poate că aici nu e vorba de iubire, ci de stăpânire de sine, i-a răspuns.

A luat o felie de pepene auriu și rece.

— Sau poate că nu mi-a plăcut niciodată ca lumea să râdă de mine, a adăugat. La urma urmei, tu ești mai puternică decât mine, Meichen.

— Să nu ne certăm, a rugat-o doamna Kang.

Și-a întins mâna plinuță și fierbinte și a pus-o deasupra mâinii prietenei sale, care era îngustă și rece.

— Ailien, avem aceleași probleme. Cred că toate femeile au asemenea necazuri. Tu le rezolvi într-un fel și eu, în altul.

— Dar oare ce faci tu e o rezolvare?

În vreme ce vorbea, doamna Wu simțea cum afecțiunea durabilă și sinceră pentru prietena ei îi înmuia inima și degetele ei mlădioase au apucat mâna rotofeie și bună.

— N-aș putea îndura... să fac ce-ai făcut tu, i-a răspuns doamna Kang. Poate că ești înțeleaptă, dar eu nu pot fi înțeleaptă dacă asta cere ca altcineva să se amestece între... mine și bărbatul meu.

Cine s-ar fi gândit că în acea clipă inima doamnei Wu avea să fie sfâșiată de o suferință inexplicabilă? Dintr-odată – cu toate că cele două își împletiseră degetele –, se simți atât de singură, încât o cuprinsese groaza. Se afla în vârful unui pisc, împresurată de gheață și de frig, pierdută și însingurată. Voia să strige, dar glasul nu i se înfiripa în gât. Amurgul o învăluia, ascunzând-o. Preocupată cum era de ale ei, doamna Kang nu băgă de seamă cât de țeapăn devenise corpul doamnei Wu, care se încordase de frică.

În toiul acestei spaime, doamna Wu l-a zărit pe fratele André.

Silueta imensă și dreaptă a preotului i-a învăluit singurătatea, care s-a risipit în nevoia de a-i vorbi.

— Frate André, a spus ea recunoscătoare. Intrați. O să-l chem pe fiul meu.

Când a rostit aceste cuvinte, mâna care o ținea pe cea a prietenei sale și-a slăbit strânsoarea și doamna Wu s-a ridicat.

— Meichen, dumnealui e profesorul lui Fengmo. Frate André, ea e prietena mea și-mi e ca o soră.

Preotul s-a înclinat fără să se uite la doamna Kang; chipul lui era blând. A intrat în bibliotecă. Cele două femei l-au văzut așezându-se acolo, la lumina unei lumânări. A scos o carte din sân și a început să citească.

— Ce uriaș! s-a minunat în șoaptă doamna Kang. Nu te temi de el?

— E un uriaș blând, a lămurit-o doamna Wu. Vino. Fengmo va sosi într-o clipă. Să nu dăm impresia că vorbim despre el. Vrei să intrăm?

— Trebuie să plec acasă, a spus doamna Kang. Dar hai să stabilim înainte să plec: să vorbească Linyi cu Fengmo sau nu?

— O să-l întreb și, dacă vrea, o să-l aduc mai întâi la tine acasă, iar apoi poți să vii tu aici și s-o aduci pe Linyi. Două întâlniri ar trebui să le fie de ajuns ca să ia o hotărâre.

— Ai dreptate, ca întotdeauna, a spus doamna Kang și, după ce a strâns mâna prietenei sale, a plecat.

În acea seară, după lecție, doamna Wu l-a oprit pe Fengmo, vrând să-i vorbească. Cei doi bărbați petrecuseră multă vreme aplecați deasupra cărților. Doamna Wu trecuse prin dreptul ușii, nevăzută în întuneric, și aruncase o privire în bibliotecă. Ceva anume din privirea atentă a lui Fengmo și din seriozitatea profundă a fratelui André o speria. Oare preotul înrobea sufletul băiatului folosindu-se de puterea ființei sale masive?

Simțindu-se dintr-odată amețită, s-a așezat pe un scaun de bambus. Era recunoscătoare că se lăsase în întunericul. „Cât de mult te străduiești, iar apoi dai greș!” și-a spus în sinea ei. „Când l-am invitat aici să-i fie profesor fiului meu, de unde să fi știut că preotul ăsta e atât de plin de dumnezeul lui, încât strălucește și arde și-i atrage pe toți la el?”

Știa că sufletul lui Fengmo tocmai se trezea la viață, iar dacă nu îl vrăjea o femeie, ar fi putut să-l vrăjească un zeu. Doamna Wu nu voia ca fiul ei să ajungă preot, iar asta din mai multe motive, dar mai

cu seamă deoarece trupul unui preot e sterp, iar Cerul e împotriva unui trup neroditor. Când un zeu fură un suflet dintr-un trup, acesta se răzbună schilodind și nimicind sufletul. Trupul și sufletul sunt tovarăși: niciunul nu trebuie să-l părăsească pe celălalt. Dacă peste douăzeci și cinci de ani, când Fengmo va avea copii, va dori să devină preot – așa cum li se întâmplase multor bărbați din temple –, abia atunci să-și slujească sufletul. Dar după ce își va fi slujit mai întâi trupul, nu acum!

Să între și să destrame vraja pe care o vedea țesându-se? Încă nevăzută, șovăia în prag. Apoi s-a retras. Numai ea, mama lui, nu era îndeajuns de puternică să-l înfrunte pe preotul cel uriaș. Fengmo ar fi putut să se întoarcă împotriva ei fără niciun alt motiv în afară de dorința de a-și dovedi independența față de mama sa. Nu, avea nevoie de ajutorul unei tinere vesele, de un trup încântător. Linyi trebuia să vină cât mai repede în casa lor.

După ce lecția s-a încheiat, doamna Wu a vorbit din întuneric:

— Frate André, vă mulțumesc că îmi instruiți fiul atât de bine. Până mâine, primiți salutările mele!

După acest salut, femeia s-a ridicat și a ieșit la iveală. Cei doi bărbați au încremenit în loc, parcă uluiți de prezența ei. Preotul s-a înclinat și a plecat în grabă, cu sutana lungă fluturând în urma lui asemenea unor umbre. Însă doamna Wu l-a apucat pe Fengmo de cot și când băiatul a dat să plece, l-a ținut strâns.

— Fiule, stai puțin cu mine. Am să-ți spun un lucru foarte ciudat.

Doamna Wu a intuit refuzul lui Fengmo, simțind cum i se înțepenește brațul, așa că a ridicat o mână.

— Fiul meu drag, uneori mă simt foarte singură. Ca în seara asta. Vrei să-mi fii tovarășie o vreme?

Ce fiu ar fi putut rezista aceluia glas? A pus din nou o mână pe brațul lui și l-a tras ușor.

— Hai să ne așezăm în întunericul ăsta răcoros, l-a chemat ea. Lasă-mă să vorbesc și nu mă întrerupe până nu termin ce am de zis.

— Cum dorești, mamă.

Dar femeia simțea că băiatul voia să plece, că abia aștepta să se elibereze de prezența ei. Cât de limpede citea aceste semne!

— Fengmo, i-a spus ea pe nume, iar glasul ei era o muzică izvorând din întuneric.

El n-o vedea. Doar vocea ei minunată i se strecura în ureche.

— Nu știu cum să-ți spun.

Băiatul a auzit un râset aproape stânjenit.

— Ai crescut atât de mult! Ești bărbat în toată firea. Probabil că trebuia să mă aștept... Ei, desigur că nu pot să fiu egoistă. Linyi vrea să-ți vorbească. Când Liangmo era de vârsta ta, aș fi zis că așa ceva nu-i cu puțință. Nu cred că lui Meng i-ar fi trecut prin cap să ceară așa ceva. Dar Linyi e cu totul altfel decât Meng, iar tu ești foarte diferit de Liangmo.

Vocea ei drăgălașă revărsa toate aceste cuvinte în noapte. Băiatului nu-i venea să creadă că glasul ăsta atât de tânăr și de sfios, surâzător și presărat cu pauze, era al mamei sale.

— De unde știi? a întrebat-o el repezit.

— Mama ei mi-a spus-o astăzi.

Doamna Wu s-a lăsat pe spate în scaun. Ridicându-și fața către cerul negru și catifelat, cântărea și cumpănea fiecare nuanță din glasul lui Fengmo. Se simțea cuprinsă de agitație, ca și cum s-ar fi luptat cu o forță poate mai mare decât a ei. Dar avea să învingă. Stăpâna trupul lui Fengmo, iar trupul unui bărbat e mai tare decât sufletul său.

— Poate că greșesc foarte tare, i-a spus ea lui Fengmo cu un ton pe jumătate plângăreț. Primul meu imbold e să spun că, dacă Linyi e prea îndrăzneță... n-o vreau aici, în casă.

Erau cuvintele potrivite. Din întuneric Fengmo a răspuns cu înverșunare. S-a aplecat spre ea. Îi simțea pe obraz răsuflarea curată și tânără.

— Mamă, nu înțelegi!

— Nu?

Se simți liniștită la auzul acestor vorbe. Toți fiii le spun asta mamelor.

— În ziua de azi multe fete și mulți băieți se întâlnesc, a declarat Fengmo. Nu mai e ca înainte, când erai dumneata tânără sau când s-a căsătorit Liangmo.

— Poate că ai dreptate, a oftat ea. Eu nu vreau decât să fii fericit. Dacă nu dorești s-o vezi pe Linyi, nu vreau să te oblig. Pot să-i spun mamei ei că nu se cade. Așa va ști că Linyi nu te interesează.

— Bineînțeles c-o să mă-ntâlnesc cu ea, a zis trufaș Fengmo. De ce m-aș împotrivi?

— Fengmo, i-a vorbit ea din nou pe același ton rugător, n-o amăgi pe Linyi! Multe fete ar vrea să vină în casa noastră. Acum, când mă gândesc mai bine, am avut dintotdeauna impresia că Linyi e puțin sașie...

— Dacă-i așa, o să observ lesne, a declarat Fengmo.

— Atunci o să-i zic mamei ei că peste câteva zile tu și cu mine o să...

— De ce tu, mamă? a întrebat răspicat băiatul.

— Fengmo! a strigat cu asprime doamna Wu. N-o să accept chiar așa ceva! Cum să te întâlnești cu fata de unul singur?

— Firește c-o să mă întâlnesc singur cu ea, a sărit supărat Fengmo. Să mă ducă mama de mână, ca pe un copil de țâță?

— Și dacă-ți spun că n-o să mergi deloc? a întrebat apăsător doamna Wu.

— Mamă, nu spune asta, a venit răspunsul, la fel de apăsător. N-ai vrea să-ți ies din cuvânt.

Între ei s-a lăsat tăcerea. Doamna Wu s-a ridicat de pe scaun.

— Așadar, insiști să te întâlnești cu Linyi!

— O să mă întâlnesc cu ea! a spus cu încăpățănare Fengmo.

— Atunci du-te.

Doamna Wu a trecut pe lângă el și a intrat în odaia ei. Acolo o aștepta Ying. Slujnica auzise vocile ridicate.

— Doamnă, ce?...

Însă doamna Wu a ridicat o mână.

— Așteaptă! a șoptit ea. Ascultă.

Au rămas locului, ciulind urechile. Ochii doamnei Wu sclipeau, iar răsul îi lumina fața. Auzeau dinspre curte pașii îndârjiți și mânioși ai lui Fengmo. Doamna Wu și-a cuprins trupul cu brațele și a râs tare.

— Doamnă, ce se întâmplă?

— A, nimic, a spus veselă doamna Wu. Voiam ca fiul meu să facă un lucru anume și îl va face. Asta-i tot!

A doua zi Fengmo nu s-a apropiat de ea, dar în dimineața următoare doamna Kang a venit iar în vizită. Cele două prietene și-au strâns iute mâinile.

— Fengmo și Linyi s-au întâlnit, a anunțat-o doamna Kang.

— Și cum a decurs întâlnirea? a întrebat cealaltă zâmbind.

— Am râs și am plâns, a surâs la rândul ei doamna Kang. Stăteam ceva mai departe și mă prefăceam că nu-s acolo. Voiau să plec și nu-și puteau vorbi fiindcă nu mai plecam. Stăteau alături, muți, amărâți, și totuși nu-și puteau lua ochii unul de la altul. Am plecat doar pentru câteva minute, iar când m-am întors, stăteau întocmai ca atunci când plecasem. Niciunul nu se urnise. Se zgâiau doar unul la altul. Apoi el s-a ridicat și s-a îndepărtat, dar și-au spus „Pe data viitoare”.

— Doar vorbele astea banale?

— Dar dac-ai fi auzit cum le-au spus! Ailien, o să râzi, dar când i-am auzit, am simțit nevoia să-l caut pe bărbatu-meu și să mă așez lângă el.

— Pesemne și-ar fi zis că ești neghioabă, a spus doamna Wu, surâzând.

— O, da! a răspuns râzând prietena ei. Și nu i-am spus nimic, ca să nu-l ațâț iarăși.

— Doar răul e deja făcut, a comentat poznaș doamna Wu.

— Vai, Ailien, nu râde! a oftat cealaltă femeie. Când i-am văzut pe tinerii ăștia doi... Câtă fericire! Și ce necazuri îi așteaptă... Nu poți îndrăzni să le spui tinerilor adevărul!

— Sper ca nunta să se facă repede.

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine, a încuviințat doamna Kang. Nu e bine să aprinzi focul sub un vas gol.

Nici în ziua aceea, nici în cele care au urmat Fengmo nu s-a apropiat de mama lui. Femeia nu l-a revăzut decât seara, când a venit fratele André. Doamna Wu trecea neîncetat prin fața ușii. Fengmo îl întreba pe preot mai multe cuvinte noi. Voia să scrie o scrisoare. Doamna Wu s-a uitat la chipul fratelui André. Era bun și răbdător, dar uimit. Pronunța cuvintele iar și iar, pentru ca Fengmo să le priceapă, după care le scria. Doamna Wu auzea silabele fără să le înțeleagă: sunete ciudate, lipsite de înțeles. Dar nu conta că nu le pricepea ea. Fengmo le pricepea, iar Linyi avea să le înțeleagă și ea. Băiatul ardea de nerăbdare să-i scrie fetei o scrisoare în engleză. Doamna Wu a râs tainic în întuneric. Apoi s-a simțit rușinată față de preot pentru ușurința victoriei sale. A plecat și nu i-a vorbit nimic în acea seară. În schimb, s-a culcat devreme.

Capitolul VII

Într-o zi frumoasă de la sfârșitul lunii a noua, Linyi a sosit în casa Wu în chip de mireasă. Anotimpul era prielnic pentru căsătorii: recoltele erau gata de secerat, iar orezul avea spice bogate. Vara își luase un răgaz, iar toamna încă nu începuse.

Cele două familii s-au întâlnit pline de bucurie la această a doua căsătorie care le unea. Mai cu seamă Liangmo și Meng erau fericiți. Trupul micuț al lui Meng se rotunjise datorită sarcinii. Îi era foame zi și noapte și nu mai avea grețuri. Când și-a întâmpinat sora, s-a văzut că fericirea o înfrumuseța. Mamele înșurăteilor se sfătuiseră și

hotărâseră să respecte dorința copiilor: nu au organizat o nuntă lungă, de modă veche, ca aceea dintre Liangmo și Meng. Pentru cei doi tineri nerăbdători trei zile de ospăț erau prea lungi. Voiau să aibă parte de o nuntă rapidă, modernă. Un legământ încheiat în fața celor vârstnici le era de ajuns.

Așa s-a și făcut, iar doamna Wu i-a îmbunat pe locuitorii orașului – dezamăgiți că nu se organizase niciun banchet – închiriind un restaurant pentru trei zile. Astfel a fost scutită de neplăcerea de a avea o mulțime de musafiri care să i se perinde prin casă.

— Obiceiurile astea noi au și ele părți bune, a comentat doamna Kang la sfârșitul zilei, după încheierea căsătoriei.

Bărbații se strânseseră iar în curtea domnului Wu, iar femeile, în curtea doamnei Wu. Femeilor li se serveau dulciuri dintre cele mai rafinate, iar bărbaților li se aduceau mâncăruri mai consistente. Fengmo și Linyi s-au retras în curtea lor. Printr-un noroc, un văr mai vârstnic murise în urmă cu o lună, lăsând două odăi neocupate, iar la porunca doamnei Wu, acestea fuseseră reparate și văruite.

— E adevărat că n-au rămas în urmă mobile stricate și podele murdare, ca după nunta lui Liangmo și Meng, a aprobat doamna Wu.

În acea seară se simțea fericită, ca de fiecare dată când cineva din familie se așeza la casa lui. Libertatea ei se întregea și mai mult. Fengmo nu mai făcuse lecții de o săptămână, căci așa voise el, iar preotul nu mai venise la ei. Doamna Wu nu s-a opus. Era timpul ca trupul să fie satisfăcut. Acum fratele André nu mai avea putere. Pentru ea nu mai conta dacă preotul mai venea sau nu. Îl salvase pe Fengmo, păstrându-l în familie.

Curtea era luminată de lampioane din hârtie roșie, care atrăgeau moliile din întuneric. Multe dintre aceste găze erau niște făpturi mici, cenușii, prăfoase. Însă din când în când se apropia câte un fluture mare de noapte, ce își flutura aripile de un verde-pal sau aurii cu negru. În acele clipe toate femeile exclamau încântate și niciuna nu avea stare până când fluturile nu era prins și înfipt cu un ac în ușa de lemn. Toate îi admirau frumusețea cu voce tare în timp ce ședeau comod și mâncau dulciuri. Mai cu seamă Bătrâna Doamnă se bucura de această vânătoare și bătea încântată din palme.

Când Xiuming a intrat în curte, tocmai capturaseră un asemenea fluture. Doamna Wu a zărit-o imediat. O vedea de fiecare dată când intra într-o încăpere și, ca de obicei, nu a dat niciun semn că ar fi observat-o. Pe măsură ce zilele treceau, tânăra își găsea locul în gospodărie, într-o tăcere gravă. În prezența doamnei Wu nimeni nu

vorbea despre concubină nici de bine, nici de rău. Dar stăpâna casei era mereu conștientă de prezența fetei. Când se trezea noaptea, uneori se întreba... și apoi își alunga întrebarea din minte.

În clipa aceea, când Xiuming a intrat în curte, doamna Wu a văzut-o. Fata părea să fi slăbit și era puțin cam palidă, însă delicatețea ei o făcea frumoasă.

„Trebuie s-o întreb cum se simte”, și-a spus doamna Wu care, fără să vrea, își făcea reproșuri. „O s-o chem la mine după nuntă.”

Ca de fiecare dată până acum, și-a scos-o pe Xiuming din minte, iar fata, în tăcere, și-a găsit de lucru turnând oaspeților ceai. Participase și ea la festivitățile zilei, dar pe jumătate ascunsă și ocupându-se tăcută de hrănitul copiilor sau de alte treburi. Câteodată cineva o invita să se odihnească, dar Xiuming răspundea mereu cu aceleași cuvinte: „Mai fac doar asta și gata”.

În vreme ce femeile priveau fluturile, s-a apropiat și Xiuming. Fluturile avea aripi de culoarea untului, bătând în galben, o nuanță asemănătoare cu cea a lămâilor numite „Mâna lui Buddha”, și antene lungi, negre, care au tremurat când insecta s-a simțit străpunsă de ac. Aripile mari au fluturat, iar pentru o clipă petele întunecate care le împodobeau au apărut în nuanțe verzi și aurii. Apoi fâptura a rămas nemișcată.

— Cât de repede mor! a spus deodată Xiuming.

Auzindu-i vocea, toate femeile s-au întors spre ea. Fata s-a tras înapoi, arborând surâsul ei pe jumătate suferind, pe jumătate timid, ca și cum ar fi fost ea însăși surprinsă că spusese asta. A rămas în picioare, așteptând ca toți ceilalți să se așeze din nou. Apoi s-a strecurat în liniște prin spatele celorlalți și s-a apropiat de doamna Wu. A întins mâna și a verificat bolul cu ceai al stăpânei.

— Ți s-a răcit ceaiul. O să-l încălzesc.

— Mulțumesc, i-a spus doamna Wu.

Cât timp fata s-a aplecat să încălzească ceaiul, doamna Wu a rămas complet nemișcată. A simțit parfumul lemnului de santal și a privit-o pe Xiuming drept în față. Pe chipul fetei citea o expresie de umilință.

— Soră mai mare, pot să-ți vorbesc în seara asta? a întrebat încet fata.

— Desigur.

Doamna Wu nu știa cum să-i răspundă altfel. Doar nu era să refuze! Dar simți cum buna-dispoziție i se scurge din trup. Oare ce necaz nou își întindea umbra asupra ei? Și-a sorbit ceaiul și nu a mai

vorbit până când oaspeții au plecat.

Xiuming aștepta, rămasă singură. Numai Ying mai era acolo.

— Pleacă, i-a poruncit doamna Wu slujnicei. Întoarce-te puțin mai târziu.

Nu voia să meargă înăuntru cu Xiuming. În curte aerul era neclintit și răcoros. Orhideele purpurii târzii înfloreau sub lampioane. În acea zi Meng adusese pentru prima oară un vas cu păstăi de lotus. Carnea albă din interiorul păstăilor era fără miros, iar gustul ei, fad.

Doamna Wu s-a așezat și a luat o păstaie mare și moale. Xiuming stătea șovăitoare în picioare, cu spatele încovoiat.

— Ia loc, te rog, a poftit-o doamna Wu. M-am gândit la păstäile astea de lotus. O să le mâncăm cât timp vorbim.

Dar Xiuming a spus:

— Nu mănânc, mulțumesc.

— Atunci eu o să mănânc și-o să te ascult.

Măinile delicate ale doamnei Wu desfăcură păstaia. Măinile ei păreau dintotdeauna firave, însă erau puternice. Măduva păstăilor era din fibră tare, și totuși ceda sub degetele ei, care smulgeau semințele numeroase. Dădea la o parte pielița verde de pe carnea albă folosindu-se de dinții ei albi și mici, la fel de sănătoși ca în vremea când crescuseră.

— Lasă-mă să ți le curăț eu, s-a rugat Xiuming.

Dar doamnei Wu nu i-ar fi plăcut ca mâinile fetei să atingă boabele pe care urma să le bage în gură.

— Mi le curăț singură, a răspuns ea.

Ca și cum ar fi citit alt înțeles dincolo de cuvintele ei, Xiuming nu s-a mai oferit a doua oară.

Cât timp fata s-a uitat cum e spartă păstaia și cum se scot semințele din ea, iar doamna Wu a spart în dinți semințele crocante, niciuna dintre ele nu a vorbit. Apoi, dintr-odată, de parcă și-ar fi ostoit foamea, femeia a aruncat pe jos păstaia strivită.

— Ai rămas grea, a spus ea brutal.

Rostise cuvintele vulgare pe care le foloseau femeile din popor.

Xiuming și-a ridicat privirea către doamna Wu.

— Înăuntrul meu crește fericirea, a recunoscut ea.

Folosise cuvintele cu care femeile din familiile de neam ales anunță că vor avea un moștenitor. Doamna Wu nu s-a corectat și nu a corectat-o nici pe Xiuming. A vorbit mai departe, cu aceeași voce răspicată și aspră:

— Te miști foarte repede.

Xiuming n-a răspuns la această remarcă. Și-a plecat capul și și-a lăsat mâinile în poală, cu palmele întoarse în sus și cu degetele nemișcate.

— Bănuiesc că el e încântat, a spus doamna Wu pe același ton aspru.

Xiuming a privit-o lung cu ochii ei mari și sinceri.

— Nici nu știe, a răspuns ea. Nu i-am spus.

— Ce ciudat! a comentat doamna Wu.

Era foarte supărată pe Xiuming și propria ei mânie o uimea. O adusese în casă cu un scop și fata îl împlinise. De ce să fie furioasă? Cu toate astea, furia se incolăcea în ea ca un șarpe verde și subțire. Apoi șarpele a atacat, cu veninul așezat pe limba ei.

— De obicei concubinele se grăbesc să-i dea de veste bărbatului. Tu de ce faci altfel?

Ochii fetei se umplură de lacrimi. În lumina lampionului înflorat care îi atârna deasupra capului, doamna Wu văzu lacrimile lucind.

— Am vrut să-ți spun ție, a zis Xiuming încet, cu glasul pe jumătate înecat. Am crezut că vei fi mulțumită. În schimb tu te-ai infuriat. Acum aș vrea să-mi curm zilele.

Acele vorbe pline de disperare au făcut-o pe doamna Wu să-și vină în fire. În familiile de vază nu era deloc ceva neobișnuit ca o concubină să se spânzure, să-și înghită cerceii sau să înghită opiu brut, dar astfel de gesturi erau considerate o rușine pentru acea familie. Ca întotdeauna, doamna Wu s-a grăbit să-și apere familia.

— Ce prostii spui! De ce să-ți curmi zilele, când ți-ai făcut datoria?

— Am crezut că dacă tu te bucuri, atunci mă pot bucura și eu, i-a explicat fata cu aceeași voce răvășită. Am crezut că mă pot încălzi la focul tău. Dar acum la ce foc mă voi încălzi?

Doamna Wu a început să se teamă. Își închipuise că Xiuming era o fată simplă de la țară, care avea să întâmpine semnele propriei rodnicii cu bucurie, ca un animal. Vacile nu se gândesc la taurul de prăsilă, ci la vițel. De câte ori se întâmpla să-și bată capul cu felul cum trăia fata, se liniștea singură la gândul că răsplata lui Xiuming va fi un copil, iar tânăra va fi mulțumită cu o odraslă.

— Ei, ce e? întrebă ea. Nu te bucuri pentru tine? Vei avea o jucărie, o făptură de care să te bucuri, un copil al tău pe care să-l îngrijești. Dacă va fi băiat, rangul tău în casa asta va spori. Dar îți făgăduiesc că, dacă va fi fată, nu-ți voi face reproșuri. În casa mea am întâmpinat cu bucurie atât băieții, cât și fetele. Când fiica mea a murit înainte să învețe să vorbească, am jelit de parcă aș fi pierdut

un fiu.

Fata n-a răspuns. Și-a pironit ochii triști asupra doamnei Wu și a ascultat.

— Nu mai spune că-ți curmi zilele, a continuat cu asprime doamna Wu. Du-te și bagă-te în pat. Dacă vine el, spune-i că ai vești bune.

Îi vorbea fetei cu răceală, ca să-i bage mințile în cap, însă în inima ei simțea înghețul piscului aceluia înzăpezit prăvălindu-se asupra ei. Voia să rămână singură și s-a ridicat. Dar Xiuming a făcut un salt și i-a înșfăcat tivul robei.

— Lasă-mă să stau aici în noaptea asta! s-a rugat ea. Lasă-mă să dorm aici, ca în prima noapte când am venit. Și dă-i tu vestea în locul meu. Imploră-l... Imploră-l să mă lase în pace!

Doamna Wu s-a înspăimântat de-a binelea.

— Ți-ai pierdut mințile! a muștrat-o ea sever pe Xiuming. Adu-ți aminte cine ești. Ai venit la mine fără mamă sau tată. Erai o orfană pe care soția unui țăran a cules-o din drum. Ai rămas văduvă fără să te fi măritat. Iar acum doar eu sunt deasupra ta în familia asta, cea mai avută din oraș. Toate familiile din ținut tânjesc să-și trimită fiicele în casa asta. Ești îmbrăcată în mătăsuri. În urechi ai cercei de jad și porți inele de aur. Nu-ți dau voie să te întorci în curtea mea. Ce le-aș putea spune atunci celor din casă? Du-te imediat în curtea unde ți-e locul și pentru care ai fost cumpărată.

Xiuming a lăsat să cadă tivul robei. S-a ridicat și a început să meargă de-a-ndăratelea către poartă. Văzându-i chipul disperat, asprimea doamnei Wu s-a topit dintr-odată.

— Du-te înapoi, copilă, i-a spus cu blândețea ei obișnuită. Nu te teme. Uneori femeile tinere se înspăimântă și dau înapoi la prima sarcină, deși nu m-aș fi așteptat să fii așa și tu, care ai crescut la țară. Culcă-te devreme și nu te scula dacă el vine cumva. Știu bine că te va lăsa să dormi dacă vede că nu vrei să te trezești. E bun și blând. Doar îl cunosc. De ce te temi de el? Măine o să-i dau vestea. O să fac asta pentru tine. Măcar atât pot face.

Ca și cum blândețea doamnei Wu ar fi liniștit-o, Xiuming a șoptit câteva cuvinte de mulțumire și a ieșit din curte. Doamna Wu a stins lămpioanele unul câte unul, până când curtea s-a cufundat în întuneric. A mers ostenită în odaia ei, iar Ying a venit și a ajutat-o să se pregătească de culcare. Cu toate că a observat expresia nespuse de tristă și rece de pe chipul stăpânei, slujitoarea nu a îndrăznit să-i pună nicio întrebare.

A tras draperiile în jurul siluetei tăcute și a mers în curtea

gălăgioasă a servitorilor. Bărbați, femei și copii, toți servitorii strânși laolaltă încă mai mâncau resturile de la ospățul de nuntă, iar lui Ying îi plăcea să mănânce. Și-a umplut bolul cu mai multe feluri de mâncare, s-a așezat pe pragul unei uși și a mâncat cu plăcere. În tot acest timp a ascultat sporovăiala servitorilor, care răsuna în casa cea mare. În afară de Peng Er, slujitorul stăpânului, Ying era deasupra tuturor. Peng Er mânca și el. Fața lui rotofeie lucea de sudoare. Lângă genunchiul lui i se așezase mezina, o fetiță de vreo doi-trei ani. Ori de câte ori slujitorul se oprea din mestecat ca să-și tragă răsuflarea, fetița deschidea gura și țipa. Atunci bărbatul îi ducea castronul lui la gură și o hrănea cu bețișoarele sale.

O femeie a râs în amurg și a strigat:

— Peng Er! Stăpânul doarme în fiecare noapte în Curtea Bujorilor?

— Îi duc ceaiul acolo în fiecare dimineață! a strigat el drept răspuns.

Aceeași voce veselă a întrebat:

— Ying, ce se mai întâmplă în Curtea Orhideelor?

Însă Ying n-a catadicsit să răspundă. A isprăvit repede mâncarea din bol, a scos apă rece dintr-un chiup, și-a clătit gura și a scuipat apa spre întunericul din care venise întrebarea.

La acest semn, servitorii – bărbați, femei și copii – s-au împrăștiat. Cu toții se temeau de Ying. În casa asta femeia stătea prea aproape de tron.

Doamna Wu s-a trezit la revărsatul zorilor. Simțea o apăsare și se chinuia să se dezmeticească din somn și să scape de această povară. Nu avusese o noapte bună. Dormise chinuit, fără să uite vreo clipă de sine. Deoarece trăia în inima casei, în unele nopți simțea întreaga familie împrejurul ei, întocmai cum inima își simte trupul. Și atunci și-a amintit. Fusese noaptea nunții lui Fengmo. Toate nopțile de nuntă erau pline de neliniști. Oare cei doi se împreunaseră? Fusese bine sau rău? Nu putea ști până ce avea să-i vadă. Dar nici nu se putea rezezi să-i vadă. O să știe abia când momentul o să vină de la sine și o să se facă ora potrivită.

A oftat și apoi și-a amintit de a doua povară. Îi făgăduise lui Xiuming ceva, iar acum ar fi vrut să-și poată lua cuvântul înapoi. Dar cum să facă așa ceva? Fără îndoială că fata se agățase de promisiunea ei toată noaptea. Apoi, de parcă n-ar fi avut destule necazuri, Ying a intrat în odaie. Văzuse că stăpâna era trează.

— Bătrâna Doamnă e bolnavă, i-a spus Ying. Zice că simte că la

ospățul de ieri a înghițit un gândac, iar acum îi umblă prin burtă. I se pare că-l simte: e mare cât un șoarece, i se așază pe ficat și-i scurmă inima cu labele. Sigur că n-are cum să fie un gândac. Oricâte cusururi ar avea bărbatul meu, n-ar fi niciodată atât de neglijent.

— Cerule! A șoptit doamna Wu. De parcă n-am fi avut destule necazuri!

Dar pentru ea datoria era mai presus de toate, așa că au dat fuga și ea, și Ying. În câteva minute au ajuns în curtea alăturată, unde Bătrâna Doamnă zăcea culcată, cu capul sprijinit pe perne. Aceasta și-a îndreptat orbitele întunecate spre nora ei.

— Fă-mi repede ceva. Sunt pe moarte, a spus cu o voce slabă.

Văzând starea în care se afla soacra ei în acea dimineață, doamna Wu s-a speriat. Cu o zi în urmă bătrâna fusese la fel de plină de viață ca un copil neastâmpărat, se lăudase deoarece câștigase la *mahjong* și mâncase tot ce-i căzuse în mână.

— De ce nu m-ai chemat mai devreme? a întrebat-o pe slujnica bătrânei.

— Bătrâna Doamnă s-a înverzit în halul ăsta abia în ultima oră, a explicat femeia în chip de scuză.

— A vărsat și s-a ușurat? s-a interesat doamna Wu.

Bătrâna a croncănit:

— Am vărsat cât pentru trei sarcini și tot ce-am avut în mațe e în oala de noapte. UMLE-mă la loc, noră. Pe dinăuntru sunt numai apă. Apă și vânt.

— Poți mânca?

— Trebuie să mă umpli cumva, a spus Bătrâna Doamnă cu o voce sfârșită, dar dârză.

Încurajată astfel, doamna Wu a dat poruncă să se aducă supă slabă de orez. A ras cu mâna ei ghimbir proaspăt în bol, a luat o lingură și i-a dat Bătrânei Doamne să mănânce.

Când se îmbolnăvea, Bătrâna Doamnă era întotdeauna înduioșătoare. Gura ei veștedă era nevinovată și neajutorată ca a unui prunc. La fiecare lingură de supă, doamna Wu se uita în gura aceea. Nu-i mai rămăsese niciun dinte, iar gingiile erau roz și curate. Câte cuvinte se iviseră de pe limba aceea trandafirie, care acum se uscase! Bătrâna fusese dintotdeauna iute din fire și când se înfuria, blestema pe oricine-i ieșea în cale. Limba aceea era arma ei. Bătrânul Stăpân se temuse de ea. Dar neîndoielnic că auzise și alte lucruri din gura ei, iar domnul Wu, care fusese mereu sufletul vieții ei, învățase să rădă și auzise poezioare copilărești izvorâte din aceeași gură

bătrână.

— Mă simt mai bine, a spus într-un sfârșit bolnava. Tot ce-mi trebuie e să fiu mereu plină. La vârsta mea trupul nu mai are putere să se agațe de viață. Acum viața e ca un foc de ierburi. Arde numai când pui iarbă pe el.

— Dormi puțin, i-a spus cu glas alinător doamna Wu.

Bătrâna Doamnă a privit-o cu asprime.

— De ce-mi tot spui să dorm? Curând o să dorm pe vecie.

Doamna Wu a rămas înmărmurită când a văzut cum ochii bolnavei se umpleau de lacrimi, stingându-le asprimea. Bătrâna Doamnă plângea!

— Fiica mea, crezi că dincolo de viața asta există o alta? a mormăit ea.

A întins o mână ca o gheară, apucând mâna doamnei Wu. Gheara aceea bătrână era fierbinte și ardea de febră. Doamna Wu se ridicase, dar s-a așezat din nou. Toată viața ei Bătrâna Doamnă fusese doar un corp lacom. O femeie destul de fericită, care ignorase orice nu putea înțelege. Dusesese lipsă de ceva? Fusese bogată, bine îmbrăcată, avusese influență în casa aceea. Dar fiindcă trăise cu totul numai prin trupul ei, acum se temea văzând cum carnea se ofilea. Unde avea să se ducă după ce trupul avea s-o trădeze?

— Sper că există altă viață după cea de aici, a spus doamna Wu cu băgare de seamă.

Ar fi putut s-o amăgească pe Bătrâna Doamnă la fel de ușor cum păcălești un copil, dar nu era în stare s-o facă. Femeia nu mai era un copil, ci o bătrână aflată în pragul morții.

— Crezi că o să mă nasc iar, în alt trup, cum ne spun preoții în templu? a vrut să știe Bătrâna Doamnă.

Până atunci ea nu vorbise niciodată despre asemenea lucruri. Doamna Wu și-a cercetat cugetul, căutând să afle un răspuns cinstit. Dar cine putea zări prin umbrele viitorului?

— Nu știu, mamă, a spus ea într-un sfârșit. Dar cred că viața nu piere niciodată.

Nu a mai adăugat nimic altceva. Nu a spus ce credea ea, cum că aceia care trăiseră pe de-a-ntregul în trup aveau să moară odată cu trupul. Și-l putea închipui pe fratele André trăind fără trup, însă nu și pe Bătrâna Doamnă.

Cu toate că voia să rămână trează, femeia deja adormise. Pleoapele ei, încrețite ca ale unei păsări bătrâne, s-au lăsat și bolnava a început să răsufle adânc. Mâna ei osoasă a căzut din cea catifelată a

doamnei Wu, iar aceasta a plecat, zăbovind doar cât să-i șoptească slujniciei:

— De data asta o să-și revină, dar străduiește-te să ferești mâncărurile grase din calea ei, ca să nu poftască la ele.

— Dar Bătrâna Doamnă e încăpățânată și nu vreau să o supăr, a murmurat servitoarea, încercând să se apere.

— Tu să ascuți de mine! i-a zis tăios doamna Wu.

Și totuși, în timp ce se apropia de curtea domnului Wu, se simți mulțumită că din tot acest rău se ivise măcar un lucru bun: boala bătrânei îi dădea un motiv să meargă acolo – altul decât pricina ei. O trimisese pe Ying înainte, ca să-i anunțe venirea. Când a ajuns la poarta curții, a găsit-o acolo: slujitoarea o aștepta să-i spună că domnul Wu fusese cu treburi în oraș și tocmai ce se întorsese. Soțul ei îi lăsase vorbă prin Ying să aștepte până ce el își schimbă hainele.

Doamna Wu s-a dus să aștepte în curtea unde își petrecuse atâția ani din viață. Bujorii răsădiți acolo creșteau viguroși. Bobocii înfloriseră deja, petalele stăteau pleoștite, însă frunzele erau întunecate și cărnoase. Cineva plantase în iaz semințe de lotus, iar florile mari și rozalii pluteau deschise la suprafața apei. În inima fiecărei flori tremurau stamine pârguite, gata să se înmulțească, acoperite cu praf auriu. Mireasma lor umplea aerul din curte, iar doamna Wu și-a scos batista și a dus-o la nas. Parfumul era prea greoi.

Din curte a trecut în camera mare. Mobila rămăsese la locul ei, dar fuseseră aduse și alte obiecte. În odaie erau prea mulți arbuști în ghivece. Pe pereți atârnavu câteva tablouri străine înrămate. Nicăieri nu mai domnea curățenia de altădată. S-a simțit nemulțumită văzând că praful fusese măturat și împins sub scaune și prin unghere. S-a îndreptat către ușile masive din lemn sculptat, cu zăbrele, care în acea clipă erau larg deschise. S-a uitat în dosul unei uși.

Domnul Wu a intrat, încheindu-și haina gri de mătase.

— Mamă a fiilor mei, e ceva dincolo de ușă? a întrebat el cu glas vesel.

Ea l-a privit și a roșit ușor.

— E praf, i-a răspuns. Trebuie să vorbesc cu vechilul. Odaia asta trebuie dereticată.

Domnul Wu privi în jur, de parcă acum ar fi văzut încăperea pentru prima oară.

— Poate că ai dreptate. Odaia asta are nevoie de tine, a continuat

el după o clipă de tăcere.

Dar o spuse pe un ton vesel și râzând jucăuș. Ea a devenit serioasă și nu i-a răspuns.

S-au așezat. Ea îi cercetă chipul fără ca el s-o observe. Bărbatul părea bine hrănit, iar cutele din jurul gurii căpătaseră iar o expresie veselă. Tocmai asta dorise și plănuise ea. Și atunci de ce simțea în ea o dorință plină de cruzime să-l rănească?

— Mama ta e bolnavă, l-a anunțat ea brusc. Te-ai dus la ea?

Surâsul a dispărut de pe chipul lui.

— Din păcate, nu. Ar fi trebuit să merg azi-dimineață, dar m-am luat cu treburile mele și...

— E foarte bolnavă, a repetat doamna Wu.

— Doar nu vrei să spui că...

— De data asta nu. Dar sfârșitul i-e aproape. Sufletul ei a început să se întrebe ce-l așteaptă și m-a întrebat dacă eu cred în viața de apoi. Dacă pune astfel de întrebări, înseamnă că trupul a început să moară, iar sufletul se teme.

— Și ce i-ai răspuns?

Chipul lui a devenit deodată solemn.

— I-am spus că sper să existe o viață de apoi, dar de unde să știu eu?

Bărbatul s-a supărat din senin.

— Cât de crudă ești! i-a strigat el. Cum poți să-ți mărturisești îndoiala în fața unei bătrâne?

Și-a deschiat haina la nasturele de sus, care îi strângea grumazul plin. A scos din guler un evantai și a început să-și facă vânt cu îndârjire.

— Tu ce i-ai fi răspuns? a întrebat ea.

— Aș fi liniștit-o! a strigat domnul Wu. I-aș fi spus că la Izvoarele Galbene⁵ o așteaptă doar fericire. I-aș fi spus...

— Atunci poate c-ai face bine să te duci tu la ea și să-i spui asta.

Când se mânia, doamna Wu nu ridica niciodată tonul. În schimb, glasul îi devenea aidoma unui pârau de argint topit. În clipa aceea argintul se scurgea la vale arzând.

Însă domnul Wu s-a mulțumit să-și răsfrângă buza de jos.

— Să știi c-o să-i spun.

Preț de o clipă cei doi au rămas tăcuți, fiecare luptându-se să-și

⁵ În cultura chineză Izvoarele Galbene reprezintă lumea subterană, unde hălăduiesc spiritele morților (n.t.).

recapete stăpânirea de sine. Ea stătea absolut nemișcată, cu mâinile încremenite în poală, și își plecase ușor capul. Nici el nu făcea vreo mișcare – doar mâna lui agita neîncetat evantaiul. Fiecare se mira de ce se supăraseră pe celălalt și niciunul nu găsea vreun răspuns.

Ea a vorbit prima.

— Mai am ceva de spus.

Glasul încă îi suna ca un pârau de argint.

— Vorbește, a îndemnat-o domnul Wu.

Încă o dată, femeia a decis să spună adevărul.

— Ieri-seară Xiuming a venit la mine și m-a rugat să-ți spun că a rămas grea.

A folosit din nou cuvintele vulgare. Nu a săltat capul și nici nu și-a ridicat privirea, ci a stat în continuare nemișcată și grațioasă.

A auzit cum evantaiul și-a curmat mișcarea și a foșnit pe mătasea hainelor bărbatului. Acesta a rămas tăcut atât de mult timp, încât până la urmă doamna Wu a ridicat ochii. Se zgâia la ea, cu un surâs jenat și caraghios întipărit pe chip, și își freca creștetul capului cu mâna dreaptă, într-un gest pe care femeia îl înțelegea perfect. Era un amestec de veselie, rușine și plăcere.

Când ochii lor s-au întâlnit, bărbatul a râs tare.

— Otrăvește-mă. Pune-mi otravă în orez sau aur mărunțit în vin. Sunt un nerușinat. Dar, mamă a fiilor mei, n-am făcut altceva decât să te ascult. Nimic mai mult.

Râsul i se strecura din gâtlee fără să vrea. Colțurile gurii îi zvâcneau și pleoapele îi tremurau.

— Nu te preface că nu ești mulțumit, i-a zis ea. Știi bine că ești mândru de tine.

— Vai mie! Sunt prea viril, s-a văitat el.

Ca de atâtea ori în vremea când trăiseră împreună, râsul i-a unit și cei doi s-au întâlnit din nou pe puntea clădită astfel. În acel râs femeia simțea ceva. Nu îl iubea! Meichen avusese dreptate. Nu îl iubea. Nu îl iubise niciodată. Și atunci cum ar fi putut să-l urască? Era ca și cum ultimul lanț i-ar fi căzut de pe suflet. De nenumărate ori ridicase acele lanțuri și le înfășurase în jurul ei. Dar acum nu mai trebuia s-o facă. Se eliberase de el pe deplin.

— Ascultă-mă, i-a zis doamna Wu când râsul a încetat. Să fii bun cu ea.

— Am fost mereu bun cu toată lumea.

— Te rog, fii serios o clipă. E primul ei copil. Nu te ține de capul ei. Las-o în pace dacă se întoarce cu fața la perete.

Bărbatul a clătinat din cap către ea.

— Poate că o singură concubină nu-i de ajuns, a tachinat-o el și și-a lipit vârful limbii de buza de sus.

Dar n-o mai putea atinge ori jigni. Doamna Wu a surâs.

— Poți să mergi la mama ta. În loc să-i vorbești despre sufletul ei, spune-i c-o să ai încă un fiu.

Dar pe Bătrâna Doamnă n-a înveselit-o nici măcar vestea pe care i-a adus-o fiul ei. Doamna Wu tocmai ajunsese în curtea ei, după ce se oprise pe drum ca să se joace cu copiii, când Ying a venit în fugă și a chemat-o.

— Bătrâna Doamnă se simte mai rău! a strigat slujitoarea. Se teme și vă cheamă, stăpână! Stăpânul e acolo și vă imploră să veniți.

Doamna Wu s-a întors repede și s-a grăbit să ajungă la căpătâiul bolnavei. Domnul Wu era acolo și mângâia mâna pe jumătate teapănă a mamei sale.

— Starea ei e mai rea! a strigat el când a văzut-o. Bătrâna mea mamă a ales drumul spre lumea de jos!

În ochii sticloși ai Bătrânei Doamne a pâlpăit o sclipire, dar femeia nu mai era în stare să vorbească. În schimb, a deschis gura și și-a schimonosit chipul, ca și cum ar fi vrut să plângă. Dar nicio lacrimă nu s-a ivit și niciun sunet nu s-a auzit, iar bătrâna doar privea jalnic la nora ei.

Doamna Wu a înțeles pe loc că Bătrâna Doamnă era mai speriată ca oricând.

— Adu repede vin, i-a spus lui Ying, care o urmase. Trebuie s-o încălzim, ca să-și poată simți trupul. Adu vinul de Canton. Încălzește-l iute. Și trimite portarul după doctor.

Bătrâna se uita mai departe la doamna Wu, implorând-o s-o ajute, cu chipul incremenit în expresia jalnică a unuia care plânge.

— Ying o să aducă niște vin cald, i-a vorbit doamna Wu cu glasul ei cel dulce și liniștitor. O să te simți mai bine și mai înzdrăvenită. Nu te teme, mamă. N-ai de ce să te temi. În jurul tău toate sunt neschimbate. Copiii se joacă afară, la soare. Slujnicele cos și se îngrijesc de casă. Bucătarii pregătesc cina. Viața merge mai departe, așa cum a mers dintotdeauna, și va merge mai departe mereu. Strămoșii noștri au construit casa asta, noi am trăit în ea atâția ani, iar copiii noștri ne vor urma. Viața e fără sfârșit, mamă.

Glasul ei melodios și alinător răsuna în odaia tăcută. Bătrâna Doamnă l-a auzit și, încetul cu încetul, cutele de pe chipul ei s-au

netezit, iar expresia plângăreată s-a stins. Buzele i-au tremurat din nou și a început să răsuflă. Cât timp expresia aceea îi înghețase chipul, păruse să nu mai respire.

În scurt timp, Ying a venit în fuga mare, aducând vin cald într-un urcior mic, cu gât lung. Doamna Wu l-a ridicat la buzele deschise ale bătrânei și a picurat vinul în gura ei. Bolnava a înghițit o dată, de două ori, de trei ori. O urmă palidă de plăcere i s-a ivit în ochi. A înghițit încă o dată și a mormăit câteva vorbe:

— Pot simți...

Apoi în ochii ei a apărut o expresie de uimire și furie. În timp ce simțea vinul cald în pânțele, inima ei dărză s-a oprit. Femeia s-a cutremurat, vinul i-a venit înapoi pe gât, a pătat cuvertura, și astfel a murit Bătrâna Doamnă.

— Vai, mamă! a gemut înspăimântat domnul Wu.

— Ia urciorul! i-a poruncit tăios doamna Wu lui Ying.

S-a aplecat, și-a scos din mânecă batista de mătase fină și a șters buzele Bătrânei Doamne. A ridicat cu amândouă mâinile capul bolnavei. Dar capul era inert, așa că l-a așezat la loc pe pernă.

— Sufletul i-a zburat, a anunțat ea.

— Vai, mamă! a gemut iar domnul Wu.

A început să jelească în gura mare, iar doamna Wu l-a lăsat să plângă. Când oamenii mor, anumite lucruri trebuie săvârșite repede. În cazul oamenilor atât de bătrâni cum era soacra ei, cele șapte spirite ale cărnii nu părăsesc trupul imediat. Bătrâna Doamnă trebuia curățată de rău și închisă între patru pereți, pentru ca aceste spirite eliberate din trup să nu facă rele în casă. Trebuiau să cheme preoții. În adâncul ei, doamna Wu nu credea nici în acești preoți, nici în zeii lor. În timp ce domnul Wu plângea și mângâia mâna mamei sale, doamna Wu privea în jos. Și-a dat seama uimită că în ea izvora dorința copleșitoare de a-l chema acolo pe fratele André și de a lăsa în seama lui alungarea răului din casă. Dar asta nu ar fi mulțumit familia. Dacă peste vreun an un copil s-ar fi îmbolnăvit sub acest acoperiș, toată lumea ar fi învinuit-o că nu se îngrijise de spiritele din trupul bătrânei. De dragul familiei, trebuia să respecte vechile tradiții.

S-a întors către Ying:

— Cheamă preoții. Iar îmbălsămătorii să vină și ei la timpul lor.

— Am eu grijă de toate, a promis Ying și a plecat.

— Vino, tată al fiilor mei, l-a chemat doamna Wu pe soțul ei. S-o lăsăm aici o vreme. Slujnicele or s-o spele și or s-o îmbrăce. Preoții

vor veni s-o purifice, iar îmbălsămătorii or să-și facă datoria. Trebuie să pleci de aici.

Bărbatul s-a ridicat supus și cei doi au ieșit împreună. Ea mergea încet pe lângă el, iar el suspina în continuare și își ștergea ochii cu mâneca. Ea ofta fără să plângă. Nu mai plânsese de ani de zile, iar în clipa aceea se părea că lacrimile îi secaseră. Dar când el i-a auzit oftatul, a luat-o de mână și așa, mână în mână, au mers până în curte. S-au așezat amândoi, iar femeia l-a lăsat să-i depene amintiri despre mama lui: cum îl scăpa de pedepsele tatălui său, cum se furișa în odaia lui când tatăl îl silea să studieze, aducându-i vin, prăjituri și nuci, cum îl ducea la teatru în zilele de sărbătoare, iar când era bolnav, îi aducea la pat jongleri și scamatori care să-l distreze, cum îi dădea să pufăie dintr-o pipă cu opiu când avea dureri de dinți.

— A fost o mamă bună, i-a zis el. Mereu veselă – și mă înveselea și pe mine. M-a învățat să mă bucur de viață.

Doamna Wu asculta totul în tăcere, îndemnându-l să mănânce și să bea, să bea încă puțin. Disprețuia beția, însă câteodată vinul ajuta: tocea ascuțișul suferinței. Așa că el a băut vinul cald pe care soția lui poruncise să fie adus. Pe măsură ce bea, limba i se împletea tot mai tare și repeta același lucru la nesfârșit, până când, într-un final, capul i s-a lăsat în piept.

Atunci doamna Wu s-a ridicat în tăcere și a intrat în odaia care odinioară fusese a ei. S-a uitat pe sub draperiile de satin ale patului. Acolo, lipite de peretele din spate, a întrezărit o ceafă acoperită cu păr negru și conturul unui umăr zvult.

— Xiuming, a chemat-o încet. Dormi?

Fata s-a întors către ea, iar doamna Wu i-a văzut ochii ținându-o din întuneric.

— Xiuming, în seara asta nu-i nevoie să dormi aici. Bătrâna Doamnă a plecat la Izvoarele Galbene, iar el s-a îmbătat de durere. Ridică-te, copilă.

Xiuming s-a strecurat afară din pat, tăcută și supusă.

— Unde să mă duc? a întrebat ea umilă.

Doamna Wu șovăia.

— Ai putea veni în curtea mea, i-a spus în cele din urmă. În noaptea asta n-o să dorm. Trebuie s-o veghez pe Bătrâna Doamnă.

— O, lasă-mă să veghez cu tine! s-a rugat Xiuming. Nu vreau să dorm.

— Dar ești tânără și, pentru binele copilului, n-ar trebui să stai

trează atât de târziu, i-a răspuns doamna Wu.

— Lasă-mă să stau cu tine! a implorat-o Xiuming.

Doamna Wu n-a putut s-o refuze.

— Bine, fie.

Așa că după ce servitorii l-au culcat pe domnul Wu, iar doamna Wu a tras cu mâna ei draperiile în jurul lui, doamna Wu și-a ocupat în acea noapte locul convenit în casă. Cei care vegheaseră până atunci s-au dus la culcare. Dar nici servitorii, nici verișorii mai vârstnici nu s-au culcat. Bătrâna Doamnă a fost spălată și îmbrăcată, iar doamna Wu s-a asigurat că toate erau duse la capăt așa cum se cuvine. Xiuming stătea pe lângă ea, tăcută, dar mereu gata să o ajute. Fata avea mâini dibace, ochi ageri și știa să ghicească dorințele înainte de a fi rostite. Dar doamnei Wu îi era foarte limpede că Xiuming nu era îndurerată. Pentru ea asta nu era moartea. Fața ei era gravă, dar nu tristă și nu se prefăcea că plânge, cum ar fi făcut alta în locul ei.

„Inima ei încă nu aparține acestei case”, și-a spus doamna Wu în vreme ce o privea. „Dar când va veni pe lume copilul, el o s-o lege de acest loc.”

Astfel, o generație și-a încheiat ciclul și a părăsit casa, iar doamna Wu a devenit capul familiei între acele ziduri, așa cum domnul Wu era capul familiei în afara casei. Nu au îngropat-o imediat pe Bătrâna Doamnă. Ghicitorii chemați au declarat că prima zi prielnică pentru îngropăciune avea să fie la mijlocul toamnei. Așadar, după ce ritualurile au fost îndeplinite, iar Bătrâna Doamnă își dormea somnul de veci în sicriul ei pecetluit din lemn de chiparos, racla a fost dusă în templul tăcut al familiei, care se afla tot în casă. Nimeni, nici măcar copiii, nu avea impresia că Bătrâna Doamnă îi părăsise. Deseori, în timp ce se jucau, copiii alergau la templu și aruncau o privire înăuntru.

— Stră-străbunico! o strigau ei încet. Stră-străbunico, ne auzi?

Apoi ciuleau urechile. Uneori nu auzeau nimic. Dar adesea, când ziua era vântoasă, își spuneau unul altuia că o auzeau pe bătrână răspunzându-le din sicriu.

— Și ce spune? întrebaseră o dată doamna Wu o fetiță, fiica unui văr apropiat.

Copila era serioasă.

— Zice: „Copii, jucați-vă. Fiți fericiți”. Dar, mamă mai mare, glasul ei e tare slab și parcă vine de foarte departe. Oare e mulțumită în sicriul ei?

— Foarte mulțumită, o asigurase doamna Wu. Ascult-o, copilă.

Du-te și joacă-te și fii fericită.

După moartea Bătrânei Doamne, familia a părut să încremenească o vreme în nemișcare. Parcă odată cu dispariția bătrânei, fiecare generație știa că se deplasase în timp și spațiu. Prin moartea ei, viața făcuse un salt și cu toții erau acum un pic mai aproape de sfârșit. Când domnul Wu și-a încheiat perioada de doliu și a lepădat hainele din pânză de sac, nu mai era același om. Fața lui rotofeie părea mai serioasă. Câteodată se ducea în curtea doamnei Wu și vorbeau despre familia ai cărei stâlpi deveniseră. El își făcea griji că nu fusese un fiu bun, așa cum ar fi trebuit. După ce discutau despre recoltă, despre birurile grele puse de seniori și guvern și dacă era cazul să facă o cheltuială sau alta, după ce isprăveau de vorbit despre copii și nepoți, domnul Wu cădea pe gânduri și își pomenea mama.

— Tu ai fost mereu bună cu ea, îi zicea el doamnei Wu. Dar eu o uitam aproape tot timpul.

Ca să-l liniștească, doamna Wu îi spunea:

— Cum ar putea un bărbat să-și uite mama? Ți-a dat viață și, trăind-o, îți amintești de ea. Ți-a dat un trup, iar când mănânci, bei, dormi și ori de câte ori te folosești de acest trup, o faci în amintirea ei. Nu le cer fiilor mei să dea fuga mereu la mine și să strige: „Mama încolo, mama încoace”. Mă simt îndeajuns de răsplătită dacă trăiesc, sunt sănătoși, se însoară, sunt fericiți și au copii. Viața mea își găsește împlinirea prin ei. Tot așa și Bătrâna Doamnă. Ea trăiește prin tine și tu, prin fiii tăi.

— Chiar crezi asta? spunea el după ce asculta.

Și de fiecare dată se liniștea, pleca și o lăsa în pace.

Rămasă singură, femeia cugeta la multe alte lucruri. Acum, mai mult ca oricând, viața ei era împărțită în două: partea care trăia în casă și cea care trăia înăuntrul ei. Uneori biruia una, alteori cealaltă. Când toți ai casei trăiau în înțelegere, doamna Wu era fericită de una singură. Când se iscau necazuri, rezolva lucrurile așa cum se pricepea.

Pe la mijlocul acelei toamne au apărut mici semne de necazuri. Doamna Wu a știut că problema avea să se înrăutățească dacă nu o înăbușea în fașă, ca pe o buruiănă agățată de un arbore tânăr. Linyi și Fengmo au început să se certe. Ea le-a observat artagul din întâmplare, într-o zi când făcea o plimbare prin toată casa. În ciuda frumuseții sale vioaie, Linyi era delăsătoare în propria ei curte. La început doamna Wu nu a vrut să pomenească nimic de asta, pentru

că Linyi era fiica prietenei sale și își dădea seama că, din pricina familiei ei numeroase, doamna Kang nu putea păstra mereu ordine și curățenie în casă. Era de așteptat ca fiicele ei să fie chiar și mai neglijente decât mama lor.

Dar și Meng era fiica doamnei Kang. Prin urmare, în loc să-i facă reproșuri lui Linyi, doamna Wu s-a dus la sora mai mare a fetei ca să-i ceară sfatul.

A găsit-o pe Meng pieptănându-și părul ei lung dimineța târziu. Era o dimineată blândă, cenușie, iar casa era pe jumătate ațipită. Doamna Wu nu i-a reproșat că se pieptăna abia atunci, dar s-a gândit că, poate, surorii mai mari i-ar fi fost de ajutor să știe că sora ei mai mică avea să fie dojenită.

Văzând-o pe doamna Wu, Meng și-a prins iute părul cu mâna.

— Tu ești, mamă? a strigat-o ea. Ce rușine mi-e că nu m-am pieptănat! O să-mi prind părul în vârful capului.

— Nu, copilă. Păptână-l cum se cuvine, a spus doamna Wu și s-a așezat.

Slujnica a continuat să pieptene părul negru, lung și mătăsos al lui Meng. Rulan și Linyi aveau părul scurt, dar Meng își purta părul așa cum o cerea tradiția.

— Câte zile mai ai până naști? a întrebat doamna Wu.

— După lună, unsprezece, a răspuns Meng. Mamă, sper c-o să mă sfătuiești. Știi cât am pătimit cu primul copil.

— Când mi-am născut eu pruncii, a intervenit veselă slujnica, s-a întâmplat pe câmp, în timp ce-mi ajutam bărbatul să are.

Slujnica era o țarancă de pe moșia Wu și familia o cunoștea demult. Se întorcea chiar și vara la câmp și venea înapoi în casa familiei abia iarna, după ce se strângea recolta, ca să ajute la treburile casei pe timpul iernii. Făcea astfel pentru că era văduvă și familia trebuia să-i poarte de grijă, dar iubea viața la țară și simțea nevoia să se întoarcă acolo măcar o dată pe an.

— N-o să pătimești atât de mult cu al doilea copil, i-a spus doamna Wu. Dar e de așteptat ca femeile trăite în casă să nască mai greu decât cele care trăiesc în aer liber.

— Linyi va naște mai lesne decât mine? a întrebat cu nevinovăție Meng.

— Nici ei n-o să-i fie mai bine, a răspuns slujnica. E prea educată. Doamna Wu a râs.

— Nu-i adevărat, draga mea. Probabil că eu sunt la fel de educată ca Linyi și totuși am născut ușor. Dar e adevărat că am avut mult

noroc în viață.

— Sunteți dintre cele pe care Cerul le hărăzește cu noroc, a aprobat slujnica.

— Linyi zice că nu vrea copii, a spus dintr-odată Meng. Mai spune și că și-ar dori să nu se fi măritat cu Fengmo.

Uluită, doamna Wu a ridicat privirea.

— Meng, ai grijă ce spui! a exclamat ea.

— E adevărat, mamă.

Și Meng a bătut din picior, înfuriată pe servitoare, și a strigat:

— Mă tragi de păr, toanto!

— Dați vina pe sora dumneavoastră, care m-a speriat, s-a apărut femeia. N-am mai auzit ca o femeie să nu vrea copii. Poate doar concubinele, care se tem să nu-și slujească trupul. Dar în casa asta până și concubina zămislește.

Doamna Wu nu a ascultat discuția asta dintre stăpână și slujnică.

— Meng, eu am venit să-ți zic că sora ta e șleampătă și aveam de gând să te întreb ce să-i spun, dar ce-mi zici tu e mai grav decât praful adunat pe sub mese. Ar fi trebuit să cercetez mai devreme căsnicia asta, dar am fost ocupată cu înmormântarea Bătrânei Doamne. Spune-mi ce știi tu.

— Am auzit-o chiar de la Linyi, începu Meng.

Niciuna dintre doamne nu se ferea de slujnică. Ce-ar fi avut de ascuns? Cele ce se petreceau în casă erau în văzul tuturor, iar servitorii trebuiau să ia și ei parte la toate.

— Spune-mi ce ți-a zis Linyi, i-a poruncit doamna Wu.

— Zice că urăște casele mari, ca asta. Își dorește să nu fi ajuns aici și zice că Fengmo e al familiei, nu al ei, că și ea aparține familiei, împotriva voinței sale, și nu lui Fengmo. Vrea să plece amândoi de aici și să locuiască singuri.

Doamna Wu nu putu pricepe cele auzite.

— Singuri? Și ce-or să mănânce?

— Linyi zice că Fengmo o să muncească și-o să câștige bani, dar asta numai dacă știe destulă engleză.

— Vrea ca el să știe mai multă engleză?

— Ca să poată câștiga bani și să poată locui singuri.

— Dar nimeni nu-i deranjează aici, a spus doamna Wu.

Era înfuriată că tocmai în casa ei apăruse această sursă de răzmeriță întunecată.

— Ea zice despre obiceiurile familiei, a explicat Meng. Sărbătorile, înmormântările și nașterile, îndatoririle nurorilor și ale servitorilor

care se ocupă de copii și așa mai departe. Se plânge că Fengmo se gândește mai întâi la familie și apoi la ea.

— Așa și trebuie, a spus ferm doamna Wu. Și așa ar trebui să facă și ea. Cum adică? E cumva o târfă, de nu aparține acestei case?

Văzând că doamnei Wu nu îi făcea deloc plăcere să audă așa ceva, Meng a tăcut. Slujnica știa și ea că povestea era prea încurcată și că nu se cădea să comenteze. A terminat de pieptănat părul stăpânei sale, i-a înfipt în păr două podoabe cu perle, a curățat pieptănul de păr, apoi a înfășurat firele pe un deget, a ieșit în curte și le-a suflat în vânt.

Doamna Wu și Meng au rămas singure.

— Și tu ai gânduri de-astea? a întrebat cu asprime sever doamna Wu pe făptura asta rotofeie și drăgălașă.

Meng a izbucnit în râs.

— Mamă, eu sunt prea leneșă, a recunoscut ea. Îmi place să trăiesc în casa asta. E curată și pusă în rânduială fără ca eu să mișc un deget. Mă bucur când un servitor îmi ia copilul dacă începe să plângă și sunt fericită toată ziua. Și apoi eu, n-am mers niciodată la școală și nu-mi pasă dacă citesc sau nu cărți. Tatăl copiilor mei îmi spune tot ce am nevoie să știu. De ce-aș vrea să știu mai multe decât vrea el să știu?

— Liangmo se poartă bine cu tine? a cerut să știe doamna Wu.

Obrajii lui Meng s-au împurpurat.

— Se poartă foarte bine cu mine în toate. Nu există bărbat mai bun decât el. Mulțumesc, mamă.

— Fengmo nu se poartă bine cu Linyi?

Meng a șovăit.

— Cine poate spune cine ațâță focul când se iscă o ceartă? Dar cred că Rulan e de vină. Umblă mereu cu Linyi. Stau de vorbă despre soții lor și fiecare adaugă la cusururile soțului ei pe cele ale celui alt bărbat.

Doamna Wu și-a adus aminte că Rulan plânsese tare rău într-o noapte, mai demult.

— Și Rulan e nemulțumită?

Meng a ridicat din umeri.

— Linyi e sora mea, a venit răspunsul după câteva clipe de șovăială. Nu stau la taclale cu Rulan.

— N-o placi pe Rulan! a exclamat doamna Wu.

Avea impresia că înainta printr-un labirint, scufundându-se adânc în ceva ce nici nu bănuise că exista în casa ei. Cât de îngrozitor era

că aceia ce-i urmau în rang pe ea și domnul Wu se certau!

— Nu-mi place Rulan, a aprobat Meng, fără ca glasul să i se schimbe sau să vădească ură.

— De ce se ciorovăiesc mereu femeile? a întrebat cu severitate doamna Wu.

Meng a ridicat iar din umeri.

— Dacă nu-ți place un om, nu înseamnă că te cerți cu el. Rulan nu-mi place fiindcă se poartă ca și cum ea ar avea mereu dreptate, iar ceilalți, nu. La fel se poartă și cu Tsemo, mamă, și mă mir că n-ai băgat de seamă până acum. I-am zis lui Liangmo că ar trebui să-ți vorbească despre asta, numai că el spune de fiecare dată că nu vrea să te deranjeze. Dar Bătrâna Doamnă știa... O mai plesnea pe Rulan.

— O plesnea pe Rulan! a strigat doamna Wu. De ce nu mi-a zis nimeni?

— Tsemo nu-i îngăduia lui Rulan să-ți spună, a explicat Meng, căreia începea să-i placă toată povestea asta. Rulan e prea educată. E mai educată ca Linyi și de-aia sora mea ascultă de ea. Vorbește întruna de lucruri pe care femeile n-ar trebui să le știe.

— Ce anume?

— Despre Constituție, reconstrucție națională, tratament inegal și treburi de-astea.

— Am impresia că și tu le știi, a remarcat doamna Wu cu o umbră de zâmbet.

— Liangmo le știe. Eu nu.

— Nu vrei să știi și tu ce știe Liangmo? a cercetat-o doamna Wu.

— Avem multe alte lucruri despre care să vorbim.

— Ce fel de lucruri? a vrut să știe iar femeia.

Însă Meng n-a răspuns în cuvinte. În schimb, surâsul i-a adâncit gropițele în obraji și tânăra și-a ferit privirea.

Doamna Wu n-a mai tras-o de limbă. După o vreme s-a sculat de pe scaun și s-a întors în propria curte, purtând cu ea vestea acestei noi dezordini în căminul ei. În ziua aceea a fost cuprinsă de un soi de osteneală. Se simțea ca un om nevoit să alerge într-o întrecere, dar fără să se hrănească înainte. Nu era îndeajuns de puternică pentru tinerii aceștia – bărbații și femeile a căror existență atârna de ea. Înțelepciunea pe care o poseda era prea demodată pentru ei. Era înțelepciunea căii omenеști care nu se schimbă de la naștere și până la moarte. Se gândi la fratele André. Înțelepciunea lui depășea cu mult zidurile acelei case. Se gândi să-l cheme pe Fengmo și să-i sugereze să-și reia studiul. Pe urmă, când preotul avea să vină, putea

să-i destăinuie frământările cu care o împovărau acești tineri.

A trimis-o pe Ying să-l cheme pe Fengmo. Băiatul era acasă și în clipa aceea nu avea nimic de făcut, așa că a venit îndată. În înfățișarea lui era ceva ce nu-i plăcu doamnei Wu. Dacă n-ar fi fost înșurat, ea ar fi zis că băiatul era dezământat. Părea ursuz, nemulțumit și, în același timp, sătul până în gât.

— Fengmo, fiule, i-a vorbit ea cu vocea ei plăcută, de când a murit bunica ta am fost peste măsură de prinsă cu treburile. Nu te-am întrebat cum o mai duci. V-am văzut pe tine și pe Linyi așezați la casa voastră, dar nu mi-am închipuit că sunteți singuri. Haide, fiule, vorbește-i mamei tale.

— N-am despre ce vorbi, mamă, a răspuns nepăsător Fengmo.

— Despre tine și Linyi, l-a îndemnat ea.

— Ne merge destul de bine.

Femeia îl privi în tăcere. Fengmo era un tânăr înalt, cu talia îngustă, cu încheieturile mâinilor delicate și glezne asemenea. Trupul lui nu era masiv, însă ascundea o forță neobișnuită. Avea chipul pătrat și o gură plină, care se posomora cu ușurință.

Doamna Wu a zâmbit.

— Cât de mult semeni cu tine când erai copil! a spus ea dintr-odată. E ciudat cât de puțin se schimbă bărbații după ce vin pe lume, în vreme ce femeile se schimbă atât de mult. Câteodată, când mă uit la voi, mi se pare că sunteți aidoma ca în clipa când mi-ați fost puși prima oară în brațe!

— Mamă, de ce ne naștem? întrebă tânărul.

Și ea își pusese adesea aceeași întrebare, dar s-a neliniștit când a rostit-o fiul ei.

— Oare nu e de datoria fiecărei generații să o zămislească pe următoarea?

— Dar de ce? s-a încăpățânat băiatul. De ce trebuie să existăm?

— Odată ce am fost creați, putem înceta să existăm?

— Dar dacă eu exist doar pentru a aduce pe lume un altul asemenea mie, iar dacă el trăiește doar ca să zămislească o ființă asemenea lui și asemenea mie, care-i folosul meu? a continuat băiatul.

Nu o privea. Măinile lui subțiri și tinere erau împreunate în față.

— Există în mine o parte care n-are nimic de-a face cu tine, mamă, și nici cu copilul pe care o să-l zămislesc, a spus el încet.

Femeia era înspăimântată. Și ea avea asemenea trăiri și își puneă aceste întrebări, dar nici nu visase să le regăsească la fiul ei.

— Vai! Pentru tine am fost o mamă rea. Tatăl tău n-a avut niciodată astfel de gânduri! Te-am otrăvit!

— Dar am avut gândurile astea dintotdeauna.

— Nu mi-ai spus nimic până acum! a strigat mama lui.

— Am crezut c-or să dispară. Și totuși încă le am în cap.

Doamna Wu a devenit foarte serioasă.

— Sper că asta nu înseamnă că tu și Linyi nu vă înțelegeți.

Băiatul s-a încruntat.

— Nu știu ce vrea Linyi. N-are stare.

— Stai prea mult cu ea. Nu-i bine ca soțul și soția să petreacă prea mult timp împreună. Bag de seamă că nu vine să stea laolaltă cu femeile, cum face Meng, ci rămâne în curtea ta. Firește că obosește tot stând acolo. Nu face nimic, nu are stare...

— Poate că da, a zis el, de parcă nu i-ar fi păsat.

Doamna Wu îl privi, încă neliniștită.

— Fengmo, să-l invităm iar pe fratele André aici. Mi-ai părut fericit cât stăteai cu el.

— Poate că de data asta n-o să mai fiu fericit, a răspuns el indiferent.

— Haide, i-a zis ea ferm.

Cu mult timp în urmă învățase că la indiferență trebuie să răspunzi cu hotărâre.

— O să-l invit eu.

Băiatul n-a răspuns nimic.

— Fengmo, dacă tu și Linyi vreți să plecați din casa asta, eu n-o să vă împiedic. Vreau ca fiii mei să fie fericiți. Ai dreptate să te întrebi de ce trebuie să fii doar o verigă din lanțul generațiilor. Mai am și alți fii. Dacă vrei să pleci, spune-mi-o.

— Nu știu ce vreau, a zis băiatul cu aceeași indiferență.

— O urăști pe Linyi? Dacă da, asta se întâmplă pentru că ești foarte nefericit. De cât timp te-ai căsătorit cu ea? Abia au trecut trei luni. Ea nu e însărcinată, iar tu ai devenit indiferent. Ce vrea să-nsemne asta, Fengmo?

— Mamă, nu ne poți măsura pe toți după așa ceva, a declarat băiatul.

Dar femeia era prea vicleană.

— N-o să te măsoar doar după asta, dar știu că dacă bărbatul și femeia nu se împreunează mai întâi cu trupul, nu există niciun alt fel de împreunare. Dacă trupurile s-au împerecheat, vor urma și alte împreunări, iar dacă nu, cei doi tot vor putea trăi ca unul. Dar trupul

e temelia casei pe care o clădesc cei doi. Sufletul, mintea și orice altceva sunt acoperișul, podoabele, alte lucruri pe care proprietarul le adaugă unei case frumoase. Dar toate astea n-au niciun rost fără temelie.

Fengmo s-a uitat la ea.

— De ce tata are o concubină?

Doamna Wu nu i-a îngăduit această grosolănie.

— Vine un timp pentru toate, a zis ea cu asprime, iar între toate există și un timp al trecerii.

Băiatul știa că încălcase buna-cuviință, care era obligația unui fiu. Și-a frecat părul tuns scurt și și-a trecut palmele peste obraji.

— Ei, atunci să vină fratele André, s-a învoit el, în cele din urmă.

După ce s-a mai gândit o vreme, a adăugat:

— O să fie singurul meu profesor. N-o să mai merg la școala de stat.

— Așa să fie, fiule.

Capitolul VIII

Așa a început fratele André să vină iar în casa familiei Wu. Nu a pomenit nimic despre perioada în care nu mai trecuse pe acolo, nici nu a povestit ce se întâmplase de la plecarea lui. Fengmo a venit seara la ore, apoi a plecat iar. Dar când preotul a trecut prin curte după lecție, doamna Wu l-a strigat cu blândețe. Stătea pe locul ei obișnuit, în care își petrecea mereu serile înainte să se lase frigul toamnei. Seara aceea era rece, dar pentru că nu îi venea să lase vara să plece, mai îndura câteva seri. Ying o certase că stă afară, iar în clipa aceea în bibliotecă ardea un mangel, ca să alunge frigul, despre care slujnica spusese că avea să-i îmbolnăvească stăpâna.

— Bunule frate André, i-a spus doamna Wu.

Silueta preotului s-a oprit. Bărbatul a întors capul și a văzut-o.

— M-ați strigat, doamnă?

— Da.

Femeia s-a ridicat de pe scaun.

— Dacă aveți câteva clipe de zăbavă, vorbiți-mi puțin despre al treilea fiu al meu. Nu sunt mulțumită de el.

Fratele André a încuviințat, înclinându-și capul masiv.

— Ying, adu ceai și pe urmă rămâi aici ca să ai grijă de cărbuni, a poruncit doamna Wu.

Și-a amintit că fratele André era preot și voia să-l cruce de stânjeneala de a rămâne între patru ochi cu o femeie.

Dacă bărbatul era într-adevăr stânjenit, nu o arăta. Când doamna Wu i-a făcut semn să se așeze pe un scaun, s-a așezat și a așteptat. Ochii lui pătrunzători îi priveau stăruiitor chipul, dar femeia știa că el nu se gândea la ea. Ochii aceia ar fi putut la fel de bine să o privească din cer.

— De ce e nefericit Fengmo? l-a întrebat ea de-a dreptul.

— N-are ocupație, a răspuns scurt fratele André.

— Ocupație? Dar are îndatoriri. La începutul fiecărui an dau sarcini fiecărui fiu și fiecărei nurori. Anul ăsta fiul meu cel mare răspunde de supravegherea moșiilor – sub îndrumarea mea. Tsemo se ocupă de vânzări și cumpărări, iar Fengmo învață despre magazinele de cereale, unde ne vindem recoltele în oraș. De când s-a lăsat de școală, se ocupă cu asta câteva ceasuri pe zi.

— Și totuși n-are ocupație. Fengmo are o minte neobișnuită și un spirit curios. Învață repede. Mi-ați spus să-l învăț engleza. Dar odată cu limba asta, mai învață și altceva. Azi am descoperit că n-a uitat nimic. Ce l-am învățat acum câteva luni a încolțit în el și din învățătura asta au crescut mlădițe care caută ceva pe care să se cațere, un loc unde să înflorească și să dea roade. Chiar dacă îi ocupați fiecare oră din zi, Fengmo tot nu va avea ocupație până când nu va afla acel lucru care-i epuizează mintea și spiritul.

Doamna Wu a ascultat toate astea.

— Vreți să mă convingeți să vă îngădui să-i predați religie, a spus ea cu șiretenie.

— Nu știți ce religie am, i-a răspuns fratele André.

— Ba știu. Surioara Hsia mi-a citit deseori din cărțile voastre sfinte, mi-a explicat cum se roagă străinii și alte lucruri asemenea.

— Religia ei nu-i aceeași cu a mea, nici a mea nu-i aceeași cu a ei, i-a spus omul acela ciudat.

— Explicați-mi-o pe a dumneavoastră, i-a poruncit femeia.

— N-o s-o explic, pentru că nu pot. Surioara Hsia vă citește dintr-o singură carte și vă arată un fel de a vă ruga, dar eu nu procedez așa. Eu citesc mai multe cărți și n-am un fel anume de a mă ruga.

— Și atunci ce religie aveți dumneavoastră? a cerut ea să afle.

— Religia mea e cea a pâinii și apei, a somnului și veghii. Practic religia când îmi deretic casa și îmi îngrijesc grădina, când hrănesc copiii părăsiți pe care îi adun și îi iau sub acoperișul meu, când vin aici să fac lecții cu fiul dumneavoastră, când stau la căpătâiul celor

bolnavi și ajut muribunzii să-și dea duhul în pace.

— Aș vrea să vă fi chemat când a murit Bătrâna Doamnă, a zis deodată femeia. Am simțit atunci nevoia ciudată să vă chem. Dar m-am temut că familia va vrea să vină doar preoții de la templu.

— Nu m-aș fi împotrivit să vină preoții voștri. Niciodată nu împiedic pe nimeni să aducă alinare cuiva. Cu toții avem nevoie de alinare.

— Și dumneavoastră? s-a interesat ea curioasă.

— Bineînțeles.

— Dar sunteți atât de singur! a exclamat femeia. Nu aveți nicio rudă de sânge.

— Toți oamenii îmi sunt rude de sânge și nu există nicio diferență între un sânge și altul.

— Sângele dumneavoastră e la fel ca al meu? a strigat doamna Wu.

— Nu există nicio diferență între ele. Sângele omenesc e una și aceeași substanță.

— De ce sunteți doar preot? a întrebat ea.

Știind că era o grosolanie din partea ei, s-a grăbit să se scuze:

— Iertați-mă, sunt prea curioasă. Știu că nu trebuie să întreb niciodată un preot de ce a devenit preot. Dar cred că n-ați săvârșit nicio fărâdelege și nu aveți nevoie să vă protejați cu asta.

— Nu-mi cereți iertare. Nici eu nu știu de ce am devenit preot. Poate pentru că la început am fost astronom.

— Cunoașteți stelele? a întrebat ea uluită.

— Doamnă, nimeni nu cunoaște stelele, a venit răspunsul lui. Dar le studiez mărirea și decăderea, drumul lor prin univers.

— Și încă mai faceți asta?

Se rușina de curiozitatea ei, dar nu se putea abține.

— Da, doamnă, după ce îmi termin treburile și dacă cerul nu e acoperit de nori.

Preotul avea un fel de a vorbi atât de calm și de onest, încât doamna Wu se simțea iritată. Răspundea la întrebările ei pentru că ea îl întreba și pentru că nu avea nimic de ascuns, dar, în același timp, parcă nici nu i-ar fi păsat de ea.

— Sunteți foarte singur, a spus ea brusc. Munciți toată ziua printre cei săraci, iar noaptea, printre stele.

— Așa e, a încuviințat el liniștit.

— Nu v-ați dorit niciodată o casă, o soție și copii?

— Doamnă, cândva, demult, am iubit o femeie și urma să ne

căsătorim. Apoi am cunoscut singurătatea și n-am mai iubit-o, nici n-am mai avut nevoie de ea.

— Cred că ați fost foarte nedrept față de ea, a spus cu multă demnitate doamna Wu.

— Într-adevăr, a recunoscut bărbatul. Așa mi s-a părut și mie atunci, dar n-am putut să nu-i spun adevărul. Pe urmă am devenit preot, ca să-mi urmez singurătatea.

— Și credința dumneavoastră?

Bărbatul și-a îndreptat asupra ei privirea intensă, întunecată.

— Credința mea? Cred în spațiu și vid, în soare și stele, în nori și vânt.

— În spațiu nu există un dumnezeu?

— Ba da, însă nu i-am văzut fața.

— Și atunci cum de puteți crede în El?

— El e în toate lucrurile care mă înconjoară, a răspuns fratele André.

Vocea lui baritonală rostea cuvinte mărețe și simple.

— El e în văzduh și în vânt, în viață și în moarte, în omenire.

— Dar orfanii dumitale! a strigat doamna Wu. Dacă vă iubiți singurătatea și nu aveți nevoie de nimeni, de ce i-ați cules pe acești copii de pripas?

Preotul și-a privit mâinile uriașe, înăsprite de muncă.

— Și mâinile astea au nevoie să trăiască și să fie fericite, a explicat el, ca și cum mâinile ar fi fost făpturi independente, care nu-i aparțineau. Și carnea trebuie pusă la muncă dacă vrei ca sufletul să-ți fie liber.

Doamna Wu se uita la el cu o curiozitate crescândă.

— Mai sunt și alți oameni ca dumneavoastră?

— Niciun om nu se aseamănă cu altul, a spus fratele André.

Chipul lui ars de soare a căpătat o expresie caldă, aproape surzătoare, ca și cum înăuntrul lui s-ar fi aprins o lumină.

— Dar, doamnă, cred că Fengmo, tânărul dumneavoastră fiu, ar putea ajunge ca mine. Poate că o s-o și facă.

— I-o interzic! a zis doamna Wu pe un ton ce nu admitea contrazicere.

— Ah! a spus preotul și a zâmbit.

Ochii lui enigmatici, aprinși, au luminat pentru o clipă chipul doamnei Wu și apoi omul și-a luat rămas-bun.

Iar ea a rămas cu ochii ațintiți la stelele de deasupra curții sale. Ying a ieșit de două ori să o dojenească.

— Pleacă, i-a cerut stăpâna. Trebuie să cuget.

— Nu puteți cugeta în pat, în loc să stați în aerul rece al nopții? s-a plâns Ying.

Cum doamna Wu nu i-a răspuns, servitoarea a intrat în casă, a adus o haină de blană și i-a acoperit genunchii. Doamna Wu tot nu s-a mișcat. Se rezemase pe spătar, cu capul pe spate, și privea îndelung stelele. Zidurile curții decupau un pătrat atât din cer, cât și din pământ, dar și sus, și jos, deasupra și dedesubt, gândurile ei erau adânci și se înălțau în tării.

În pământul de dedesubt al acelei case erau înfipte adânc rădăcini omenești; rădăcinile neștiute și nevăzute ale tuturor membrilor familiei Wu care trăiseră acolo. Se născuseră și muriseră acolo. Temeliile rămăseseră tot acolo, neclintite. Și totuși chiar și înainte de ei mai fuseseră și alții. Bătrânul Stăpân îi spusese cele auzite de la tatăl lui, care le auzise de la tatăl acestuia: când fusese clădită casa Wu, mâinile care scurmaseră pământul așezaseră temelia nu pe pietre, ci pe moloz, cioburi de porțelan și oale, fărâme de țigle. „Nicio casă nu poate ajunge la capătul pământului nostru”, îi spusese Bătrânul Stăpân. „Cetate după cetate, strămoșii noștri au construit cinci orașe unul peste celălalt. Oamenii au construit peste alți oameni și alții vor construi peste urmele noastre.”

În decursul miilor de ani care aveau să urmeze, casa familiei Wu urma să devină temelia altor case și alți ochi aveau să privească stelele. Femeia putea cuprinde cu mintea singurătatea fratelui André și înțelegea de ce era mulțumit să trăiască așa. La rândul ei, doamna Wu șovăia pe marginea singurătății în timp ce privea stelele.

— Doamnă! a strigat Ying disperată din casă.

Însă doamna Wu nu i-a auzit glasul.

În cele din urmă Ying a început să se teamă. S-a apropiat în vârful picioarelor și a privit chipul doamnei Wu. Era pur, rece și neclintit. Ochii ei mari și întunecați priveau în continuare cerul. În penumbra curții luminate doar de o lumânare aprinsă în bibliotecă, fața ei albă părea aproape translucidă.

— Vai mie! Sufletul ei a zburat! a șoptit Ying, acoperindu-și gura cu palmele.

Îngrozită de cele văzute, s-a tras înapoi și a străbătut curtea cu pași speriați.

Doamna Wu a auzit-o vag, fără să înțeleagă sau să îi pese de teama slujitoarei. Se eliberase dintre cele patru ziduri. În pofida a ceea ce crezuse, zidurile nu ajungeau până la cer, decupând un

pătrat din stele. În schimb, după ce a ajuns deasupra lor, a văzut tot Pământul întins la picioarele ei, cele șapte mări, țările și popoarele despre care citise doar în cărți, cei doi poli ai Pământului, gheața și zăpada lor veșnică, tropicele și viața lumii de acolo.

„Fără îndoială că din stele se vede totul”, și-a spus ea. Pentru prima oară în viață tânjea să treacă de aceste ziduri, să călătorească pe tot întinsul Pământului, să vadă și să știe tot. „Dar tot ar mai rămâne stelele”, s-a gândit ea. „Cum poți ajunge la stele?” Se gândi la Bătrâna Doamnă, care în clipa aceea era doar un suflet slobod și praf închis într-un coșciug. Dar sufletul Bătrânei Doamne încă mai zăbovea prin casa lor. „Îndată ce-o să fiu liberă, voi părăsi casa asta. O să mă duc cât mai sus, până când o să aflu din ce sunt făcute stelele”, și-a spus doamna Wu.

Furată de aceste vise, uitase că Ying dispăruse și n-a văzut-o când s-a întors, însoțită de cei trei fii ai ei. Liangmo, Tsemo și Fengmo s-au strâns unul în altul și au rămas locului, zgâindu-se la mama lor. Mai întâi a vorbit Liangmo:

— Mamă!

Și-a înmuiat glasul, temându-se că sufletul doamnei Wu zburase din trup, căci când se întâmplă asta, sufletul trebuie ademenit, nu înfricoșat. Altfel nu se mai întoarce niciodată. Trupul e colivia, sufletul e pasărea și, odată ce ușița a fost deschisă și pasărea a zburat, de ce s-ar mai întoarce în colivie? Trebuie momită și amăgită.

— Mamă scumpă, a spus cu blândețe Liangmo, copiii tăi sunt aici, copiii tăi te așteaptă

Însă doamna Wu era în transă. Nu auzea niciun glas.

Fiii ei s-au privit îngroziți.

— Cheamă-l pe tatăl nostru, i-a poruncit Liangmo lui Tsemo.

Tsemo s-a grăbit să-i îndeplinească porunca și, în timp ce frații lui așteptau în tăcere, ca nu cumva sufletul fugar să se îndepărteze și mai mult, domnul Wu a dat buzna în curte. În urma lui, neobservată, venea Xiuming.

— Cum s-a întâmplat asta? a întrebat-o el pe Ying.

— Preotul acela străin a plecat și a lăsat-o în starea asta.

Toți s-au privit iar, cu și mai multă spaimă.

— Mamă a fiilor mei! a strigat cu blândețe domnul Wu.

Chipul lui mare era alb ca hârtia.

Doamna Wu nu i-a răspuns.

— Ailien! a strigat-o el.

Nu îndrăznește să o atingă. Măinile ei atârnau aidoma unor flori albe,

veștede.

Dar Xiuming nu a spus nimic. A îngenuncheat la picioarele doamnei Wu, i-a scos pantofii înguști de satin și ciorapii de mătase și a început să-i încălzească picioarele. Erau reci, iar fata le-a lipit de pieptul ei.

— O s-o trezești prea iute, i-a atras atenția domnul Wu.

— Nu, fiindcă ea nu se teme de mine, a spus Xiuming.

A îngenuncheat și și-a ridicat privirea către ei – tată și fii – în casa aceea unde o adusese Cerul.

— Nu se teme de nimeni, a spus cu demnitate domnul Wu.

— Nu se teme de mine pentru că nu-i pasă de mine, a spus Xiuming pe un ton ciudat și și-a coborât privirea asupra picioarelor goale din mâinile ei.

În clipa aceea doamna Wu și-a coborât ochii dintre stele și i-a văzut pe cei trei băieți.

— Voi trei. Ce vreți? i-a întrebat ea.

Xiuming i-a pus iute ciorapii și a încălțat-o. Doamna Wu părea să n-o vadă. Însă își văzuse soțul.

— Tu de ce ești aici? l-a întrebat cu un glas rece și îndepărtat.

Tuturor le era limpede că sufletul ei nu voia să se întoarcă.

— Mamă, cred că Meng e pe cale să nască, a spus iute Liangmo.

— Mamă, a vorbit Tsemo, aș vrea să o înveți pe Rulan cum să facă prăjituri cu miere.

— Mamă, a zis Fengmo încet, azi ți-am spus o minciună.

Unul câte unul, fiecare din ei a chemat-o înapoi. Apoi a venit și rândul domnului Wu.

— Mamă a fiilor mei, casa are nevoie de tine. Ai uitat că a sosit vremea să împarți grâul de sămânță pentru moșii?

În cele din urmă femeia a revenit printre ei.

— N-o să terminați niciodată cu neajunsurile? a murmurat ea.

— Nu, niciodată! i-a răspuns Liangmo.

Doamna Wu își făcu de lucru cu haina de blană de pe genunchi, apoi se ridică și o lăsă să cadă. Coborâse dintre stele și se afla iarăși în casă. Privea buimăcită în jur.

— Unde-i Ying? Sunt obosită. Trebuie să dorm. Vorbim mâine... mâine...

Bărbații s-au retras și au lăsat-o pe Ying s-o conducă în odaia ei. Doar Xiuming s-a făcut nevăzută în întuneric. Însă bărbații s-au așezat tăcuți în salonul doamnei Wu și s-au uitat unul la altul, ciulind urechile, până când Ying a ieșit și i-a anunțat:

— E în siguranță. A adormit.

Au plecat.

— Tată, cum îți explici asta? l-a întrebat Liangmo pe domnul Wu pe când ieșeau din curte. Sufletul ei n-a mai părăsit casa până acum, nu?

— Nu știu ce s-a întâmplat cu ea, a mormăit domnul Wu. De când a împlinit patruzeci de ani, se poartă foarte ciudat.

Însă Fengmo a clătinat din cap.

— Voi n-o înțelegeți pe mama așa cum o înțeleg eu. Știu cum se simte. I se pare că are aripi și că nu i s-a îngăduit niciodată să zboare. Așa se simte.

Tatăl lui, Liangmo și Tsemo s-au uitat la el de parcă băiatul și-ar fi ieșit din minți, iar în clipa următoare și-au urat noapte bună și s-au despărțit.

A doua zi dimineața doamna Wu s-a trezit îngrozită de ce i se întâmplase cu o noapte în urmă. Niciun lucru din viața ei nu fusese atât de dulce precum clipele acelea de libertate deplină, când sufletul ei lăsase trupul în urmă. Știa că această libertate putea deveni ca un alcool pentru suflet, o băutură căreia nu i-ar fi putut rezista, așa cum un bețiv nu poate rezista în fața vinului. Fiindcă în timp ce sufletul ei rătăcise printre stele, doamna Wu lăsase orice alt lucru la o parte, iar poverile acestei case mari nu o mai apăsaseră. Se lepădase de ele și le lăsase în urmă, aidoma unei călugărițe care fuge de caznele traiului ei de femeie, aidoma unui călugăr care se leapădă de povara vieții lui de bărbat. În dimineața asta se simțea furioasă pe fratele André, pentru că o ispitise cu o asemenea libertate, și se temea de ea însăși pentru că cedase. Când s-a trezit, vina o apăsă la fel de rău, de parcă s-ar fi lăsat pradă brațelor unui iubit tainic.

S-a ridicat imediat, muștrându-se aspru. A chemat-o pe Ying și i-a cerut socoteală pentru câteva greșeli mărunte. I-a arătat praful măturat și împins sub un scaun mare, care rareori era urnit din loc. I-a arătat o pânză de păianjen ce atârna de o grindă lăcuită. După masa de dimineață a chemat bucătarul și i-a explicat ce fel de mâncăruri să pregătească pentru zilele următoare.

— Acum, că iarna bate la ușă, e timpul să nu ne mai pregătești supe de pepene și castraveți și nici alte mâncăruri răcoritoare. A venit vremea să ne gătești carne de porc, să călești fasole și carne de vită, să pui carne alături de legume.

Auzind acestea, bucătarul a făcut ochii mari.

— Doamnă, oare ați mâncat în altă parte, de n-ați băgat de seamă c-am început să fac toate astea? După atâția ani, credeți că am nevoie să mi se spună ce să gătesc la schimbarea anotimpurilor?

Asprimea doamnei Wu l-a uimit, pentru că, fiind un bucătar foarte priceput, credea că locul lui în gospodărie era asigurat. Prin urmare, când avea el chef – și asta se întâmpla deseori –, era obraznic, căci avea firea iute a bucătarilor buni. Și totuși doamna Wu nu și-a îmblânzit tonul.

— Pleacă, i-a zis. Nu-mi spune tu mie ce faci și ce nu faci.

În ziua aceea nu și-a îngăduit nicio clipă pentru sine. Abia termina o treabă, că începea o alta. Încă nu se liniștise după discuția cu bucătarul, când l-a văzut pe domnul Wu intrând în curtea ei mai devreme decât se trezea el de obicei.

— Intră, tată al fiilor mei, l-a chemat ea. M-am socotit cu bucătarul. Câteodată îmi zic că ar fi mai bine să-l schimbăm. Are limba prea slobodă.

— Dar e singurul bucătar care gătește crabii așa cum îmi plac mie, a spus îngrijorat domnul Wu. Știi doar că am căutat prin opt orașe până l-am găsit și pe urmă l-am însurat cu slujnica ta, ca să fiu sigur că nu pleacă.

— Și Ying e obraznică.

Era ceva atât de neobișnuit să audă asemenea vorbe din gura soției sale, încât domnul Wu s-a tulburat. S-a așezat, și-a scos pipa din mânecă, a umplut-o cu tutun și a aprins-o.

— Mamă a fiilor mei, nu te simți bine în dimineața asta. Ai ochii umbriți.

— Mă simt bine, a stăruit doamna Wu.

Bărbatul a pufăit de două ori și a pus pipa jos. După ce s-a uitat în stânga și în dreapta, ca să se asigure că nu îl putea auzi nimeni, i-a spus cu voce joasă:

— Ailien, greșești că te-ai îndepărtat de mine. Să știi că bărbatul și femeia nu pot fi sănătoși stând departe unul de celălalt. Nu e vorba numai de copii, ci de echilibru. Uită-te la tine: dinții nu ți-au căzut, părul ți-e la fel de negru ca întotdeauna, carnea ți-e tare, sângele, iute. Ai uitat cât de bine ne...

— Încetează! i-a spus ea ferm. Știi că nu îmi schimb hotărârile. Mi-am rânduit viața. Ești cumva nemulțumit, de vii aici și-mi vorbești așa?

— Te-aș primi înapoi cu brațele deschise, a spus el deschis, pentru că te iubesc mai mult ca pe oricine și așa va fi până voi muri. Dar nu

mă gândesc la mine.

— Nu-i nevoie să te gândești la mine, a insistat ea.

— Ba da.

Pentru o clipă i-a trecut prin minte gândul monstruos că, printr-o întorsătură ciudată a firii, s-ar putea ca soția lui să se fi legat sufletește de preotul străin. Dar se rușina să-și dea pe față gândul dinaintea ei. Știa cât era de mofturoasă în toate privințele. Pe lângă că e preot, bărbatul era și străin. Încă din tinerețe, domnul Wu știa că era mai bine să se înarmeze cu răbdare, să se îmbăieze și să-și împrespăteze răsuflarea și trupul înainte de a se apropia de ea. Iar străinii duhneau, deoarece carnea lor era grosolană, transpirația le era abundentă, iar părul lor lănos – prea des. Și-a lăsat deoparte gândul oribil, ca nu cumva femeia să i-l ghicească cu intuiția ei supranaturală și să-l certe pentru asta.

Așadar, a apelat la singurul lucru despre care știa că îi atrăgea atenția de fiecare dată. S-a prefăcut arțăgos și s-a plâns că nu se simte bine.

— Ai dreptate, a oftat el. Și eu am îmbătrânit. Stomacul meu ghiorăie, noaptea mă trezesc de două, trei ori, iar dimineața mă trezesc obosit.

Dar cruzimea ei nu se ostoise.

— Mănâncă doar puțină supă la cină și încearcă să dormi singur câteva nopți.

Atunci bărbatul a renunțat. Și-a împins în afară buza de jos. Ea a bătut cu talpa în podeaua de piatră și a oftat. Apoi s-a dus să-i toarne ceai. Când a ridicat capacul ceainicului, bărbatul i-a văzut degetele tremurând, dar n-a spus nimic. A băut ceaiul. A băut și ea din bolul pe care și-l pregătise. Pe urmă el s-a ridicat și a plecat. Încă nu ajunsese la ușă, când ea l-a strigat cu vocea ei limpede, pură și dură asemenea argintului:

— Iar ți-ai uitat pipa!

El s-a răsucit, cu fața roșie ca sfecla.

— Așa e, am uitat-o.

Dar ea stătea în prag și arăta pipa cu degetul, de parcă ar fi fost un lucru murdar, iar bărbatul s-a întors cu coada între picioare, a înhățat-o și a trecut pe lângă doamna Wu, cu gura pungă și obrajii împurpurați. Femeia s-a uitat o clipă în urma lui. O durea ceva în piept, ca și cum ar fi primit o lovitură acolo.

Dar până să se gândească mai mult la durerea ei, a sosit nimeni alta decât surioara Hsia. Doamnei Wu i se păru că azi biata femeie

palidă pica în cel mai nepotrivit moment, dar ce altceva putea face decât să o poftească să se așeze?

— Nu v-am văzut de atâta vreme! a spus surioara Hsia în felul ei repezit și sacadat.

Doamna Wu învățase să-i intuiască spusele fără să înțeleagă cuvintele pe care le rostea. Surioara Hsia nu își controla nici respirația, nici limba. Sunetele se năpusteau și-i ieșeau surde când ar fi trebuit să fie ascuțite și ascuțite când ar fi trebuit să fie surde. Iar modulațiile vocii ei nu aveau nimic de-a face cu cuvintele.

— Ai fost bolnavă, surioară? a întrebat-o doamna Wu.

— Nu. Dar când am venit aici ultima oară, mi s-a părut că am deranjat.

— Dumneata nu deranjezi, a murmurat gazda.

— Sunteți atât de bună!

În nevinovăția ei, femeia luase de bune vorbele de politețe ale doamnei Wu.

— Astăzi am venit pentru un lucru cu adevărat deosebit. Dragă doamnă, am un plan, iar dacă sunteți de acord...

— Ce plan?

— Îl știți pe preotul acela? a vrut să știe surioara Hsia.

— Meditatorul fiului meu, a murmurat doamna Wu.

— Are un adăpost pentru orfani. M-am gândit demult că o femeie ar trebui să le îngrijească pe fetele de acolo. El are doar un servitor bătrân. Dar, doamnă, fetele alea ar trebui educate. Nu credeți? Mă întrebam dacă n-ați putea să-l întrebați... Adică aș vrea, cu acordul dumneavoastră, să-mi ofer serviciile ca profesoară.

— De ce nu-l întrebi dumneata?

— Trebuie să știți că noi doi nu avem aceeași religie, a explicat fără ocolișuri surioara Hsia.

— Câte religii au străinii? a întrebat doamna Wu. Mereu aud despre una nouă.

— Există un singur Dumnezeu adevărat, a spus solemn surioara Hsia.

— Și crezi în Dumnezeul ăsta?

Femeia a căscat larg ochii ei albaștri, spălăciți. A ridicat o mână și și-a dat la o parte o șuviță de păr blond, care îi cădea pe obraz.

— De ce credeți că mi-am părăsit casa și țara ca să vin pe țărâmul ăsta ciudat?

— Țara noastră e ciudată? a întrebat cu oarecare uimire doamna Wu.

— Pentru mine, da.

— Dumnezeu ți-a spus să vii aici? a întrebat iar doamna Wu.

— Da, mi-a spus, i-a răspuns surioara Hsia.

— Ai auzit vreodată vocea Dumnezeului tău?

Surioara Hsia a roșit. Și-a dus mâinile lungi și palide la piept.

— I-am simțit vocea... Am simțit-o aici.

Doamna Wu a privit-o lung.

— Dar părinții dumitale n-au încercat niciodată să te mărite?

Străina și-a încheștat mai tare mâinile la piept.

— În țara mea părinții nu aranjează căsătoriile. Bărbații și femeile se căsătoresc din dragoste.

— Și ai fost vreodată îndrăgostită? a întrebat-o doamna Wu cu vocea ei liniștită.

Mâinile surioarei Hsia i-au căzut în poala acoperită de stofa cenușie de bumbac.

— Bineînțeles.

— Și totuși nu te-ai căsătorit?

— În țara mea bărbatul trebuie să ceară mâna femeii, a răspuns îndurerată femeia.

De data asta doamna Wu a tăcut. Ar fi putut pune următoarea întrebare, dar era prea bună ca s-o facă. Știa că niciun bărbat nu o ceruse pe surioara Hsia în căsătorie.

Străina și-a ridicat iar ochii, curajoasă, deși înlăcrimată.

— Dumnezeu a avut alte planuri pentru mine, a spus ea, iar vocea îi radia.

Doamna Wu a surâs cu bunătate și a spus:

— Te cunosc eu foarte bine!

Și-a luat pipa micuță, ferecată cu argint, și a aprins-o. A pufăit de două ori, apoi a așezat-o iar pe masă.

— În țara mea nu lăsăm un lucru atât de însemnat precum căsătoria în seama bărbaților și femeilor sau în seama lui Dumnezeu. Căsătoria e aidoma hranei, somnului și adăpostului. Trebuie să se ocupe altcineva de ea, altfel unii vor avea din belșug, iar alții vor duce lipsă. Bineînțeles că unele mâncăruri sunt mai gustoase decât altele. În casa mea eu plănuiesc mesele pentru toată lumea, chiar și pentru servitori. Toți au dreptul la propria lor porție. Sigur, unele mâncăruri sunt mai bune decât altele. Dar dacă i-aș lăsa să-și aleagă singuri mâncarea, copiii ar mânca numai dulciuri. Tatăl fiilor mei ar mânca doar crabi și mâncăruri grase. Unii slujitori sunt lacomi și ar mânca prea mult, fără să le lase și altora mai sfioși, care ar flămânzi.

Fiecărui servitor îi dau o anumită cantitate și fiecărui membru al familiei îi hotărăsc calitatea mâncării. În felul ăsta, sub oblăduirea mea, toată lumea mănâncă.

Degetele surioarei Hsia se frământau.

— Nu știu cum am ajuns să vorbim despre asta. Am venit să vă întreb ceva, dar acum am uitat ce.

— Ai uitat pentru că de fapt nu asta vrei să întrebi, i-a spus amabilă doamna Wu. O să-ți răspund: nu, surioară Hsia. Trebuie să-l lași în pace pe fratele André. Te asigur că e ca o stâncă uriașă și dură tocmai pentru că e uriașă. Să nu te izbești de stânca asta. O să te rănești. Îți va sfărteca trupul, inima o să-ți sângereze, iar creierii ți se vor împrăștia ca pilaful. Dar el n-o să bage de seamă. Te sfătuiesc să te ocupi de Dumnezeuul tău.

Surioara Hsia pălise cumplit.

— Nu înțeleg ce spuneți, s-a bâlbâit ea. Câteodată îmi vine să cred că sunteți o femeie foarte rea. Aveți anumite gânduri... Vă închipuiți că eu am anumite gânduri... dar nu le am...

— Nu te rușina de gândurile tale. Sunt gânduri bune, pentru că ești o femeie de treabă. Dar ești foarte singură. Deși nu vrei să fii așa, trebuie să fii. E osânda dumitale. Viața n-a avut grijă de tine. De fapt țara ta e ciudată și crudă. Când viața nu s-a îngrijit de tine, nici măcar părinții tăi n-au făcut-o. Surioară Hsia, ți-aș rândui chiar eu măritișul dacă s-ar putea. Dar aici nu e niciun bărbat pe potriva ta.

Surioara Hsia a stat și a ascultat-o. Pe urmă a deschis gura, a închis-o, a tras aer în piept și a izbucnit deodată în lacrimi de mânie.

— Ce nesuferită sunteți! i-a strigat gazdei sale. Voi... Voi... Eu nu sunt așa... Voi, chinezii, sunteți toți la fel... Vă gândiți la lucruri îngrozitoare!

Doamna Wu era profund uimită.

— Surioară, eu vorbesc despre viață, despre viața bărbatului și a femeii. Te compătimesc. Aș vrea să te ajut dacă ar fi cu puțință...

— Nu vreau să mă ajutați! a hohotit surioara Hsia. Vreau doar să-l slujesc pe Dumnezeu.

— Biata de tine, a murmurat doamna Wu. Atunci du-te și slujește-ți dumnezeul.

S-a ridicat, a luat cu gingăsie mâna femeii și a condus-o până la ușă, apoi și-a luat rămas-bun. A hotărât să n-o mai vadă niciodată. S-a așezat la loc, senină, gânditoare și cu ochii plini de milă. Ying a venit în fugă.

— Întâiul tânăr stăpân... soției lui i-a venit sorocul! a strigat

slujnica.

— Aha. Trimite după mama ei, a poruncit doamna Wu. Între timp, eu mă duc îndată la ea.

S-a ridicat, a intrat în dormitorul ei, și-a spălat mâinile pe îndelete și și-a schimbat haina de mătase cu una curată, din bumbac albastru. După ce și-a parfumat mâinile și obrajii, a mers în curtea lui Liangmo.

A primit vestea cu bucurie. Nimic nu era mai înviorător în casa unei familii ca nașterea unui copil. Ea nu avusese parte de bucurie când născuse, dar de fiecare dată se simțise purificată și revigorată. Nu-și făcea azi nicio grijă pentru Meng. Era tânără, sănătoasă și făcută să aibă prunci.

Ziua asta aparținea femeilor, ca toate zilele când are loc o naștere. Odaia principală din curtea primului său născut roia de servitoare, verișoare și rude agitate. Până și copiii erau însuflețiți și râdeau în vreme ce încercau să ajute să se aducă găleți cu apă și ceai. Casa aceea mare era deja destul de aglomerată și totuși, de vreme ce Meng era soția celui mai vârstnic fiu, toată lumea întâmpina cu bucurie nașterea unui alt copil și solemnitatea evenimentului era cu atât mai mare.

— Ar fi bine să fie tot un băiat, tocmai spunea un verișor mai vârstnic când doamna Wu a intrat în curte. Atunci, dacă primul pățește ceva, rămâne al doilea. O casă cu mulți fii e mereu asigurată.

În clipa aceea doamna Wu a intrat și toată lumea s-a ridicat în picioare. Îi păstrasera locul cel mai bun, iar femeia s-a așezat. În încăperea care amuțise dintr-odată au răsunat salutări șoptite. Pentru că era a doua noră, Rulan s-a ridicat și a turnat ceaiul. Până și ea tăcea.

— A, Rulan, a spus doamna Wu.

I-a aruncat o privire pătrunzătoare și iute. Fata părea palidă. Stăpâna casei nu se uita niciodată la Rulan fără să-și aducă aminte că odată, într-o noapte, fata plânsese cât o ținuse gura. Pe urmă doamna Wu a zărit-o pe Linyi șezând undeva mai la o parte. Spărgea între dinți semințe de pepene uscate și arunca cojile pe podele. Doamna Wu și-a înăbușit dojana. Peste câteva minute avea să apară și doamna Kang și era mai bine să n-o supere pe Linyi. Când a observat că soacra ei o privea, fata s-a ridicat.

— A, Linyi, a spus doamna Wu.

Apoi și-a îndreptat atenția asupra nașterii.

— Cum e? a întrebat-o pe moașa care ieșise în fugă din dormitor

de cum auzise agitația iscată de sosirea doamnei Wu.

— Totul e bine, a răspuns femeia aceea spătoasă.

Era zgomotoasă, grosolană și inimoasă și își îndeplinea datoria pretutindeni. Dar se bucura de nașterile din casele de vază, pentru că acolo darurile pe care le primea erau îmbelșugate, mai ales dacă pruncul se năștea întreg, viu și era băiat.

— Desigur că-i băiat, zise ea.

Chipul moașei era luminos.

— Soția întâiului fiu al stăpânei l-a purtat cu bine în pânțece.

Dar în clipa aceea au răsunat limpede țipetele lui Meng și femeia a ieșit în fugă. După mai puțin de jumătate de oră, doamna Kang a sosit în grabă. Deși îmbrăcase robe largi, sarcina îi deformase corpul. Când a trecut pragul, s-a lăsat o tăcere amestecată cu milă și curiozitate. Femeia a simțit asta și și-a ascuns rușinea în dosul vorbelor:

— Surorilor! a exclamat doamna Kang. Iată-vă aici! Cât de bune sunteți că aveți grijă de copila mea!

Apoi i s-a adresat doamnei Wu:

— Soră mai mare, cum se simte?

— Am așteptat să vii, a spus doamna Wu. Hai să intrăm împreună.

Au intrat amândouă în odaia în care Meng stătea lungită pe o canapea îngustă. Sudoarea îi șiroia pe obraji și îi uda părul lung. Cele două femei s-au apropiat de ea, fiecare câte de o parte, și au luat-o de mână.

— Mamă, a icnit Meng, e mai rău ca data trecută.

— Ba nu, a alinat-o doamna Kang. O să dureze mult mai puțin.

— Tăceți! le-a poruncit doamna Wu. Acum trebuie să se opintească.

Meng se agăța de mâna răcoroasă și subțire a doamnei Wu și de cea plinuță și calmă a mamei sale. Tânjea să-și lase capul pe pieptul mamei și să plângă, dar nu îndrăznea, pentru că și-ar fi nesocotit datoria față de mama soțului său. Duhoarea de sânge fierbinte umplea odaia. Dintr-odată, moașa se trezi peste măsură de ocupată.

— Uite-l că vine, micul prinț al vieții! a strigat femeia. Îi văd coroana.

Meng s-a cutremurat, a slobozit un țipăt și a strâns mâinile femeilor. Niciuna nu s-a clintit. Tânăra a plecat capul și și-a mușcat mâna pe care i-o ținea doamna Kang, iar aceasta i-a luat-o și a lipit-o de pieptul ei.

— De ce-ți faci rău? a strigat.

Dar Meng s-a îndreptat brusc și apoi, de durere, și-a arcuit trupul. A deschis larg gura și a lăsat să-i scape un geamăt profund, care s-a prefăcut într-un țipăt de sfârșit. Doamna Kang i-a dat drumul, a împins moașa la o parte, a întins mâinile și a apucat copilul.

— Încă un băiat, a spus ea respectuos.

Ca și cum ar fi auzit-o, copilul, care până atunci trăsesese aer în piept, l-a slobozit cu un țipăt.

Doamna Wu i-a zâmbit chipului mic, zbârcit și furios.

— Ești mânios că te-ai născut? a întrebat ea pruncul, glumind tandru. I-auzi, Meng, dă vina pe noi toate.

Dar Meng n-o auzea. Eliberată de durere, zăcea cu ochii închiși, ca o floare culcată la pământ după ploaie.

În seara aceea doamna Kang și doamna Wu au stat de vorbă. Totul era bine în casă. Pruncul era sănătos. Tânăra mamă dormea. Mulțumite, cele două prietene stăteau una lângă alta. Ca să nu-i provoace suferință prietenei sale, doamna Wu nu pomenise toată ziua nimic despre corpul rușinos de umflat al doamnei Kang. În vreme ce sporovăiau despre treburi de familie și tot felul de nimicuri, împletindu-le cu amintiri din tinerețea lor, în ușa deschisă a apărut o umbră mare. Fratele André venise să țină lecția cu Fengmo, ca de obicei.

— E preotul străin? a întrebat doamna Kang.

— Vine aici să-i predea lui Fengmo.

Doamnei Wu i se părea că trecuse o veșnicie de când, cu o noapte în urmă, sufletul ei ieșise dintre zidurile casei. În seara asta era la locul lui, bine priponit de nașterea copilului. Încă o gură, încă o minte de care răspundea.

— Nu-i înțeleg pe preoți și călugărițe, tot așa cum nu înțeleg limbile străine, a spus doamna Kang.

Prietena ei i-a zâmbit.

— Ce figură ești...

Doamna Kang a râs poznaș și și-a bătut ușor pântecul rotunjit.

— Când sunt singură, mă bucur c-o să mai am un copil, a mărturisit ea.

Uimită, doamna Wu a văzut pe chipul trecut de prima tinerețe al prietenei sale ceva asemănător cu mulțumirea divină zărită cu o seară în urmă pe cel al fratelui André. Prietenia lor se sprijinise întotdeauna pe faptul că amândouă erau femei. Doamna Wu știa că prietena ei nu învățase niciodată să citească. Ba chiar doamna Kang

ar fi considerat cititul o pierdere de vreme când, în schimb, putea zămisli un copil.

— Meichen, ești nesătulă, i-a spus doamna Wu, pe jumătate zâmbind, pe jumătate cu tandrețe. Nu vrei să lași făcutul copiilor în seama celor tinere. Ai fi în stare să-ți porți în pânțele propriul nepot. Când o să te oprești?

— Vai, dar îmi place așa de mult! a spus cealaltă femeie cu o rușine prefăcută.

— Nu-ți dorești niciodată ca viața ta să fi fost altfel? a întrebat doamna Wu.

— Niciodată. Aș fi mulțumită dacă aș putea naște câte un copil în fiecare an. La ce aș mai fi bună dacă nu mai rodesc?

Umbra subțire și grațioasă a lui Fengmo a trecut prin dreptul pragului. În timp ce trecea, doamna Wu i-a aruncat o privire.

— Fengmo a venit la lecție.

Cele două doamne se uitară cum umbra aceea înclinată se îndepărta.

— Linyi...

Vorbiseră în același timp și s-au oprit, așteptând fiecare ca cealaltă să continue.

— Spune tu, a zis doamna Kang.

— Nu, tu ești mama ei. Spune tu, a insistat doamna Wu.

— Ba nu, s-a împotrivit prietena ei.

— Bine, a spus doamna Wu după o clipă. Fengmo e nemulțumit de fiica ta, Meichen. Păcat că n-ai învățat-o cum să-l facă fericit.

— Fengmo! a exclamat cealaltă femeie.

Doamna Wu era uimită de tonul ei.

— Fengmo e nemulțumit! a repetat zeflemitor doamna Kang. Ailien, să știi că Linyi e nemulțumită de Fengmo!

— Meichen, a vorbit doamna Wu cu glasul oțelit, ia seama la ce spui!

— Da, a vociferat cealaltă, crezi că l-ai educat bine pe Fengmo. Dar Linyi nu e fericită cu el. Într-o căsnicie, amândoi trebuie să se străduiască. Poți aplauda cu o singură mână? Nu l-ai învățat pe Fengmo să-și facă datoria în căsnicie.

— Eu? a întrebat aspru doamna Wu.

— Da. Liangmo e aidoma tatălui său. E bărbat din instinct, și de asta Meng e fericită cu el. Dar Fengmo seamănă cu tine.

— Adică cere ceva mai mult decât mediocritate, a comentat doamna Wu, cu amărăciune.

Doamna Kang a dat din cap.

— Atunci, să găsească în altă parte ce dorește. Să-și ia cărțile și să-și găsească o slujbă prin care să-și rumege nemulțumirea. Asta n-are a face cu Linyi.

— Meichen, mă jignești! a exclamat doamna Wu.

— Ar fi mai bine ca Linyi să vină acasă cu mine, a propus prietena sa. Tu și Fengmo n-aveți decât să stați cu nasul în cărți și să vă descurcați fără ea, până înțelegeți valoarea ei.

Doamna Wu vedea cum prietenia cu doamna Kang, care îi era foarte dragă, se cutremura și se năruia.

— Meichen, să însemne asta că ne certăm?

Doamna Kang i-a răspuns, cu înversunare:

— Ți-am fost întotdeauna prietenă bună și nu te-am judecat niciodată, nici când vedeam că faci lucruri care nu i se cad unei femei. Am știut mereu că ești prea înțeleaptă ca să poți fi fericită. I-am spus-o și tatălui fiilor tăi...

— Voi doi ați vorbit despre mine? a întrebat doamna Wu, iar glasul îi era prea liniștit.

— Doar pentru binele tău.

În vreme ce răspundea, s-a ridicat și și-a strâns în jurul trupului robele largi, îndepărtându-se cu pași apăsați.

În seara aceea, târziu, în timp ce era în pat, Ying a întrebat-o:

— Știți că doamna Kang a luat-o cu sine în seara asta pe soția celui de-al treilea fiu al dumneavoastră?

— Știu.

A închis ochii, ca și cum s-ar fi pregătit pentru somn. Dar nu dormea. Nu crezuse că doamna Kang avea să pătrundă în casa ei și să-și ia fiica înapoi, ca și cum Linyi încă i-ar fi aparținut. A rămas nemișcată și, de mânie, în noaptea aceea nu a pus geană pe geană.

Dacă doamna Wu ar fi fost o femeie mai puțin aleasă, s-ar fi supărat pe prietena ei și ar fi fost sigură că ea însăși avea dreptate. Dar nu era o asemenea femeie. Se învinuia că avusese o purtare neglijentă. Știuse de la început că prietenia ei cu doamna Kang era una a legăturilor de familie, o prietenie bazată pe lucruri concrete. De ce nu se mulțumise cu asta, în loc să abordeze un subiect care îi înspăimânta prietena? Orice suflet se sperie când e silit să-și depășească limitele. Iar acum, din cauza neglijenței sale, prăpastia dintre Fengmo și Linyi se adâncise. Neîndoielnic, e foarte rău când o tânără soție e luată din casa soțului său și trimisă iar în adăpostul copilăriei sale. Fengmo trebuia să se ducă și să o ia înapoi. I-a trimis

vorbă lui Fengmo să vină la ea.

Când băiatul a intrat, era palid, dar liniștit.

— Fiule, a început doamna Wu, te-am chemat să-mi mărturisesc vina. Eu și mama lui Linyi ne-am certat. Ca niște femei proaste, am ținut fiecare partea propriei odrasle, iar ea și-a luat fiica acasă. Îți spun asta ca să nu crezi că Linyi e vinovată. Trebuie s-o chemăm înapoi.

Spre groaza ei, Fengmo a clătinat din cap.

— N-o s-o chem, mamă. Lasă lucrurile așa cum sunt. Eu și Linyi nu ne potrivim.

— Cum poți spune așa ceva?

Inima ei bătea atât de iute, încât o simțea zbatându-i-se prin haina de satin gros. Dimineața era rece, așa că îmbrăcase o haină căptușită.

— Cu puțină istețime, orice bărbat și femeie se potrivesc. Căsnicia ține de familie, Fengmo. E o disciplină. Nu te poți gândi numai la tine.

— Mamă, știu că așa ai fost învățată și că așa ne-ai învățat și pe noi. Dacă-ăș fi singurul tău fiu, ăș accepta să fac ce-mi spui, căci ar fi datoria mea. Dar am doi frați mai mari. Mamă, lasă-mă să plec.

Doamna Wu s-a aplecat înainte în scaun, cu mâinile împreunate.

— Fengmo, sunt mama ta! Spune-mi ce s-a întâmplat între tine și Linyi.

— Nimic, a spus cu încăpățănare Fengmo.

Însă doamna Wu a înțeles altceva.

— Nimic, a repetat ea uluită. Adică ați împărțit așternutul și nu s-a întâmplat nimic?

— Of, mamă! a gemut Fengmo. De ce crezi că doar asta se poate întâmpla între bărbați și femei?

— Dar e primul lucru care se întâmplă, a insistat ea.

Fengmo și-a strâns buzele.

— Prea bine, mamă. La început, asta s-a întâmplat. Dar, mamă, pe urmă m-am așteptat la ceva mai mult.

— La ce te așteptai să se petreacă?

Fengmo a deschis larg brațele lui lungi și subțiri.

— La discuții, la o oarecare înțelegere, la tovărășie. Ceva mai mult după aceea ce-a fost la început. După ce ți-ai ostit trupul, ce urmează?

— Dar la vârsta ta trupul nu e niciodată ostit, a spus doamna Wu.

Începea să-și dea seama că nu-l înțelesese pe Fengmo. Considerase de la sine înțeles că toți bărbații erau masculi și nimic altceva. Cândva, demult, răsese când citise o poveste din Grecia antică. O femeie căsătorită se îndrăgostise de un alt bărbat pentru că răsufarea acestuia era curată. Femeia nu cunoscuse alt bărbat în afară de soțul ei și crezuse că era firesc ca un bărbat să aibă răsufarea urât mirositoare. Acum vedea că fusese la fel de neghioabă ca femeia aceea, fiindcă își închipuise că toți bărbații sunt la fel. Doamna Wu adusese și ea pe lume un bărbat care era mai mult decât un mascul. Revelația aceasta o uimea atât de mult, încât a rămas o vreme așa, privindu-și fiul.

Dar Fengmo părea să nu-i observe ochii gânditori. Stătea așezat, aplecat în față, cu coatele sprijinite pe genunchii depărtați și cu palmele împreunate.

— Nu-ți mai pot porunci, i-a spus ea încet. Acum înțeleg că ți-am siluit ființa.

Băiatul a ridicat privirea, iar doamna Wu a observat că ochii lui erau înlăcrimați.

— Ce înseamnă pentru tine libertatea? Spune-mi și o să fii liber.

— Vreau să plec din casa asta.

Cuvintele lui îi sfășiară inima. Cu toate astea, femeia a întrebat:

— Unde vrei să mergi?

— Fratele André spune că m-ar ajuta dacă aș merge dincolo de mare.

— Dacă fratele André n-ar fi intrat în casa noastră, ai fi avut gândul ăsta? a vrut ea să știe, cuprinsă de vinovăție.

— Da, însă n-aș fi știut cum să fac. Fratele André mi-a lămurit lucrurile.

Femeia n-a mai răspuns. A rămas mută, dusă pe gânduri. Apoi a oftat.

— Prea bine, fiule, a spus în cele din urmă. Du-te.

Capitolul IX

După mai puțin de o lună, în ziua când s-a așternut prima zăpadă, Fengmo a plecat. Toți ai casei au stat în poartă, petrecându-l cu privirea. Ulița care trecea pe lângă poartă ducea la râu. Bărbații – și, singura femeie dintre ei, doamna Wu – l-au însoțit până la malul apei. I-au cărat bagajele și l-au ajutat să urce în barca ce urma să-l

ducă la o ambarcațiune cu aburi. La rândul ei, aceasta urma să-l poarte până la o navă cu aburi de pe fluviu. Nava cu aburi avea să-l ducă până la ocean, unde aștepta vaporul cel mare. Deasupra țărânei albite veghea un cer cenușiu. Barca s-a desprins de mal, iar fulgii de zăpadă se topeau pe vâslele barcagiilor. Vorbe de rămas-bun îl însoțeau pe băiat. Doamna Wu n-a strigat după el. Privea de pe mal – o siluetă mică, înveșmântată în blănuri – cum fiul ei se îndepărtează de țărnul căminului său. Era speriată și tristă, dar se alina cu gândul că fiul ei era liber.

Înfășurându-se în blănuri, s-a întors între zidurile casei sale.

Odată ce Fengmo plecase, fratele André nu mai avea de ce să vină la ei. Însă doamna Wu l-a invitat să-și continue vizitele, ca să-i predea lui Linyi în locul lui Fengmo.

— Când fiul meu o să se întorcă din străinătate, i-a spus ea preotului cu grația și calmul ei obișnuite, mi-ar plăcea ca soția lui să știe câte ceva din ce știe el.

Căsnicia lui Fengmo fusese cârpită astfel: într-o bună zi doamna Wu a mers la casa Kang și, în prezența prietenei sale, i-a vorbit cu multă blândețe lui Linyi. I-a spus că Fengmo pleacă și că ea o invită să se întorcă acasă la soțul ei, pentru ca băiatul să o lase grea înainte de plecare.

— Fac asta nu doar pentru familia noastră, i-a explicat doamna Wu lui Linyi, ci și de dragul tău, ca nu cumva să rămâi neîmplinită.

În timp ce vorbea, cerceta chipul fetei. Era o față drăguță și egoistă, și-a spus ea. Mamele vrednice au mereu fiice egoiste.

Meichen era prea bună. Își fericise copiii până peste poate. De asta ei își considerau casa cerul, iar pe mama lor, pământul.

— Nu-i bine ca o femeie să rămână pustie când îi pleacă bărbatul, a continuat doamna Wu.

Doamna Kang a încuviințat din toată inima la auzul cuvintelor prietenei ei. De când se certase cu ea, se căise pentru mânia ei. Linyi îi agravase părerea de rău: după ce fata se întorsese acasă, compătimită de mama ei, nu trecuseră decât câteva zile și femeia începuse să-și privească fata ca pe o tânără îndărătnică. Nu mai era o copilă, ci o femeie măritată. Cu toate astea, se purta ca în vremea când fusese o fată dintr-o casă bogată. Se trezea târziu, lânțoea prin curți și nu mișca un deget, nici măcar pentru a-și ridica batista căzută din buzunar. Mai degrabă chema o slujnică să i-o culeagă de jos. Puțin câte puțin, doamna Kang a început să-i facă reproșuri lui Linyi și să-și spună că, poate, Fengmo avea motive să se plângă.

Când a auzit că Fengmo pleacă, doamna Kang s-a arătat și ea dornică s-o vadă pe fată întorcându-se la casa ei.

— Nu mai aparții acestei case, ci familiei Wu, i-a spus ea fetei nu o dată.

„Cum să fac din fata asta mlădioasă și neascultătoare o femeie și o nevastă?” se întreba în sinea ei doamna Wu. „Nu doar pentru binele familiei mele, ci și pentru fericirea ei.”

Și astfel a început să se gândească la fratele André. Vedea în minte silueta lui masivă, răbdătoare, și fața lui bună, măslinie. Dar putea oare preotul să învețe o tânără soție?

— Trebuie să te întorci chiar azi în casa soțului tău, a declarat doamna Kang.

Și-a trimis fata înapoi cu la fel de multă înflăcărare precum o luase de acolo. Linyi a plecat în tăcere. Nu era proastă și simțise foarte bine schimbarea din purtarea mamei sale. Știa că fusese izgonită din raiul ei. O durea sufletul, dar s-a întors fără să protesteze în curtea soțului. Băiatul nu-și vedea capul de treburi, căci își pregătea plecarea. Dar cum știa că urma să plece liber, a fost vesel și nu și-a făcut griji cu ea. De vreme ce avea să părăsească acea casă, nu mai avea importanță dacă fata era sau nu acolo.

— M-am întors, îi spusese ea.

El n-a zis că se bucură, ea nu l-a întrebat. Niciunul dintre ei nu se aștepta ca celălalt să-l iubească. Supusă, fata l-a ajutat să-și împăturească hainele și i-a șters cărțile de praf. Noaptea au împărțit așternutul. El a posedat-o, iar ea i-a cedat, în parte din datorie față de familie, în parte pentru că amândoi erau tineri și neostoiți. Dimineața s-au despărțit fără un cuvânt. Fata a avut buna-cuviință să nu mai iasă în curte.

— La revedere! i-a spus el.

— Deie Cerul să ai o călătorie bună, i-a răspuns ea și s-a rezemat de ușă, petrecându-l din ochi.

O îndoială vagă i se strecurase în inimă, însă deocamdată nu era pregătită să-și recunoască vreo vină.

„Încă sunt somnoroasă”, și-a spus ea. A căscat cu poftă, fără să-și ascundă gura roșie, s-a urcat iar în patul mare, s-a înfășurat în cuverturile de mătase și a dormit ca un prunc.

Îndată ce Fengmo a plecat, doamna Wu a trezit-o:

— Hai, Linyi, ai dormit destul. Trebuie să te scoli și să-ncepi să înveți.

— Să învăț? s-a bâlbâit Linyi.

— Dimineăța o să înveți să coși și să brodezi. Verișoara mai mare o să te-nvețe. Pe urmă, cu o oră înainte de prânz, o să vii la mine ca să-ți predau din clasici. După-amiaza fratele André o să-ți predea limbi străine. Seara vei ajuta slujitoarele să culce copiii. Trebuie să înveți să te-ngrijești de copii.

Linyi a privit-o dintre pături. Ochii ei mari erau uluiți și părul îi era răvășit.

— Acum? a întrebat fata.

— Acum, chiar acum, a venit răspunsul ferm.

Doamna Wu ținea în mână un baston subțire de bambus, cu care a izbit podeaua.

— Spală-te, piaptănă-te și pe urmă vino la mine.

Doamna Wu s-a întors în curtea ei. Gura ei frumoasă se strânsese într-o expresie îndârjită. „Fac asta pentru Fengmo”, și-a spus. „Și după ce termin, o să mă pot gândi iar la libertatea mea.”

Dar cum nu avea încredere în Linyi, în după-amiaza aceea, când a venit fratele André, a stat prin preajmă. Linyi nu trebuia să lenevească. Pe deasupra, regulile bunei-cuviințe îi cereau să supravegheze chiar ea lecțiile pe care preotul străin le ținea cu nora ei în lipsa lui Fengmo. Știa că fratele André era un om al spiritului, dar cine altcineva în afară de ea ar fi crezut că trupul lui masiv era numai o coajă?

În fiecare zi ședea la locul de frunte din bibliotecă, ținând în mâini bastonul împodobit cu cap de dragon, care aparținuse Bătrânei Doamne. Asculta tot ce o învăța fratele André pe Linyi. Dar în timp ce fata participa fără chef la lecțiile grele, mintea doamnei Wu o lua înainte, explorând sute de posibilități.

Așa a aflat că pământul și mările sunt strânse pe un glob imens, care se leagănă printre stele și planete, a înțeles mersul soarelui și al lunii, felul în care lucrau norii și vânturile. Dar toate astea erau un fleac pe lângă pofta de a înțelege limbile străine. Îi plăcea să aleagă un cuvânt – „viață”, „moarte”, „dragoste”, „ură”, „hrană”, „aer”, „apă”, „foame”, „somn”, „casă”, „floare”, „copac”, „iarbă”, „pasăre” – și să învețe cum se pronunță în toate limbile pe care le știa fratele André. Limbile acestea erau vocile omenirii. Învăța toate astea sub pretextul că o ajută pe Linyi la învățătură.

Și, pe măsură ce învăța, toate lucrurile care o preocupaseră au început să capete înțeles. Ea însăși se întrebese uneori de ce era silită să se epuizeze în perindarea fără de sfârșit a nașterii, morții și iar a nașterii. Strânși între cele patru ziduri ale casei, bărbații își

plantau sămânța și femeile zămisleau, pentru ca familia Wu să nu piară, și uneori se întrebase ce importanță avea dacă o familie dispărea. În anii când se nășteau prea multe fete sau când un prunc cu mintea înapoiată era lepădat prea devreme din pântec, femeia fusese adesea mânănită. Mai cu seamă în decursul anilor când doar așteptase cu nerăbdare să-și sărbătorească cea de-a patruzecia zi de naștere, refuzase să dea un răspuns nedumeririlor care izvorau în sufletul ei. Într-una dintre acele zile, ca din întâmplare, surioara Hsia se aflase acolo, la ea.

— Doamnă, îmi îngăduiți să vă citesc din Cartea Sfântă? întrebase aceasta.

În ziua aceea doamna Wu era cumplit de obosită, căci, pe lângă treburile obișnuite, aflase că era din nou însărcinată. Dar era întotdeauna prea curtenitoare ca să refuze un oaspete.

— Dacă ți-e pe plac, citește, se învoise ea.

Surioara Hsia scosese cartea sfântă și, în felul ei sacadat și copilăros, citise următoarele vorbe:

— „Ce este omul că-Ți amintești de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el?” „Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului; așa va înflori.”⁶

— Oprește-te! strigase doamna Wu.

Vorbele izbucniseră din ea. Era un lucru atât de neobișnuit, încât surioara Hsia se holbase la ea.

— Cu astfel de cuvinte ar trebui să alini un suflet? Sunt astea vorbele unui zeu? Mai degrabă ale unui demon! Dacă-ăș fi obligată să le ascult, surioară Hsia, m-aș spânzura. Nu mai citi din cartea aia, altfel îmi pun capăt zilelor.

Dar cugetase îndelung la acele vorbe, iar acum și le-a amintit. Într-adevăr, zilele omului sunt ca iarba. Când copilul ei se născuse mort și ea îl ținuse în brațe, își adusese aminte de cuvintele astea. În ziua aceea însă, auzind vocile omenirii strigând în limbi diferite, dar mereu același cuvânt, a simțit că în ea se ivește uimirea.

— Toți oamenii au un cuvânt pentru Dumnezeu? l-a întrebat pe fratele André.

— Toți, a răspuns el cu gravitate, apoi a pronunțat silabe sonore, care îi loveau auzul ca pe niște tobe. Dumnezeu... Dumnezeu...

⁶ „Psalmii”, psalmul 8, versetul 4, și psalmul 103, versetul 15, în Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002. (n.t.).

Dumnezeu...

În douăzeci de limbi, în toate limbile omului.

— Din toate colțurile lumii strigăm către bătrânul Cer, a spus ea dusă pe gânduri, iar tobele îi răsunară în suflet.

În nopți ca acestea nu putea dormi. Stătea tăcută, o lăsa pe Ying să o pregătească de culcare și se urca în patul înalt, din lemn de sequoia. Se lăsa în voia sufletului în dosul draperiilor de satin și cugeta la înțelesul lucrurilor pe care le învățase. Pentru ea fratele André devenise o fântână largă și adâncă, o sursă de învățătură și cunoaștere. Noaptea se gândea la zeci de întrebări la care dorea răspunsuri. Uneori, când mintea i se aglomera de prea multe întrebări, se ridica din pat și aprindea lumânarea. Lua pensula din păr de cămilă și le așternea pe hârtie cu scrisul ei frumos. În după-amiaza următoare, când fratele André venea să țină lecția, le citea pe rând și asculta cu atenție tot ce zicea el.

Felul lui de a răspunde era din cale-afară de simplu, dar asta tocmai pentru că bărbatul era atât de învățat. Nu simțea nevoia să lungească vorba, asemenea celor mai puțin luminați. În schimb, întocmai ca străvechii taoiști, știa cum să pună esența adevărului în câteva cuvinte. Îndepărta frunzele, culegea fructul, spărgea coaja, decojea învelișul din interior, despica fructul, scotea sâmburele și îl spărgea, dând la iveală miezul pur și curat.

În perioada aceea a vieții mintea doamnei Wu era atât de ageră, atât de ascuțită și de pătrunzătoare, încât lua acest miez și, cu ajutorul lui, înțelegea totul. În vreme ce acele cuvinte erau rostite și înțelese, tânăra Linyi stătea între cei doi, căsca ochii mari și îi era limpede că toate astea întreceau cu mult puterea ei de înțelegere. Mintea ei tânără încă dormita.

Fratele André se minuna de doamna Wu. Într-o zi i-a spus:

— Ați trăit toată viața între aceste patru ziduri. Și totuși, când vă vorbesc așa cum le-am mai vorbit doar câtorva frați învățați de-ai mei, dumneavoastră mă înțelegeți.

— Mi-ați povestit despre sticla vrăjită care mărește lucrurile mici, i-a răspuns femeia. Mi-ați explicat că astfel o fărâamă de praf poate fi mărită cât deșertul, iar dacă am înțelege fărâma asta, am înțelege și deșertul. Casa asta e acea fărâamă de praf, iar judecând după ea, înțeleg totul. Înăuntrul acestor ziduri se află viața întreagă.

Doamna Wu a surprins privirea dușmănoasă a lui Linyi.

— Mamă, adică noi suntem praf?

— Nu, copilă. Am vrut să spun că voi toți aparțineți vieții.

Privirea ei a întâlnit-o pe cea a fratelui André peste capul fetei.

— Predați-i copilei.

— Mamă, nu sunt o copilă, s-a bosumflat Linyi.

Însă doamna Wu surâdea. În după-amiaza aceea, pe când preotul își strângea cărțile, a întrebat cu umilință:

— Pot îndrăzni să vă rog să mă primiți drept elev.

— Dorința dumneavoastră mă onorează, a răspuns grav preotul.

— Atunci poate rămâneți un ceas după lecția cu Linyi?...

Bărbatul a încuviințat din cap. După aceea, în fiecare seară, timp de o oră, răspundea la întrebările doamnei Wu. În ciuda vârstei, doamna Wu rămăsese scrupuloasă, așa că îi spunea lui Ying să șadă pe scaunul cel mai apropiat de ușă cât timp ea și preotul stăteau de vorbă.

— Doamnă, trebuie să vă întreb ceva. Dacă o să vă supărați, alungați-mă, i-a spus Ying într-o dimineață.

— După ce atâția ani ai vorbit ce ai vrut, de ce m-aș supăra acum? a întrebat doamna Wu.

A lăsat la o parte cartea pe care o citea, dar a strecurat un deget între pagini, pregătită să-și reia lectura când Ying va fi terminat de vorbit.

— Ce-o să vă zic acum n-o să vă fie pe plac, a început slujnica. Dar în vreme ce scotociți lumea alături de preotul ăsta mătăhălos, gospodăria e cu susul în jos. Doica celui de-al doilea fiu al întâiului dumneavoastră născut nu mai are lapte. Copilul slăbește. Noaptea, din curtea celui de-al doilea fiu răzlesc certuri. Slujitoarea soției celui de-al doilea fiu zice că femeia încă n-a rămas grea. Iar a doua doamnă și stăpânul nostru... Ei, doamnă, n-o să-ndrăznesc prea mult, dar nu cred că-i bine ca o doamnă ca dumneavoastră să stea deoparte, cu nasul în cărți, așa cum faceți. Nu-i întru totul rea învățătura pe care ne-au lăsat-o strămoșii noștri, cum că femeile n-ar trebui să scrie și să citească.

Ying vorbise din inimă. Doamna Wu a ascultat-o, cu vechiul ei zâmbet întipărit pe chip. Dar și-a retras degetul dintre filele cărții, a închis-o și a pus-o pe masă. Apoi a zis:

— Mulțumesc, suflet bun.

S-a ridicat și s-a dus în dormitor. Dimineața era rece, așa că a îmbrăcat o haină de blană înainte de a ieși. În curte orhideele se ofileau sub chiciură, iar frunzele florilor se afundau în lut. Dar rugii de mure și bambusul indian creșteau purpurii și bogați. O mierlă

cocoțată pe o piatră mânca din ele, iar Ying, care își urma stăpâna, s-a repezit la pasăre, dând să o alunge. Dat fiind că doamna Wu fusese atât de răbdătoare cât îi ascultase muștrările, Ying simțea că se făcuse vinovată de nerușinare, iar acum încerca să împace lucrurile cu sporovăiala ei obișnuită. Doamna Wu o asculta fără să-i răspundă. Când a străbătut curtea pustie a Bătrânei Doamne, i-a trecut prin cap gândul că ar fi bine ca Liangmo să-și mute familia acolo, mai aproape de mama sa, astfel ca ea să poată veghea mai bine asupra copiilor. Pe urmă îi putea muta pe Tsemo și Rulan în curtea unde locuia acum Liangmo și poate că spațiul mai generos ar fi adus împăcare între cei doi.

Era o zi frumoasă. Doamna Wu pășea prin lumina limpede a soarelui, simțind o stare de bine pe care nici ea nu o înțelegea. Cele patru ziduri care închideau bucata aceea de pământ ascundeau multe necazuri omenești, însă ea se simțea în stare să le înfrunte și chiar să le rezolve, pentru că nu se mai afla în mijlocul lor. Despărțindu-se trupește de domnul Wu, retezase toate legăturile care o ținuseră captivă. Medita la această legătură tainică dintre două trupuri, care, odată retezată, elibera nu doar trupul, ci și sufletul. Iar sufletul ei pășea pe cărările ce i se deschisese pe tot întinsul Pământului. A intrat în curtea lui Liangmo aidoma unei zeițe, gata să împartă îngrijiri, nu să împărtășească grijile altora.

Însă vaietele copilului i-au izbit dureros și ascuțit auzul. A uitat de toate și s-a grăbit să intre în casă. Înăuntru erau Meng și doica tânără, care ținea pruncul la pieptul ei secat. Pe obrajii palizi ai doicii curgeau lacrimile. Copilul suga, apoi, văzând că laptele nu curge, întorcea din nou capul și țipa.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat doamna Wu. Cum de ți-a secat laptele?

Plângând, tânăra a pus băiețelul în brațele lui Meng.

— I-ai dat să mănânce supă de crab cu ouă? a întrebat-o femeia pe Meng.

— Am încercat de toate. La început am crezut că-i o nimica toată – poate avea un guturai sau poate că a mâncat prea mult. La câteva mese, i-am dat băiatului făină de orez amestecată cu terci de ovăz. Dar o ducem așa de două zile, iar copilul nu mănâncă. Slăbește văzând cu ochii.

Doica fiului mai mare al lui Meng a intrat și ea.

— Am vrut să-l hrănesc eu, a spus aceasta, dar laptele meu e prea vechi pentru copil. Îl varsă.

Femeia părea mulțumită de sine în timp ce vorbea.

— Laptele meu nu a secat niciodată, doamnă. De unde să știu ce-i de făcut?

— Pleacă, i-a poruncit doamna Wu, remarcându-i trufia.

Știa că doica era lacomă de daruri.

Doica cea tânără plângea în continuare. Doamna Wu s-a așezat, și-a împreunat mâinile pe bastonul ei cu cap de dragon și a privit-o.

— Ți-a secat laptele pentru că ești tristă. Ce te necăjește?

La început femeia n-a răspuns. Își ștergea ochii cu mânecile și se uita în pământ, iar când lacrimile izvorau mai departe, le ștergea iar.

— Ce ciudat că ai destulă apă să plângi, dar nu îndeajuns ca să-mi hrănești fiul, a spus tulburată Meng.

— Taci, i-a cerut doamna Wu. E și ea om. Vorbește, suflet bun.

Încurajată, femeia a vorbit cu o voce slabă, abia auzită:

— Nu mi-am văzut copila. Nu știu cum o duce. Sunt aici de aproape o lună. Săptămâna viitoare e ziua ei de naștere, iar eu nu știu ce face micuța mea.

Auzind asta, Meng păru peste măsură de furioasă. Și-a făcut gura ei roșie pungă și a deschis larg ochii săi negri.

— Cum de poți să fii cu gândul la copilul tău și să lași laptele să-ți sece? a strigat ea.

— Taci! i-a cerut din nou doamna Wu. Copila să fie adusă aici.

— Ca să fie îngrijită laolaltă cu fiul meu? a țipat Meng.

— Ca fiul tău să scape cu viață.

Doica a căzut în genunchi dinaintea doamnei Wu.

— Vai, stăpână! a icnit femeia. Nu sunteți crudă... Mi s-a spus că sunteți plină de cruzime...

— Cine a zis asta?

— Vechilul... de pe moșie... A spus că nimeni nu îndrăznește să vă iasă din cuvânt. Stăpână, eu n-am vrut să vin aici. Am o căsuță, iar soțul meu muncește pe pământurile dumneavoastră, avem un copil. Adevărat, e o fată, dar e primul nostru prunc. Eram atât de mândră de ea! Aveam lapte din belșug. Vechilul mi-a zis că trebuie să vin aici, altfel o să-mi alunge bărbatul de pe pământul luat în arendă.

— Nu l-am împruternicit să spună asta, a zis doamna Wu. I-am dat poruncă doar să găsească o doică.

— Pe săteni îi face să se teamă de dumneavoastră, a spus doica mai departe. Soră mai mare, pe moșii cu toții vă știm de frică din pricina lui.

Cuvintele astea au uluit-o pe doamna Wu, dar nu voia ca

slujitoarea să-i vadă nedumerirea. Într-o gospodărie mare, cei care poruncesc nu trebuie să se lase la mila celor care se supun. Și-a înclinat capul și a spus cu blândețe:

— O să trimit vorbă azi să ți se aducă fata. Poate să doarmă aproape de tine, dar nu în aceeași odaie cu nepotul meu.

— Ați salvat o viață, a spus femeia, apoi a căzut în genunchi și și-a izbit fruntea de lespezile podelei, prosternându-se dinaintea doamnei Wu.

Însă copilul plângea iar, așa că femeia s-a ridicat și l-a luat în brațe. Lacrimile i se uscaseră pe obraz și doica a pus copilul la sân. Băiatul a înhățat sfârcul, a început să sugă, iar laptele a pornit să curgă.

— Ți-ai tănuțit laptele! a strigat Meng. N-ai vrut să-l slobozești.

Însă slujnica a ridicat o privire, plină de uimire sfioasă. Era o femeie de la țară, cu chipul deschis.

— Ba nu, doamnă. Nu știu unde s-a ascuns laptele și nici de ce curge iar. Știu doar că atunci când stăpâna a spus că fetița mea poate veni aici, inima mi s-a ușurat, iar laptele s-a slobozit.

Dar Meng tot era furioasă.

— Ce proastă ești!

Doamna Wu s-a ridicat.

— Dat fiind că viața fiului tău atârână de ea, poate c-ar fi mai bine să nu te superi, fiica mea. Iar tu, femeie, când îți sosește copilul, nu uita că datoria ta e să te îngrijești mai întâi de nepotul meu.

Tânăra a ridicat umilă privirea către doamna Wu.

— N-o să uit, doamnă, a promis ea cu o voce joasă. O să-i dau mereu să mănânce lui mai întâi.

Ceva din privirea și din vocea doicii au făcut-o pe doamna Wu să-și încetinească pașii. Dincolo de liniștea slujitoarei, simțea ceva ursuz și puternic. Dar n-a întrebat ce anume era. Niciodată nu cercetase prea adânc necazurile celor care nu aparțineau familiei, ca să nu fie amestecată în nenorocirile lor. I-a vorbit în schimb lui Meng:

— O să vă dau curtea Bătrânei Doamne primului meu fiu și ție. Așa, o să fiu mai aproape de nepoții mei.

Meng nu părea mulțumită, iar doamna Wu și-a sporit hotărârea.

— Voi trimite servitori care să vă ajute la mutat.

Fără să aștepte răspunsul lui Meng, doamna Wu a plecat mai departe, ca să-l vadă pe Tsemo.

La ora aceea fiul ei ar fi trebuit să se afle la treburile lui, nu acasă. Tsemo era însărcinat cu supravegherea prăvăliilor în care se vindeau

legumele familiei Wu. Cu toate astea, bărbatul era în curtea lui. Doamna Wu l-a zărit clătindu-și gura, ca și cum tocmai ar fi mâncat.

A intrat, iar el a scuipat repede apa și a pus la o parte paharul din mână.

— Ai venit devreme, mamă.

— Îmi fac plimbarea, ca de obicei, i-a răspuns ea. Am trecut pe aici ca să-ți spun că-ți dau curtea lui Liangmo. Lui îi las curtea Bătrânei Doamne, ca să îmi am nepoții aproape.

— O să-i zic lui Rulan.

Când Tsemo a pronunțat numele nevestei sale, femeii i s-a părut că a zărit pe chipul lui o umbră rece, fugară. A vorbit fără ocolișuri, așa cum obișnuia atunci când presimțea necazuri.

— Am auzit că Rulan plânge noaptea.

— Cine ți-a spus? a întrebat tăios tânărul.

— Slujitorii. E rușinos ca problemele familiei să ajungă în gura servitorilor.

— Ai avut dreptate, mamă. N-ar fi trebuit să mă însor cu femeia asta.

— Dragostea voastră s-a istovit așa de repede?

Însă Tsemo n-a spus nici da, nici nu. Se învârtea prin curtea minusculă – zece pași încoace, șaisprezece pași încolo.

— Nu putem schimba o vorbă fără să ne certăm, a răspuns el în cele din urmă.

— Cum se face că nu e însărcinată? a vrut să știe doamna Wu. Între bărbat și femeie se iscă întotdeauna certuri când nu au copii.

— De unde să știu eu? a răspuns Tsemo, ridicând din umeri. Rulan nu zămislește. Iar asta cu siguranță nu-i vina mea.

— Când soții se ceartă, nu pot zămisli. Dacă sunt tulburate, inimile usucă umorile trupului și otrăvesc sângele. Curentul vieții, care curge între bărbat și femeie, trebuie să rămână neîntinat.

Și-a privit fiul chipeș.

— Întotdeauna e ușor să apară certuri între bărbați și femei, a continuat ea. Deosebiriile dintre firile lor sunt atât de mari, încât se îndepărtează unii de alții precum apa și uleiul dacă nu se împreunează pentru a da viață unei noi generații. O soție fără copii e o faptură împotriva naturii, iar ea se răzvrătește împotriva Cerului și a pământului și bărbatul nu mai înseamnă nimic pentru ea. Trebuie să ai răbdare cu ea până rămâne însărcinată. Atunci o să vezi c-o să se schimbe cu totul.

— Eu nu însemn nimic pentru Rulan? a întrebat cu trufie

bărbatul.

— Te iubește prea mult, a răspuns mama sa. De aceea te urăște. Iubirea ei rămâne stearpă. Iar asta o necăjește. N-are unde să fugă din fața ta, n-are niciun loc unde să poată fi ea însăși.

Doamna Wu vedea că spusele ei îl răneau adânc.

— O să pleci undeva, a continuat ea. Pe urmă, când o să te întorci, fii blând, nu înfumurat. Nu-i aminti că e mai mare decât tine sau că ea ți-a vorbit prima.

— De unde știi că ea mi-a vorbit prima?

Tânărul se oprise în loc și se zgâia la ea.

— Cum se face că le știi pe toate? a zis bărbatul, pe jumătate amuzat, pe jumătate trist.

— Am ochi de văzut.

Femeia și-a sprijinit bărbia pe mâinile împreunate pe capătul sculptat al bastonului.

— Rulan se teme de tine și își urăște teama, te iubește și iubirea ei o înspăimântă. Da, pleacă și las-o cu mine. Între bărbat și femeie există o rânduială, iar tu și Rulan ați nesocotit-o. Uită-te la Meng: la ea toate se întâmplă așa cum a hărăzit Cerul. Și uite câtă armonie e în casa ei! Fiii ei se nasc rând pe rând, iar Liangmo e fericit cu ea. Niciunul nu-l iubește prea mult pe celălalt și împreună dau naștere unei alte generații.

— Meng e de modă veche, a spus nervos Tsemo. Pe deasupra, e și nițel proastă. Cel puțin Rulan nu e proastă.

— Nu e nevoie ca o femeie să fie sau nu proastă, i-a răspuns răbdătoare doamna Wu. Lucrurile astea trebuie potrivite. În căsnicie bărbatul și femeia trebuie să fie unul pe potriva celuilalt. După asta m-am călăuzit eu când am ales-o pe Meng pentru Liangmo. El e mai isteț decât ea, însă ea e îndeajuns de deșteaptă ca să priceapă ce spune el. În căsnicia voastră voi sunteți egali, așa că vă luptați.

— Ești mai înțeleaptă decât tata, a spus Tsemo.

A privit-o atât de intens, încât femeia s-a tulburat.

— Ei, am învățat să fiu înțeleaptă, a spus ea iute. Sunt destul de înțeleaptă, așa încât între tatăl tău și mine n-au fost niciodată certuri. Pentru fericirea lui acum, când îmbătrânește, i-am trimis-o pe Xiuming.

— Dar tu? a iscodit-o el cu cruzime.

— Și eu sunt în continuare fericită, a spus liniștită femeia.

În clipa aceea Rulan a ieșit din casă, de parcă nu se mai putea prefăce că nu auzea discuția care se purta sub fereastra ei. Doamna

Wu știa cât se poate de bine că fata auzise tot, dar, din politețe, s-a prefăcut că nu știe. A zis:

— Fiica mea, tocmai îi spuneam lui Tsemo că, dacă vreți, vă puteți muta în curtea lui Liangmo, pentru că pe ei i-am mutat în curtea de lângă mine, de unde îmi pot veghea nepoții mai îndeaproape.

— Îți mulțumim, mamă, a spus Rulan, deși nici în glas, nici în privire nu i se citea recunoștința.

Era îmbrăcată neglijent, cu o robă urâtă, împodobită cu pătrate verzi și cenușii, puse unele lângă altele. Fata părea mai în vârstă decât era în realitate.

„Îndată ce Tsemo o să plece, o s-o învăț să nu mai arate așa de urât”, și-a spus doamna Wu în sinea ei. Ședea și își privea lung nora. Urmărind privirea mamei sale, Tsemo i-a găsit nevastei un nou cusur.

— Urăsc roba aia, a spus el cu violență.

— Atunci cumpără-mi alta, i-a răspuns ea obraznică, dându-și pe spate părul scurt.

Doamna Wu s-a ridicat pe dată. Nu voia să fie de față și să vadă gâlceava celor doi, ca să nu fie nevoită să-i împace. Însă nu și-a putut ascunde pe deplin nemulțumirea.

— Tsemo o să plece o vreme, a anunțat-o ea pe Rulan. I-am îngăduit-o. Nu vă certați în cele câteva zile rămase, înainte de plecarea lui. Umpleți-vă timpul mutându-vă lucrurile în curtea cea nouă.

— Dacă pleacă Tsemo, plec și eu.

Rulan stătea foarte dreaptă, înveșmântată în roba aceea urâtă, cu mâinile încheștate de o parte și de alta a corpului. Doamna Wu stătea la fel de dreaptă, cu mâinile sprijinite pe baston.

— N-o să pleci, i-a zis ea răspicat. O să rămâi aici, cu mine. Ai multe de învățat, iar eu o să te învăț.

Nici acum n-a așteptat ca nora să-i răspundă. S-a întors pe călcâie și a ieșit fără să se uite în urmă.

„Cât de mult mă necăjesc soțiile fiilor mei!” și-a spus ea. „Mai bine aș fi luat în casă niște copile pe care să le cresc cum trebuie, ca să fie soții destoinice pentru fiii mei și să fie pe potrivea nevoilor noastre! Când aduci străini în familie ca să-ți dăruiască nepoți, chemi necazurile în casă.”

S-a trezit că tânjea să vină seara, când avea parte de liniște. Atunci, călăuzită de fratele André, își lăsa trupul în urmă și se avânta prin lume cu sufletul neîmpovărat.

În curtea pe care doamna Wu o părăsise, Rulan se uita cu ochi posomorâți și îndurerați la tânărul ei soț.

— Vrei să pleci și să mă părăsești, a murmurat fata.

— A fost numai și numai ideea mamei, a spus nepăsător Tsemo.

Și-a dat capul pe spate, netezindu-și bucla aceea lungă. Fata i-a zărit mâinile palide și a simțit strângerea de inimă din pricina căreia se ura.

— O să fug, l-a prevenit Rulan cu aceeași voce ursuză.

Bărbatul a râs.

— Dar nu cu mine. Nici prin cap nu-mi trece să mă mai întorc acasă.

— Te temi de mama ta! a strigat fata.

— Așa-i.

Ușurința cu care îi dădea dreptate era șiretlicul prin care Tsemo o biruia. Ceda în fața ei iar și iar și atunci ea nu mai avea nicio armă împotriva lui.

— Mai bine să n-am fii decât să-i am și să se teamă de mine, a declarat ea.

— Păi, nici nu ai, a spus Tsemo cu vocea lui calmă.

La auzul acestei vechi batjocuri, inima femeii s-a frânt. Oricât de mult încerca, nu putea fugi de înrâurirea pe care zeflemeaua asta o avea asupra ei.

— Tsemo, tu chiar mă urăști? a șoptit Rulan.

În timp ce-i vorbea, fata a venit mai aproape de el, iar tânărul a privit-o drept în față.

— De ce te agăți de mine? De ce mă jignești și nu-mi dai pace? a întrebat-o el printre dinții încleștați.

— Să-ți dau eu pace! a strigat ea.

— Doar pace. Liniște și pace.

— Să-ți dau pace, ca să mă poți uita! a izbucnit ea cu patimă.

— Știu că de asta mă superi, i-a trântit-o el și a râs cu amărăciune. Mă superi pentru că doar așa mă silești să mă gândesc la tine.

Tsemo îi smulsese un adevăr pe care tânăra nu voia să-l recunoască nici în fața ei. Da, după căsătorie, când el nu se mai gândise zi și noapte la ea, când devenise nepăsător, Rulan îl supăraseră ca să-l facă să se întoarcă la ea. Voia să-l facă să sufere, ba chiar să-i provoace durere. Suferința era mai bună decât nimicul.

Acum a văzut cum soțul ei își ferește chipul, iar scena asta era

îngrozitoare pentru ea.

„Trebuie să scap de el”, și-a spus Rulan. „Trebuie să mă descotorosesc cumva de iubire. E prea dureroasă pentru mine.”

În chip ciudat, în clipa aceea, când își dorea cu înfocare să fie liberă, se gândi la doamna Wu. Și, cum era mereu impulsivă, Rulan a trecut în goană pe lângă bărbat, a străbătut curțile și nu s-a oprit până când n-a ajuns în bibliotecă, unde soacra ei își fuma pipa.

— Mamă, slobozește-mă și pe mine! s-a rugat ea.

Pentru doamna Wu acest strigăt a fost ca un ecou al propriului suflet. Dar nu și-a dat pe față uluirea. Și-a așezat pipa pe masă și s-a uitat îndelung la nora ei.

— Liniștește-te. Așază-te și dă-ți părul la o parte din ochi. Și, că tot veni vorba, ascultă-mi sfatul: să nu mai îmbraci niciodată roba asta. Ar trebui să porți culori vesele. Or să-ți lumineze negura. Și acum spune-mi cum anume pot să te slobozesc?

— Vreau să plec din casa asta, de lângă Tsemo.

Deși doamna Wu i-a făcut semn să se așeze, Rulan a rămas în picioare. Nu ascultase nimic din spusele soacrei, iar cele două femei se priveau.

— Ți-am spus că Tsemo pleacă. O să scapi de el.

— Vreau să scap de el pentru totdeauna! a strigat Rulan. N-ar fi trebuit să mă mărit. Îmi urâsc sentimentele pentru el. Sunt roaba lor. Face ce vrea din mine. Nu mai sunt eu însămi.

— Și asta e din vina lui?

— Lasă-mă să plec, a repetat Rulan.

Fără să vrea, doamna Wu a început s-o placă iar pe fata asta furioasă și ciudată.

— Unde să te duci? Ce-o așteaptă pe femeia care pleacă din casa bărbatului ei? Chiar dacă te las să pleci, o să fii liberă? O femeie fără soț e disprețuită de toată lumea. Ea se eliberează doar când are soț și copii.

Rulan o privi îngrozită.

— Spune-mi cum să mă eliberez, a șoptit ea.

Doamna Wu simți crescând în ea o milă nesfârșită.

— Fiica mea, din nefericire, asta nu pot să-ți spun, pentru că nici eu nu știu.

— N-ai iubit niciodată pe nimeni? a întrebat-o pățimaș fata.

Doamna Wu și-a plecat privirea și nu i-a răspuns. Începea să simtă că Tsemo greșise cumva față de fata asta. Dar cum ar fi putut Tsemo să înțeleagă ce simțea mama lui? El nu făcuse altceva decât

să fie el însuși și ce vină avea el dacă fetei nu-i era de ajuns? Începea să-și dea seama de norocul ei: nu-și îngăduise să-l iubească prea mult pe domnul Wu. La un moment dat, în tinerețe, o pândise acest pericol. Dar firea ei pretențioasă o ferise de el. Rulan nu era pretențioasă.

— Dacă ai avea un copil, poate că te-ai elibera de el. Cel puțin astfel ți-ai împărți iubirea. Copilul cere multe, iar tu ești nevoită să i le dai. Sau, dacă nu ai copii, ai putea să te apuci să înveți, să pictezi sau altceva asemănător. Copila mea, trebuie să te împarți. Ți-ai silit toate energiile să se scurgă într-un singur fluviu, unul îngust și adânc. Săpă canale și pâraiașe, lasă-ți dragostea să se scurgă în mai multe direcții.

— Muncă silnică, a spus cu amărăciune Rulan.

— Da, dacă așa trebuie, a zis blând doamna Wu. Dar e singura cale dacă vrei să dobândești liniștea. Altfel o să mori sigur. Pentru că, îți spun sigur, el te va urî. Chiar în clipa asta e la un pas de ură. De aceea i-am poruncit să plece de lângă tine o vreme.

Rulan și-a umezit buzele palide.

— Toți bărbații sunt ca el? a șoptit ea.

— Bărbații se aseamănă, aidoma plevuștii, a răspuns doamna Wu cu aceeași voce drăgălașă, ca un clopoțel de argint. Când descoperă asta, femeile se eliberează.

— Atunci de ce îl iubesc pe Tsemo? a întrebat cu șiretenie Rulan.

— Înfățișarea lui îți joacă un renghi: felul în care își mișcă sprâncenele, expresia gurii, felul cum umerii i se așază sub haină, mâinile lui...

— De unde știi? a șoptit uluită Rulan.

Doamna Wu a râs.

— Cerul ne întinde nouă, femeilor, sute de capcane.

Nu putea fi supărată pe fată, căci era doar o biată făptură prinsă în capcană. Înțelegând cât de mult îl iubea Rulan pe Tsemo, doamna Wu i-a iertat tot.

Și-a întins mâna îngustă, a desprins mâinile fetei și le-a mângâiat pe rând.

— Gata cu nefericirea, i-a spus ea pe un ton ademenitor. Nu-mi place să știu că în casa noastră cineva e trist. Vezi tu, eu îmi petrec viața străduindu-mă să vă fac fericiți pe toți. Ce-ți dorești tu, copilă, ca să fii fericită aici?

Rulan nu se putea împotrivi acestui chip minunat și îmbietor, nici vocii sale blânde, melodioase. I-a îngăduit soacrei să o tragă mai

aproape, până când s-a așezat la picioarele ei, ca un copil.

— Lasă-l să plece, i-a spus doamna Wu cu un glas alinător. Să nu plângi când pleacă. Ajută-l să-și facă bagajele și ia-ți rămas-bun veselă, chiar dacă ți se rupe inima. Culcă-te și dormi liniștită, fără să te trezești. Las' să fie el cel fără somn, copilă, nu tu.

— Dar dacă nu pot să dorm fără el? a întrebat cu naivitate Rulan.

Doamna Wu a râs din inimă. Îi plăcea sinceritatea fetei.

— Atunci ridică-te din pat și umblă prin curte. Noaptea e rece și când ți-e frig, așternuturile calde or să te adoarmă, chiar dacă ești singură în pat.

Cele două femei se priviră îndelung în ochi. Doamna Wu citi sufletul acela tânăr, pasional, ce tremura tulburat, și zăgazurile milei sale cedară. Un devotament mai puternic decât cel față de familia Wu se iscă și își revărsă balsamul liniștitor asupra acestui suflet, tot al unei femei.

— O să fii liberă când vei redeveni stăpână pe tine însăși. Chiar și între zidurile astea poți fi tot atât de liberă ca oriunde în lume. Dar cum să fii liberă dacă, oricât de departe ai merge, te vei gândi mereu la el? Află care ți-e locul în torentul vieții. Lasă-l să curgă prin tine, răcoros și puternic. Nu-l îngrădi cu mâinile, ca să nu spargă digul și să fugă de tine. Lasă-l să curgă neîngrădit și o să fii liberă.

— Nu pot trăi fără dragostea lui, a spus Rulan cu o voce stinsă.

— Atunci spânzură-te în seara asta, i-a zis liniștită doamna Wu. Fiindcă eu ți spun că n-o să te iubească dacă nu-l lași mai întâi să plece. Iubirea există doar acolo unde există și libertate.

— Dacă m-ar iubi, i-aș fi sclavă.

— Nu ești sclavă! a strigat doamna Wu. Prin dragostea ta, te lupți să devii o stăpână. El simte asta și se împotrivește. Trebuie să se elibereze de tine, pentru că îl iubești prea mult. Femeie nesocotită, cum să-ți arăt calea spre fericire?

Rulan i-a căzut la picioare.

— Înțeleg, a suspinat ea. Îți înțeleg spusele și... și mi-e frică să fac cum spui!

Dar doamna Wu nu i-a îngăduit să plângă. I-a spus să se ridice, s-a ridicat ea însăși de pe scaun, a tras-o pe Rulan sus și a silit-o să stea în picioare. Apoi i-a vorbit cu asprime:

— Dacă te temi, nu mai vreau să am de-a face cu tine. Să nu mai vii niciodată la mine. N-am timp de tine. Dacă te temi, o să te las să pleci pentru totdeauna din casa asta.

Când a coborât privirea la această făptură splendidă și

neînduplecată, Rulan a simțit cum inima ei zbuciumată și plină de amărăciune se liniștește. Femeia singuratică și calmă din fața ei îi părea acum singura femeie fericită pe care o cunoscuse. Mama lui Rulan fusese arțăgoasă și veșnic nemulțumită, iar surorile ei erau certărețe și nervoase, fiindcă toate femeile din Shanghai sunt agitate. Spre deosebire de ele, doamna Wu era tot atât de liniștită și de nepătruns ca un lac de munte.

— O să-ți dau ascultare, mamă, a spus umilă Rulan.

După plecarea ei, doamna Wu s-a gândit cu uimire tăcută că își trimitea doi fii departe de casă din pricina a două femei pentru care nu simțea afecțiune. Își mai spusese și că luase astfel pe umerii ei o povară îndoită.

— Eu, care tânjesc după propria-mi libertate! a exclamat ea.

Și, năucită de această contradicție, s-a lăsat pe mâna lui Ying, care a pregătit-o de culcare.

— Nu pot să explic, i-a spus a doua zi doamna Wu fratelui André.

Îi povestise despre plecarea lui Tsemo.

— E neapărată nevoie de explicații? a întrebat-o surâzător preotul.

Ea observase adesea acest surâs. Începea în hățișul sprâncenelor și în barba bărbatului, aidoma unui foc ce strălucea într-o pădure. Altădată capul acela imens, statura mătăhăloasă și părul des de pe trupul preotului ar fi speriat-o. Între timp, se obișnuise cu ele.

— La ce vă gândiți? a întrebat el într-un fel ciudat, cu un soi de sfială.

— Spuneți adesea că pe pământul ăsta suntem toți la fel. Atunci cum explicați înfățișarea dumneavoastră?

— Ce anume vi se pare neobișnuit la mine? a vrut el să știe cu aceeași sfială.

— Sunteți prea mare și prea păros, i-a răspuns ea calmă.

— Nu vă puteți explica propria făptură. Atunci poate că mi-o puteți explica pe a mea, i-a zis fratele André.

Luminile din pădurea aceea ardeau cu putere. În întunecimea bărbii, doamna Wu a întrezărit sclipirea dinților lui, iar în ochii negri ai bărbatului scliepa râsul.

— Am citit undeva că străinii sunt păroși fiindcă se înrudesesc mai mult cu animalele, a remarcat ea.

— Poate că da.

Preotul a deschis gura lui mare și a slobozit un hohot tunător... Când stătea singur în bezna nopții, întins pe așternutul lui de paie, îi

mulțimea lui Dumnezeu că n-o întâlnise pe doamna Wu când fusese tânără. „N-aș fi putut răspunde de sufletul meu, Doamne”, își spusese el mohorât în întuneric. Dar acum își stăpânea pe deplin trupul imens, iar femeia doar îl amuza.

— Atunci nu-i adevărat că dacă Dumnezeu m-a creat mai întâi pe mine, și-a îmbunătățit calapodul când v-a creat pe dumneavoastră? a zis el.

Doamna Wu a început să râdă și ea, iar hohotul gros și tunător, s-a împletit cu râsul gingaș, argintiu, al femeii. În curte, o slujnică spăla rufăria de corp delicată a doamnei Wu, sub îndrumarea lui Ying. Servitoarea a surprins privirea uimită a fetei.

— Nu freca mătasea cu săpun, toanto! a țipat Ying. Și uită-te la ce faci!

Dar și ea se întreba cum de reușea preotul acela înalt și măsliniu să stârnească un asemenea râs în stăpâna ei. Nu și-a ascuns uimirea.

Într-adevăr, în ciuda tulburărilor din casă, doamna Ying înflorea într-un fel minunat, tainic. Întâmpina fiecare zi cu bucurie și încântare. Era nerăbdătoare numai când venea vorba de treburile gospodăriei, însă își controla nerăbdarea și îndeplinea fiecare sarcină cu o disciplină fermă. Dar Ying, care putea desluși orice schimbare, oricât de mică, la stăpâna ei, își dădea seama că aceasta nu mai era interesată de treburile casei.

Nu îndrăznise nicio clipă să creadă că preotul străin ar avea vreo legătură necurată cu doamna Wu. Doamna era prea scrupuloasă pentru așa ceva. Pe deasupra, arăta mai echilibrată, mai diafană și mai limpede ca întotdeauna – dar, pe de altă parte, și mai veselă. În zilele în care preotul nu putea veni și îi trimitea vorbă ca s-o anunțe, Ying își urmărea stăpâna cu atenție și observase că doamna Wu rămânea indiferentă. Ședea în bibliotecă la fel de mulțumită, de parcă profesorul ei s-ar fi aflat acolo. Ce însemnau toate astea?

Slujnica mai tânără a chicotit.

— Vasăzică, și familia Wu, a șoptit ea. Ai auzit?

— Ce s-aud? a întrebat indignată Ying. Nu ascult clevetelile lumii.

— Știi, probabil, că în timp ce stăpâna noastră ia lecții de la un preot, stăpânul merge prin casele florilor?

— Nu-i adevărat, a spus Ying.

Apoi s-a așezat pe un scăunel scund de bambus, s-a aplecat și a palmuit slujnica. Mâna ei a lăsat o urmă roșie pe piele. Ochii fetei ardeau. Pe urmă fata a întors și celălalt obraz.

— Lovește-mă încă o dată, pentru că-i adevărat. Stăpânul se duce acolo împreună cu bătrânul Kang. La ce altceva să te aștepți?

De data asta Ying s-a prefăcut că nu auzise nimic, dar adevărul era că demult îi ajunsese ceva la ureche, deși ceilalți servitori se temeau atât de mult de ea, încât tăceau când intra în odaie. „Kang ăla e capul răutăților”, a cumpănit Ying și a cugetat posomorâtă la firea tuturor bărbaților. N-ar fi băgat mâna în foc nici pentru bucătarul ei.

În camera mare și liniștită, doamna Wu uitase de casa ei. Privea îndelung chipul aspru și măsliniu al fratelui André, iar el, vrăjit de privirea aceea, îi preda așa cum nu mai predase nimănui până atunci. Suflul acesta era atât de străveziu, atât de înțelept și totuși atât de tânăr! Femeia trăise între zidurile de aici și viața o învățase atât de multe, încât era dolidă de cunoaștere. Mintea ei era un pocal de cleștar finisat, care nu aștepta decât să fie umplut.

Cum să nu o învețe tot ce știa? Preotul revărsa în acest minunat pocal de cristal toată învățătura pe care până atunci o păstrase pentru sine, deoarece nimeni nu se sinchisise să învețe de la el. Îi povestea despre istoria lumii, despre mărirea și căderea popoarelor, despre nașterea națiunilor. I-a spus despre descoperirea electricității și a radioului, i-a explicat funcționarea undelor aeriene care poartă cuvinte omenești și muzică peste tot în lume.

— Aveți instrumentul care prinde cuvintele și muzica asta? a întrebat ea în acea zi.

— Da. Am făcut chiar eu unul.

— Mi-l aduceți, vă rog? a cerut ea nerăbdătoare.

Preotul șovăi.

— Din păcate, e pironit în perete cu multe fire. Puteți... Vreți să veniți în umila mea casă pentru a-l vedea?

Doamna Wu a cugetat la întrebare. Cum să intre în casa unui străin, fie și însoțită? Se simți deodată stânjenită.

— Poate că da, a răspuns ea și a întors capul.

— Nu vă tulburați, i-a spus el. Nu aveți motiv. Bărbatul din mine a murit. L-a ucis Dumnezeu.

Cu aceste cuvinte, fratele André a plecat, iar ea a rămas alinată, ca de fiecare dată după ce el dispărea. O învăța multe lucruri. Doamna Wu surâse ușor, fumându-și pipa. Gândurile ei cercetau lumea despre care îi vorbise preotul în ziua aceea.

„Mă întreb dacă voi trece vreodată zidurile orașului”, socoti în sine ei. „Oare voi păși pe corăbiile acelea și voi zbura cu acele aripi?”

Pentru întâia dată îi părea rău că viața e atât de scurtă. Îi rămâneau de trăit cel mult patruzeci de ani. Ce putea face în patruzeci de ani? Tot atâția se scurseseră până acum, iar ea abia dacă ieșise din casă.

„Ce știi despre propriul meu oraș? Iar țara noastră e înconjurată de toate aceste mări și de acești munți.” Astfel vraja lumii a pus stăpânire pe doamna Wu. Zi după zi, se întâlnea zâmbitoare cu cei ai casei, fără să vadă nimic. Familia se strângea la masă, ea își ocupa locul obișnuit în mijlocul lor și, cu toate că-i privea pe toți, nu vedea pe nimeni.

Ying i-a întrerupt brutal visarea într-una din zile, în timp ce curăța bijuteriile stăpânei. Era pe la mijlocul iernii, iar doamna Wu așezase câțiva crini pe masă, într-un vas umplut cu pietricele. Din întâmplare, în acea clipă o rază de soare s-a strecurat prin fereastra zăbreliată, luminând crinii și bijuteriile.

— Uite cât de mult se aseamănă florile și bijuteriile astea: perlele, smaraldele, topazele cu galbenul, albul și verdele florilor! a exclamat stăpâna.

Ying, care tocmai curăța o brățară, a ridicat privirea.

— Doamnă, băgați de seamă atât de lesne lucrurile astea, dar e ciudat că nu vedeți ce se petrece în casa dumneavoastră, a comentat slujnica.

— Ce anume n-am observat? a întrebat doamna Wu, cuprinsă de un sentiment de vinovăție.

Se gândea la cele două nurori ale ei.

— Stăpânul nostru.

— Ce-i cu el? a întrebat iute doamna Wu.

— Case ale florilor.

— N-ar face el una ca asta!

— Ba face, a insistat Ying. Nu c-ar fi mare lucru. Mulți bărbați se duc acolo. Dar dacă aduce în casă ceva ce n-are ce căuta aici?

Doamna Wu a cugetat adânc o clipă.

— Cheam-o aici pe a doua doamnă, i-a spus apoi lui Ying.

Ying s-a ridicat și a ieșit din odaie cu aerul cuiva care are un mesaj important de transmis. Doamna Wu a luat bijuteriile și a început să le privească. În afară de brățări, pe care i le dăruise mama ei cu ocazia nunții, toate giuvaierele îi aminteau de domnul Wu. Cerceii aceia din jad i-i dăruise în dimineața de după noaptea nunții – un semn că fusese foarte mulțumit de ea. Soțul ei cumpăraseră inelele acelea cu smaralde dintr-o prăvălie străină din Shanghai, iar pe atunci doamna Wu nu mai văzuse niciodată smaralde. Altădată îi

cumpărase din Hong Kong o pasăre făurită din diamante, iar ea nu mai văzuse până atunci diamante. Rubinele fuseseră cumpărate dintr-o provincie îndepărtată, iar podoabele de păr din jad, din Yunnan. Avea și alte giuvaiere mai mici, care îi plăcuseră când giuvaiergiii veneau în casa Wu la porunca ei. Nu cumpărase niciodată multe bijuterii pentru sine. Două agrafe de păr în formă de fluturi, lucrate în filigran cu argint și jad palid, îi aminteau de seara când femeile prinseseră fluturi de noapte și îi înfipseseră cu ace în ușa. Întorcea podoabele pe toate părțile. Filigranul era unul cantonez, foarte delicat și diafan. Antenele fuseseră făcute din fire de argint subțiri cât firul de păr, erau împodobite la capete cu bobite de jad și tremurau de parcă fluturii ar fi fost vii.

În clipa aceea a intrat Xiuming. Sarcina avansase, iar chipul ei se schimbase. Avea ochii mai mari și gura mai purpurie.

Doamna Wu i-a întins podoabele pentru păr.

— Ți le dau ție. Mie nu-mi mai trebuie.

Xiuming a întins mâna, a luat fluturii în palmă și i-a cercetat în tăcere.

— Sunt prea frumoase pentru mine, a zis ea. N-aș ști cum să le port.

— Totuși păstrează-le.

Doamna Wu întorcea cu degetul arătător bijuteriile din cutie. Ar fi vrut să-i dăruiască fetei toate bijuteriile primite de la domnul Wu, dar știa că nu se cuvine s-o facă. Apoi a văzut două flori din rubine și perle. Giuvaierile erau rotunde și nu prea bine șlefuite.

— Ia-le și pe astea. Or să arate frumos în urechile tale. Probabil că el îți dăruiește bijuterii.

— Nu, a spus încet Xiuming. Dar nu vreau bijuterii.

Doamna Wu a luat pipa micuță, a tras de două ori din ea și a lăsat-o iar. Pe masă a căzut un pic de scrum. Xiuming s-a aplecat și l-a măturat în palmă.

— Spune-mi, se duce în casele florilor? a spus doamna Wu.

Xiuming a roșit puternic.

— Am auzit că se duce, a zis ea simplu. Dar mie nu-mi spune.

— Nu-ți dai seama și singură? Ce simte el pentru tine?

Xiuming și-a plecat privirea.

— Orice ar simți, e prea mult pentru mine. Pentru că nu-l pot iubi.

A spus aceste cuvinte cu o hotărâre plină de tristețe. Cealaltă femeie le-a auzit și, spre marea ei mirare, a simțit o milă teribilă pentru domnul Wu.

— Între noi fie vorba, nici eu, nici tu nu ne-am purtat bine cu el, a zis ea. Eu, din pricina vârstei înaintate, iar tu, din pricina tinereții. Ai încercat să-l iubești?

Fata a ridicat ochii ei negri și sinceri.

— O, da! Am încercat. Nu e datoria mea?

— Așa-i, e de datoria ta, a răspuns doamna Wu.

— Asta știam și eu. Cel puțin îi dau ascultare în toate, a adăugat umilă fata.

— El știe că nu-l iubești?

— Da. M-a întrebat și i-am spus că nu.

— Vai, dar n-ar fi trebuit să-i spui! a strigat doamna Wu. Ce-ar fi dacă toate femeile le-ar vorbi bărbaților atât de deschis?

— Sunt o proastă.

— Vasăzică, se duce la casele e florilor, a spus doamna Wu, dusă pe gânduri.

Apoi a oftat din greu.

— Ei, se pare că neînțelegerile dintre bărbați și femei n-au sfârșit. Când îți vine sorocul?

— Luna viitoare.

— Te bucuri? a întrebat-o din senin doamna Wu.

Atunci când nu vorbea Xiuming, stătea în aceeași poziție: cu mâinile împreunate ușor în poală, ochii plecați și umerii încovoiați. Când a auzit întrebarea, mâinile ei s-au încheștat și fata a ridicat pleoapele.

— După ce nasc, o să am și eu ceva al meu în casa asta, a răspuns ea, apoi a plecat iar ochii.

Doamna Wu și-a spus că nu mai putea afla nimic altceva de la ea.

— Du-te înapoi. O să vorbesc cu el și-o să văd ce simte.

Xiuming s-a ridicat, cu aerul ei răbdător și inocent, a făcut o plecăciune și a plecat. După o clipă a venit înapoi și a întins mâna. Bijuteriile străluceau în palma ei arsă de soare.

— Am uitat să vă mulțumesc pentru ele.

— Nu-mi mulțumi. Poartă-le. Asta va fi de-ajuns.

— Îți mulțumesc, soră mai mare, a repetat Xiuming și a plecat.

În ziua aceea doamna Wu i-a trimis vorbă fratelui André, rugându-l să nu mai vină, iar seara târziu, înainte de cină, a trimis-o pe Ying la domnul Wu, ca să-i anunțe venirea. Bărbatul a primit mesajul și a mers imediat el însuși la ea.

— Îngăduie-mi să vin eu la tine, mamă a fiilor mei, a spus el curtenitor.

Doamna Wu a rămas uimită când a văzut că era mai slab și mai puțin rumen în obraji decât altădată și s-a învinuit iar pentru asta. S-a ridicat și l-a întâmpinat. L-a privit cum se așază. Cu cât se uita mai mult la el, cu atât neliniștea ei creștea. Nu arăta bine. Ochii lui, odinioară vioi și veseli, erau acum lipsiți de strălucire, iar buzele lui pline pălisera.

— Pari bolnav, i-a zis ea. Ești suferind?

— Nicidecum, i-a răspuns el.

— Dar nu te simți bine.

— Mă simt destul de bine.

— Și a doua doamnă?

Bărbatul a ridicat o mână.

— Se străduiește.

— Dar nu e îndeajuns de bună pentru tine.

Domnul Wu părea stânjenit.

— Mamă a fiilor mei, e greu pentru o femeie. Vezi tu, nu mai sunt tânăr.

Ea a hotărât să ia taurul de coarne.

— Cu toate astea, aud că vizitezi casele florilor.

El a dat din umeri, fără să pară cătuși de puțin rușinat.

— Da, merg uneori acolo cu Kang, a recunoscut el. Știi, e mai ușor să cumperi femeii decât să te aștepți să te iubească. Acolo nimeni nu se preface. Nimic nu-i mai greu decât să te prefaci. Ailien, cu tine nu m-am prefăcut niciodată. Te-am iubit așa de mult! Acum, cu femeia asta nouă, nu pot nici să iubesc, nici să nu iubesc.

Își freca neîncetat creștetul capului, părând nedumerit.

— E mai bine să mă duc pur și simplu la o casă a florilor.

— Dar luna viitoare o să ți se nască un copil, i-a amintit ea.

— Da, a încuviințat domnul Wu, frecându-și iar confuz capul. Ciudat lucru... nu simt c-ar fi al meu. La urma urmei, noi doi avem patru fii.

— Atunci... mi se pare că Xiuming asta nu prea e de folos aici, a zis după un timp femeia.

Domnul Wu și-a frecat din nou creștetul capului.

— Poate că ai dreptate, a încuviințat el.

— Nu cred că te-ai purtat bine cu ea, i-a spus cu severitate doamna Wu.

Bărbatul păru că vrea să se scuze.

— Sunt foarte bun cu ea.

— Nu i-ai oferit daruri.

Bărbatul arăta surprins.

— Așa e. Am uitat. Mereu uit de ea.

Doamna Wu era nerăbdătoare.

— Spune-mi, ce vrei tu de la o femeie?

Bărbatul păru oarecum stânjenit.

— Care femeie?

— Oricare.

Domnul Wu îi simțea nerăbdarea și, cum era mereu dornic să-i facă pe plac, a cugetat serios la întrebare.

— Păi, eu... a început el.

Simți că nu începuse bine, așa că o luă de la capăt:

— Nu-i vorba despre ce-mi doresc de la o femeie, cât despre... ce vreau. Vreau să zic că-mi place să râd, cum bine știi. Îmi place să aud lucruri interesante. Obişnuiai să-mi spui atâtea lucruri interesante! Știi doar că râdeam de multe ori când vorbeam. Ei bine, toate astea...

Vorbele lipsite de limpezime i s-au stins pe buze.

— Nu pot să te distrez la nesfârșit, i-a zis ea cu asprime.

— Sigur că nu, s-a învoit el repede. Deci, vezi, de-asta mă duc la casele florilor.

— Ce se întâmplă acolo?

Doamna Wu era uimită de propria-i curiozitate.

— Nu cine știe ce. De obicei mâncăm și bem. Jucăm jocuri de noroc în timp ce fetele cântă la lăută sau alte instrumente.

— Fetele? a repetat ea. Câte sunt?

— Cinci, șase. Oricâte sunt libere în clipa aceea. Kang și cu mine... suntem amabili și de obicei ele...

Vocea i s-a stins iar.

— Și după aceea?

Bărbatul a început să vorbească din nou, cu o anumită greutate:

— Păi, știi, seara se scurge foarte repede. Fetele știu o mulțime de istorioare și giumbușlucuri.

Bărbatul surâdea fără s-o știe.

— Și rămâi acolo toată noaptea?

— De obicei nu, a evitat el un răspuns clar.

Femeia îi cercetă fața blândă. Era brăzdată de cute, iar asta nu-i plăcea. Tinerețea lui, pe care ea o crezuse veșnică, se ofilea. Doamna Wu a oftat și a simțit cum nerăbdarea ei crește.

— Vrei să aduci una din fetele astea în casă? a întrebat ea din senin. N-aș accepta asta, dar vreau să știu ce-ți dorești.

El păru uimit.

— Nu. De ce să vreau așa ceva?

— Prin urmare, te duci acolo doar ca să te joci, a declarat ea.

— Poate că da.

— Ce copilăros ești!

— Nu sunt atât de isteț ca tine, Ailien, a spus el umil. N-aș putea niciodată să citesc cărți. Iar acum n-am prea multe de făcut. Liangmo se ocupă de toate. Poate să se descurce chiar și în lipsa lui Tsemo și Fengmo. Nu prea mai e nevoie de mine.

S-a oprit și apoi a adăugat cu o umilință pe care, cumva, doamna Wu n-o putea îndura:

— Dacă tu crezi că ar trebui să fac ceva, o să fac. Vreau să fac tot ce trebuie.

Femeia nu mai avu nimic de spus. Era adevărat că bărbatul ei nu prea avea ce face. Stătea acolo, chipeș, binevoitor, dornic să-i fie pe plac și copilăros, iar pe ea n-o lăsa inima să-i facă reproșuri.

Când s-au despărțit, doamna Wu a văzut cu tristețe că el era iarăși vesel, pentru că stătuseră de vorbă. Știa că atâta timp cât trăia, nu se va putea elibera de el. Prin trup, el îi pătrunsese și în suflet. Faptul că nu-l iubise niciodată nu era de-ajuns. Dragostea n-avea nimic de-a face cu responsabilitatea.

— O, Cerule! a strigat doamna Wu, cuprinsă de un soi de durere ciudată. Oare trebuie să răspund veșnic de el?

A simțit cum aripile ei larg întinse, pregătite de zbor, s-au plecat iarăși spre pământ.

Capitolul X

Însă după ce a plecat de la doamna Wu, domnul Wu a mers întins tocmai la casa florilor de care soția lui se arătase nemulțumită. La început îl însoțise pe domnul Kang împotriva propriei voințe și în mod sigur călcându-și pe conștiință. Apoi își înfruntase voința și conștiința și le biruise. Voința lui se plecase cu totul, iar acum aștepta cu nerăbdare vizitele sale nevinovate la acea casă, în vreme ce conștiința îi amortise și pentru moment fusese redusă la tăcere.

Nu o înțelegea pe Xiuming. Tânăra nu era la fel de înțeleaptă ca doamna Wu, pe care bărbatul o venera cu aceeași statornicie cu care

un preot își venerază *kwanyin*-ul⁷ pe care îl slujește zi de zi. Xiuming nu era nici zeiță, nici femeie. Ori de câte ori se purta cu ea de parcă ar fi fost o zeiță, fata era nedumerită. Pe deasupra, nici nu prea avea calitățile unei zeițe. Când o trata ca pe o femeie, bărbatul avea senzația că o șochează. Asta îl nedumerea și nu mai putea continua. Între ei situația se complicase într-atât, încât domnul Wu nu mai știa cum să se poarte cu tânăra, așa că o lăsa în pace.

Asta îl făcuse să o venereze pe doamna Wu mai mult ca oricând. Domnul Wu înțelesese de curând că soția lui reușise să fie, pe rând, zeiță și femeie, însă niciodată amândouă deodată. Doar că, de vreme ce doamna Wu refuza categoric să mai fie femeie și se părea că avea să rămână definitiv zeiță, bărbatul fusese silit să-și caute o femeie în altă parte.

Găsise ce căuta în Casa Bujorilor, pe strada Cântărețului Orb din Lăută, în persoana unei fete micuțe, rotofeie și petrecărețe. Casa era veche, arăta exact ca o ceainărie, dar era de fapt atât o casă unde se jucau jocuri de noroc, cât și una a plăcerii. Toate fetele erau tinere, curate și vesele. Domnul Kang îi spusese că era clientul lor de ani buni și îl asigurase că niciodată nu găsisese acolo alt soi de fete. Pe deasupra, proprietarii nici nu erau lacomi. Dacă un client voia doar să privească o fată în timp ce mânca și bea, putea să o facă fără să ducă lucrurile mai departe. Dacă o voia doar ca însoțitoare pentru un client, se putea aranja. Dar dacă bărbatul voia să cumpere și alte servicii, trebuiau făcute anumite aranjamente, căci exista mereu o listă de așteptare cu clienți. Însă domnului Wu nu-i fusese greu să-și facă loc pe acea listă, mulțumită rangului său de cap al unei familii de vază.

Acum domnul Wu a intrat ca un obișnuit al locului în holul împodobit în culori vesele și a fost salutat din toate părțile. Proprietarul i-a strigat ajutorului său:

— Spune-i lui Floare de Iasomie că a venit domnul Wu!

Domnul Wu a intrat prietenos într-o odaie și a fost servit pe loc cu ceai. Peste câteva minute i s-au adus vin și niște găluște mici. S-a apucat să mănânce și, înainte de a ajunge la jumătatea mesei, în încăpere a intrat Floare de Iasomie.

Când fusese chemată, tocmai își parfuma părul lung și negru. În momentul acela avea două cozi încolăcite deasupra urechilor. Dat fiind că se numea Floare de Iasomie, se dădea cu parfum de iasomie

⁷ Zeiță a milei în Asia de Est, o bodhisattva venerată de budiști. (n.t.).

și îl folosea din plin, așa că se identificase cu el. De obicei purta una sau două flori de iasomie înfipite în păr. Fața ei era atât de pudrată, încât părea albă ca hârtia. Avea buzele roșii, iar ochii îi erau rotunzi și foarte negri. Era rotofeie, iar buzele ei surâdeau mereu. A intrat în fugă, s-a cocoțat pe brațul scaunului domnului Wu și și-a frecat obrazul parfumat de al lui.

El s-a făcut că nu o vede, iar fata s-a bosumflat.

— Mi-e foame, a scâncit ea.

Domnul Wu a luat în lingura de porțelan niște supă cu găluște și i-a întins-o cu seriozitate, iar ea s-a aplecat în față ca un copil și s-a lăsat hrănită. Au terminat mâncarea în tăcere, apoi el și-a îndepărtat scaunul de masă și fata i s-a așezat pe genunchi.

— Ce-ai făcut azi? s-a interesat domnul Wu.

Fata și-a cercetat unghiile purpurii.

— V-am așteptat. Asta fac toată ziua.

— Nu pot rămâne tot timpul aici. Am treburi. Sunt negustor. Trebuie să supraveghez prăvăliile, piețele și moșiile. Nu se descurcă fără mine.

— Munciți prea mult! s-a lamentat ea. Fiii dumneavoastră ar trebui să vă ajute.

— Ei, fiii mei nu se gândesc decât la ei și la familiile lor, a mormăit domnul Wu. De fapt doi dintre ei au și plecat de acasă, iar cel mare... Ei, se străduiește, dar nu le pot lăsa pe toate în seama lui.

Îi plăcea să simtă pe umăr apăsarea trupului ei mic și plinuț. Îi plăcea parfumul de iasomie al părului ei. Până și răsuflarea fetei era parfumată. Și-a adus aminte de întrebarea doamnei Wu. Voia s-o aducă în casa lui? Dacă ar fi fost doar după voia lui, negreșit că ar fi făcut-o cu plăcere, însă nu se putea hotărî să aducă în casa strămoșilor săi o fată dintr-o casă a florilor. Nu i-o permitea sufletul tatălui său.

Ca și cum i-ar fi citit gândul, Floare de Iasomie s-a cuibărit mai aproape și și-a petrecut un braț pe după gâtul lui.

— Mi-ar plăcea să locuiesc cu dumneavoastră. Aș fi foarte cuminte. Nu le-aș deranja deloc pe marile doamne. Aș sta de una singură toată ziua, până când ați veni.

— Nu, nu! s-a grăbit el să răspundă. Nu vreau să fii acolo. Îmi place să ies din casă și să vin să te văd aici. Dacă ai veni la mine acasă, ai deveni parte din familie, iar eu n-aș mai avea unde să mă duc ca să mă distrez. Un bărbat simte nevoia să fie el însuși undeva.

Fata era pregătită pentru asemenea cuvinte. Mama ei era o femeie

în vârstă și în tinerețe lucrase într-o casă a florilor. O învățase cum să-și poarte de grijă. „Dacă se poate, ar fi bine să devii concubină. Dacă nu, atunci măcar să ai casa ta”, îi spusese bătrâna Floare de Lotus.

— Domnule Wu, n-ați vrea să-mi cumpărați o căsuță? N-aș primi niciun alt bărbat în afară de dumneavoastră și v-aș aștepta zi și noapte. Așa ați putea fi dumneavoastră înșivă oricând.

Domnul Wu se gândise deja la asta. Nu-i plăcea siguranța cu care era pronunțat numele lui de fiecare dată când venea la acea casă de flori. La urma urmei, era capul familiei Wu și era mai presus de orice alt nobil din oraș.

Însă de socotelile casei se ocupa doamna Wu și cum să-i ceară o sumă atât de mare ca să cumpere o casă pentru Floare de Iasomie?

— Vezi tu, mica mea floare, i-a explicat el afectuos, soția mea e o femeie minunată. Ea ține socotelile gospodăriei. Dacă ar fi să-ți cumpăr o casă, ce i-aș spune?

— N-ați putea vinde o bucată de pământ fără să-i spuneți? a întrebat ea.

Stătea în picioare și îl privea rugător. Glăsciorul ei ca de copil îi înmuia inima.

— N-am mințit-o niciodată, a spus el tulburat.

— Știe de mine? a întrebat uimită Floare de Iasomie.

— Aproximativ.

— Ce înseamnă „aproximativ”?

— Întru câtva.

— Cum poate să știe întru câtva? a întrebat iar fata. Fie știe, fie nu.

— Atunci să zicem că știe. Întotdeauna e mai bine să spun că știe decât că nu știe.

Floare de Iasomie a mai făcut o încercare. Și-a ascuns fața la pieptul lui.

— Mă tem că în mine crește fericirea, a șoptit ea. De asta vreau o casă. Nu pot naște aici.

Domnul Wu s-a neliniștit. A îndepărtat-o de pe genunchi, iar ea a rămas dinaintea lui, acoperindu-și fața cu mâinile.

— Stai puțin, a spus tăios bărbatul. Înaintea mea au mai fost și alții. Deși ești tânără, fecioară n-ai fost.

Fata și-a arătat iar chipul. Pudra nu se clintise de la locul ei.

— Dar slujnica mea poate dovedi că de când veniți, n-a mai fost niciun alt bărbat, iar asta ține de trei luni. Ați venit înainte de asta.

Fata s-a întors cu spatele și și-a șters ochii cu marginea mânecilor. Vocea ei copilăroasă era plină de tristețe.

— Nu contează. Asta-i soarta mea. Nouă, fetelor din breasla asta, ni se mai întâmplă uneori, împotriva voinței noastre. Mai cu seamă dacă iubim cu adevărat un bărbat. E greșeala mea.

Dacă ar fi insistat, dacă ar fi avut pretenții, el ar fi plecat și poate că nu s-ar mai fi întors. Dar domnul Wu avea inimă bună.

— Bun, fie că eu sunt făptașul, fie că nu, există totuși căi prin care să lepezi copilul. Ține. Ca să-ți fie de ajutor.

A vârât mâna în pungă, dar fata n-a vrut să primească banii pe care i-i întindea bărbatul. I-a dat mâna la o parte cu mâinile ei micuțe.

— Vă rog, nu! O să păstrez copilul. Vreau să-l păstrez.

— Nu trebuie să-l păstrezi, a stăruit el.

În clipa aceea i-au întrerupt strigătele care au răsunat din odaia din afară.

— Domnule Wu! Domnule Wu! țipa proprietarul.

Ușa s-a deschis năvalnic și bărbatul l-a văzut pe Peng Er, servitorul lui.

— Stăpâne! Stăpâne! a strigat servitorul. Sunteți chemat acasă. A doua doamnă s-a spânzurat de rodiul cel bătrân!

— Pe legea mea! a mârâit domnul Wu.

A sărit în picioare și a plecat cu pași mari. Floare de lasomie se uită în urma lui, încruntându-se de mânie.

Zarva din casa lui se revărsa dincolo de zidurile clădirii și a auzit-o încă din stradă. Fuseseră chemați preoții, care în clipa aceea băteau în gongurile lor și chemau sufletul rătăcit al lui Xiuming. Bărbatul a intrat în goană pe porțile larg deschise, nepăzite, și s-a grăbit să ajungă în Curtea Bujorilor. Acolo stăteau preoții și tot acolo se strânseseră cei din casă, care se tânguiau și chemau sufletul lui Xiuming. Și-a croit drum printre ei și a văzut-o: fata zăcea pe lespezile curții. Doamna Wu îngenunchease lângă ea și îi ținea capul în poală. Dar fața lividă a fetei se plecase peste brațul doamnei Wu, ca și cum ar fi fost lipsită cu totul de viață.

— E moartă? a strigat domnul Wu.

— Nu mai pare să aibă viață în ea, i-a răspuns doamna Wu. L-am chemat pe fratele André. Dacă toți preoții ăștia au venit aici, el de ce să nu vină?

Chiar atunci a apărut și fratele André, iar mulțimea s-a despărțit dinaintea lui aidoma apelor unei mări măturate de vânt. Ceilalți

preoți îl priveau în tăcere, pizmuitori. Înconjurat de tăcerea aceea, preotul a îngenuncheat, a înfipt un ac în brațul lui Xiuming și l-a lăsat acolo.

— Nu cer să aflu ce faceți. Știu că, orice ar fi, e un lucru înțelept, i-a zis doamna Wu.

— E doar un stimulent, a zis fratele André. Dar s-ar putea să fie prea târziu.

Apoi a scos acul cu atâta iuțeală, încât nu l-a zărit nimeni, în afară de domnul și doamna Wu.

Dar nu era prea târziu. Buzele lui Xiuming au tremurat. În timp ce ai casei o priveau, pleoapele fetei au început să se zbată. Doamna Wu a oftat.

— Trăiește. Așadar, trăiește și copilul.

— Dar de ce s-a spânzurat? a exclamat domnul Wu.

— Să nu întrebăm înainte să ne poată spune, l-a sfătuit soția lui. Dar anunță preoții că sufletul ei s-a întors. Plătește-i, tată al fiilor mei. Lasă-i să creadă că e izbânda lor, ca să plece și să avem parte de liniște.

Domnul Wu a ascultat-o. A chemat preoții și i-a călăuzit până în curtea exterioară. Femeile din familie au rămas. Verișoarele mai în vârstă îi laudau pe preoți, iar Meng, Rulan și Linyi priveau tăcute chipul lui Xiuming, pe care abia dacă-l cunoșteau, cu toate că locuiau toate sub același acoperiș. Făcea parte din generația lor și totuși era legată de generația celor mai vârstnici. Nu se puteau purta liber în prezența ei, așa că uitaseră de ea.

Dar prin ce făcuse, Xiuming se apropiase de ele. Era nefericită și nu voia să aparțină vârstnicilor. În inima fiecăreia dintre ele încolțise interesul pentru fată. În inima lui Meng acest interes era amestecat cu mila, în a lui Linyi, cu curiozitatea, iar în a lui Rulan, cu indignarea. Fiecare în felul ei, erau toate hotărâte să o cunoască pe Xiuming și să afle de ce săvârșise un asemenea gest.

Dar acum nu era timp de pierdut cu asemenea sentimente, pentru că atunci când fata și-a venit în fire, s-a văzut limpede că pruncul avea să se nască prea de timpuriu. Xiuming trebuia să fie dusă în pat și apoi să fie chemată moașa. După ce aceste lucruri au fost îndeplinite, iar preotul străin era pe cale să plece, Xiuming a vorbit.

— L-am văzut oare pe preotul străin? a șoptit ea.

— Se pregătește de plecare, i-a răspuns doamna Wu.

Ea stătea lângă patul fecundității, în vreme ce slujnicele pregăteau fata pentru naștere.

— Spuneți-i să vină aici doar o clipă, s-a rugat Xiuming.

Doamna Wu s-a mirat. Nu știuse că Xiuming îl cunoștea pe străinul cel înalt. Însă, cum fata era încă în pragul morții, n-a îndrăznit să o refuze. S-a dus chiar ea și l-a oprit pe fratele André exact în clipa când acesta ieșea pe ușă.

— Cere să vă vadă. Intrați doar o clipă.

Așa că, fratele André s-a întors din drum, și-a plecat capul și a intrat pe ușa scundă în camera unde Xiuming stătea întinsă pe patul acela imens. Domnul Wu a rămas în urmă. Dintr-odată, era copleșit de stânjeneală. În ce încurcătură azvârlise întreaga casă! Bărbatul nu se îndoia că Xiuming se spânzurase din pricina lui Floare de Iasomie. Protestase în felul ei tăcut, încercând să-și curme zilele.

Când preotul s-a aplecat deasupra patului, Xiuming a vorbit dar vocea fetei era atât de slabă, încât el n-o auzi. S-a aplecat mai mult și a auzit aceste cuvinte:

— Dacă e fată, când o să mor, v-o încredințez... E doar o orfană.

— Cum se poate ca în casa asta să se nască un orfan? a întrebat-o el cu blândețe.

— Dar eu însămi sunt orfană, iar ăsta e copilul unei orfane.

După ce a spus asta, fata a închis ochii și s-a lăsat în voia durerii. Fratele André a plecat de acolo cu o expresie plină de gravitate și nu a spus nimănui ce i se zisese. Iar Xiuming vorbise cu un glas atât de scăzut, încât nimeni altcineva nu o auzise.

În noaptea aceea, târziu, a născut o fetiță, o făptură atât de mică, încât doamna Wu a luat-o, a înfășurat-o într-o pătură de bumbac și a băgat-o în sân, ca să-i salveze viața. Apoi s-a dus iute în curtea ei, lăsând-o pe Xiuming în seama lui Ying și a moașei. Ajunsă în odaia ei, a așezat fetița în pat și s-a întins lângă ea, ca s-o încălzească. O slujnică a intrat să vadă dacă era nevoie de ceva.

— Încălzește câteva cărămizi și adu-le aici, a poruncit doamna Kang. Copilul ăsta e un boboc care trebuie deschis cu băgare de seamă.

— Vai, stăpână, de ce n-o lăsați să moară? a spus servitoarea. E fată. O să crească și o să fie o făptură bolnăvicioasă, care o să iște necazuri în casă.

— Supune-te, i-a răspuns doamna Wu.

Slujitoarea a plecat mormăind, iar doamna Wu a privit făptura aceea plâpândă. Încă mai respira.

Două zile mai târziu, fratele André i-a povestit doamnei Wu despre

ciudata rugămintă a lui Xiuming. Pruncul nu murise. Era prea mic ca să sugă la sân, însă înghițise câțiva stropi din laptele mamei sale, care i se dăduse cu lingurița. Xiuming avea lapte, cu toate că era prea slăbită ca să vorbească. Chiar și când doamna Wu i-a spus că fetița trăia, tânăra nu-i răspunsese.

— Firește că fetița nu e orfană, i-a răspuns demnă doamna Wu fratelui André. S-a născut în familia noastră.

— Știam că veți spune asta și aveți dreptate. Dar de ce spune tânăra mamă că și ea e orfană?

— Până să vină aici, a fost orfană.

Doamna Wu a șovăit și apoi, spre uimirea ei, s-a trezit că-i povestește preotului ceea ce până acum nu-i spusese niciodată: cum anume o adusese pe Xiuming în casa ei.

Fratele André o asculta cu ochii plecați și cu palmele sprijinite pe genunchi. De fiecare dată când zărea acele mâini, doamna Wu se întreba de ce erau atât de bătătorite. În clipa aceea femeia a întrebat din senin:

— De ce aveți mâinile atât de pline de bătăături?

Preotul era obișnuit cu aceste schimbări bruște de subiect din partea femeii.

— Pentru că muncesc pământul, ca să pot hrăni copiii.

Nu și-a ascuns mâinile de privirea ei. Doamna Wu și-a continuat istorisirea, fără să-și desprindă ochii de la ele.

— Presupun că, fiind preot, nu puteți înțelege nici bărbații, nici femeile, a zis ea după ce și-a sfârșit povestea.

— Tocmai pentru că sunt preot, înțeleg atât bărbații, cât și femeile.

— Atunci spuneți-mi cu ce am greșit.

Doamna Wu și-a ridicat privirea, i-a întâlnit ochii și s-a întrebat de ce își deschidea inima tocmai în fața acestui străin, născut într-o țară de dincolo de mare, pe care ea nu avea s-o cunoască niciodată. Bărbatul i-a răspuns:

— Nu v-ați gândit că un bărbat e mai mult decât un trup și că până și un bărbat ca soțul dumneavoastră se află în legătură cu Dumnezeu. L-ați tratat cu dispreț.

— Eu? a strigat doamna Wu. Dar nu i-am vrut decât binele!

— Ați vrut doar să-i umpleți stomacul și să-i așterneți un culcuș moale, i-a spus fără ocolișuri fratele André. Mai rău de-atât, ați cumpărat o tânără ca și cum ați fi târguit o halcă de carne. Dar o femeie – orice femeie – e mai mult de-atât și tocmai dumneavoastră ar trebui să știți cel mai bine asta. Vă faceți vinovată de trei păcate.

— Vinovată?

— V-ați disprețuit soțul, v-ați nesocotit o soră și v-ați crezut unică și deasupra tuturor femeilor. Păcatele astea v-au tulburat casa. În ultima vreme fiii dumneavoastră și soțiile lor au fost nefericiți fără să știe de ce și, în ciuda planurilor dumneavoastră, nimeni nu e fericit. Ce ați urmărit, doamnă?

Femeia tremura dinaintea ochilor lui limpezi și calmi.

— Am vrut doar să fiu liberă, s-a bâlbâit ea. Am crezut că dacă-mi fac datoria față de toată lumea, o să fiu liberă.

— Ce înțelegeți dumneavoastră prin libertate? a vrut el să știe.

— Foarte puține lucruri, a răspuns cu umilință femeia. Pur și simplu să dispun de propria-mi făptură și de timpul meu.

— Cereți mult, a comentat bărbatul. Cereți totul.

Doamna Wu simțea că e gata să izbucnească în plâns și nu se mai simțise așa de mulți ani. Fratele André sfărâmasese miezul liniștit al ființei sale, convingerea că era o femeie corectă, iar doamna Wu se înspăimântase. Ce avea să se aleagă de familie dacă tocmai ea, de care toți ai casei depindeau de atâta vreme, greșise și încă mai greșea?

— Ce să fac? a întrebat ea cu un glas firav.

— Uitați de dumneavoastră.

— Dar în toți anii ăștia mi-am făcut datoria cu atâta grijă! a protestat doamna Wu.

— Și în tot acest timp v-ați gândit la libertatea dumneavoastră.

Nu putea să nege asta. Stătea nemișcată, cu mâinile împreunate pe satinul cenușiu-perlat al robei.

— Îndrumați-mă, a cerut în cele din urmă ea.

— În loc să vă gândiți la libertatea dumneavoastră, căutați căi prin care să-i eliberați pe ceilalți.

Femeia a ridicat capul.

— De dumneavoastră, a continuat bărbatul cu aceeași voce blândă.

Ea nu fusese niciodată credincioasă, iar în clipa asta îl privea cu oarecare îndoială.

— Vorbiți din perspectiva religiei dumneavoastră? Dacă da, eu nu pot să pricep.

— Nu vorbesc din perspectiva unei alte religii.

— Vreți să fiu călugăriță? a strigat ea.

— Nu vreau să fiți nimic anume, a răspuns el calm.

S-a ridicat cât era de înalt, i-a zâmbit ca de obicei și a plecat fără

să-și ia rămas-bun. Absența salutului – care la altcineva i s-ar fi părut o grosolanie – o făcea să simtă că între ceasurile pe care le petreceau împreună nu erau întreruperi.

Femeia nu s-a clintit din loc multă vreme. Modelul zăbrelelor de la ferestre se întretăia pe pardoseala cenușie într-o împletire de umbre și lumini. Aerul era liniștit și răcoros, însă în încăpere nu era frig. Dinaintea mesei, proptit la mijlocul peretelui interior, se afla un mangal mare. Din cărbunii acoperiți de cenușă se ridicau în aer coloane de căldură tremurătoare și incolore. Doamna Wu și-a zis că nimic nu era atât de ușor precum crezuse. Libertatea nu era ceva ce putea fi aranjat dinainte. Văzuse libertatea ca pe un fruct atârând într-un pom. Îngrijise acel pom, iar când dăduse roade, se năpustise asupra fructului și descoperise că era necopt.

Doamna Wu a oftat, apoi a auzit din încăperea alăturată plânsetul fetei lui Xiuming. A luat-o în brațe, a dus-o în odaia ei și s-a așezat lângă mangal. Fie datorită căldurii, fie datorită senzației de reazem oferită de brațele ei, copila s-a liniștit, a încetat să plângă și a privit chipul doamnei Wu.

„Nu iubesc copilul ăsta”, și-a zis doamna Wu. „Poate că niciodată n-am iubit vreun copil și, poate, necazul meu e că niciodată n-am fost în stare să iubesc pe nimeni.”

Dar firea ei o făcu să țină cu grijă copilul în brațe, iar când a intrat Ying, a supravegheat hrănirea pruncului și a fost mulțumită să vadă că înghițea mâncarea cu poftă.

Cum se uita la copil, i-a spus lui Ying:

— Dă-mi înapoi pruncul, ca să i-l duc mamei sale. Făptura asta mică o să trăiască și o s-o țină în viață și pe mama ei.

Puțin mai târziu a luat copilul și l-a dus în brațe prin lumina soarelui, străbătând casa până la fosta ei curte. Acolo a intrat în odaia unde Xiuming zăcea întinsă pe patul uriaș, ale cărui draperii purtau încă simbolurile fecundității. Xiuming ținea ochii închiși și buzele strânse. Era foarte palidă. Palmele ei stăteau desfăcute și relaxate deasupra velinței din mătase. Măinile acelea se schimbaseră în ultimele luni. Când fata sosise în această casă, fuseseră aspre și vânjoase din pricina muncii, dar acum erau subțiri și albe.

— Iată-ți copila, i-a spus cu blândețe doamna Wu. A mâncat atât de bine, încât s-a înzdrăvenit îndeajuns ca să fie adusă aici și s-o ții în brațe.

Văzând că Xiuming nu se clintea, doamna Wu i-a ridicat brațele, i-a așezat pruncul între ele și l-a acoperit cu pătura. Brațele femeii s-

au încordat. Xiuming a deschis ochii.

— Te rog să mă ierți că nu te-am răsplătit cu un fiu, a zis umilă tânăra.

— Oare nu știi eu că și fiii, și fiicele ne sunt dăruți de Cer? Pe deasupra, în vremurile astea fiicele au și ele un folos.

Apoi și-a amintit de vorbele preotului și a continuat repede:

— Să nu crezi că ai vreo datorie față de mine. Nu-mi datorezi nimic.

Xiuming păru uimită.

— Dar pentru ce altceva sunt aici?

Doamna Wu s-a așezat pe marginea patului.

— Soră, mi s-a dat de înțeles că ți-am făcut un mare rău. E adevărat că te-am adus aici ca pe o halcă de carne. Cum am îndrăznit să mă port așa cu un om? Acum înțeleg că nu m-am gândit la sufletul tău. Ce pot să fac ca să-mi răscumpăr vina?

Vorbise cu vocea ei drăgălașă, ca un clopoțel de argint, fără să ridice sau să coboare tonul, iar chipul lui Xiuming oglindea spaima.

— Dar unde o să mă duc? s-a bălbăit ea.

Doamna Wu și-a dat seama că fata nu pricepuse nimic. Crezuse că i se spusese politicos – așa cum spun cei bogați și puternici – că era nefolositoare și nedorită.

— Nu vreau să te duci nicăieri, a spus ea. Spun doar că ți-am făcut rău. Hai să o zic altfel: dac-ar fi după tine și n-ar ține de nimeni altcineva, ce-ai vrea să faci cu viața ta?

— Cum să nu țină de nimeni? a întrebat uluită Xiuming. E legată de dumneavoastră și de stăpân. Iar apoi mai e și restul familiei.

— De ce l-ai rugat pe preotul cel străin să ia cu el copilul dacă mori?

— N-am vrut să vă necăjesc crescând o fată.

— De ce ai încercat să mori înainte de clipa hărăzită? a vrut să știe mai departe doamna Wu.

— Fiindcă, judecând după forma corpului meu, Ying mi-a spus că urma să nasc o fată, așa mi-am zis în gândul meu că o să murim amândouă și n-o să fim o povară pentru nimeni.

— La fel ca viața, și moartea poate fi o povară, a spus doamna Wu.

— Nu și moartea mea, fiindcă nu sunt de folos nimănui, a spus cu nevinovăție Xiuming

Doamna Wu n-a găsit un răspuns. Pentru o clipă s-a simțit întru totul neajutorată și s-a ridicat.

— Nu te mai gândi la asta! Dacă mori, va fi o mare bătaie de cap

să creștem copilul ăsta, iar tu știi bine că n-am crezut niciodată că un prunc de parte femeiască trebuie lăsat să moară.

— Aveți un suflet bun, a spus Xiuming și a închis ochii.

Lacrimile îi izvorau de sub pleoape. Doamna Wu a băgat de seamă, însă a văzut că tânăra strângea pruncul cu putere în brațe și a socotit că era un semn bun, așa că a plecat.

În timp ce străbătea curtea, s-a întâlnit cu domnul Wu, care venea din stradă. S-au trezit față în față pe neașteptate, iar ea a înțeles pe loc că bărbatul făcuse ceva ce ea ar fi dezaprobat, deoarece roșise, iar fruntea îi era acoperită de sudoare.

— Mamă a fiilor mei! a strigat bărbatul.

— Tocmai am fost s-o văd pe a doua doamnă, a spus ea cu un glas binevoitor. Trebuie să ne gândim la situația ei. A încercat să moară pentru că se temea că pruncul avea să fie fată și că ele două vor fi o povară în casă.

— Ce nesocotință! a exclamat el. De parcă am fi oameni de rând, care se gândesc câte guri au de hrănit!

— O să te însoțesc până la ea. Am nevoie de înțelepciunea ta, a spus femeia.

Cei doi s-au întors împreună și au intrat în odaia mare și pătrată unde petrecuseră atâtea ceasuri pe vremea când încă mai trăiau împreună. Dincolo de acea încăpere se afla odaia în care Xiuming stătea întinsă și își ținea pruncul în brațe, dar cei doi nu puteau fi auziți. Deasupra lor acoperișul înalt desena spații mari, despărțite de grinzi, care înghițeau vocile omenеști.

— Acum femeia asta locuiește aici, a început doamna Wu. Ce să facem cu ea și cu viața pe care a zămislit-o? Văd că n-o ai la inimă. Și totuși e aici. Trebuie să-ți cer iertare.

Domnul Wu nu părea să se simtă în largul lui. În dimineața asta se îmbrăcase prea gros. Vremea se încălzise, iar când se simțea stânjenit, bărbatului îi era foarte cald până și iarna.

— Mi-e rușine că eu... după ce ai fost atât de grijulie... s-a bâlbâit bărbatul. Ei, fata e destul de bună. Dar știi cum e. E minunat când o femeie e bună la suflet. Însă...

— Am fost foarte egoistă, i-a zis ea scurt.

Stătea în poziția ei obișnuită, cu mâinile împreunate în poală. Nu se uita la el. În schimb, privea gânditoare umbrele de pe podea. Erau desenate de bambusul de iarnă, care stătea în pragul însorit al ușii deschise. Frunzele arbustului, ascuțite la vârf, dansau în vânt. Doamna Wu se gândea la fratele André și deodată i-a înțeles vorbele.

Nu avea să fie liberă nicicând decât dacă se oferea pe sine în întregime. Putea săvârși asta numai făcând lucrul care îi dispăcea cel mai mult.

— Înțeleg unde am greșit, a spus femeia fără să ridice privirea. O să facem așa cum vrei tu. Dacă vrei, o trimitem pe Xiuming de aici și eu o să mă întorc la tine. O să uităm amândoi lunile astea din urmă.

A așteptat să îi audă strigătul de bucurie, dar n-a auzit nimic. Când tăcerea s-a adâncit, a ridicat privirea și i-a zărit chipul rumen și roind de sudoare. Observând că era privit, bărbatul a râs cu amărăciune, și-a deschiat gulerul în grabă, a scos batista de mătase și și-a șters fața.

— Dacă-ș fi știut... Dacă mi-ar fi trecut prin minte... a gemut el.

O greutate rece ca gheața îi apăsă inima femeii. El n-o dorea. Zvonurile erau întemeiate. Își găsise o alta.

— Spune-mi ce-i cu ea, a zis cu blândețe doamna Wu.

Cu poticneli și bâlbâieli, răsând stânjenit, bărbatul i-a spus că se întreabă dacă n-ar fi mai bine s-o instaleze pe Floare de Iasomie într-o altă casă. Fata era tânără și necoaptă la minte.

— Nu vreau să-ți sporesc grijile în casă, a adăugat el.

Doamna Wu a deschis ochii ei oblici și încântători.

— Cum să mi le sporești dacă așa o să fii fericit? a întrebat cu vocea ei cea mai argintată. Să vină să locuiască sub acoperișul ăsta. De ce să-ți împarți familia?

Domnul Wu s-a ridicat, s-a apropiat de ea și i-a apucat mâna, care i-a rămas rece și fără viață în palma lui rotofeie.

— Ești o femeie bună, a declarat el solemn. Puțini bărbați primesc ce vor, păstrând în același timp armonia în familie.

Ea a surâs și și-a retras mâna.

Dar la mult timp după ce el a plecat, doamna Wu s-a mirat cât de sărăcicioasă era satisfacția pe care o simțea. Una era ca ea să aleagă femeia care s-o înlocuiască și cu totul altceva ca el să aleagă o altă femeie. Se minuna cugetând cât de complicată putea face viața legătura dintre bărbat și femeie. Pentru că nu-l iubea, se crezuse eliberată de el. Dar dacă se simțea rănită în orgoliul ei fiindcă știa că iubirea lui pentru ea se stinsese, atunci nu se eliberase de el. Fratele André avusese dreptate. Se gândea mereu doar la ea.

— Cum să mă eliberez de mine însămi? l-a întrebat pe fratele André.

— Gândiți-vă doar la ceilalți.

— Adică trebuie să cedez de fiecare dată în fața celorlalți?
— Dacă a nu ceda înseamnă a te gândi doar la tine, atunci da, trebuie.

— Tatăl fiilor mei vrea să aducă încă o femeie în casă. Trebuie să cedez și aici?

— Prin păcatul dumneavoastră a ajuns aici prima femeie.

La auzul acestor cuvinte, doamna Wu s-a supărat pe el. Din inima ei a izvorât o undă de mânie asemenea unui vârtej.

— Ați vorbit ca un preot, a comentat ea răutăcioasă. Nu înțelegeți ce înseamnă să fii nevoită să-ți abandonezi trupul în voia unui bărbat an după an, împotriva voinței tale.

Simțea ciudata dorință de a-l face să simtă, la rândul lui, aceeași nefericire, așa că a vorbit mai departe, fără să-l cruțe.

— Să fii silită să-ți lași corpul delicat în mâini hrăpărețe, să vezi pofta trupească clocotind și să-ți simți carnea amorțită. Să-ți simți sufletul pâlind și mintea scârbită și, cu toate astea, să cedezi, ca să ai liniște în familie.

Chipul lui era nevinovat și neschimbat.

— Trupul poate fi sacrificat în schimbul sufletului și pe alte căi.

Doamna Wu a oftat.

— Să-i îngădui acestei femei să intre în casă?

— Oare nu-i mai bine să locuiască sub acest acoperiș, cu permisiunea dumneavoastră, decât sub un altul, dar fără să fiți de acord?

— N-am crezut niciodată că voi primi un asemenea sfat de la un preot străin, a comentat ea cu o ironie reînnoită.

N-a mai spus nimic altceva, ci a deschis cartea și, sub îndrumarea lui, a studiat poezia psalmilor evreiești. Pe măsură ce ora se apropia de sfârșit, se simțea mișcată descoperindu-le înțelesul. În ei, sufletul omenesc striga după obiectul venerației sale. Și ce altceva era venerația, dacă nu speranța și credința că viața și moartea au un rost, de vreme ce sunt create și plănuite de Cer?

— Cerul nostru e Dumnezeu dumneavoastră și invers? a întrebat ea.

— Sunt unul și același lucru.

— Dar surioara Hsia mi-a spus că nu. Ne spune mereu să credem într-un singur Dumnezeu adevărat, nu în Cerul nostru. Zice că nu sunt același lucru.

— În orice templu există și câțiva nesăbuiți, i-a spus el blând. Există un singur Dumnezeu adevărat și El are multe nume.

— Atunci peste tot în lumea asta, chiar și peste mări și țări, cei care cred în orice zeu cred în Dumnezeu?

— Și astfel sunt frați, a încuviințat el.

— Și dacă nu cred în niciun zeu? a întrebat ea încăpățânată.

— Dumnezeu e răbdător. Dumnezeu așteaptă. Oare n-are o veșnicie la dispoziție?

Femeia a simțit că o undă ciudată îi străbate pe amândoi. Dar nu izvorâse din el, nici nu se sfârșea în ea. I se păru că ea și preotul o transmiteau de la un capăt al pământului la celălalt.

— Cerul e răbdător, a repetat ea. Cerul așteaptă.

Cu aceste cuvinte s-au despărțit. Fratele André și-a legat cărțile într-o basma neagră, ponosită, și le-a luat sub braț. Ea a rămas în ușa bibliotecii, privind cum preotul traversa curtea. Silueta lui înaltă începea să fie adusă de spate, ca și cum capul acela încărunțit ar fi fost o povară pentru umerii lui lați. Sau poate, și-a zis ea, fiindcă mergea tot mai mult cu privirea în pământ, atent doar la pașii următori, și-a spus doamna Wu. Rareori ridica ochii să vadă ce-l aștepta la capătul drumului.

S-a răsucit și s-a întors în bibliotecă, așa cum obișnuia după ce lecția lua sfârșit. Uneori stătea în bibliotecă chiar și un ceas, ca să-și întipărească în minte lucrurile pe care i le predase fratele André, ca să recitească ceea ce citiseră împreună, ca să se uite la imaginile pe care el le lăsase în urmă și să-i cântărească vorbele.

Dar în ziua aceea abia dacă stătea acolo de o oră, când a auzit strigăte răzbind din curțile exterioare și a ridicat capul să asculte. Orice ar fi fost, Ying avea să-i spună. În mai puțin de o clipă, a văzut-o pe Ying apropiindu-se în fugă. Se tânguia și se văita. Și-a pus șorțul pe față și a început să plângă.

Doamna Wu s-a ridicat pe dată, iar cartea i-a alunecat din poală. Se întâmplase ceva nespus de rău. Gândul i-a fugit la Liangmo, fiul ei cel mare. Dar în dimineața aceea el plecase de acasă, ca de obicei. Apoi s-a gândit la domnul Wu. În clipa următoare Ying a ajuns în pragul bibliotecii. Și-a coborât șorțul de pe față și a strigat:

— Vai! Preotul străin!

— Ce-i cu el? a întrebat cu asprime doamna Wu. Adineauri a plecat de aici.

— L-au lovit în stradă! a strigat Ying. Are capul spart!

— L-au lovit?

Glasul doamnei Wu l-a îngânat pe al lui Ying.

— Huliganii ăia tineri, Banda Verde! a suspinat Ying. Tocmai

jefuiau prăvălia cămătarului. Preotul l-a văzut pe cămătar plângând și blestemând Cerul. S-a oprit să-l ajute, huliganii au ieșit din prăvălie și l-au lovit în cap.

Doamna Wu abia dacă auzise de numele „Banda Verde”. Dar știa că grupul era alcătuit din răufăcători tineri care cutreierau drumurile de țară și străzile orașelor. Vechilul scria mereu pe socoteli: „Taxă pentru Banda Verde”.

— Unde e fratele André? a strigat doamna Wu.

— L-au dus acasă la el. Zace în pat. Portarul e aici și zice că preotul vă cheamă.

— Trebuie să merg la el. Ajută-mă cu roba.

— Chem purtătorii de palanchin.

— Nu. Nu-i timp pentru asta. O să iau o ricșă de la poartă.

Peste câteva minute toată casa știa că pentru prima dată în viață, doamna Wu se ducea într-un loc necunoscut – acasă la preotul străin. Femeia stătea dreaptă în ricșă și i-a spus purtătorului:

— Îți plătesc dublu dacă mergi de două ori mai repede.

— Plătiți-mă întreit și-o să merg de trei ori mai repede, i-a strigat acesta peste umăr.

Undeva departe în spatele ei, Ying o urma într-o altă ricșă, dar pentru prima oară în viață doamna Wu nu se gândea la gura lumii. Avea un singur gând: cumva, trebuia să ajungă la căpătâiul preotului străin, să-l audă pentru ultima oară și să afle de la el cum să-și trăiască viața.

Așadar, a coborât în fața porții simple de lemn nevopsit, aflată în mijlocul unui zid de cărămidă, și, fără să privească în jur, a intrat țintă în casă. O femeie bătrână aștepta plângând.

— Unde e fratele nostru mai mare? a întrebat-o doamna Wu.

Femeia s-a răsucit și a condus-o într-o căsuță scundă din cărămidă, a trecut printr-o curte plină de copiii care plângeau și au ajuns într-o odaie.

Acolo zăcea fratele André, întins pe un pat de bambus. Cerșetori zdrențăroși – bărbați și femei – se strânseseră în jurul lui. Oamenii s-au dat la o parte, lăsând-o pe doamna Wu să se apropie de pat, iar el a deschis ochii, ca și cum i-ar fi simțit prezența. Avea capul înfășurat grosolan într-un prosop alb, aspru. De dedesubtul acestuia se prelingea sângele, care i se scurgea pe obraz și uda perna pe care își sprijinea capul.

— Sunt aici, i-a spus ea. Spuneți-mi ce să fac.

Pentru o clipă bărbatul n-a putut scoate nicio vorbă. Murea.

Doamna Wu vedea golul din adâncul ochilor săi întunecați. Apoi voința s-a adunat în ei cu o sclipire luminoasă. Rănitul a deschis buzele, iar când a respirat adânc, privind-o, pieptul i s-a umflat.

— Hrăniți-mi mieluseii, a rostit el răspicat.

Apoi ea a văzut cum a venit moartea. Răsuflarea s-a oprit, pleoapele au fremătat, voința s-a stins. Corpul lui masiv s-a cutremurat, iar brațele bărbatului au căzut în lături, izbindu-se de podeaua tare de cărămidă. Doamna Wu s-a aplecat și i-a ridicat mâna dreaptă. Un bărbat în zdrențe a ridicat-o pe cea stângă și au stat amândoi așa, ținându-l de mâini. Ea s-a uitat la bărbatul aflat de cealaltă parte a trupului neînsuflețit. Era un nimeni. Un servitor. Un cerșetor. Acesta a privit-o sfios, a așezat cu blândețe mâna fratelui André pe pieptul nemișcat, iar ea a făcut același lucru cu mâna dreaptă. Copiii au năvălit în odaie, s-au îngrămădit în jurul patului, transformat acum în nășalie, și au început să jelească, strigând:

— Tată! Tată!

Erau doar fete. Cea mai mare nu avea mai mult de cincisprezece ani. Cele mai vârstnice duceau în brațe fetițe mai mici, care nu puteau să meargă. Se aplecau cu toatele deasupra bărbatului, îl pipăiau cu mânuțele și îi mângăiau barba, îi ștergeau sângele de pe chip cu poala hainei și plângeau.

— Cine sunteți? a întrebat doamna Wu cu un glas ciudat, liniștit.

— Suntem mieluseii lui! au strigat copilele într-un glas.

— Sunt copii de pripas, a spus bărbatul în zdrențe. Pe micuțe le-a cules de dincolo de zidul orașului, unde erau aruncate. Cele mari sunt roabe fugite. Primea pe oricine în casa lui.

Doamna Wu voia să plângă în singurătate moartea preotului, însă fetițele se aruncară asupra lui, cuprinzându-l în brațe.

— Vai, trupul lui e rece! a suspinat o fetiță.

Lacrimile îi străluceau pe chip. A dus mâna preotului la obraz.

— Ce rece i-e mâna!

Doamna Wu stătea nemișcată în mijlocul acelei familii ciudate. Apoi și-a dat seama că nici măcar nu știa ce se întâmplase.

— Cine l-a adus în patul ăsta? a vrut ea să știe, vorbind cu glas scăzut.

— Eu, a răspuns bărbatul zdrențaros, bătându-se cu pumnul în piept. L-am văzut când s-a prăbușit. Toată lumea de pe stradă era înspăimântată. Când au văzut că e pe moarte, jefuitorii verzi au fugit. Cămătarul a tras obloanele și s-a ferecat în casă. Dar eu sunt doar

un cerșetor. De ce m-aș teme? Preotul străin îmi dădea ades câțiva bani, mai ales iarna. Câteodată mă aducea noaptea în casa lui și dormeam acolo până dimineață, iar el îmi dădea să mănânc.

— Tu l-ai adus aici!

— Eu și acești frați ai mei într-ale cerșetoriei, a adăugat el.

Doamna Wu a văzut șase oameni zdrențăroși.

— E prea mare și un singur om nu-l putea duce.

Doamna Wu a privit chipul liniștit al fratelui André. Venise acolo cu speranța că preotul o să-i spună câteva cuvinte doar pentru ea. În schimb, singurele lui vorbe fuseseră: „Hrănește-mi mieluseii”. Toți copiii lui se aflau acolo. S-a uitat la ei, iar ei i-au întors privirea. O cercetau, cu instinctul pătrunzător al copiilor. Speranța lor nu mai era la fratele André, ci la această femeie neclintită, dar vie.

— Ce să fac cu voi? a întrebat șovăitoare femeia.

— Doamnă, ce v-a spus tatăl nostru? i-a vorbit neliniștită o fetiță slabă, care ținea în brațe un prunc plinuț și vesel.

Doamna Wu nu putea spune decât adevărul:

— Mi-a zis să vă hrănesc.

Copiii se uitară unul la altul. Fetița cea slăbuță a mutat pruncul de pe un braț pe celălalt.

— Aveți destulă mâncare pentru noi toți? a întrebat ea cu gravitate.

— Da.

Doamna Wu stătea mai departe în picioare, uitându-se la copile.

— Suntem douăzeci, i-a spus fata. Eu am cincisprezece ani. Când împlinim șaisprezece ani, se îngrijește de noi.

— Se îngrijește de voi? a repetat doamna Wu.

Bătrâna tocmai intrase în odaie.

— Când împlinesc șaisprezece ani, le găsește un cămin și un soț bun, a explicat ea.

Vorbeau de parcă trupul acela imens, lungit în pat, ar mai fi fost viu.

Doamna Wu s-a uitat la fratele André. Ochii lui erau închiși, iar mâinile, împreunate pe piept.

— Plecați cu toții din camera asta! le-a poruncit ea brusc. Toți! Lăsați-l în pace.

Copilele, cerșetorii, bătrâna au ieșit supuși, iar ea a rămas singură în odaie. Ying se aținea țeapănă în ușă.

— Pleacă, Ying, i-a poruncit stăpâna ei.

— O să rămân în fața ușii, a răspuns slujnica.

Doamna Wu a închis ușa. Gestul ei avea să dea apă la moară bârfitorilor. De ce ar fi dorit o femeie să rămână singură cu un preot străin, deși acesta murise? Nu-i păsa. În clipa aceea pentru ea omul nu era nici preot, nici străin. Era singura ființă pe care o venerase vreodată. Bătrânul Stăpân o învățase multe, dar el se și temuse de multe lucruri. Fratele André nu se temuse de nimeni. Nici de viață, nici de moarte. Cât timp fusese viu, doamna Wu nu se gândise la el ca la un bărbat, dar în clipa asta îl vedea ca pe un bărbat fără viață. Probabil că în tinerețe fusese nespus de frumos. Trupul lui imens, întins dinaintea ei, era maiestuos. Pielea bărbatului era palidă și după moarte devenise străvezie.

Deodată, l-a recunoscut.

— Te iubesc! a murmurat ea, complet uluită.

Și-a dat seama de asta și, în clipa în care a acceptat gândul, a simțit cum întreaga ei ființă se schimbă. Deși nu se clintea din loc, trupul o furnica, sângele i-a năvălit în inimă, iar mintea i s-a limpezit. Trupul ei era ușor și puternic. A ridicat capul și a privit roată prin încăpere. Cei patru pereți erau la locul lor, însă ea se simțea deplină și liberă. Trupul neînsuflețit zăcea în continuare pe năsalie, dar doamna Wu știa că fratele André scăpase de acolo.

Era sceptică până în măduva oaselor. De ani de zile nu mai intrase într-un templu și nici nu arsesse tămâie în cinstea vreunui zeu. Tatăl ei o descătușase de superstiție, care e datul femeilor, iar Bătrânul Stăpân desăvârșise munca părintelui ei. Nu credea într-un Dumnezeu nevăzut și totuși era convinsă că spiritul acestui bărbat dăinuia.

— André.

I-a pronunțat numele cu un glas limpede și grav și niciodată nu avea să-i mai spună „frate”.

— Tu trăiești în mine. O să fac tot ce pot ca să-ți prelungesc viața.

În clipa când a rostit aceste cuvinte, ființa ei s-a umplut de pace. Era o pace atât de profundă, atât de liniștitoare și de plină de bucurie, încât, pentru prima dată în viață, doamna Wu a știut că până atunci nu o cunoscuse cu adevărat. Se simțea fericită așa, stând neclintită în încăperea aceea, dinaintea cochiliei care adăpostise sufletul bărbatului.

Dar fericirea nu era o transă. Era o energie care a început să lucreze în mintea și inima ei. Îi era cât se poate de limpede că avea de făcut anumite lucruri. Trupul lui trebuia îngropat fără preoți și rugăciuni. Trebuia să dea de pomană puținul lui avut și voia să facă

asta cu mâna ei. Pe urmă avea să-i continue munca.

A ieșit liniștită și a intrat în cealaltă odaie, unde așteptau cerșetorii, copiii, Ying și bătrâna. Doamna Wu s-a așezat pe un scaun de lemn.

— A lăsat vorbă cum să fie înmormântat? a întrebat ea.

S-au privit cu toții. Copiii erau înmărmuriți și n-au zis nimic.

Bătrâna a suspinat, și-a șters ochii cu șorțul și a strigat:

— Desigur că niciodată nu s-a gândit la moarte! Și nici noi nu ne-am gândit la sfârșitul lui!

— Are rude pe undeva? a cerut să știe doamna Wu. Am putea să le trimitem lor trupul.

Nimeni nu avea cunoștință de vreo rudă de-a preotului străin. Sosise pur și simplu aici acum mulți ani și nu mai plecase.

— Primea scrisori? a continuat doamna Wu.

— Când soseau, nu le citea niciodată, i-a spus bătrâna. Le lăsa nedesfăcute, iar după un timp eu le luam și le coseam în tălpile de la încălțările copiilor.

— Dar nu scria niciodată scrisori?

— Niciodată.

— Nici cu tine nu vorbea? s-a adresat doamna Wu cerșetorului.

— Niciodată nu vorbea cu cei din preajma lui despre vreo rudă. Vorbeam doar despre oamenii din oraș și cei dimprejur, care aveau nevoie de ajutor.

Doamna Wu a cugetat. André era doar al ei. Nu mai era nimeni altcineva. O să cumpere un sicriu simplu, negru. Cât despre înmormântare, o să-l îngroape pe pământul ei. Se gândea la un loc care îi era drag, pe un anumit deal care dădea ocol câmpurilor de orez. Acolo se înălța un arbore *ginkgo* foarte bătrân, la umbra căruia se odihnea când mergea să supravegheze însămânțările de primăvară.

S-a ridicat și a spus:

— În după-amiaza asta o să pun să i se sape groapa.

Copiii și bătrâna o priveau neliniștiți, iar doamna Wu le înțelegea îngrijorarea. Cu toții se întrebau ce avea să se aleagă de ei.

— Casa asta era a lui? a întrebat doamna Wu, privind odăile goale.

— E închiriată, i-a răspuns bătrâna, clătinând din cap. Chiria e foarte mică, fiindcă e o casă bântuită. Nimeni nu vrea să stea în ea, pentru că aici trăiesc nevăstuici, care poartă în ele spiritele celor răi. Dar spiritele rele se temeau de el, așa că noi am locuit aici plătind foarte puțin.

— N-are nimic al lui?

— Nimic, în afară de două schimburi de haine. Când purta un rând de haine, îl spălam pe celălalt. Singurele lui bunuri erau câteva cărți și o cruce. Odată a avut o statueta foarte frumoasă lipită de un crucifix de lemn. Îl ținea agățat în odaia lui, deasupra patului. Într-o noapte a căzut și s-a spart, dar el nu l-a mai înlocuit. Avea un rozariu, însă un copil s-a jucat cu el și sfoara s-a rupt. Nu l-a mai reparat. Câteva mărgele s-au pierdut, iar el a spus că nu mai are nevoie de rozariu.

În vreme ce bătrâna vorbea, doamna Wu cerceta încăperile cu privirea.

— Ce-i în cutia neagră? a întrebat ea, indicând obiectul cu degetul mijlociu.

Bătrâna și-a îndreptat privirea într-acolo.

— E o cutie vrăjită din care izvorăsc voci, a spus ea. Le asculta noaptea.

Doamna Wu și-a adus aminte că bărbatul îi povestise despre acest obiect. S-a apropiat, și-a lipit o ureche de cutie, dar n-a auzit nimic.

— Cutia vorbește numai pentru el, a zis bătrâna.

— A, atunci o s-o îngropăm laolaltă cu el.

— Mai e un obiect care-i aparține. Și acela e vrăjit, a adăugat șovăielnic bătrâna. Ne-a spus să nu-l atingem niciodată.

— Unde e? a vrut să știe doamna Wu.

Bătrâna s-a vârat sub pat și a scos de acolo o cutie de lemn. A deschis-o. Înăuntru era un instrument aidoma unei pipe.

— În nopțile senine, îl apropia de ochiul drept și se uita la Cer.

Doamna Wu a știut pe dată că așa cerceta el stelele.

— O să-l iau cu mine, a hotărât ea. Acum aduceți-mi cărțile lui. Hainele și crucea or să fie îngropate odată cu el. Cât despre casa asta, să fie înapoiată proprietarului. Spuneți-i că eu am zis că de-acum e purificată de rău și că o poate închiria cu un preț bun.

Copiii se îngărmădeau în jurul bătrânei, ascultând cu răsuflarea tăiată de neliniște și spaimă. Nu mai aveau casă. Nu mai aveau nimic.

Doamna Wu le-a surâs. Cuprinsă de o blândețe până acum necunoscută ei, femeia le înțelegea gândurile.

— Voi toți – și tu, soră mai mare – veți veni să locuiți la mine.

Copiii au oftat ușurați. Erau în siguranță. Au primit ideea noului cămin cu ușurința și încrederea copilăriei și s-au însuflețit.

— Când? Când? au început ei să strige.

— O să stați aici până mâine, le-a răspuns ea. Pe urmă o să mergem împreună la mormânt. Dar n-o să vă întoarceți aici. O să veniți acasă cu mine.

— Suflet bun! a hohotit bătrâna. Suflet bun și milostiv! El știe! Fiți sigură că el știe!

Doamna Wu a surâs, fără să spună nimic.

— Ai destul orez pentru mâncarea copiilor? s-a interesat ea. Or să aibă nevoie de mâncare azi și mâine-dimineață. Mâine la prânz or să mănânce în casa mea.

— Avea mereu în casă hrană pentru o zi, a suspinat bătrâna. Avem mereu mâncare pentru cel puțin o zi.

— Atunci mă întorc mâine, a spus doamna Wu.

Le-a îngăduit copiilor să o înconjoare o clipă, știind că erau obișnuiți să se strângă în jurul lui și să-i simtă prezența, așa că acum aveau nevoie să simtă atingerea ei, ca să se liniștească. Apoi le-a spus cu blândețe:

— Pe mâine, micuții mei.

A ieșit din casă cu totul alta decât femeia care intrase acolo.

S-a întors în curtea ei și a rămas singură cu sinele ei schimbat. Accepta moartea lui André. Dacă ar fi trăit, ar fi sosit negreșit și clipa când ea ar fi descoperit că îl iubea. Ar fi avut de ales: fie ar fi inventat un pretext ca să nu-l mai vadă niciodată, fie și-ar fi deschis sufletul în fața lui, mărturisindu-și iubirea. Știa că asta i-ar fi despărțit.

În noaptea aceea a rămas trează și singură ceasuri la rând, neîngăduindu-i nici lui Ying să o pregătească de culcare. Nu voia să se întindă în pat. Voia să stea vie, trează, singură, ca să cumpănească la ceea ce tocmai aflase. Iubea un bărbat străin, sosit din altă țară, care nici măcar nu întinsese vreodată mâna ca s-o atingă pe a ei, a cărui atingere ar fi fost de neconceput. După un timp îndelungat a surâs în întuneric. Casa tăcută și cufundată în beznă o înconjura, însă o lumânare ardea lângă ea și inima ei vorbea cu glas tare.

— Dac-aș fi întins mâna să te ating, te-ai fi temut de mine? a întrebat ea.

Dar știa că André nu se temea de nimeni. Mai rămânea dumnezeul ăla al lui. Doamnei Wu i-a trecut prin minte că pentru femei zeii bărbaților erau dușmani. Era geloasă pentru prima oară în viață.

„Noi n-avem niște zei ai noștri”, a cugetat ea.

Însă era cu neputință ca femeile să aibă niște zei adevărați. Se gândi la femeile pe care le cunoștea și care venerau zei. Surioara Hsia

nu contenea să vorbească despre dumnezeul ei. Dar ea nici nu avea despre ce altceva să vorbească: nici soț, nici copii, nici prieteni, nici familie. În singurătatea ei, plecase în căutarea lui Dumnezeu și îl găsisese. Singura încercare adevărată pentru o femeie era ca atunci când are totul, la fel ca bărbații, să renunțe la tot și să plece în căutarea lui Dumnezeu. Niciuna dintre femeile pe care le cunoștea foarte bine de o viață nu îl căutase cu adevărat pe Dumnezeu. Cel puțin nu cum îl căutase André când, în tinerețe, dăduse la o parte femeia iubită și avutul pe care l-ar fi putut deține, precum și faima dobândită de pe urma învățaturii sale, și își dăruise viața lui Dumnezeu.

S-a oprit din cugetările ei ca să se gândească la femeia pe care André o iubise în tinerețe și apoi o îndepărtase, preferând singurătatea. Trebuie să fi fost tânără și, neîndoielnic, frumoasă. Se simțea și mai geloasă. Nu pentru că André o iubise, ci pentru că acea femeie necunoscută și demult uitată îl privise pe André când el fusese tânăr și încă nu devenise preot.

„Aș fi vrut să-l văd când era un uriaș tânăr”, s-a gândit doamna Wu. Stătea într-un totu liniștită, perfect nemișcată, cu mâinile așezate una peste alta. Inelele îi luceau stins pe degete. Da, tânărul André trebuie să fi fost o încântare pentru ochii unei femei. Chiar și la jumătatea vieții era arătos, dar în tinerețe probabil că fusese un zeu. Apoi a compătimit-o pe femeia pe care el o îndepărtase. Fără îndoială că acum era măritată și poate că avea mulți copii, căci femeile nu pier pentru că un bărbat nu le vrea, dar în adâncul ei încă se mai gândea la André cu dragoste sau cu ură. Dacă era o femeie fără inimă, îl ura, iar dacă era mărinimoasă, nu îl învinuia și încă îl mai iubea. Sau poate că nu se mai gândea deloc la el. Poate că era ostenită și nu mai putea simți nimic, așa cum li se întâmplă uneori femeilor când inima și trupul lor au fost folosite prea îndelung. Slăbiciunea femeii e că trupul și sufletul ei sunt prea întrepătrunse, iar atunci când trupul îi e folosit prea mult, și sufletul ei e istovit – asta în caz că nu simte dragoste, așa cum simțea ea pentru André. Moartea o eliberase de povara trupului său. Dacă bărbatul ar fi trăit, poate că și-ar fi pierdut amândoi sufletele în capcana cărnii. În clipa aceea simți cu surprindere un val de sânge care-i inunda lăuntrul.

„Orice s-ar întâmpla, sunt totuși femeie”, și-a zis ea, într-un cântă amuzată. Doar gândul la André era îndeajuns ca trupul ei să se simtă în suflețit. Cât de primejdios pentru liniștea ei fusese bărbatul acesta cât timp trăise! Doamna Wu a simțit o pornire de recunoștință față de

Banda Verde, care înlăturase o primejdie atât de mare. Apoi, observând cât de minunată era lumina lunii care cădea pe orhideele ei și sub bambuși, s-a simțit îndurerată. Era o cruzime să se bucure că ochii lui André erau închiși pentru totdeauna.

— Nu mă bucur că ai murit, l-a lămurit ea. Dar noi doi am fost cruțați de o mare suferință și putem fi fericiți mai departe. Cu siguranță știi că te iubesc.

Pe când șoptea aceste vorbe, era conștientă că el o înțelegea pe deplin. Era veselă și complet împăcată cu sine, cum n-ar fi putut fi altfel. Știa că André ar fi suferit mult dacă și-ar fi pângărit preoția, după cum și ea ar fi suferit dacă și-ar fi încălcat datoria față de familia ei. Și-ar fi spus unul altuia că nu trebuie să cedeze, dar atunci ar fi trebuit să nu se mai întâlnească niciodată. Acum nu mai era nevoie să renunțe unul la celălalt. Se putea gândi la el oricât, fără nicio primejdie.

„Dar firește că m-am schimbat”, și-a spus doamna Wu. Văzută din afară, încă stătea nemișcată, dar se întreba cum anume se schimbase. Nu știa. Trebuia să afle răspunsul singură. Sufletul ei se schimbase. „Sunt străină față de mine însămi”, și-a spus ea cu uimire. „Nu știu ce o să fac, nici ce o să simt.”

După această revelație, a rămas o oră neclintită în aceeași poziție. „Nu știu ce o să fac”, s-a gândit ea. „Ființa mea se adapă de la alte izvoare. N-o să mai trăiesc din datorie, ci din iubire.” Așa s-a descoperit pe sine prin iubire.

A simțit din nou în ființa ei aceeași însuflețire, urmată de o mulțumire senină.

Atunci și-a adus aminte de instrumentul cu care se cercetează stelele. Poruncise ca obiectul să-i fie adus acasă și acesta rămăsese în bibliotecă. A ieșit din odaie și l-a scos din cutie anevoie, fiindcă era greu. A așezat instrumentul pe trei picioare pliante, care se aflau, de asemenea, în cutie. A privit prin obiect Cerul aflat dincolo de ușă.

Doamna Wu se aștepta să vadă pe loc silueta stelelor și a lunii, aflate în drumul lor. Deși cerul era senin, spre dezamăgirea ei, nu văzu nimic. A încercat în toate felurile, însă Cerul era ferecat pentru ea. A oftat și a pus instrumentul în cutie. Nu știa să-l folosească. „E doar al lui”, a cugetat ea. „O să îngrop laolaltă cu el și cutia vrăjită, din care noaptea izvorăsc voci.”

După ce a hotărât asta, s-a vârat în pat și a adormit.

În orașul acela nu se mai văzuse o asemenea înmormântare.

Doamna Wu nu a vrut să fie o înmormântare ca de familie. În schimb, a onorat-o ca pe îngropăciunea profesorului fiului ei. Copiii purtau haine din pânză albă netivită, iar cerșetorii care îl aduseseră pe fratele André în casă ceruseră dreptul să jelească și ei. În schimb, doamna Wu nu purta niciun semn de doliu.

Înainte de îngropăciune se gândise și se întrebase dacă celor câțiva străini din oraș nu trebuia să li se dea de știre despre moartea lui André. Poate că surioara Hsia ar fi trebuit să știe. În mod cert, trebuia să afle și doctorul străin.

Până acum nu-l văzuse pe doctorul străin și nici nu voia să-l vadă. Auzise că asemenea doctori umblă pretutindeni cu niște cuțite, pregătiți oricând să taie bolnavii. Uneori tăiau cu îndemănare excrescențele și tumorile, însă de cele mai multe ori omorau oameni. Iar cei de aici nu puteau să pedepsească un doctor străin așa cum îi trăgeau la răspundere pe ai lor când aceștia ucideau în loc să vindece. De aceea, puțini locuitori ai orașului se apropiau de doctorul străin dacă nu erau siguri că altfel îi paște moartea.

Doamna Wu a trimis un servitor acasă la străinii din oraș, iar omul s-a întors și a anunțat-o ce îi spusese aceștia: că pentru ei Fratele André era un străin și că era de altă religie, așa că n-or să vină la îngropăciune.

Până la urmă înmormântarea s-a desfășurat așa cum plănuise doamna Wu. Nu a avut loc a doua zi, după cum crezuse prima dată, ci cu două zile mai târziu, pentru că nu s-a găsit niciun sicriu destul de mare și a fost nevoie să dea comandă pentru unul. Lucrând zi și noapte, meșterul izbutise să termine coșciugul în două nopți și o zi. Apoi, dimineața devreme, înainte ca orașul să-și înceapă fierberea, doamna Wu a mers în fruntea procesiunii în palanchinul ei. Cei din cortegiu mergeau pe jos, în spatele ei și al sicriului. Îi supraveghease chiar ea pe cei care așezaseră trupul acela imens în sicriu.

În vreme ce bărbații potriviseră trupul în raclă, doamna Wu a rămas în picioare, apoi, înainte ca racla să fie bătută în cuie, a pus în ea cutia vrăjită și instrumentul pentru cercetarea stelelor. Adusese instrumentul înapoi în casa lui, pentru ca bărbatul să fie îngropat laolaltă cu el. Femeia a stat în picioare, fără să întârzie cu vreo vorbă sau cu vreun gest închiderea capacului greu. Îl privea cum doarme și tânjea după el, dar fără să scoată o vorbă. Pe urmă capacul a fost coborât și ea nu l-a mai văzut.

Nu a plâns. De ce să îngăduie lacrimilor s-o dea de gol? A auzit cum se bat cuiele în lemn, a văzut cum se leagă sforile de stâlpii

masivi. Douăzeci de bărbați fuseseră tocmiți să ridice sicriul uriaș. Aceștia l-au purtat pe străzi, l-au scos pe poarta orașului și l-au dus pe dealul de la apus. Doamna Wu mergea în fruntea tuturor. Dedesubtul arborelui de ginkgo, dealul era pregătit să primească trupul.

Nimeni nu a scos vreo vorbă când racla a fost coborâtă în groapa săpată. Copiii plângeau și bătrâna jelea, dar doamna Wu stătea liniștită și tăcută. Groapa a fost umplută cu pământ, iar deasupra s-a clădit o moviliță.

Pentru o secundă, femeia a simțit în inimă un nod dureros, uscat și tare. Știa că n-avea să-l mai vadă, dar el va trăi veșnic în amintirea ei.

La sfârșit doamna Wu a condus cortegiul până acasă, a călăuzit copiii prin porțile casei ei, iar din ziua aceea orfanii n-au mai rămas niciodată fără adăpost.

Capitolul XI

A doua zi, dimineața, uitându-se prin încăperea cunoscută, a știut că lumea era la fel ca în orice altă dimineață. Și totuși, în loc să se trezească ostenită și nedoritoare să înceapă o nouă zi, se simțea plină de o energie proaspătă. Energia asta ieșea dintr-un izvor pe care nu-l mai simțise niciodată până acum. Sentimentele pe care le avusese în tinerețe față de soțul ei fuseseră, neîndoielnic, un fel de dragoste. Ar fi fost cu neputință să nu-l iubească pe tânărul domn Wu. Fusesse prea chipeș, prea sănătos, prea binecrescut ca să nu stârnească afecțiunea și setea trupească pe jumătate ațâțate. Dar iubirea aceea nu avusese nimic de-a face cu ea. Fusesse instinctivă, ca un reflex al mușchilor. Chiar așa: inima nu era nimic altceva decât mușchiul de căpătâi al trupului.

Știa asta. Odată, demult, își privise bunicul luând în mâini inima încă palpitândă a unui tigru ucis. Asta se întâmpla pe vremea când lumea credea că dacă mănânci inima unui tigru, capeți puterea animalului. Își amintea scena atât de bine, de parcă ar fi văzut-o desfășurându-se chiar acum dinaintea ei. Pe atunci era o fetiță de opt, poate nouă ani. Gonacii prinseseră tigrul în capcană și îl aduseseră în curte. Animalul prins în plase de sfoară mârâia furios. Năvăliseră cu toții în lumina soarelui de iarnă, ca să vadă fiara cu pete aurii. Văzându-i, animalul căscase larg gura lui roșie și șuierase

spre ei, dușmănos, însă neputincios. Femeile țipaseră de spaimă, dar ea rămăsese pe loc și se zgâise în ochii galbeni și sălbatici ai tigrului. Parcă simțind că o fermecase, animalul închisese botul și o privise fix la rândul lui. Fata pășise orbește spre el, atunci iar bunicul ei strigase. Un gonaci făcuse un salt și-și împlântase pumnalul în inima tigrului. Tăișul despicase blana, iar tigrul se prăbușise pe spate. Bărbatul ridicase inima întreagă și încă palpitândă, oferind-o bunicului ei.

Însă ceea ce simțea ea pentru André nu avea nimic de-a face cu inima palpitândă. Dragostea aceea potolită și puternică era ca lumina soarelui la amiază. O încălzea, o întrema și îi sporea încrederea în sine. Tot ce avea de făcut era să se poarte așa cum i-o cereau acea lumină și acea căldură, și totul avea să fie în regulă. Iubirea îi inunda trupul și creierul. André nu era mort. Bărbatul trăia și o însoțea tocmai pentru că-l iubea. Împotrivirea trupului se sfârșise. Nu mai trebuia să se împotrivească. Ea, care toată viața fusese sceptică până în măduva oaselor, care zâmbise dinaintea preoților și a rugăciunilor bălmăjite în temple, care își ridicase ochii spre cer fără să vadă niciun zeu, pentru care spiritele naturii fuseseră doar închipuiri copilărești, acum era convinsă că André trăia și era cu ea.

„Îl iubeam când venea și pleca din curțile astea, dar n-am știut-o”, și-a spus doamna Wu. „Abia când i-am văzut trupul fără viață am aflat-o.”

Iar apoi, fiindcă era femeie, s-a întrebat dacă el o iubise. Dinaintea acestei întrebări a simțit pentru întâia dată singurătate.

„Dat fiind că nu-i pot auzi glasul, n-o să știu”, s-a gândit ea. A întors capul către curte. Îi era dor să audă pașii lui răsunând pe pietre. A ascultat – fără să audă altceva în afară de ciripitul păsărilor printre bambuși, iar chipul lui s-a închegat încet-încet pe cortina amintirii. Ochii bărbatului o priveau cu căldură, buzele lui zâmbeau în barbă, iar sfătoșenia lui obișnuită amestecată cu veselie i-a apărut în minte atât de limpede, încât femeia i-a surâs viziunii. Nu putea să-i audă vocea, dar era încredințată că André o iubea. În spatele zidurilor preoției sale, care îl despărțiseră de ea atât cât trăise, bărbatul o iubise. Acum nu mai era preot, iar zidurile dispăruseră. Nu mai avea de ce să nu îl cheme oricând o dorea, nu mai exista niciun motiv ca el să nu pătrundă în mintea ei oricând, chiar și nechemat. Trupul lui era mort, iar al ei era locul în care cei doi puteau trăi împreună.

Doamna Wu s-a gândit că, poate, dobândise un nou soi de

înțelepciune, care îi fusese străină cât timp trăise de una singură.

„Cât de nesocotită am fost!” și-a spus ea, ridicând privirea către draperiile albastre ale patului. „Cât de buimăciți sunt bărbații și femeile din casa mea din pricina faptelor mele!” Fusese foarte egoistă când încercase să se elibereze de toți retrăgându-se din mijlocul lor. Dorise ca toți să fie fericiți, fiecare în felul lui, dar fără ca ea să se ostenească să-i facă fericiți, și nici nu fusese în stare să le explice cum să fie fericiți. Îi hrănise și îi îmbrăcase, păstrase ordinea, dar în ciuda eforturilor ei, toată casa era în fierbere și nimeni nu era fericit. Iar ea se înfuriase pentru că nu erau fericiți. Acum înțelegea cât de prostescă fusese furia asta.

În clipa aceea a intrat Ying, care părea foarte nemulțumită.

— Doamnă, azi nu vă sculați? a întrebat-o ea cu o voce arțăgoasă.

— E o zi ploioasă, i-a răspuns stăpâna zâmbind.

— Cum de știți, doamnă? a zis acră Ying. Nici măcar n-ați dat draperiile la o parte.

— Îmi dau seama după glasul tău. Iar fața ta e înnegurată.

— N-am crezut c-o să apuc ziua când o să văd în casa noastră o stricăță sau pe fiii casei hălăduind prin lume, nicio concubină alungată și care totuși trebuie hrănită.

— Vasăzică a venit fata aia, Floare de Iasomie? a întrebat doamna Wu.

— E în curtea din spate și așteaptă, a anunțat slujnica, făcându-și de lucru la măsuța de toaletă a stăpânei. Servitorii m-au întrebat ce să facă cu ea. Eu de unde să știu ce să fac cu ea?

Ying și-a răsfrânt buza de jos.

— Fata mi-a zis că e așteptată aici. I-am zis că eu, una, n-o așteptam.

Doamna Wu s-a dat jos din pat și și-a strecurat picioarele micuțe în papucii ei cu flori brodate.

— A venit singură?

— A adus-o o bătrână cu dinții ruși, da' pe urmă aia a șters-o repede. Ne-a trântit-o în brațe, a comentat Ying cu acreală.

Doamna Wu nu scotea nicio vorbă. S-a îmbăiat și a îmbrăcat roba argintie peste lenjeria ei fină de mătase albă. Ying o îmbrăca grijulie, cu buza de jos încă bosumflată.

— Adu-mi micul dejun, a poruncit doamna Wu.

Peste câteva clipe s-a așezat și a mâncat cu poftă. Până și foamea ei avea ceva nou, iar asta o amuza. Oare nu se spune că iubirea curmă pofta de mâncare? Pe urmă și-a amintit că asta se întâmplă

doar atunci când dragostea e neîmpărtășită.

„André mă iubește”, și-a spus ea triumfătoare.

În mai puțin de jumătate de oră se ridică și se pregăti să meargă în curtea din spate, ca să o vadă pe Floare de Iasomie.

— N-ar fi mai bine s-o aduc aici? a întrebat Ying. Dacă mergeți la ea, s-ar putea să i se urce la cap

— Nu, a răspuns calmă doamna Wu. O să merg eu la ea.

În momentul acela voia ca în curtea ei să intre cât mai puțini oameni. Și-a spus că spiritul lui André trebuia să poată sta aici netulburat. Apoi, odată ajunsă la Poarta Lunii, și-a simțit picioarele oprindu-se, de parcă din marmură s-ar fi ridicat niște mâini care o țineau în loc. Un gând nou i s-a ivit în minte.

„Dar André nu se ferea niciodată de nimeni”, și-a spus ea. „S-ar fi întâlnit cu fata asta, ca să priceapă cum anume ar putea s-o ajute. Duhul lui mă va ajuta.”

S-a întors către Ying.

— De fapt mai bine cheam-o aici, a hotărât ea pe loc.

În timp ce Ying ieșea, doamna Wu s-a așezat. Dacă în acel moment cineva ar fi privit prin poarta deschisă, ar fi zărit o siluetă zveltă și argintie, cu capul plecat și cu un zâmbet întipărit pe chipul alb ca sămburele de migdală. Dar nimeni nu a trecut pe acolo și după câteva clipe Ying s-a întors, mergând înaintea unei fete plinuțe, trandafirii și scunde.

Doamna Wu a ridicat privirea și a văzut-o. A înțeles pe loc că femeia era tocmai dintre cele care îi displăceau cel mai mult: o făptură practică și trupeșă, grosolană și pasională. Și-a ferit ochii și a simțit cum sufletul ei se zbate între ziua de ieri și cea de azi. Carnea ei gingașă tremura.

André i-a redus protestul la tăcere. Chipul lui s-a ivit din nou pe fundalul întunecat al amintirii. Privindu-l, a început să-i pună fetei întrebări cu un glas potolit și blând. Ying s-a tras la o parte, ascultând și holbându-se. Doamna Wu nu vorbea nicidecum cu glasul ei obișnuit, limpede ca un pârau de argint. În el nu se simțea pic de asprime. Dar nu era nici glasul cu care doamna Wu le vorbea copiilor. Glasul ăsta era cu totul nou.

— Spune-mi de ce vrei să vii să locuiești aici, a cerut să știe doamna Wu.

Floare de Iasomie a privit pietrele de sub tălpile ei. Își dorea să se fi îmbrăcat cu haina și pantalonii ei de bumbac albastru, nu cu hainele de satin verde.

— Vreau să-mi găsesc un loc înainte să-mi vină sorocul.

— Aștepți un prunc? a întrebat doamna Wu.

Fata a ridicat capul și i-a aruncat o privire repezită.

— Da! a răspuns ea cu voce tare.

— Nu ești grea, a zis doamna Wu.

Floare de Iasomie a ridicat iar capul și a deschis gura, gata să protesteze. Și-a ațintit privirea în ochii doamnei Wu. Ochii femeii mai vârstnice o fixau, plini de o lumină pătrunzătoare, iar fata a izbucnit în plâns.

— Așadar, nu aștepți un copil, a repetat doamna Wu.

— Doamnă, atunci nu suntem nevoiți s-o ținem aici! a strigat Ying. Doamna Wu a ridicat o mână subțire și lungă.

— Asta eu hotărâsc. Ying, te rog să pleci.

— Și să vă las singură cu stricata asta? a izbucnit slujitoarea.

— Poți să rămâi dincolo de Poarta Lunii.

A așteptat ca Ying să se îndepărteze, apoi i-a făcut semn fetei să se așeze pe un scaun de porțelan. Floare de Iasomie s-a așezat, frecându-și ochii cu degetele și înghițindu-și suspinele. Doamna Wu a spus:

— Știi, să intri în casa unui bărbat e un lucru serios, mai cu seamă dacă familia lui e numeroasă și onorabilă, ca a noastră. Poți să vii aici și după aceea să strici fericirea locului sau, la fel de bine, venirea ta poate spori fericirea din casă. Totul ține de intențiile tale. Te rog să-mi spui dacă vrei să vii aici pentru mâncare și adăpost. Îți făgăduiesc că le vei primi. Le poți avea fără să trebuiască să le cumperi vânzându-ți trupul.

Floare de Iasomie o privi cu șiretenie.

— Cine dă ceva unei femei fără să ceară nimic în schimb? a întrebat ea.

Doamna Wu se minuna de sine însăși. Acum o lună ar fi disprețuit grosolănia fetei. Dar în clipa asta o înțelegea.

— N-ai primit niciodată mâncare și adăpost pe degeaba, a murmurat ea. Ți-e greu să mă crezi.

— Nu cred pe nimeni, a spus Floare de Iasomie.

Fata a scos din sân o basma de mătase de un roșu-aprins. Un capăt atârna de un nasture, iar fata răsucea celălalt capăt între degete.

— Atunci înseamnă c-ai venit aici ca să capeți adăpost.

Floare de Iasomie a clătinat din cap.

— Nu spun asta, a zis fata.

A ridicat pleoapele grele și în ochii ei mari și rotunzi s-a ivit o sclipire vicleană.

— Și alți bărbați mi-au făgăduit adăpost.

— Dar ai venit aici pentru ceva, a stăruit doamna Wu. Crezi că a face parte din familia noastră e un lucru onorabil, chiar dacă ai locui în curtea din spate?

Deodată chipul tinerei s-a împurpurat sub stratul de pudră.

— Îmi place babacul, a mormăit ea, folosind argoul străzii.

Doamna Wu a înțeles că vorbea despre soțul ei, însă nu a muștrat-o. Pentru prima dată, fata lăsa să-i scape din gură adevărul.

— E mult mai bătrân decât tine, copilă.

— Îmi plac bărbații bătrâni, a explicat fata, tremurând.

— De ce tremuri? Nu trebuie să tremuri în fața mea.

— Până acum n-am cunoscut niciun bărbat nobil, a spus înspăimântată fata. E foarte nobil.

— Ce vrei să spui? Cum adică „nobil”? a întrebat doamna Wu.

Nu ar fi folosit niciodată cuvântul ăsta ca să-l descrie pe domnul Wu. Năvalnic, nerăbdător, încăpățânat, prost, uneori binevoitor, egoist întotdeauna – toate aceste vorbe i se potriveau, dar nu și „nobil”.

— Adică... nobil, a explicat fata. Brățara asta – a ridicat ea brațul – e cu totul de aur. Un bărbat tânăr mi-ar fi dăruit o brățară de aramă spoită cu aur și s-ar fi jurat că e de aur. Spoiala ar fi ținut până când bărbatul m-ar fi părăsit. Dar el mi-a dat una cu totul de aur.

Fata a mușcat metalul și i-a arătat semnele.

— Vedeți?

— Da, e aur, a încuviințat doamna Wu.

— E așa de răbdător! a continuat avântată fata. Când nu mă simt bine, bagă de seamă de fiecare dată și nu mă silește. Bărbaților tineri nu le pasă. Iau ce vor. Dar bătrânul mă întreabă mereu cum mă simt.

— Chiar așa?

Domnul Wu se purta cu totul altfel decât îl știa ea.

Fata s-a așezat din nou și și-a răsucit brățara pe braț.

— Nu sunt grea... a început ea.

— N-are importanță.

Floare de Iasomie a privit-o pieziș, dar doamna Wu a continuat:

— Important e dacă vei spori fericirea din casa asta sau dacă o s-o curmi.

Fata a ridicat capul înflăcărată.

— Doamnă, făgăduiesc că voi spori fericirea...

— O să hotărâsc mâine.

Doamna Wu s-a ridicat, iar Ying a năvălit în curte ca să conducă fata afară.

— O să rămâi aici? o întrebase Ying pe fată în vreme ce o conducea afară.

— Nu știu, răspunsese Floare de Iasomie cu un glas firav. Mi-a zis c-o să-mi spună mâine.

— Doamna noastră hotărâște iute, o încredințase Ying.

Nu-și spusese gândul până la capăt: dacă doamna nu spune azi „da”, mâine o să zică „nu”. Călăuzise fata prin poarta din spate și trăsese zăvorul de fier în urma ei.

Când fata a dispărut, doamna Wu a pășit într-o rază de soare care tocmai se ivise pe pietrele curții, întinzându-se până în prag. Lumina o orbea, dar îi încălzea picioarele. „M-am descurcat bine”, și-a spus ea cu oarecare mirare. „Cum de-am știut să mă descurc atât de bine?”

Apoi a înțeles. Dacă Floare de Iasomie îl iubea cu adevărat pe domnul Wu, și această iubire trebuia îngăduită. Domnul Wu o iubea și el pe Floare de Iasomie? Atunci fericirea adevărată avea să sporească fericirea casei. În familii există nefericire doar pentru că lipsește iubirea.

— După ce mă odihnesc, o să merg în curtea tatălui fiilor mei, a anunțat-o ea pe Ying, care intrase și își ștergea praful de pe mâini.

— Așa să faceți, doamnă.

Slujitoarea părea să se fi înveselit.

— Poate izbutiți să-i băgați mințile în cap. În casa asta sunt oricum prea multe femei. Doamnă, merg să-i dau de veste, a spus ea acum.

Ochii ei obraznici scânteiau iar. Doamna Wu a văzut sclipirea aceea, a înțeles și a surâs.

Doamna Wu s-a trezit de-a binelea, cu inima senină. Toată viața se luptase să dobândească liniștea și seninătatea. Se încătușase în temnița propriei voințe, îi poruncise propriului trup. Astfel, voința ei poruncise cărnii să se poarte în anumite situații într-un anume fel, fără să ia seama la scârbă și la dorințe. Acum simțea că niciodată nu mai trebuia să se silească să facă vreun lucru.

„André, nu-i ciudat că a fost nevoie să mori ca să te cunosc?” a întrebat în sine ea.

„Nu-i ciudat”, a auzit răspunsul în mintea ei. „Între noi stătea trupul meu masiv. Erai nevoită să privești un chip și niște trăsături care n-aveau nimic de-a face cu mine. Mi-au fost date la întâmplare, de către strămoșii mei, care pentru mine au fost niște străini. Chiar dacă am vrut să-i consider străini și să-i las în urmă, eram prizonier în carnea lor. Acum sunt eu însumi pe deplin.”

„André, ar trebui să te numesc tot «frate»?” a întrebat ea din nou.

„Acum legătura noastră nu mai are nevoie să poarte un nume.” Așa și-a răspuns femeia în inima ei.

Doamna Wu stătea întinsă în patul ei și era încântătoare. Conversația care se purta numai în mintea ei o înspăimânta. Era sceptică și ar fi râs de orice apariție supranaturală, fie chiar și a unei ființe dragi. Doar că nu se ivise niciun duh, nu se auzise niciun sunet. Camera aceea austeră era întocmai ca atunci când închisese ochii și se culcase. Auzea glasul lui André răspunzându-i la întrebări numai în mintea ei. Poate că era doar o obsesie provocată de moartea lui și de revelația iubirii ei. Înțelesese în câteva secunde că iubea un bărbat care tocmai murise, iar asta era de ajuns pentru a zgudui Cerul și pământul. Nu era de mirare că în toiul acestei tulburări creierul ei se întorcea spre sine. Și-a amintit că André îi explicase cum călătorește gândul de-a lungul celulelor care alcătuiesc materia creierului. Fără îndoială că descoperirea iubirii ei zdruncinase celulele acelea și îi tulburase șirul firesc al gândurilor.

„Nu știu ce-o să se întâmple cu mine de acum încolo”, s-a gândit ea.

A așteptat să audă răspunsul în minte. În schimb, și-a adus aminte dintr-odată de expresia lui când zâmbea. A văzut lumina ce răsărea din întunericul profund al ochilor lui și i-a răspuns la zâmbet.

Ying a intrat în odaie, părând speriată.

— Curtea din față geme de copii cerșetori, a anunțat arțăgoasă slujnica. Și stricata așteaptă iar în holul de la intrare. Zice că ați trimis după ea.

Doamna Wu a izbucnit în râs.

— În dimineața asta parcă aș mânca o chiflă de grâu, a comentat ea.

Ying s-a holbat la stăpâna sa.

— Doamnă, pareți schimbată. Aveți pielea trandafirie ca a unui prunc. Aveți fierbințeală?

S-a apropiat de patul enorm, a luat mâna micuță a doamnei Wu și

a dus-o la obraz.

— N-am fierbințeală. Sunt sănătoasă tun, a zis aceasta.

Și-a retras blând mâna și a dat în lături velința de mătase. S-a ridicat, a lăsat-o pe Ying s-o îmbăieze și s-o îmbrace, dar a refuzat roba de mătase cenușiu-argintie întinsă de slujnică. A ales în schimb una trandafirie, pe care o pusese deoparte înainte să împlinească patruzeci de ani, crezând că nu o să mai poarte niciodată asemenea culori.

În ziua aceea roba o prindea mai bine ca oricând. Ultima dată când o purtase, i se păruse că haina îi scotea în evidență paloarea. În dimineața asta însă întărea culoarea chipului ei.

„Am greșit când am pus-o deoparte”, și-a zis, privindu-se în oglindă. Mândria ei firească s-a trezit la viață. „Ce păcat că el nu m-a văzut niciodată purtând-o!” Și-a zâmbit în oglindă. S-a uitat la Ying, să vadă dacă observase. Dar Ying împătura grijulie roba cenușie.

Doamna Wu a intrat în bibliotecă. În mod obișnuit, azi ar fi trebuit să se simtă împovărată de treburi nerezolvate. În curte o așteptau douăzeci de copii, prostituata cea tânără era în holul de la intrare, iar domnul Wu trebuia ținut sub ochi mai mult ca oricând. Pe deasupra, trebuia să se gândească și la nou-născut și la mama lui, Xiuming, la fiii ei și la soțiile acestora. Cu toate astea, nu a simțit că ar vrea să stea departe de celelalte fapte umane. Și-a dat seama că, pentru întâia oară în viață, nimeni nu îi displăcea. Tot timpul se luptase împotriva neplăcerii pe care i-o stârneau alți oameni. Niciunul nu fusese întru totul pe gustul ei. Nu-și plăcuse mama, pentru că fusese superstițioasă și ignorantă. Își iubise tatăl – sau așa ar fi zis cu voce tare –, dar și el îi displăcuse, fiindcă inima lui era mereu departe și nu se putuse apropia de el. Cu toate că domnul Wu fusese un tânăr arătos atunci când se măritase cu el, anumite lucruri tainice ce țineau de trupul său îi displăcuseră. Chiar și în toiul zbaterilor amoroase, observase anumite forme și mirosuri, iar atingerea lui, deși îngăduită, îi păruse o pângărire. Îl îndrăgise pe Bătrânul Stăpân, dar alcătuirea ei era atât de gingașă, încât chiar dacă știa lucrurile care îi plăceau la el, nu le putea uita pe cele care o respingeau. Bătrânul avea o inimă bună și o minte limpede, însă dinții lui erau stricați, iar răsuflarea, urât mirositoare.

„Dacă André ar fi trăit când am aflat că-l iubesc, mă-ntreb dacă aş fi putut...”

Înainte să-și termine gândul, un altul i-a răspuns: „Vezi cât de înțeleaptă e moartea? Îl descotorosește pe om de trup și îi eliberează

spiritul.”

„Dar dacă aş fi fost tânără, m-aş fi mulţumit doar cu spiritul tău?” i-a amintit ea.

A coborât privirea spre dalele netede şi cenuşii. Ar fi putut iubi un străin când era tânără? Fiindcă era clar că André era un bărbat străin, din altă ţară şi de alt sânge. A încercat să şi-l închipuie ca pe un tânăr înflăcărat, iar în sânge i s-a stârnit o mânie ciudată.

„Nu face asta!” îi izbucni un strigăt în minte.

„N-o s-o fac”, a făgăduit ea.

Ying i-a adus micul dejun. L-a aşezat pe masă, în rânduri ordonate. Doamna Wu şi-a luat beţişoarele.

— Copiii din curte au mâncat? s-a interesat ea.

— Fireşte că nu, a răspuns tăios Ying. N-aţi poruncit să se pregătească atâta mâncare.

— Atunci poruncesc acum, a zis cu blândeţe doamna Wu. Să se pregătească imediat orezul. Să se aducă pâine şi să se facă ceai pentru prânzul lor.

— Noroc că nu plouă, a zis Ying. Am fi în bucluc dacă ar trebui să adăpostim atâţia oameni.

— E destul loc pentru toţi.

Spre marea ei mirare, Ying a izbucnit în lacrimi şi, ducând la ochi poalele hainei ei albastre, a fugit din odaie.

— V-aţi schimbat! V-aţi schimbat! a strigat slujnica.

Cu toate acestea, la prânz slujnica aduse în curte găleţi pline cu orez, iar când doamna Wu a mers acolo, a văzut că fetiţele mâncau fericite şi le hrăneau pe cele mai mici. Bătrâna care le purtase de grijă a sărit în picioare şi, cu gura plină de orez, le-a strigat să se ridice şi s-o întâmpine pe doamna Wu ca pe mama lor.

— Tatăl vostru a murit, iar acum eu sunt mama voastră, le-a spus cu un surâs doamna Wu.

Orfanele se uitau cu drag la ea şi femeia a simţit pentru prima dată cu adevărat durerile naşterii. Simţea cum fiinţa ei se împărţea şi se contopea cu o altă fiinţă, mult mai mare decât a ei. Erau copiii ei şi ai lui André.

— Sunt cu toţii copiii mei, s-a auzit spunând şi s-a minunat de vorbele ei.

Auzindu-i vocea, copiii s-au năpustit s-o îmbrăţişeze, s-o atingă, să se sprijine de trupul ei. Când s-a uitat în jos la ei, doamna Wu le-a văzut cusururile, dar şi frumuseţea. Cu toate astea, nu a simţit nicio neplăcere.

— Tatăl vostru a făcut ce i-a stat în puteri, dar aveți nevoie și de o mamă, le-a spus ea zâmbitoare.

A atins cicatricea roșie de pe obrazul unui fetei.

— Te mai doare? a vrut să știe.

— Puțin.

— Cum te-ai ales cu ea?

Copila a plecat capul.

— Stăpâna mea a lipit acolo capătul aprins al unei țigări.

— Vai! De ce?

— Eram sclava ei și nu mă puteam mișca atât de iute precum voia, a răspuns copila.

A luat mâna doamnei Wu într-a ei.

— Vreți să-mi dați un nume? s-a rugat copila. El voia să-mi găsească un nume, numai că a murit prea repede. Toate celelalte fete au nume.

— După ce or să-mi spună numele lor, o să știu ce nume să-ți pun, a zis doamna Wu.

Una câte una, fetele și-au rostit numele. Fiecare era un cuvânt rostit de André.

Milă, Credință, Smerenie, Har, Adevăr, Lumină, Cântec, Stea, Rază de Lună, Rază de Soare, Răsărit, Bucurie, Limpezime – acestea erau numele pe care el le hărăzise copilelor mai mari. Pentru cele mici alesese nume jucăușe: PISOI, Pasăre de Nea, Petală de Trandafir, Ghindă, Argint și Aur.

Argint și Aur i-au explicat doamnei Wu:

— Ne-a pus numele astea zicând că până să venim noi n-a avut nici argint, nici aur.

Au răs toate de vorbele lui prostești.

— Ne făcea să râdem în fiecare zi, a spus Aur.

Fetița era o făptură micuță și rotofeie. A luat-o pe Argint de mână.

— Sunteți surori? le-a întrebat surâzând doamna Wu.

— Suntem toate surori, au izbucnit douăzeci de voci.

— Sigur că da. Ce proastă sunt!

Copila cu cicatrice o ținea strâns.

— Și numele meu?

Doamna Wu a privit chipul ei iubitor. Fetița era splendidă – un boboc care prevestea frumusețea unei viitoare flori. Numele a răsărit în mintea doamnei Wu.

— O să-ți zic Iubire.

— Mă cheamă Iubire, a repetat copila.

În clipa aceea toată curtea era împresurată de gură-cască tăcuți. Servitorii își găseau tot felul de motive ca să treacă pe acolo și să se zgâiască, iar copiii și rudele mai puțin însemnate nici nu se prefăceau că ar avea treabă în curte. Căscau gura la noua doamnă Wu. Într-un sfârșit Floare de Iasomie, care se săturase să aștepte în holul de la intrare, s-a ridicat și a venit în curte, urmată de slujnica ei. Fata se pregătise să se țină tare și să-și ceară drepturile, ca una care spera să dăruiască acelei case un fiu.

Dar în locul femeii mândre și aspre pe care se așteptase s-o vadă, în dimineața aceea a văzut o femeie frumoasă și blândă care râdea, înconjurată de copii cerșetori. Simțind agitația din spatele stâlpilor verandei, doamna Wu a ridicat privirea și ochii celor două femei s-au întâlnit.

— Uite, am mulți copii, dar nu te-am uitat, a spus zâmbitoare doamna Wu. După ce hotărâsc unde vor locui și unde se vor juca, o să vorbim.

S-a răsucit către rudele ei. Niciuna nu îi era fiu sau noră. Erau doar veri vârstnici și nepoți sărmani care, negăsind adăpost în altă parte, se întorseseră în casa strămoșilor, unde primiseră un colț în care să stea și un pat în care să doarmă.

— Unde să locuiască copiii mei? a întrebat ea veselă.

I-a răspuns o văduvă bătrână:

— Sora noastră, dacă tot vrei să faci o faptă bună, lasă-i să stea în templu.

Doamna Wu nu întrebase asta pentru că s-ar fi îngrijorat cumva. Pur și simplu nu știa unde să-i adăpostească. A acceptat îndată sugestia văduvei.

— Cât de înțeleaptă ești! a spus ea recunoscătoare. Pentru ei nu există adăpost mai bun decât templul. Acolo au curți unde să se joace, au iazul și fântâna. De-acum zeii familiei or să aibă de lucru.

În vreme ce vorbea, a pornit în fruntea lor, iar copiii au urmat-o, alergând în lumina soarelui. Bătrâna șontăcăia în spatele lor. În fundul celei mai îndepărtate curți a familiei Wu se înălța un templu vechi, pe care o strămoașă îl ridicase acum două sute de ani. După ce îi murise soțul, femeia voise să se călugărească. Doar că nu dorea să plece din casa ei și să locuiască într-un templu public. Prin urmare, pusese să se clădească un templu minunat la adăpostul zidurilor casei sale. Trăise acolo, laolaltă cu zeii, până ce ajunsese de aproape o sută de ani, când murise. De atunci familia numea mereu câte un preot care să îngrijească templul, însă, din pricina

numeroaselor femei tinere care trăiau în casă, niciunul nu fusese mai tânăr de cincizeci de ani.

Cu toate că nu era credincioasă, doamna Wu lăsase preotul să-și vadă mai departe de treabă și păstrase templul. O dată la zece ani plătea ca zeii să fie poleiți cu aur și o dată pe an alocă o sumă mică pentru tămâie. Membrii familiei se puteau ruga acolo și se considera un lucru bun că femeile nu erau nevoite să meargă în templele din oraș, unde s-ar fi putut expune privirilor unor călugări desfrânați.

La templul acesta îi ducea ea acum pe copii. S-a oprit o clipă pe pragul lat de piatră. În poartă erau doi zei, unul alb și unul negru, ce se înălțau deasupra ei.

„Dar oare zeii ăștia or să-l jignească pe André?” s-a întrebat doamna Wu. „Religia lui nu avea astfel de zei.”

I s-a părut că aude râsul lui formidabil răsunând printre grinzile vopsite aflate sus, deasupra statuilor de zei. A zâmbit drept răspuns și, ținând de mână fetița pe care o numise Iubire, a pășit peste pragul înalt de lemn și a intrat în templu. Aerul era încărcat de mireasma tămâii și a crinilor. Tămâia ardea dinaintea zeilor, iar crinii înfloriseră în curte. Preotul cel bătrân a auzit pași și a ieșit în fugă din bucătărie. Aprinsese iarbă uscată ca să-și gătească, iar chipul și mâinile îi erau pline de funingine.

Acum se zgâia la doamna Wu și la droaia de copii.

— Aduc daruri, i-a spus ea. Copii, spuneți-i cum vă cheamă.

Una câte una, cu voci vesele, copilele și-au spus numele.

— Iar aceasta e Iubire. Toate sunt daruri pentru templu.

Bătrânul preot auzise ce se întâmplase. Înțelegea că doamna Wu dorea să facă fapte bune, ca să se facă plăcută Cerului, și, oricât de greu avea să-i fie, el nu o putea împiedica. Așa că a făcut o plecăciune, și-a împreunat mâinile murdare de funingine și s-a retras încet, cu fața la doamna Wu, împiedicându-se de statuile zeilor. Doamna Wu pășea prin templu, împărțind odăi acolo unde până atunci doar zeii tăcuți priviseră curțile familiei Wu.

— Încăperea asta o să fie a fetelor mai mici, pentru că aici se află zeița milei și o să vă vegheze noaptea în numele meu. Odaia asta e a fetelor mai mari, pentru că aici e loc pentru toate. Trebuie să aveți grijă s-o păstrați mereu curată.

Iubire s-a agățat de ea.

— Lăsați-mă să vin cu dumneavoastră! a implorat-o ea. O să vă spăl hainele și o să vă aduc mâncarea. Pot să fac de toate.

Inima doamnei Wu s-a transformat într-o flacăară. Dar era o femeie

dreaptă. Știa că André n-ar fi favorizat pe nimeni. A clătinat din cap.

— Trebuie să stai aici și să le ajuți pe celelalte. Așa ar fi vrut tatăl tău.

Pe urmă a înțeles că hotărârea ei nu era într-un totul dreaptă. Nu dorea să aibă alături pe nimeni cu care să împartă viața împreună cu el.

— Cum o să dormim, mamă? au întrebat-o copiii.

— Înainte de căderea nopții aici vor fi aduse paturi. Dar înainte de asta trebuie să vă jucați toată ziua.

Și, când i-a văzut fericiți, i-a lăsat în tovărășia zeilor.

Floare de Iasomie și-a țuguat gura roșie și s-a uitat stăruior la basmaua ei cu flori. Un capăt îi era legat de un nasture de sticlă aflat pe umărul ei stâng, de unde atârna asemenea unei eșarfe. Cu basmaua aceea își ascundea fața sau se juca de fiecare dată când nu dorea să-l privească pe cel cu care vorbea.

— Mi-e greu să vorbesc, i-a spus ea doamnei Wu.

— Negreșit, nu sunt multe de spus.

— Ba sunt foarte multe, i-a întors-o obraznică fata. Chiar dacă acum nu aștept un copil, tot o să rămân grea.

Și-a așezat mâinile pe pânțele.

Doamna Wu o privi cu interes.

— Pari voinică, zise ea. O să porți în tine prunci zdraveni și sănătoși.

Floare de Iasomie era uluită.

— Și ce rang o să am în casă? a vrut ea să afle.

— Ce rang dorești?

— Mi s-ar cuveni să fiu a treia soție, a spus cu asprime Floare de Iasomie.

Era ciudat că o făptură atât de tânără și de drăgălașă putea da dovadă de atâta duritate. Ochii ei rotunzi și strălucitori, nasul mic și drept, obrații trandafirii și gura cu buze pline i s-au asprit și s-au luminat deodată.

— De ce nu? s-a învoit doamna Wu, plină de bunăvoință.

— Nu vă deranjează? a șoptit Floare de Iasomie.

Chipul ei și-a pierdut asprimea, iar cutele i s-au îmblânzit.

— De ce m-ar deranja? a surâs doamna Wu.

— Vreți să spuneți că am voie să locuiesc aici... în casa asta uriașă... și-o să fiu numită a treia doamnă?... Iar când copilul meu va...

— Nu vreau ca un copil ce ține de casa noastră să fie din flori, a spus doamna Wu. Ar fi nedemn de numele familiei. Tu ești vasul care primește sămânța. Trebuie să capeți cinstire.

Floare de Iasomie se zgâia la ea cu niște ochi mari și rotunzi. Apoi a început să plângă cu suspine zgomotoase și răgușite.

— Am crezut c-o să mă urâți, a icnit ea. Eram pregătită să vă simt mânia. Dar acum nu știu ce să fac.

— Nu trebuie să faci nimic, a lămurit-o calmă doamna Wu. O slujnică te va duce în odăile tale. Sunt mici, sunt doar două la număr și se află în stânga curților stăpânului meu. A doua doamnă locuiește în odăile din dreapta. N-o să fiți silite să vă întâlniți. O să merg să-i spun chiar eu stăpânului că ai sosit.

După ce a șovăit puțin, a continuat cu sinceritate grațioasă:

— O să vezi că e un om foarte corect. Dacă-și lasă pipa de argint pe masa ta, e un mesaj. Dacă ia pipa cu el la plecare, să nu te superi. Atâta-ți cer în schimbul adăpostului: să nu aduci supărare în casa noastră.

Doamna Wu s-a uitat la bătrâna nepăsătoare care stătuse aproape de fată în tot acest răstimp, fără să scoată un cuvânt.

— E mama ta?

Bătrâna a dat să vorbească, dar Floare de Iasomie i-a luat-o înainte:

— Apartine casei din care vin.

— Atunci să se întoarcă acolo.

A băgat o mână în sân, a scos câteva monede de argint și le-a așezat pe masă. Strălucirea lor era atât de vie, încât bătrâna s-a ridicat și nu mai contenea cu plecăciunile.

Dar și fata a căzut în genunchi dinaintea doamnei Wu și și-a lovit capul de podele.

— Mi s-a spus că sunteți dreaptă, dar acum știu că sunteți și bună.

Doamna Wu a roșit de la gât până la frunte.

— Dacă ai fi venit în altă zi, poate că m-aș fi supărat, a recunoscut ea. Dar azi totul e altfel.

S-a ridicat, fără să ridice fata de jos, și a ieșit iute din odaie.

„Sunt o femeie rea”, și-a zis. „Nu-mi pasă cât de multe femei vin în curțile astea. Inima mi-e plină.”

A așteptat să primească un răspuns la gândul ei. Dar nu a primit niciunul, asta dacă nu cumva pacea deplină din inima ei nu era un răspuns. „Dacă te-aș fi găsit cât erai viu, oare între noi ar fi stăruit

tăcerea?”

André tot nu răspundea, iar femeia a zâmbit în fața acestei tăceri. Chiar și în chip de duh, se sfia dinaintea iubirii. Nu se lepădase de obiceiurile vieții pământești. Peste o clipă tăcerea s-a destrămat. Când a pătruns în curtea principală, a văzut trei bărbați stând acolo. Erau îmbrăcați cuviincios, iar când doamna Wu a intrat, s-au întors cu spatele, prefăcându-se că nu o văd, de parcă ar fi fost o femeie tânără. Era un compliment drăguț, însă ea nu l-a luat în seamă.

— Eu sunt doamna Wu. Vă pot ajuta cu ceva?

Auzind-o, bărbații s-au întors pieziș, iar cel mai vârstnic i-a răspuns foarte politicos, însă tot fără să o privească.

— O căutăm pe doamna Wu. Am venit să întrebăm dacă defunctul n-ar trebui răzbunat cumva. Banda Verde e o amenințare pentru tot orașul, dar până acum n-au omorât pe nimeni. Adevărat, mortul era un străin și preot pe deasupra, dar dacă azi omoară străini și preoți, mâine or să ne ucidă pe noi. Poate că orașul ar trebui să le ceară socoteală în numele mortului. Dacă o s-o facă, dorește doamna Wu să-i învinuiască?

În mintea ei s-a ivit o undă de protest. A văzut în închipuire ochii lui André refuzând înverșunat răzbunarea, așa că femeia le-a răspuns îndată:

— Sunt sigură că el n-ar vrea să fie răzbunat. Spunea adesea că aceia care nu știu ce fac trebuie iertați. Dar cine sunt jefuitorii ăștia?

— Tinerii nevolnici ai orașului, răzvrătiții, cei care nu vor să se ridice prin muncă cinstită, ci băgând spaima în ceilalți, a răspuns indignat bărbatul mai vârstnic.

— Există mulți asemenea tineri? a întrebat ea uimită.

Din respect pentru ea, bărbații au răs tăcut.

— În zilele astea sunt mulți, a răspuns unul dintre ei.

— De ce?

— Trăim vremuri rele.

Cel care vorbise era un bărbat pirpiriu, ofilit, cu chipul acoperit de riduri, dar al cărui păr încă era negru. Înveșmântată în roba trandafirie, doamna Wu stătea în lumina pătrunzătoare a soarelui, iar în ochii bărbatului se citea admirația. Dar de-acum ea n-o mai putea vedea. Era cu totul nepăsătoare la admirația bărbaților.

— De ce sunt timpurile rele? a întrebat ea.

Știa foarte bine cum anume erau timpurile, dar a pus totuși întrebarea.

Bărbatul mai vârstnic a vorbit iar:

— Doamnă, ați trăit în spatele acestor ziduri înalte și n-aveți cum să știți cât de frământată e lumea. Frământarea a început din pricina hainelor țări străine, unde războiul amenință neîncetat. Niciunul din noi n-are scăpare. Frământarea asta iscă neliniște în sufletul tinerilor. Se întreabă de ce trebuie să se supună vechilor obiceiuri, de vreme ce acestea se vor schimba în curând. Nu sunt în stare să aducă obiceiuri noi, așa că le dau la o parte pe cele vechi și, lipsiți și de unele noi, trăiesc în fărâdelege.

Doamna Wu i-a privit. Chiar dacă s-ar fi îndoit de toate, știa care era voia lui André.

— El nu vrea răzbunare, a repetat.

Bărbații au făcut o plecăciune și au plecat. Dar în urma lor doamna Wu s-a tulburat. S-a dus la domnul Wu, vrând să vadă în ce ape se scâldea, iar pe drum a cugetat la spusele bărbatilor. Făcuse bine că-și trimisese fiii în vârtejul acestor vremuri tulburi?

„Dacă aș fi singură, m-aș teme”, și-a zis.

Dar nu era singură. Asta o liniștea. Și atunci și-a amintit că avea de gând să-l anunțe pe domnul Wu că Floare de Iasomie sosise în casă.

A intrat pe Poarta Lunii și l-a văzut înfigând în pământul straturilor cu bujori capătul de alamă al pipei lungi de bambus. Purta o robă de satin albastru-închis și se încălțase cu papucii de catifea căptușiți cu mătase. Slăbise și mai mult. În tinerețe fusese trupeș, iar la vârsta mijlocie, de-a dreptul gras. Cu toate că nici acum nu era slab, grăsimea dinăuntru corpului i se topea, iar pielea lui măslinie și netedă începea să atârne.

— Te simți bine, tată al fiilor mei? l-a întrebat ea curtenitoare.

— Foarte bine, mamă a fiilor mei, a răspuns bărbatul, împungând mai departe pământul.

— O să-ți strici pipa.

— Vreau să văd dacă rădăcinile bujorilor sunt sănătoase. A plouat așa de mult, încât mă tem c-or să putrezească.

— Apa se scurge bine pe terasele astea. Dacă-ți aduci aminte, am poruncit să se pună lespezile în anul nașterii lui Tsemo. Am înălțat mai mult zidurile, ca să pot vedea orhideele din pat.

— Îți amintești totul. Stăm afară sau înăuntru? Poate c-ar fi mai bine să mergem înăuntru. Vânturile astea sunt înșelătoare. Se strecoară pe jos, aproape de pământ, și-ți îngheață picioarele.

Doamna Wu își dădu seama cu uimire că nu se simțea deloc

nelalocul ei alături de domnul Wu. Desigur, nu-i putea spune ce simțea în legătură cu André. Ar fi crezut-o nebună. Un străin? Un preot? Un mort?

L-a urmat pe domnul Wu în încăperea principală, unde lumina soarelui cădea pe lespezile de piatră, desenând un pătrat mare. Sentimentele ei față de el nu se schimbaseră. La acest gând, s-a simțit copleșită de milă față de soțul ei. Ce păcat că nu putuse să-l iubească! Îl lipsise pe acest bărbat de plinătatea vieții. Nici trupul ei, nici fiii, nimic din ce îi dăruise nu putea răscumpăra lipsa ei de dragoste. Singura ei scuză era că ea și domnul Wu fuseseră dăruiți unul altuia împotriva dorinței lor, iar ea făcuse tot ce-i stătuse în puteri. Dar nu s-ar fi putut ierta dacă l-ar fi ales de bunăvoie. Un bărbat neîubit de soție nu poate fi alinat cu nimic.

„Așadar, trebuie să-i ofer cumva iubire”, s-a gândit doamna Wu.

— Tocmai am vorbit cu fata aia, Floare de Iasomie, a spus ea calmă.

S-a așezat la stânga mesei lipite de peretele principal, iar el, ca de obicei, s-a pus în dreapta. Odinioară așa stăteau seara și discutau despre treburile acelei case, care le aparținea amândurora.

Domnul Wu își făcea de lucru cu pipa. Intuiția neobișnuită a femeii o ajuta să înțeleagă că bărbatul se temea de ea. Mai demult descoperirea asta ar fi amuzat-o. Nu-i displicuse teama pe care o trezea în ceilalți, acceptând-o ca pe un tribut adus superiorității ei. Dar în clipa asta s-a întristat când l-a văzut cum își întoarce privirea furișă de la ea și cum îi tremură mâinile rotofeie. Unde există teamă nu poate exista iubire. André nu se temuse niciodată de ea și nici ea de el. Cu o strângere de inimă lipsită de suferință, a înțeles că nici domnul Wu n-o iubea cu adevărat. Altfel nu s-ar fi temut de ea.

— Spune-mi ce simți pentru fată, l-a îndemnat.

Simțind blândețea din glasul femeii, bărbatul a privit-o, iar doamna Wu a surprins în ochii lui o sfială pe care nu o mai cunoscuse în el.

— Știu ce crezi despre fata asta, i-a zis domnul Wu. Desigur că e mai prejos decât tine în toate privințele. Înțeleg și eu asta. Dar mi-e tare milă de ea. La urma urmei, ce șanse a avut în viață? Povestea ei e foarte tristă, biata copilă!

— Spune-mi povestea ei, i-a cerut blând doamna Wu.

Casa cea mare era atât de tăcută, de parcă doar ei s-ar fi aflat acolo. Zidurile erau groase, iar curțile se întindeau una după alta. Scaunele și mesele masive din încăperea aceea rămăseseră în același

loc de sute de ani, iar ei erau doar doi oameni din lungul șir de bărbați și femei care trăiseră sub grinzile groase ce susțineau acoperișul întins. Cu toate astea, în odaie se ivise ceva nou. Vechea rânduială a vieții fusese tulburată.

— E drept, Floare de Iasomie nu e o ființă ieșită din comun, a spus domnul Wu, parcă cerându-și iertare.

— Dacă ți-a câștigat dragostea, atunci e ieșită din comun, i-a spus doamna Wu cu o blândețe nemaîntâlnită la ea.

Domnul Wu păru uluit.

— Te simți bine, mamă a fiilor mei? Glasul tău e mai slab decât înainte.

— Niciodată nu m-am simțit mai în putere. Povestește-mi mai multe despre fata asta pe care o iubești.

Domnul Wu a șovăit.

— Nu-s sigur c-o iubesc. Adică sentimentele mele pentru ea nu seamănă deloc cu sentimentele mele pentru tine. N-o respect așa cum te respect pe tine. N-o admir. Nu e educată. Nu i-aș cere sfatul în nicio privință.

Văzând că fața soției sale era mai afectuoasă decât de obicei, iar ochii ei îl încurajau, domnul Wu se simți mai în largul lui. Femeia nu era deloc mânioasă.

— Judecata ta e admirabilă. Să spun mai departe?

— Te rog, tată al fiilor mei. Spune-mi cum te face fata să te simți și poate c-o să-ți pot spune și eu dacă o iubești sau nu.

— De ce te interesează?

— Simt că am greșit față de tine când am adus-o pe Xiuming aici.

— Ai avut intenții bune, i-a spus el politicos.

— Am fost egoistă, a recunoscut ea și glasul îi era acum și mai blând.

Doamna Wu recunoștea pentru prima oară că greșise, iar bărbatul se simți mișcat.

— Nu mai e nimeni ca tine, a declarat el, cu o urmă din vechea lui înflăcărare. Eu tot mai zic că, dacă n-ar fi fost aniversarea ta de patruzeci de ani, n-aș fi știut că pe lume există și alte femei.

Ea surâse din nou.

— Din păcate, o femeie trebuie să aleagă: sau aniversarea celor patruzeci de ani, sau moartea.

Dacă l-ar fi iubit, mai degrabă ar fi ales moartea decât s-o primească în casă pe Floare de Iasomie.

— Nu vorbi despre moarte, i-a cerut el cu același ton curtenitor.

M-ai întrebat cum mă face să mă simt. Ei bine, mă face să mă simt... puternic. Da, ăsta-i efectul ei asupra mea.

— Puternic?

— E atât de mică, de neștiutoare și neajutorată!

Un zâmbet blând i se furișă pe buze.

— Nimeni nu s-a îngrijit cum trebuie de ea. De fapt e un copil. N-are niciun adăpost. Nimeni n-a înțeles-o cu adevărat. Pare o fată vulgară, de rând, dar are calități sufletești. Înțelegi, nu e foarte inteligentă, dar are trăiri adânci. Trebuie să fie călăuzită tot timpul.

Doamna Wu îi asculta vorbele cu uimire. Niciodată nu-l auzise vorbind despre altceva în afară de propriile lui nevoi și dorințe.

— Chiar o iubești! a exclamat ea cu admirație.

Domnul Wu a răspuns mândru, și totuși modest:

— Dacă cele ce ți-am spus înseamnă c-o iubesc, atunci așa e.

Ei doi nu fuseseră niciodată atât de apropiați cum erau în clipa asta. Ea nu știa că soțul ei putea avea astfel de porniri sufletești. Și el se schimbase. Descoperirea o uimea. Nu era de mirare că un om ca André o făcuse să se îndrăgostească de el. Însă era o minune că prostituata aia vulgară, trandafirie, ignorantă și plină de nevinovăție pământească trezise același soi de simțire în sufletul soțului ei.

Domnul Wu s-a întors către ea, cu un chip tandru și rugător.

— Nu ești supărată?

— Mă bucur, a răspuns ea repede.

S-au ridicat amândoi deodată și s-au întâlnit la mijlocul podelei înșorite. Erau plini de afecțiune unul față de celălalt. El i-a luat mâinile într-ale lui și, preț de o clipă, s-au contopit într-o singură ființă, privindu-se în ochi. Ea ar fi dorit nespus să-i zică de ce se bucura pentru el și de ce erau atât de apropiați. Își dorea nespus ca el să știe că ea înțelegea miracolul iubirii, indiferent că acesta apărea datorită unui bărbat mareț sau datorită unei fete dintr-un bordel. Preot sau prostituată, miracolul era același. Deși doamna Wu se ascunsese în curțile ei, minunea aceasta o găsisse, așa cum îl găsisse și pe domnul Wu într-o casă a florilor, și îi schimbase pe amândoi. Dar doamna Wu știa că nu-l va putea ajuta să înțeleagă această minune. Putea doar să o facă deplină.

— Ești fără pereche în lume, i-a zis domnul Wu.

— Poate că ai dreptate, s-a învoit ea și și-a tras ușor mâinile dintr-ale lui.

În clipa aceea a intrat Ying. După cum îi era obiceiul, mai întâi trăsese cu ochiul de după colț, ca să vadă ce făceau cei doi. A fost

uimită, apoi încântată să-i vadă că se țin de mână. Desigur că asta însemna că se împăcaseră, iar fata de la bordel avea să plece! S-a tras înapoi, a tușit, apoi și-a făcut apariția, aducând un mesaj urgent.

— Doamnă, la poartă a venit în goană un bărbat. Spune că doamnei Kang i-a venit sorocul, dar nu-i merge bine, iar domnul Kang vă cheamă să vă duceți cât mai repede, ca să fiți lângă ea, ca soră și prietenă.

Doamna Wu s-a ridicat imediat din scaun, unde se așezase imediat ce auzise tusea slujnicei.

— Vai, Cerule! a murmurat ea. A spus care-i necazul?

— Pruncul nu vrea să se nască, a răspuns cu tristețe Ying. Nu vrea să părăsească pântecul.

— Mă duc imediat acolo! a strigat doamna Wu.

S-a repezit spre ușă. Ajunsă acolo, s-a oprit o clipă și i-a vorbit domnului Wu:

— Iar tu, tată al fiilor mei, potolește-ți grijile și fii pe pace. Fata o să vină în liniște în curțile tale. O să fac eu să tacă limbile clevetitoare. Ți cer un singur lucru: las-o pe Xiuming să plece.

— Ba vreau foarte mult să rămână aici, a spus cu bunătate domnul Wu. E o fată foarte cumsecade. Și-apoi unde o să se ducă dacă o alungi?

— N-o s-o alung. Când mă întorc, o să hotărâsc ce-o să facem cu ea. Deocamdată o să se mute în curtea mea.

S-a întors spre Ying:

— Ai auzit ce-am spus, Ying. Așa să faci.

Ying se lipise de zid și se agățase cu unghiile de cărămizi.

— Și stricata rămâne aici? s-a jeluît slujnica.

— Acum nu mai e așa, a spus tăios doamna Wu. E aleasa stăpânului meu.

Spunând acestea, a plecat, iar după câteva minute a urcat în palanchin. Purtătorii au ridicat-o pe umeri și au pornit-o pe străzi.

— Vă împrumutăm din lumină! Vă împrumutăm din lumină! intonau purtătorii palanchinului, iar mulțimea se dădea la o parte la auzul strigătului încărcat de neliniști.

Capitolul XII

Casa Kang era într-o agitație de nedescris. Doamna Wu a văzut și

a auzit acest lucru chiar în clipa când palanchinul ei a fost lăsat la pământ în curtea principală. Sclavele tinere și doicile alergau în toate părțile, plângând și dojenindu-se între ele, iar servitorii stăteau locului, tăcuți și abătuți. Zărind-o pe doamna Wu, intendentul casei a dat fuga la ea. A făcut o plecăciune și a rugat-o să vină de îndată în curtea interioară. Ea l-a urmat, iar la vederea femeii, tulburarea s-a potolit. Toți o priviră, cu speranțe reînnoite. Știau că era o femeie înțeleaptă și aveau încredere în dragostea profundă pe care doamna Wu o nutrea pentru stăpâna casei.

— Citește multe cărți, i-a șoptit o femeie alteia.

Sperau ca, mulțumită acelor cărți, doamna Wu să știe ce trebuia făcut.

Domnul Kang ședea plângând în încăperea principală a curții interioare. Timp de mulți ani, doamna Wu îl văzuse adesea, dar nu îi adresase niciun cuvânt și nici bărbatul nu îi vorbise. Își făcuseră plecăciuni din colțurile opuse ale odăii, iar la nunțile lui Meng și Linyi se plecaseră unul în fața altuia, ca două rude prin alianță. Ea îl știa numai din istorisirile prietenei sale, doamna Kang.

Cu toate astea, îl cunoștea foarte bine. Știa ce-i plăcea să mănânce: prefera carnea de rață pregătită cu vin și usturoi, nu-i plăceau ouăle îngropate în var, putea să mănânce șapte rulouri cu carne de porc la o masă, îi trebuiau două bărdate cu vin ca să se îmbete, iar la beție nu era aprig și nu făcea altceva decât să se ducă la culcare. Doamna Wu mai știa că bărbatul se mândrea cu mulțimea copiilor săi, dar nu-i voia prin preajmă când aceștia plâneau. Știa că își lăsa papucii lângă patul soției în fiecare noapte, iar când nu-i lăsa acolo, se ducea la casele florilor. În acele nopți doamna Kang plânga, iar asta îl irita. Doamna Wu știa că avea o aluniță deasupra inimii, care era un semn de viață lungă. Știa că suferea de vânturi în măruntaie și că îl mâncau pleoapele de fiecare dată când furtunile băteau dinspre nord, aducând nisip din deșert. Știa că bărbatului îi plăcea să mănânce crabi, cu toate că din pricina lor îi apărea o iritație roșie pe obraji. Prin urmare, doamna Wu știa totul despre bărbatul care stătea așezat, cu mâinile durdulii sprijinite pe genunchi, și plânga fiindcă soția lui era pe moarte. În schimb, el nu știa nimic despre doamna Wu, în afară de lucrul pe care tot orașul îl aflase: când împlinise patruzeci de ani, femeia alesese o concubină pentru soțul ei.

Când femeia a intrat, domnul Kang s-a ridicat. Pe obraji i se rostogoleau lacrimi galbene.

— Ea... Ea... a început el.

— Știu, a spus doamna Wu, ferindu-și privirea.

S-ar fi minunat cum de putea prietena ei să-l iubească pe bărbatul ăsta, dar de-acum aflase cât de ciudată poate fi iubirea. S-a apropiat cu iuțelă de draperiile din satin care despărțeau odaia de dormitor.

— Dacă-mi îngădui, o să intru îndată.

— Intrați... Intrați... Salvați-i viața, a bâguit bărbatul.

Doamna Wu a intrat repede în dormitorul doamnei Kang.

Acolo domnea un miros încins, de sânge proaspăt vărsat. O lampă cu gaz pâlăia în vâgăuna patului imens unde zăcea bolnava, iar o bătrână stătea aplecată deasupra ei. Două servitoare rămăseseră prin preajmă, una la picioarele doamnei Kang, iar cealaltă, la căpătâiul ei. Doamna Wu a dat-o la o parte pe slujnica ce stătea la căpătâi și a privit chipul prietenei sale, pe care se întindea umbra morții.

— Meichen, a chemat-o ea încet.

Doamna Kang a deschis încet ochii.

— Ai venit, a șoptit muribunda.

Chipul i s-a încrețit jalnic.

— Sunt pe moarte...

Doamna Wu nu răspunse nimic, ci prinse cu două degete încheietura prietenei sale. Într-adevăr, pulsul îi era foarte slab.

— Nu mai trage de copil, i-a poruncit ea moașei.

Bătrâna a ridicat privirea.

— Dar e băiat! a strigat ea.

— Lasă-ne singure! a cerut doamna Wu. Ieșiți toate!

Și-a îndreptat trupul mlădios. Toate femeile se holbară la ea.

— Vă luați răspunderea? a strigat moașa, făcând gura pungă.

— Mi-o iau.

A rămas în picioare și a așteptat ca femeile să părăsească odaia. Apoi, în tăcerea din jur, s-a aplecat din nou asupra prietenei sale.

— Meichen, mă auzi? a întrebat ea cu glas limpede.

Femeia ținea ochii închiși și i-a deschis anevoie. Nu a spus nimic, însă doamna Wu a văzut în străfundul lor că bolnava era conștientă.

— Stai liniștită, a continuat ea. O să pun să ți se aducă niște supă. După ce o bei, o să te odihnești. Pe urmă o să te înzdrăvenești. Când o să te simți mai în putere, o să te ajut să naști. O să fim doar noi două și-o să-ți vină ușor.

Pleoapele femeii au fluturat și s-au închis. Pe buzele doamnei Kang a apărut un zâmbet foarte slab. Doamna Wu a învelit-o, ca să-i fie cald, și a trecut în cealaltă odaie. Moașa plecase furioasă dar

slujnicele erau acolo. Turnau ceai pentru domnul Kang, îi făceau vânt, îl implorau să se odihnească. Când a intrat doamna Wu, femeile s-au răsucit spre ea, însă aceasta nu le-a adresat niciun cuvânt. În schimb, i-a vorbit domnului Kang:

- Am nevoie de ajutorul dumitale.
- O să trăiască? a strigat bărbatul.
- Dacă mă ajuți, va trăi.
- Fac orice! Orice!
- Taci.

Bărbatul și-a încetat bâiguiala. Doamna Wu i-a poruncit unei slujnice:

- Adu-mi un bol cu cea mai bună supă pe care o aveți.
- Avem supă din carne de vacă, supă de pui și supă de pește.
- Adu supa de pește și pune în ea două linguri de zahăr roșu.

Vezi să fie fierbinte.

S-a răsucit către domnul Kang:

- S-o aduci dumneata, nu o slujnică.
- Dar eu... a bâguit el. Vă asigur că sunt un împiedicat.
- S-o aduci dumneata, a repetat femeia.

A intrat iar în dormitorul cufundat în umbră și a verificat din nou pulsul doamnei Kang. L-a găsit neschimbat, dar măcar nu slăbise. A așteptat și curând a auzit pașii grei ai domnului Kang, care intrase în dormitor în vârful picioarelor. Ținea cu amândouă mâinile bolul cu supă fierbinte.

- O să punem supa în ceainic, a spus doamna Wu.

A golit iute ceaiul într-o scuipătoare de alamă. Apoi i-a luat bolul din mâini și a turnat supa în ceainic. Pe urmă s-a întors la pat.

- Meichen, a zis, tot ce ai de făcut e să înghiți.

A gustat supa, ca să controleze cât e de fierbinte, apoi a pus ciocul ceainicului la buzele doamnei Kang și a picurat supa în gura femeii. Doamna Kang n-a deschis ochii, însă a înghițit de cinci-șase ori.

- Acum odihnește-te, i-a poruncit doamna Wu.

Nu-i adresă niciun cuvânt domnului Kang. Îl lăasă să stea și să aștepte acolo. A pus ceainicul pe masă, și-a suflecat mânecile de satin și și-a legat la brâu un prosop care atârna pe un scaun. Bărbatul s-a uitat la toate astea cu ochi îngroziți.

- N-ar trebui să fiu de față, a șoptit el.

Numai că, doamna Wu i-a făcut semn să se apropie, iar el s-a supus, cuprins de spaimă. Zămislise mulți copii, dar nu văzuse niciodată urmările acestei fapte. Zămislise cu nepăsare, din plăcere.

Doamna Wu a dat la o parte așternuturile și s-a aplecat peste prietena ei.

— Meichen, nu te trudi, a zis ea. Lasă-ți corpul să se odihnească. Voi face eu toată treaba în locul tău.

Și totuși, când prietena ei i-a atins carnea îndurerată, doamna Kang a gemut. Domnul Kang și-a dus mâinile la gură și a întors capul.

— Ține-o de mâini, l-a îndemnat doamna Wu. Dă-i din puterea ta.

Bărbatul nu putea să n-o asculte. Ochii ei mari îl țintuiau, plini de o putere aspră. Așa că a făcut un pas în față și a apucat mâinile soției sale. Și doar acest lucru ar fi putut-o face pe muribundă să deschidă ochii. Simțindu-și mâinile cuprinse de cele pe care le cunoștea atât de bine, i-a deschis.

— Tu! a spus femeia cu răsuflarea întretăiată. Tatăl fiilor mei!

În clipa când bolnava l-a recunoscut, doamna Wu a cuprins pruncul cu mâinile ei subțiri și puternice, iar doamna Kang a țipat.

Domnul Kang a început să asude. Gemea și strângea mâinile femeii. A mormăit printre dinți:

— Dacă scapi cu viață, jur că... jur...

— Nu jura... nimic, a icnit ea. Mă bucur... copilul tău.

— Dacă nu te am pe tine, copiii nu înseamnă nimic pentru mine! a strigat bărbatul. Dacă mori, mă spânzur.

Sudoarea i se scurgea pe chip.

— Înseamnă că... mă iubești?

Glasul bolnavei era atât de slab și de sacadat, încât pentru o clipă doamna Wu s-a temut de lucrul pe care se pornise să-l facă.

— Inimă a inimii mele, nu muri! Nu muri! Nu muri! a strigat domnul Wu.

— N-o să mor, a zis tare doamna Kang.

În clipa aceea doamna Wu a scos pruncul din trupul ei. A izbucnit un șuvoi de sânge, dar doamna Wu l-a stăpânit cu câteva mănunchiuri de bumbac pe care moașa le pusese lângă pat.

Domnul Kang încă strângea mâinile soției sale.

— S-a terminat? a mormăit el.

— Da.

— Și copilul? a șoptit doamna Kang.

Doamna Wu a înfășurat pruncul în prosopul pe care și-l înfășurase la brâu.

— Copilul e mort, dar n-aveți trebuință de el, a spus ea încet.

— Firește că nu, s-a bâlbăit domnul Kang. Meichen, te implor,

gata cu copiii. Îți promit că niciodată, niciodată...

— Taci, i-a spus aspru doamna Wu. Nu face promisiuni pe care nu le poți respecta.

A pipăit ceainicul. Supa era încă fierbinte. L-a aplecat la buzele prietenei sale.

— Bea. Ai promis că vei trăi.

Doamna Kang a băut. Ochii ei se închiseseră la loc, însă pulsul se simțea la încheietură și era de-acum ceva mai puternic.

Doamna Wu i-a făcut semn bărbatului să sloboadă mâinile soției.

— Trebuie să doarmă. O să stau eu lângă ea. Tu du copilul la îngropăciune.

Doamna Wu a luat trupușorul mort și i l-a așezat în brațe.

— Copilul ăsta e dovada făgăduielii tale, a zis ea. Să-ți amintești mereu povara lui apăsându-ți brațele. Să-ți amintești că pruncul ăsta a murit pentru ca nevasta ta să trăiască. Pentru tine.

— O să-mi amintesc. Vă promit c-o să-mi amintesc.

— Nu făgădui dacă nu te poți ține de cuvânt, a repetat doamna Wu.

Doamna Wu a rămas acolo tot restul zilei și în noaptea care a urmat. Servitorii îi aduceau mâncare și ceai fierbinte, dar ea le îngăduia să se apropie doar până la ușă. Domnul Kang a venit să-i mulțumească și să-și vadă soția adormită. Căci doamna Kang dormea și nu deschidea ochii nici măcar când sorbea supă. Doamna Wu amesteca în supă ierburi care îngroașă sângele, pentru ca acesta să nu curgă, și anumite ciuperci fărâmițate, care apără de otrăvirea sângelui. Cunoștea remediile acestea din cărțile ei și nu erau mulți cei care le știau.

Meng și Linyi se întorseseră la mama lor, însă doamna Wu nu le îngăduia nici măcar lor să intre în odaia bolnavei. Deschidea fereastra doar atât cât să poată intra îndeajuns aer pentru ea și prietena ei, căci vântul era rece și doamna Wu nu dorea să aducă un mangel acolo, ca nu cumva fumul să strice aerul.

Sub velințele de mătase, doamna Kang dormea, îmbăiată și hrănită din două în două ore cu supă și ierburi medicinale, și se înzdrăvenea cu fiecare ceas ce trecea.

În dimineața celei de-a doua zile, când doamna Wu s-a încredințat că pulsul prietenei sale era normal, a ieșit în cele din urmă din odaie. Acolo domnul Kang încă stătea și aștepta de unul singur. Nu se spălase și nici nu mâncase. Renunțase la orice fațadă, la orice pojghiță de politețe, la orice urmă de prefăcătorie. Era ostent și

speriat, iar încercarea asta îi scosese la iveală adevărata sa ființă lăuntrică. Văzând asta, doamna Wu l-a compătimit și s-a așezat, la rândul ei.

— Vă datorez viața ei, a spus domnul Kang, plecându-și capul în pământ.

— Nu trebuie ca viața ei să mai fie primejduită astfel, i-a zis cu blândețe doamna Wu.

— Făgăduiesc... a spus domnul Kang, însă femeia a ridicat o mână.

— O să-ți poți ține făgăduiala după ce o să se înzdrăvenească? a cerut ea să știe. Iar dacă poți, cum o să ți-o ții? Am readus-o la viață doar ca să fie tristă și plină de jale pentru că tu dai fuga tot mai des la casele florilor? Oare pentru ea va fi o alinare că n-o să-i mai faci copii dacă o să-ți sădești sămânța în alte părți? Dacă tu n-o iubești, e mare păcat că ea te iubește așa de mult.

— Dar chiar o iubesc, a protestat domnul Kang.

— Dar cât de mult? a stăruit doamna Wu. Îndeajuns ca s-o faci fericită?

Bărbatul se zgâia la ea, iar femeia îl ținutua cu ochii ei negri și foarte mari.

— Mai bine să moară decât să fie mereu tristă, a spus ea cu calm.

— N-o s-o întristez.

Privirea i-a șovăit și domnul Kang și-a tras cu două degete buza de jos.

— Nu știam... N-am crezut niciodată... Ea nu mi-a spus...

— Ce anume? a întrebat doamna Wu.

Cunoștea răspunsul și totuși l-a lăsat să vorbească, pentru binele sufletului său.

— N-am știut niciodată că viața... cât de anevoie apare viața, a mormăit el. Nici cât de mare e prețul plătit.

— Un preț prea mare. Dar ea te-a iubit mai presus de atât.

— A suferit așa de fiecare dată?

— Cum? l-a silit iar să vorbească doamna Wu.

— Până în pragul morții.

— Pentru o femeie nașterea înseamnă să fie mereu în pragul morții. De-acum încolo are de ales între naștere și moarte. Tu trebuie să alegi. Nu le poți avea pe amândouă.

Bărbatul și-a acoperit ochii cu o mână.

— Aleg viața ei, a murmurat el. Întotdeauna... Întotdeauna.

Și-a ferit privirea, iar doamna Wu s-a ridicat și a părăsit odaia.

Poate că nu avea să-l mai revadă vreodată. Potrivit obiceiurilor locului, bărbații și femeile stăteau la distanță unii de alții și poate că nu avea să mai ajungă vreodată în preajma lui. Nu mai era nevoie. Pe acest bărbat grosolan și de rând îl înspăimânta propria lui dragoste – dragostea pentru soția lui.

Așa că doamna Wu s-a dus acasă, foarte ostenită și destul de scârbită de ceea ce făcuse și văzuse. Când a intrat în curtea ei liniștită și curată, a fost ca și cum și-ar fi primenit sufletul. Acolo stătuse alături de André, acolo umblase și vorbise el. Legătura ei cu André semăna oare în vreun fel cu sufletul necultivat al domnului Kang și cu iubirea acestuia pentru soția lui?

A mers în bibliotecă și s-a simțit învăluită de căldură. Ying aprinsese focul cu mangal, iar unduirile de căldură luceau deasupra cărbunilor. Printre zăbrelele celei mai îndepărtate ferestre se strecura lumina soarelui.

Dacă n-ar fi simțit căldura iubirii în inima ei, doamna Wu n-ar fi putut salva nicidecum viața lui Meichen. Ar fi copleșit-o grozăvia cărnii, mirosul de sânge, duhoarea morții, urătenia chipului înlăcrimat al domnului Kang, scârba față de corpul lui gras, necurătenia minții sale. Dar știa că iubirea o înălțase.

Ying a intrat și a dojenit-o:

— Doamnă, ia uitați-vă la haina dumneavoastră! E plină de sânge... Și sunteți așa de palidă...

Doamna Wu și-a coborât privirea și a văzut sângele care îi păta roba de satin. Ea, care de obicei era atât de atentă și îngrijită, acum, s-a mulțumit să murmure:

— Am uitat de mine.

Doamna Wu nu înțelegea pe deplin schimbarea petrecută în ființa ei. Simțea pur și simplu că nu știe pe ce drum o să apuce în clipa următoare. Nu avea niciun plan. Cu toate acestea, simțea că umbla pe un drum luminos. Atâta timp cât îl urma, totul avea să fie în regulă. Dacă pășea în umbrele întinse de o parte și de alta a drumului, era pierdută. Iar lumina ce cădea pe acel drum era dragostea ei pentru André. Dacă nu știa ce avea de făcut, era de ajuns să se gândească la el și afla.

Astfel, în ziua următoare, când Ying i-a adus fetița născută de Xiuming, doamna Wu a simțit o mare gingășie față de prunc.

Pruncul ăsta o legase pe Xiuming, o străină, de familia Wu. Dacă înainte copilul i se păruse o povară, iar situația lui Xiuming, un

necaz în casă, în clipa asta nu simțea că ar exista vreo povară sau vreun necaz. Trebuia să se ocupe de copil și de mamă așa cum s-ar fi ocupat André.

— Unde e Xiuming? a întrebat-o pe Ying.

— Își face de lucru prin bucătării și grădini.

— E fericită?

— Asta n-are cum să fie fericită, a comentat slujnica. Ar trebui s-o alungăm de aici. Aduce ghinion să dai mereu peste o față tristă. Strică laptele doicilor și neliniștește copiii.

— Adu-o pe Xiuming la mine, a poruncit doamna Wu.

Totul se petrecea în dimineața celei de-a doua zile de după ce plecase de la doamna Kang. De cum se trezise, trimisese un mesager să afle cum se simțea prietena ei. Primise vești bune. În noaptea aceea doamna Kang dormise bine, sângele i se închegase și nu mai cursese, iar azi-dimineață mâncase un bol cu terci de ovăz amestecat cu zahăr roșu. Acum doamna Kang dormea iar.

Era o zi liniștită și cenușie. Soarele, care cu o zi în urmă strălucise pe cer, nu se mai arăta, iar în văzduh plutea mirosul ceții, adus dinspre râu. Doamna Wu a adulmecat mirosul cu nările ei delicate.

Lângă ea, culcată într-un pătuț, fetița se juca cu mâinile. Le pierdea din când în când, iar pe fețișoara ei apărea o expresie de uimire. Apoi își agita mâinile, le vedea iar, se zgâia la ele și pe urmă le pierdea din nou. Doamna Wu îi urmărea joaca și râdea cu blândețe.

„Cât de mici suntem la început!” a cugetat ea. „Și eu, și André am stat odinioară în leagăn.” Încerca să și-l închipuie pe André copil și s-a gândit la mama lui. Cu siguranță că femeia știuse încă de la început ce fel de om era băiatul ei: unul care îi binecuvânta pe ceilalți toată viața.

Xiuming s-a ivit din dimineața cenușie și tăcută, strecurându-se prin deschizătura ușilor masive, care apoi au fost închise, pentru a opri frigul. Când tânăra a intrat, doamna Wu a ridicat privirea. Fata părea desprinsă din negura dimineții: era cenușie, tăcută și rece. Chipul ei palid era înnegurat, avea buzele palide, iar pleoapele grele, palide și ele, îi umbreau ochii întunecați.

— Privește-ți copila, a îndemnat-o doamna Wu. Mă face să râd: își pierde mâinile, apoi le găsește și le pierde iar.

Xiuming s-a apropiat, a rămas în picioare lângă leagăn și s-a uitat în jos, iar doamna Wu și-a dat seama că femeia nu își iubea copilul. I se părea străin.

Într-o altă zi, într-o altă eră, doamna Wu ar fi refuzat să discute despre asta sau ar fi întors capul, spunându-și că nu era treaba ei dacă fata asta ignorantă își iubea sau nu copilul. În clipa aceea însă a întrebat:

- Oare nu-ți iubești propriul copil?
- Nu simt că e al meu, a răspuns Xiuming.
- Și totuși l-ai născut.
- Împotriva voinței mele.

Cele două femei au tăcut și s-au uitat fiecare la copilul neștiutor. Altădată doamna Wu i-ar fi reproșat lipsa de iubire, dar acum, pe când stătea așa, neclintită, dragostea o învăță ce să facă.

André îi povestise odată despre un copil zămislit de o mamă tânără și un tată necunoscut, iar acel copil emana o asemenea lumină, încât bărbații și femeile încă îl mai venerau drept un zeu născut din dragoste.

- Dar de ce tatăl era necunoscut? întrebuse ea.
- Pentru că mama lui nu i-a rostit niciodată numele.
- Cine îl îngrijea și îi dădea să mănânce? întrebuse ea.
- Un bărbat destoinic pe nume Iosif, care îi adora pe amândoi și nu cerea nimic pentru sine, răspunsese André.
- Și ce s-a întâmplat cu copilul acela așa de luminos?
- A murit de tânăr, însă există oameni care nu l-au uitat niciodată.

Amintindu-și spusele lui André, doamna Wu s-a simțit luminată. Xiuming nu iubea pruncul pentru că nu-l iubea nici pe domnul Wu. Și cum altfel să fi știut că nu îl iubea pe domnul Wu decât dacă știa pe cine iubea cu adevărat?

- Pe cine iubești? a întrebat-o din senin pe Xiuming.

Nu s-a mirat când a văzut chipul fetei roșind violent. Până și urechile ei mici se înroșiseră.

— Nu iubesc pe nimeni, a răspuns ea și era atât de limpede că mințea, încât doamna Wu a izbucnit în râs.

— Cum aș putea să te cred? a zis ea. Obrajii și urechile tale dezvăluie adevărul. Te temi să le îngădui buzelor să vorbească? Nu iubești pruncul ăsta, deci nu-i iubești tatăl. Așa stau lucrurile. Nu poți sili iubirea, nici n-o poți păcăli. Ea vine din Cer, fără s-o chemăm, fără s-o căutăm. Să te învinuiesc pentru asta? Îmi știu greșeala. Dar când te-am adus aici, nici eu nu înțelegeam iubirea. Credeam că bărbații și femeile pot fi împerecheați ca animalele. Acum știu că bărbații și femeile se urăsc atunci când sunt împerecheați

doar așa, ca niște animale. Asta fiindcă nu suntem animale. Noi ne putem uni fără atingeri și fără priviri. Putem iubi chiar și când carnea a murit. Nu trupul ne leagă.

Cuvintele doamnei Wu erau întotdeauna clare și la obiect, dar data asta ceea ce rostise era atât de ciudat și de monstruos, încât Xiuming o privea de parcă ar fi văzut o stafie. Însă era clar că doamna Wu nu era o stafie. Ochii îi străluceau și trupul îi era viguros, deși avea o alcătuire delicată. Xiuming înțelise că în femeia din fața ei sălășluia un alt soi de viață.

— Haide, a îndemnat-o doamna Wu. Spune-mi numele din inima ta.

— Mor de rușine.

Fata și-a apucat cu două degete tivul hainei.

— N-o să te las să mori de rușine, a asigurată-o binevoitoare doamna Wu.

Încurajată astfel, Xiuming rosti câteva vorbe odată, șovăind și poticnindu-se:

— M-ai dat... celui vârstnic... drept concubină. Dar...

S-a oprit.

— Dar tu ai fi vrut să fii dată altuia, a ajutat-o doamna Wu, iar fata a încuviințat, dând din cap.

— Bărbatul ăsta e aici?

Xiuming a dat iar din cap.

— E unul dintre fiii mei?

De data asta Xiuming a privit-o și a început să plângă.

— E Fengmo, a spus doamna Wu, știind că așa era, iar Xiuming a plâns mai departe.

Ce încâlceală, ce haos se crease între bărbați și femei! Iar toate astea erau rezultatul prostiei ei, a lipsei ei de iubire!

— Nu mai plânge, i-a spus ea fetei. Țasta e păcatul meu și trebuie să-l răscumpăr cumva. Dar încă nu mi-e limpede ce-i de făcut.

Xiuming a căzut în genunchi și și-a lăsat fruntea pe palmele așezate pe podea.

— Am spus c-o să mor de rușine, a murmurat tânăra. Lasă-mă să mor. O făptură ca mine n-are niciun rost pe lume.

— Toate făpturile au un rost pe lume, i-a spus doamna Wu și a ridicat-o de jos. Mă bucur că mi-ai spus. E bine că știu. Acum te conjur să rămâi în casa asta și să ai răbdare. O să primesc îndrumare și-o să aflu ce am de făcut în ce te privește. Între timp ajută-mă să am grijă de copiii de pripas pe care i-am luat la mine. O

să-mi fii de mare ajutor dac-o să te îngrijești de ei în numele meu. I-am adus aici și n-am destul timp să mă ocup de ei.

Auzind-o pe doamna Wu vorbind despre acei copii, Xiuming și-a șters lacrimile.

— Doamnă, o să am grijă de copiii de pripas, a zis ea. De ce nu? Sunt surorile mele.

S-a aplecat și a ridicat copilul din leagăn.

— O să iau copila cu mine. Și ea e orfană, biata broscuță, de vreme ce că mama ei n-o poate iubi.

Doamna Wu nu i-a răspuns. Nu știa cum ar putea să-și găsească Xiuming fericirea. Dar timpul avea să arate și asta.

Aflată în curțile din mijlocul casei, doamna Wu se gândea la familia ei. Zilele se făceau săptămâni, iar săptămânile, luni.

„De-aș fi răuvoitoare, m-aș putea asemui cu un păianjen care-și țese pânza de jur-împrejurul tuturor celor din casă”, și-a spus ea într-o zi.

O pasăre cânta în arborii de bambus. Doamna Wu i-a auzit viersul necunoscut și a știut ce pasăre era. Biulbiulul maroniu trecea pe acolo de două ori pe an, venind din India. Viersul lui era melodios, dar aspru. Anunța venirea primăverii și nimic mai mult.

A cugetat mai departe: „Dar de unde știu că nu sunt răuvoitoare? De unde știu că ce mi se pare bun mie e bun cu adevărat?”.

După obiceiul ei, a pus întrebarea asta amintirii lui André.

Își amintea foarte bine cum stătuseră amândoi într-o zi în bibliotecă, acolo unde stătea și ea chiar acum. El era de o parte a mesei masive, din lemn sculptat, iar ea, de cealaltă parte. Nu se așezaseră față în față, ca să fie siliți să se privească în ochi: masa stătea între ei și cei doi aveau privirile îndreptate spre ușile deschise înspre curte. Fusesse o zi la fel de frumoasă, cu văzduhul nespus de limpede și un soare atât de luminos, încât pietrele care alcătuiau podeaua curții, de obicei cenușii, lăsau să se vadă dâre de albastru și roz, precum și firicele argintii. Orhideele ei purpuriu-închis înfloriseră. Peștii aurii din iaz goneau încolo și-ncoace, despicau apa și se năpusteau la razele piezișe reflectate în apă.

André tocmai îi povestise străvechea legendă a căderii omului în ispită. Se întâmplase din pricina unei femei, Eva, care îi dăruise bărbatului fructul oprit.

— Și cum de știa femeia asta că fructul era oprit? întrebase doamna Wu.

— I-a șoptit-o un spirit rău întrupat în șarpe.

— De ce i-a spus-o ei și nu bărbatului?

— Fiindcă știa că inima și mintea ei nu erau legate de bărbat, ci de prăsirea vieții, îi răspunsese el. Inima și mintea bărbatului erau legate numai de sine. Era îndeajuns de fericit, căci își închipuia că posedă femeia și grădina. Cum să-l fi ademenit cu altceva? Avea totul. Dar femeia putea fi oricând ademenită cu gândul unei grădini mai bune – mai mult spațiu, mai mult avut –, pentru că știa că din trupul ei se vor naște multe ființe și pentru ele făcea ea planuri. Femeia nu se gândea la sine, ci la numeroasele fapte pe care urma să le zămislească. De dragul lor s-a lăsat ea ispitită. Și tot de dragul lor se va lăsa ispitită mereu.

Ea îl privise. Cât de bine își amintea înțelepciunea profundă și înțeleaptă din ochii lui întunecați!

— Cum de cunoașteți atât de bine femeile?

— Pentru că trăiesc singur. M-am eliberat de timpuriu.

— Și de ce v-ați eliberat? a vrut ea să știe. De ce v-ați desprins din suvoiul vieții? Nu facem cu toții parte din el? Are cineva dreptul să se desprindă?

Pentru prima oară în cele câteva luni de când îl cunoștea, îl văzuse cuprins de îndoială.

— Ați pus singura întrebare la care nu știu să răspund. La început m-am eliberat din trufie. Da, știu asta și o recunosc. Când am fost pe cale să mă căsătoresc și să fac copii, asemenea celorlalți bărbați, am crezut că eram iubit de o femeie. Însă Dumnezeu mi-a îngăduit să privesc prea devreme înăuntrul oamenilor ca să pot fi fericit. Am văzut-o pe femeia asta ca și cum aș fi văzut-o pe Eva: făcea planuri pentru alți oameni pe care urma să-i nască – bineînțeles, cu un pic de ajutor din partea mea, dar aveau să crească în trupul ei. Și am văzut cu ochii minții ce contribuție urma să am eu. O clipă atât de trecătoare de plăcere a cărnii, iar apoi o viață întreagă petrecută în trudă și chin, asemenea lui Adam, pentru ca grădina noastră să se mărească și fructele noastre să fie mai bogate. Așadar, m-am întrebat dacă ea mă iubea pe mine, iar răspunsul a fost „poate”. Dar mă iubea doar pentru o clipă, fiindcă avea nevoie de cineva care s-o slujească. Așa că mi-am spus: „Oare nu-i mai bine să-l slujesc pe Dumnezeu, care nu-mi cere decât să fac lucruri cu dreptate și să umblu smerit dinaintea lui?”. În ziua aceea am devenit preot.

— Și ați fost fericit? întrebase ea, cu o umbră de răutate în glas.

— Mi-am înfrânat firea...

În clipa asta stătea singură în bibliotecă – mereu stătea acolo, pentru că acolo era și duhul lui – și cugeta la bărbat și femeie. Femeia Eva nu trebuia condamnată pentru că i se insuflase dorința nestinsă de a prăsi viața. De unul singur, bărbatul nu s-ar fi gândit decât la sine. Făcuse din femeie o parte a lui, de care să profite și să se bucure. Iar ea se folosea de el, neștiutoare și nevinovată, pentru a crea mai multă viață. Amândoi erau unelte, însă numai femeia știa că e o unealtă și se lăsa în voia vieții.

— Iată diferența dintre bărbat și femeie, dintre noi doi, i-a spus lui André.

Aerul blând intra în odaie. Nu se simțea nicio boare de vânt. O șopârliță cu coada albastră ieși dintr-o crăpătură căscată între peretele de cărămidă și podea și se scâldea în lumina unei raze de soare. Doamna Wu stătea atât de nemișcată, încât creatura credea că face parte din încăpere. În felul ei mărunț, făptura înveselea odaia, tot răsucindu-și capul turtit într-o parte și în alta și agitându-și coada viu colorată. Ochii șopârlei erau strălucitori și goi. Doamna Wu nu se mișca. Prezența unor făpturi mici și neprimejdioase într-o casă aducea noroc. Acestora casa li se părea veșnică și se instalau acolo ca în propriul cămin.

În vreme ce șopârla se juca, femeia stătea nemișcată adâncită în gânduri. Vasăzică, asta era nefericirea care îi despărțea pe bărbați și femei. Bărbatul credea că ființa lui are noimă de una singură, pe când femeia știa că singură nu înseamnă nimic dacă nu își îndeplinește rostul, acela de a da naștere vieții. Iar pentru că bărbații iubeau femeile ca pe o parte din propria lor ființă, iar femeile nu iubeau niciodată bărbații altfel decât ca pe o parte din ceea ce trebuia creat, aici se ivea și neînțelegerea care isca veșnica nemulțumire a bărbaților. Ei nu puteau poseda femeile, fiindcă ele erau deja posedate de o forță mai mare decât dorința bărbatului.

Căci nu tot femeia crease și bărbatul? Poate că tocmai de aceea el nu o ierta niciodată, ba chiar o ura în taină și se lupta cu ea, o domina și o asuprea, o ținea închisă în casă, îi lega picioarele și îi strângea mijlocul, o împiedica să câștige bani, să facă școală ori să învețe vreo meserie; iar după moartea lui o transforma în văduvă și uneori aranja să fie arsă de vie, pretinzând că ea însăși alegea această soartă, din devotament față de el.

Gândindu-se la bărbat, doamna Wu a râs sonor, iar șopârla a fugit și s-a ascuns.

Odată, când André stătea pe scaunul din fața ei, îi spusese:

— Bărbatul e doar bărbat și femeia, doar femeie? Dacă-i așa, cei doi nu se vor putea înțelege niciodată, fiindcă el trăiește doar pentru sine, iar ea trăiește pentru viața întregii lumi și lucrurile astea două sunt opuse.

André îi răspunsese cu seriozitate:

— Dumnezeu a lăsat în noi o părticică anume care e pur și simplu omenească, adică nici bărbătească, nici femeiască. Partea asta se numește suflet. Nu se schimbă și nu poate fi schimbată. Iar sufletul cuprinde și creierul, și funcțiile lui.

— Dar creierul femeii nu e aidoma cu al bărbatului? Întrebasese doamna Wu.

— Sunt la fel doar când sufletul e eliberat de nevoile trupești. De exemplu, o femeie își poate folosi creierul doar pentru a-și face treburile ei femeiești, iar un bărbat se poate folosi de creierul lui doar pentru a cuceri femeile. Însă creierul e o unealtă și poate fi folosit oricum își dorește proprietarul său. Dacă eu tai varză cu un cuțit bine ascuțit, asta nu înseamnă că nu pot sculpta chipul Fiului Omului cu același cuțit. Dacă imaginea Fiului Omului e în inima mea și sufletul meu o poate vedea, atunci mă voi folosi de unealta mea, creierul, pentru ca imaginea lui să apară mai limpede.

— Atunci sufletul e o rămășiță care nu-i nici bărbătească, nici femeiască, repetase ea.

— Așa e.

— Și ce anume e sufletul în esența lui? stăruise femeia.

— E ceea ce „nu moștenim de la alte făpturi”. E lucrul care mă face să fiu ceea ce sunt, cel care mă face un pic diferit de cei de dinaintea mea, oricât de mult le-aș semăna. E ceea ce mi-a fost dat doar mie – un dar de la Dumnezeu.

— Și dacă eu nu cred în Dumnezeu?

— Nu contează dacă tu crezi sau nu crezi. Știi prea bine, fără să ți-o spună nimeni, că nu semeni cu niciun alt om de pe pământ. Nu numai tu ai această părticică prețioasă, ci chiar și creatura cea mai umilă și mai lipsită de frumusețe. Dacă o ai, știi că există. E de ajuns. Credința în cel care ne oferă acest dar mai poate aștepta. Dumnezeu e înțelegător. Știe că noi, ca să putem crede un lucru, preferăm să vedem cu ochii noștri, să auzim cu urechile noastre, să ținem acel ceva în palme. Tot astfel, copilul știe doar ce îi spun cele cinci simțuri. Dar există și alte simțuri, care se dezvoltă pe măsură ce ființa crește, iar odată ce aceste simțuri s-au dezvoltat, le dăm crezare, așa cum înainte ne încredeam doar în simțurile trupești.

Amintindu-și vorbele lui, doamna Wu s-a uitat de cealaltă parte a mesei. Scaunul era gol și nu se auzea niciun glas. Însă ea îi vedea chipul, cu acel surâs grav, și îi auzea glasul profund la fel de bine ca atunci când îl văzuse ori auzise de-adevăratelele.

— Abia dacă încep să pricep, a murmurat ea. Dar încep. Și te iubesc cu sufletul.

Era oare cu puțință să existe dragoste și prietenie între suflete?

— E cu puțință, i-a zis ea.

Doamna Wu era o femeie practică și s-a folosit de cele învățate. În casa aceea, care era lumea ei, existau două ființe dezordonate care nu aveau o relație potrivită cu acea casă și, prin urmare, cu universul. Aceste două ființe erau Rulan și Linyi.

Fără să se grăbească și lăsând să treacă multe zile, femeia a ajuns totuși și la ziua când a hotărât să le vorbească. Mai întâi avea să discute cu Rulan, cea mai vârstnică dintre ele.

Trecuseră multe luni de când Fengmo și Tsemo plecaseră de acasă. Cei doi erau fii destoinici și doamna Wu primea adesea scrisori de la ei. Scrisorile erau trimise pe numele tatălui lor și al ei, iar după ce le citea ea mai întâi și cugeta, i le trimitea la ele domnului Wu. După ce le citea, acesta i le trimitea lui Liangmo. Tânărul prelua treptat toate îndatoririle legate de moșii și prăvălii, pregătindu-se pentru ziua când avea să devină capul familiei. Liangmo citea și el scrisorile, apoi le puneă în arhiva familiei.

Din acele scrisori doamna Wu înțelese limpede că cei doi fii ai ei o apucau în direcții total opuse. Fengmo dorise să plece în țări străine pentru a studia. Ea fusese de acord și îi trimisese banii de care avea nevoie. Fengmo îi spunea să se grăbească, fiindcă războiul ce sta să izbucnească începea să împiedice călătoriile pe mare. Dacă voia să mai plece, trebuia să se imbarce fără să se mai întoarcă acasă și să străbată lungul până în spre interiorul provinciei.

Dacă ar fi fost singurul ei fiu, doamna Wu nu l-ar fi lăsat niciodată să plece. Însă, de vreme ce avea atâtea fii, nu l-a silit să se întoarcă înainte de a pleca. Băiatul se imbarcase într-o zi de iarnă târzie, traversase marea cu bine, iar acum scrisorile care veneau de la el purtau o ștampilă și un timbru ciudate. Erau americane, dar pentru doamna Wu asta nu avea nicio importanță. Pentru ea, dacă se aflau dincolo de cele patru mări, toate țările străine erau la fel de interesante, ba chiar asemănătoare. Fengmo studia aceleași lucruri pe care începuse să le învețe cu André. Doamna Wu s-a simțit ușurată aflând că ele nu aveau nimic de-a face cu preoția sau religia.

Nu aveau nicio legătură cu zeii, ci numai și numai cu oamenii.

Însă Tsemo nu ceruse să treacă peste mări. În schimb, mersese în capitală și, grație puterii și influenței de care se bucurau familia lui, găsisese o slujbă bună. Asta nu i-a uimit nici pe domnul Wu, nici pe doamna Wu, căci, oricât de deschisă le era mintea, tot li se părea firesc ca familia Wu să fie cunoscută pretutindeni. Apoi Tsemo le-a spus adevăratul motiv pentru care avusese un noroc așa de mare. În caz că izbucnea războiul despre care se tot vorbea, guvernul avea să se retragă spre interiorul țării, iar odată ajuns acolo, urma să depindă în mare măsură de cetățenii de vază și de familiile acestora. Iar în provincia unde trăia familia Wu, ea era cea mai importantă și mai veche casă. Așadar, Tsemo fusese foarte favorizat, dar acum era nevoit să îndure răutățile și invidia celor dați la o parte. Dar era tânăr și puternic și își croia un drum în viață.

Doamna Wu nu își dădea seama din scrisori cum se schimbase Tsemo. Îl înțelegea mult mai bine pe Fengmo. În felul lui, Fengmo își deschidea mintea și inima așa cum o făcuse și ea. Devenea bărbat. Pe deasupra, părticica din el – cum ar fi spus André! — se dezvolta și el! Dar Tsemo părea posedat. Ce anume îl poseda, nici ea nu înțelegea.

Problema cu Tsemo a devenit urgentă chiar în acel an, când, dintr-odată, a sosit vestea atacului declanșat de poporul de pe malul Oceanului de Răsărit. Doamna Wu a auzit știrea și, vrând să afle ce se întâmplase, a pus să i se aducă ziare, pe care altfel nu obișnuia să le citească. Ceea ce a citit în ziare erau lucruri care se mai petrecuseră în istoria țării. Și alte popoare îi atacaseră în trecut, secole de-a rândul, iar națiunea rezistase întotdeauna. Avea să reziste și de data asta, așa că doamna Wu nu s-a îngrijorat. Era puțin probabil ca dușmanii să pătrundă în interiorul țării, cale de mii de kilometri, până în provincia în care casa Wu dăinuia de atâta timp. Dar doamna Wu le era recunoscătoare generațiilor din trecut ale familiei, care nu cedaseră în fața vremurilor noi, așa cum făcuseră atâția alții, și nu se grăbiseră să se mute mai aproape de mare și să-și ridice case pe coastă. Familia Wu își construise casa pe pământurile ei străvechi și acolo rămăsese. Erau în siguranță. Era adevărat că dușmanul ăsta ataca și din aer. Numai că în apropierea lor nu exista niciun oraș mare și era puțin probabil ca poporul ignorant de la Oceanul de Răsărit să cunoască numele unei familii anume. Doamna Wu se simțea în siguranță în casa ei.

Cu toate acestea, atacul a provocat o schimbare rapidă, făcută de

nevoie. Guvernul s-a mutat înspre interiorul țării, iar Tsemo a venit și el. La începutul toamnei următoare le-a scris că o să se întoarcă acasă pentru zece-douăsprezece zile.

Când a primit scrisoarea, doamna Wu a înțeles că problema cu Rulan nu mai suferea amânare. A trimis-o pe Ying să o cheme pe tânără la ea.

Dar să nu se creadă cumva că în lunile din urmă doamna Wu nu-și mai văzuse nora. O zărise adesea pe Rulan. La masă fata șezuse în mijlocul celorlalți și era mereu de față la obișnuitele festivaluri de primăvară și de iarnă, înveșmântată în straie sobre. Din când în când doamna Wu dorise să scrie unele lucruri în arhiva familiei și să facă însemnări despre recolte și atunci o chemase pe Rulan, fiindcă scrisul fetei era cel mai citeț. Se purtase frumos cu nora ei cu fiecare ocazie, ba o dată chiar îi spusese:

— E foarte folositor să ai o noră educată.

La asta Rulan răspunsese rostind câteva cuvinte de mulțumire obișnuite.

Însă în tot acel timp doamna Wu nu o chemase nicicând la ea. Acum, când ținea în mâini scrisoarea lui Tsemo, știa că sosise timpul să-i vorbească.

Rulan străbătea curțile fără zgomot. Nu mai purta încălțărilor de piele pe care și le adusese de la Shanghai. Încălțase în schimb niște pantofi din catifea, cu talpă de cârpă. Doamna Wu nu i-a auzit pașii, iar când umbra lungă a fetei s-a ivit pe podea, stăpâna casei a ridicat surprinsă privirea.

— Fiica mea, cât de ușor calci! a exclamat ea după salutarile obișnuite.

— Am lăsat deoparte pantofii mei de piele, mamă, a răspuns Rulan.

Apoi s-a așezat cu hotărâre – nu pieziș – pe un scaun sprijinit de perete, așa încât acum stătea mai jos decât doamna Wu. Erau în salon, nu în bibliotecă.

Doamna Wu nu a început să-i spună de-a dreptul ce avea de gând, ci a început curtenitoare:

— De câteva săptămâni încoace vreau să te întreb ce mai face familia ta din Shanghai. Când dușmanul a atacat, au fugit?

— Tatăl meu i-a dus la Hong Kong, a răspuns Rulan.

— A, departe, a spus binevoitoare doamna Wu.

— Dar nu destul de departe, a răspuns înflăcărată Rulan. I-am zis asta și tatei.

— Crezi că dușmanul o să aibă îndrăzneala să atace atât de departe?

Doamna Wu era impresionată de istețimea fetei.

— O să fie un război lung.

— Într-adevăr!

— Iar asta pentru că demult stătea să înceapă.

— Lămurește-mă, te rog, și pe mine, a cerut doamna Wu.

Siguranța de sine a fetei o amuza.

Așa că Rulan i-a explicat:

— Mamă, de secole poporul de la Oceanul de Răsărit se teme. De ce se teme? Că va fi atacat de străini. Cei de acolo au văzut cum țările străine sunt atacate și cucerite rând pe rând. Cuceritorii au venit dinspre apus. Cei de la Oceanul de Răsărit au început să se teamă atunci când Ginghis-Han ne-a cucerit țara. Pe urmă au năvălit cei din Portugalia și Spania, cei din Olanda și Franța, și s-au înstăpănit peste alte țări. Anglia a cucerit India și a fost cât pe ce să fim și noi cucerți de vesticii ăștia hrăpăreți. Poporul de la Oceanul de Răsărit și-a spus: „Pe noi de ce ne-ar cruța?”. Așa că, din pricina fricii, au pornit să cucerească alte țări și popoare, iar noi suntem vecinii lor cei mai apropiați.

Era scandalos ca o tânără să vorbească astfel, iar doamna Wu a rămas înmărmurită. Nici măcar André nu spusese asemenea lucruri.

— De unde știi toate astea?

— Tsemo îmi scrie săptămânal.

Doamna Wu se simți ușurată. I-a surăs.

— Voi doi sunteți iar prieteni buni?

Rulan a roșit. În afară de buzele purpurii, era palidă din naștere, iar roșeața i s-a văzut limpede, însă fata nu a întors capul.

— Când nu suntem împreună, ne înțelegem de minune, a răspuns ea. Însă de îndată ce va sosi, o să ne certăm iar. Știi asta și i-am și spus-o. Amândoi o știm.

— Dar dacă o știți amândoi, nu vă puteți feri de certuri? a întrebat râzând doamna Wu. Care dintre voi începe gâlceava – tu sau el?

Deși se amuza, îi plăcea că fata nu încearcă să-i ascundă nimic.

— Nu știm. Ne-am jurat în scrisori că, indiferent cine va începe cearta, celălalt îl va opri. Dar nu cred c-o să fim în stare. Cunosc firea lui Tsemo. Se enfurie din senin, așa cum bubuie tunetul vara. Se supără fără motiv, iar când el e mândios, mă mândii și eu.

Fata s-a oprit și s-a încruntat. Își căuta cuvintele, iar doamna Wu a lăsat-o să cumpănească. Apoi nora ei a continuat:

— Urăște o parte din mine. E adevărat. Spune că nu-i așa și totuși așa-i. Când nu suntem împreună, n-o simte. Când suntem iar unul lângă altul, lucrul ăsta apare din nou. Dacă-ș ști ce anume e, aș lua un cuțit și l-aș tăia din mine.

— Poate că nu-i vorba de ce e în tine, ci de ce nu e, a spus blând doamna Wu.

Rulan a ridicat capul. Ochii ei, în care i se strângea frumusețea, păreau uluiți.

— Nu m-am gândit niciodată la asta.

Apoi a părut iar abătută.

— Dar asta îngreunează foarte mult lucrurile. E mai ușor să mă descotorosesc de ceva ce-i în mine decât să adaug un lucru pe care nu-l am.

— Nu neapărat. Totul atârnă de dragostea ta pentru Tsemo. Dacă tu vezi în căsnicia voastră ceva ce vă aparține doar vouă, atunci o să vă ciondăniți mereu, până când veți hotărî să stați departe unul de altul.

— Vrei să spui... a început Rulan, dar nu și-a putut duce gândul la capăt.

În partea femeiască a ființei sale era foarte sfioasă.

— Da, asta vreau să spun, a încuviințat doamna Wu.

Și a vorbit mai departe, iar cuvintele ei izvorau dintr-o înțelepciune despre care știa că se explica prin faptul că acum cunoștea iubirea. Înțelegea că între un bărbat și o femeie nu există datorie. Pur și simplu există iubire – sau nu există iubire.

A întins mâna după pipa ei de argint și a început s-o umple încet. O vreme nu s-a uitat la nora ei. În schimb, și-a ațintit privirea în curte, unde orhideele din acel anotimp erau galbene. Atinși de o boare de vânt, bambușii își fluturau frunzele aidoma unor ciucuri. Era una din acele zile care le plăceau ei și lui André pentru liniștea pe care o aduceau.

În cele din urmă, doamna Wu a spus:

— În primul rând trebuie să știi că nu aveți nicio datorie unul față de celălalt.

Rulan i-a curmat vorba, uluită:

— Mamă, n-am auzit niciodată ceva mai ciudat rostit din gura unei soacre către nora ei.

— Și eu am aflat asta de curând, a spus doamna Wu, surâzând poznaș. Crede-mă, copilă, încă mai învâț!

Tânăra era emoționată. Venise la soacra ei plină de umilință și

pregătită să-i îndure mânia. Acum începea să spere. Nu de mânie avea să aibă parte, ci de înțelepciune. S-a aplecat în față, ca lujerul unui crin ce așteaptă căderea ploii.

— Necazurile ce se iscă între bărbați și femei pornesc de la credința că își datorează ceva unul altuia, a continuat doamna Wu. Însă odată ce renunță la ideea asta, văd limpede ce au de făcut. Niciun om nu are altă datorie în afară de cea față de sine. Și cum o poate îndeplini? Împlinindu-se pe sine. Dacă unul dintre ei se simte împlinit, și celălalt este împlinit.

A tăcut, și-a aprins pipa, a pufăit de două ori și a suflat scrumul. Apoi a vorbit mai departe:

— Și de ce se întâmplă asta? Fiindcă, după cum ne spun înțelepții, „Soțul nu e prețios de dragul soțului, ci de dragul propriei ființe, iar soția nu e prețioasă pentru el de dragul ei, ci pentru el însuși”. Abia când unul din ei e fericit, e fericit și celălalt, iar asta e singura fericire de care pot avea parte împreună.

Rulan asculta nemișcată.

— Iar zămislirea nu e o datorie față de tine sau de el, ci datoria voastră față de seminție. Greșeala ta a fost că ai confundat zămislirea cu dragostea ta pentru Tsemo. Și confuzia ta l-a buimăcit pe Tsemo. De asta se supără pe tine atât de ușor.

— Mamă, spune mai departe, a rugat-o Rulan. Ai ajuns la miezul necazului.

— Tu și Tsemo v-ați abătut de la obiceiuri, a spus doamna Wu fără ocolișuri. V-ați ales unul pe altul pentru că vă iubeați. E primejdios, pentru că astfel șansele de a ajunge la ceea ce s-ar numi fericire sunt mai mici. Voi doi v-ați gândit doar la voi, nu și la copiii voștri, la familie sau la datoria pe care o aveți față de semenii voștri. V-ați gândit la voi ca la două făpturi diferite de toți ceilalți. Numai că nu sunteți diferiți de ceilalți decât cu o părticică din făptura voastră. Iar acum încercați să îndesați viețile voastre cu de-a sila în acea părticică: împreunarea, zămislirea, nașterea copiilor, traiul împreună, mâncatul, dormitul, îmbrăcatul, plecările și sosirile. Dar acolo nu încap atâtea lucruri. Locul acela e ticsit, iar voi vă sugrumați unul pe altul. Sunteți prea apropiați. O să ajungeți să vă urâți, pentru că acea părticică din voi care înseamnă ființa voastră – restul vostru, sufletul – e prea înghesuită ca să mai respire și să crească.

S-a uitat la Rulan. Fata asculta cu toată ființa ei.

— Îndepărtează-te de el, copila mea. Lasă-l și pe el să se îndepărteze. Primește ca pe ceva firesc, ca pe o datorie față de

seminția ta, gândul că vei purta copii în pânțece. Nu sunt nici copiii tăi, nici ai lui, ci aparțin seminției umane. Lasă-i să crească în tine la fel de firesc precum respiri, mănânci, dormi și faci toate celelalte lucruri care țin de făptura ta trupească. Împreunarea și zămislirea n-au nimic de-a face cu sufletele voastre. Nu lua drept măsură a iubirii lui felul în care își arată dorința trupească. În clipele alea nu se gândește la tine, ci la sine însuși. Gândește-te și tu la tine. Oare pasiunea unui bărbat e diferită de a altuia? Nu. Iar femeile zămislesc copii în același fel. Aici ne asemănăm. Să nu crezi că în privința asta el sau tu sunteți diferiți de oameni cei mai de rând.

Doamna Wu a tăcut și a simțit cum o cuprinde o osteneală ciudată.

— Mă faci să cred că de fapt căsătoria nu valorează nimic, a spus încet Rulan. Aș fi putut la fel de bine să mă mărit cu altcineva, nu cu Tsemo.

Doamna Wu se simțea iar plină de energie.

— N-am terminat, a spus ea. Într-un fel, ai dreptate. Oricare femeie sănătoasă se poate căsători cu orice tânăr sănătos și amândoi își pot îndeplini datoria față de viață. De asta e bine să respectăm vechile obiceiuri. E limpede că vârstnicii pot alege mai bine pentru seminție decât sunt în stare tinerii când e vorba de ei înșiși. Gândește-te la Liangmo și Meng. Sunt fericiți. Dar, sigur, nu au parte de fericirea absolută, așa cum aveți pretenția tu și Tsemo. Ei acceptă zămislirea copiilor ca pe esența vieții lor. Liangmo n-are altă ambiție decât să fie un soț și un tată bun. Nici el, nici ea nu cer mai mult de atât. Din pricina asta e mai bine ca vârstnicii să aleagă mirii dacă cei doi sunt asemenea lui Liangmo și Meng.

— Dar noi nu semănăm cu ei, a ripostat Rulan, cu oarecare înverșunare.

— Adevărat. Vreți ca între voi să existe prietenie și camaraderie. Ei, fata mea, cereți multe de la căsnicie! Căsătoria n-a fost menită să îndure și povara asta.

— Și ce-ar fi trebuit să facem? Să trăim împreună fără să ne căsătorim? a întrebat Rulan cu o brutalitate neintenționată.

— Poate că da. Poate că da, a venit răspunsul doamnei Wu, care a rămas ea însăși uimită când a auzit. Dar și lucrul ăsta e greu, pentru că sunteți bărbat și femeie, iar trupul își cere dreptul la propria viață.

A tăcut, a căutat niște cuvinte care nu existaseră niciodată în ea, și le-a găsit.

— Tu și Tsemo sunteți foarte norocoși. Vă iubiți în toate privințele.

Și-atunci, fata mea, iubiți-vă mai departe! Viața e prea scurtă pentru o asemenea iubire. Iubiți-vă și nu irosiți nici măcar un ceas cu supărarea. Despărțiți iubirea voastră de arșița trupului și nu le mai amestecați. Într-o bună zi, când deosebirea dintre ele va fi limpede și impusă prin obiceiuri, când copiii voștri vor fi mari, când trupurile voastre or să îmbătrânească, iar foamea trupului o să dispară – căci, din fericire, ea dispare –, veți cunoaște cea mai frumoasă dragoste din câte există.

Deodată simți acut lipsa lui André, iar cunoașterea faptului că niciodată nu avea să-i mai privească fața a străpuns-o cu o suferință nemaîntâlnită până atunci. A închis ochii și a răbdât durerea. Apoi, după o vreme, a simțit că Rulan îi ia o mână și o lipește de obrazul ei. A simțit un obraz cald, apoi și pe celălalt. Dar nu a deschis ochii.

— Iar femeia trebuie să conducă în taină, a continuat doamna Wu. E nevoie ca femeia să conducă mereu. Trebuie s-o faci, fiindcă numai de ea depinde viața. Te previn că fiul meu n-o să te ajute să-ți transformi căsnicia într-una fericită.

Când a deschis ochii, odaia era goală. Rulan plecase.

În seara aceea, pe când Ying o dezbrăca și o pregătea de culcare, doamna Wu i-a vorbit. Tăcerea stăpânei fusese atât de deplină și de adâncă, încât slujnica nu îndrăznise să o tulbure cu sporovăiala ei obișnuită.

— Ying!

— Da, stăpână!

Ying se uita în oglindă peste capul doamnei Wu. Îi pieptăna părul lung, mătăsos și negru, prin care abia dacă se zăreau niște urme cărunte pe la tâmpile.

— Am o treabă pentru tine.

— Da, stăpână?

— Peste mai puțin de o lună al doilea fiu al meu se întoarce acasă.

— Știu, stăpână. O știm cu toții.

— Uite ce ai de făcut. În fiecare seară, după ce termini cu toaleta mea, o să te duci la soția celui de-al doilea fiu al meu și o s-o slujești așa cum mă slujeai înainte pe mine.

Ying i-a surâs în oglindă, însă doamna Wu nu i-a răspuns la zâmbet. A continuat, fără să se uite în ochii slujnicei:

— Să nu treci cu vederea nimic din ce făceam: baia aromată, parfumarea celor șapte orificii, netezirea cu ulei și parfumarea părului.

— Știu, stăpână.

Glasul lui Ying era cald și apropiat. Apoi mâna care pieptăna părul doamnei Ying și-a curmat mișcarea.

— Dar dacă nu mă lasă? Aleia nu-i pasă de frumusețe nici cât negru sub unghie.

— O să te lase, i-a spus doamna Wu. Ca toate femeile, biata copilă are nevoie de ajutor. Iar acum o știe și ea.

— Da, stăpână, a încuviințat Ying.

Capitolul XIII

Tsemo a venit acasă în a cincea zi a celei de-a noua luni. Vestea sosirii lui a ajuns în oraș printr-o telegramă și a fost adusă la casa familiei Wu de un mesager. Domnul Wu a luat personal telegrama și i-a dus-o doamnei Wu. Nu mai intra tot timpul în curtea ei pentru orice pricină, așa că, atunci când l-a văzut, ea a știut că venea să-i spună ceva despre unul din fii. Bărbatul i-a întins hârtia.

— Al doilea fiu al nostru se întoarce acasă, a spus el, având pe chip zâmbetul lui larg.

Doamna Wu a luat hârtia, a citit-o și a întors-o pe toate părțile. Vedea pentru prima oară o telegramă. Fiindcă André îi explicase odată, știa că nu hârtia în sine era transmisă prin fire, așa cum crezuse. Nici măcar nu se rosteau vorbe. Un om bătea simboluri într-o mașinărie, iar simbolurile astea duceau mesajul.

— Ca niște sălbatici care bat tobele în junglă, comentase ea.

— Multe din cele săvârșite de om nu sunt altceva decât un primitivism rafinat, îi spusese André.

În vreme ce cugeta asupra telegramei, și-a adus aminte de cuvintele lui.

— Trebuie să pregătim un ospăț de întâmpinare, a spus ea cu voce tare.

— O să-mi invit toți prietenii, a anunțat domnul Wu.

Doamna Wu a început să facă planuri.

— De asemenea, ar trebui să organizăm și un al doilea banchet, pentru vânzătorii din prăvălii și pentru țărani.

— Orice... orice, a declarat el cu mărinimie.

Femeia îl privi pe sub pleoapele pe jumătate coborâte. Domnul Wu era din nou la fel ca odinioară. Prezența lui Floare de Iasomie îi pria. Era iar sigur pe el. Îl afectase faptul că dăduse greș cu soția lui – pentru că, într-un fel, respingerea ei îl umilise – și cu Xiuming. Era

genul de bărbat care simte mereu nevoia să aibă succes la femei. Doamna Wu știa asta foarte bine, pentru că ani în șir crezuse că succesul lui era sarcina ei! Dar Xiuming, fiind tânără și neștiutoare, nu înțelesese lucrurile astea. Iar Floare de Iasomie, cu toată prefăcătoriea ei, era îndeajuns de sinceră la treaba asta, căci astfel își câștiga pâinea și un acoperiș deasupra capului. Doamna Wu a simțit că pârțica tainică din sufletul ei devenea mai ușoară și, în același timp, liniștită și disprețuitoare. Se simțea întru câțva rușinată de această răutate, deși altădată ar fi acceptat-o ca pe o trăsătură omenească firească.

— Nu sunt o femeie fără prihană, îi spusese odată lui André. Spun asta gândindu-mă la concepția dumneavoastră despre păcat: gândul ascuns, dorința tainică. Pot fi dreaptă pe dinafară, dar cine poate struni inima?

— Câțiva pot s-o facă. Iar dumneavoastră vă numărați printre ei.

A știut că dacă voia să comunice în continuare cu el, trebuia să se ridice la nivelul lui. El nu avea să se coboare până la ea.

Așa că i-a vorbit cu răbdare domnului Wu, tatăl fiilor ei:

— Totul o să fie cum ți-e voia.

El s-a aplecat în față, surâzând și sprijinindu-și palmele pe genunchii durduii. A coborât glasul, pornit să-i facă o dezvăluire intimă:

— Poate nu știai, dar Tsemo e fiul meu favorit. De asta m-a nemulțumit mereu că nevasta lui e o femeie furioasă. Tsemo ar fi trebuit să se însoare cu una îngăduitoare și rezonabilă.

Doamna Wu nu s-a putut abține să-i arunce o înțepătură.

— Te cam înșeli în ce-l privește pe Tsemo, i-a zis ea.

Se auzi vorbind și i se păru că glasul îi răsuna prea argintiu, prea aspru.

— E isteț. La fel e și Rulan. Pe măsură ce trece timpul, am o părere tot mai bună despre ea.

Ca de fiecare dată când i se vorbea despre istețime, domnul Wu păru îngrijorat și dădu repede înapoi.

— Ei, cred că ai dreptate, i-a spus el cu vocea lui obișnuită. Așadar, cum facem? Te ocupi tu de ospăț sau o fac eu?

— Eu o să poruncesc ce-i de făcut prin casă, iar tu o să chemi oaspeții și-o să hotărăști ce vinuri se vor aduce la masă.

Cei doi au făcut o plecăciune și s-au despărțit, iar în timp ce domnul Wu se îndepărta, ea a înțeles că legătura lor fusese doar una trupească. Bărbatul acesta o scârbea. Și totuși nu își făcuseră oare

datoria despre care îi vorbise lui Rulan? Perpetuaseră familia în generația lor, urmaseră instinctele omenеști, iar după aceea se eliberaseră unul de altul. Acum știa că, așa cum André o ajutase să descopere pățica aceea care era doar a ei, și Floare de Iasomie făcuse același lucru cu domnul Wu. Nu curmaseră nicio legătură, familia își ducea traiul la fel ca înainte, iar rangul lor în familie rămăsese neschimbat. Înțelegea cât de înțeleaptă fusese hotărârea de-a o primi pe Floare de Iasomie sub acest acoperiș îndeajuns de mare pentru a-i adăposti chiar și pe cei mai umili membri ai familiei Wu. În familia lor nu avea să apară păcatul suprem al nașterii unui prunc fără nume și ilegитim. Copiii lui Floare de Iasomie aveau să-și găsească un loc în rândul lumii.

Simțindu-se împăcată, și-a întors atenția către treburile acelei zile. Nu avea timp pentru ea. I-a chemat pe bucătar, pe vechil și pe șeful bucătarilor. A chemat spălătoresele și cusătoresele. Hainele copiilor trebuiau cercetate, iar pentru cei care aveau nevoie trebuiau cusute unele noi. Trebuia să-l aducă de la țară și pe mezinul Yenmo.

— E timpul ca al patrulea fiu al meu să se întoarcă acasă. Treburile familiei s-au lămurit, i-a spus ea intendentului.

Omul a răs:

— Doamnă, fiul dumneavoastră se va ocupa de moșii. Întâiul tânăr stăpân se descurcă bine cu prăvăliile, dar al patrulea stăpân e croit anume pentru pământuri.

Doamna Wu nu își mai văzuse mezinul de luni de zile, iar acum se simți uimită de el. Susținuse mereu că toți bărbații sunt la fel în anii când se transformă din copii în bărbați. Trebuia doar să fie hrăniți, să învețe aceleași lucruri, să stea la aer curat, să fie feriți de jocurile de noroc, de bordeluri și de neînțelegerile din familie. De asta îl trimisese pe Yenmo să locuiască la țară, împreună cu verișorii și țărani. Venise vremea ca băiatul să se întoarcă, iar ea să-l cântărească.

— Pregățiți cele două odăițe din curtea de răsărit a fiului meu mai mare, i-a poruncit ea lui Ying. Acum sunt pline de resturi și cutii. Nimeni nu le mai folosește. Rându-iți-le pentru Yenmo. O să fie ale lui până se va însura.

După obicei, Yenmo ar fi trebuit să locuiască în apropierea tatălui său, numai că doamna Wu n-a îngăduit-o. Dar nu voia nici ca băietanul acela zdravăn și plin de pofte să stea prea aproape de ea. Și-apoi Liangmo și Meng aveau să se poarte bine cu el, iar venirea lui avea să le facă plăcere copiilor.

Totul a fost pregătit. În cele din urmă doamna Wu a cercetat-o pe Rulan. Era ziua întoarcerii lui Tsemo. Soțul lui Rulan urma să sosească după miezul zilei, dar nimeni nu știa când anume, pentru că sosea cu barca. Păcat că nu puteau trimite mașina cu motor după el: ulița era prea îngustă, iar țăranii strigau către Cer dacă roțile acelea mari le atingeau pământul. Prin urmare, mașina rămăsese într-o odaie anume de lângă poartă și era un prilej de mirare pentru cei care o vedeau, însă nu prea le era de folos. Cu toate astea, dacă n-ar fi cumpărat-o, domnul Wu s-ar fi simțit foarte înapoiat și de modă veche. Chiar și lui Tsemo îi plăcea să strecoare nepăsător într-o conversație: „Mașina străină a tatălui meu...”

Rulan stătea supusă și sfioasă dinaintea doamnei Wu. Îmbrăcase o robă nouă de un roșu-închis, iar culoarea vie se potrivea cu paloarea și gura ei roșie. Doamna Wu s-a arătat de acord cu croiala strâmtă și cu lungimea ei și nu a pomenit nimic de mânecile prea scurte, deoarece mâinile și brațele fetei erau frumoase. I-a spus lui Ying să deschidă cutia ei cu bijuterii și a ales de acolo un inel de aur bătut cu rubine. L-a așezat pe degetul mijlociu al fetei de la mâna dreaptă, iar Rulan a ridicat mâna, ca să admire giuvaierul.

— De obicei nu-mi plac inelele, mamă, dar ăsta îmi place.

— Îți vine bine, i-a spus doamna Wu. Iar ce îi vine bine unei femei o înfrumusețează.

Rulan tocmai își spălase părul, dar nu îl dăduse cu ulei, așa că i se revărsa pe umeri moale ca o țesătură deșirată de mătase. Ying îl tunsese la capete, netezindu-l. Moda nouă cerea ca tinerele să-și lase părul despletit, lucru care doamnei Wu nu-i plăcea. Dacă Meng ar fi imitat moda asta, ar fi protestat. Dar azi a observat că moliciunea părului lui Rulan îi scotea în evidență chipul și iarăși n-a spus nimic. Orice lucru care înfrumusețează o femeie trebuia acceptat.

— Deschide gura, i-a cerut ea fetei.

Rulan s-a supus și doamna Wu a privit în gura ei deschisă. Era roșie și curată, ca a unui copil, iar dinții îi erau albi și sănătoși. Răsuflarea fetei era proaspătă.

I-a ridicat fustele și i-a cercetat rufăria de corp. Era imaculată, parfumată și fin brodată.

Și-a apropiat palmele fetei de nas și le-a adulmecat. Erau parfumate, asemenea părului, iar corpul fetei răspândea același parfum delicat pe care îl folosise odinioară și doamna Wu.

— O să te descurci de minune, copila mea, i-a spus cu bunătate doamna Wu. Nu găsesc niciun cusur trupului tău. E drept că nu-ți

pot cerceta inima și mintea. Pe astea trebuie să le cercetezi tu însăși. Trupul are întâietate, însă rămășița aceea e cea care dăinuie.

— N-am uitat nimic din ce mi-ai spus, a asigurat-o solemnă Rulan.

Lumea se aștepta ca Tsemo să ajungă în patru-cinci ore, dar cine putea ști că, în vreme ce în casa familiei Wu se petreceau toate astea, el se apropia pe cer și nu pe apă? În loc să ajungă călătorind pe râu, tânărul a coborât din văzduh și a aterizat lângă zidul scund din partea de sud a orașului. Când superiorul lui Tsemo a aflat despre întoarcerea lui acasă, importanța de care se bucura familia Wu în acea provincie îl făcuse pe funcționarul acela să îl trimită acasă cu un avion al guvernului.

Pilotul s-a neliștit văzând că își lăsa pasagerul pe un câmp pustiu, unde nu-l aștepta nimeni. Dar Tsemo s-a amuzat și i-a spus:

— E orașul meu de baștină. N-o să mă rățesc.

Prin urmare, pilotul s-a înălțat din nou la cer, iar Tsemo a plecat liniștit spre casă. Pe drum oamenii îl salutau, se zgâiau la el și îl întrebau cum sosise. Când el le răspundea că venise prin văzduh, făceau ochii mari și tăceau, cuprinși de uimire.

Copii și gură-cască au dat fuga înaintea lui, ca să le dea de veste celor din familia Wu că al doilea stăpân sosise. Dar Tsemo mergea cu pași atât de mari, încât îi urma îndeaproape. Doamna Wu și Rulan abia ce aflaseră vestea de la nevasta portarului, care venise la ele într-un suflet, când Tsemo a și apărut în poartă. Potrivit obiceiului, ar fi trebuit să meargă mai întâi în curtea tatălui său, dar firește că Liangmo îi scrisese ca să-l prevină cine locuia în curțile acestuia, iar Tsemo nu avea de gând să vadă o femeie străină înainte de a-și vedea mama. Așadar, s-a dus mai întâi la doamna Wu și a rămas uimit găsind-o împreună cu soția lui.

Era o situație stânjenitoare, deoarece, potrivit tradiției străvechi, nu trebuia să-și salute soția înaintea mamei. Spre surprinderea lui, Rulan i-a sărit în ajutor. S-a îndepărtat cu grație, lăsându-i răgazul de care avea nevoie.

Doamna Wu l-a întâmpinat:

— În sfârșit ai venit, fiule!

A întins mâinile și i-a pipăit brațele și umerii, după obiceiul mamelor.

— Ești mai slab ca înainte, dar mai voinic. Mai zdravăn și mai sănătos, a adăugat ea, privindu-i fața rumenă.

— Mă simt bine, dar sunt foarte ocupat. Nu-mi mai văd capul de treburi. Și tu arăți bine, mamă. Mai bine decât atunci când am

plecat.

Și-au spus și alte cuvinte, iar în răstimpul ăsta Rulan a așteptat. Răbdarea ei îl uimea peste toate pe Tsemo. Fetei nu-i stătea în fire să aibă răbdare. Uimirea lui a sporit când doamna Wu a făcut un pas în spate, a luat-o pe Rulan de mână și a adus-o spre el.

— A fost foarte cuminte. A fost ascultătoare, și-a dat silința și s-a descurcat bine.

Nimic nu-i făcu mai multă plăcere lui Tsemo decât acea laudă a mamei sale adresate soției lui. Aidoma tuturor fiilor născuți din mame puternice, simțea nevoia ca doamna Wu să-l laude pentru faptele lui. Până acum ea n-o lăudase niciodată pe Rulan, lucru care se numărase printre motivele supărării lui Tsemo față de Rulan. Doamna Wu pricepu acest lucru. Citea plăcerea pe chipul lui arătos, în surâsul lui nestingherit, în ochii care i se luminaseră. Tânărul i-a adresat soției câteva vorbe pe un ton rece, așa cum se cuvenea când de față se aflau cei din generația mai vârstnică.

— Ești bine?

— Sunt bine, mulțumesc. Și tu?

Acestea erau cuvintele care le izvorau de pe buze, dar ochii lor spuneau mult mai mult. Rulan și-a ridicat privirea către ochii tânărului, iar Tsemo a văzut că soția lui era mult mai frumoasă decât o văzuse el vreodată: țesătura roșie a hainei îi stătea strâns pe trup, era bine potrivită la gât și îi accentua paloarea aurie.

Tânărul și-a desprins ochii de la soție și s-a întors către mama lui, roșind și bâlbâindu-se:

— Mamă, îți mulțumesc că ți-ai făcut timp s-o înveți... Că ți-ai făcut timp să... să... să...

Doamna Wu a înțeles și i-a răspuns:

— Fiule, în sfârșit îți pot spune că ai făcut o alegere bună.

Femeia a zărit ochii înlăcrimați ai lui Rulan și s-a simțit cuprinsă de o duioșie nemaicunoscută până atunci. În ciuda curajului lor, cât de neajutorați erau tinerii și cât de mult tânjeau după aprobarea celor vârstnici!

— Fiți bună cu tinerii, fiindcă n-au cerut să se nască, îi spusese odată André.

Doamna Wu își aducea aminte, pentru că în ziua aceea se supăraseră pe Fengmo fiindcă băiatul întârziase.

— Nici eu n-am cerut să mă nasc, îi întorsese ea vorba.

El o privise cu ochii lui mari și adânci.

— Tocmai pentru că ați suferit, n-ar trebui să-i îndurerați,

adăugase el. Numai oamenii meschini și răi răsplătesc durerea cu durere. Doamnă, dumneavoastră aveți un suflet prea nobil pentru așa ceva.

Îi acceptase tăcută vorbele, înghițindu-și mânia. El vorbise mai departe, fugind de lângă ea în univers.

— Iar dacă suferința nu ne învață pe noi, cei puternici, să-i cruțăm pe alții de durere, ce folos mai are ea? cugetase bărbatul. Aflăm ce este durerea și gustăm din amărăciunea ei pentru a descoperi în noi voința de-a o alunga din lume. Altfel pământul ăsta ar fi un iad.

Aducându-și aminte de vorbele lui, doamna Wu simți în clipa asta dorința copleșitoare de a-i face pe cei doi tineri să se simtă fericiți în casa ei. Le-a luat mâinile și le-a împreunat.

— Ți-ai făcut datoria față de mine, fiule. Du-o în curtea ta și petreceți împreună următoarea jumătate de ceas. Pe urmă o să ai timp berechet să-ți vezi tatăl.

I-a privit cum se îndepărtau, mână în mână. S-a așezat zâmbind și a fumat o vreme din pipa ei.

În următoarele zece zile casa a ținut-o numai în sărbătoare. Toate rudele, îndepărtate sau apropiate, voiau să-l vadă pe Tsemo, să discute cu el și să-i ceară părerea despre războiul cel nou ori despre mutarea guvernului înspre interiorul țării. Doreau să afle cât credea el că o să coste orezul în urma tulburărilor și dacă străinii albi or să lupte alături de ei împotriva piticilor din Oceanul de Răsărit. Nimeni nu se gândea că dușmanul ar putea să-i înfrângă. Singura întrebare era dacă să opună rezistență fățiș, cu armele, sau să conteze pe rezistența tainică a timpului. Fiind tânăr, Tsemo era în favoarea rezistenței fățișe. Cum nu se pricepea la treburile astea, domnul Wu se declară de aceeași părere cu Tsemo.

Însă doamna Wu – care asculta, înconjurată de membrii familiei, își fuma pipa de argint și nu vorbea decât pentru a îndemna vreun slujitor să scoată un copil afară ca să se ușureze sau ca să fie culcat, ori porunca vreunui alt slujitor să nu facă zgomot când turna ceai în boluri ori alt lucru asemănător – era de părere că aveau să învingă dușmanul acesta doar prin rezistența tainică a timpului, așa cum îi biruiseră pe toți ceilalți. În sinea ei se opunea sprijinului venit de la popoare străine. Cine în lumea asta ajută pe altul, mai ales dacă e de sânge străin, fără să ceară ceva în schimb? Nu era posibil să dai fără să primești decât în familie.

Dar păstra tăcerea. Acolo era doar o femeie, deși era cea mai

respectată făptură din casă. Cu mult timp în urmă, cu acea libertate pe care o cunoscuse doar în prezența lui André, ei doi discutaseră în contradictoriu despre firea omenească.

— Dumneavoastră credeți în Dumnezeu, iar eu, îi zisese ea, în dreptate. Dumneavoastră năzuți către cel dintâi, iar eu, către cea de-a doua.

— Sunt unul și același lucru, răspunsese el.

Astăzi, deși era înconjurată de familie, doamna Wu se simțea nespus de singură. André nu venise niciodată aici și nici nu avea s-o facă.

I-a vorbit dintr-odată lui Tsemo:

— Dacă străinii ăștia vin pe pământul nostru, o să-i putem alunga de aici?

— Trebuie să ne gândim doar la ziua de azi, a zis Tsemo.

— Poporul nostru nu face așa. Noi am gândit întotdeauna pe sute de ani înainte.

— În câteva sute de ani o să-i alungăm pe toți.

Odată doamna Wu îl întrebase pe André:

— La acea rămășiță se poate vorbi de culoare, obiceiuri, naționalitate sau dușmănie?

— Nu, îi răspunsese el. Există doar etape de dezvoltare. La toate nivelurile se pot găsi suflete de-ale oamenilor din toate popoarele.

— Și atunci de ce se războiesc popoarele și națiunile?

— Războaiele au loc între cei aflați la cel mai de jos nivel. Gândiți-vă că în orice națiune foarte puțini iau parte cu adevărat la război. Priviți-i cum se feresc de luptă, cât de puțină tragere de inimă! Doar cei neevoluați iubesc războiul.

În vreme ce Tsemo vorbea cu înflăcărare despre tancuri, regimente și avioane cu bombe, doamna Wu cugeta la toate aceste lucruri, care pentru ea nu aveau nicio noimă. În cele din urmă a uitat să se controleze și a căscat atât de zgomotos, încât ceilalți s-au răsucit și s-au uitat la ea. Ea a râs.

— Iertați-mă. Îmbătrânesc și discuțiile tinerești despre război nu mă interesează.

S-a ridicat, Ying s-a grăbit să i se alăture și doamna Wu s-a întors în curțile ei, salutând din cap și zâmbind.

Tsemo a plecat în a unsprezecea zi. Avionul s-a întors să-l ia. De data asta s-au strâns o mulțime de oameni din casă și din oraș care au vrut să-l vadă zburând. Doamna Wu nu se număra printre ei. Tot ce spusese fiul ei în ultimele zece zile o ostenise peste poate. Își

spunea că era o nesăbuință ca un tânăr să-și petreacă atât de mult timp cu treburi ce țineau de război și moarte. Astea nu aveau valoare nici pentru familie, nici pentru Tsemo. Viața era forța triumfătoare, iar răspunsul care trebuia dat dușmanului și morții era și mai multă viață. Dar când doamna Wu îi spusese asta, Tsemo se arătase nerăbdător și strigase:

— Mamă, nu înțelegeți!

În fața acestei exclamații atât de comune tinereții, doamna Wu zâmbise și se ferecase iar în tăcere. Și-a luat rămas-bun cu afecțiune, dar fără foarte multă căldură, a acceptat mulțumirile băiatului și l-a lăsat să plece. Nu îi părea rău că-l vede plecând. Vorbele lui neliniștiseră familia și, mai cu seamă, îl înspăimântaseră pe fratele lui mai mic. Yenmo se întorsese de la țară ars de soare și rotofei ca un țăran. Se înălțase cu câțiva centimetri buni. În afară de salutul de rigoare, doamna Wu nu vorbise cu băiatul, preferând să aștepte ca agitația din casă să se potolească, pentru ca apoi să-l poată cerceta în liniște. Dar își dăduse seama că Yenmo era speriat.

Așadar, stătea singură în curte, iar după plecarea lui Tsemo Rulan a venit la ea. A intrat, a ingenuncheat lângă doamna Wu și și-a sprijinit capul de genunchii doamnei mai vârstnice. Doamna Wu a simțit cum prin satinul robei ei se strecoară încet o umezeală.

— Plângi? a întrebat ea cu blândețe. Lacrimile tale sunt calde.

— Suntem fericiți, a șoptit Rulan.

— Atunci sunt lacrimi bune, a zis doamna Wu.

A mângâiat ușor capul fetei și n-a mai spus nimic. După un timp Rulan s-a ridicat, și-a șters lacrimile, a zâmbit și a plecat.

Dacă oamenii ar ști ce-i așteaptă peste o clipă, cum ar putea îndura viața? În același ceas, familia care mai înainte sărbătorise și petrecuse a intrat în doliu. Cine să știe ce se întâmplase în nori? În ziua aceea, la mai puțin de jumătate de ceas după ce Tsemo se ridicase spre soarele care tocmai răsărea, vechilul a intrat valvârtej pe poartă, urmat de toți arendașii și țăranii de pe pământurile familiei Wu, care se văitau și își sfășiau hainele, în vreme ce femeile își despletiseră părul. Curțile s-au umplut de o asemenea larmă, încât până și doamna Wu a auzit-o. După ce Rulan plecase, doamna Wu mersese în bibliotecă, vrând să fie singură un timp, și atunci a auzit suspine și voci care o strigau pe nume. A știut pe loc ce se întâmplase.

S-a ridicat și i-a întâmpinat în poarta curții sale. Domnul Wu

mergea în față, cu lacrimile șiroindu-i pe obraji. Până și Floare de Iasomie era acolo, în spatele celorlalți. Copiii orfani, bătrâna, toți servitorii, toate cunoștințele și vecinii de pe strada lor se îngrămădeau să intre pe porțile rămase deschise.

— Fiul nostru... a început domnul Wu, fără să-și poată sfârși vorba.

Vechilul a început să explice:

— Am văzut că deasupra celui mai îndepărtat câmp se prăvălea foc din cer și am alergat să vedem ce se întâmplă. Vai, doamnă, am găsit doar câteva fiare, un motor străin, niște bucăți desprinse din nu se știe ce și-atât. Nici urmă de vreun trup.

Cuvintele astea îi împovărau inima doamnei Wu. Dar le știa deja.

— N-a rămas nimic de îngropat, a mormăit domnul Wu și a privit-o uluit. Cum se poate ca omul care acum abia un ceas era viu, fiul nostru, în clipa asta să nu mai fie nimic?

Femeia îl compătimea, dar mai întâi s-a gândit la Rulan.

— În clipa asta trebuie să ne gândim mai întâi la tânăra soție, i-a amintit domnului Wu.

— Da, da, au încuviințat ceilalți. Poate că în ea crește fericirea. Ce noroc c-au putut petrece împreună zece nopți! Doamnă, domnule, dacă i se va naște un copil, asta o să vă aline...

Lacrimile domnului Wu s-au uscat, zvântate de această speranță nouă.

— Du-te la ea, a îndemnat-o pe doamna Wu. Alin-o. Te lăsăm cu ea.

Prin urmare, doamna Wu s-a dus de una singură în curtea unde Tsemo trăise alături de soție un timp atât de scurt, iar în curând mulțimea s-a risipit. Domnul Wu s-a întors în curtea lui, alături de Floare de Iasomie, și a închis poarta, iar vechilul le-a spus țăranilor să se ducă înapoi la câmp. Cât despre el, a zis că rămâne acolo până când o să primească poruncile doamnei Wu. S-a așezat în ghereta portarului și a așteptat să fie chemat.

Orfanele s-au întors la templu, iar preotul cel bătrân a aprins tămâie și a murmurat rugăciuni pentru sufletul fiului mort.

— În ultima vreme lucrurile se petrec mult prea repede pentru noi, le-a spus preotul zeilor străvechi. Nu mai e timp de rugi pentru cei ce stau să moară. Oamenii trăiesc, apoi nu mai trăiesc, și asta-i tot ce știm. O, voi, care locuiți în Ceruri, căutați-i sufletul! Găsiți-l printre atâtea altele și călăuziți-l către cei care-l știu și care-l vor alina. Și când o să renască, faceți în așa fel încât să se nască iar în familia

asta, unde-i e locul.

Așa s-a rugat bătrânul preot.

În curtea unde fusese atât de fericită, acum Rulan se chircise la picioarele soacrei ei, sprijinindu-și fruntea de mâna doamnei Wu, pe care o ținea cu mâinile ei. Amândouă tăceau. Ce-ar fi fost de spus? Aceste două femei erau unite de dragoste și durere. Doamna Wu simțea dorința arzătoare de a-i povesti lui Rulan despre ea însăși, cum îl privise ea pe André mort. Dar nu-i putea povesti nici acum, nici altădată. Suferința lui Rulan era mai mare decât a ei. Doamna Wu îngropase trupul lui André, în timp ce din al lui Tsemo nu mai rămăsese nici urmă. Vântul îi spulberase cenușa proaspătă și o răspândise peste câmpuri. Vântul îl îngropase unde îi fusese vrerea. Ce altceva mai rămăsese din Tsemo? Ea, mama tânărului, păstra amintirea nașterii, copilăriei, adolescenței și tinereții băiatului. Păstra amintirea glasului său discutând în contradictoriu, vorbind aprins, și pe cea a chipului său încrezător, pătimaș și frumos. Iar acum știa că murise. Legătura dintre ei doi fusese una a cărnii și dăinuia doar în amintirea trupului ei.

Dar lui Rulan ce îi rămăsese? Oare în aceste zece zile ei doi trecuseră dincolo de legătura trupească? Oare tânăra soție deținea acum ceea ce mama acestuia nu avusese niciodată?

Era prea devreme ca s-o întrebe. Doamna Wu stătea tăcută și nemișcată, iar căldura ființei sale se scurgea în fata care se ghemuise lângă ea.

Rulan s-a clintit cea dintâi. S-a ridicat, și-a șters fața și a încetat să plângă.

— Mamă, o să-ți mulțumesc veșnic. Nu ne-am certat deloc în astea zece zile.

— Te simți în stare să rămâi singură acum? a întrebat doamna Wu.

O admira foarte mult pe nora ei și simțea cum dragostea pentru ea îi crește tot mai mult.

— Da. După ce voi sta o vreme singură, o să vin la tine, mamă, și-o să-ți spun ce răspunsuri voi fi găsit la întrebările mele.

— Ușa mea îți e mereu deschisă, i-a zis doamna Wu.

A apucat mâna întinsă a fetei și s-a ridicat. Mâna lui Rulan era fierbinte, dar puternică, iar degetele nu îi tremurau.

— Ușa mea și-e deschisă zi și noapte, a repetat doamna Wu.

— N-o să uit asta, i-a răspuns Rulan.

În timp ce se îndepărta, doamna Wu a auzit poarta curții lui Tsemo închizându-se în urma ei. S-a oprit și s-a întors pe jumătate. Nu cumva fata se încuia cu gândul să-și facă rău? A hotărât că nu. Rulan nu proceda așa. Avea să stea singură, întinsă pe pat, dar lipsită de somn, și avea să revină cumva la viață prin propriile-i puteri. Doamna Wu și-a spus că dacă Tsemo ar fi trăit, cei doi s-ar fi certat toată viața. Armonia binecuvântată a acestor zece zile nu ar fi putut dura. Prea erau asemenea și se iubeau prea înverșunat. Fiecare voia să-l supună pe celălalt și să nu-i îngăduie vreun pic de libertate. Dar acum aveau să trăiască în pace.

— În pace! a șoptit ea.

Era cel mai dulce cuvânt rostit vreodată de o gură omenească.

Deși nu exista un trup care să fie plâns, în casa familiei Wu s-a jelit timp de atâtea zile câte se cuvenea. Au adus și au pregătit un sicriu, au pus înăuntru lucrurile la care Tsemo ținuse cel mai mult, apoi l-au închis și l-au pecetluit. Ghicitorii orașului au stabilit ziua potrivită pentru îngropăciune, iar înmormântarea s-a desfășurat în acea zi. Sicriul lui Tsemo a fost îngropat în cimitirul familiei, pe pământurile strămoșești, iar tăblița lui a fost pusă în galeria strămoșilor, printre cele ale rudelor care muriseră cu sute de ani în urmă.

În vremea asta doamna Wu nu încerca să le stăvilească durerea. Și ea jelea și, în jalea ei, a primit ajutorul prietenei sale, doamnei Kang. Drumurile între cele două case se răriseră mult. În lunile care trecuseră, doamna Wu și-a dat seama de asta, dar n-o trăgea inima să rezolve lucrurile. Grija pe care o purta în suflet, faptul că-și amintea permanent de André o îndepărtase de prietena ei. Pe deasupra, amintirea acelei nopți încă o mai umplea de scârbă.

Dar moartea unui fiu e un fapt mult prea dureros, oricât de mare ar fi ruptura, așa că cele două doamne s-au reunit iar, deși n-au mai fost atât de apropiate ca odinioară, iar domnul Kang a venit în persoană la înmormântare. Dacă nu ar fi intervenit acea moarte, doamna Kang nu ar fi fost în stare să intre în casa Wu cu atât de multă bunăvoință. Dar a lăsat totul deoparte și a venit în curtea doamnei Wu plângând în gura mare, la fel de inimoasă ca întotdeauna.

— Copiii noștri au crescut împreună și simt de parcă mi-ar fi murit un fiu! a exclamat femeia.

Doamna Wu știa că spune adevărul și și-a întâmpinat călduros

prietena. Au stat amândouă o vreme, așa cum obișnuiau să facă pe vremuri, iar doamna Kang a insistat să poarte doliu în timpul procesiunii funerare.

Totuși doamna Wu știa că prietenia lor se veștejise. Intrase prea adânc în viața intimă a prietenei sale. Cu toate că-i era recunoscătoare, doamna Kang nu putea să o ierte întru totul pentru asta. Ea i-a vorbit deschis despre recunoștința pe care o simțea.

— Soră, dacă n-ai fi venit în noaptea aia, aș fi murit. Ți datorez viața.

Dar chiar în timp ce rostea astfel de vorbe, în ochii ei se citea sfiala, iar doamna Wu știa că, deși îi era recunoscătoare pentru că scăpase cu viață, doamna Kang nu-i era recunoscătoare pentru că fusese prezentă în momentul ei cel mai vulnerabil, lăsase să i se vadă toată slăbiciunea. Undeva în sufletul ei, doamna Kang își pizmuia prietena, iar doamna Wu o știa. N-o învinuia, dar se îndepărtase lăuntric de ea. Știa prea bine că, deși doamna Kang regreta sincer moartea lui Tsemo, nu deplângea prea mult faptul că familia Wu pierduse un fiu. Într-un fel, această suferință o făcea să se simtă deasupra doamnei Wu. Altădată doamna Wu s-ar fi înfuriat, dar nu și în clipa de față. Înțelegea slăbiciunea doamnei Kang și nu o învinuia pentru asta.

— Trebuie să trecem cu vederea prostia și răutatea celor mărunți? îl întrebase odată pe André.

— Da, fiindcă dacă îi distrugem, ne distrugem pe noi. Niciunul dintre noi nu e cu mult mai înțelept sau mai bun decât ceilalți, nu atât cât să poată nimici vreo făptură fără să distrugă și o parte din sine.

— Și atunci cum să-i suportăm? întrebase ea.

Își amintea cu strângere de inimă că odată consimțise la uciderea unui prunc născut de o slujnică. Fetița venise pe lume schiloadă și nătângă. Ying îi anunțase nașterea și ridicase o mână, întinzând degetul mare, iar doamna Wu încuviințase cu o mișcare a capului.

— Niciunul dintre noi n-are dreptul să ia viața unei alte ființe, venise răspunsul lui André.

Doamna Wu nu avusese curajul să-i spună despre copil. Acum, așezată în palanchinul ei, pe când înainta în cortegiul funerar al lui Tsemo, își dori să-i fi spus. În clipa asta, povara pruncului mort o apăsa. Într-un acces de teamă superstițioasă, i-a trecut prin cap că răul săvârșit mai demult îl provocase pe cel de acum. Apoi a alungat gândul ăsta. Nu credea în așa ceva. În afară de suflet, totul e

întâmplare. Doar în suflet existau cauză și efect. Ce efect avusese asupra ei moartea pruncului? Niciunul, fiindcă pe atunci nu știuse ce știa acum. Azi înțelegea și nu voia să-și urască prietena, oricât de îngustă la minte ar fi fost aceasta.

„Dar nici nu pot fi silită s-o mai iubesc”, și-a spus ea cu o pornire de răzvrătire.

Răzvrătirea asta i-a adus iar aminte de André și de o discuție dintre ei. Bărbatul tocmai citea din cartea lui sfântă.

— „Iubește-ți aproapele ca pe tine însuți”, citise el rar.

— Iubire! exclamase doamna Wu. Un cuvânt cam prea mare.

Întotdeauna judecase prea aspru cartea lui sfântă, poate fiindcă îi era ciudă că André o citea atât de mult și apela așa de des la înțelepciunea acesteia. Însă el o aprobase. Ridicase brusc capul lui masiv.

— Aveți dreptate, a zis. „Iubire” nu e cuvântul potrivit. Nimeni nu-și poate iubi aproapele. Mai bine haideți, să spunem „Cunoaște-ți aproapele ca pe tine însuți”. Adică înțelege-i necazurile, înțelege situația în care se află, fii la fel de îngăduitor cu defectele lui precum ești cu ale tale. Nu-l judeca în privințele în care nu te judeci pe tine. Doamnă, asta e înțelesul cuvântului „iubire”.

Bărbatul citise mai departe cu vocea lui pătrunzătoare și blândă, al cărei timbru se întipărise pe vecie în mintea doamnei Wu.

Ziua înmormântării era prea frumoasă pentru un mort tânăr. Apa iazurilor era limpede, lumina era caldă și păsările cântau.

Prin ferestruica de sticlă a palanchinului său doamna Wu vedea toate astea și se întrista și mai mult. Se gândea la Rulan, al cărei palanchin o urma, și a privit prin ferestruica din spate, ca să vadă dacă și fata se uită afară. Dar perdeleța acoperea geamul lui Rulan, iar mintea doamnei Wu s-a îndreptat către fiul ei mort. Cum se simțise el când întâlnise moartea în cer, printre nori? Știuse pe cine întâlnește? Și-l închipuia pe Tsemo bucurându-se de iuțeala zborului și de libertate. Apoi mașinăria căzuse. Se încrezuse prea mult în mașinării.

Înainte de plecare îl întrebase neliniștită:

— O să fii în siguranță dacă doar mașinăria aia străină te ține în aer?

Tsemo se amuzase de ignoranța ei.

— Mamă, e vrăjită!

Așa îi spusese. Dar vraja dăduse greș. Poate că avusese doar câteva clipe la dispoziție pentru a-și vedea în fața ochilor întreaga

viață. Doamna Wu a văzut cu ochii minții spaima tânărului, apoi furia și sfârșitul lui. Corpul bărbatului se prăvălise către pământ din veșnicia cerului. Doamna Wu și-a plecat capul și și-a acoperit ochii cu palma.

Înmormântarea și-a urmat cursul. Familia avusese parte de multe înmormântări și doamna Wu trebuia să mai îndure una, a propriului său fiu. Cu o vară în urmă sicriul Bătrânei Doamne fusese scos din vechiul templu, unde așteptase o vreme, și fusese dus tot pe moșiile familiei. Acolo puseseră o piatră de mormânt din marmură, mai mică decât cea a Bătrânului stăpân, dar aidoma acesteia. În stânga Bătrânului stăpân mai rămăsese un loc pentru domnul Wu. Dincolo de el era unul pentru doamna Wu și, dincolo de acesta, locul pentru Liangmo și Meng. Groapa pentru sicriul gol al lui Tsemo s-a săpat ceva mai încolo. Racla a fost coborâtă în mormânt. S-a tăiat un cocoș alb, iar sângele acestuia a fost lăsat să se scurgă pe pământ. Apoi au fost arse instrumentele de hârtie. Au făcut și un avion de hârtie, pe care de asemenea l-au ars. După ce au săvârșit toate acestea, au acoperit groapa și în partea de sus a moviței, alcătuită dintr-o bucată mare de pământ, au fost înfipte panglici albe. Înurmormântarea s-a încheiat, iar familia s-a întors acasă, lăsând în urmă bocitorii tocmiți să jelească.

În noaptea aceea, stând singură în odaie, doamna Wu cugeta la durerea ei. Nu dorise să stea cu nimeni după ce venise acasă. Știa că domnul Wu avea să caute îndată ceva care să-i abată atenția. Rulan avea să sufere până când o să se vindece. Dar doamna Wu a stat culcată în pat și s-a gândit la Tsemo și la toți fiii pe care i-ar fi zămislit el și care de-acum nu aveau să se mai nască niciodată. Pe aceștia îi plângea ea. Suferea profund pentru golurile din generații. Când un tânăr moare, mulți alți oameni mor odată cu el. Doamna Wu a blestemat mașinăriile străinilor și toate războaiele și obiceiurile care curmă viața bărbaților tineri. Se învinuia că nu își ținuse toți fiii în casa aceea, ca să-și trăiască viața până la capăt.

Văzu silueta uriașă a lui André profilându-se pe draperia întunecată a minții sale. Odată discutaseră despre învățătura lui Fengmo.

— Învățați-mi cel de-al treilea fiu, dar nu-l învățați nimic din ce l-ar putea îndepărta de noi, îi spusese doamna Wu.

— Doamnă, dacă vă încătușați fiul, fiți sigură c-o să fugă de dumneavoastră, și cu cât vă agățați mai mult de el, cu atât mai departe o să fugă! exclamase André.

„Te-ai înșelat”, i-a vorbit ea chipului cunoscut și atât de limpede conturat pe întunecimea minții ei. „Nu l-am încătușat și totuși el a plecat mai departe decât toți.”

În dimineața următoare s-a trezit devreme, ca de obicei, iar ziua era la fel de senină ca și cea de dinainte. S-a ridicat din pat, cuprinsă de agitație. Cu o zi în urmă ținutul fusese teribil de frumos, chiar în toiul durerii ei, așa că doamna Wu tânjea să scape de zidurile ce o înconjurau. Dar ce motiv putea găsi pentru a părăsi această casă îndoliată? Se perinda prin odăi, nevrând nici să stea în casă, dar nici să plece. Casa era cufundată în tăcere. Toți dormeau îndelung după osteneala zilei de ieri. Ying a venit târziu, palidă și fără să flecărească. Avea pleoapele roșii. Și-a făcut treaba, apoi doamna Wu i-a spus să plece, iar ea s-a dus în bibliotecă și a scos câteva cărți.

Aerul năvălea prin ferestrele deschise și era atât de înmiresmat, încât doamna Wu îl simțea pe piele ca pe un ulei parfumat.

Dimineața ajunsese la jumătate când femeia a auzit pași. A ridicat ochii și l-a văzut în curte pe Yenmo, cel de-al patrulea fiu al ei.

Băiatul a salutat-o energic, aproape grosolan, dar doamna Wu nu l-a corectat, știind că așa era obiceiul țăranilor.

— Intră, fiule, l-a poftit ea cu blândețe.

L-a luat de mână și a simțit în palma ei netedă pielea aspră a băiatului. Spre uimirea ei, Yenmo aproape că era la fel de înalt ca ea.

— Crești foarte repede, s-a prefăcut ea că se plânge.

Yenmo nu semăna cu niciunul dintre frații săi. Nu zâmbea și nici nu vorbea lesne. Dar femeia observă că era calm și lipsit de sfială. Pur și simplu nu simțea nevoia să placă nimănui. Doamna Wu i-a dat drumul, iar Yenmo a rămas dinaintea ei, îmbrăcat într-o robă de bumbac albastru. În picioare purta încălțări greoaie, cu tălpi de cârpă.

— Mamă, vreau să mă întorc la țară. N-am de gând să locuiesc aici.

Părea atât de viguros și de îndrăzneț, ochii îi erau atât de rotunzi și negri, părul tuns scurt, atât de țeapăn, iar dinții, atât de albi, încât doamna Wu simți un chef să râdă de el.

— Unde ai ajuns cu cititul? s-a interesat ea.

— Sunt în al cincilea an la „Noii Cititori” și am citit *Cartea schimbărilor*.

Era destul de bine pentru vârsta lui.

— Dar n-ar trebui să mergi mai departe la școală?

— Urăsc cărțile! a spus el repede.

— Urăști cărțile! a repetat doamna Wu. O să semeni cu tatăl tău.

Yenmo s-a înroșit și și-a coborât privirea către picioare.

— Nu, mamă, n-o să fiu ca tata. N-o să semăn cu nimeni. Și dacă nu mă lăsați să mă întorc la moșie, o să fug.

A măsurat-o iar din cap până-n picioare și, în ciuda tristeții pe care o simțea, femeia a izbucnit în râs.

— I-am spus eu vreodată unui fiu de-al meu că nu poate face ce vrea el?

— Zidurile astea sunt așa de înalte! s-a lamentat băiatul.

— Foarte înalte, l-a aprobat doamna Wu.

— Vreau să plec acum.

— Vin cu tine.

Yenmo nu părea prea convins.

— Unde o să dormi? a întrebat el.

— A, diseară mă întorc acasă! a declarat ea. Dar o să-mi facă bine să merg la moșie, să văd cu ochii mei unde locuiești și să stau de vorbă cu profesorul tău. Pe urmă o să-mi liniștesc sufletul în ce te privește.

Așa că doamna Wu s-a dus să-i pregătească hainele, a poruncit să fie adus palanchinul și a refuzat s-o ia pe Ying cu ea.

— La țară nimeni nu-mi poate face rău, i-a spus ea slujnicei când femeia a făcut ochii mari.

Au pornit la drum împreună: doamna Wu în palanchinul ei și Yenmo călare pe un căluț cenușiu, care era animalul său. Toată lumea îi cunoștea și știa încotro se îndreaptă și toți se plecau respectuos dinaintea lor, cum li se cuvenea unor oameni de vază.

Îndată ce au trecut de zidurile orașului, doamna Wu a simțit cum asupra ei coboară spiritul întins și liniștit al pământurilor de țară, iar agitația i s-a potolit încetul cu încetul. În ziua aceea a lăsat toate treburile deoparte și a privit corpul voinic și viguros al băiatului, ce călărea la trap în fața ei. Băiatul călărea bine, deși lipsit de grație. Stătea atât de țeapăn în șa, de parcă ar fi fost una cu poneiul, așa că se înălța și cobora după ritmul de mers al căluțului. Cu toate astea, era neînfricat, răsucea în mână biciul din păr de cal și cânta. Era pur și simplu fericit, iar doamna Wu a hotărât în sinea ei că băiatul trebuie să aibă parte de ceea ce-l făcea fericit. Era plină de recunoștință că acest fiu, asemenea lui Liangmo, își putea găsi fericirea în sânul familiei.

Prin urmare, femeia și-a petrecut restul zilei în sat, a mâncat de prânz în casa vechilului și i-a ascultat pe toți cei care veneau s-o

vadă. Unii veneau să-i mulțumească, alții aveau jalbe, iar ea i-a primit pe toți. A fost o zi bună. Își simțea duhul înviorat la vederea simplității oamenilor de rând. Erau cinstiți, erau vicleni și nu-și tăinuiau gândurile. Mamele își aduceau copiii s-o vadă, iar ea îi lăuda pentru că erau sănătoși și frumoși. A cercetat pământurile de lângă sat și s-a uitat la semințele puse deoparte pentru răsaduri. A aruncat o privire în fântână și a fost de acord că era prea puțin adâncă și că trebuia săpată din nou. A numărat vasele cu balegă păstrată pentru îngrășarea câmpurilor de varză. A mers la școală și a vorbit cu bătrânul învățător, uluindu-l și încântându-l cu prezența ei. Femeia a răs când profesorul a încercat să laude sânguința lui Yenmo și i-a spus că știe despre neplăcerea pe care fiul ei o simțea în fața cărților. A cercetat odaia în care dormea Yenmo în casa vechilului: un loc comod, cu pereți din lut și cu un pat lat, acoperit cu așternuturi curate. Apoi, înainte de asfințit, și-a luat rămas-bun de la fiul ei și s-a urcat în palanchin.

Cum tot era singură, a făcut ceva ce își dorea de mult să facă. A văzut pe deal uriașul arbore ginkgo sub care era îngropat André. Dacă se oprea acolo fără nicio explicație, s-ar fi dus de veste prin sat, prin oraș și în casă, fiindcă toată lumea vorbea despre călătoriile ei și nimic din ce se petrecea în familia Wu nu rămânea neștiut. Prin urmare, le-a spus cu îndrăzneală purtătorilor palanchinului:

— Duceți-mă la mormântul preotului străin care l-a învățat pe fiul meu. Vreau să-i cinstesc amintirea, fiindcă n-are cine să-l plângă, și oricum trec foarte aproape de mormânt.

Bărbații au purtat-o fără să se mire, admirându-i respectul, iar doamna Wu a coborât din palanchin la o oarecare depărtare de mormânt, ca să poată rămâne singură. A apucat-o pe o potecă îngustă dintre lanuri, a urcat delușorul și a ajuns la umbra aceluia ginkgo. Vântul serii agita frunzele în formă de evantai, care desenau goluri în umbrele lăsate de soarele la apus. Doamna Wu a ingenuncheat la mormânt și și-a plecat capul la pământ de trei ori, în vreme ce purtătorii palanchinului o priveau de la distanță. Pe urmă femeia s-a așezat pe malul de pământ care înconjura mormântul, a închis ochii și l-a lăsat să i se închege în minte. A venit repede, așa cum obișnuia, cu roba fluturându-i în jurul picioarelor și cu barba răscolită de vânt. Ochii lui erau vii și luminoși.

— Barba aia îți ascundea chipul de mine, a murmurat ea cu un glas pe jumătate jucăuș. Niciodată nu ți-am văzut bărbia și gura.

Dar adevărul e că bărbatul își ascunsese întotdeauna trupul.

Sutana maronie acoperea contururile corpului său masiv, iar pantofii mari și infromi îi ascundeau picioarele.

— Cât de mult râdeau copiii de picioarele tale! a murmurat ea zâmbind.

Într-adevăr, când vizita seara micile orfane – și se străduia să meargă la ele cât mai des –, ele îi povesteau câteodată cât de mari trebuiau să fie tălpile pe care le coseau pentru încălțările lui. Măsurau aerul cu palmele lor micuțe.

— Uite-atât. Uite-atât, îi ziceau ele râzând.

Bătrâna îi croise tălpile și căputele încălțărilor din resturi și cărpe și folosisese toată pânza pe care o avea ca să le acopere.

— Am cusut din greu, îi spusese ea doamnei Wu.

— Dar am ajutat-o toate, îi reamintiseră fetele.

— Au cusut toate, încuviințase bătrâna. Până și cele mai mici au înfipt acul de două ori, în timp ce eu țineam pânza.

Doamna Wu a stat acolo și s-a gândit la André, apoi s-a dus acasă. Își simțea inima plină de recunoștință. Îi fusese dat să cunoască și să iubească o ființă pe de-a-ntregul bună.

A doua zi a venit la ea un meșter care lucra într-o prăvălie din oraș și i-a adus un obiect făcut de mâna lui. Îl pictase pe André pe o bucată mică de alabastru.

Doamna Wu a privit-o, pe jumătate înspăimântată.

— De ce mi-ai adus-o mie?

Nu-i venea să creadă că ar fi fost cineva care să-i știe cele mai ascunse simțăminte. Cu toate astea, era conștientă de înțelepciunea ciudată a neștiutorilor de carte.

— Am făcut-o din bunăvoință pentru străinul acela, i-a răspuns cu nevinovăție meșterul. Odată, când am avut necazuri acasă și mi-am pierdut prăvălia, ne-a adăpostit și ne-a hrănit până am reușit să ne îngrijim singuri. Atunci am făcut portretul ăsta, ca să nu-i uit niciodată chipul. Însă ieri mama copiilor mei mi-a spus: „N-ar fi mai bine să duci asta la templul familiei Wu? Orfanele locuiesc acum acolo și vor putea să-și amintească astfel de tatăl lor”. De asta am adus-o.

Doamnei Wu i-a venit inima la loc. Omul nu adusese darul pentru ea. A pus bucata de alabastru pe masă. Bărbatul făurise un suport de lemn care susținea portretul. Meșterul surprinsese înfățișarea lui André, cu toate că adăugase ceva ce străinul nu avusese: ochii erau o idee mai alungiți, mâinile, puțin cam delicate, iar trupul îi era prea

mlădios. Însă omul din portret era într-adevăr André.

— Cât să-ți dau pentru el? l-a întrebat doamna Wu.

— E un dar. Nu-l pot vinde.

— Atunci o să-l primesc în numele copiilor.

Așa a și făcut, iar omul a plecat. Doamna Wu a ținut portretul la ea toată ziua, iar seara l-a dus la templu. Copiii tocmai mâncau, iar masa era întinsă în fața zeilor care păzeau porțile. Femeia s-a oprit în ușă, admirând scena. Dedesubtul zeilor ardeau lumânări mari de ceară roșie, iar fumul tămâii de pe altar se încolăcea în aer într-un nor înmiresmat. Prin lumina și fumul răspândite printre grinzile acoperișului, zeii masivi din lut pictat priveau copiii așezați la picioarele lor.

Copilele se obișnuiseră cu noul lor cămin. La început se temuseră de zei, însă acum uitaseră de ei. Mâncau și sporovăiau, iar preotul și bătrâna le puneau mâncarea în față. Fetele mai mari le ajutau pe cele mici. Când au văzut-o pe doamna Wu, s-a iscat mare zarvă, iar ea a rămas pe loc, zâmbind și primindu-le salutul. În chip ciudat, deși se ferise adesea de atingerea fiilor ei când aceștia fuseseră copii, ba chiar îi displăcuse să le simtă mâinile pe trupul ei, pe acești copii nu-i îndepărtase niciodată. Nu erau nici ai ei, nici ai lui André, însă el îi alesese. În prezența lor se simțea alături de el. Nu știa dacă avea să mai aducă și alți orfani în casa ei. Poate că da. Sau poate că n-avea s-o facă niciodată.

A ridicat portretul în aer, pentru ca orfanele să-l poată vedea.

— Am adus un dar pentru voi.

I-au făcut loc să treacă printre ele, iar doamna Wu a înaintat și a așezat bucata de alabastru dedesubtul zeilor, în fața uriașei urne de cositor în care ardea tămâia. André le privea de acolo, iar copilele îl priviră și ele. La început au tăcut, pentru că voiau doar să-l vadă. Apoi au început șoaptele, murmurele, suspinele și râsetele:

— O, e tatăl nostru! Ah, el e...

Orfanele stăteau, priveau și tânjeau după el. Doamna Wu le-a spus blând:

— O să stea mereu aici, cu voi, și-o să-l puteți privi în fiecare zi și în fiecare seară, înainte de culcare.

Apoi le-a arătat ce scria pe spatele desenului. Meșterul sculptase în piatră patru cuvinte și pictase liniile cu negru. Cuvintele erau următoarele: „O inimă străină cinstită”.

După aceea a pus portretul la loc și din ziua aceea bucata de alabastru a rămas acolo.

După ce s-a întors în curtea ei, i-a trecut prin minte că n-o văzuse niciodată pe Xiuming la templu. În seara aceea i-a spus lui Ying:

— I-am îngăduit celei de-a doua doamne să locuiască în templu împreună cu copilul ei. Cu toate astea, n-am văzut-o acolo.

Ying i-a răspuns:

— Acolo stă, doar că se duce deseori să stea cu cea de-a doua noră a dumneavoastră. S-au împrietenit și se au ca surorile, fiindcă, de când a venit stricata, a doua doamnă e ca și văduvă. Stăpânul nu-și lasă niciodată pipa pe masa ei.

Doamna Wu n-a răspuns nimic. A tăcut și a rămas pe gânduri, în vreme ce Ying o masa cu ulei parfumat după ce o îmbăiase. Într-o casă mare sufletele care semănau se căutau întotdeauna unul pe altul și se uneau într-o legătură numai a lor. Dacă Xiuming izbutea s-o aline pe Rulan, atunci las' s-o facă. Poate că și Rulan o să înceapă să facă lucruri pentru orfanele din templu, găsindu-și alinare în ele. Fetele acelea trebuiau educate cumva. André ar fi dorit ca ele să știe să scrie și să citească. Apoi mai trebuiau să învețe să coasă și să gătească, ca să se pregătească pentru traiul obișnuit al tuturor bărbaților și femeilor de oriunde din lume. În noaptea aceea doamna Wu a adormit în timp ce făcea planuri pentru fete și se gândea să înființeze sub acoperișul ei o școală pentru ele. Dar nu-i stătea în fire să se grăbească. Orice făcea era plănuit limpede dinainte, așa că a lăsat zilele să treacă.

Capitolul XIV

În anul următor a venit o altă telegramă, de data asta de peste mare, de la Fengmo. Domnul Wu a primit-o și i-a trimis-o doamnei Wu printr-un servitor, fără să vină chiar el la ea. Era o telegramă ciudată. Doamna Wu a citit-o în toate felurile, dar tot n-a priceput-o. Fiul ei își anunța sosirea, atâta tot. Dacă vântul și valurile nu îi zădărniceau călătoria, avea să ajungă acasă cel mai devreme luna asta sau cel mai târziu peste două luni. Dar anii în care trebuia să fie plecat nu se încheiaseră și băiatul nu spunea de ce se întorcea mai devreme.

Cu cât doamna Wu citea mai mult cele câteva cuvinte, cu atât mai tare se neliniștea. Și-ar fi dorit să-l aibă pe André alături, fiindcă pe acest fiu îl împărțise cu el.

— De-ai putea să-l privești de sus și să-mi spui de ce vine acasă

așa, din senin, ori dacă a făcut vreun lucru rău... murmură femeia.

Însă când închidea ochii și-i căuta chipul în întuneric, el doar tăcea grav, iar în mintea ei nu răsuna niciun glas.

Nu voia să discute despre acest fiu nici cu domnul Wu, nici cu Rulan și, cu siguranță, nici cu Xiuming. Cu cât se gândea mai mult la sosirea lui Fengmo, cu atât uimirea și neliniștea ei sporeau. În cele din urmă a început să se teamă foarte tare de întoarcerea fiului ei, bănuind că avea să iște noi necazuri. S-a gândit că dacă era să stea de vorbă cu cineva, acum poate că persoana cea mai potrivită era doamna Kang, mama lui Linyi.

Răceala care domnea între cele două femei încă dura și, dacă ar fi locuit la țară, cărarea dintre casele lor ar fi fost năpădită de buruieni. Când doamna Wu s-a hotărât să-i facă o vizită doamnei Kang, a simțit o șovăială greu de explicat. Și-a cercetat cugetul, vrând să afle ce nu era în regulă. De ce se simțea atât de înstrăinată de prietena ei, a cărei meschinărie nu o condamna? Motivul era deosebirea dintre ele, iar după o perioadă de gândire doamna Wu a descoperit că doamna Kang era diferită de ea prin faptul că-și iubea soțul peste măsură, la fel cum ea îl iubea pe André. Deși aceste două iubiri se deosebeau precum Cerul de pământ, erau totuși de aceeași natură. Și una, și cealaltă știau ce înseamnă să iubești un om care îți e superior. Însă pe doamna Wu o dezgusta faptul că prietena ei își iubea soțul vârstnic și nepăsător mai mult decât pe sine. O iubire consumată atât de vulgar întinează un devotament sublim și măreț. Dar onestitatea o silea pe doamna Wu să recunoască adevărul: doamna Kang avea aceleași sentimente ca ea și diferența dintre cele două iubiri nu era una de intensitate sau de calitate, ci de nivel. Doamna Kang își iubea soțul atât cât putea ea iubi, și nu se rușina de asta.

„Dar bătrânul Kang n-ar trebui să trăiască și să respire sub același Cer cu André”, se gândi revoltată doamna Wu.

La asta se gândea ea într-o dimineată senină, pe când stătea în bibliotecă, iar după ce a cugetat o vreme, a râs ușor de ea însăși. De ce să se supere din pricina dragostei? Aidoma soarelui și ploii, sentimentul ăsta coboară asupra tuturor, fără deosebire: asupra celor bogați și a celor săraci, asupra neștiutorilor și asupra cărturarilor. Cum, asta o înfuriase?

Râsul îi umplea inima. A închis ochii și l-a văzut pe André râzând laolaltă cu ea. I-a privit chipul până când nu l-a mai putut zări. Apoi, curățită și înviorată, a deschis ochii și a trimis-o pe Ying să-i aducă

roba de oraș. Ying a pregătit-o de plecare, a trimis un mesager care să vestească sosirea doamnei Wu, apoi femeia a plecat spre doamna Kang.

Casa Kang era tot așa de dezordonată cum o știa, iar numărul copiilor care se zgâiau la oaspete era mai mare ca oricând. De când doamna Wu intrase ultima oară pe acele porți, toți fiii și toate doamnele din familie zămisliseră unul sau doi copii. Toate odraslele erau la fel de obraznice și de vesele ca întotdeauna. O slujnică voioasă a condus-o în curtea unde stăpâna casei stătea așezată pe un scaun ușurel de răchită, sub o salcie de lângă un mic iaz. Scaunul cedase sub greutatea tot mai mare a doamnei Kang până când împrumutase formele mătăhăloase ale femeii. Se așeza acolo dimineața și, dacă nu ploua, se ridica abia seara.

Împrejurul ei copiii se jucau și sugeau la sânul doicilor, servitoarele coseau ori spălau în iaz legume și orez, nurorile ei cleveveau, femeile din vecini treceau pe acolo să aducă cele mai noi vești, precupeții intrau să-și prezinte marfa, doamne din alte familii alese veneau să joace *mahjong* cât era ziua de lungă. Când a intrat doamna Wu, doamna Kang stătea la locul ei obișnuit, de unde a salutat-o și și-a cerut iertare că nu se ridică să o întâmpine.

— M-am îngurășat așa de mult, încât jur că seara mă simt mai grea decât eram dimineața! a strigat femeia.

Toți cei din curte au răs. Un râset a răzbătut și din casă, semn că domnul Kang o auzise. Însă acesta nu a ieșit. Fiind bărbat, putea doar să se așeze în apropiere și să privească de la oarecare depărtare, prefăcându-se că citește sau doarme.

Doamna Wu și-a dat seama că nu putea să vorbească despre Fengmo și Linyi cu atâta lume de față. Dar s-a așezat fără grabă, cu politețea ei obișnuită, pe un scaun adus de o slujnică. Doamna Kang știa foarte bine că prietena ei venise cu un scop, așa că și-a agitat mâinile rotofeie și le-a strigat tuturor să plece și să le lase singure. După multe țipete, alergătură și buimăceală, timp în care doamna Kang a stat sprijinită cu mâinile pe genunchi, dirijând cu voce tare pe toată lumea, cele două au rămas în sfârșit singure.

Doamna Wu a scos telegrama de la Fengmo și i-a arătat-o. Cealaltă a răs și a dat-o la o parte.

— Am uitat și puținele ideograme pe care le știam, a spus femeia cu veselie. Niciodată nu mi-au folosit și de ce mi-ar folosi acum, Ailien, când ești tu aici?

Felul de a vorbi al doamnei Kang făcea ca orice răceală ce-ar fi

existat între ele să pară un nimic, căci femeia se purta de parcă își văzuse prietena zilnic, chiar și ieri.

Doamna Wu a surâs. Nu era cu puțință să nu-i zâmbească acestei femei, oricât de multă scârbă ar simți față de ea. A citit cu voce tare telegrama lui Fengmo:

— Mă întorc acasă imediat.

— Nu mai spune nimic altceva? a vrut să știe doamna Kang, zgâindu-se la telegramă.

— Nu. Doar atât.

Doamna Wu a împăturit hârtia la loc și a strecurat-o în sân. A ridicat bolul cu ceai așezat pe măsuta din apropiere, dar a observat că vasul era murdar și l-a pus înapoi.

— E limpede că s-a întâmplat ceva. Plănuia să rămână plecat cinci ani.

— E bolnav! a strigat doamna Kang.

— Se poate, dar atunci ne-ar fi anunțat.

— Crezi că a săvârșit vreun păcat? a exclamat din nou cealaltă.

— Nu-mi vine să cred asta.

După îndelunga învățătură primită de la André, nu putea să creadă că Fengmo se făcea vinovat de ceva grav.

— Am venit să-ți vorbesc despre Linyi, a spus ea mai departe. Mă învinuiesc că n-am mai făcut lecții cu ea după moartea profesorului ei.

Când a spus asta, a întors capul într-o parte, știind că prietena ei citea cu mare ușurință dincolo de cuvinte când venea vorba despre legăturile dintre bărbați și femei.

— Pe Linyi n-o supără, a râs doamna Kang. N-a îndrăznit să-ți spună, Ailien, dar ura lecțiile alea și nu-l avea la inimă pe preot. A zis că-i vorbea mereu despre religie.

— Dar nu i-a vorbit niciodată despre religia lui! s-a revoltat doamna Wu. I-am interzis să-i predice lui Fengmo și sunt sigură că nu i-ar fi vorbit lui Linyi despre asta. Știa ce cred.

— Nu vorbea despre zei, a recunoscut doamna Kang, dar îi spunea fără încetare ce sentimente ar trebui să aibă și ce ar trebui să creadă despre soțul ei, despre tine, despre toți cei pe care-i știe și alături de care trăiește.

— Asta nu e religie.

— Chiar și așa, Linyi nu se simțea în largul ei. Mi-a zis că-i venea greu să doarmă și să mănânce.

— Profesorii buni tulbură cugetul, a spus liniștită doamna Wu.

— Dacă Fengmo a ajuns ca preotul ăla străin, n-o să le meargă bine, a comentat cealaltă, căscând.

A privit prin curte, iar doamna Wu a înțeles că voia ceva.

— Ai nevoie de ceva, Meichen? s-a interesat ea politicoasă.

— De obicei pe la ora asta mănânc un castron de orez și fasole înăbușite laolaltă cu supă de pasăre, a spus doamna Kang. Mă simt goală pe dinăuntru.

Cei care fuseseră alungați reveneau în curte rând pe rând. Mai întâi au năvălit copiii, care voiau să se joace, iar în casa doamnei Kang niciunui copil nu i se refuza multă vreme ceea ce dorea. Doicile alergau în urma copiilor, îi luau în brațe, iar atunci când aceștia țipau, doamna Kang striga:

— Ei, fie, lăsați-i în pace!

S-au întors și slujnicele, care au adus terci de ovăz, dar doamna Wu a refuzat să mănânce. Doamna Kang îl sorbea zgomotos, iar după ce sufla în terci ca să-l răcească, le dădea și copiilor să guste.

Doamna Wu s-a ridicat, cu gândul să plece. Și-a spus că, poate, asta avea să fie ultima ei vizită în casa Kang și poate că nu o să-și mai revadă vreodată prietena. Se despărțiseră cu mult timp înainte.

Cu toate astea, ceva tot aflase în urma vizitei și nu-i părea rău că se dusese acolo. André îi spusese lui Linyi ce îndatoriri avea și ea voia să descopere ce anume o învățase preotul.

În așteptarea lui Fengmo, doamna Wu a lăsat deoparte toate celelalte treburi. Școala pentru copiii de la templu trebuia să aștepte. La fel, Rulan și Xiuming. Datoria ei de căpătâi era să o pregătească pe Linyi pentru soțul ei.

Putea s-o facă lesne, dat fiind că avea dreptul de a-și ruga nora să o viziteze. Într-o familie atât de numeroasă precum familia Wu se întâmpla uneori ca doamna Wu să nu schimbe nicio vorbă cu un anumit membru al familiei zile la rând. Așa se întâmplase și cu Linyi. O vedea zilnic la mese, la sărbători și în zilele în care se cinsteau tăblițele mortuare ale strămoșilor, precum și în alte asemenea ocazii. Dar nu avusese vreun motiv să ceară prezența nurorii sale. Până în ziua aceea fata trăise în casă, fusese slujită de servitori, își vizitase sora și pierduse vremea, dacă nu se puneau la socoteală cele câteva îndatoriri pe care doamna Wu i le scrisese pe pergamentul cu rânduiala gospodăriei la începutul anotimpului. Printre îndatoririle lui Linyi se numărau hrănitul peștilor, aranjarea florilor în holul principal, aerisitul hainelor de blană și al robelor de satin ale lui

Fengmo, supravegherea curții unde, în lipsa lui Fengmo, fata trăia laolaltă cu o bătrână pe care o adusese de acasă. Fata se îmbolnăvisese de câteva ori. Meng o îngrijise, îi trimisese vorbă doamnei Wu când fata se însănătoșise și asta era tot ce știa doamna Wu despre ea.

Acum trebuia să afle mai mult. Nu se amăgea spunându-și că o face doar pentru Fengmo. Voia să audă cu urechile ei ce o învățase André pe Linyi. Voia să-i audă cuvintele, ca să-și dea seama cum încolțiseră învățăturile lui în inima tinerei femei.

Așadar, Linyi a venit la ea îmbrăcată frumos, machiată și pudrată. Își încrețise vârfurile părului. Doamna Wu a întâmpinat-o cu zâmbetul ei obișnuit și, cu un gest al mâinii, a poftit-o să se așeze. Înainte de a-i vorbi, a măsurat-o pe tânără din cap până-n picioare. Era foarte drăguță. Fata o știa și nu se temea de privirea soacrei. Doamna Wu a surâs la vederea ochilor ei îndrăzneți și nevinovați. Nu erau nevinovați? Ba da, însă în același timp erau poznași, leneși, nepăsători și veseli.

— Zâmbesc când văd cât de mult se schimbă vremurile, i-a spus doamna Wu. În tinerețe aș fi plâns de ciudă dacă vedeam că vârfurile părului mi se încrețesc. Pe atunci femeile credeau că părul frumos e neted, lung și negru. Dar acum un păr frumos trebuie să fie ondulat, nu? Meng ar trebui să fie bucuroasă. Părul ei se ondulează singur. Și totuși nu cred că Meng e mulțumită de asta.

Linyi a râs, dând la iveală niște dinți mici, albi, și o limbă roșie.

— Cred că Fengmo e deja obișnuit cu părul încrețit, a spus fata răspicat și îndrăzneț. Toate femeile străine au părul ondulat.

— Aha.

Dintr-odată, doamna Wu a devenit serioasă.

— Spune-mi de ce ți-a plăcut dintotdeauna tot ce-i străin.

— Nu-mi place tot ce-i străin, s-a bosumflat fata. Preotul ăla străin, bătrân și păros nu mi-a plăcut niciodată.

— Dar nu era bătrân, a protestat doamna Wu.

— Mie așa mi se părea. Pe deasupra, era și păros. Cât urăsc bărbații păroși!

Doamnei Wu conversația i se păru necuviincioasă. Hotărî să abordeze altfel subiectul.

— Dar te-a educat foarte bine, a sugerat ea. Lucrurile pe care ți le-a zis erau pline de învățăminte bune și te rog să-mi vorbești despre ele, dacă binevoiești.

Rostise ultimele cuvinte pe un asemenea ton, încât Linyi a înțeles că trebuia să se supună, indiferent că binevoia sau nu. S-a încruntat,

sprâncenele ei castanii și lungi au coborât, iar fata și-a încolăcit o șuviță neagră pe deget.

— Nu m-am ostenit să-mi amintesc, dar preotul spunea că Fengmo s-a născut ca să împlinească o sarcină măreață, iar rostul meu e să-l fac cât mai fericit, așa încât să poată munci mai bine.

— Cum anume să-l faci fericit?

— Mi-a spus să găsesc locul de unde izvorăște viața lui Fengmo, a răspuns Linyi fără tragere de inimă. Să curăț șuvoiul vieții lui de bețe, gunoaie și alte lucruri care-i stânjenesc cursul și să fac tot ce-mi stă în putință ca nivelul apei să crească. Preotul mi-a zis că nu trebuie să fiu o piatră aruncată în pâraul limpede, una care-i desparte apele. Nu trebuie să împart în două viața lui Fengmo.

„Da, și-a spus doamna Wu, astea puteau fi cuvintele lui André. Știind că mintea fetei era necoaptă, ar fi folosit cuvinte simple și imagini precum acestea.”

— Spune mai departe, copila mea, a îndemnat-o blând. Sunt cuvinte înțelepte.

Linyi a continuat. A dat drumul șuviței și ochii i s-au îngândurat pe măsură ce vorbea.

— A mai spus că trebuie să citesc cărți despre munca lui Fengmo și să-i pricep gândurile. A spus că dacă nu-l urmez îndeaproape, Fengmo o să fie singur toată viața. A mai zis că Fengmo are nevoie de mine.

Fata a ridicat din nou ochii către chipul soacrei ei.

— Dar nu-s sigură că Fengmo are nevoie de mine.

Doamna Wu s-a uitat în ochii copilăroși ai fetei.

— Îl iubești?

Venită din partea unei soacre către o noră, era o întrebare uimitoare. În afară de doamna Wu, cui altcuiva i-ar mai fi păsat? Ochii lui Linyi s-au umplut de lacrimi.

— L-aș putea iubi dacă m-ar iubi și el pe mine, a șoptit.

— Nu te iubește?

Linyi a clătinat din cap atât de energic, încât lacrimile ei au stropit satinul albastru-deschis al robei.

— Nu, a venit răspunsul șoptit. Fengmo nu mă iubește.

Spunând acestea, și-a cuprins fața în mâini și a izbucnit în plâns. Doamna Wu aștepta. Știa că lacrimile sunt cea mai bună alinare pentru necazurile femeiești. De câte ori nu tânjise după lacrimi și nu putuse plânge!

A așteptat până când suspinele fetei s-au rărit și au încetat, apoi a

zis:

— A, Fengmo nu iubește pe nimeni. Țsta e cusurul lui. Trebuie să-l îndreptăm. O să te ajut, copilă.

Cuvintele fuseseră simple și puține la număr, însă toți cei din casă aveau atât de multă încredere în doamna Wu, încât Linyi și-a coborât mâinile și a zâmbit, cu genele ude.

— Mulțumesc, mamă. Țți mulțumesc din adâncul inimii.

Fengmo a sosit înainte de venirea iernii, în ultima zi călduroasă din toamnă. Recoltele fuseseră strânse și puse la adăpost. Casa Wu, orașul care se sprijinea pe această familie pentru sfaturi și cărmuire, satele în care locuiau cei care lucrau pe moșii, la fel cum trăiseră strămoșii lor, erau rădăcini ale păcii, într-o țară în al cărei răsărit se dezlănțuiseră războiul. În alte părți casele erau nimicite pretutindeni, familiile, alungate și împrăștiate, iar pământurile, pustiite. Însă casa Wu dăinuia în interiorul țării.

Doamna Wu a așteptat venirea fiului ei, iar primele cuvinte pe care Fengmo i le-a adresat au fost despre acea liniște. A privit prin odăile neschimbate de parcă nu i-ar fi venit să creadă.

— Nimic nu s-a schimbat!

— De ce să ne schimbăm? a întrebat doamna Wu.

Și totuși știa că nu era adevărat. În ea se săvârșise o mare schimbare, care se vădea zilnic în vorbele și faptele ei, în felul în care îi îndruma pe cei care veneau la ea în căutare de sfaturi, adăpost și îngrijire. Dar a hotărât să nu pomenească despre asta. În schimb, i-a spus:

— Dar tu, fiule, te-ai schimbat.

Doamna Wu stătea în bibliotecă. Purta roba ei de satin gri-argintiu. Hotărâse să-l primească pe Fengmo acolo, în odaia cea mare în care stătuseră adesea alături de André. Nu o să-i vorbească despre preot, însă amintirea lui avea să glăsuiască de la sine. Așadar, după festivitățile de la poartă, după ce larma și focurile de artificii au încetat, iar mulțimea s-a risipit, seara i-a trimis vorbă lui Fengmo că îl aștepta.

Băiatul s-a așezat fără să aștepte să fie poftit. Își schimbase hainele străine pe care le purtase la sosire, iar în clipa aceea purta o robă. Se descălțase de pantofii străini și îi încălțase pe cei din catifea neagră. Nimeni nu-i spusese despre Tsemo, căci aduce ghinion să-i vorbești despre morți celui care abia a sosit. Însă Fengmo a adus chiar el vorba despre fratele lui.

— Fratele meu mai mare îmi lipsește.

Doamna Wu și-a șters delicat ochii. Cât timp Tsemo trăise, nu îi dusesese lipsa, dar acum îi era foarte dor de fiul ei și se gândea adesea la el. Știa că nu îi era dor de ceea ce știa, ci de ceea ce nu cunoscuse. Își reproșa foarte mult faptul că unul din fiii ei crescuse în acea casă, iar ea nu îl descoperise. Îl cunoscuse doar drept fiu, care îi aparținea doar pentru că se născuse din ea și nu deoarece ea i-ar fi cunoscut ființa lăuntrică.

„Nu am știut cu ce daruri a fost înzestrat, iar acum nu o voi afla niciodată”, se gândea ea adesea.

— Ce mai face a doua mea cumnată? a vrut să știe Fengmo.

— Rulan e tăcută. Când o să am timp, o să mă gândesc cum să-și ducă viața mai departe. E prea tânără ca să trăiască asemenea unei călugărițe.

— Firește că n-o să se mai mărite, nu?

— Dacă o să vrea, o s-o ajut, a spus doamna Wu.

Fengmo rămase foarte uimit. Nu-și închipuise niciodată că mama lui ar fi pus o femeie mai presus de familia ei. Observându-i uluirea, doamna Wu a explicat cu blândețe:

— Pe măsură ce-am îmbătrânit, am învățat multe lucruri. Dacă izvoarele lăuntrice sunt tulburi, atunci viața nu e bună. Și am mai învățat că orice suflet are dreptul să fie fericit.

— Asta zicea fratele André, a spus deodată Fengmo.

Vorbele lui i-au făcut pe mamă și fiu să se simtă reuniți, de parcă o forță sau o prezență nevăzută i-ar fi apropiat.

— Mamă, ți-aduci aminte de fratele André?

Doamna Wu șovăia. Cât de mult să dezvăluie? Vechea ei prudență i-a încolțit iarăși în suflet. Nu, tăcerea dintre generații nu trebuia curmată întru totul. Însăși viața crease deosebirea asta care despărțea generațiile, iar timpul lăsase un văl între ele. Nu era menirea ei să schimbe cele veșnice. Ea și André se aflau de o parte a vălului, iar Fengmo, de cealaltă.

— Mi-aduc aminte, a fost tot ce a spus.

Dar chiar dacă Fengmo se simțea despărțit de ea, n-o arăta.

— Mamă, m-a schimbat mult, i-a mărturisit el cu o voce scăzută și a aruncat o privire către scaunul lui André. M-a făcut să înțeleg ce e adevărata fericire. Mi-a arătat propriul meu suflet. De asta m-am întors acasă.

Femeia nu scoase nicio vorbă. Simțise un tremur în vocea fiului său și știa că până și un răspuns din partea ei ar fi fost prea mult

pentru tânăr. A surâs drăgălaș, la fel ca întotdeauna, și-a împreunat mâinile în poală și a așteptat, iar dorința ei de-a asculta îl stârni pe Fengmo să vorbească.

— Nimeni n-o să priceapă de ce m-am întors așa, din senin, a spus el. Or să mă-ntrebe, dar n-o să le pot răspunde. Nu știu cum să le spun. Dar ție, mamă, o să-ți spun. Tu l-ai adus pe fratele André în casa noastră.

Doamna Wu era atât de sigură că André era prezent – deși poate că prezența lui era doar în amintirea ei –, încât nu îndrăznea să vorbească. André nu era de față pentru că își amintea de el, ci pentru că îl iubea.

— Mamă!

Fengmo a strigat-o, a ridicat capul și s-a silit să vorbească iute, să spună dintr-odată ce avea de zis.

— M-am întors pentru că iubeam o femeie străină de acolo. Și ea mă iubea. Ne-am despărțit.

Dacă doamna Wu nu s-ar fi schimbat, ar fi strigat de indignare. Dar acum, a spus cu blândețe:

— Ce trist, fiule!

Da, cunoștea prea bine acea întristare.

— Înțelegi! a exclamat Fengmo cu uimirea pe care tinerețea o simte dinaintea vârstei târzii.

Tânărul crescuse foarte mult. Se înălțase mulți centimetri. În clipa asta doamna Wu a băgat de seamă că era subțire și drept, asemenea Bătrânului stăpân. De fapt a observat ceva ce nu mai văzuse înainte: Fengmo nu semăna nicidecum cu tatăl său, ci cu bunicul. Trăsăturile lui aveau aceeași severitate și aceeași gravitate îi strălucea în priviri. Era chipeș, dar serios. Nu avea nimic din frumusețea blajină a lui Liangmo sau din cea îndrăzneată a lui Tsemo. Fengmo arăta ca un tânăr cărturar.

— Pe măsură ce îmbătrânesc, învăț, a spus doamna Wu.

— Ah, mamă! a oftat Fengmo. Mă întrebam dacă mă va înțelege cineva din casa asta.

Știa că putea avea încredere în ea, așa că a început să-i povestească:

— Era studentă, la fel ca mine. Acolo bărbații și femeile învață împreună. Era plină de uimire și curiozitate. Ea m-a abordat, dar nu cu îndrăzneală, ci pentru că – spunea ea – nu mai întâlnise pe nimeni ca mine. Mi-a pus sute de întrebări despre noi, despre țara și casa noastră, și m-am trezit că-i povestesc totul, chiar și despre mine. Mi-

a vorbit despre viața ei. Ne-am cunoscut atât de bine și de repede!

— Iar în cele din urmă a trebuit să-i spui despre Linyi, a adăugat cu blândețe doamna Wu.

O umbră s-a lăsat între tânăr și soare. Umerii i s-au încovoiat și el și-a ferit chipul.

— A trebuit să-i spun și pe urmă am fost nevoit să vin acasă.

— Ai vrut să pui marea între voi, a spus doamna Wu cu o voce egală.

— Să pun totul între noi.

Doamna Wu stătea neclintită și calmă, după cum îi era obiceiul. André hrănise sufletul fiului ei și îl făcuse nespus de doritor să facă bine. Tânjea după el, își dorea din răspuțeri ca băiatul să fie fericit, însă Fengmo nu era ca alți bărbați. Nu își putea găsi fericirea nici în femei, nici în propriul trup. Fusesse neștiutoare când îi ceruse ajutorul lui André. Se gândise doar la următorul pas. Femeia atinsese o încuietorie, răsucise o cheie pe jumătate, dar sub atingerea ei se deschisese o poartă largă, iar fiul ei pășise prin ea într-o lume nouă.

Se întorsese acasă? Încuiase poarta în urma lui, răsucise înapoi cheia și ferecase iarăși încuietoria?

— Și acum, fiule, ce ai de gând să faci?

— Am venit acasă. N-o să mă mai întorc acolo. Cumva, o să-mi clădesc viața aici.

Au rămas amândoi tăcuți. Era tăcerea a doi oameni care se înțelegeau unul pe altul.

— Fiule, trebuie s-o ajuți pe Linyi.

— Știu. M-am gândit îndelung la ea. Îi datorez foarte multe.

— Găsește o cale să simți că ai nevoie de ea. Oricât de mic ar fi lucrul pe care-l ai de făcut, cere-i să te ajute. Spune-i să se îngrijească de lucrurile tale, să-ți pună în ordine cărțile, să-ți aducă ceaiul. Să nu faci cu mâna ta nimic din ceea ce poate face ea, ca să aibă o ocupație și să uite de celelalte lucruri.

— Așa o să fac, a făgăduit el.

Au rămas unul lângă altul și ar mai fi stat așa multă vreme, într-atât de mare era alinarea pe care și-o aduceau mama și fiul. Dar chiar atunci a venit Xiuming și i-a cerut soacrei sale un lucru la care se gândea de mult.

În ultimele luni, cât locuise cu Rulan, Xiuming ascultase vorbele îndurerate ale văduvei despre iubirea pentru soțul ei mort. Cu cât o asculta mai mult pe Rulan, cu atât se gândea mai tare la Fengmo și cu atât mai convinsă era că trebuie să părăsească această casă și să

plece împreună cu copilul ei. Dar încotro să o apuce?

Într-o noapte, când Rulan nu putea dormi, iar cele două tinere discutaseră îndelung despre tainele inimii femeiești, Xiuming și-a încălcat legământul de tăcere și a vorbit despre ce simțea pentru Fengmo.

— Sunt rea, îi spusese lui Rulan. Îmi îngădui să mă gândesc la el.

Rulan o ascultase cu o atenție aprinsă. Și-a dat la o parte părul de pe umeri.

— Ah, cât aș vrea ca noi două să putem pleca din casa asta! Stăm închise în spatele zidurilor ăstora! Cei din casă se pândesc unii pe alții. Iubim când n-ar trebui să iubim și urâm când n-ar trebui să urâm. Iubim și urâm prea aproape unii de alții.

— Dar nu suntem în siguranță între zidurile astea? a întrebat Xiuming.

Se simțea puțin sfioasă în fața lui Rulan, căreia îi admira îndrăzneala și de care, în același timp, se temea.

— Nu suntem în siguranță unii față de alții, îi explicase Rulan.

În clipa aceea avuseseră același gând. Se priviseră în ochi.

— De ce să mai rămânem? întrebasese Rulan.

— Cum să-ndrăznim să plecăm? întrebasese Xiuming.

Și începuseră să pună la cale un plan. Mai întâi Xiuming avea să ceară voie să locuiască în satul de origine al familiei. Nu se putea întoarce în satul ei, fiindcă asta ar fi dat de înțeles că familia Wu o alungase, iar doamna Wu n-ar fi îngăduit niciodată așa ceva. În schimb, avea de gând să ceară să se mute într-un sat al familiei Wu, iar dacă stăpâna familiei ar fi descurajat-o, spunându-i că o tânără nu poate locui singură într-un sat plin de țărani, fata avea să ceară s-o ia cu ea și pe Rulan. Iar când ar fi venit clipa ca Rulan să spună și ea ce voia, ea avea să anunțe că dorea să întemeieze o școală pentru copiii din sat, ca să facă o faptă bună în văduvia ei. Toată lumea știa că văduvele trebuie să facă fapte bune. Cele două tinere au hotărât asta după multe discuții, căci Rulan voia să meargă de îndată la doamna Wu și să-i vorbească, însă Xiuming i-a atras atenția că ar fi fost o lipsă de politețe. Dacă ideea nu ar fi fost pe placul doamnei Wu, cum să o pună în situația neplăcută de a-și refuza nora? Mai bine mergea Xiuming să îndure brutalitatea unui posibil refuz și așa nu s-ar fi iscat niciun fel de neînțelegeri între doamna Wu și nora ei.

Rulan se împotrivise, strigând că era o idee învechită, dar Xiuming susținuse că era doar o dovadă de bun-simț, așa că cele două se

puseseră până la urmă de acord.

Xiuming știa foarte bine că Fengmo era acolo, dar hotărâse în sinea ei să discute cu doamna Wu în prezența lui. Avea să-l salute doar, de față cu soacra ei, și n-o să-i mai adreseze niciodată vreun alt cuvânt. Și-a îmbrăcat copila într-o rochiță roșie curată, a spălat-o pe față și pe mâini, i-a desenat un punct roșu între sprâncene, i-a împletit părul și i-a legat codițele cu sfoară roșie. S-a ivit neanunțată dinaintea doamnei Wu, împreună cu fetița rotofeie și drăgălașă.

Doamna Wu și-a îndreptat privirea către ușă și a zărit-o pe Xiuming. Era după-amiază târziu. Fengmo tocmai ce sosise în acea dimineață. Soarele nu mai strălucea peste curte, însă acolo plutea o lumină blândă, ce le scălda pe Xiuming și pe copila pe care și-o ținea în brațe. Femeia părea aproape frumoasă, iar doamna Wu a observat cu groază lucrul ăsta. Iubirea tinerei, deși tănuită și neîmpărtășită, o făcea să pară blândă și plină de viață. Doamna Wu i-a aruncat o privire grăbită fiului ei, ca să-și dea seama ce vede bărbatul. Dar Fengmo nu vedea nimic. Xiuming l-a salutat cu mare grijă pe Fengmo.

— Ah, al treilea tânăr stăpân s-a întors.

— Da, da, i-a răspuns la fel de simplu Fengmo. Vă simțiți bine?

— Sunt bine.

Xiuming l-a mai privit o dată, apoi nu s-a mai uitat la el. În schimb, i s-a adresat doamnei Wu:

— Doamnă, vă pot cere o favoare fără să mă credeți necioplită fiindcă vă tulbur?

Doamna Wu știa că Xiuming trebuie să fi avut un motiv anume pentru vizita asta, așa că a înclinat capul.

— Așază-te și lasă copila asta grea să se țină singură pe picioare.

Roșind până în vârful urechilor, Xiuming s-a supus. A cerut favoarea, iar doamna Wu a ascultat-o.

— Foarte bine, foarte bine, a încuviințat ea.

A înțeles pe loc intenția fetei și de ce venise la ea tocmai acum. Xiuming îi dădea de înțeles limpede că, de vreme ce Fengmo se întorsese, ea dorea să se retragă din casă. Nu voia să strice cu nimic rânduiala familiei. Doamna Wu era recunoscătoare pentru bunătatea lui Xiuming.

După ce doamna Wu și-a dat încuviințarea, Xiuming a cerut același lucru și pentru Rulan.

— Dat fiind că doliul familiei s-a sfârșit, dar doliul ei nu se va sfârși niciodată, dorește să-și ușureze suferința făcând fapte bune, a

spus Xiuming. Rulan vrea să facă o școală pentru copiii țăranilor.

Fengmo, care își pironise ochii în pământ, a ridicat capul uluit și a exclamat:

— De asta m-am întors eu acasă!

În clipa aceea s-a iscat un val de stânjeneală. Xiuming era buimăcită, iar doamna Wu a rămas înmărmurită.

— Fiule, nu mi-ai spus nimic despre asta, a strigat ea cu asprime în glas.

— N-am ajuns până acolo. După toate cele întâmplate, a trebuit să mă gândesc o vreme ce muncă pot face.

Doamna Wu a ridicat o mână îngustă.

— Așteaptă, i-a poruncit ea lui Fengmo, după care s-a întors spre Xiuming. Mai ai vreo altă rugămintă? a întrebat cu blândețe.

— Nu.

— Atunci tu și Rulan puteți pleca. Peste câteva zile o să chem vechilul și-o să-i dau poruncă să caute case potrivite pentru voi și pentru școală, iar după aceea veți putea pleca oricând doriți. Dar o să vă trebuiască mobilă de un anumit fel, nu din cea care se găsește de obicei în casele țăranilor, precum și alte lucruri. Hotărâți voi toate câte vă sunt de trebuință și o s-o trimit pe Ying să le pregătească. O să aveți nevoie de două slujnice și de un bucătar. Bucătarul-șef vă poate trimite unul din ajutoarele lui.

Fengmo a intervenit iar:

— Dacă pleacă în sat, nu e bine să trăiască mult mai confortabil decât ceilalți, fiindcă astfel or să se simtă singure.

Xiuming i-a aruncat o privire scurtă, dar nu a scos nicio vorbă. Cum de știa asta el, care toată viața trăise într-o casă bogată? De unde știa ce simt oamenii de rând? Apoi a înlăturat acest gând. Nu se cădea să pună vreo întrebare despre Fengmo.

S-a ridicat, a luat copila în brațe și i-a mulțumit doamnei Wu, apoi a plecat. Rulan o aștepta. Îndată ce a auzit că li s-a dat voie să plece, a început să facă planuri pentru noua lor viață, năpădită de o mare bucurie, pe care ieri nici nu o visa.

După plecarea lui Xiuming, doamna Wu i s-a adresat fiului ei.

— Spune-mi ce ai de gând să faci, i-a poruncit ea.

Tânărul s-a ridicat agitat, s-a dus până la ușa deschisă și a rămas acolo, cu privirea ațintită afară. Spațiul îngrădit de ziduri era învăluit cu totul de liniștea înserării. Anotimpurile se perindau chiar și în curtea aceea, la fel ca peste tot în lume.

— Simt nevoia să mă dedic, a spus el. Asta am învățat de la fratele

André. Dacă nu mă dedic unei trebi anume, trebuie să mă dedic alteia. După ce am plecat de aici, am încercat să trăiesc ca un om credincios. Mamă, religia nu-i de mine. Nu sunt preot. André m-a învățat lucruri care-i folosesc unui bărbat, însă nu mai mult de-atât.

— Asta e bine, fiule.

Fengmo s-a așezat la loc.

— Mi-am descoperit menirea din întâmplare, a continuat el.

A scos din buzunar niște tutun străin și o pipă străină, scurtă, pe care a umplut-o și a început să fumeze. Doamna Wu nu mai văzuse asemenea obiecte, dar nu și-a îngăduit să-l întrerupă doar fiindcă era ea curioasă.

— În orașul în care trăiam locuia un om de aceeași rasă ca a noastră, care spăla rufe. O dată la câteva zile îmi duceam rufele acolo.

Doamna Wu păru uimită.

— Spăla hainele altora?

— Spăla hainele multora. Era meseria lui.

— Vrei să spui că spăla până și hainele străinilor? a întrebat revoltată doamna Wu.

Fengmo a râs.

— Cineva trebuie să spele hainele.

Însă mama lui nu a râs.

— Dar e limpede că poporul nostru nu trebuie să spele hainele murdare ale străinilor.

Era nemulțumită și uitase ce voia să-i spună Fengmo.

Tânărul a încercat s-o îmbuneze:

— Haide, haide... Ei bine, omul ăsta nu era din provincia noastră, ci de undeva din sud. Într-o zi, când am mers la el să-mi iau hainele...

— Te duceai singur după haine! a repetat doamna Wu. Dar nu aveai niciun servitor?

— Nu, mamă, acolo nimeni n-are servitori.

Doamna Wu și-a înfrânat din nou curiozitatea.

— Văd că țara asta e foarte ciudată și vreau să-mi povestești mai multe despre ea. Spune mai departe, fiule, l-a îndemnat ea.

— M-am dus să-mi iau hainele de la el, iar omul a adus cu sine o scrisoare primită de acasă. Mamă, plecase de acasă de douăzeci de ani și nu putea citi scrisorile pe care le primea. Nici să scrie nu putea. Așa că eu îi citeam și îi scriam scrisorile. Mi-a spus că în satul lui nimeni nu știe să scrie și să citească, așa că oamenii erau nevoiți

să se ducă în oraș și să caute vreun cărturar pentru asta. N-am înțeles cât de jalnică e neștiința de carte până când l-am întâlnit pe el. Era un om bun, mamă. Isteț, nu neghiob. „De-aș putea scrie și citi singur!” obișnuia el să-mi spună. „Dar așa parc-aș fi orb.” M-am întors în odaia mea și, uitându-mă pe fereastră, am văzut clădirile mărețe ale facultății și mii de studenți care veneau și plecau și învățau multe lucruri, în timp ce bietul bătrân nu putea să-și citească nici măcar scrisoarea primită de acasă. Pe urmă mi-am amintit că în satele noastre e la fel. Țăranii care trăiesc pe pământul nostru nu știu niciunul de carte.

— De ce-ar avea nevoie să știe carte? a întrebat mama lui. Ei nu vin și nici nu pleacă. Nu fac decât să cultive pământul.

— Dar, mamă, a învăța să citești e ca și cum ai aprinde o lampă în minte, ca și cum ai elibera un suflet întemnițat, ca și cum ai deschide o poartă către lumea largă!

Vorbele astea se strecurau în auzul doamnei Wu și îi îndurerau inima.

— A, sunt vorbele profesorului tău.

— Nu le-am uitat.

După ceea ce auzise, cum să-i interzică să facă ce voia? Cum să-i spună de ce nu voia ca el să locuiască în altă parte?

— Rulan e tocmai omul potrivit. Ea poate să mă ajute, a spus el cu vioiciune. Nu m-am gândit la ea mai înainte de asta. O să mă ajute și Linyi și așa o să uităm de noi.

Se ridică iarăși în picioare.

— Știi, mamă, dacă izbândesc aici, în sat, știința de carte s-ar putea răspândi pretutindeni. Ce minunat ar fi...

Chipul lui tânăr s-a însuflețit de o lumină asemănătoare cu aceea care arsesese întotdeauna în ochii lui André. Doamna Wu nu voia să o stingă.

— Fiule, fă ce crezi tu că-i mai bine, i-a răspuns ea.

Doamna Wu a rămas trează în patul ei până târziu, așa cum obișnuia să facă foarte des. Lucrul ăsta nici n-o deranja, nici n-o îngrijora. Tinerii au nevoie de odihnă, pentru că trebuie să muncească și au o viață lungă în față. Dar bătrânii nu au nevoie de somn. Știind că odihna veșnică e aproape, trupul poate rămâne trează cât dorește.

În timp ce stătea trează, i se părea că toată casa e plină de viață, altfel decât în timpul zilei. Cutreiera cu mintea prin numeroasele curți. În curțile îndepărtate, aflate mai spre marginea zidurilor,

locuiau verișorii vârstnici, precum și cei de-al doilea și al treilea grad, care nu veniseră acolo cu gândul să rămână, ci pentru că nu aveau alt adăpost, iar casa asta mare îi putea găzdui o vreme. Și-a ferit iute ochii când a ajuns la curțile în care trăiau Floare de Iasomie și domnul Wu. Știa ce fel de viață se ducea acolo. Nu o judeca – pur și simplu era ostentată de așa ceva. Trupul bărbatului vârstnic trăia în continuare, hrănit și satisfăcut, iar fata se îngrășa, se lenevise și era gata să doarmă la orice oră din zi sau din noapte. Floare de Iasomie nu isca necazuri în curți. Era stearpă, nu zămislise niciun copil, iar doamna Wu era mulțumită. Sângele fetei era străin și era mai bine că nu îl trecuse vreunei odrasle. Își făcea datoria față de domnul Wu. În anii de dinainte femeia avusese parte de destule plăceri, așa că acum era gata să-i facă pe plac bătrânului, care îi dăruia bijuterii, mătasuri și felurite delicatese, se amuza de ea și o dezmierda. Toată viața Floare de Iasomie fusese un suflet de pripas aflat la mila sorții. Acum era fericită știind că stă la adăpostul acestor ziduri înalte, unde vitregiile lumii n-o mai puteau atinge. Chiar dacă bătrânul murea, locul ei în casă era asigurat. Nu mai avea de ce se teme pentru tot restul vieții.

În ceea ce îl privea pe domnul Wu, tânăra lui concubină sfârșea ceea ce mama lui începuse în tinerețe. Toate pornirile pe care doamna Wu le sădise în el se stinseseră, asemenea unei lămpi fără ulei. Devenise libidinos și gras, căci mânca și bea prea mult, mereu alături de Floare de Iasomie. Nu se mai ducea la casele florilor, pentru că fata se folosea cu el de tot ce învățase. Nici măcar nu mai simțea nevoia să stea împreună cu vechii săi prieteni. Mergea rareori în ceainării ca să mai afle vești și să discute ultimele bârfe.

Concubina îi aducea toate veștile și bârfele, pe care ea le afla de la servitori. Acolo, în curtea unde trăiau atât de apropiați, încât aproape că locuiau singuri, erau deșucheți, veseli, beți și fericți, ca două bucăți de carne și oase. Și le plăcea să trăiască așa. În propria lui casă, numele domnului Wu era rostit rareori. Servitorii și-l șopteau unul altuia, spunând lucruri răutăcioase, dar asta era tot.

Cu mintea ei pătrunzătoare, doamna Wu cunoștea toate aceste lucruri și nu se mai ducea în curtea care altădată fusese căminul ei. Și nici Floare de Iasomie nu venise la ea măcar o dată. Cele două femei trăiau departe una de alta, la fel ca în ziua când concubina venise pentru prima oară în casă.

Cugetând la toate astea, doamna Wu stătea trează între așternuturile ei de mătase și se întreba dacă dăduse greș în căsnicie.

Oare putuse să facă ceva, dar nu făcuse? L-a întrebat pe André, însă de data asta în amintirea ei nu a răsunat niciun răspuns. În schimb, a zărit profilându-se pe catifeaua neagră a amintirii fața Bătrânului Stăpân. Îl văzu limpede așa cum fusese întotdeauna – nici mai tânăr, nici mai bătrân. Chipul lui fusese întotdeauna supt, cu pielea aurie bine întinsă pe oasele de dedesubt. Probabil că și acum, când zăcea în mormânt, craniul bătrânului era splendid, cu trăsăturile curățite și lustruite de trecerea timpului.

„Mă tem că n-am făcut o treabă prea bună cu fiul tău, tată”, a spus femeia cu tristețe în sinea ei.

În vreme ce-i privea chipul bătrân și bun, simțea că dacă nu s-ar fi despărțit de domnul Wu când împlinise patruzeci de ani, poate că bărbatul ei nu ar fi decăzut atât de mult. Dar Bătrânul stăpân i-a vorbit dintr-o amintire din tinerețe.

Își amintea bine ziua aceea. El o chemase, ea îl găsisese cu degetul într-o carte și citiseră împreună. Când fata intrase, bătrânul îi arătase câteva rânduri și citise cu voce tare:

— „E primejdios să înalți un suflet dincolo de nivelul lui. Asemenea pâraielor, sufletele au un loc de unde izvorăsc, iar a le forța e împotriva firii, așadar, e primejdios. Când sufletul e silit la ceva, el caută să ajungă iar la nivelul lui și se risipește, sfâșiat între nivelele superioare și cele inferioare, iar acest lucru e, de asemenea, primejdios. Adevărata înțelepciune înseamnă să cumpănești sufletele, să le cântărești și să le lași să trăiască la locul lor.”

Privirea Bătrânului stăpân și privirea fetei se întâlniseră atunci precum se întâlneau și în clipa aceea.

„Dacă nu m-aș fi despărțit de el...” a cugetat doamna Wu, dar nu a putut să-și închipuie ce s-ar fi întâmplat. Ce se făcuse nu mai putea fi desfăcut. Multă vreme ființa ei purtase jugul datoriei. Cât de mulți ani așteptase sufletul ei, evoluând încet – ce-i drept, evoluase prin îndeplinirea datoriei –, simțind cum lanțurile se strâng împrejurul lui și vrând să se elibereze!

Era ciudat că în toiul nopții, în timp ce casa era cufundată în tăcere, ea se gândea acum cu oarecare neliniște la Liangmo, fiul ei cel mare. De ce să se îngrijeze pentru el, cel care, dintre toți fiii ei, era cel mai mulțumit? Trebuia să-l descopere și pe el când va avea timp.

Nu s-a oprit în curtea lui Fengmo. Fengmo era bărbat. Se disciplinase de unul singur, așa cum numai un bărbat adevărat o poate face. Nu se lepădase de sufletul lui. Alinată de gândul acesta, mintea ei pluti încet spre somn, ca o barcă goală pe marea luminată

de lună.

— Și acum cărțile mele englezești! a poruncit Fengmo.

Linyi a dat fuga să le scoată din cutie. A adus două brațe pline.

— Cât de multe sunt!

— Astea sunt doar cele mai bune, a spus nepăsător Fengmo. Trebuie să mai vină și alte cutii.

A îngenuncheat lângă rafturile sprijinite de perete și a aranjat cărțile pe rând, așa cum i le adusese ea. Pe dinafară era liniștit și surădea mereu, dar în sinea lui era foarte tulburat și suferea. În momentul acesta simțea că nu avea să mai doarmă vreodată și era nerăbdător să termine de aranjat, să-și pună lucrurile la locul lor și să ascundă valizele, pe care nu voia să le mai folosească.

— Chiar trebuie să aranjezi totul în seara asta? l-a întrebat Linyi.

— Da. Vreau să simt că m-am întors de-a binelea acasă.

Tânăra se bucura că aude asemenea cuvinte și era prea tânără ca să se gândească de ce Fengmo le spusese fără s-o privească. Adevărul era că, atunci când rostise aceste vorbe, Fengmo văzuse dinaintea ochilor altă față decât pe a lui Linyi. Era chipul lui Margaret cea cu ochi albaștri, păr castaniu și pielea atât de albă și de moale, încât nu o să uite niciodată atingerea ei. Avea să regrete vreodată ce făcuse în ziua aceea în pădurea de dincolo de mare? Îndată ce o luase în brațe, se silise să-i dea drumul.

— Nu pot s-o fac, îi mărturisise el fetei.

Margaret nu spusese nimic. Îl privise fix cu ochii ei albaștri. Ochii albaștri au ceva ciudat și minunat. Nu puteau tăinui ce se află în dosul lor. Ochii negri erau ca niște draperii trase, dar ochii albaștri erau niște ferestre deschise.

— Sunt căsătorit, îi spusese el de-a dreptul. Soția mea mă așteaptă acasă.

Margaret știa câte ceva despre căsătoriile chinezești.

— Tu ai ales-o, ori căsătoria ta a fost aranjată de familie?

Îi trebuise mult timp ca să-i răspundă. Se așezaseră sub un pin. El își cuprinsese genunchii cu brațele și își plecase fruntea pe genunchii îndoiți. Se gândise la adevăr, îl căutase. Ar fi fost ușor și parțial adevărat să spună că nu el o alesese. Dar când se pregătise să spună asta, îi apăruse în minte fratele André.

„Minciuna e un păcat”, îl învățase preotul. „Dar nu atât un păcat față de Dumnezeu, cât față de tine însuși. Tot ce se construiește pe minciuni se năruiește. Minciuna îl amăgește mai cu seamă pe cel

care o spune.”

Nu îndrăznise să o mintă, de teamă că într-o bună zi iubirea lor avea să se năruie, îngropată în reproșuri.

— N-am fost silit să mă însor, îi spusese el. Să spunem că... am ales.

După asta fata rămăsese nemișcată și-i ascultase explicațiile despre înțelesul pe care îl avea căsătoria în familia lui.

— Pentru noi căsătoria nu e o datorie față de iubire sau față de propria persoană, ci față de locul pe care îl ocupăm în șirul vârstelor. Știu că mama nu l-a iubit niciodată pe tata, dar și-a făcut datoria față de familie. A fost o mamă și o soție bună. Dar când a împlinit patruzeci de ani, a hotărât să nu mai fie soție și a ales o altă femeie pentru tata. Lucrul ăsta ne-a făcut să suferim și totuși am înțeles că e drept așa. Acum ea e liberă să-și caute fericirea, chiar dacă locuiește în aceeași casă, iar noi toți o susținem și o cinstim. Și eu am o datorie față de familie.

Înțelesese că, într-un fel ciudat și străin, rănea sufletul lui Margaret.

— Eu vreau să mă căsătoresc din dragoste, îi spusese ea.

Dacă n-ar fi avut pe umeri povara lui Linyi și a tuturor șirurilor de strămoși din familia Wu și a tuturor șirurilor de urmași, i-ar fi spus: „Hai să ne căsătorim. O s-o alung pe Linyi”. Dar nu era liber. Măinile strămoșilor îl țineau strâns, iar mâinile fiilor și nepoților încă nenăscuți îl chemau. Îi datora fetei adevărul.

— Mă cunosc, spusese el mai departe.

Își ridicase ochii nu către ea, ci către peisajul din fața lor: râul, navele, portul de acolo, podul lung care unea malurile.

— Știu că am fost zămislit nu doar de Cer, ci și de o familie ale cărei origini au trecut în legendă, și nu pot trăi doar pentru mine. Trupul mi-a fost dat, însă nu-mi aparține. Într-adevăr, ceva din mine e doar al meu, iar acel ceva – numește-l suflet dacă vrei – îmi aparține și ți-l pot dărui, pentru că te iubesc. Dar dacă ți-aș dărui trupul meu, care nu-mi aparține, ar însemna să le răpesc generațiilor familiei ceea ce li se cuvine.

— Te înșeli! Te înșeli! îi strigase ea. Dragostea și căsătoria pot fi același lucru.

— Da, câteodată, fusese el de acord, dar numai cu ajutorul Cerului. Uneori chiar și printre cei de același neam cu mine bărbatul care ridică în noaptea nunții vâlul miresei sale necunoscute zărește dinaintea lui pe singura femeie pe care el însuși ar fi ales-o dacă ar fi

avut libertatea de-a alege. Dar asta e o întâmplare hărăzită de Cer.

— În țara asta ne căsătorim mereu din dragoste, stăruise ea mândră.

Fengmo începuse să simtă că se îndepărtau unul de celălalt.

— Nu, nu-i adevărat, îi răspunsese el.

Chiar dacă adevărul i-ar fi ucis pe amândoi, tot trebuia să i-l spună.

— La fel ca noi, și voi vă căsătoriți pentru a vă duce mai departe stirpea, dar vă amăgiți singuri și numiți treaba asta „dragoste”. Aveți pretenția că vă simțiți împliniți, chiar dacă vă amăgiți. Venerați ideea de dragoste. Și totuși noi suntem cei sinceri. Noi credem că toată lumea trebuie să se căsătorească – bărbați și femei deopotrivă. E datoria pe care o avem cu toții față de fire. Dacă apare și iubirea, atunci ea e un dar al Cerului. Însă dragostea nu e absolut necesară vieții.

— Pentru mine este, îi zisese fata cu un glas scăzut.

El vorbise în continuare, fără să-i răspundă la asta.

— Trebuie să te simți mulțumit, dar mulțumirea vine atunci când ți-ai făcut datoria, atunci când așteptările celorlalți au fost împlinite. Nu așteptările fiecăruia legate de iubire, ci ale familiei și ale copiilor, ale neamului și ale locului pe care fiecare îl are în generația sa.

Vorbise din străfundul ființei sale și, pe măsură ce vorbea, simțea că fratele André îl aproba. Știa că îl aproba nu pentru ceea ce spunea, ci pentru că vorbele veneau din adevărul profund al propriei ființe.

Cât de lungă fusese tăcerea care se lăsase între ei! Fengmo nu o tulburase. O lăsase să se întindă și să se umfle, până când ajunsese tot atât de întinsă și de adâncă precum un ocean.

Margaret curmase tăcerea întinzându-i o mână.

— Așadar, ne luăm rămas-bun, nu?

Fengmo îi luase mâna în a lui și o ținuse așa îndelung, acoperind-o cu cealaltă mână.

— Ne luăm rămas-bun, încuviințase el, apoi îi dăduse drumul.

Ultima carte a fost pusă la locul ei și ultima haină a fost împăturită. Tânărul a luat valizele și le-a dus în coridor, unde a doua zi dimineăta avea să le găsească un servitor. Apoi s-a întors în dormitorul lor. Linyi rămăsese în mijlocul încăperii și aștepta nesigură. Fără să șovăie, Fengmo s-a apropiat de ea și a prins-o de umeri.

— O să mă ajuți, i-a zis el. Am o treabă de îndeplinit aici, pe

pământ, și am nevoie de tine. Nu-mi pot înfăptui lucrarea de unul singur. Trebuie să-mi promiți c-o să mă ajuți cu toată ființa ta.

Înverșunarea din ochii lui aproape că o speria pe fată. Însă îi plăcea spaima aceea. Voia să se teamă de el. Avea nevoie ca el să-i poruncească.

— O să te ajut, a șoptit ea. O să fac tot ce-mi spui tu să fac.

Fengmo era ca un foc aprins în casă. Totul îi ațâța flacăra. Se trezea cu noaptea-n cap, mânca la lumină lumânării și când se crăpa de ziuă, era deja în șa și o pornea peste câmpuri, pe poteci înguste, până în satul în care hotărâse să construiască prima lui școală. Stabilise că și tinerii, și bătrânii trebuiau să învețe să citească. Plănuia să construiască școli pentru copii și școli pentru bărbați, femei și vârstnici.

Firește că bătrânii, care nu se sinchisiseră niciodată de cărți și nu vedeau niciun folos în citit, au protestat.

— Oare trebuie să ne căznim să știm ce au scris alții, când ne-au mai rămas câțiva ani de trăit?

Așa se lamentau.

— Oare noi n-avem gânduri? strigau ei. După atâția ani de viață, n-am adunat și noi puțină înțelepciune? Înțelepciunea noastră ne e de ajuns.

Însă Fengmo era prea tânăr ca să accepte asta, iar în cele din urmă țăranii bătrâni au venit la doamna Wu și au rugat-o să-i poruncească fiului ei să se domolească. Ea i-a primit. Avea mereu grijă să-i întâmpine curtenitor pe cei ce erau sub rangul ei. Nimeni nu era deasupra ei, iar pe cei egali în rang îi putea refuza. Însă pe oamenii de rând, niciodată. Așadar, i-a primit în holul mare al casei și i-a trimis vorbă domnului Wu să vină și să-și ocupe locul obișnuit, în dreapta, la masa din mijloc, în vreme ce ea se așeză la stânga, așa încât familia să fie apară cu demnitate dinaintea țăranilor. Domnul Wu a intrat solemn. Purta straie noi – o robă din satin de culoarea vinului, peste care își pusese o haină fără mâneci, din catifea neagră –, fiindcă se îngrășase într-atât, încât nu mai încăpea în cele vechi. Doamna Wu a rămas uimită. În afară de ora meselor, nu îl mai văzuse de multă vreme, iar în ultimul timp apărea din ce în ce mai rar chiar și la masa de familie. Privindu-i fălcile, femeia și-a spus că domnul Wu avea să moară de timpuriu. Apoi s-a gândit că e mai bine să mori mai devreme, dar fericit, decât mai târziu, dar nefericit. Așa că n-a spus nicio vorbă prin care să-i atragă în vreun fel atenția.

Când cei doi stăpâni ai casei s-au așezat, au intrat țăranii,

îmbrăcați în robe albastre de bumbac și încălțați cu sandale noi de paie. Aduseseră pachetele cu prăjituri, înfășurate în hârtie maronie groasă și legate cu sfoară din paie. Dedesubtul sforilor puseseră bucățele de hârtie roșie, ca să aducă noroc. Le-au oferit, iar domnul Wu a protestat cuviincios, spunându-le că nu era nevoie să arate atât de multă curtenie.

Apoi, stând smeriți dinaintea oamenilor de vază, țăranii și-au spus păsul. Doamna Wu asculta. La fel și domnul Wu, deși mai puțin interesat. Domnul Wu era întru totul de acord cu ei.

— Acești frați au dreptate, a declarat bărbatul. Fiul nostru se poartă ca un nesăbuit. O să-i poruncesc să se întoarcă imediat acasă și să vă lase în pace.

În schimb, doamna Wu cunoștea necazul pe toate părțile și nu avea de gând să-și lase soțul să hotărască în necunoștință de cauză. Așa că la început l-a aprobat, apoi și-a arătat cu blândețe dezaprobarea. Le-a spus așa:

— Tatăl fiilor mei a spus vorbe înțelepte și trebuie să i se dea ascultare. Voi, oameni buni, sunteți cu toții trecuți de patruzeci de ani. Fără îndoială că nu trebuie să fiți siliți să faceți un lucru pe care nu-l vreți. Dar poate că în satul vostru sunt câțiva tineri cărora le-ar prinde bine puțină învățătură. Să spunem, destulă cât să vă puteți controla cheltuielile și să vă dați seama dacă nu sunteți trași pe sfoară la piață.

S-a răsucit spre domnul Wu și i-a vorbit cu un glas care, odată cu trecerea anilor, devenise tot mai blând.

— Ce-ar fi să-i interzicem fiului nostru să predea celor de peste patruzeci de ani dacă aceștia nu doresc să învețe?

Era o învoială corectă, așa că toți s-au arătat de acord. Dacă nu voiau, țăranii nu erau nevoiți să i se supună lui Fengmo și nimeni nu se mai temu că, dacă voia să rămână neștiutor de carte, nu avea să fie lipsit de pământul arendat ori de semințe de răsad.

Dar când doamna Wu i-a povestit lui Fengmo despre vizita țăranilor, tânărul a râs.

— Știu o cale prin care să izbândesc! a strigat el.

Întâmpina greutățile cu voie bună. Ca urmare a trudei sale, țăranii mai vârstnici au văzut cât de multe beneficii aveau cei tineri dacă învățau carte și au vrut să învețe și ei. Desigur că nici Fengmo nu pierdea ocazia să dea de veste când un țăran tânăr avea de câștigat datorită învățaturii, așa încât putea citi o chitanță și era în stare să socotească. În cele din urmă cititul a ajuns la modă. Alte sate au

cerut să li se înființeze și lor școli, iar Fengmo era atât de ocupat, încât treceau luni întregi fără ca mama lui să știe cum îi merge.

Lui Fengmo îi mergea foarte bine, dar faptele lui iscau necazuri în familie. Xiuming și Rulan s-au mutat în sat. Asta o neliniștea pe doamna Wu: tânărul le puneă să muncească în școală și atunci cum mai putea Xiuming să-și tănuiască dragostea față de Fengmo? Doamna Wu își făcea multe griji, fiindcă deși Fengmo și Xiuming aveau aproape aceeași vârstă, cei doi nu aparțineau aceleiași generații, iar dacă lumea ar fi bănuir că e ceva necurat între ei, numele familiei Wu ar fi fost întinat. Dar într-o seară Fengmo a venit la ea.

L-a primit cu inima deschisă, știind că băiatul venea doar când avea de rezolvat ceva important. Când l-a văzut, s-a temut o clipă să nu audă ceva neplăcut despre Xiuming. Într-adevăr, Fengmo venise să-i vorbească despre Xiuming, însă vorbele lui au fost altele. S-a așezat hotărât pe un scaun, și-a pus mâinile pe genunchi și a început imediat să vorbească. Glasul îi era liniștit, dar ochii lui aveau o expresie îndurerată. În vreme ce fiul ei vorbea, doamna Wu nu se putea abține să-i admire frumusețea. Aerul curat de la țară îi adusese culoare în obraji și munca încununată de succes îl făcuse îndrăzneț.

— Mamă, nu știu cum să-ți spun ce-am de spus, așa că o să încep fără ocolișuri.

— Începe, fiule, l-a îndemnat femeia.

Fengmo și-a trecut mâinile prin părul scurt. La întoarcerea acasă, părul lui era lung și lins, dar tânărul și-l tunsese scurt, după obiceiul țăranilor, iar acum îi stătea țeapăn.

— Are de-a face cu Xiuming? a cerut ea să știe.

— Cum de le știi pe toate? a întrebat surprins tânărul.

— Am căile mele. Așadar, fiule, ce anume ai de spus?

Gheața fusese spartă și tânărul a putut vorbi.

— Mamă, știi bine că nicio femeie nu mă mai poate mișca.

Femeia a zâmbit, amuzată de tinerețea lui, și ceva zărit pe chipul lui grav și tânăr a înduioșat-o profund. Ei, poate că vechile tradiții ale iubirii și căsniciei erau greșite. Cine putea ști? S-a aplecat mai mult în față.

— Îmi amintesc...

A început să vorbească, dar apoi s-a stăpânit. Își amintise o zi anume, pe când avea vârsta lui Fengmo: se trezise dimineața devreme, privise chipul soțului ei adormit și știuse că nu-l va putea

iubi niciodată. Cu toate astea, își făcuse datoria, fusese mulțumită și, în alte privințe, viața ei fusese una fericită.

Dar tinerețea pe care o zări pe chipul lui Fengmo nu i-a îngăduit să vorbească. Și-a îndreptat spinarea. Nu, nu putea vorbi despre sine în fața fiului ei.

— Ce să facem? a întrebat-o el.

— Să ne gândim la soluția cea mai rezonabilă.

Însă Fengmo avea deja un plan.

— Ți cer voie s-o iau cu mine pe Linyi. O să trăim și noi la țară.

Deși doamna Wu știa că propunerea lui era înțeleaptă, se întristă la gândul că sub acoperișul ei o altă curte avea să rămână pustie. Numai că i-a plăcut că tânărul o considera pe Linyi un mijloc de a se apăra pe sine și cu cât se gândea mai mult la planul lui, cu atât creștea în ea dorința de a-l lăsa să procedeze așa. Într-un sfârșit i-a spus:

— Sunt de acord, dar cu o condiție: când Linyi o să rămână grea cu tine, să vă întoarceți aici pentru naștere și alte câteva luni după aceea. Nepoții trebuie să se nască sub acoperișul nostru.

Fengmo s-a învoit, iar după câteva zile el și Linyi au încuiat porțile curții lor și s-au mutat în sat, într-o casă cu pereți din lut. Doamna Wu era mulțumită. Un timp s-a întrebat dacă nu era cazul să o cheme pe Xiuming, să-i dea sfaturi, să o aline și să o laude, însă a hotărât să n-o facă. La fel ca restul lumii, tânăra trebuia să învețe singură, din proprie experiență, ce anume putea avea și ce nu.

Capitolul XV

Iar Xiuming a învățat. Dar peste un an, când Linyi se pregătea să nască primul ei copil, s-a petrecut ceva nespus de ciudat. Era anul mării retrageri, când dușmanul din insulele Oceanului de Răsărit a cotropit numeroase teritorii și a alungat mulți oameni din casele lor. Pribegii treceau prin orașe și sate și mulți străbăteau orașul în care locuia familia Wu, care se nimerise să fie în acea regiune.

Printre cei care mai întârziiau pe acolo se număra și o văduvă bătrână. Femeia rămăsese la han mai mult decât ceilalți pribegi și era însoțită de fiul ei, de noră și nepoți. Fiul era singurul ei copil rămas în viață și acesta i-a spus hangiului de ce a rămas acolo.

— Cu mulți ani în urmă mama a pierdut o fiică pe aici. Există vreo cale de a găsi copiii pierduți?

— Copilul nu era mort? s-a interesat hangiu.

Pribeगी aceia erau înstăriți, așa că omul le vorbea politicos.

— Nu era mort. Bunica mea era iute din fire și s-a înfuriat când mama a născut trei fete la rând.

— Cum de-ați ajuns prin părțile astea în anul ăla?

— A fost un an vitreg în regiunea noastră, pe lângă capitala din nord. Recoltele au fost slabe și ne-am mutat aici, unde era hrană din belșug. Pe drum înapoi, mama a născut.

Hangiu a căzut pe gânduri.

— Înseamnă că s-a întâmplat chiar în hanul ăsta, a spus el. E singurul din orașul nostru, iar eu trăiesc aici de când mă știu. La fel și tata, înaintea mea.

— Mama a spus că aici s-a petrecut totul și de asta am zăbovit la voi. Cele două surori ale mele au murit, iar mama tânjește după copilul pierdut.

— O să mă duc la oamenii de vază ai orașului și-o să stau de vorbă cu ei, i-a zis hangiu. Dacă știe cineva ceva, aceea trebuie să fie doamna Wu.

Așadar, hangiu s-a îmbrăcat cu veșmintele sale cele mai bune și într-o seară, după ce și-a slujit oaspeții, i-a trimis vorbă doamnei Wu cum că avea să-i pună o întrebare, asta dacă ea dorea să-l primească.

Dat fiind că familia hangiuului slujise îndelung familia Wu, doamna Wu i-a răspuns că o să-l primească. Peste un ceas bărbatul stătea dinaintea ei, în holul mare, iar de data asta ea nu l-a mai chemat pe domnul Wu, fiindcă era o oră nepotrivită pentru el. Domnului Wu nu-i plăcea să fie deranjat după cină, numai că doar atunci putea veni hangiu, de vreme ce era război și oaspeții îi soseau buluc la han.

Ajuns în fața doamnei Wu, hangiu i-a povestit totul. Doamna Wu îl asculta și punea lucrurile cap la cap. Nu și-a dezvăluit gândurile în fața bărbatului. În schimb, i-a zis:

— Spune-i femeii să vină să mă vadă și să-mi povestească totul.

— E cel mai bun lucru de făcut, doamnă, a declarat hangiu și la întoarcere a transmis mesajul.

A doua zi bărbatul de la han și-a adus mama în casa Wu. Stăpâna casei a primit-o la ea, iar fiul străineii a rămas să aștepte în curtea principală.

Doamna Wu nu avea cum să știe ce fel de femeie avea să-i calce pragul casei. S-a așteptat să vadă o femeie de rând. Cu toate acestea, când oaspetele a intrat, sprijinindu-se de brațul unei servitoare,

doamna Wu și-a dat seama că femeia nu era o oarecare, ci o doamnă nobilă, doar că una vârstnică.

Doamna Wu i-a dat binețe bătrânei și a poftit-o să se așeze pe locul de onoare. Bătrâna a refuzat până când n-a mai avut încotro și s-a așezat. Apoi, cum cele două doamne erau în sfârșit așezate, s-a adus ceaiul și totul era prielnic pentru o discuție. Ying și slujnica bătrânei se aflau prea departe pentru a asculta, însă nu atât de departe încât să nu poată auzi dacă erau chemate.

După câteva schimburi de vorbe curtenitoare, doamna i-a povestit gazdei:

— Ne-am abătut destul de mult de la drumul nostru spre apus. E limpede că nu vom fi în siguranță decât după ce ne vom îndepărta în direcția aceea. Acum am mers cu patru sute de kilometri mai mult decât ar fi fost nevoie. Dar am avut motivele mele.

Doamna și-a șters ochii cu o batistă de mătase.

— Spuneți-mi tot ce doriți să-mi povestiți, a îndemnat-o cu blândețe doamna Wu.

Încurajată, bătrâna doamnă a povestit cum își lepădase copilul.

— Sunt convinsă că fetița mea n-a murit. Era așa de voinică! Mult mai sănătoasă decât ceilalți copii ai mei. Iar tatăl copilei se codea s-o ucidă, chiar dacă i-o cerea maică-sa. Era un om bun la suflet, iar ea era haină. Din păcate, el a murit înaintea ei și s-a temut să-mi spună ceva împotriva voinței mamei lui.

S-a oprit, ca să poată plânge în voie.

— Cât de amarnică ne-a fost pedeapsa! Copiii mi-au murit unul după altul, până când doar fiul cel mare a rămas în viață. Acum îmi caut copilul pierdut și de asta am venit până aici.

— Știți sigur că fata n-a fost ucisă?

— Știu, pentru că în timp ce stăteam în pat, îndată după naștere, l-am auzit pe bărbatul meu implorându-și mama. Într-un sfârșit femeia s-a înduplecat și a fost de acord ca fata să nu fie ucisă, ci doar aruncată dincolo de zidurile orașului.

— Copila era înfășurată într-o haină de mătase roșie? a întrebat doamna Wu.

Bătrâna s-a zgâit la ea.

— Da, în vechea mea haină roșie, a spus ea cu răsuflarea tăiată. M-am gândit că dacă o înfășor în ea, s-ar putea s-o vadă cineva.

Doamna Wu s-a ridicat și s-a apropiat de cufăr. Acolo, deasupra hainelor sale împăturite, era cea pe care Xiuming i-o dăduse spre păstrare cu mult timp în urmă.

— Iată haina.

Fața bătrânei a devenit plumburie.

— Asta e haina cu pricina! a șoptit ea și a strâns-o în mâini. Și copila?

— Trăiește, a venit răspunsul doamnei Wu.

Apoi i-a spus povestea lui Xiuming și a felului în care fata ajunsese în casa ei. Bătrâna doamnă o asculta plângând, nerăbdătoare, dar și neliniștită. Doamnei Wu i-a fost greu să-i povestească musafirei că Xiuming nu fusese pe placul domnului Wu, iar ea îi îngăduise să plece în sat, chiar dacă o prețuia mult. Bătrâna s-a arătat recunoscătoare, dar și plină de reproșuri. În cele din urmă doamna Wu i-a spus:

— Să mergem în sat și veți vedea că fiica dumneavoastră a fost bine tratată.

Fără să mai piardă vremea, a poruncit să li se aducă două palanchine și cele două doamne au plecat imediat spre sat.

Doamna Wu își propusese demult să treacă prin sat și să vadă cum o ducea Fengmo, dar frigul iernii, arșița verii, o mică fierbințeală care o încercase și plăcerea ei de a citi în singurătate o împiedicaseră să o facă. În ziua aceea toate cele văzute au umplut-o de mirare. Satul era curat și prosper, așa cum nu mai fusese niciodată înainte, iar sătenii păreau mai sănătoși ca oricând. Copiii aveau nasul curat și părul pieptănat, iar sătenii i-au arătat cu mândrie o clădire din lut: școala cea nouă. Fengmo îi povestise multe despre munca lui, ea îl ascultase și îl aprobase, dar nu pricepuse întru totul ce înfăptuise băiatul.

Casa lui Fengmo se înălța lângă școală. Toată lumea le aștepta, pentru că un mesager alergase înaintea doamnelor și le anunțase sosirea. Linyi era însărcinată, iar doamna Wu știa asta, dar nu se aștepta s-o vadă arătând atât de sănătoasă. Avea obrajii trandafirii, gura roșie – fără să aibă nevoie de sulemeneală – și se împlinise. Își retezase vârfurile ondulate ale părului, ceea ce a mulțumit-o foarte mult pe doamna Wu. Dar s-a simțit și mai mulțumită când a văzut schimbarea din comportamentul lui Linyi. Fata era respectuoasă și ageră, iar din zilele ei de leneveală nu mai rămăsese nicio urmă.

Așadar, au intrat în casa lui Fengmo și s-au așezat. L-au chemat, iar când tânărul a sosit, i-au povestit și lui despre copilul pierdut. Au chemat-o pe Xiuming, împreună cu fetița ei, iar tânăra a venit însoțită de Rulan.

În clipa când Xiuming a intrat, mama și fiica s-au privit și s-au

recunoscut pe dată. Dacă n-ar fi fost înrudite, n-ar fi fost cu putință ca două chipuri să se asemene într-atât. Cei care erau de față au izbucnit în râs văzând cât de minunat se sfârșea o poveste atât de ciudată. Deși era cea mai tăcută din odaie, doamna Wu era și cea mai mulțumită.

— Mamă! a strigat Xiuming.

— Ea e fiica mea, a anunțat bătrâna.

Cele două au plâns, iar femeia și-a îmbrățișat și nepoata, care crescuse și devenise îndrăzneată. Copila țipa și împărțea lovituri. Xiuming a plesnit-o, doamna a protestat și în curând toate erau iar în bună stare. Desigur, bătrâna a insistat ca Xiuming și fetița să o însoțească și să se alăture familiei. Însă Xiuming trebuia să ceară încuviințarea doamnei Wu.

— Soră mai mare, pot să plec? a întrebat ea sfioasă.

Pentru doamna Wu era foarte limpede că Xiuming nu se simțea bine. În ciuda aerului curat de la țară și a mâncării hrănitoare, femeia era palidă și avea ochii înfundați în orbite, de parcă n-ar fi dormit, iar doamna Wu a observat că-și ferea ochii de Linyi. Fetei ăsteia avea să-i prindă bine să părăsească familia Wu. Prin urmare, i-a îngăduit să plece.

— Dacă orice altcineva în afară de mama ta mi-ar fi cerut asta, nu te-aș fi lăsat. Dar dacă azi Cerul a reunit mama și fiica, eu cum să vă despart? O să pleci, dar mai întâi o să dau poruncă să se croiască haine noi pentru tine și pentru fetiță și să vi se pregătească lucrurile de care veți avea trebuință pe drum. Nu se cade să plecați din casa noastră cu mâna goală.

Bătrâna doamnă s-a opus, spunând că nu era nevoie de așa ceva, însă doamna Wu a stăruit. Pe urmă, după multe mulțumiri, Xiuming s-a dus la han, însoțită de mama ei, iar din clipa aceea cele două nu s-au mai despărțit.

Doamna Wu nu i-a spus nimic lui Xiuming. Însă înainte ca mama și fiica să plece, a luat-o pe bătrână deoparte și i-a zis:

— Să nu îngăduiți ca fiica dumneavoastră să rămână singură. Găsiți-i un soț cumsecade, ca să-și ia viața de la capăt.

Doamna i-a făgăduit. Xiuming a plecat din casa Wu, iar câteva săptămâni mai târziu, după ce totul a fost pregătit, a plecat cu mama ei. Doamna Wu s-a bucurat că tânăra nu a venit să-și ia rămas-bun de la ea între patru ochi. Cunoștea prea bine sufletul simțitor al fetei și nu credea că Xiuming nu venise pentru că ar fi fost nerecunoscătoare sau uitucă. Xiuming nu trecuse pe la ea pentru că

nu mai avea ce să-i spună mamei lui Fengmo și nici nu voia s-o îndurereze. Iubirea lui Xiuming a rămas tăinuită în sufletul ei.

Doamna Wu nu a mai revăzut-o niciodată. O dată pe an primea o scrisoare scrisă de un grămătic tocmit și semnată de Xiuming. În fiecare an, după salaturile cuvenite, în aceste scrisori Xiuming îi dădea de știre că o duce bine și că fetița ei crește. În cele din urmă, după ce războiul s-a sfârșit, i-a scris că s-a măritat cu un văduv din Peking, un negustor mărunț care vindea mărfuri chinezești și străine. Bărbatul avea doi fii mici, pe care fata a învățat repede să-i iubească. Apoi mama fetei a murit, iar Xiuming a născut un alt fiu și doi gemeni. Casa ei era plină.

Doamna Wu răspundea la aceste scrisori cu povețe și vorbe înțelepte. Pentru că avea o inimă bună, în fiecare scrisoare îi trimitea lui Xiuming vești despre Fengmo și familia lui.

Da, și familia lui Fengmo creștea. Oricare va fi fost viața lui lăuntrică, cea a trupului îi era roditoare. Linyi a născut un fiu, o fiică și încă doi fii. Înainte de fiecare naștere venea în casa Wu, dar după ce pruncul împlinea o lună, se întorcea în sat, unde i se alătura lui Fengmo. Nu avea timp să se joace, să se îmbufneze, să-și încrețească părul sau să-și vopsească unghiile. Fengmo se purta sever cu ea, însă era corect. Doamna Wu știa bine că Fengmo nu o iubește pe Linyi, dar nici nu avea nevoie de iubire. În el ardeau alte focuri, mai aprige decât cel al iubirii. Fengmo ardea pentru oameni. Dorea să construiască și mai multe școli, iar după ce le-a ridicat, a început să viseze la spitale. Lăsase deoparte toate robele de mătase, care zăceau închise în cuferele din depozitele familiei. Fengmo purta straie simple, croite asemenea unei uniforme, fără alte însemne sau podoabe. Ceva anume de pe chipul lui mult prea serios îi amintea mereu doamnei Wu de André, doar că fiul ei nu avea umorul preotului. Era aspru până în miezul ființei lui, la care nu ajungea nimeni, nici măcar el însuși. Nu-i mai scrisese femeii pe care învățase să o iubească dincolo de mări și nu mai vorbise niciodată despre ea. Fengmo nu era capabil să facă doar un lucru. Zelul lui se întindea în mai multe părți deodată.

Toată lumea îi admiră ardoarea, până când aceasta a cuprins și familia Wu. În clipa aceea a fost deodată prea mult. Fengmo nu s-a mulțumit să îi învețe pe săteni și pe Yenmo, care îl iubea. S-a amestecat în familia fratelui său mai mare. Liangmo n-a acceptat așa ceva. Fengmo nu mai prididea să găsească destui profesori pentru

școlile lui și, văzând că Meng, cumnata lui, stătea cu mâinile în sân și se îngrășa, a întrebat-o într-o zi de ce nu le ajuta pe Linyi și Rulan să le învețe pe bătrânele care se chinuiau să învețe ideogramele, să coasă cu mai multă îndemânare și alte asemenea lucruri folositoare. Meng a făcut ochii mari.

— Eu? a exclamat femeia. Dar eu plec din curtea noastră doar când merg s-o văd pe mama.

— Dar ar trebui s-o faci, cumnată. E de datoria ta. Doicile se îngrijesc de copiii tăi, fiul tău cel mare e în grija meditatorului, iar de gospodăria ta se ocupă servitorii. Ar trebui să vii să ne ajuți vreo două ceasuri în fiecare zi.

Meng s-a arătat foarte neliniștită.

— Nu pot! a strigat ea. Liangmo nu mi-ar îngădui-o.

— Dar ai învățat să scrii și să citești, a insistat Fengmo. În țara noastră niciun om cu știință de carte n-ar trebui să țină doar pentru sine ceea ce știe.

Meng îl asculta, cu chipul ei rotofei schimonosit de spaimă. În ultimul timp glasul lui Fengmo devenise răsunător, ca de profesor, și odată ce începea să vorbească despre convingerile lui, nimeni nu mai reușea să strecoare vreo vorbă. Doar bunătatea lui nesfârșită te făcea să-l suporti și îi încuraja pe elevii lui să-l iubească.

— O să-l întreb pe Liangmo, a cedat într-un târziu Meng, iar Fengmo a plecat, mulțumit că o înduplecase.

Dar când Meng i-a povestit cum îi vorbise Fengmo, Liangmo s-a infuriat.

— M-a făcut să mă simt haină, a suspinat femeia.

Liangmo și-a scos ochelarii pe care îi purta de la o vreme, i-a pliat și i-a pus în buzunar. Apoi a izbit cu palma în masă.

— Fengmo face numai boacâne! Le-a băgat prea multe în cap oamenilor de rând. Chiar ieri țăranii au venit să-mi spună că de acum încolo nu mai vor un misit care să le vândă cerealele. Vor să le vândă chiar ei. I-am întrebat cum au de gând să facă socotelile și se pare că Fengmo i-a învățat să socotească. Ce-o să mănânce misiții și cum or să-și mai hrănească familiile? Oare nu trebuie să avem toți un loc sub soare?

A rămas încruntat o vreme, apoi a adăugat:

— Meng, îți interzic să mai vorbești cu fratele meu. O să stau eu de vorbă cu el.

Așa a și făcut. Și-a luat un răgaz de la munca lui la prăvălii și s-a dus la Fengmo. În sinea lui s-a simțit uluit de curățenia din sate, căci

de-acum Fengmo își împlinea misiunea în tot ținutul. Dar a strâns din buze și a refuzat să-și recunoască uimirea. În schimb, a mormăit că tare-ar vrea să știe cine plătește pentru toate astea și că săracii n-ar trebui să fie la fel de curați ca bogații. Nevoiașii nu aveau nevoie de spitale, fiindcă oamenii erau oricum prea numeroși. De ce să trăiască atât de mulți?

Vizita lui s-a sfârșit cu o ceartă aprinsă între cei doi frați, iar situația s-a înrăutățit când Liangmo s-a arătat scandalizat de înfățișarea lui Linyi, pe care o considera nepotrivită pentru o doamnă din familia Wu. Femeia era îmbrăcată ca o profesoară de rând, iar Liangmo a susținut că părea mai bătrână decât Meng. Lui Linyi nu i-a picat bine, iar atunci Rulan s-a amestecat și ea, luându-le partea lui Fengmo și țăranilor. Liangmo a fost și mai nemulțumit când a văzut că durerea lui Rulan se domolise, pentru că zelul femeii își găsea împlinirea în munca ei din sate. La urmă toți s-au despărțit supărați, iar Liangmo s-a dus să i se plângă doamnei Wu.

La acea vreme doamna Wu își mai părăsea curtea doar pentru a-i vizita pe copiii din templu. Nu mai adusesese niciun orfan. Oricare va fi fost dorința lui André, ea nu mai luase niciun alt copil în grijă. Totuși făcuse ceva: dăduse bani unei mănăstiri budiste de maici din sudul orașului și în fiecare dimineață două maici se duceau să caute copii aruncați dincolo de ziduri. Apoi aduceau copiii în mănăstire și îi îngrijeau. Doamna Wu poruncise ca fetele găsite să nu devină maici, ci să învețe și mai apoi să fie măritate cu țărani cumsecade, buni la suflet. Făcuse asta în memoria lui André.

Însă păstrase în templu copilele lui André și când fetele împlineau șaisprezece ani, le mărita cu tineri potriviți. Copilelor li se dusese vestea, așa că tinerii se înghesuiau să-și ia neveste din rândul lor. De fiecare dată când o fată împlinea șaisprezece ani, doamna Wu o chema la ea și îi vorbea despre bărbații care doreau să o ia de nevastă. Aceste obiceiuri noi stârniseră vorbe în oraș, întrucât doamna Wu nu se mulțumea să le spună fetelor numele, vârsta și însușirile alese ale tinerilor, ci le arăta și poze.

— De ce să vadă poze doar bărbații? îi întreba ea pe cei care se mirau fățiș dinaintea ei. Nu-i mai cinstit ca și femeile să vadă chipul bărbatului?

Nimeni nu îndrăznea să o judece, așa că tinerii se întrecură să îi trimită poze. Când fetele împlineau vârsta potrivită, doamna Wu le arăta chiar ea acele poze. După ce fata alegea, doamna Wu trimitea bărbatului o fotografie de-a fetei, iar renumele copilelor era așa de

mare, încât niciun bărbat nu a refuzat vreodată fata care îl alesese.

Doamna Wu le considera ficele ei și le învăța tot ce trebuiau să știe ca să se bucure de o viață plăcută și tihnită alături de soții lor. Toate fetele s-au dovedit soții destoinice, iar datorită lor doamnei Wu i s-a dus vestea în ținut.

Era o chestiune de mândrie pentru ea să le ofere o nuntă frumoasă, iar la ceremonii doamna Wu ținea locul mamei. Nimeni nu îi înțelegea surâsul, nici privirea pierdută. Dar ea nu avea nevoie să fie înțeleasă. I se părea că, în timp ce trimitea orfanele, rând pe rând, în cămine liniștite și sigure, André însuși îi stătea alături. Pentru ea nu era îndeajuns să le pregătească pe fete. Nu îngăduia ca nunta să aibă loc până când nu discuta chiar ea cu mirele, iar dacă mama acestuia trăia, vorbea și cu mama. Dacă soacra avea o fire urâtă, doamna Wu împiedica acea căsătorie. Asta s-a întâmplat în trei rânduri, iar de două ori bărbații au fost atât de necăjiți, încât și-au părăsit de bunăvoie mama.

Asta o întrista, fiindcă știa că bărbații nu trebuie să plece din casa părintească, și totuși André îi vorbise odată și despre asta.

Pe măsură ce îmbătrânea, André îi apărea tot mai limpede în minte. Își amintea foarte bine ce îi spusese bărbatul într-o zi de iarnă, după ce sfârșise lecția cu Fengmo. În curte se așternuse zăpada, iar pe întinderea albă se zăreau doar pașii lui uriași. Fengmo și Ying merseseră prin verande, însă André pășise prin zăpadă.

Ea îl muștrase:

— Cu siguranță că v-ați udat la picioare.

André se uitase îndelung la încălțările lui, parcă neînțelegând, apoi își scosese cărțile și începuse lecția cu Fengmo. Doamna Wu rămăsese pe-aproape în ziua aceea și ascultase tăcută. Însă după ce Fengmo plecase, îl întrebasese pe André:

— Cât de departe de casă i se poate îngădui să plece unui fiu?

Femeia înțelesese că învățăturile lui aveau să trezească în fiul ei dorința de a pleca.

— Casa părintească e doar locul unde s-a născut, îi răspunsese el.

André tocmai își puna cărțile în ordine, așezându-le unele peste altele pe basmaua de bumbac în care le ducea.

— Înseamnă că un fiu n-are nicio datorie față de părinți? întrebasese ea.

— Nu sunt omul potrivit să vă răspundă la întrebarea asta, îi spusese André.

O privise scurt, apoi își ferise ochii și un surâs îi luminase chipul.

— Vedeți cât de departe sunt eu de casa părintească! Și totuși n-am uitat că m-am născut la Veneția.

— La Veneția? repetase ea.

Până atunci preotul nu mai pomenise locul nașterii sale.

— E un oraș ca Soochow, doar că străzile lui sunt niște canale. În loc de palanchine, folosim bărci. Privind apa la răsărit și la apus, o vedeam cum se preface în aur topit.

André își curmase vorba și își pironise privirea pe peretele gol de dinaintea lui, dar ea știa că în clipa aceea bărbatul vedea străzile de aur topit. Apoi André se trezise din visare și își luase rămas-bun.

Astfel făcuse el să se prăbușească zidurile între care trăise doamna Wu, așa că de atunci ea nu mai spunea nimic când vreun tânăr își părăsea mama trufașă și arțăgoasă; la urma urmei, și tinerii trebuie să trăiască. Toți trebuie să trăiască.

Năruirea acelor ziduri o pregătise pentru cuvintele lui Liangmo când fiul ei a venit la ea ca să se plângă de Fengmo. Nu își vedea fiii în fiecare zi și nici măcar o dată pe lună, așa că ori de câte ori aceștia intrau pe ușa ei, îi privea cu alți ochi. Prin urmare, în ziua aceea a văzut în Liangmo un om de afaceri prosper, viitorul cap al unei mari familii, un negustor care aducea bani în casă.

Îndată ce i-a dat binețe, Liangmo a spus fără ocolișuri ce-l rodea:

— Fratele meu mai mic a ajuns un fanatic, s-a plâns el. Acum are pretenția ca Meng să meargă în sat să predea. Așa ceva nu se poate. Linyi arată ca o profesoară. Și-a retezat părul, care i s-a decolorat din pricina soarelui. Rulan arată ca o comunistă. Mi se pare oribil. Să fie asta ceva demn de familia noastră?

Doamna Wu a surâs.

— Nu ți se pare că satele sunt foarte curate? a întrebat ea.

Dar Liangmo nu vedea niciun folos în asta.

— Eu mă gândesc mai întâi la familia noastră, nu la străini și săteni, a spus el cu încăpățănare. Mamă, după ce tu și tata n-o să mai fiți, eu o să fiu răspunzător pentru familie.

Fiii domnului Wu își pomeneau rareori tatăl. Știau cu toții că părăsise locul pe care îl ocupase odinioară în familie. Era toropit, mulțumit și nu voia decât să fie lăsat în pace. E drept că nepoții îl adorau. Dădeau năvală în curtea lui, iar domnul Wu le dădea dulciuri, se amuza de ei și dormea în timp ce nepoții lui se jucau. Știindu-se stearpă, Floare de Iasomie îi răsfăța și se purta de parcă ar fi fost copiii ei, pentru ca bătrânul care o întreținea să nu simtă că i-ar lipsi ceva. Știa că bătrânii au nevoie să fie înconjurați de copii, ca

să-și alunge teama de moarte.

Însă Liangmo se purta foarte cuviincios și – cel puțin prin vorbe – își respecta mereu tatăl și îi tănuia slăbiciunile. Acum a continuat să se plângă de Fengmo.

— Și se cuvine ca Yenmo, fratele nostru mai mic, să nu meargă la școală?

— Yenmo nu vrea să meargă la școală, i-a zis blând doamna Wu.

— Și asta e un motiv să nu-l silim să meargă? Arată el așa cum ar trebui să arate mezinul familiei noastre? Parcă ar fi un fiu de țăran.

— Ei, haide... a spus mama lui cu cea mai blândă voce a ei.

Liangmo a înțeles că femeia dorea ca el să tacă, așa că și-a înăbușit mânia bând o gură de ceai și s-a așezat, cu o expresie solemnă pe chip.

Doamna Wu a tăcut îndelung. Cunoștea valoarea tăcerii. Era o zi călduță, cenușie, cu un cer cenușiu, cu ziduri cenușii, iar din iazul din curte se ridica o ceață ușoară în văzduhul prea cald pentru anotimpul acela. În curți domnea un miros de pământ.

— Fiule, ești fericit în curțile tale?

— Bineînțeles, i-a răspuns bărbatul și a pus jos bolul cu ceai. Acolo sunt ascultat. Copiii mei sunt sănătoși și isteți. Mamă, știai că cel mare a terminat școala primară?

— Într-adevăr? a răspuns binevoitoare doamna Wu. Totul merge bine în oraș?

— Destul de bine. Poate că piețele sunt ceva mai sărace, dar nu prea sărăcăcioase pentru anotimpul ăsta. Acum, că războiul s-a sfârșit, au sosit mărfuri străine. Se construiește o clădire nouă pentru spitalul străin și am auzit că urmează să vină și alți străini.

— Asta e bine?

— Fengmo e mulțumit, a spus sec Liangmo. În ce mă privește, pot să zic doar că avem noroc. Meng nu are nevoie de doctori străini, iar copiii nu se îmbolnăvesc niciodată.

— Îmi aduc aminte că am vindecat un nepot din casa Kang cu ajutorul fierturii de ierburi a bunicii, a murmurat doamna Wu. Acum trebuie să fie mare...

Cu un an înainte murise doamna Kang. Văzând-o în sicriu, doamna Wu se gândise la ea. Racla era de două ori mai lată ca de obicei, iar moarta stătea întinsă în ea, îmbrăcată în robe de satin, cu mâinile rotofeie întinse pe lângă trup. După moartea prietenei sale, doamna Wu se gândise uneori la ea cu vechea ei afecțiune, iar prietenia lor devenise iar ca în vremurile ei bune. Doamna Kang

fusesse o fată trandafirie, veselă și plină de energie, care se întrista numai pentru fleacuri: pentru că avea nările prea largi sau nasul prea turtit. La scurt timp după moartea ei, domnul Kang se însurase cu o tânără a cărei încăpățănare agita familia lui enormă asemenea unui polonic învățat într-o oală cu supă. Dar doamna Wu era de părere că asta nu o privea. Pentru Ying era un subiect de bârfă despre care sporovăia în timp ce-și pieptăna stăpâna, iar uneori doamna Wu o asculta, alteori nu.

Liangmo aștepta ca mama lui să-i vorbească. Într-un târziu ea și-a adunat gândurile și i-a zâmbit.

— Fiule, sufletul fiecărei făpturi ia forma pe care o dorește și nimeni nu-l poate silui pe altul fără să se vatăme pe sine. Fiule, trăiește în casa ta și lasă-l pe Fengmo să trăiască într-a lui.

— Mamă, te rog să-i spui un singur lucru lui Fengmo, a zis furios Liangmo. Poruncește-i să nu-și bage nasul în familia mea.

— Așa o să fac, i-a promis ea.

Liangmo a plecat, iar când doamna Wu s-a întâlnit cu Fengmo, i-a spus:

— Fiule, îți amintești când profesorul tău ți-a spus că să predai înseamnă să inviți un suflet să urce în Cer, dar fără a-l sili?

Judecând după expresia de pe chipul lui Fengmo, doamna Wu a priceput că fiul ei își amintea cuvintele lui André. André fusese un om minunat, pentru că toată viața lui fusese o invitație de a urca la Cer.

Fengmo și-a luat capul în mâini.

— Știu de ce mi-ai amintit de asta. Știu de ce trebuie să mi se atragă atenția. Câteodată patima din mine se revarsă și mă aprind prea tare. Iar când mă aprind, mă năpustesc peste cei din jur.

Ea l-a lăsat să vorbească, știind că bărbatul simțea nevoia să se destăinuie. Iar dacă nu i se destăinuia ei, atunci cui? A simțit din nou dorința de a-i povesti despre André. Cei doi erau foarte apropiați. Doar ea și acest fiu cunoscuseră înțelepciunea pe care André le-o adusese în casă. S-a stăpânit din nou, dar și-a îngăduit un pic de alinare și i-a spus lui Fengmo:

— Mă gândesc adesea la cele aduse în casă de preotul cel înalt. Familia noastră e atât de veche, încât nu se poate spune că am avut nevoie de înțelepciune pentru a trăi. Familia asta dănuie de sute de ani și viața noastră continuă. Preotul nu ne-a schimbat și, cu toate astea, în noi doi s-a petrecut o schimbare. Iar noi am adus-o în casă. Dar ce anume e schimbarea asta?

— Am învățat de la el că ființa are dreptul de a exista, a zis Fengmo.

— Cât de iscusit și cu câtă ușurință ai spus-o!

Dacă ar fi auzit-o cineva atunci, nu și-ar fi închipuit că femeii i se părea că André era în încăpere, stând lângă ea și lângă fiul ei și privindu-i cu o iubire nețărnută. Doamna Wu se bucura de prezența lui. André o vizita adesea când era singură, dar până atunci preotul nu se ivise niciodată când mai era altcineva cu ea.

— Cred că dacă ar fi trăit, ar fi încuviințat tot ce faci.

— Crezi asta? a exclamat Fengmo.

S-a ridicat și spusele mamei sale i-au dat și mai multă energie.

— Mamă, am altă idee. Ce-ai zice dacă i-aș convinge pe doctorii de la spitalul străin să-i învețe pe doctorii de țară? Nu e nevoie să ajungă prea învățați, dar ar putea vindeca bolile cele mai răspândite. Poporul nostru moare fără să știm de ce.

A vorbit mai departe cu un glas însuflețit, puternic și plin de viață, dar ea abia îl auzea. Se gândea la André. Îi vedea mâinile mari și frumoase. În închipuirea ei, una dintre mâini cuprindea crucifixul de aur care îi atârna pe piept, așa cum obișnuise să-l poarte în timpul vieții. Când i se rupsesse rozariul, André își prinsese crucea cu sfoară. Și crucifixul acela se sfărâmasese. Când fusese ucis de bandiți, se desprinsese și se lovisese de pietrele pe care bărbatul se prăbușise. Îl văzuse când îl privise pe André în sicriu.

— Bine, fiule, a murmurat ea. E bine...

Abia când Fengmo s-a ridicat, vrând să plece, cu mintea plină de noile lui planuri, doamna Wu și-a amintit ce îi făgăduise lui Liangmo. A întins mâna și l-a apucat pe Fengmo de braț:

— Fiule, ține minte: să nu silești pe nimeni. Nici pe Liangmo, nici pe Meng.

— A, ăia doi! a strigat Fengmo. Mi-am luat gândul de la ei...

A plecat, iar André a dispărut. Doamna Wu a rămas singură, surâzând doar pentru sine.

Anii au trecut peste doamna Wu. Nu mai iese dincolo de porțile curții sale. În ciuda acestui lucru, știe destul de bine ce se petrece după ele. E vestită pentru faptul că ascultă cu răbdare și pentru judecata ei limpede. Mulți vin la ea pentru a-și lămuri anumite lucruri. Ea ia toate hotărârile importante în oraș și în ținut. De pildă, ea a hotărât ce era de făcut cu trupul surioarei Hsia când aceasta a murit, într-o noapte de iarnă, în casa ei singuratică. Sărmanul trup

împuținat a fost purtat până la templul familiei Wu, iar doamna Wu s-a ocupat chiar ea de cumpărarea sicriului și de înmormântare. Surioara Hsia se îndepărtase până și de cei de același neam cu ea. Se certase îndelung cu străinii din oraș, care veneau din altă țară decât ea. Când murise, în casa ei rămăsese doar bătrânul ei bucătar și doar el o jelise. Bătrânul o anunțase pe doamna Wu că își găsisse stăpâna așezată pe scaun, acoperită cu pătura ei ponosită și ținând deschisă pe genunchi cartea ei sfântă.

Dedesubtul zeilor de lut, dedesubtul portretului lui André pictat pe alabastru, surioara Hsia zăcea în racla ei. În afară de fata botezată Iubire, care a aprins lumânările, toate copilele din templu pleaseră. Preotul cel vârstnic, care acum era atât de bătrân, încât abia mai putea să-și târșâie picioarele, îi îngăduia adesea să-l ajute la treburi, iar bătrâna îngrijitoare găsisse în ea un ajutor, întrucât mergea anevoie.

Doamna Wu privise fața suptă a femeii care își părăsise semenii și încercase să-și amintească rugăciunea pe care surioara Hsia obișnuia să o spună atât de des, dar nu izbutise. O uitase, ca și pe toate celelalte lucruri pe care nu dorea să și le amintească. Așa că a aprins dinaintea zeilor un bețișor de tămâie în vasul de cositor și a rugat Cerul să primească și acel suflet străin. Pe urmă sicriul a fost pecetluit și pus într-o firidă a templului până într-o zi prielnică înmormântării, când a fost îngropat pe un deal, în afara orașului. Doamna Wu a poruncit să se pună la mormânt o lespede de piatră, iar pe ea să fie scrise cele câteva lucruri pe care le știa despre moartă. Astfel, dacă vreodată veneau pe acolo rude de-ale femeii, puteau s-o găsească.

Doamna Wu credea că era foarte puțin probabil să se întâmple ceva, doar că apoi s-a petrecut ceva ciudat.

La sfârșitul războiului tot ținutul era cufundat într-o năuceală și de peste mări au sosit mulți oameni care s-au amestecat în acea năuceală. Familia Wu nu a fost afectată. Orașul în care trăia era în continuare la fel de departe de ținuturile zbuciumate. Însă străinii continuau să treacă pe acolo, din felurite motive, iar unul dintre ele era faptul că îi chema Fengmo. Ori de câte ori auzea numele unui om din Apus, Fengmo îl chema să îi dea sfaturi cu privire la munca lui. Dat fiind că munca lui Fengmo devenise cunoscută pretutindeni și era încununată de laude, oamenii veneau.

Desigur, doamna Wu nu îi primea, pentru că nu le cunoștea limba și îi era prea greu să discute cu ei. Pe deasupra, femeia spunea:

— Viața mea e împlinită. N-am ce altceva să-i adaug.

Însă într-una din zile Fengmo i-a trimis veste că sosise un bărbat de dincolo de ocean și că avea un motiv pentru care dorea să-l aducă să-l vadă și ea. Doamna Wu s-a învoit și după câteva ore Fengmo a venit, aducând cu sine un bărbat înalt, tânăr și cu pielea măslinie. De fapt, pielea îi era atât de întunecată, încât, după ce l-a salutat, doamna Wu s-a întors către Fengmo și l-a întrebat:

— Bărbatul ăsta e străin? Are pielea așa de tuciurie!

— E străin, dar părinții și strămoșii lui se trag din Italia, mamă, unde s-a născut fratele André.

Cât de nebunește a început să bată inima doamnei Wu! A uitat că nu putea vorbi decât limba ei. S-a aplecat în față, cu mâinile sprijinite pe măciulia de argint a bastonului, și l-a întrebat pe tânăr:

— Îl cunoșteai pe preotul străin?

Fengmo a tradus repede, iar doamna Wu și tânărul și-au vorbit astfel:

— Nu l-am cunoscut, doamnă, dar părinții mei mi-au povestit despre el. A fost unchiul meu.

— Unchiul tău! Deci aveți același sânge!

L-a privit îndelung și a început să descopere asemănări cu André. Într-adevăr, avea ochii întunecați ai lui André, însă nu erau atât de mari. Forma craniului era aceeași. La fel și mâinile. S-a uitat la mâinile tânărului – mai subțiri decât ale lui André, dar cu aceeași formă bine-cunoscută. Totul la el era mai mic și mai delicat decât la André, iar privirea din ochii lui nu era pe de-a-ntregul privirea lui André. Sufletul nu era același.

Femeia a oftat și s-a tras înapoi. Nu, sufletul nu era același.

— Ai venit aici să-ți cauți unchiul?

— Da. Deși nu ne-a scris niciodată în ultimii lui ani de viață, părinții mei știau unde se află. Am trecut prin apropiere și m-am gândit să vin să aflu dacă mai trăiește, ca să-i dau de veste tatei.

— E îngropat pe pământul nostru, i-a spus doamna Wu. Fiul meu o să te ducă acolo.

Au rămas o clipă tăcuți. Doamna Wu se lupta cu o gelozie ciudată. A închis ochii și a văzut chipul lui André conturându-se pe catifeaua întunecată dinăuntrul ei. I-a spus: „Tu ești doar al nostru”.

A deschis ochii și l-a văzut pe nepotul lui André stând dinaintea ei. André avea o familie și rude – străine și foarte departe!

Bărbatul a zâmbit.

— Doamnă, cred că știți de ce locuia atât de departe de noi și de ce

nu scria niciodată scrisori.

Fengmo a răspuns în locul mamei sale:

— N-am știut niciodată.

— Era eretic, a răspuns solemn tânărul. Biserica l-a alungat, l-a numit răzvrătit – fără un cămin, fără sprijin. După aceea n-am mai primit nicio veste de la el. Ne înapoia banii pe care i-i trimiteam și refuza să se întoarcă acasă.

— Dar n-a făcut nimic rău! a strigat îngrozit Fengmo.

— N-a fost alungat din pricina faptelor, ci a ideilor lui. Credea că bărbații și femeile sunt adevăratele făpturi divine. În ziua de azi ideea asta nu mai pare chiar un păcat. Dar pe timpul lui era o erezie. S-a simțit obligat să-i trimită o scrisoare cardinalului său și să-i explice. În ultima scrisoare pe care i-a trimis-o tatei i-a povestit totul. Noi nu l-am înțeles. Mama a spus că înnebunise, fiindcă trăia de atâta vreme singur.

În vreme ce Fengmo traducea, doamna Wu asculta fără să scoată o vorbă. Cei de un neam cu el îl alungaseră!

A închis ochii.

„Dar noi nu te-am alungat”, i-a spus în sinea ei.

A rămas tăcută o clipă, ținând ochii închiși, timp în care cei doi tineri se zgâiau la ea. Îngrijorat că femeia stătea neclintită de atâta timp, Fengmo a făcut o mișcare, iar ea a deschis ochii.

— Spune-i acestui tânăr străin că e foarte mult de mers până acolo. Spune-i că drumul e accidentat și îngust. Acolo nu-l așteaptă decât un mormânt, atâta tot.

Tânărul a ascultat.

— Dacă-i atât de departe, mai bine nu merg! Trebuie să mă întorc la timp, ca să plec cu barca. La urma urmei, după cum ați spus, nu-i decât un mormânt și nimic mai mult.

După ce și-au luat rămas-bun, cei doi au plecat, iar doamna Wu s-a bucurat. Simțea nevoia să rămână singură, ca să înțeleagă pe deplin cele aflate despre André. Bărbatul trăise singur aici atâția ani!

„Dar n-a fost singur”, și-a spus doamna Wu. Avusese alături copiii pe care îi găsisese și cerșetorii pe care îi hrănisese.

Iar ea... cum de-i deschisese porțile și îl primise în casă? Nu avea să afle niciodată. Ceva îl călăuzise până la ea, iar ea îi deschisese porțile și îl primise. Bărbatul îi adusese viața veșnică.

Da, acum credea că sufletul ei o să dăinuie după ce trupul murea. Nu venera zeii și nici nu avea o credință anume, însă avea iubire – iar asta era pentru vecie. Doar iubirea îi trezise sufletul adormit și îi

dăruise nemurirea.
Știa că e nemuritoare.

